GAZİ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇENİN EĞİTİMİ VE ÖĞRETİMİ BİLİM DALI

GENÇLİK EDEBİYATI VE EĞİTİM DEĞERLERİ AÇISINDAN MUSTAFA NECATİ SEPETÇİOĞLU'NUN DÜNKÜ TÜRKİYE DİZİSİNDEKİ TÂRİHÎ ROMANLARININ İNCELENMESİ

92803

DOKTORA TEZİ

Hazırlayan

Nesrin ZENGİN

Kabul edilmiştir
7.7.1999
S. Tural

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Sadık TURAL

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Ankara- 2000

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne

Türkçenin Eğitimi ve Öğretimi Bilim Dalına ait "Gençlik Edebiyatı ve Eğitim Değerleri Açısından Mustafa Necati Sepetçioğlu'nun Dünkü Türkiye Dizisindeki Târihî Romanlarının İncelenmesi" adlı çalışma, jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında DOKTORA TEZİ olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan....Prof. Dr. Sadık TURAL

Akademik Unvanı, Adı Soyadı

İmza

Üye.....

Akademik Unvanı, Adı Soyadı (Danışman)

İmza

Üye..Prof. Dr. Ramazan Kaplan

Akademik Unvanı, Adı Soyadı

İmza

Üye.....

Akademik Unvanı, Adı Soyadı

İmza

Üye.....

Akademik Unvanı, Adı Soyadı

ÖNSÖZ

Büyük değişimler yaşayan bir toplum olan son yüzyılın Türkiyesinde, sosyo-kültürel, sosyo-ekonomik ve sosyo politik değişmelerden en çok etkilenenlerin başında gençler gelmektedir. Çünkü toplumsal değişimlerin merkeze aldığı bireyselleşme, en geniş hareket yeteneğini gençler için sunmaktadır. Gençlerin gelişim seviyeleri birbirinden farklı olduğu için, bu yeteneği kullanma biçimleri de birbirinden oldukça farklıdır.

Gençlik çağı hayatın çok özel bir çağıdır. Gençlik kalıcı bir dönem değil, yetişkinliğe hazırlık ve geçişi sağlayan insan hayatının tabii safhalarından biridir. Geçiş ve hazırlık dönemlerinin fiziksel, ruhsal, ve çevre ilişkileri yönünden sağlıklı yaşanması, iyi ve güzel tohumların atılması halinde; şahsiyetli, kendisiyle ve çevresiyle barışık, üretken kişiler yetişebilir.

Gençlik edebiyatı, geleceğin yetişkinlerinin şahsiyetlerinin oluşumunda gerekli olan kültür birikiminin, kıymet hükümlerinin kazanılmasına, örnek davranış kalıplarının benimsenmesine yardımcı olacağına göre öncelikle bu unsurların açıkça belirlenmesi gerekmektedir.

Gençlerin kabuller dünyasına giren eserlere, onların kolayca ulaşabilmesinin zeminini hazırlamak bir zorunluluktur. Bu bakımdan gençlik edebiyatı kavramına bir açıklık getirilmelidir. Bu kavramın ihtiyaç düzeni ve muhataplarının özellikleri konusunda hem fikir vermesi, hem de seçiciliğe etkili olması bakımından, gençlerin yönelişini gördüğümüz Mustafa Necati Sepetçioğlu'nun târihî romanlarını incelemek çalışmamızın konu ve plânınını oluşturmuştur.

Bu çalışmada, ülkemizde basılan kitapların ne kadarını gençlere ve çocuklara yönelik edebiyat oluşturmaktadır? Üniversitelerde çocuk ve gençlik edebiyatlarıyla ilgili araştırma ve öğretim programları yürütülmekte midir? Çocuk ve gençlik edebiyatı nedir, ne değildir? Sorularını gündeme getirip tartışmak hedeflenmiştir.

Bu araştırma, gençlik kitapları alanındaki bilimsel araştırma boşluğunun birazını doldurmak, gencin eğitimini yazarların ne ölçüde ciddiye aldıklarını göstermesi ve gençlik edebiyatı içinde değerlendirilip değerlendirilmeyeceği bakımından, Mustafa Necati Sepetçioğlu'nun târihî romanlarından Dünkü Türkiye Dizisindeki romanların sanat niteliklerini belirleyerek gencin eğitiminde, ne tür tahkiyeli eserlerden yararlanılabileceğini göstermek, gençlik edebiyatı kavramına açıklık getirmek ve gençlerin okuma eğilimleri üzerine yapılan bir anket neticesinde ortaya çıkan hususları değerlendirmek için yapılmıştır.

"Edebiyat araştırıcıları edebî eserleri; a-Çocuk Edebiyatı, b-Gençlik Edebiyatı, c-Kitle Edebiyatı, d-Sanatkarane Edebiyat, tarzında dörtlü bir tasnife tabi tutarak incelemiyorlar. Böyle bir tasnif hem fikrî ve edebî seviyenin gelişim çizgisinin, hem de halkın eğilimleri ile sosyal değişmenin yönü ve derecesinin ortaya çıkarılmasında kolaylık sağlayacaktır" düşüncesinden yola çıkarak gençlik edebiyatı kavramına cevap aramaya çalıştık.

Çocuğun ve gencin eğitimi çok çeşitli faktörlerin yer aldığı bir süreçtir. Bu süreç içinde tahkiyeli eserlerin önemli bir rol oynadığını söyleyebiliriz. Tahkiyeli eserlerin, gence istenilen ölçüde fayda sağlayabilmesi için genç-tahkiyeli eser ilişkisinin değişik boyutlarda araştırılması gerekmektedir. Böylece gencin ilgi ve ihtiyaçları daha iyi tanınacak, gencin eğitiminde önemli bir işlevin yerine getirilmesinde etkili olunabilecektir. Edebiyat, gençte, zihinsel, duygusal, toplumsal ve estetik yönden olumlu davranış değişiklikleri meydana getirir. Gencin okuyacağı eserler, dil, teknik ve muhteva bakımından sanat değeri taşımalı ve genci zihinsel, duygusal, toplumsal ve estetik yönden eğitecek nitelikte olmalıdır. Eğitim, insanın duygu, düşünce, hayal, tavır ve davranışlarını geliştirme, değiştirme ve olgunlaştırma süreci olduğu için bu eserlerden büyük ölçüde yararlanılabilir. M. N. Sepetçioğlu'nun Dünkü Türkiye Dizisindeki târihî romanları bu perspektiften bakılarak incelenmeye çalışılmıştır.

Çalışmamızın Giriş Bölümünde araştırmamızın konusu, kapsamı, bu alanda yapılan çalışmaların durumu hakkında bilgi verildi.

Birinci Bölümde, önce gençlik edebiyatı kavramına açıklık getirebilmek için hedef kitle olan gençlerin gelişim özellikleri, gençlik ve ergenlik kavramları hakkında bilgi sunulmuştur. Daha sonra, eğitim, genç ve edebiyat ilişkisi ve tarihî roman kavramı üzerinde durulmuş, gençlik edebiyatı kavramının tartışması yapılmıştır.

İkinci Bölümde yazarın resmî, özel ve edebî hayatı ile eserleri, hakkında yapılmış yayınlar, romancılığı ve târihî romancılığı hakkında bilgi verilmiştir.

Üçüncü Bölümde, "Duygunun, düşüncenin, hayalin davranışın, dile bağlı edebî kompozisyon haline geliş şartlarıyla ilgili eğitim ve öğretim programlarını eğitim bilimciler değil, edebiyat bilimciler bilir."[1] Diyen Hocam Sadık Tural'ın gösterdiği hedef doğrultusunda, edebiyatın özellikle örgün eğitimin 15-18 yaş grubundaki kesimini muhatap edinen okullarda bir eğitim ve öğretim aracı olarak kullanılmasında karşılaşılaşılan problemlerin çözümüne katkıda bulunmak için, Mustafa Necati Sepetçioğlu'nun Dünkü Türkiye Dizisi'ndeki târihî romanlarını incelemeye çalıştık.

Dördüncü Bölümde, Kastamonu il merkezindeki okullardan Mustafa Kaya Anadolu Lisesi, Kuzeykent Lisesi, Kuzeykent Süper Lise, Abdurrahman Paşa Süper Lise ve Orhan Şaik Gökyay Lisesi son sınıflarıyla G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesi Türkçe Bölümü birinci sınıfta okuyan gençlere uygulanan anket sonuçlarına yer verilmiştir.

Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı dersleri müfredat programlarında hangi yazarlara yer verilmesi öngörülmüştür? Gençler bu yazarlardan kaç tanesini ders dışında okumuşlardır? Müfredattaki gerçeklerle gençlerin gerçekleri örtüşüyor mu ? Milli Eğitimin hedeflerine ne kadar katkıda bulunuyor? Bir başka araştırmanın konusudur. Biz, Kastamonu merkezdeki çeşitli okullarda okuyan 283 genç üzerinde yaptığımız ankette kısmî de olsa bu sorulara cevap aradık.

283 gence uyguladığımız anket on bir alt problem içeriyor. Bu alt problemlerde;

1.Gençlerin kitap okuma seviyelerinin tespiti

2.Gençlerin kitap okumama seviyelerinin tespiti

3.Gençlerin kitap seçmelerine etki eden faktörlerin tespiti

4.Gençlerin okudukları kitapların değişik açılardan onları etkileme seviyesi

5- Gençlerin hangi tür kitap okuduklarının seviyesinin tespiti

6-Gençlerin hangi tür roman okuduklarının seviyesinin tespiti,

7- Gençlerin târihî roman okuma nedenlerinin ve seviyelerinin tespiti,

8-Gençlerin bu araştırmada örneklem olarak seçilen yazar (M.N. Sepetçioğlu) hakkındaki bilgilerinin seviyesinin tespiti

9-Gençlerin gençlik edebiyatı hakkındaki düşüncelerinin tespiti

10- Gençlerin en çok beğendikleri beş kitap, beş yazar ve beş romanın derecelerinin belirlenmesi,

11-Gençlerin okudukları târihî romanlar,en çok beğendikleri beş tarihi roman ve beş tarihi roman yazarının derecelerinin belirlenmesi hususları üzerinde durulmuştur.

Yapılan anketin değerlendirilmesinde SPSS adlı bilgisayar programı kullanılmıştır. Anketin sonuçları tablolar ve grafikler halinde gösterilmiş, yorumları yapılmıştır.

Yapılan tekliflerin ardından Sonuç kısmında çalışmanın kısa bir değerlendirmesi yapılmıştır.

Kaynakçada birinci ve ikinci derecede yararlanılan bütün kaynaklar sıralanmıştır.

Çalışmalarıma yön veren, yardımını esirgemeyen Hocam Prof Dr. Sadık Tural'a, çalışmalarım esnasında fikirleriyle destek olan değerli yazar Mustafa Necati Sepetçioğlu'na, anket sonuçlarının değerlendirilmesinde ve istatistikî çalışmalarda yardım eden G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü araştırma görevlilerinden Dr. Muammer Ergün'e ve Türkçe Bölümü öğretim görevlilerinden Ahmet Yaşar Zengin'e teşekkür ederim.

Nesrin ZENGİN

Kastamonu, Haziran 1999

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....vii
GİRİŞ.....1
BİRİNCİ BÖLÜM.....13
1.1.Genç Kimdir? Gençlik Nedir?.....13
1.1.1.Genç Kavramı Sözlüklerde Nasıl Yer Alıyor?.....13
1.1.2. Genç Ve Gençlik Kavramlarına Bakış.....14
1.1.3.Gençlik Çağının Psiko- Sosyal Özellikleri 23
1.1.4. Atatürk'ün Gençlik Hakkındaki Düşünceleri.....30
1.2. Ergenlik Nedir? 32
1.2.1. Ergenlik Kavramına Bakış.....32
1.2.2. Ergenlikte Gelişim Görevleri.....38
1.2.3.Ergenlik Çağının Gelişim Özellikleri 40
1.3. Edebiyat ve Eğitim.....50
1.3.1. Eğitim Edebiyat İlişkisi.....50
1.3.2. Gencin Eğitiminde Tahkiyeli Eserlerin Rolü.....68
1.3.3. Okuma Eğitimi.....75
1.4. Târihî Roman 80
1.4.1. Târihî Roman Çeşitleri 89
1.5. Gençlik Edebiyatı.....91
1.5.1.Gençlik Edebyatı Kavramına Bakış.....93
1.5.2.Gençlik Edebiyatının Tarihi Seyri.....110
1.5.3.Türk Gençlik Edebiyatında Genç Kız Kitaplarının Yeri.....135
İKİNCİ BÖLÜM.....142
2.1. Mustafa Necati Sepetçioğlu'nun Hayatı.....142
2.2. Yetişme Tarzı ve Kültürünü Besleyen Unsurlar 147
2.3.Yazı ve Yayın Hayatı.....159
2.4. Takma Adları.....165
2.5 Aldığı Ödüller.....166
2.6. Eserleri.....168
2.6.1. Hikâye Kitapları.....168

2.6.2. Tiyatroları 173
2.6.3. Kültür Araştırma ve İnceleme Kitapları.....176
2.6.4. Romanları.....180
2.7. Romancılığı.....186
2.7.1.Romancılığı, Roman ve Romancı Hakkındaki Görüşleri186
2.7.2. Târihî Romancılığı.....191
2.8. M.N.Sepetçioğlu'nun Yazdığı Gazete ve Dergiler.....201
2.9. Hayatı ve Eserleri Hakkındaki Yazılar İle
Kaynak Kitaplar.....204
2.9.1. Hakkında Yazılan Yazılar.....204
2.9.2. Mülakatlar.....209
2.9.3. Hakkında Yapılan Tezler.....210
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM 212
3.1. Dünkü Türkiye Dizisindeki Eserlerin İncelenmesi.....212
3.2. Eserlerin Dil ve Üslûbu.....301
3.3. Dünkü Türkiye Dizisindeki Eserlerin Gençlik Edebiyatı
ve Eğitim Değerleri Açısından Değerlendirilmesi.....303
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....475
Gençlerin Okuma Alışkanlıklarını Belirlemeye Yönelik Çalışma 475
TEKLİFLER.....688
SONUÇLAR 690
KAYNAKÇA.....704
EKLER
EK-1:Anket Formu..... 711
ÖZET.....716
ABSTRACT.....718

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU

KISALTMALAR

a.g.e. : Adı geçen eser
a.g.m. : Adı geçen makale
a.g.t. : Adı geçen tez
A.Ü. :Ankara Üniversitesi
Ant. : Antolojisi
bsk. : Baskı
C. : Cilt
Çev. : Çeviren
Haz. : Hazırlayan
K.B. : Kültür Bakanlığı
Ktb. : Kütüphanesi
G.Ü. : Gazi Üniversitesi
MEB. : Milli Eğitim Bakanlığı
nu. : Numara
s. : Sayfa
S : Sayı
Sos. Bil. : Sosyal Bilimler
TDK : Türk Dil Kurumu
TTK : Türk Tarih Kurumu

GİRİŞ

Bir milleti millet yapan unsurların başında gelen dil, millî kimliği ve millî benliği en iyi biçimde aksettirir. Eğitim ve öğretimin de kaynağı olan dil, millî kültürün temelini teşkil eder. Eğitimin temel amaçlarından biri kültürü, kültürel değerleri, dil vasıtasıyla gelecek kuşaklara aktarmaktır. Çocuğu ve genci o kültürün içinde yoğurmaktır.

Eğitimin temelini dil ve edebiyat, dil ve edebiyatın temelini de edebî verimler oluşturur. Tahkiyeli eserler bu edebî verimlerin bir parçasıdır. Dolayısıyla çocuğun ve gencin eğitiminde tahkiyeli metinlerin önemli bir yeri vardır. Metinlerin önemi, çocuğun ve gencin benlik, kimlik ve kişiliğinin oluşumuna katkısından kaynaklanmaktadır.

Gençlik Edebiyatı ve Eğitim Değerleri Açısından Mustafa Necati Sepetçioğlu'nun Dünkü Türkiye Dizisindeki Târihî Romanlarının İncelenmesi adını taşıyan çalışmamızın anahtar kavramları "gençlik", "eğitim", "edebiyat", "edebiyat eğitimi", "târihî roman" ve "gençlik edebiyatı"dır. Daha sonraki bölümlerde detaylı olarak ele alacağımız bu kavramlara kısaca bir göz atarsak:

Genci çocuklukla olgunluk arasındaki insan olarak tarif edebiliriz. "Gençlik çocuklukla erişkinlik arasında yer alan, gelişme, ruhsal olgunlaşma ve yaşama hazırlık dönemidir. Ergenlikle başlayan hızlı büyüme gençlik çağının sonunda bedensel cinsel ve ruhsal olgunlukla biter. Genellikle ilk ergenlik belirtileriyle başlayan gençlik çağı büyümenin durmasına kadar sürer ve 12-21 yaşlarını kapsar. Bu çağa Batı dillerinde büyüme anlamına gelen "adolescence" adı verilir. Gençlik çağının tanımı bedensel ve cinsel gelişmeye göre yapılınca başlangıcı da bitişi de belirsiz olmaktadır. Çünkü ergenliğe giriş erken veya daha geç olmaktadır. Genellikle 12-15 yaş arası ergenlik gelişmesini içine alan ilk gençlik dönemi olarak bilinir"([1])

([1]) Atalay YÖRÜKOĞLU : **Gençlik Çağı**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 4.baskı, s. 3.

Birleşmiş Milletler Örgütünün tanımına göre "Genç, 15-25 yaşları arasında öğrenim gören,hayatını kazanmak için çalışmayan ve ayrı bir konutu bulunmayan kişidir." Bu tanıma göre genç, cinsel kimliğini tamamlamış, ancak bağımsızlığını kazanıp erişkinler arasına katılmamış kişidir.

Gençler, kendilerine özgü dünyaları olan bireylerdir. Bunların her birinin ilgileri, bilgileri, yetenekleri toplumsal ve ruhsal durumları birbirinden farklıdır. Ancak bulundukları gelişim çağının kendine has birtakım ortak özellikleri de vardır. Bu durum onlara belli bir perspektiften bakmamızı sağlar.

Gençlerle ilgili problemler, yazılı târihin başlangıcından beri anne-babaları, eğitimcileri, bütün sosyal bilimcileri ilgilendirmiştir.

"İnsan, daha ilk doğduğu andan itibaren, bir yandan biyolojik gelişimini tamamlarken, toplumsallaştırılmaya başlanır. Toplumsallaştırılma, eğitim aracılığıyla olur. Eğitim, özellikle dil vasıtasıyla gerçekleştirilir. Dil bütün kültür ve uygarlığın taşıyıcısıdır. İnsan doğduğu an, sadece biyolojik bir varlıktır. Eğittikçe, eğitildikçe, toplumsallaştırılır. Eğitme ve eğitilme süreci ömür boyu sürer. Eğitimin temeli öğrenmedir. Eğer insan, eğitimi ve eğitim yoluyla toplumsal normları alamamışsa, toplumsallaşamamış, biyolojik varlık olarak kalmış demektir."([2])

"Eğitim, insanın karşılaştığı durumlardan (değer, norm, sosyal kontrol unsuru) kavrama yoluyla kendi davranışında beklenilen ve istenilen değişmeyi meydana getirme sürecidir."([3])

"Eğitim geniş anlamda toplum değerlerine ve hayat biçimlerine sağlıklı uyumuna yardım eden bir süreç olarak görülebilir. Kişinin uyum yapması söz konusu olan bu değerlerin iki seviyede düşünülmesi gerekir. Kazanılması

([2]) Mübahat TÜRKER-KÜYEL: "Gençlik Kavramı" **Erdem**, Ocak 1986, C.II, S.4, s.3.
([3]) Sadık TURAL : G.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçenin Eğitimi-Öğretimi Bilim Dalı 1989-1990 Eğitim-Öğretim Yılı Yüksek Lisans Ders Notları.

istenen değerler ve gerçek değerler. Bir toplumun genel olarak davranış ve değer normları, o toplumun gerçek tercihlerini gösterir."([4])

Eğitim kavramının tanımlarına baktığımız zaman genel olarak 'bireyin davranışlarında istenilen değişikliği meydana getirme süreci' olduğu hususunda birleşildiğini görmekteyiz.

Edebiyatın tanımına gelince: "Az çok estetik bir seviye taşıyan, insanların duygu, düşünce, hayal, ve davranışlarını, dili, tesirli bir şekilde kullanarak yansıtmaya çalışan mahsullerin hepsine birden edebiyat, her birine edebî eser denir."([5])

"Edebiyat eserinin asıl gayesi seviyeli ve zenginleştirilmiş zevk ve tefekkür dünyasının meydana gelmesine yardımcı olmaktır."([6]) Bu bakımdan edebiyat önemli bir eğitim görevini üstlenmektedir.

Görülüyor ki, edebiyat ile eğitim, birbirlerini etkileyen aralarında sıkı bağlar bulunan iki alandır. İnsanı konu alma ve onu her yönüyle iyiye götürme çabası bakımından edebiyatla eğitimin amaçları örtüşür.

Edebiyat ve eğitim kişinin kendini tanımasını, sürekli olarak iyiyi ve güzeli aramasını, daha uyumlu yaşamasını amaçlar. Her ikisi de iyi yurttaşlar, çalışkan ve yaratıcı bireyler, erdemli kişiler yetiştirme çabası güder. İnsanlığa saygıyı, yurt ve millet sevgisini, kişilik ve bağımsızlık onurunu öğretir, bunları gönüllerde yerleştirmeye çalışır. Bütün bunları eğitim, okul kanalıyla, bir güzel sanat olan edebiyat ise estetik yolla sağlar.([7])

Bütün bu bilgilerin ışığında edebiyat eğitimine baktığımızda ise, öğrencilere duyuş, düşünüş ve yaşayış bakımından yaşantı zenginliği kazandırmanın, onların daha sağlıklı bir kişilik gelişimlerinin olabilmesi ve iyi

---

([4]) Fatma VARIŞ: **Eğitim Bilimine Giriş**, Ankara Üniversitesi Eğt. Bil. Fak. Yay. Ank. 1978, s.10.
([5]) Sadık TURAL: **Edebiyat Bilimine Katkılar**, Ecdad Yayınları, Ankara1993, sayfa 186.
([6]) Sadık TURAL: **Edebiyat Bilimine Katkılar**, s. 186.
([7]) Cahit KAVCAR: **Edebiyat ve Eğitim**, Ankara Üniversitesi Eğt. Bil. Fak. Yay. Ankara 1994, 2.bs. s.2.

birer gözlemci olabilmeleri için, olaylara ve sorunlara daha geniş açıdan yaklaşabilmeleri için katkıda bulunmanın amaçlandığını görürüz.

Gençlik Edebiyatı ise, "13-23 yaş grubundaki insanların, benimsemesini, kabul etmesini, kendi nefsinin bir parçası haline getirmesini istediğiniz kavramları, kabulleri, değerleri, davranışları, tepkileri, tercihleri aşılamaya matuf eserlerdir."([8])

"Konu, içerik, sorunların ele alınışı ve biçim bakımından, çeşitli yaş basamaklarındaki gençlerin ve ilgi ve merak düzeyine uygun, edebi, eğlendirici, öğretici olma özelliklerinin yanında, estetik bakımından da hoşa gidecek şekillendirme ile yetişmekte olanların sanat zevklerinin gelişmesine hizmet etmesi beklenen ve çoğu kere dolaylı olarak eğitici karakterli eserlere gençlik edebiyatı adı verilmektedir."([9])

Her iki tanımdan da anlaşıldığı üzere "gençlik edebiyatı" eğitici karakterlidir.

"İnsanı hem fert, hem de cemiyet plânında vak'a halinde ele almaya çalışan bilgi sahalarından ikisi "târih" ve "edebiyat"tır."([10])

"Târih, yaşanan zamandan geriye doğru uzanan oluş, kılış, buluş ve yaratışlarla, hayatiyetleri bakımından geçmişte kalan vakaların öğrenilmesi ve değerlendirilmesidir. Târihçi ise, târihî süreci meydana getiren vakaların, en vazgeçilmezlerinin kronolojisini yapmak ; bunlar arasındaki sebep-sonuç bağlarını görmek ve göstermek; oluş, kılış, ve buluşların o toplumun ve insanlığın hayatındaki yerini hükme bağlamak işlerini üzerine alandır. Târihçi ne vakaya saplanıp kalmak, ne de vakaları tespit etmek düşüncesiyle felsefe yapmak hakkına sahip değildir." ([11])

([8]) Sadık TURAL: G. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçenin Eğitimi Öğretmi Bilim Dalı 1995-1996 Eğitim Öğretim Yılı Doktora Ders Notları.

([9]) Vural ÜLKÜ : "Almanya'da Gençlere ve Çocuklara Yönelik Edebiyat " **Türk Dili** Gençlik Yılı Özel Sayısı, Mayıs 1985 ,s.459.

([10]) Sadık TURAL: **Edebiyat Bilimine Katkılar**, s. 28.

([11]) Sadık TURAL : **Edebiyat Bilimine Katkılar**, s. 28.

"Roman, olmuş veya olması mümkün olanı, karakterler yardımıyla anlatmadır. Onun türlerinden biri de târihî romandır."([12])

"Târihî roman, konusunu târihten alan, târihî kahramanların ve onların etrafındaki gerçek veya hayalî kişilerin hayat maceralarını edebiyata mahsus teknik ve usullerle anlatan; bir devrin târihî olaylarını, milletin adet, ahlâk, gelenek ve göreneklerini vermek, bunları meydana getiren gerçek ve hayalî tipleri canlı tutmak, romanın şartlarına bağlı kalmak suretiyle yazılmış olan eserlere denir. Târihî roman yazarı ise, târihî belgelerin ortaya koyduğu târihî olayları öğrendikten sonra kendine tesir eden unsurlar arasında ayıklamalar yapan ve sanatkârane bir üslûpla ve engin yaratma gücü ile elindeki malzemeye hayat veren kişidir."([13])

"Ülkemizde çocuk edebiyatı geleneğinin giderek yerleşmesine karşın, henüz genç kuşak için bir gençlik edebiyatı kavramı yerleşmemiştir. Gencin düşünce yapısının inşa edildiği, şekillendiği, bu devrede hâlâ çocuk ve gençlik kitapları için bir ayırım yoktur. Ülkemizde bir çok ülkede görüldüğü tarzda ne tam açıklığa kavuşturulmuş ve edebiyat biliminde yeri olan, gençliğe yönelik bir gençlik edebiyatı kavramı var ne de böyle bir edebî tür. Ayrıca konuyu ciddiyetle ele alıp, bilimsel olarak eğilme çabası da çok azdır."([14])

Çocuğun ve gencin eğitimi çok çeşitli faktörlerin yer aldığı bir süreçtir. Bu süreç içinde tahkiyeli eserlerin önemli bir rol oynadığını söyleyebiliriz. Tahkiyeli eserlerin, gence istenilen ölçüde fayda sağlayabilmesi için genç-tahkiyeli eser ilişkisinin değişik boyutlarda araştırılması gerekmektedir. Böylece gencin ilgi ve ihtiyaçları daha iyi tanınacak , gencin eğitiminde önemli bir işlevin yerine getirilmesinde etkili olunabilecektir.

Edebiyat, gençte, zihinsel, duygusal, toplumsal ve estetik yönden olumlu davranış değişiklikleri meydana getirir. Gencin okuyacağı eserler, dil,

---

([12]) Sadık TURAL: **Zamanın Elinden Tutmak**, Ecdad Yayınları, Ankara 1991, 2. Baskı, s. 190.
([13]) Etem ÇALIK : **Mustafa Necati Sepetçioğlu Hayatı Sanatı Eserleri**, Yayınlanmamış Doktora Tezi Atatürk Üni. Erzurum,1993 s. 384-388.
([14]) Nuran ÖZYER :**Edebiyat Üzerine** , Gündoğan Yayınları, Ankara 1994, s.63.

teknik ve muhteva bakımından sanat değeri taşımalı ve genci zihinsel, duygusal, toplumsal ve estetik yönden eğitecek nitelikte olmalıdır. "Eğitim, insanın duygu, düşünce, hayal, tavır ve davranışlarını geliştirme, değiştirme ve olgunlaştırma süreci" olduğu için edebî eserlerden büyük ölçüde yararlanılabilir. M. N. Sepetçioğlu'nun Dünkü Türkiye Dizisindeki târihî romanları bu perspektiften bakılarak incelenmeye çalışılmıştır.

Ülkemizin gençlerinin "ortak kültür paydasından neyi, ne kadar, nasıl aldığı; ne zaman, niçin ve hangi davranışın beklendiği; hangi benlik ve kimlik ölçütlerinin yaygın, meşru, makul ve resmi ölçülerle verildiği" sorularına gençlik edebiyatı vasıtasıyla cevaplar aramak mümkündür. Gençlik edebiyatı, gençlerin okuması için yazılmış, derlenmiş veya yayımlanmış olan bütün yayınları içine almaktadır.

"Gençlik edebiyatı alanında teorik olarak yapılan ilk kapsamlı çalışma 1977 yılında Cem Yayınevi tarafından yayınlanan Doç. Dr. Meral Alpay ve Dr. Robert Anhegger'in birlikte hazırladıkları "Türkiye'de Çocuk ve Gençlik Kitapları" adlı kitaptır. Kitabın ön sözünde ülkemizde gençlik edebiyatının 1977 yılına kadar olan geçmişi hakkında az da olsa bilgi sahibi olmak mümkündür. Ayrıca gençlik kitapları kavramına da rastladığımız bu tek kitabın en büyük özelliği, arka kapağında da belirtildiği gibi, "kendi türünde öncü olması" ve aradan çok uzun bir süre geçmesine rağmen hala öncülüğünü korumuş olmasıdır."([15])

Türk edebiyatı içinde gençlik edebiyatı ile ilgili yok denecek kadar az teorik çalışma vardır. Gençlik edebiyatının târihi gelişimini ele alırken çocuk edebiyatından müstakil bir saha olmadığı için çocuk edebiyatının târihi gelişimi içinde gençlik kitaplarının yerine bakmayı uygun gördük.

Bayram Aşılıoğlu'nun " Çocuk Romanlarının Çocuğun Eğitimindeki Yeri ve Önemi" adlı yüksek lisans tezi çocukların boş zamanlarını nasıl değerlendirdiklerini belirlemek, çocuk romanlarının, çocuğun hayatında ne

([15]) Nuran ÖZYER: **Edebiyat Üzerine** s.63.

ölçüde yer aldığını ortaya koymak için yapılmıştır. Ancak bu araştırmada 11-14 yaş gruplarının en çok okudukları romanlar tespit edilmiştir. Ergenlik yaşının başlangıcı 12-13 yaş olması dolayısıyla ilk gençlik çağının okuma alışkanlıkları ortaya konmuş oluyor. Bu bakımdan gençlik edebiyatına ışık tutmaktadır.

Çocukların, çocuk romanları ile ilgili tutumlarını belirlemeye yönelik yapılan bu araştırmada çocukların hangi konulara yöneldikleri ve en çok hangi kitapları okudukları yapılan bir anketle belirlenmiştir. Anket 11-14 yaş grubu arasındaki çocuklara uygulanmıştır. Ergenlik yaşının başlangıcını 12 yaş olarak kabul edersek, 12-13-14 yaş gruplarını ilk gençlik çağı içinde değerlendirmelidir. Bu düşüncemizden yola çıkarak bu çağdaki çocukların en çok okudukları kitapları çalışmamıza almayı uygun gördük.

"Çocuğun bir romanı seçmesinde gelişimi ile ilgili gereksinimleri büyük önem taşımaktadır. Gerçek ilgiler, çocuğun hayatında bir gereksinimi karşıladıkları için süreklidirler. Bu nedenle, gereksinme ne denli kuvvetli olursa, ilgi de o derece kuvvetli ve uzun süreli olur." ([16])

Araştırmada elde edilen sonuçlara göre serüven ve yalnızlık duygusunun ağır bastığı 11 yaş grubu çocuğunun en çok okuduğu kitap, A. de Saint Exupery'nin **"Küçük Prens"** adlı eseridir.

"12-13 yaş grubu çocuğunda, serüven romanların önemini korumakla birlikte, artık masal zevkinin azaldığı görülmektedir. Yapılan araştırmalar, bu çağ çocuklarında okuma isteğinin arttığını, spor, eğlence, gülmece, hayvanların hayatlarına fen ve doğa olaylarına, serüven , havacılık, giz, keşif, gezi, buluş konularına ve kahramanların yaşamlarına ilgili arttığını göstermektedir." ([17])

([16]) Halûk YAVUZER : "Çocuğun İlgileri Arasında Kitabın Yeri ve Önemi" **Pedagoji Dergisi** İ.Ü. Pedagoji Enstitüsü Yayınları s.51Naklen: Bayram Aşılıoğlu: a.g.t. s.11.

([17]) Beşir GÖĞÜŞ : **Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazın Eğitimi**,_Kadıoğlu Matbaası, Ankara 1977 s.17 Naklen: Bayram Aşılıoğlu:a.g.t. s.27.

Ankete verilen cevaplarda bu yaş grubu çocuklarının Gülten Dayıoğlu'nun Fadiş adlı romanını en çok okudukları görülmüştür. En çok okudukları roman **Fadiş** olmasına rağmen bu yaş grubunun en çok beğendikleri romanlar sıralamasında **Tom Sawyer** ve **Hucleberry Finn'den** sonra üçüncü sırada yer almıştır.

12 ve 13 yaş grubu öğrencilerinde serüven romanlarına bir yönelim görünmekle birlikte duyguya dayalı çocuğu duygusal bakımdan etkileyecek romanlara bir eğilim olduğu görülmektedir.

14 yaş grubu çocuklarının en çok okudukları ve en çok beğendikleri kitap "**Çalıkuşu**" dur.

14 yaş grubu çocuklarında, ülkesiyle ilgilenme, idealistlik, yurt sevgisi konuları ağır basmaktadır. "**Çalıkuşu**"nun çekici yanlarından biri de idealist Feride'nin hayat hikayesidir.

Yusuf Baş'ın "Türkiye'de Yerli Yazarların Yayınlanmış Çocuk Romanlarına Eğitim Açısından Yaklaşım" adlı yüksek lisans tezinde de özellikle ilköğretim okulları ikinci kademe öğrencilerine uygun romanların biçim ve içerik yönünden tanıtımı yapılmaktadır. Bu çalışma da ilk gençlik çağındaki gençlere okuyacakları kitapların tanıtılması bakımından önemlidir.

Zeki Gürel, çocuk edebiyatçısı olan İ. Alaeddin Gövsa hakkında monografik bir doktora çalışması yapmıştır. Konuyla ilgili temel kavramların da tartışıldığı bu doktora tezi, çocuk edebiyatı sahasında yapılan ilk ve şimdilik en kapsamlı çalışmadır. *

Çocuk edebiyatı konusunda oluşan hassasiyet sonucunda, bilim seviyeli merakların oluşturduğu bir sürü çalışma yapılmıştır ve yapımaktadır.

---

* Zeki Gürel, lisans ve lisans üstü eğitim düzeyinde yaptırdığı tezlerle çocuk edebiyatı sahasına büyük hizmetlerde bulunmaktadır. Mustafa Ruhi Şirin çocuk edebiyatı konusunda çok değerli çalışmaları olan, bir çocuk edebiyatı aşığıdır, bibliyografyada ve ileriki bölümlerde anılacaktır.

Gençlik edebiyatı konusunda da akademik düzeyde çalışmalar yapılmaya başlanmıştır.

Selahattin Delidüzen, "Yazın Eğitiminde Çocuk ve Gençlik Yazını" adlı doktora tezinde bizim çalışmamıza paralellik arz eden bir yaklaşımla gençlik edebiyatıyla eğitim sürecinin bir boyutunu ilişkilendirmiştir.

Binnaz Aytekin, "Günümüz Alman ve Türk Gençlik Edebiyatında Genç Kız" adlı yüksek lisans çalışmasında İpek Ongun ve Gülten Dayıoğlu'nun eserlerini incelemiştir.

Prof. Dr. Nuran Özyer, Edebiyat Üzerine adlı eserinde yer verdiği "F.Almanya'da ve Türkiye'de Gençlik Edebiyatı"; "Alman Çocuk ve Gençlik Kitaplarındaki Türk İmajı"; "Almanya'da Genç Kız Kitapları" adlı makalelerinde gençlik edebiyatı kavramını tartışmış, Türkiye'de gençlik edebiyatı kavramını teşekkül ettirmeye çalışmıştır. Nuran Özyer bizde gençlik edebiyatı konusunda bir pencere açmıştır.

Prof Dr. Sadık Tural, değişik makalelerinde edebî eserler dünyamızın yeniden tasnif edilmesini bu tasnif içinde gençlik edebiyatının yer alması gerektiğini belirtir. Yaş gruplarını göz önüne alarak tasnif yapar.

Prof Dr. Vural Ülkü, "Almanya'da Gençlere ve Çocuklara Yönelik Edebiyat " isimli makalesiyle gençlik edebiyatı kavramı hakkında fikir sahibi olunmasına yardımcı olmaktadır.

M.N. Sepetçioğlu hakkında değişik dergilerde, gazetelerde ve ansiklopedilerde pek çok yazı çıkmıştır. Lisans düzeyinde tezler yapılmıştır. Ama onun hakkında yapılan en büyük çalışma Etem Çalık'ın monografik doktora çalışmasıdır. Etem Çalık, " Mustafa Necati Sepetçioğlu Hayatı Sanatı ve Eserleri" adlı çalışmasında yazarın resmî, özel, edebî hayatı hakkında bilgi vermiş, eserlerinin tamamının tahlilini yapmış, dil ve üslûp özelliklerini belirlemiştir.

Burada zikretmediğimiz bizim çalışmamızı dolaylı olarak destekleyen başka çalışmaların olması mesele üzerinde düşünülüyor olmasını göstermesi bakımından sevindiricidir.

Bizim hedefimiz örgün eğitim ortamındaki gençlerin kitap okuma seviyelerinin tespit edip, kitap okumama sebepleri üzerinde durmaktır. Okudukları kitapların özelliklerinden yola çıkarak onlar için en iyiyi bulmaya çalışmaktır. İdeologlar dinamik yaşa seslenir. Ruhen delikanlı olan eserler gençliğe hitap etmiştir. Gençlerin ilgileri ve merakları doğrultusunda yaş gruplarına göre eserlerin niteliklerini belirledikten sonra tavsiye etmemiz gerekir.

Gençlik edebiyatının gelişmesini, genç okuyucu sayısının artması sağlayacaktır.

Prof. Dr. Sadık Tural,([18]) Edebiyat dünyasına ait aslî unsurları, edebî eserler, edebiyat araştırmaları, edebiyat öğretimi olarak öncelikle üç grupta toplamakta, bu üç çalışma sahasının arasında organik bağlar bulunduğunu belirtip edebiyat dünyası benlik, kimlik, kişilik, ferdî ve sosyal tezahürleri üzerine kurulu olduğunu ifade etmektedir. Edebiyat öğretiminde edebî eserlerden yararlanma meselesi bizi ilgilendirmektedir.

Edebiyat bilimi, edebiyat araştırmaları, edebiyat eğitimi ve öğretimini de içine alan bilim dalıdır. Edebiyat bilimcisi, ferdî ve mahallî görünümlerin, zaman unsuruna bağlı olarak edebiyat eserlerine yansımalarını incelerken, millî benlik, millî kimlik, millî kişiliğin benimsediği değer, norm ve sosyal kontrol unsurlarının ortaya çıkmasını sağlamış olacaktır. ([19])

Prof. Dr. Sadık Tural, "toplumdaki çeşitli seviyelerdeki zevk tabakalarını belirleyecek, bunların oluşum şartlarını da, târih içindeki yerlerini de, hangi ihtiyaçlara cevap verdiğini de araştırması gereken; edebiyat eserlerini biçim (form) ve muhtevaya ait duygu, hayal ve düşünce yönünden

([18]) Sadık TURAL: **Edebiyat Bilimine Katkılar**, s. 13-14.
([19])Sadık TURAL: **Edebiyat Bilimine Katkılar**, s. 13-14.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

inceleyen edebiyat bilimcisinin on amacı"ndan söz eder. Biz bu amaçlardan gerçekleştirmeye çalıştıklarımızı sıralayalım:

"1-Edebiyatçıların edebî esere yansıttıkları, ferdî benlik, kimlik ve kişiliklerini, edebî zevklerini, hoş, güzel ve ulvî karşısındaki tavırlarını ve biçim kullanımlarını tespit etme;

2-Mahallî ve millî benlik, kimlik ve kişiliğin estetik zihniyetlerin edebî zevk tabakalarının edebiyat eserine nasıl yansıdığını belirleme;

3-Edebî eserin metinleşmesi sırasında oluşan biçimleri(form) formlardan sabit olanları, gelenekli hale dönüşenlerin yapı özelliklerini tespit etme;

4-Edebî eserin orijinal yönlerini göstermek, benzerleri arasındaki farkları, eksikli ve aksaklıkları değerlendirmek, eleştirmek, hükme bağlamak;

5-Şahsiyetlere, dönemlere, devirlere bağlı olarak gelişen ve değişen dilin edebî bir varlık ve üslûp olmasının araştırılması;

6- Edebiyat eserlerini, edebiyat hayatını, edebiyat târihini, hangi yaş grubuna, hangi metotlarla, ne kadar getireceğini, edebiyat bilimci bilir. Pedagogların bu sahayı istila hevesleri gerekçesiz gayretlerdir. Duygunun, düşüncenin, hayalin davranışın, dile bağlı edebî kompozisyon haline geliş şartlarıyla ilgili eğitim ve öğretim programlarını eğitim bilimciler değil, edebiyat bilimciler bilir."[20]

Hocam Sadık Tural'ın edebiyat bilimcisine gösterdiği hedef doğrultusunda, edebiyatın özellikle örgün eğitimin 15-18 yaş grubundaki kesimini muhatap edinen okullarda bir eğitim ve öğretim aracı olarak bağlı problemlerin çözümüne katkıda bulunmak amacıyla Mustafa Necati

---

([20]) Sadık Tural: **Edebiyat Bilimine Katkılar,** s.13-14

Sepetçioğlu'nun Dünkü Türkiye Dizisi'ndeki târihî romanlarını gençlik edebiyatı ve eğitime uygunluk açısından incelemeye çalıştık.*

Eğitimin, 'bireyin davranışlarında istenilen değişikliği meydana getirme süreci ilkesinden' yola çıkarak edebî eserler kullanmak suretiyle çocukta ve gençte bu değişikliği yapmak bizim elimizdedir.

Bir gencin ait olduğu toplumun kültürünü yaşantısının bir parçası haline getirmesinde, ailenin, okulun, ve çevrenin etkisi olduğu kadar okuduğu eserlerin de çok büyük rolü vardır. Çocuğun ve gencin toplumun kurallarına uygun yaşayan, ecdadını tanıyan, millî birlik ve beraberlik şuuru kazanmış bireyler olarak yetişmesini istiyorsak, onların kabuller dünyasına uygun eserleri tespit etmek ve onların hizmetine sunmak mecburiyetindeyiz. Bu mecburiyet bizi, hangi eserlerin gençlerin kabuller dünyasına uygun olup olmadığını belirleme gayretine itti.

Ülkemizde çocuklara yönelik edebiyatla ilgili çalışmalar büyük mesafeler kat etmiştir. Ancak gençlerle ilgili çalışmalar, yok denecek kadar azdır; sahadaki bu boşluk bizi gençlere yöneltmiş, gençlere yönelik edebiyatın durum tespitinin yapılmasını zorunlu kılmıştır.

Tahkiyeli eserler, özellikle de roman diğer edebî verimlere göre gençlerin daha fazla ilgisini çekmektedir. Târihî roman ise gençlerin belli bir dönem çok fazla rağbet ettikleri, hem târih şuuru edinmelerinde hem de okuma alışkanlığı kazanmalarında etkili olan bir roman türüdür. Bu itibarla edebiyatımızda târihî roman yazarlığıyla tanınmış olan M.N. Sepetçioğlu'nun târihî romanlarından Dünkü Türkiye Dizisindeki eserlerini gençlere uygunluk ve eğitime katkısı açısından değerlendirmeye çalıştık.

---

* Gençler için yazanlar genç psikolojisinin gelişme dönemlerini, gencin yaşadığı sosyal çevreyi, gencin sosyo-kültürel yapısını göz önüne alıyor mu? Bu da ayrı bir araştırma gerektirmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMLIK ÇERÇEVE

1.1 GENÇ KİMDİR? GENÇLİK NEDİR?

Gençlik kavramını bir problematik ile birlikte düşünelim ve problematiğimizi, genç ve gençlik denince aklımıza ne gelir ? Belirli bir yaş gurubu mu, değişik bir dünya mı, yoksa insanın hayatında belli bir psikolojik dönem mi, belli bir kültür seviyesi mi? şeklinde ortaya koyalım.

Bu problematik içinde bir çok problem vardır. Bilim seviyeli merakların oluşturduğu soruların metodik bir şekilde cevaplandırılması gerekir. Biz ana problemlerimizi, temel meraklarımızı sıralayalım:

1- Genç Kavramı Sözlüklerde Nasıl Yer Alıyor ?

2-Genç ve Gençlik Kavramlarından Ne Anlıyoruz?

3-Gençlik Çağının Başlangıcı ve Bitişi Hakkındaki Görüşler Nelerdir?

4- Gençlik Çağının Biyo-Psiko ve Sosyolojik Özellikleri Nelerdir?

1.1.1.Genç Kavramı Sözlüklerde Nasıl Yer Alıyor ?

Genç: Körpe yaşlı olmayan; Gençlik:Tazelik, gençlik zamanı,genç olanların bütünü([1]);

Genç: 1-Orta yaşlılık devresine girmemiş olan, civan; 2- Taze, yeni, körpe; 3-Yeni gelişme safhasında olan ; Gençlik: 1.Genç olma hali, Çocuklukla orta yaşlılık arasındaki çağ ; genç olmanın hali , tavrı , tutumu 2. Bütün gençler([2])

([1]) **Temel Türkçe Sözlük**, Tercüman Genel Kültür Yay. İst.1991.
([2]) Mehmet DOĞAN : **Türkçe Sözlük**,

Genç: Yaşı ilerlememiş olan; zihin bakımından yeterince gelişmemiş, toy; Gençlik: Genç olma durumu; insan hayatının ergenlikle orta yaş arasındaki dönemi; genç insanların bütünü([3])

Genç yerine kullandığımız delikanlı, yeni yetme gibi kelimeler de şu şekilde yer alıyor:

Yeniyetme: Yetişen, ergen, genç; . Yeniyetmelik: Çocuklukla yetişkinlik arasındaki devre, ilk gençlik çağı, ergenlik ;

Delikanlı: Ergenlik çağına ermiş genç ;Delikanlılık:Gençlik ;([4])

Görüldüğü gibi sözlükler, genel olarak "genci" henüz yetişmiş olup, daha orta yaşa gelmemiş, "gençliği" ise, genç olma durumu ve durumun çağı, genç insanların tümü olarak tanımlıyor.

Ergen ve genç kavramları birbirinin içine girmiş, aynı çağı ve durumu ifade için kullanılagelmiş durumda. Türk Dil Kurumu'nun Türkçe Sözlüğünde gençlik dönemi, genç olma durumu; insan hayatının ergenlikle orta yaş arasındaki dönemi şeklinde tanımlanmakta ve ergen, genç ayrımı kesin olarak yapılmaktadır.

1.1.2. Genç ve Gençlik Kavramlarına Bakış

Genç kelimesi herkes için farklı anlamlar içermekle birlikte hepsinde ortak olan bazı noktalar olacaktır. İşte bu noktalardan yola çıkarak genel bir gençlik tanımı yapılabilir. Ancak bu genel tanımı yapmadan önce, genç ve gençlik kavramlarına nasıl yaklaşılmış önce ona bir bakmak gerekir.

([3]) **Türkçe Sözlük**, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Dil Kurumu Yay. . Ank. 1988.
([4]) **Temel Türkçe Sözlük**, Tercüman Genel Kültür Yay. İst.1991.

Gençlik kavramına ilk önce biyolojik açıdan yaklaşıldığını görürüz. Sonra sırasıyla psikolojik, sosyolojik, sosyal psikolojik ve felsefi açılardan bakış gelir.

"Gençlik kendi başına bir çağ değil çocukluktan erişkinliğe uzanan bir gelişme dönemidir. Çocukluğu iyi tanımadan gençliği tam olarak değerlendiremeyiz."([5])

Gençlik çocuklukla olgunluk arasındaki geçiş dönemidir. Bebeklik, çocukluk, gençlik sürecinin, geçici döneminin, olgunluğa ulaşma yolundaki son halkasıdır. Gençlik dönemi, "bireyin biyolojik ve duygusal süreçlerindeki değişikliklerle başlayan, cinsel ve psiko-sosyal olgunluğa doğru gelişmesi ile sürerek bireyin bağımsızlığını ve sosyal üretkenliğini kazandığı belirlenmemiş bir zamanda sona eren, hızlı fiziksel ve sosyal değişikliklerin de eşlik ettiği kronolojik bir dönemdir."([6])

Dilimizde gençlik dönemini adlandırmada kullanılan çeşitli terimler vardır. Halk arasında benzetme yoluyla taze, körpe, fidan gibi ifadeler kullanılır. Delikanlı, yeni yetme kelimeleri de gençleri tanımlar. bir gence hitaben "delikanlı" ; bu dönemi yaşayan bireyler için genel bir tanımlamayla genç, durumun çağına ise "gençlik" deriz. İlk gençlik çağı olarak da adlandırılan ergenlik dönemi, halk arasında yeni yetme kelimesiyle de karşılanmaktadır.

Prof. Dr. Atalay Yörükoğlu, gençlik çağını şu şekilde tanımlamaktadır: "Gençlik çocuklukla erişkinlik arasında yer alan, gelişme, ruhsal olgunlaşma ve yaşama hazırlık dönemidir. Ergenlikle başlayan hızlı büyüme gençlik çağının sonunda bedensel cinsel ve ruhsal olgunlukla biter. Genellikle ilk ergenlik belirtileriyle başlayan gençlik çağı büyümenin durmasına kadar sürer ve 12-21 yaşlarını kapsar. Bu çağa Batı dillerinde büyüme anlamına gelen "adolescence" adı verilir. Gençlik çağının tanımı bedensel ve cinsel gelişmeye göre yapılınca başlangıcı da bitişi de belirsiz olmaktadır. Çünkü

([5]) Atalay YÖRÜKOĞLU:**Gençlik Çağı,** Türkiye İş Bankası Kültür Yay. 4.bsk s.VIII.
([6]) Haluk ÖZBAY, Emine ÖZTÜRK:**Gençlik**,Yeni Yüzyıl Kitaplığı,İletişim Yay. s.12.

ergenliğe giriş erken veya daha geç olmaktadır. Genellikle 12-15 yaş arası ergenlik gelişmesini içine alan ilk gençlik dönemi olarak bilinir."([7])

Prof. Dr. Atalay Yörükoğlu([8]), bu tanımlamayı yaptıktan sonra, gençlik çağını ergenlik çağı, delikanlılık çağı ve yüksek öğretim çağı olarak alt kısımlara ayırmak suretiyle değerlendirmektedir:

1-Ergenlik(İlk Gençlik) Çağı: Hızlı büyüme ve cinsel uyanışın olduğu 12-15 yaşları arası ergenlik, ya da ilk gençlik olarak bilinir. Olumsuz davranış ve tepkilerin yoğun olduğu evredir.

2-Delikanlılık Evresi: 15-17 yaşlar arası kendine güven, caka ve gösterişin ağır bastığı delikanlılık evresi,

3-Uzamış Gençlik: 21 yaş ile 25 yaş arası uzamış gençlik, ya da yüksek öğretim gençliği olarak tanımlanır.

Uzamış gençliği 25 yaşında bitirenler olduğu gibi 30 yaşına kadar uzatanlar da vardır. Aslında 21 yaştan sonrasını "genç yetişkin" olarak da ifade etmek mümkündür.

Gençliği, kesin yaş sınırları yerine, yaklaşık zaman dilimlerine ayırarak belirlemenin daha yerinde olacağını belirten Adnan Kulaksızoğlu, meseleye şöyle yaklaşmaktadır:

"Gençlik denince umumiyetle bulûğ çağına ulaşanlar ile 25-30 yaşına ulaşan fertler grubu anlaşılır. Gençliğin başlangıcı, sonucu ve buluğ çağı hakkında ileri sürülen zamanlar göreceli yaş sınırlamalarıdır. Gençlik çağının başlangıcı gibi, gençlikten yetişkinliğe geçmek de farklı toplumlarda birbirinden başka kriterlere bağlı olabilir. Bir gencin yetişkin sınıfta yer alması, yetişkin sorumluluklarını taşıması ve rollerini oynaması onun yetişme şartlarına, zekasına, çevresindeki bireylerle kurduğu ilişkiye bağlıdır. Bu bakımdan kesin yaş sınırları yerine, yaklaşık zaman dilimleri belirlemek

([7]) Atalay YÖRÜKOĞLU: a.g.e. s..3.
([8]) Atalay YÖRÜKOĞLU: a.g.e. s.4.

yerinde olur. Bedence ve boyca büyümenin durduğu yaş sınırları, biyolojik olarak gençlik çağının bittiğine bir işaret olarak gösterilebilirse de, bu kesin bir belirti olamaz. Büyümenin sona ermesinde önemli ferdî farklar görülmektedir. Biyolojik faktörlerin yanında daha çok sosyolojik veriler genç ve yetişkin ayrımları konusunda fikir vermektedir."([9])

Toplumumuzda evli olmak, askerliğini yapmış olmak ekonomik bağımsızlığını kazanmış olmak, bir iş veya meslek sahibi olmak, ebeveyninden ayrı yaşamak, üniversiteden mezun olmak veya seçimde oy kullanmak diğerleri tarafından "yetişkin bir kişi" gibi algılanmaya yol açan değişikliklerdir. Ergenlik çağı sonu ve genç yetişkinliğin başları olarak kabul edilebilen yaş sınırları 21 yaşları civarıdır. Okumakta olan gençler, hiç sene kaybetmediklerinde, bu yaşlarda üniversiteyi bitirmek üzere olacaklardır. Okumayan erkek gençler ise, 21 yaşlarındayken askerlik hizmeti içindedirler. Bu yaşlardan sonra; üniversiteli gençler için askerliğini yapma, okul dışındaki gençler için ise, iş bulma gibi görevler için zamana ihtiyaçları vardır. Ayrıca tahsil hayatındaki uzamalar, lisans üstü çalışmaları, okul dışı gençlerde iş kurma veya iş bulmadaki gecikmeler bireyin hayata atılmasını, ekonomik bağımsızlığını kazanmasını ve dolayısıyla evliliğini ve yetişkin rollerini kazanmasını ertelemesine sebep olmaktadır. O zaman da "uzamış gençlikten" söz edilebilir.([10])

Genç, biyolojik tanımlarının dışında, genellikle psiko-sosyal açıdan ait olduğu toplumun şartlarına göre nitelendirilmektedir. Biyolojik tanımlamada vücut ve beden gelişimi baz alındığında asgari müştereklerde birleşilmektedir: Buluğla başlar, fizikî gelişimin tamamlanmasıyla sona erer. Ancak psiko-sosyal tanımlamada ferdî ayrılıklar kadar, toplumların gence olan yaklaşımı da önem kazanmaktadır. Araştırmacılar da küçük nüanslarla ortak bir çerçeve çizmeye çalışmaktadırlar.

([9]) Adnan KULAKSIZOĞLU : **Ergenlik Dönemi**,Seha Neşriyat,İst.1995,s.11.13.
([10]) Adnan KULAKSIZOĞLU: a.g.e. s.11.13.

Okuyan veya tam bir meslek sahibi olmamış, evlenmemiş, anne ve babası ile beraber yaşayan veya ailesinin desteğiyle hayatını devam ettiren bireyler de genç olarak kabul görmektedir.

Gençlik ise, ergenliği de kapsayan ve üst yaş sınırlarının geniş olduğu bir çağdır. Atalay Yörükoğlu'na göre gençlik tabirinin "ergenlik" yerine kullanılması yanlış olmaz. Ancak ergenlik derken büyüme ve gelişmenin olduğu özel bir çağ kastedilmektedir.

"Kişi üretici duruma geçtiği veya yuva kurup çalışmaya başladığı zaman gençlik çağı bitmekte, erişkinlik başlamaktadır. denilmektedir ancak, bu da bir takım çelişkileri beraberinde getirmektedir. Çalışan gençliğin sorunlarını göz önüne aldığımız zaman üretici duruma geçmenin yetişkin olmaya yetmediğini görmekteyiz. Yasaların erişkinlik sınırı olarak belirlediği 18 yaşından sonra da bir genç tam bağımsız bir erişkin konumuna yükselememektedir."([11])

Birleşmiş Milletler Örgütünün tanımına göre "Genç, 15-25 yaşları arasında öğrenim gören,hayatını kazanmak için çalışmayan ve ayrı bir konutu bulunmayan kişidir. Bu tanıma göre genç,cinsel olgunlaşmasını tamamlamış, ancak bağımsızlığını kazanıp erişkinler arasına katılmamış kişidir."([12])

Unesco'nun tanımına göre: "Gençlik, cesaretin çekingenliğe, serüven isteğinin rahata üstün geldiği çağdır." ([13]);

Gençlik adlı bir eserde gençlik dönemi, "bireyin biyolojik ve duygusal süreçlerdeki değişikliklerle başlayan, cinsel ve psiko-sosyal olgunluğa doğru gelişmesi ile sürerek bireyin bağımsızlığını ve sosyal üretkenliğini kazandığı belirlenmemiş bir zamanda sona eren kronolojik bir dönemdir. Bu döneme hızlı fiziksel ve sosyal değişiklikler eşlik eder."([14]); diye ifadelendirilmektedir.

([11]) Atalay YÖRÜKOĞLU: a.g.e. s.4-5.
([12]) Atalay YÖRÜKOĞLU: a.g.e. s.8.
([13]) Atalay YÖRÜKOĞLU a.g.e. s.8.
([14]) Haluk ÖZBAY, Emine ÖZTÜRK: a..g.e. s.12.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Alman Gençlik edebiyatı konusunda çalışmalarıyla bilinen Prof. Dr. Nuran Özyer, değişik ülkelere göre genç yaşının farklılıklarından söz ediyor ve eğitimcilerin ülkemizdeki genç yaşını 14-24 olarak sınırlandırdıklarına işaret ediyor.

Gençlik yaşının 14 ile başlatılması bizce de doğru bir yaklaşım. Ülkemizde erkeklere göre daha erken ergenlik yaşı başlayan kızlarda bile genç davranışları başlamamaktadır. Fiziki bir takım değişikliklerin başlaması bireyi hemen çocukluktan çıkarmamaktadır. Bir müddet çocukluk ve ilk gençlik davranışları birbirine paralel şekilde devam etmekte zaman ilerledikçe genç kimliği egemen olmaktadır. Genç kimliğinin erken teşekkülünde toplumsal baskının da rolü vardır. O zaman da bastırılmış çocukluktan söz edebiliriz. Çocukluğunu tam olarak yaşayamadan gençliğe adım atmanın sıkıntılarını yaşayacaklardır. Tabii burada bireysel ayrılıkları daima göz önünde bulundurmak gerekir.

"Gençlik yaşının hangi yaş sınırları içinde olduğu ülkelere göre az da olsa değişikler göstermektedir.15-24 yaşları arasında olmasına rağmen bu sınırı 10-25 yaşları arasında gösteren ülkeler de vardır. Bu farklılığın en büyük nedeni gencin içinde bulunduğu sosyo -ekonomik , kültürel yapısı , kız veya erkek oluşu, akıl ve mesleki durumunun çeşitliliğidir. Ülkemizde de gençlik yaşı kalkınma planlarında 12-24 yaş olarak kabul edilmektedir. Eğitimciler ise, gerek bedeni gerekse sosyal ve psikolojik yaşamını göz önünde tutarsak 12 yaşında çocuğa genç denilemeyeceğini ifade ederek 14-24 yaş arası bir sınırlamayı daha doğru bulmaktadırlar." ([15]);

"Psiko-sosyal açıdan gençlik, buluğla başlayan ve 22-25 yaşlarına kadar devam eden bir süreç olarak tarif edilmektedir. Bu sürecin başlaması kız çocuklarında adetlerin başlaması, erkek çocuklarda ise seminal boşalımların görülmesi olarak kabul edilir. Araştırıcıların bütünü bu başlama devresinde hemfikir oldukları halde gençliği bitiminin hangi yaşlar içinde

([15]) Nuran ÖZYER: **Edebiyat Üzerine,** Gündoğan Yay. Ank. 1994 s.52.

olduğunda kararsızdırlar. Gençliğin bitim yaşı kız çocuklarında evliliğe giriş olarak kabul edilirken bu sınır erkek çocuklarında müstakil bir yerde yaşama, kendi başına bir kazanç sağlayabilme, bir iş sahibi olma ve kendi serbest iradesi ile geleceğini planlayabilmenin mümkün olduğu yaşların, gençliğin bitiş yaşı olarak ifade edildiği görülmektedir. Bu tariften anlaşıldığı gibi, her iki cinste de başlama yaşı biyolojik olarak tanımlanırken bitiş yaşları sosyal statülerine ve sosyal plandaki başarılarına ve kaptıkları yerlere göre itibar edilmektedir."([16])

A.Kulaksızoğlu([17]), gençleri,

1- Yaptıkları işe göre

2- Yaşadıkları şeylere göre

3- Zihin ve beden özelliklerine göre

sınıflandırmaktadır.

Genel olarak örgün eğitime devam eden veya okumayan (okul dışı) gençlik grubundan söz edilmektedir. Her iki grup da yaptıkları işe göre farklı problemlere sahiptirler. Okullu gençliği; ilköğretim kademesindeki gençlik,orta öğretim gençliği ve yüksek öğretim gençliği olarak ele almak, bulundukları yaş grubu ve eğitim kurumlarının farklı özellik taşıması açısından gereklidir. Okul dışı gençlik, okullu gençliğe göre daha geniş bir nüfus kesimini kapsar. Bu kesimde çalışan, işsiz, köyde yaşayan ve askerlik hizmetlerini yapanlar gene yaşadıkları yöreye ve yaptıkları işe göre değişik tutum, tavır ve geleceğe ait düşünceler içinde olacaklardır.

Adnan Kulaksızoğlu, gençliği, taşıdıkları bedenî ve zihnî özelliklere göre, içinde bulundukları duruma göre sınıflandırmanın da mümkün olduğunu

---

([16]) Adnan ZİYALAR:, "Gençliğin Ruhi ve Sosyal Problemleri" **Gençliğin Ruhi ve Manevi Problemleri,** İslami İlimler Araştırma Vakfı Yay., İst.1987, s.19.

([17]) Adnan KULAKSIZOĞLU, a.g.e. s.11-12.

belirtmektedir. Ve "yaşama ve yetişme şartları, beden ve zihin özelikleri diğerlerinden farklı olanlar gösterdikleri ortak özellikler bakımından gruplandırılabilirler."diyerek bunları "Özel Eğitime Muhtaç Gençlik" başlığında toplamaktadır. Bir bakıma gençlik kesimi içinde en çok sorunu olan da bu gruptakilerdir. Buna göre gençlik kesimini de aşağıdaki gibi sınıflandırmaktadır:

I.Okullu Gençlik

1.İlköğretim İkinci Kademesindeki (Ortaokul) Gençlik

2.Ortaöğretim Gençliği

3.Yükseköğretim Gençliği

II.Okul Dışı Gençlik

1. Çalışan Gençlik

2. İşsiz Gençlik

3. Gecekondu Gençliği

4. Köy Gençliği

5. Asker Genç

III.Özel Eğitime Muhtaç Gençlik

1.Zihni Olarak Özürlü Gençlik

2.Bedence Özürlü Gençlik

3.Kurum Bakımına Muhtaç Gençlik

4.Suçlu Gençlik

5.Yurt Dışında Yaşayan Gençlik

6.Üstün Yetenekli Gençlik([18])

Gençlik kimine göre bir geçiş dönemi, kimine göre çocuklukla erişkinliği bağlayan bir köprüdür. Kimine göre de bir gelişme basamağı, erişkinliğe hazırlık yıllarıdır.

Genç insan, her ne kadar biyolojik olarak gelişimini tamamlasa da ait olduğu toplumun değer yargılarına uygun bir genç tanımlamasıyla da örtüşmesi gerekir. Ve bizim toplumumuzda gençten beklenilen şudur: "Gencin topluma katılabilmesi, erişkinler arasında yerini ve konumunu alabilmesi, bu gelişme döneminde belli bilgi ve beceri kazanmasına bağlıdır. Gencin erişkin dünyasının aradığı olgunluğa erişebilmesi, beklentileri karşılayabilmesi"([19])

Gençlik çağının sınırlandıran kesinleşmiş yaş sınırları yoktur. Biyolojik değişiklikler dönemin başlangıcını, çeşitli sosyal faktörler de sonlanışını belirler. Ama genel olarak baktığımızda gençlik yaşının alt sınırının 12, üst sınırının ise 30 olduğunu görmekteyiz. Gençlik tanımlamasında 12 yaş erken, 30 yaş da geçtir. Bu durum gençlik döneminin kapsadığı yaş sınırlarının çağdan çağa, kültürden kültüre hatta kişiden kişiye farklılıklar arzettiğini gösterir.

Bilimin gençlik dönemine bakışını günlük ekonomik faktörlerin etkilediği, yapılan araştırmalar sonucunda da ortaya konulmuştur. Bilimsel makaleleri tarayan bir grup araştırmacı, işsizliğin yüksek oranda olduğu dönemlerde gençliğin sonlanış yaşının ileri atıldığını, savaş zamanlarında küçüldüğünü gözlemişlerdir. Bu da döneme özgü yaş sınırlarının belirsizliğinin bir başka örneğidir.([20])

([18]) Adnan KULAKSIZOĞLU: a.g.e, s.16-19
([19]) Atalay YÖRÜKOĞLU: a.g.e., s.10
([20]) Haluk ÖZBAY, E.ÖZTÜRK:a.g.e.,.s.12-13

1.1.3. Gençlik Çağının Psiko- Sosyal Özellikleri

"Gençlik, hem biyolojik ve ruhsal, hem de toplumsal bir kavramdır."([21]) Gençlik çağı hayatın çok özel ve fevkaladeliklerle dolu bir safhasıdır. Çocuk nasıl bir küçük insandan ibaret değilse, genç de bir büyük çocuk değildir.

Gençler, kendilerine özgü dünyaları olan bireylerdir. Bunların her birinin ilgileri, bilgileri, yetenekleri toplumsal ve ruhsal durumları birbirinden farklıdır. Ancak bulundukları gelişim çağının kendine has birtakım ortak özellikleri de vardır. Bu durum onlara belli bir perspektiften bakmamızı sağlar.

"Gençlik çağı benlik kavramının öne geçtiği çağdır. Genç çocukluğunda dışa dönük olan antenlerini kendi içine çevirmeye başlar. Duygularını inceler, bedenini inceler, nasıl bir kişi olduğu, ne olmak istediği konusunda kafa yormaya başlar. Bunlar benlik arayışının belirtileridir. Kendisini aşağı görmekle yüceltmek arasında gider gelir. Adını beğenmez, yüzünü beğenmez, yürüyüşünü, duruşunu beğenmez. Çünkü bedenini algılayışıyla benlik kavramı arasında sıkı bir ilişki vardır. Kısacası benliği gencin baş uğraşı düşüncelerinin odağı olur. Bir bakıma benliğinin şişmesi söz konusudur."([22])

"İnsan, daha ilk doğduğu andan itibaren, bir yandan biyolojik gelişimini tamamlarken, toplumsallaştırılmaya başlanır. Toplumsallaştırılma, eğitim aracılığıyla olur. Eğitim, özellikle dil vasıtasıyla gerçekleştirilir. Dil bütün kültür ve uygarlığın taşıyıcısıdır. İnsan doğduğu an, sadece biyolojik bir varlıktır. Eğittikçe, eğitildikçe, toplumsallaştırılır. Eğitme ve eğitilme süreci ömür boyu sürer. Eğitimin temeli öğrenmedir. Eğer insan, eğitimi ve eğitim yoluyla toplumsal normları alamamışsa, toplumsallaşamamış, biyolojik varlık olarak kalmış demektir."([23])

([21]) Atalay YÖRÜKOĞLU: a.g.e. s.3
([22]) Atalay YÖRÜKOĞLU: a.g.e. s.91-92
([23]) Mübahat TÜRKER-KÜYEL: "Gençlik Kavramı" **Erdem**,Ocak 1986, C.II, S.4 ,s.3

Gençlerle ilgili problemler yazılı târihin başlangıcından beri ebeveynleri, eğitimcileri, felsefecileri ve sosyal bilimcileri ilgilendirmiştir.

Eski Yunan'da, Aristo gençlerin değişkenliğinden söz eder ve gençleri mantıksız, dürtüsel, tutkularına yenilen ve eleştiri kabul edemeyen yaratıklar olarak tanımlar.([24])

"Aristo 2300 yıl önce gençliğin özelliklerini çok çarpıcı ve özlü biçimde anlatmıştır. Gençlerin istekleri pek çoktur ve bunları hemen eyleme dönüştürmek isterler bedensel isteklerine karşı koyamazlar, özellikle cinsel isteklerine yenilirler,çok değişkendirler,istekleri geçicidir, hasta bir insanın açlığı ve susuzluğu gibi birden parlar birden söner. Tutkuludurlar, huysuz ve öfkelidirler. Kendilerini iç tepkilerine kaptırır, tutkuların kölesi olurlar, isteklerinin önüne dikilen en küçük engele bile katlanamazlar."([25])

Socrates ise gençlerle ilgili şunları söyler: " Şimdiki çocuklar lüksü seviyorlar, kötü davranışları var ve otoriteyi küçümsüyorlar. Büyüklerine saygı göstermiyor ve eğitim yerine aşktan bahsetmeyi tercih ediyorlar. Çocuklar şimdilerde evlerinin hizmetkarı değil haydutları oldular."([26])

Bu görüşler, yetişkinlerin gençler hakkındaki düşüncelerinin iki bin yıl önce de bugünkünden pek farklı olmadığını düşündürüyor.

"Dünya nüfusunun yaklaşık üçte birini 15-25 yaşları arasındaki gençler oluşturuyor. Toplumların en dinç insan gücü ve en verimli kaynağı olan gençlerin çok boyutlu ve karmaşık sorunları vardır. Ancak başta gelen sorunları eğitimsizlik ve işsizliktir. Gençlerin toplum yaşamının dışında tutulması gelecek toplumların sorunlarını kat kat artıracaktır. Katılımı sağlanmayan gençlik boşa akan bir kaynak gibi kuruyacak, gelişme duracak, barış gerçekleşmeyecektir."([27])

([24]) Haluk ÖZBAY, E.ÖZTÜRK: a.g.e., s.12-13.
([25]) Atalay YÖRÜKOĞLU: a.g.e.. s.9.
([26]) Haluk ÖZBAY, E.ÖZTÜRK: a.g.e., s.14.
([27]) Atalay YÖRÜKOĞLU: a.g.e. s.VIII.

Gençlik fevkalade güçlüklerle dolu bir çağdır. Çocuklukla yetişkinlik arasındaki bu çağın biyolojik sonunun yanında psikolojik, sosyolojik ve toplumsal sonunu hazırlayan çok değişik faktörler vardır.

"Köklü ve derin değişmelerin, cemiyet hayatında çatışmalara huzursuzluklara, bölünmelere, bozulma ve dağılmalara yol açtığı da bir hakikattir. Dolayısıyla fertlerde ve zümrelerde cemiyete bağlılığın kopması neticesini doğurduğu ve ferdiyetçiliğin, bencilliğin,hakimiyet kurulduğu görülür. Böyle cemiyetlerde istikrarın korunması mümkün değildir. İstikrarsızlık ve huzursuzluk, evvela aileleri, sonra aile fertlerini, bilhassa hayat tecrübesi,mukavemet gücü çok az olan gençleri tesiri altına alır. Onları buhrana ve isyankar hareketliliğe sürükler. Burada cemiyetle fertleri ve bilhasa gençleri,aralarındaki bağları kuracak ve kuvvetlendirecek, aradaki değişme farklarını ve bunların karşılıklı tesirlerden dolayı doğacak sarsıntıları hafif atlatmaya vesile olacak olan müessese eğitim ve öğretim sistemidir."([28])

"Hal böyle olunca gerek gençlerin yapısı ve dinamizmi, gerekse yaşları ve kafaları icabı olarak henüz teşekkülünü tamamlamış olduklarından hızlı ve devamlı bir değişme içindedirler. Hatta cemiyetlerdeki değişmeler bazan çok ani olduğu için ilk bakışta farkına varılmayabilir. Gençler de ruhları ve dinamik davranışları, bir takım hadiselere ani ve sert tepki göstermeleri sebebiyle ani ve hızlı bir değişme ve tekamül içindedirler." ([29])

"Gençlik tatlı hayallerin tutkuların ve idealizmin filizlendiği, sıkı arkadaşlıkların, ilk sevgilerin yaşandığı; yeniliğe ve ileriye doğru atılımların yapıldığı, kendini kanıtlama ve kendi kimliğini arayıp bulma çalışmalarının yoğunlaştığı dönemdir. Gençlik her yerde her zaman coşkulu, atılgan ve çalkantılı bir çağ olarak görülmüştür. Kabına sığmayan bir beden gücünün yürekliliğin kanayan kanın ve uyanan cinsel isteklerin davranışa egemen olduğu çağdır. Gençlik bir bakıma uçarılık , haylazlık ve gözü karalık

---

([28]) Süleyman Hayri BOLAY: " Eğitimden Doğan Gençlik Problemleri", **Gençliğin Ruhî ve Manevî Problemleri,** İslamî İlimler Araştırma Vakfı Yay. İst. 1987, s.3-4.
([29]) Süleyman Hayri BOLAY:a.g.m. s.4.

demektir. Şakacı bir yazarın dediği gibi "gençlik çağı gençlere bırakılamayacak kadar değerlidir." Evet değeri geçtikten sonra bilinen, eski kuşakların özlemle andığı bir çağdır, gençlik. Yaşlılar gençlik çağını yüceltirler ama, gençleri genellikle küçümserler. Onlar için genç demek sorumsuz, burnunun doğrultusunda giden, büyük sözüne aldırmayan, saygısız ve asi kişi demektir. Bu da gerçeğin bir yüzüdür. Gerçekten gençlik çağı bunalımlar , öfkeler, çatışmalar ve kaygılar dönemidir aynı zamanda.Yanılgıların, bencilliğin, baş kaldırmanın sık görüldüğü, bocalama, çelişkiler ve kararsızlıklar dönemidir. Kendi kendisiyle ve çevresiyle sürtüşme ve savaşma dönemidir. Kısacası olumlu, olumsuz tüm duyguların yoğun, bütün tepkilerin aşırı olduğu dönemdir"([30])

Gençleri tanımaya ve anlamaya çalışmanın ilk şartı gençliğe önyargısız yaklaşmaktır. Gence karşı duyulan kuşku ve güvensizliği ortadan kaldırmak gerekir. Gençlerle anlaşmak ve geçinmek kolay değildir. Gençler, yaşadıkları duygusal çalkantılar sebebiyle kendileri bocaladıkları gibi ana babaları da bocalatırlar; ilişkiler gerginleşip kopma noktasına gelebilir. Bu sebeple gençlik çağı ana babalar için de bir sınav dönemidir. Gençliğin gelişim özellikleri iyi bilinir, disiplin adına gençliğin duyguları ve düşünceleri örselenmezse bu zor sınavı hem anne babalar hem de gençler kolayca atlatabilir. ([31])

"Gençler kendilerine yeni bir dünya kuracak ve orada yaşayacaklardır. Bu nedenle bizden ayrı dünya görüşleri, değerleri ve amaçları olacaktır. Başka bir deyişle yollarımız ayrılacaktır. Ama bu gerçek birbirimizi anlamaya ve sevmeye engel olmamalı gençleri karşımıza değil, aramıza alalım; onlara kulak verelim onlarla diyalog kuralım onları geleceğe doğru yönlendirebiliriz. Ama geleceklerine egemen olamayız. Gençler için parlak bir gelecek kuramayabiliriz ama onları daha barışçı ve daha güzel bir dünya yaratmaları için gerekli niteliklerle donatabiliriz." ([32])

([30]) Atalay YÖRÜKOĞLU: a.g.e. s.9
([31]) Atalay YÖRÜKOĞLU a.g.e. s.VIII
([32]) Atalay YÖRÜKOĞLU a.g.e. s.IX

Ülkemizde 13-14/25 yaşlar arasında pek çok insan vardır. Genç nüfusunun fazla olduğu bir ülkede yaşadığımızı düşünürsek. Gençlerin ve onların ilgilerinin kültürümüzün ve ekonomimizin biçimlenmesinde önemli bir rol oynadığı bilinen bir gerçektir. Bugün pek çok iş sahası geniş bir kitle oluşturan gençleri hedef kitle olarak kabul etmekte ve besinden kozmetiğe, kozmetikten kılık kıyafete, filmlere kaset ve cd'lere, kitap ve dergilere bir sürü para harcayan gençler çoklarının iştahını kabartmaktadır.

İnsanın hayatı boyunca, özellikle toplumsal çalkantı ve kargaşadan, değer seçiminden en fazla etkilendiği dönem gençlik çağıdır. Gençler toplumun en hareketli, en dinamik kesimini oluşturuyorlar. Yetişkinlerden anlayış,sevgi, yakınlık ve hoşgörü beklerler. Bu olmadığı takdirde olumsuz davranışların içine bile girebilirler. Gençlik döneminde bir takım acılar pahasına da olsa insanın kişiliği oturmaya başlar

Araştırıcılar, geleneksel kültürün hakim olduğu ortamlarda, gençlerle yetişkinler arasındaki çatışmanın en alt düzeyde olduğunu gözlemlemişlerdir.Bu tür toplumlarda gençlerin yaşlılarla dengeli bir dayanışma içerisinde, beraberce üretim ilişkilerini gerçekleştirdikleri görülmüştür. Bu toplumlarda, gençler, erişkinin dünyasına girmekte ve orada kendisine yer bulmakta, oradan pay almaktadır.Bu dengeli ilişkiden yararlanmaktadır. ([33])

"Gençler çeşitli toplumlarda, çeşitli sosyal psikolojik özellikler gösterir.Bu özelliklerin bir kısmı toplumdan topluma zıtlıklar bile görüntüleyebilir. Çeşitli toplumların gençleri arasında, bu zıtlıklara ve ayrılıklara rağmen araştırıcılar yine de gençlere ilişkin ortak noktalar bulmuşlardır ve bu ortak noktalara gençlerin karakteri gözüyle bakmışlardır. Bu karakterlerin başlıcaları şunlardır:

([33]) Mübahat TÜRKER KÜYEL a.g.m. s.4

1-Bağımsızlık isteği

2-Cinsel kimlik kazanılması

3-Meslek seçimi sorunu

4-Kişiliğin yerleşip oturması"([34])

1-Bağımsızlık İsteği: Bu çağın en önemli sorunlarından biri ana babadan duygusal açıdan kopmaktır. Çocuklukta kendi fizik ve psikolojik varlığı için vazgeçilmez güvence olan ailesini mutlak otorite olarak görürken, gençlik döneminde onları sorgulamaya, onlar karşısında bağımsızlığını elde etmeye çalışır; aileden kopmaya, arkadaşlarına yönelmeye, toplumda kendisine yer yapmaya çabalar.

2-Cinsel Kimlik Kazanılması: Ergenlik yeniden canlanan cinsel dürtüler, üretkenliğin ve doğurganlığın da kazanıldığı bu çağda genci, normal koşullar altında karşı cinsten kişilerle ilişki kurmaya iter. Toplumca yadırganmayan veya reddedilmeyen yollardan bu dürtülere doyum sağlama genç insanıaşılması zor bir gerilim altında bırakır. Cinsel yönden yaşanan ani canlanma ve hareketlenme dönemi, bir yandan gençte suçluluk, pişmanlık gibi acı veren olumsuz duyguların doğmasına yol açarken bir yandan da atılganlık, kendini aşırı beğenme ve karşı cinse beğendirme çabaları ile toplumsal ilişkileri zorlamaya sebep olur. Genç kendisindeki bedensel değişiklikleri fark eder, büyüdüğünü anlar. Artık cinsel kimliğini benimsemiştir.

3-Meslek Seçimi: Meslek seçimi, gencin gözünde gerçek bir sorun olabilir. Gençler, yaşama tarzlarını sürdürebilmeleri için yeterli gelirin sağlanabilmesi, ayrıca kendi benliklerinden beklediklerini geliştirmeye elverişli mesleğin ne olacağının kararlaştırılması ciddi bir sorundur. Gencin

([34]) Mübahat TÜRKER KÜYEL a.g.m. s.4

artık hayatta yürüyeceği yolu seçmiş olması onun kişiliğinin oturmuş olduğu bir aşamadır.

4-Kişiliğin Yerleşip Oturması: Psikolojik açıdan, kişiliğin bütünleşmiş olması ve kimliğin yerleşip pekişmesi, daha önce tanımlanan üç ana görevin gereğince yerine getirilip getirilmemiş olmasına bağlıdır. Kimliğini kazanmış genç bir yetişkin şu özelilikleriyle bu sıfata hak kazanmıştır:

a-Toplumsal ve Duygusal Olgunlaşma: Toplumsal ilişkilerdeki acemilik ve sakarlıklar yerini denge ve beceriye bırakmıştır. Ergen akranlarını taklit etmekle yetinirken, onlarla dayanışma ve kendi güçlerine güven duygusuna geçebilmiştir. Duygularını denetleme zorluğu içindeyken, yapıcı ve yaratıcı yollarla onları ifade yeteneğine kavuşmuştur.

b-Cinsel Gelişme: Cinsel dürtülerin canlanıp kamçılanmasından duyulan endişe, yerini cinsel kimliği benimsemenin verdiği gurur ve hoşnutluğa bırakmıştır.

c-Zihni olgunlaşma: Mutlakçılık eğilimleri, yerini bilimsel şüphecilik anlayışına bırakmıştır. Otoriteye dayalı doğrulardan, tartışma ve araştırma sonucu keşfedilip kabullenilen doğrulara geçiş sağlanmıştır. Çeşitli ve dağınık ilgilerden sınırlı, ama dengeli ilgilere geçiş elde edilmiştir.([35])

Bütün bu kazançlar, genç insanda belirli bir yaşayış felsefesinin oluşmasına yol açar. Genç hazza yönelik davranışlardan görev ve sorumluluk duygusunun yönlendirdiği davranışları edinir.

([35]),Cengiz GÜLEÇ: "Gençlik ve Kimlik" **Türk Dili** ,Gençlik Yılı Özel Sayısı, S. 401, Mayıs 1985, s.455-456

1.1.4. Atatürk'ün Gençlik Hakkındaki Düşünceleri

"Aziz vatanımızın bütünlüğü ve korunması, devletimizin devamlılığı, büyük milletimizin müspet görüşün ışığı altında bilim, kültür ve sanattadaha ilerleyip yükselerek, medeni alemde haklı yerini almasıgibi temel esaslara dayanan Atatürk ideolojisi ile onun uygulama alanında en dinamik unsuru olan gençlik, kesinlikle birbirinden ayırt edilemeyecek kavramlardır."([36])

Atatürk Yolu'nun en büyük dayanağı, gideceği yolun hedef ve prensiplerini bizzat büyük kurtarıcının çizdiği Türk gençliğidir. Atatürk, varlığının devamını onda görmüş ve kurduğu Cumhuriyet başta olmak üzere bütün eserlerini, daima kendisine layık olmasını gönülden dilediği Türk gençliğine emanet etmiştir. O, her zaman ve her yerde en çok gençliğe değer vermiş, Türk milletinin bu büyük geleceğinin mükemmel şekilde yetişip memlekete hayırlı hizmetler görmesini ulaşılması gereken asıl hedeflerin başında saymıştır.

Büyük kurtarıcı Atatürk'ün de başarısında, davasına gençlerin inanmasının büyük rolü vardır. Ülkemizi muasır medeniyetler seviyesine çıkarmayı hedef gösteren Atatürk, "Bütün ümidim gençliktedir."demiştir. Türk milletinin Millî Mücadelesinin anlatıldığı "**Nutuk**" adlı özel târih kitabının muhatabı Türk gençliği olduğu gibi eserin sonunda da Atatürk Türk istiklâlini ve kurduğu Türk Cumhuriyeti Devletini gençliğe emanet etmiştir.

Atatürk, Türk gençliğinin, daima kendi millî benliğinin derin idraki içinde bulunmasını, her an Türk olmanın gururunu yaşamasını, bir bütün halinde dost, düşman bütün dünyaya karşı bir millî şahsiyet vücuda getirmesini istemiştir. Kendi öz benliğinin şuuruna erememiş, millî ruhtan, millî kültürden, kısacası "millî şahsiyet"ten uzak, görgüsüz, bilgisiz, bilim ve sanat zevkinden mahrum bir gençlik boşlukta demektir. Bunun için Atatürk, gençliğimize şu hedefi göstermiştir: "Sizler, yani Yeni Türkiye'nin genç

([36]) Önder GÖÇGÜN : "Atatürk ve Gençlik" **Türk Dili**, Gençlik Yılı Özel Sayısı, S.401, Mayıs 1985,s.440

evlatları, yorulsanız dahi beni takip edeceksiniz. Dinlenmemek üzere yürümeye karar verenler asla ve asla yorulmazlar."

Yaşla baş arasında kesin bir münasebetin olmadığı düşüncesinden yola çıkarsak ve dilimizde "gençliğin, daima genç kalan aklın da bir vasfı olduğunu bilirsek gençliğin genç düşünme, düşünce olarak ve "yüce değerlere" sahip çıkarak Ata'yı takip etmek oiduğunu "([37])söyleyebiiiriz.

([37]) Mübahat TÜRKER KÜYEL:a.g.m.s.4.

1.2. ERGENLİK NEDİR?

1.2.1. Ergenlik Kavramına Bakış

Psikologlar, antropologlar, filozoflar, eğitimciler ana babalar ve hatta ergenlerin kendileri "ergenlik"i tanımlamayı çok uzun zamandan beri denemektedirler. Ergenlik büyük bir biyolojik değişim dönemidir.

Ergenlik dönemiyle ilgili tespitler ve değerlendirmeler genel olarak aynıdır. Biz aşağıda bu sahada çalışmalar yapmış bilim adamlarının görüşlerini toparlayarak genel bir değerlendirme yapmayı uygun gördük.

Modern ergenlik psikolojisinin babası olan G.Stanley Hall ergenliği "fırtına ve stress" zamanı olarak tanımlar, ama bu görüş yeni araştırmalarla desteklenmez. Ergenlik başkaları tarafından değişik biçimlerde de tanımlanmıştır: Blos, "Psikoseksüel gelişimin dört evresinin sonuncusu..." ; Sieg, "İnsanda bireyin yetişkine özgü ayrıcalıklarının kendisine verilmediğini hissettiği zaman başlayan ve yetişkinin tüm gücü ve toplumsal konumu toplum tarafından bireye verildiği zaman sona eren gelişim dönemi ..." ; Schulz, "Genç yetişkine değişik yetişkinlik rollerini vatandaşlık sorumluluğunun sonuçlarına katlanmak zorunda kalmadan denemesine izin verildiğinde yaşanan normatif bunalım..." diye ifadelendirmişlerdir.([38])

"Bir insan bu günün ve geleceğin sorunlarıyla başarılı biçimde uğraşacaksa, bebeklikten ve ilk çocukluktan ergenliğe, ergenlikten ileri yetişkinliğe doğru özel davranış türlerinin kazanılması gerekmektedir. Ergenlik bedensel, toplumsal, bilişsel olgunlaşma dönemidir."([39])

"Ergenlik (puberty) hızlı büyüme ve gelişmenin olduğu kız-erkek cinsel özelliklerinin belirdiği dönemi kapsar. Kızlar erkeklerden 1-2 yıl önce ergenliğe girer, büyüme ve cinsel olgunlaşmalarını 1-2 yıl erken tamamlar. Ergenlik her çocukta ayrı yaşlarda başlayabilir. Bu nedenle ilkokulu birlikte

([38]) Mary GANDER, J-HARRY W.GARDİNER:**Çocuk ve Ergen Gelişimi**, (Yay.Haz. : Bekir Onur) İmge K.evi, Ank. 1995 , 2.bs.s.404.
([39])Mary GANDER, J-HARRY W.GARDİNER: a.g.e..s.404.

bitiren çocukların kimi erken boy atıp gençler arasına katılırken, kimisi de bir iki yıl beklemek zorunda kalır. Ergenliğin bitişiyle gerçek gençlik (adolescence) veya delikanlılık çağı başlar. Ergenliğin fizyolojik değişiklikleri kızlarda ilk aybaşı kanamasıyla, erkeklerde ise erlik gözelerinin yapımıyla doruğa ulaşır."([40])

"Ergenlik; insanda bedence, boyca büyümenin hormanal, cinsel, sosyal, duygusal, kişisel ve zihinsel değişme ve gelişmelerin olduğu, buluğla başlayan ve bedence büyümenin sona ermesi ile sonlandığı düşünülen özel bir evredir."([41])

Ergenlik dönemindeki yaş sınırları A.Kulaksızoğlu tarafından şu şekilde tasnif edilmektedir:

"A.Buluğ (Erinlik) (Kızlar 11-13 yaş) (Erkekler 13-15)

B.Ergenliğin Başları (11-13 Yaşlarından 17 yaşlarına kadar)

C.Ergenliğin Sonları (18-21 Yaşları) ([42])

Ergen kelimesi Batı literatüründeki "adolescent" karşılığı olarak kullanılmıştır. Latincede büyümek, olgunlaşmak anlamında kullanılan "adolescere" fiilinin kökünden gelmekte olan bu kelime, yapısı gereği bir durumu değil, bir süreci belirtmektedir. Günümüzde bireyde gözlenebilen hızlı ve sürekli bir gelişme evresi olarak da tanımlanabilmektedir. Ergenlik dönemi, biyolojik, psikolojik, zihinsel ve sosyal bakımdan bir gelişme ve olgunlaşmanın yer aldığı, çocukluktan yetişkinliğe geçiş dönemidir. Ergenin gelişim ve olgunluğu genellikle devam edegelen bir süreçtir. Gelişim süreci içindeki evrelere ilişkin görüşlerin çoğunda, farklı evreler arasındaki süreklilik vurgulanmıştır. Başka bir deyişle, her bir evrenin kendinden önce gelene dayandığı ve ondan çıktığı düşünülmüştür. Ergenlik kavramı, tanımı,

---

([40]) Atalay YÖRÜKOĞLU:a.g.e. s.23
([41]) Adnan KULAKSIZOĞLU:a.g.e. s.15
([42]) Adnan KULAKSIZOĞLU:a.g.e. s.15

gruplandırma ve yaş dilimleri içindeki yerinin saptanması açısından değişik toplumlarda ve dönemlerde, değişik yaklaşımlarla ele alınmıştır. Sosyo-ekonomik koşullarla sağlık ve beslenmenin ergenliğin başlama yaşını büyük ölçüde etkilediği görülür. İklim de ergenliğin başlangıcında etkili bir başka faktördür. Ilıman bölgelerde olgunlaşma daha erken başlamaktadır. Ortalama olarak kızların erkeklere oranla iki yıl kadar önce olgunlaşmaları nedeniyle, gençlik dönemindeki yaş sınırlarında, cinsler arasında belirgin bir farklılık görülür.([43])

UNESCO ergenlik dönemini 15-25 yaş dilimleri arasında göstermektedir. Bu dönem ülkemizde, kızlarda ortalama olarak 10-12, erkeklerde 12-14 yaşların arasında başlar."([44])

Prof.Dr. Haluk Yavuzer, ergenlik ve erinlik arasındaki farkın iyi kavranılması gerektiği hususu üzerinde ısrarla durmakta ve bu bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir: "İnsan gelişiminin bir evresi olarak "ergenlik dönemi" ele alındığında, ilk incelenmesi gereken konu, "ergenlik" ile "erinlik" evrelerinin aralarındaki farklılığı belirlemektir. Erinlik (buluğ) dönemi, cinsel organların olgunlaştıkları sırada oldukça kısa süren fizyolojik değişiklikler evresi olarak görülür. Biyo-fizyolojik gelişmelerin büyük bir bölümü, ergenliğin ilk aşamalarını oluşturan, erinlik öncesi ve erinlik çağlarında görülür. Erinlik sözcüğü, erkeklik yeteneği ya da erkeklik yaşı anlamına gelen Latince "pubertus" kökünden gelmektedir. Erinlik öncesi evresi, gelişmede hızlanma ve ikincil cinsel özelliklerin görülmesiyle kendini belirler. Erinlik döneminde cinsel organlardaki gelişim, üreme fonksiyonuyla doğrudan ilgili olan (tüylerin gelişimi, göğüs ve kalçaların oluşumu, vb. gibi) ikincil cinsel özellikler biçiminde özetlenebilir. Ergenlik döneminin bir bölümünü oluşturan bu evre, kızlarda altı ayı biraz aşarken, erkeklerde iki yıl, hatta daha da fazla sürebilir. Ergenlik dönemini, cinsel olgunluğun görüldüğü erinlik evresiyle özdeş tutmamak gerekir. Her ne kadar erinlik, ergenliğin bir evresini oluşturmaktaysa da, erinlik öncesi, erinlik ve erginlik aşamalarını

([43]) Haluk YAVUZER :**Çocuk Psikolojisi**, Remzi K.evi,10. bs.İst.1994, s.277-278.
([44]) Haluk YAVUZER: a.g.e. s.277-278.

içeren uzun süreli bir dönemdir. Ergenlik, tek başına fizik olgunluğu değil, olgunluğun tüm yüzlerini içeren bir yaşam dilimidir."([45])

Ergenlik dönemini " yeni yetmelik çağı" veya " ikinci kez dünyaya geliş" olarak nitelendiren bir başka yazar da şunları söylüyor:

İnsanoğlunun cinsel hayatında ve bedeninde önemli bir takım değişikliklerin görülmeye başladığı bir dönem vardır. Eskiler bu döneme "buluğ" veya "erinlik" veya "delikanlılık" dönemi diyorlar. Erinlik çağında erginliğe (yetişkinlik çağına) girinceye kadar olan döneme "yeni yetmelik çağı" deniliyor. Bazı uzmanlar, bu dönemde insanoğlunda meydana gelen büyük değişiklikleri dikkate alarak, bu dönemi ikinci kez dünyaya geliş diye niteliyorlar.([46])

Prof. Dr. Kemal Çakmaklı ergenlik döneminin karakteristik özellikleri hakkında bilgi vererek meseleye şu şekilde açıklık getirmektedir: "Diğer adıyla adolesan (adolescence) dönemdir. 14-18 yaşları arasında seyrettiği söylenebilir. Karakteristik özelliklerini şöyle sıralayabiliriz: Çocuğun sosyal çevreye intibaksızlıktan doğan buhranları vardır. Bu kendi iç benliğine de intibaksızlığı şeklinde tezahür eder. Tek kelimeyle söylemek lazım gelirse, çocuğun orientasyonu (çocuğun kendisi ve etrafı hakkında bilgi sahibi olabilmesi) yeterli değildir. Uyum güçlükleri hat safhadadır. Yeni bir kişilik elde etmek için önce kazanmış olduğu her şeyle ilgisini kesmeye karşı büyük bir ihtiyaç duyar.Bu şuna benzer: Yeni bir bina yapmak için eski binayı yıkmak istememiz gibi. Tabii bu insan inşasında mümkün değildir. Öyle ise buhran kaçınılmaz olacaktır. Ama iyi yönlendirilirse bu zamanın akışı içerisinde yerli yerine oturacak ve ergen çocuk aradığı huzuru, buhranı bitince bulacaktır."([47])

"Bu çağın ani değişiklikler çağı olduğu iyi bilinmeli ve değerlendirilmelidir. Aile istemese bile çocuk bu ani değişiklikler nedeniyle sık

---

([45]) Haluk YAVUZER: a.g.e. s.278.
([46]) Orhan ÇAPLI:**Çocukların Gençlerin Eğitimi**,Ayyıldız Mat. Ank.1973, 3.bs. s.189.
([47]) Kemal ÇAKMAKLI: **Aileler İçin Sosyal Hizmet**,Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yay. İst.1991,s.163.

sık tutum ve davranışını yeniden gözden geçirecektir.Sabırlı olmak lazımdır. Zihin gücünün gelişmesi 12-17 yaşları arasında belirgindir. Zihin yaşı ortalama olarak 14 yaşına doğru sabit bir hal alır, 18 yaşa kadar da eksersizlerle olgunlaştırılır. Kanunun reşit olma yaşını 18 olarak saptaması da buraya dayanmaktadır. Bu temel üzerine çocuk felsefi kavramlara yönelebilir. Felsefi kavramları anlama ve onlara tecessüs 25 yaşına doğru tamamen gelişmiş olur. 14 yaşına doğru, yani ergenlik çağına girdiğinde ergin çocuk kendi kendini inceleyebilecek hale de gelmiş olur. Ama tecrübeleri yeterli olmadığı için gelişmesi yeterli değildir. Kendini incelemesi onu biran önce bunalımdan çıkarmak için gereklidir. Ergin çocukta fene, edebiyata, icatlara vd.belli bir zevk olduğunu da belirtmek lazımdır. Ondaki bu haller araştırılmalı, sezilmelidir. Her insan bir kıymettir. Mühim olan onu keşfetmektir. Çok güçlü kişiler başkalarının yardımı olmadan da başarırlar, amaç orta ve zayıflara da yardım etmektir."([48])

Ergenlik dönemi erişkinlik rolünün üstlenilmesiyle sona ermektedir diyen bir başka araştırmacı, bu dönemin kazanımlarından bahsetmektedir:

"İnsanın biyolojik, psikolojik ve toplumsal gelişmesinde önemli atılımlar yaparak, çocukluktan çıkıp yetişkinliğe doğru yöneldiği döneme ergenlik çağı adı verilmektedir. Cinsel gelişmenin zirveye ulaştığı buluğ çağı ile başlayan ergenlik (12-13 yaş), erişkinlik rolünün üstlenildiği, normal koşullar altında 20 yaş dolaylarında sona ermektedir. Çalkantılar, bunalımlar, iniş çıkışlarla dolu bu dönem, yapısı gereği türlü acıyı birlikte getiriyorsa da, kişilik gelişimi açısından bir dizi kazancı da yapısında taşımaktadır."([49])

"Halk dilinde delikanlılık adına hoşgörüyle karşılanan bu çağa özgü sorunlar, 19. y.y.dan beri ruh bilimcilerin, eğitimcilerin ve toplum bilimcilerin ilgi ve dikkatlerini üzerine çekmektedir. İnsanın hayatı boyunca, toplumsal çalkantı ve kargaşadan en fazla etkilendiği dönem, ergenlik çağıdır. Toplumsal değişme ve ilerlemenin sözcüsü ve taşıyıcısı, evde, okulda, işte

([48]) Kemal ÇAKMAKLI:a.g.e. s.164
([49]) Cengiz GÜLEÇ: "Gençlik ve Kimlik" **Türk Dili**- Gençlik Yılı Özel Sayısı- S.401, Mayıs 1985, s.454

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

uzlaşmadan yana olan yetişkinlerin ateşli muhalifleri olan ergenler, toplumun en dinamik kesimini oluşturmaktadır. Duygu ve davranışları sürekli değişen, hatta çelişen, ani ve atak kararlarıyla çevresindekileri hep şaşırtan bu delibozuk gençleri anlamak gerçekten de büyükler için zor olmaktadır. Karşılıklı saygı içinde birbirini tanımaya yönelik sabırlı girişimler, neredeyse her iki kutup için de imkansız görünmekte var olan kopukluk daha da artmaktadır. Yapılması gereken yüzeydeki bütün tutarsız ve dengesiz davranışlara rağmen, altta yatan çalkantı ve bocalamanın farkına varmak, kendi gençliğimizi de hatırlayarak hoşgörü ve sevgiyle yardım elimizi uzatmak olmalıdır."([50])

"Ortaöğretim kurumlarındaki öğrenciler, her birinin kendine özgü bir dünyası olan bireylerdir. Genç olarak adlandırabileceğimiz bu bireylerin ilgileri, bilgileri, yetenekleri, toplumsal ve ruhsal durumları birbirininkinden farklıdır. Ancak yine de aynı sınıflarda öğrenim gören gençlerin, bulundukları gelişim çağlarında görülen ortak ruhsal ve dilsel özellikleri vardır."([51])

Türk Ansiklopedisi'nde ise, ergen ergin ayrımı yapmadan meseleye yaklaşılmaktadır. Ergenlik çağı olarak değerlendirmektedir. "Adolescence, hayatın çocukluktan sonra gelen çağı. Ergenlik çağı, erkeklerde 14-18, kızlarda ise 12-18 yaşları arasına rastlar. Bu çağda bedence ve ruhça bir takım değişmeler olur. Beden bakımından başlıca değişme, üreme fonksiyonunun oluşmasıdır. Bu olay üretici hücrelerin olgunlaşmasıyla ilgilidir." ([52])

Latince'de büyümek, olgunlaşmak anlamında kullanılan "adolescere" fiilinin kökünden gelmekte olan ergen kelimesinin, yapısı gereği bir durumu değil, bir süreci belirttiği görülmektedir. Tüm araştırmacıların genel olarak yaklaşımıyla günümüzde bireyde gözlenebilen hızlı ve sürekli bir gelişme evresi olarak da tanımlanabilmektedir. Ergenlik dönemi, biyolojik, psikolojik,

---

([50]) Cengiz GÜLEÇ:a.g.m. s.454-455
([51]) Ayhan SEZER: "Gençlerin Dil Özellikleri" **Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi**, Anadolu .Ü.A.Ö.F.Yay, Eskişehir 1991,s.49
([52]) **Türk Ansiklopedisi**, 15.C. s.302, Ank.1968,Milli Eğitim B.evi.

zihinsel ve sosyal bakımdan bir gelişme ve olgunlaşmanın yer aldığı, çocukluktan yetişkinliğe geçiş dönemidir. Ergenin gelişim ve olgunluğu genellikle devam edegelen bir süreçtir. Gelişim süreci içindeki evrelere ilişkin görüşlerin çoğunda, farklı evreler arasındaki süreklilik vurgulanmıştır. Başka bir deyişle, her bir evrenin kendinden önce gelene dayandığı ve ondan çıktığı düşünülmüştür. Ergenlik kavramı, tanımı, gruplandırma ve yaş dilimleri içindeki yerinin saptanması açısından değişik toplumlarda ve dönemlerde, değişik yaklaşımlarla ele alınmıştır. Sosyo-ekonomik koşullarla sağlık ve beslenmenin ergenliğin başlama yaşını büyük ölçüde etkilediği görülür. İklim de ergenliğin başlangıcında etkili bir başka faktördür. Ilıman bölgelerde olgunlaşma daha erken başlamaktadır. Ortalama olarak kızların erkeklere oranla iki yıl kadar önce olgunlaşmaları nedeniyle, gençlik dönemindeki yaş sınırlarında, cinsler arasında belirgin bir farklılık görülür.. Bitiş yaşında da tıpkı başlama yaşında olduğu gibi bireysel ayrılıklar görülmektedir. Normal şartlarda 20 yaş dolaylarında sona erdiği belirtilmektedir.

1.2.2.Ergenlikte Gelişim Görevleri

"Bir insan bugünün ve geleceğin sorunlarıyla başarılı bir biçimde uğraşacaksa, bebeklikten ve ilk çocukluktan ergenliğe, ergenlikten ileri yetişkinliğe doğru özel davranış türlerinin kazanılması gerekmektedir. Ergenlik bedensel, toplumsal, bilişsel olgunlaşma dönemidir."([53])

Robert Havighurst tarafından geliştirilmiş bir "ergenlikte gelişim görevleri" listesi vardır.([54]) Bu listeye göre bir ergenin başarması gereken hayat görevlerine bir göz atalım:

1. Bedensel Özelliklerini Kabul Etmek ve Bedenini Etkili Biçimde Kullanmak : Ergenlik bir dizi hızlı bedensel değişimle biyolojik olarak başlar; bu değişimler büyük ölçüde bir insanın yetişkin boyuna ağırlığına, bedensel ve cinsel özelliklerine kavuşmasını sağlar. Bunun sonuçlarından herkes

([53]):Mary GANDER, J-HARRY W.GARDİNER a.g.e. s.405
([54])Mary GANDER, J-HARRY W.GARDİNER: a.g.e. s.405

hoşnut kalmaz Bir kız ya da erkek çocuk kendini çok kısa ya da çok uzun bulabilir, umduğu kadar yakışıklı ya da güzel olmadığını düşünebilir. herkes kendine " Ben normal miyim? " sorusunu sorar.

2. Eril Ya da Dişil Bir Toplumsal Rolü Gerçekleştirmek: Hızla değişen dünyada bu görev bir ergenin yapmak zorunda olduğu düzenlemelerin en önemlilerinden birini oluşturmaktadır. Bir toplumda bir erkek veya bir kadın için en uygun davranış hangisidir. Bir davranış tarzını açıkça eril, veya dişil olarak nitelendirmek günümüzde kolay mı? Kadın rollerinde büyük değişimler var. Cinsler arasındaki benzerliği farklılıklardan daha fazla vurgulayanlar var. Kimileri toplumsal rollerini geleneksel çerçevede geliştirmekte, kimileri eşitliği ve birbiriyle örtüşen davranışları savunmakta kimileri de aşırı uçlardaki yerini korumaktadır.

3- Her İki Cinsten Yaşıtlarıyla Yeni ve Daha Olgun İlişkiler Kurmak: İlk ergenliğin büyük ölçüde aynı cinsten arkadaşlardan kurulan yaşıt grupları şimdi yerini daha olgun erkek kadın ilişkilerine bırakmalıdır. Ergen karma bir grupta gülüşmeden, kızarmadan, terlemeden ne söyleyeceğini ve nasıl söyleyeceğini, yetişkinlere özgü çeşitli toplumsal etkinliklere nasıl katılacağını öğrenmek zorundadır. Kültür bu toplumsal ilişkilerin ne olacağını büyük ölçüde belirler.

4-Ana Babadan ve Diğer Yetişkinlerden Duygusal Bağımsızlığı Gerçekleştirmek: Ana babadan özellikle davranış, tutum ve ilgiler bakımından bağımsız olmaya girişen ergenler genellikle önceden izin almadan ardından da ayrıntılı rapor vermek zorunda kalmadan bir şeyleri arkadaşlarıyla birlikte yapmak isterler. Ebeveynler üzerlerinde otorite kurmak istediği zaman baş kaldırır; sorumlu birer yetişkin gibi davranmaya yüreklendirildikleri zaman bağımlılık göstermeye çalışırlar.

5- Ekonomik Bir Mesleğe Hazırlanmak: Toplum gitgide karmaşıklaştıkça ve teknoloji geliştikçe bir meslek seçmek çoğu kişinin son derece güç bulduğu kişisel bir karar verme mekanizması durumunda.

Özellikle kızlar evliliği meslekle kaynaştırmak istemektedirler. Bir çok durumda ergenlik yılları, resmi okul öğrenimi ve yeteneklerle ilgilerin belirlenmesi üzerinde yoğunlaşarak, genç insana yetişkin hayatı için ne istediği, ne yapabileceği, ne yapacağı konusunda karar vermesi için zaman sağlamaktadır.

6- Evliliğe ve Aile Hayatına Hazırlanma: Ergenlerin çoğu daha önce sıraladığımız hayat görevlerini ifa ettikten sonra evlenmeyi ve çocuk sahibi olmayı beklemektedirler. Bazı ergenler evliliği ve aile hayatını zevkle beklerler, bazıları ise düşmanlık veya korku hissederler. Bir bireyin bu alandaki tutumu, başarısı veya başarısızlığı hem kültürden ve sosyo-ekonomik düzeyden, hem de aile deneyimlerinden gelir.

7- Toplumsal Bakımdan Sorumlu Bir Davranışı İstemek ve Gerçekleştirmek: Çok az istisna dışında, insanlar hayatlarını bir topluluk içinde sürdürürler. Ergen, bir yetişkin olarak, siyasi, dini, ve toplumsal etkinliklere sorumlu bir katılımcı olmayı öğrenmelidir.

8- Davranışın Rehberi Olarak Bir Dizi Değer ve Bir Ahlak Sistemi Kazanmak, Bir İdeoloji Geliştirmek: Bebeklikten ergenliğe kadar bir birey üzerinde ana babaların, yaşıtların, okulun, dinin uyguladığı etkiler, yaşamak için bir dizi standart oluşturmaya yardımcı olmak üzere birleşirler. Bu değerler bireyin benliğine katılır ve hem toplumu hem bireyselliği yansıtırlar.

1.2.3. Ergenlik Çağının Gelişim Özellikleri

a) Bedensel Gelişim

Ergenlik döneminde insanda oluşan en önemli değişiklik, boyca ve bedence gelişmeyi içeren fiziksel ve fizyolojik büyüme ve gelişme, cinsel gelişme ve bunlara bağlı olarak meydana gelen duygusal ve sosyal değişme ve gelişmelerdir. Bu dönemde gencin, kendi bedenindeki fiziksel, fizyolojik,

cinsel ve duygusal değişikliklerin nedenini anlaması büyüme ve gelişmenin doğurduğu yeni durumlara uyum sağlaması gereklidir.([55])

Kızlar ve erkekler arasında, ağırlık ve boyca büyüme açısından farklar vardır. Büyüme, kız ve erkek çocuklarda aynı sürat ve zamanlarda olmaz.

Ergenlik çağının sonuna doğru gencin boyundaki artış hızı azalmaya başlar. Genel olarak 20-21 yaşından sonra boyca uzama duraklamaya benzer bir hız gösterir. Bu çağda erkekler, ağırlıkta yaşıtları olan kızlarla aralarındaki açıklığı kapatırlar ve ileri geçerler. Ergenlik yıllarının sonuna doğru erkekler kızlara oranla ortalama olarak daha ağırdırlar. Gençlerin diğer tüm alanlardaki büyümesi yetişkinlere yakın bir düzeye ulaşmıştır. Bedensel büyüme nicelikçe değil nitelik yönünden gelişim gösterir.([56])

Bulûğ devrinde çocuğun yüzünde çocukluktan ayrıldığını gösteren alametler belirir. Boy uzar, adale kuvveti çoğalır ve adale kuvvetinden faydalanacak türlü türlü maharetler ve faaliyetler göze çarpar. Çocuk bir ara eskisi gibi güzel görünmez, adeta çirkinleşir. Erkeklerde ses kalınlaşır, kızlarda ince ve keskin bir hal alır.([57]) Yüzün görünüşünde görülen bu simetrik olmayan büyüme ve gelişmeler, vücudun çeşitli organlarındaki oransız büyümelerden kaynaklanan beden kontrolündeki güçlükler, ergenliğin başlangıcındaki genç için kaygı verici olabilir.([58])

Oysa yüz ve vücudun çeşitli organlarındaki bu orantısız büyüme ve gelişmeler, ergenlik başlangıcında görülen, tamamen doğal gelişme seyridir. Gencin bunu normal olarak karşılamaya çalışması ve kısa bir zaman sonra görünüşünün normale döneceğini bilmesi gerekir.([59])

([55]) Kemal ÇAKMAKLI: a.g.e. s.22
([56]) İ.Ethem BAŞARAN :**Eğitim Psikolojisi**, 9. bs. Ank.1988, s.52
([57]) Kanad, Halil Fikret: **Ailede Çocuk Terbiyesi** M.E. B.evi İstanbul 1969 s.146
([58]) Adnan KULAKSIZOĞLU:a.g.e. s.24
([59]) Adnan KULAKSIZOĞLU:a.g.e. s.25

b) Cinsel Gelişim

Gençlik dönemi, cinsellik konusunda fikirlerin ve duyguların önemli değişme gösterdiği kritik bir dönemdir. Bireylerin cinsel davranışları, duyguları birbirinden çok farklı biçimde olabilir, çünkü her bir birey için cinselliğin gelişimi farklı biyolojik, psikolojik, sosyal ve kültürel etkilerle belirlenir. Cinselliği yalnızca basit biyolojik bir olgu olarak ele almak mümkün değildir. Farklı bileşenler bireyin cinsel kimliğini oluşturur.([60])

Ergenlik çağında cinsel gelişme, kız ve erkek çocuklarda aynı zamanda ve aynı hızda olmaz. Cinsel gelişme iki türlü incelenir. Birincisi, her iki cinsin üreme organlarının yapısındaki değişiklik ve olgunlaşmadır. Kızlar erkeklerden bir iki yıl önce ergenlik dönemine girerler. Deri alt yağ dokusunun birikiminin artması sonucu, omuzlar oval bir hal alır, göğüsler büyür, göğüs uçları olgunlaşır. Kızlarda ergenliğe girerken görülen en önemli değişiklik adet kanamasıdır. ilk adet kanamasından yaklaşık bir yıl sonra yumurta üretimi başlar. yaklaşık her 28 günlük dönemde yumurtalıklarından bir yumurtacığı yumurtalık kanalına bırakırlar. döllenme olmadığı sürece, kadın üreme organı içinde oluşan dokular dışarı atılır. Bu olay adet kanaması şeklinde adlandırılır.

Erkeklerde üreme organlarındaki değişiklik ortalama olarak 13 yaşından sonra başlar. Bu dönemde erkek üreme organı ve erbezleri büyür, erkek üreme hücresi çıkarmaya başlar. ikinci cinsel gelişme, üreme organlarındaki gelişme ve olgunlaşmaya bağlı olarak vücutta meydana gelen cinsel kaynaklı değişme ve gelişmelerdir. Bunlar; beden yapısındaki değişiklikler (erkeklerde kol ve bacak adelelerinde gelişme, göğüs kafesi ve omuzlarda genişleme; kızlarda omuzlarda yuvarlaklaşma, göğüs ve kalçalarda büyüme ve gelişme, yağ dokusunun artmasıyla özellikle göğüs ve kalçalarda deri altında toplanan yağ miktarının artması), seslerin kalınlaşması, yüzdeki sivilcelerin artması, yüzde bıyık ve sakalın çıkması, vücuttaki kıllanma, ter bezlerinin çalışmasının artması, gırtlakta

([60]) Haluk ÖZBAY, E. ÖZTÜRK: a.g.e. s.44

kıkırdaklaşma, göğüslerde düğümcüklenme, görülen cinsel rüyalar, kız-erkek ilişkilerinde gelişme.([61])

Tanım gereği ergen, cinsel olgunluğa ulaşma sürecinde olan kişidir. Ergenlik döneminin başlangıcı genellikle buluğ çağının başlamasıyla sınırlanır. Cinsel olgunlaşma ise biyolojik ve psiko-sosyal açılardan aynı hızda sürmeyebilir. Cinsel olgunlaşma yalnızca üretkenlik yetisinin kazanılması değil, gerek kişisel, gerek kişilerarası ilişkiler boyutlarını kapsayan bir bütündür. ve bir çok değişik duygu, davranış, istek, sosyal tutum, tercih ve değerler sistemi değişikliği gerektirir.([62])

c) Zihinsel Gelişim

Bedensel ve cinsel değişmelerle birlikte ergenler zihinsel yeteneklerinde de değişmeler yaşarlar. Bilişsel gelişim olarak bilinen olgu, ergenlerin yalnız kendilerini, ailelerini, yaşıtlarını, arkadaşlarını ve öğretmenlerini değil, dünyalarını görme biçimleri üzerinde uzun süreli etkiler taşır. Ergenlerin tüm düşünme süreçleri değişir, gittikçe artan biçimde geleceğe yönelik ve soyut düşüncelerle ilgili olurlar. İdealizm kazanır ve cinsellik, ahlak, din gibi konularla ilgili gerçekten kendilerine ait bir değerler takımı edinirler.([63])

Ergen 11-12 yaş dolaylarında Jean Piaget'nin tasnif ettiği düşüncenin gelişimine ilişkin dönemlerin dördüncü devresi olan "soyut işlemler devresi"ne ulaşıyor ve yaklaşık 14-15 yaş dolaylarında da kararlılık kazanıyor. Soyut işlemlere ulaşan ergenler varsayımlar kurabilir, mantıksal sonuçlar çıkarabilir ve ister somut ister soyut biçimde sunulsun, karmaşık sorunları sistemli biçimde çözebilir. Ergen bir soruna sistemli biçimde bakar, olası karmaşıklığını dikkate alır ve olabildiği kadar çok çözüm sağlar. Ergenlerin yeni buldukları geleceğe bakma ve karmaşık sorunlara seçenek çözümler düşünme yeteneği onların yaşamlarına derin değişimler getirmektedir. Çoğu

([61])Adnan KULAKSIZOĞLU: a.g.e. s.30-31
([62])Haluk ÖZBAY, Emine ÖZTÜRK: a.g.e.s.46
([63])Mary GANDER,J-Harry W.GARDİNER:a.g.e..s.422

zaman, ana babalarını ve diğer yetişkinleri hayrete düşürecek biçimde, daha önce kabul ettikleri kararları ve değerleri sorguluyor, tartışıyor ve bunlara karşı çıkıyorlar. Sık sık aile yaşamı, evlilik, toplum sorunları konularında idealist oluyorlar. Bu gençlik idealizminin artan bir soyut işlem düşüncesine bağlanma yeteneğinden kaynaklandığı ileri sürülmektedir.([64])

Zihin gücünün gelişmesi 12-17 yaşları arasında beiirgindir. Zihin yaşı ortalama olarak 14 yaşına doğru sabit bir hal alır, 18 yaşa kadar da eksersizlerle olgunlaştırılır. Kanunun reşit olma yaşını 18 olarak saptaması da buraya dayanmaktadır. Bu temel üzerine çocuk felsefi kavramlara yönelebilir. Felsefi kavramları anlama ve onlara tecessüs 25 yaşına doğru tamamen gelişmiş olur. 14 yaşına doğru, yani ergenlik çağına girdiğinde ergin çocuk kendi kendini inceleyebilecek hale de gelmiş olur. Ama tecrübeleri yeterli olmadığı için gelişmesi yeterli değildir.

Somuttan soyut düşünceye geçiş, sonunda daha gerçekçi bir benlik kavramına yol açan yeni bir benmerkezlilik dönemi yaratır. Benmerkezlilik kendini bilişsel gelişimin her evresinde farklı biçimlerde dile getirir. Elkind, ergenlik döneminde ergenlerin, yaşadıkları bedensel ve cinsel değişimlere duyarlılığının onları kendileri hakkında bilinçli kıldığını düşünmektedir. Ergenler, yanlış bir biçimde, çevrelerindeki insanların "onların davranışıyla ve görünümüyle onlar kadar saplantıyla ilgilendiklerini" ve her zaman ilginin odağı olduklarını kabul etmeye başlarlar. Ancak 15-16 yaş dolaylarında ergenler gerçekte herkesten farklı olmadıklarını ve insanların da kendilerini seyretmek için var olmadığını farketmeye başlarlar. Bu noktada doğruları ve yanlışları dengeleyen daha gerçekçi bir benlik kavramı kişisel söylencenin yerini almaya başlar([65])

Ergenliğin bilişsel değişimlerle yakından ilişkili olan bir başka yönü ahlak gelişimidir. Bir insanın davranış hakkında düşünme ya da davranışı iyi ya da kötü olarak yargılama yolu. yeni bilişsel yetenekleri ergenlere

([64])Mary GANDER, J-HARRY W.GARDİNER:a.g.e. s.424
([65])Mary GANDER, J-HARRY W.GARDİNER: a.g.e. s.424

davranışın iyiliğini ya da kötülüğünü düşünme ya da yargılama gücü kazandırır. Bu da sık sık ahlak gelişimi alanında, ergenlerin kendilerinin ve başkalarının davranışını görme tarzında değişimlere yol açmaktadır.([66])

İnsanın 16-21 yaşları arasında, en son zeka gelişim düzeyine ulaştığı psikologların çoğunluğunca kabul edilmekteydi. Oysa son araştırmalar insanın elli yaşına kadar zekasının gelişmekte olduğunu göstermiştir. Üstün zekalılarda bu gelişme daha da ileri yaşlara kadar sürebilmektedir.([67])

Gencin düşünme yeteneğinde önemli bir sıçrama olur. Soyut kavramları daha iyi anlar ve kullanır; ilgi alanı genişler ve çeşitlilik kazanır.([68])

d) Duygusal Gelişim

İlkokul çağının sonlarına doğru erinlik çağına giren çocukların, genel olarak duygusal davranışlarında yeğinleşme görülür. Çünkü erin çocukluk yıllarının havasından kurtulup yeni bir havaya uyma zorunluluğundadır.([69])

Bu devrin başında çocuk çocukluğunun bir çok özelliğini korumakla beraber bazı hallerde çocukluktan ayrılıp birdenbire kendini genç ve büyük adam hissetmeye başlar.Dengeli ve uyumlu ilkokul çocuğu gider, yerine oldukça tedirgin, kuruntulu güç beğenen ve çabuk tepki gösteren bir ergen gelir. Duygular çabuk iniş çıkış gösterir. Çabuk sevinir, çabuk üzülür, birden sinirlenir, olur olmaz şeyi sorun yapar. tepkileri önceden kestirilemez olur. Derslere ilgisi azalır,çalışma düzeni bozulur. Bencilleşir, istekleri artar, konan yasakları saçma, kendisine tanınan hakları yetersiz bulur. Evdeki kuralların çokluğundan ve sıklığından yakınır. Ana babanın uyarılarına birden tepki gösterir, kabalaşır, ters yanıtlar verir. Sürekli bir gidiş geliş içindedir, kabına sığmaz gibidir. dağınık ve savruk olur. İlgileri artmış gel geç hevesleri

---

([66]) Mary GANDER, J-HARRY W.GARDİNER:a.g.e. s.424
([67]) İ.Ethem BAŞARAN: a.g.e. s109
([68]) Atalay YÖRÜKOĞLU: a.g.e. s. 31
([69]) İ.Ethem BAŞARAN: a.g.e. s 109

çoğalmıştır. Genç bir yandan büyümek için sabırsızlanır, ancak çocuksu davranışlardan birden sıyrılamaz. Gençlik çağı bağımsızlık çağıdır. Genç evden kopar, çevreye yönelir.([70])

"Oldukça uzun ve dengeli bir davranış döneminden sonra çocuk ansızın dengesiz ve düzensiz bir evre olan ergenlik döneminin eşiğinde kendini bulur. Ergenlik dönemi, özlem duyulan bir yaşam dilimi olmadığı gibi, gelişmekte olan çocuk için de oldukça zor bir evredir. Bu evre, " gence hiçbir şey anlatamadığımız için, anlatma çabasının yoğun olarak sürdürüldüğü bir dönem şeklinde açıklanabilir."([71])

Ergenin duygusal dünyasındaki bazı çelişkiler dikkat çeker. Yalnızlıktan duyulan hazzın yanı sıra, bir gruba katılma özlemi, yetişkini hor görme, ama ona dayanma; endişe ve umutsuzluğa karşın geleceğe coşkuyla yöneliş, bu evrenin belirgin çelişkili duyguları arasında sayılabilir. Ergenin duygusal tepkilerini etkileyen başlıca faktörler, sağlık durumu, zeka düzeyi, cinsiyet, okul başarısı ve sosyal kabul düzeyidir. Özellikle sağlık koşullarıyla duygusal tepkiler arasında önemli bir ilişki vardır. Kötü sağlık koşulları bünyeyi aşırı duygusal kılabilir.([72])

Dimağ etkinliği eskisinden çok fazla olur. Çocuğun aklına mânâlı mânâsız türlü fikirler gelir. Hayal son derece zenginleşir. Düşünceler hudut tanımaz. Arzuları da alabildiğine çoğalır. İradesi henüz kuvvetli bulunmadığından genç, fikirleri ve iradesi arasında bir türlü denge kuramaz. Her şeyi yapabileceğine inanır. Bu özellikleriyle bulûğ devrine "Don Kişotluk" devri demek caizdir. ([73])

Bireyin bütün etkinlikleri, duyguları ile birlikte bulunur. Birey, çevresi ile etkileşimi sırasında, az ya da çok haz ve elem yönünde bir duygunun içindedir.

([70]) Halil Fikret KANAD: a.g.e. s.146
([71]) Haluk YAVUZER: a.g.e. s.284
([72]) Haluk YAVUZER: a.g.e. s.284
([73]) Halil Fikret KANAD: a.g.e. s.146

Erinlik çağındaki gencin alaya alındığı; gülünç duruma düşürüldüğü, eleştirildiği ve uzun öğütlerde bulunulduğu çocuk gibi davranıldığı kendisine ve arkadaşlarına haksızlık edildiği, davranışları baskı altında tutulduğunda öfkelendiği, sinirlendiği görülür. Erinin bağımsız olma çabalarının yetişkinlerce engellenmesine karşı yaptığı tepkiler, başlangıçta vurup kırma kavga, sövme ve saldırıcılık halinde görülür. Fakat ergenlik yıllarına doğru gencin bu kırıcı davranışlarını içine attığı görülür. Öfkesini, kapıyı vurup odayı terketmekle, dışarda gezmekle ya da başka bir işle uğraşmakla yenmeye çalışır.([74])

Ergen bir taraftan sevmek ihtiyacındadır, bir taraftan çekingendir. İçe kapanmak ihtiyacı duyar. Bu gençlik romantizminin verdiği bir haldir. Gerçekler her zaman güzel değildir. Bu bakımdan özellikle iyi bir fizik yapısına sahip olmayan gençler içe kapalı olup olmama yolunda büyük bir tehlike içerisinde kalırlar. Ergen insanlar bu sıkıcı seneler içinde kendi içinde şiddetli bir uyma ihtiyacı ve gayreti gösterir. Çocuğun bu gayreti gösterdiği ebeveyn tarafından bilinmeli ve onun gayretlerini köstekleyici davranışlardan sakınmalıdır. Bunalım içinde olan ergen bu istikrarsızlığın farkındadır.

Hürriyet aşkı bu devrin göze batan başlıca özelliğidir. Genç hareketlerinde ve fikirlerinde serbest olmak hırsıyla çırpınır, hiç bir şeye bağlı bulunmaktan hoşlanmaz. İtikatlara, çevrenin iyi ahlak ve adetlerine karşı cephe alır. ve bunları müdafaa edenlere karşı ruhça isyan eder. Gençte herkesin yaptığından başka türlü hareket etmek ve hareketlerinde herkesin dikkatini üstüne çekmek isteği kuvvetlenir.([75])

Bir çok araştırıcı, ergenlik döneminde yüksek bir duygusallık görüldüğü noktasında birleşmektedir. Bu evrede duyguların şiddet kazandığı görülür. Duygular ergenin tüm yaşamında etkili olurlar.([76])

([74]) İ.Ethem BAŞARAN: a.g.e. s109
([75]) Halil Fikret KANAD: a.g.e. s.146
([76]) Haluk YAVUZER: a.g.e. s.285-86

Her yaşta uyum, duygusal gerginliği de beraberinde getirir. Çünkü yeni durumlara uyum, hem zihinsel hem de hareketle ilgili davranışlarda bir değişikliği gerektirir. Ergen, çocukluk dönemindeki alışkanlık ve fikirlerin kendisi için yetersiz olduğunu görür. Duygusal gerginlik, yerleşmiş olan bu alışkanlıkların yerlerine yenilerinin kazanılması sonucunda ortaya çıkar. Çevresel ve toplumsal faktörler ergende güvensizlik duygusu yaratır ki, bu da duygusallığa neden olur. sosyal baskıyla oluşturulan güvensizlik ve şüphecilik duyguları yerine gence bir kişiliğe sahip olduğu hissettirilmeli işinde ve sosyal yaşamında arzularını, yetenek ve gereksinmelerine uygun bir biçimde gerçekleştirebilmesine yardım edilmelidir. Yeni bir çevreye uyum her yaşta zor olmakla birlikte ergenlik döneminde uyumun daha da güçleştiği görülür. Bunun başlıca nedeni, ergenden kısa bir sürede bir çok yeni çevreye uyum göstermesinin beklenmesidir.([77])

e) Toplumsal Gelişim

Bedensel, cinsel, bilişsel değişimlerden başka ergenlik aracılığıyla çocukluktan yetişkinliğe geçiş, ana babalardan, diğer aile üyelerinden, yaşıtlardan ve okuldan etkilenen kişilikte ve toplumsal davranışta önemli değişiklikler içerir. Kargaşaların ortasındaki genç insan ortaya çıkmakta olan kimlik duygusuyla uğraşmalı ve artan bağımsızlık isteğiyle süregiden bağımlılık gereksinmesi arasındaki çatışmayı çözmelidir. Çoğu genç gelecekteki olası eğitim hakkında karar vermek ve bir meslek seçmek zorundadır. Kimileri evlilik hakkında düşünmelidirler; kimileri de kendilerini antisosyal davranışla, uyuşturucularla, alkolizmle ya da beklenmedik ana babalıkla başa çıkma girişimi içinde bulabilirler.([78])

Ergenliğin arkasındaki zaman diliminde ortaya çıkanların çoğunun hem nedeni hem de sonucu, kimliğin ya da benlik kavramının gelişmesidir.

([77]) Haluk YAVUZER: a.g.e. s.287.
([78]) Mary GANDER, J-HARRY W.GARDİNER: a.g.e. s.439.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Aile ilişkileri, ana baba çocuk ilişkisinden yetişkin-yetişkin ilişkisine dönüşür ve çatışmalar ortaya çıkabilirse de, ana babalar ve ergenler, televizyon ve sinemanın verdiği izlenimden daha fazla uyum içerisindedir. Bu ilişkilerin ne kadar başarılı olacağı, kısmen ana babaların otoriter, demokratik ya da izin verici olup olmamalarına dayanır. Ana babanın olmaması, özellikle de "görünürde var olan, ama psikolojik olarak ortada olmayan" baba türü bir çok ailede sorunlara neden olmaktadır.

Bu dönemdeki diğer bir önemli etki, ergenin yaşıtları ve bunların kliklerdeki, çetelerdeki, ve yığınlardaki davranışlarıdır. Yaşıt grupları davranış için modeller ve toplumsal karşılaştırma için imkanlar oluştururlar. Akademik kurumların kendisi orta sınıf değer sistemleri nedeniyle "okuldan ayrılma" sorununa katkıda bulunur. Bu kurumlar aynı zamanda meslek seçimine etki etmeye eğilim gösterirler, ancak bu konuda ana baba rehberliği daha önemli olabilmektedir.([79])

([79]),Mary Gander, J-Harry W.Gardiner:a.g.e. s.471

1.3. EĞİTİM VE EDEBİYAT

1.3.1.Eğitim Edebiyat İlişkisi

Edebiyatın eğitim bakımından değeri ve ondan nasıl faydalanılması gerektiği ile gençliğin eğitiminde karşılaşılan zorluklar ve bu zorlukları aşmada, edebiyat eğitiminden nasıl faydalanabiliriz hususları problematiğimizi teşkil etmektedir. Bu problematik içinde bir çok problem vardır. Biz ana problemlerimizi, temel meraklarımızı sıralayalım:

Eğitim nedir? Edebiyat nedir? Edebiyat eğitimi nedir? Edebiyatla eğitim arasındaki ilişki nedir? Gencin eğitiminde edebiyattan nasıl yararlanırız? Tahkiyeli metinleri bir eğitim aracı olarak nasıl kullanabiliriz? Gence okuma alışkanlığını kazandırmanın yolları nelerdir?

Alt Problemlerimize gelince;

1-Genç insana meşru, ahlakî, millî ve insanî değerleri nasıl veririz? Bu değerler nedir? Bunları vermenin yaygınlaştırmanın yolları nelerdir?

2-Basın-yayın araçlarından bazılarının gençliği, gayri meşrû, gayri ahlâkî, gayrimillî ve gayri insanî değerlere doğru çekmesini nasıl önleyebiliriz?

3-Genç insanı, nasıl iyi insan, iyi vatandaş yapabiliriz?

4-Fert ve cemiyet planında genç insanın memleket, millet ve insanlık için meşrû, ahlâkî, millî ve insanı değerlerin sözcüsü haline getirmek üzere kısa vadeli ve uzun vadeli tedbirler neler olabilir ?

5-Bu soruların cevaplarını onun benimseyeceği, samimiyetine inanacağı tiplerin ağzından nasıl takdim ederiz ?"

Eğitim: İnsanın karşılaştığı durumlardan (değer, norm, sosyal kontrol unsuru) kavrama yoluyla kendi davranışında beklenilen ve istenilen değişmeyi meydana getirme sürecidir.([80])

"Eğitim geniş anlamda toplum değerlerine ve hayat biçimlerine sağlıklı uyumuna yardım eden bir süreç olarak görülebilir. Kişinin uyum yapması söz konusu olan bu değerlerin iki seviyede düşünülmesi gerekir. Kazanılması istenen değerler ve gerçek değerler. Bir toplumun genel olarak davranış ve değer normları, o toplumun gerçek tercihlerini gösterir."([81])

Gerçek eğitim, insanın önce kendisini tanıması yolunda ortam hazırlar, bu tanımayı gerçekleştirir. Bu yapılırsa kişinin kendini olumlu ve olumsuz yanlarıyla kabul etmesi, hayat plânını ona göre yapması ve başkalarıyla sağlıklı ilişki kurmasını kolaylaştıracaktır. Sanat ve edebiyat da, insanın kendi özelliklerini bilmesi yolunda önemli hizmetlerde bulunur. Onun önüne değişik seçenekler ve yaşantı örnekleri getirir. ([82])

Eğitim, bireyin duygu ve düşüncelerinde, hayallerinde, ideallerinde, kıymet hükümlerinde, hayata bakış açısında, estetik zevkinde değişiklik yapma süreci olduğuna ve bu özelliklerin edebiyatla yakın ilgisi bulunduğuna göre edebiyat ile eğitim arasında çok sıkı bir bağ ve iletişim vardır. Bu yüzden diyebiliriz ki, edebiyat, eğitimin en önemli ve somut aracı olma özelliğine sahiptir.([83])

"Eğitimin temel amacı millî kültürün devamlılığını sağlamaktır. Eğitimin sosyal gelişme ve ekonomik büyüme için bir vasıta olarak kullanılmasıdır. Millî kültür değerlerimizle sosyal gelişme ve ekonomik büyüme gayeleri arasındaki intibak potansiyelini ve bunun ne ölçüde realize

---

([80]) Sadık TURAL: G.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçenin Eğitimi-Öğretimi Bilim dalı 1989-1990 Eğitim-Öğretim Yılı üksek Lisans Ders Notları
([81]) Fatma VARIŞ: **Eğitim Bilimine Giriş** Ank. Üni. Eğt. Bil. Fak. Yay. s.10.
([82]) Cahit KAVCAR: **Edebiyat ve Eğitim** Ank. Üni. Eğt. Bil. Fak. Yay. Ankara 1982, önsöz.
([83]) İdris KARAKUŞ: "Edebiyat-Eğitim İlişkisi" **Bilge** , Yayın, Tanıtım, Tahlil, Eleştiri, Atatürk Kültür Merkezi Yay. Yaz 1996 s.5-8.

olduğunu göstermek ve realizasyon imkânlarının artırılmasını sağlayıcı tedbirlere göre çizilmiş bir eğitim stratejisi uygulamaktır. ([84])

Eğitimin temel gayelerinden biri de kültürümüzü, kültürel değerlerimizi, dil vasıtasıyla gelecek kuşaklara aktarmaktır. Çocuğu ve genci o kültürün içinde yoğurmaktır. Eğitimin, bireyin davranışlarında değişiklik meydana getirme süreci ilkesinden yola çıkarak edebi eserler kullanılmak suretiyle bu değişikliği yapmak bizim elimizdedir.

Bir gencin ait olduğu toplumun kültürünü yaşantısının bir parçası haline getirmesinde, ailenin, okulun, ve çevrenin etkisi olduğu kadar okuduğu eserlerin özellikle de tahkiyeli eserlerin çok büyük rolü vardır. Çocuğun ve gencin toplumun kurallarına uygun yaşayan, ecdadını tanıyan, millî birlik ve beraberlik şuuru kazanmış bireyler olarak yetişmesini istiyorsak, onların kabuller dünyasına uygun eserleri tespit etmek ve onların hizmetine sunmak mecburiyetindeyiz. Aynı zamanda sanatçılarımızın da bu kitleyi hedef alan eserler vücuda getirmesi gerekmektedir.

"Eğitim, çocuk olsun, genç olsun yaşlı olsun, insanlarda sosyal hayata ve çağa uygun tutum ve davranış değişikliği sağlamaktır. Eğitimin işlevi, topluma sağlıklı bir biçimde uyum yapabilmeleri için, insanları etkilemektir. Bu etkileme, geçmişteki sosyal ve millî değerleri tanıtıp benimsetme, bugünün gerçeklerini gösterme ve geleceğe dönük değerler, hünerler kazandırma yoluyla olur. Çağdaş eğitimin amacı dünü koruyarak yarını güven altına almaktır. Bu durumda eğitimin, geçmişe, bugüne ve geleceğe dönük olmak üzere üç temel yönü var demektir. Kısacası eğitimden beklenen üç esas, dünü tanıtma, bugünü kavratma ve yarına hazırlamadır." ([85])

Eğitimin yukarıda yapılan tanımlarına baktığımız zaman genel olarak 'bireyin davranışlarında istenilen değişikliği meydana getirme süreci' olduğu hususunda birleşildiğini görmekteyiz. Edebiyatın tanımına gelince:

([84]) Amiran Kurtkan BİLGİSEVEN: Milli Eğitim Stratejimiz Ne Olmalıdır? **Türk Dünyası Araştırmaları,** Nisan 1986, s.41.

([85]) Cahit KAVCAR: **Edebiyat ve Eğitim**, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları Genişletilmiş 2. bs., Ank. 1994, s.2.

"Az çok estetik bir seviye taşıyan, insanların duygu, düşünce, hayal, ve davranışlarını, dili, tesirli bir şekilde kullanarak yansıtmaya çalışan mahsullerin hepsine birden edebiyat, her birine edebî eser denir."([86])

Edebiyat eserinin asıl gayesi seviyeli ve zenginleştirilmiş zevk ve tefekkür dünyasının meydana gelmesine yardımcı olmaktır."([87]) Bu bakımdan edebiyat önemli bir eğitim görevini üstlenmektedir.

Görülüyor ki, edebiyat ile eğitim, birbirlerini etkileyen aralarında sıkı bağlar bulunan iki alandır. İnsanıkonu alma ve onu her yönüyle iyiye götürme çabası bakımından edebiyatla eğitimin amaçları örtüşür. Bu iki alan, kişinin kendini tanımasını, sürekli olarak iyiyi ve güzeli aramasını, daha uyumlu yaşamasını amaçlar. Her ikisi de iyi yurttaşlar, çalışkan ve yaratıcı bireyler, erdemli kişiler yetiştirme çabası güder. İnsanlığa saygıyı, yurt ve millet sevgisini, kişilik ve bağımsızlık onurunu öğretir, bunları gönüllerde yerleştirmeye çalışır. Bütün bunları eğitim, okul kanalıyla, bir güzel sanat olan edebiyat ise estetik yolla sağlar.

Bütün bu bilgilerin ışığında edebiyat eğitimine baktığımızda ise, öğrencilere duyuş, düşünüş ve yaşayış bakımından yaşantı zenginliği kazandırmanın, onların daha sağlıklı bir kişilik gelişimleri ve iyi birer gözlemci olabilmeleri için, olaylara ve sorunlara daha geniş açıdan yaklaşabilmeleri için katkıda bulunmanın amaçlandığını görürüz.

"Her milletin kendine has kimlik ve kişiliğe sahip örnek ve yaygın şahsiyet tipleri ve millî cemiyet hayatı vardır veya olmalıdır. Her cemiyet terbiye, taklit ve telkin vetireleriyle, kendi kültürel taleplerine, kendi doğru, yanlış standartlarına, örflerine, müesseselerine ve kıymet hükümlerine uygun düşen davranışları benimseterek yaygın şahsiyet tipini yaratır. Biyolojik veraset dışında insan bütün vasıflarını içinde yaşadığı toplumdan alır."([88])

([86]) Sadık TURAL:a.g.e.,, sayfa 186.
([87]) Sadık TURAL:a.g.e.,, sayfa 186.
([88]) Umay GÜNAY:" Kaynaklardan Faydalanma " **Çocuk Edebiyatı Yıllığı1987**, Gökyüzü Yayınları, İstanbul 1987, sayfa 245

Bir milletin binlerce yıllık hayat tecrübelerini taşıyan edebî eserler, toplumun değer hükümlerinin bireye benimsetilmesinde önemli bir rol üstlenirler. Kültür, ebeveyne, çocuğuna, neyi, hangi biçimde, öğreteceğini belirleyen bir kaynaktır. Edebiyat eğitimi ile biz bu kültürümüzün gelecek kuşaklara kazandırılması faaliyetinin destekleriz.

"İnsanı diğer canlılardan ayıran özellik, düşünen varlık olmasıdır. İnsan duygulanır, insan düşünür, insan hayal eder. Duygu, düşünce ve hayal, edebiyat için mutlaka lazım olan unsurlardır. Bu unsurlar, insanda bulunduğuna ve eğitimin temel hedefi de insan olduğuna göre insan, eğitim ve edebiyatın ortak konusudur. Edebiyat ve eğitim insanla ve insan topluluklarıyla ilgilenip uğraşma bakımından birbirini tamamlayıcı, birbiriyle yakından ilişkili iki alandır. İnsanoğlunun yeryüzündeki serüvenleri, doğal ve toplumsal çevresiyle ilişkileri, sağlıklı bir yaşam özlemi edebiyatın ve eğitimin ortak konusunu oluşturur. Birbirinden ayrı yollarda, ayrı amaçlarda olan, birbirinden habersiz ve kendi dünyasında yaşayan insanları ruh ve zevkçe birleştiren köprüyü ise edebiyat kurar. Sanat, hem kişinin yaratıcı gücünü geliştirmek hem de insanlık niteliklerini yüceltmek için güçlü bir araçtır. Sanatçı toplumun ve yurdunun insanlarının özlemlerini, ihtiyaçlarını en iyi duyan ve sezen kişidir. Genel anlamda sanatın ve sanat eserinin asıl amacı hayatı kolaylaştırmaktır. İnsanları iyiye, güzele ve doğruya yöneltme, güzellik duygusunu geliştirme ve toplumun ilerlemesi yolunda hizmet etme sanatın temel işlevleri arasında yer alır.([89])

Edebî eserler, insanı ve çevresini tanıtır. İnsanın kendisiyle, başka insanlarla, tabii ve toplumsal çevresiyle çatışmasını, sorunlarını yansıtır. Bu çok yönlü yansıtma edebiyatın değişmeyen işlevidir.

Eğitimin de temel işlevlerinden biri, bireye kendi kendisini gözlem altına alarak çelişkili istekleri arasında sağlıklı seçim yapmayı öğretmek değil midir? Edebiyatın yaptığı da, gerçek veya tasarlanmış başka insanların

([89]) Cahit KAVCAR::a.g.e. s.3-4.

benzer tercihleri nasıl yaptıklarını, sonuç olarak eriştikleri mutluluk ve mutsuzlukları kişinin önüne canlı olarak sermektir."([90])

"Edebiyat eseri, sanatkârın kendi ben'ine ve başka benliklere yönelttiği bir projektörün aydınlığında görünenlerden, bize anlatmayı gerekli saydıklarıdır. İnsanın ben'i ise, özgüven duygusu, tabiî hürriyet, tabiî gurur, tabiî fazilet, ahlâk, ve zevk unsurlarından oluşan bir güçtür ki,dünya karşısında tavır almalara yol açar. İnsanın iç dünyasındaki hırs, öfke v.b. gibi olumsuzluklardan, daha aşağı türden olan istek ve arzulardan, hoş, güzel, ulvî, faydalı kavramlarına kadar karmaşık tercihler, kabûller, yönelişler bulunmaktadır. İnsan çirkin ile güzel; âde ile fevkâlade; bayağı ile ulvî; nâhoş ile hoş arasındaki yönelişlerini, bu sıradaki haz ve elemlerini başkalarına da, dilin imkânlarından yararlanarak anlatmak isteyince, edebiyat eseri vücuda geliyor."([91])

Edebiyat eğitimi, heyecan verir, hayal dünyamızı geliştirir, objektif bakma ve karar verebilme becerimizi artırır. İnsaniiyiye, güzele ve doğruya yöneltir.

Hayatın ilhamı ve yorumu olan edebiyat sayesinde; öğrenci kendini anlar, insanlara hayranlık duyar, iyi düşünüp iyi duymaya alışır, ülkü sahibi olur ve kişilik kazanır. Zaten edebiyat öğretiminin amacı edebiyat târihimize ait bütün bilgileri talebenin önüne sermek değil, onları edebiyatımızın muhtelif devirlerdeki umumî seyri ve ancak o seyir içinde gerçek değerli kimselerin hüviyetleriyle eserleri hakkında toplu bir bilgi ve görüş sahibi etmek, düşündürerek okutup yazdırmak suretiyle gençlerin zihnî faaliyetlerini hayatta kendilerine yarayacak tarzda geliştirmektir.([92])

"Edebiyat eserleri, fert ve toplumun duygu, düşünce gözlem ve hayallerinin yazıya aktarılmış belgesi, ruhunun aynasıdır; önceki neslin top yekûn yaşayış tarzını, düşünce dünyasını, edebi ve estetik zevkini, değer

---

([90]) Cahit KAVCAR:**Edebiyat ve Eğitim**, Ank. Üni. Eğt Bil. fak . yay. Ank. 1982, Önsöz.
([91]) Sadık TURAL:a.g.e.,, sayfa 94.
([92]) İdris KARAKUŞ: "Edebiyat-Eğitim İlişkisi" s.5-8

yargılarını günümüz insanlarına ve gelecek nesillere aktarır; bir nevi kültür taşıyıcılığı görevi yapar. Edebi eser zamanın ve mekânın mahsûlüdür. İyi bir edebi eser, bizim yaşadığımız devirden ayrı ve belirli bir çağda ortaya çıkmıştır, üniversal nitelik ve ölçülere sahiptir." ([93]) Zaten eğitimin temel gayelerinden biri de gelecek kuşaklara kültürü aktarmaktır. Çocuğun ve gencin toplumun koyduğu yazılmış veya yazılmamış kurallara uygun yaşayan, ecdadını tanıyan veya saygıyla hatırlayan, millî birlik ve beraberlik şuuru kazanmış bireyler olarak yetişmesi için edebî eserlerden yararlanılır.

Eğer bir eser, insanların özellikle çocukların ve gençlerin ruhunda, zevkinde, inançlarında, hareket ve davranışlarında, hayallerinde değişiklikler yaparak yeni bir dünya kurmalarında yardımcı oluyorsa bu eserin ne maksatla yazılmış olursa olsun insanlarımızın eğitilmesine hizmet ettiğini söyleyebiliriz.

Edebiyat eseri insanı ve çevresini tanıtır. İnsanın kendisiyle, başka insanlarla, doğal ve toplumsal çevresiyle çatışmalarını yansıtır. Bu yansıtma, edebiyatın değişmeyen işlevlerinden biridir. Gerçekten, edebiyat değişik insanlık durumlarını, serüvenleri yansıtarak insan tabiatını tanıtır, bu yolla yaşantımızı zenginleştirir, güzelin tadına ve farkına varma gücünü geliştirir. Edebi eserler eğitim ve öğretimin amaçlarına ulaşmak için okunduğu zaman okuyucuya ruh inceliği, düşünce ve hayal zenginliği kazandırabilir.

Genel olarak sanatın amacı hayatı kolaylaştırmak olduğu gibi, edebiyat eserleri de insanın iç dünyasını yumuşatır. İnsan sevgisiyle, daha nice sevgilerle yumuşatır. İyilik, dostluk, hoşgörü, bağışlama, dayanışma, çalışkanlık, dürüstlük... gibi insana özgü temel duyguları geliştirip pekiştirir.

Edebiyat eserleri insana özgü bazı değer ve niteliklerin yerleşip kökleşmesi, toplumsal yaşamın ve çağın gerektirdiği değerlerin

---

([93]) Leon T.DİCKİNSON: (Çev. Mustafa Özbalcı - Yavuz Demir) "Edebi İncelemenin Hususiyetleri", **19 Mayıs Üniv. Eğt. Fak. Dergisi,** Nu.3, Aralık 1988, s.227 Naklen: İdris KARAKUŞ: "Edebiyat- Eğitim İlişkisi" **Bilge** Yaz 9, s.7

benimsenmesi yolunda, önemli roller oynar. Kısacası edebî eserler hem bireysel hayatla, hem de sosyal hayatla ilgili olarak, iyiye, güzele ve doğruya yönelme, yeni değerler

de sosyal hayatla ilgili olarak, iyiye, güzele ve doğruya yönelme, yeni değerlerkazandırma yolunda telkinlerde bulunur. İnsanları bunlar doğrultusunda eğitir. ([84])

"Bir yazar bu sanatçı işlevini bazen iyiyi canlandırmak, bazen kötüyü toplumun ve insanların aksak yanlarını sergilemek biçiminde yerine getirir. Vereceği dersi yasa maddeleri ya da ders notları ezberletir gibi kuru kuruya değil, sezgi yaşantı ve telkin yoluyla, estetik yolla verir. Bu yönüyle sanat genel anlamda eğitimin organı ve aracıdır. Çocuk oynayarak, insan rüya görerek, sanatçı yaratarak komplekslerin, karmaşık duyguların zararından kurtulur. Burada eğitim bakımından bizim için önemli olan, sanatçının kendi duygu ve düşüncelerini yansıtan eserlerinde seyredenlerin veya okuyanların da kendi duygu ve düşüncelerini bulması, kendi komplekslerinden kurtulmasıdır. Ruhunun derinliklerinde gizlenmiş olan ve her an ortaya çıkmak, doyuma ulaşmak için fırsat kollayan duygularında büyük bir boşalma, arınma duyar. Kendisi bir madde olarak koltuğunda oturur, yani pasif durumdadır. Fakat iç dünyası büyük bir hareket ve kaynaşma halindedir. Sanki birçok yerde, örneğin tiyatro ve roman kahramanı onun kişiliğine bürünür, onun duygu ve düşüncelerini dile getirir. Artık o kişi sanat eserinin bir parçası olur, onunla bütünleşir." ([95])

"Edebiyatın, eğitmek, insanın duygularını terbiye etmek, hayal dünyasını zenginleştirmek, estetik zevkini geliştirmek; milletin kıymet hükümlerini yansıtmak; insana şahsiyet ve millî kimlik kazandırmak; insanları sosyalleştirerek toplumla uyumlu hale getirmek, mazi ile ati arasında köprülük yapmak gibi işlevleri vardır.

([84]) Cahit KAVCAR: a.g.e. sayfa 3
([95]) Cahit KAVCAR: a.g.e. sayfa 3

Eğitimin "muhafaza" ve "yaratıcılık" gibi iki temel fonksiyonu vardır. Türkçe, Türk Dili ve Edebiyatı dersleri, bir yandan târihe mal olmuş şanlı ecdadımızı, mukaddes değerlerimizi, kıymet hükümlerimizi, örf, adet, töre ve geleneklerimizi, dilimizin gelişimini, atalarımızın hayat anlayışını, inançlarını, ideallerini, zevklerini, tefekkür dünyasını.... muhafaza ederek yeni nesillere aktarır. Bir yandan da gençliğe tecrübe kazandırarak istikbalde neyin, niçin, nasıl yapılması lazım geldiği hususunda fikir verir, yol göstericilik yapar ve icatları için sağlam temeller oluşturur."([96])

Edebiyat çocuklarımızın ve gençlerimizin hem kendilerini tanıması, hem düşünce ufuklarının genişlemesi hem de millî kimlik kazanması bakımından son derece önemlidir. "İnsan edebiyat eserlerinde, kendi milletinin özelliklerini bulur, tanır, benimser; çok sayıda düşünce, yargı kalıpları bulur, beğenir yeni ufuklar kazanır; târihten izler bulur, Türkün karakteristik vasıflarını öğrenir. Kendi milletine has sevmenin, gülmenin, ağlamanın, yardımlaşmanın, oturmanın, kalkmanın, konuşmanın... örneklerini görür, öğrenir, sosyalleşir, "millî kimlik" kazanır."([97])

Gencin edebiyatla tanışamamasının ve edebiyat aracılığıyla iyiyi, güzeli, ulviyi, estetik olanı yakalayamayışının temelinde gencin okuyabileceği kitapların bilimsel araştırmalarla belirlenmemesi yatmaktadır. Genç insan fıtratı gereği adalet, hürriyet, benlik, kavramlarının kavgasını veren duygu ve hayal dolu insandır. Edebî eserler vasıtasıyla onun bu vasıflarına ve beklentilerine cevap aramalıyız.

"Türk gençlerine heyecan verici bir dava uğruna "gel öl", deseniz ölürler. Fakat ciddi, sürekli ve metotlu çalışmaya gelemezler. Kafa tutma, yiğitlik ve kabadayılık onlara sakin, mütevazi, olarak çalışma ve düşünmeden daha cazip ve kolay gelir. Kahramanlık ruhu bizim damarlarımızda vardır. Türk târihi savaşlarda ün kazanmış binlerce kahraman ile doludur. Türk

([96]) İdris KARAKUŞ: "Edebiyat-Eğitim İlişkisi" s.6
([97]) İdris KARAKUŞ: "Edebiyat-Eğitim İlişkisi" s.6

fethettiği her ülkede üstün bir idareci zümre teşkil etmiştir. Fakat kültür bakımından idare ettiği milletlere yenilmiştir." ([98])

İşte gençlerin aksiyonu yüksek târih konulu eserlere özellikle de târihî romanlara meyletmelerinin veya meyletmeleri gerekliliğinin sırrı burada yatmaktadır: İçimizdeki yiğitlik ve kahramanlık ruhu. Târihi romanların dünya gençliği tarafından genel kabul görmesinin ve gençlik edebiyatı tabiri içinde yer almasının sırrı da burada yatmaktadır. Genç insan sahip olduğu enerjiden dolayı ve millî hafızasına olan merakından dolayı târihî roman okumayı sevmektedir.

"Türk ırkı Oğuz Kağan'dan bugüne kadar yiğitliği daima en üstün kıymet olarak tanımıştır. Yiğitlik ve kahramanlık gerçekten de üstün bir değerdir. Köle olmak asla şerefli bir durum değildir. Fertlerin ve milletlerin yeri gelince vurmaları, kırmaları zaruridir. Size veya milletinize tecavüz eden düşmanlar karşısında eli kolu bağlı durur, isyan etmezseniz, elbet köle olursunuz. Biz ne fert ne de millet olarak böyle bir davranışı güzel bulmayız." ([99])

Yiğitlik ve kahramanlık bir milletin sahip olabileceği en güzel hasletlerin başında gelir. Bugün de Türk genci vatanımıza tasallut etmiş PKK belası karşısında da Oğuz Kağan'dan bugüne taşınan yiğitlik ve kahramanlık duygusuyla mücadele etmektedir. Burada târihe meylin özünden söz etmek mümkün. İçimizdeki yiğitlik duygusunun târihî şahsiyetlerin kahramanlaştırılmasıyla ete kemiğe büründüğünü ve bizi psikolojik olarak tatmin ettiğini söyleyebiliriz.

"Türk milleti, yüzyıllar boyunca sadece askeri zaferler kazanmamış, büyük medeniyetler de yaratmıştır. Bilhassa çeşitli medeniyetlerin bir sentezi olan Selçuklu ve Osmanlı devrinde o çağın ilimlerini bilen yüzlerce ilim adamı yetişmiştir: Mevlana, Yunus Emre, Hacı Bektaş-ı Veli, Hacı Bayram Veli ve

([98]) Mehmet KAPLAN: "Düşünen Gençlik" **Hisar**, Nisan 1969, S.64,s.3-4
([99]) Mehmet KAPLAN: a.g.m., s.3-4

daha yüzlerce büyük velide görüldüğü üzere, kahraman Türk, kendisini tamamıyla maneviyata vermesini de bilmiştir." Türk milletindeki kahramanlık ve dindarlık damarı Sepetçioğlu'nun eserlerinde son derece güçlü bir şekilde işlenmiştir. Derin ve yüksek değerler kaynağı ve târih ve kültürümüzün önemli bir yönü olan dinî ve mistik hayat, Sepetçioğlu'nun târihî romanlarında kahramanlık kadar üstün bir değer olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bilgi, zeka ve kültürü ile para kazanmış veya yüksek bir mevkiye gelmiş bir insan takdir görür. Başarının zeka, kültür ve bilgiye değil de hile, kurnazlık ve dalkavukluğa dayandığı bir ortamda zengin veya yüksek mevkiye ulaşmış kişiler hakir görülür ve isyan duygusu uyandırır. Çiğlik, hamlık, işlenmemişlik, kültürsüzlük bize çirkin ve kaba görünür. Türkiye dünyanın çoktan girdiği ve yükseldiği yeni medeniyet çağına uymakta gecikmiştir. Sosyal buhranların sebebi bu gecikmedir. Telaş ve heyecan içinde, kısa bir zamanda emek harcamadan, zevk ve rahatından hiç bir fedakarlıkta bulunmadan Avrupalı ve Amerikalı'nın ulaştığı merhaleye ilim, kültür, teknik ve refaha ulaşmak istiyoruz. Bu imkansızdır. Yalnız masallarda insanlar hiç bir emek harcamadan refah ve saadete kavuşurlar. Çağdaş medeniyetin temeli olan ilim, teknik ve kültür ciddi sürekli ve mütevazi çalışmayı icap ettirir. ([100])

Gençlik her şeyden önce bunu idrak etmelidir. Ferdî kimlik ve benliğin gelişiminin temelinde bu yatmaktadır. Yüksek idrak seviyesine ulaşmak da kolay bir iş değildir. Bu hem eğitim hem de edebiyat yoluyla, edebî zevkin teşekkülüyle mümkün olabilir. Gence okuma alışkanlığı kazandırmak, okuduğu eserlerle bu hasletlere ulaşmasını sağlamak lazım.

Mehmet Kaplan, **Kültür ve Dil** adlı eserinin önsözünde, gençlerin kendi kültür değerlerinden uzaklaşmalarının, kelime servetlerinin azlığının sebepleri üzerinde duruyor ve aydınların, kendi milletlerinin târihini, dilini, dinini, edebiyatını, örf ve adetini anlayıp doğru olarak değerlendirmemelerinin ve onlardan faydalanarak milletinin hoşuna gidecek yeni eserler meydana

([100]) Kaplan Mehmet: "Düşünen Gençlik", **Hisar**, Nisan 1969, S 64,s.3-4.

getirmemelerinin zararlarından söz ediyor: "Bütün medenî milletler, çocuklarının dillerini kendi kültür eserlerini bizzat okuyarak anlayacak bir seviyeye getirmek için çalıştıkları, lügat hazinelerini zenginleştirdikleri halde, bizde tam tersi yapılıyor. Her yıl üniversiteye gelen öğrencilerin lügat hazinelerinin gittikçe fakirleştiğini görüyorum. Kendi atalarının dillerini bilmedikleri için onlar, bizim için son derece kıymetli eserleri okumaktan mahrum kalıyorlar. Yetişen nesiller bu yüzden kendi kültür değerlerine karşı yabancılaşıyorlar. Bugün Türkiye'de millî kültür kaynaklarına gidebilenlerin sayısı parmakla gösterilecek kadar azdır. Bu bakımdan millî kültürlerine bu kadar yabancı kalan aydınların, kendi milletlerinin târihini, dilini, dinini, edebiyatını, örf ve adetini anlamasını, doğru olarak değerlendirmesini ve onlardan faydalanarak milletinin hoşuna gidecek yeni eserler meydana getirmesini bekleyemeyiz "([101])

Gençlik çağı bir heyecan seli olarak değerlendirilmektedir. Tabii ki bu heyecan selini bekleyen bir takım tehlikeler de olacaktır. Bu tehlikeleri şu şekilde özetlemek mümkündür:

"1.Genç insanın bedenini, zihnini ve hayallerini kendi şablonuna göre şekillendirmek isteyen çevreler.

2. 13-30 yaşındaki gençlere hitaben seks dergileri filmleri, mizah mecmuaları ...

3.Meşru,ahlaki,millî ve insani değerleri yıkmaya andlı çevreler.

4.Genç insanın yer ve yar edinme duygu ve hayalini ölçüsüz bir şekilde tahrik etmek; bedenini, zihnini tahrik etmek; sonra meşru, ahlaki, millî ve insanı ölçüleri yaralayan anlayışları normalmiş gibi takdim etmek suretiyle propaganda ve reklam yapanlar.

([101]) Kaplan Mehmet: **Kültür ve Dil**, Dergah Yay. 1.bs. İst.1982, s.8.

5.Türkiye nüfusunun 3/5'e yakını 10-30 yaşları arasındadır. Büyük mesuliyetlerin şartlanmış kısa yoldan (meşru, ahlaki,millî ve insani olsun olmasın) göstermelik başarılar için, genç insanları tahrik eden çevreler.

6.Huzursuz, gayri memnun gençlerin, meşru, ahlaki, millî ve insani değerlerini yaralamak, hatta yok etmek üzere tahrik eden çevreler."([102])

Bu problemleri çözmede yapılması gereken ilmî, estetik ve dinî olarak takdim edilen bilgi ve becerileri tek tek gözden geçirmek olmalıdır.

"Gencin ilmî merakına ve yaratıcılığına; sanata dayalı duygu ve heyecanlarına; dinî ve arayış noksanlarına cevap diye sunulanları gözden geçirirsek, gayrimeşrûyu, gayriahlakiyi, gayrimillîyi ve gayri insanîyi telkin edenlerin tesirini %50 önlemiş oluruz".([103])

"Bir genç, Türk'ün sosyo-kültürel kimliğini bütün incelikleriyle tanımazsa, beli bir çevrenin ve zamanın içine sıkışıp kalırsa kendine yazık eder."([104]) diyor Sadık Tural. Genci bu tehlikelerden korumak için edebî eserlerden yararlanma yoluna gidilmelidir. Edebiyat eğitimi aracılığıyla, gençte ilmî merak, üretkenlik, sanata dayalı duygu ve heyecanın oluşabilmesi ve onun duygu ve düşüncelerinin toplumun değer yargılarıyla örtüşebilmesi sağlanabilir.

Edebiyat, gençte zihinsel, duygusal, toplumsal ve estetik yönden olumlu davranış değişiklikleri meydana getirir. Gencin okuyacağı eserler, dil, teknik ve muhteva bakımından sanat değeri taşımalı ve genci zihinsel, duygusal, toplumsal ve estetik yönden eğitecek nitelikte olmalıdır.

Biyo-psiko-sosyolojik varlığı farklı olan çocuğun ve gencin öncelikle dil ve dile bağlı birikimler, sonra da zevk ve dilin zevkteki yansımaları konusunda büyükten ayrı olduğu, eğitimde kullanılacak metod ve araçların da farklı olacağı gerçeğinden hareket ederek, gençler için ayrı bir edebiyatın

---

([102]) Sadık TURAL: **Sorulara Cevaplarla Kültür, Edebiyat, Dil**, sayfa 68
([103]) Sadık TURAL: **Sorulara Cevaplarla Kültür, Edebiyat, Dil**, , sayfa 70
([104]) Sadık TURAL : **Sorulara Cevaplarla Kültür, Edebiyat, Dil**,. s.98.

olması lazım geldiğini vurgulamak istiyoruz. Aynı zamanda, tahkiyeli eser vücuda getiren edebiyatçılarımızın gençlerin kabuller dünyasına uygun tahkiyeli metinlere ağırlık vermesi gerekmektedir.

Edebî eserlerin büyük bir bölümü, insanları çeşitli bakımlardan eğitmek amacıyla yazılmıştır. Mevlâna Mesnevi'sini, Yunus Emre Risaletü'n Nushiyye'sini, Nabi Hayriyye'sini, Namık Kemal piyeslerinden çoğunu, Ahmet Mithat Efendi romanlarını, Tevfik Fikret Şermin'ini, Haluk'un Defteri'ni, Mehmet Âkif Safahat'ını daha bir çok şair ve yazar, eserlerini hep insanlara nasıl yaşanılması, nelere değer verilmesi gerektiğini öğretmek amacıyla yazmışlardır. Bugün de edebiyatın beşerî ve toplumsal yarar gütmesini isteyenler çoktur. ([105])

Edebiyatın eğitim, ahlak ve sosyal faydayı değil de güzellik amacını izlemesini isteyenler de oldukça fazladır. Aslında burada da eğitimden söz edebiliriz. Eğitim eşittir sosyal amaç değildir. Veya olmamalıdır. Estetik duyguyu vermek suretiyle bunun da eğitimi yapılır. "Sanat için sanat" ilkesinden hareketle estetik güzellik ve sanat eğitimi verilebilir.

Edebiyatı eğitim bakımından ele alınca birbirine zıt iki düşünce arasında kalıyoruz. Bir yanda edebiyatın eğitici olmasını, öte yanda tümüyle estetik bir amaç gütmesini isteyenler var. Acaba bir eğitimci bunlardan hangisini seçmelidir? Kuşkusuz her iki tür eser de insan yaşantısı bakımından önem taşır. Ama yarar açısından farklılıklar gösterir. Ayrıca, hem güzel olan yani estetik bir değer taşıyan, hem de eğitim amacına uygun eserler de vardır. ([106])

Edebiyat devirlere, nesillere ve şahıslara göre daima değişir; hatta değişmek onun başlıca gayesini teşkil eder. Değişiklik, edebiyatın ve genel olarak sanatın önde gelen özelliğidir. Çünkü sanatta değer, eskisine veya başkalarına uymayan yeni bir güzellik yaratmakla gerçekleşir. Birbirlerine

---

([105]) Mehmet KAPLAN: **Nesillerin Ruhu,** Dergah Yayınları, İstanbul 1978, s.197-198.
([106]) Mehmet KAPLAN: **Nesillerin Ruhu**, s.197-198 ve Cahit Kavcar: **Edebiyat ve Eğitim**, sayfa 4.

benzeyen eserler, haklı olarak taklit ve kopya diye eleştirilir ve beğenilmez. ([107])

Edebiyat toplumsal bir kurumdur ve toplumun yapısındaki değişime bağlı olarak da değişir. Toplumdan ve toplum düzeninden etkilendiği gibi, toplumu da etkiler. Çünkü edebiyat ürünleri sadece hayatı yansıtmakla kalmaz, aynı zamanda hayatı biçimlendirir. Böylece okuyucuları, dolayısıyla da toplumu derinden etkiler.

"Günümüz eğitim anlayışında en çok geçen tabir "şahsiyet" tir. Şahsiyet demek, her insanın kendi temayüllerine, kabiliyetlerine göre gelişmesi, hayatta içinde bulunduğu yeni şartlara göre izleyeceği yolu bizzat kendisinin seçmesi demektir. Kimse, kimsenin sorumluluğunu üzerine alamaz. Herkes kendi varlığından sorumludur. Böyle bir hayat ve eğitim anlayışı, insanda çok çeşitli bir duyma, düşünme ve hareket etme şuurunun bulunmasını gerektirir. İşte edebiyat, bu şuuru uyandırmaya yarayan araçların başında gelir. Çünkü edebiyat, çağlar boyunca insanoğlunun duyduğu, düşündüğü ve yaptığı her şeyi en zengin ve etkili bir biçimde ortaya koyan bir sanattır. Hiçbir din ve hiçbir ideoloji bu bakımdan onunla kıyaslanamaz. Eğitim bakımından edebiyatın değeri, insana çok çeşitli duyma, düşünme ve hareket etme örnekleri vermesidir. Bir insan ancak böyle bir geniş manzara içinde kendisine uygun olan yolu seçme özgürlüğünü kazanır. Tek bir romanı okumak bile, bize insanların karakter yapısı, sosyal durumu, duygu ve düşünce bakımından ne kadar farklı olduklarını göstermeye yeter. İyi bir romanda bir insan kendi şahsiyetine göre hareket eder. Bundan herkesin alacağı bir ders vardır. Eğer inanılıyorsa kendi yolundan ayrılmamak, fakat başkalarını da hareket tarzları, duyguları ve düşünceleri bizimkinden ayrı olduğu için mahkûm etmemek, hem şahsiyet olmak, hem de başkalarının şahsiyetine saygı göstermek, her insan için lüzûmlu ve hayatî bir prensiptir. Zira insanları en çok bedbaht eden şey başkalarının tazyiki karşısında kendi benliğinden feda etmek yahut

([107]) Mehmet KAPLAN: **Nesillerin Ruhu,** s.200.

başkalarına tahakküm etmeye kalkmaktır. Hürriyet ve şahsiyet fikrine sahip olan bir kimse, ne benliğini başkalarına köle yapar, ne de başkalarını köle yapmağa kalkar. İnsanlığın her asırda muztarip olduğu tahakküm ve istibdat, insanların ayrı birer şahsiyet olduğunu düşünememekten veya bu gerçeğe uymamaktan ileri gelir. İnsanların çoğu, sadece kendi duygularının ve düşüncelerinin doğru ve haklı olduğuna inanırlar. Bundan dolayı başkalarını ithama kalkarlar. Başka şartlarda bulunan ve başka duygu ve düşüncelere sahip olan kimselerin, kendilerinden ayrı düşünmelerinin zarurî olduğunu, onların da ancak kendilerine göre yaşamak ve hareket etmek suretiyle mesut olabileceklerini bir türlü kabul etmezler. Bu onların, bir tek fikre esir olduklarını ispat eder. Taassup ve tahakküm, dar düşünüşün, yani kültürsüzlüğün bir neticesidir. Edebiyat insana, yeryüzünde ne kadar insan varsa, o kadar ayrı mizaç ve irade olduğunu canlı örneklerle gösterir." ([108])

İnsanların çağlar ve memleketler boyunca ayrı tarzda duyduklarını, düşündüklerini ve hareket ettiklerini bilmek yeterli değildir. Târih de bize aynı gerçeği öğretir. Önemli olan ayrılmak değil, birleşmektir. Fakat zorla değil, anlayış ve sevgi ile. Objektif bilgi bize sadece anlaşılmaz ayrılıklar gösterir ve ancak müsamaha fikri verir. Halbuki edebiyat, sevgi ve kaynaşma imkanları meydana getirir. Edebiyatın müspet bilimden farkı, sadece kafaya değil, daha çok kalbe hitap etmesi, insandan insana duyguları aktarmasıdır. Okuduğumuz kuvvetli edebiyat ürünleri bizde birtakım özlemler, hayaller, tutku ve sevgiler uyandırır. Bilinç düzeyimizi yükseltir. Biz kuvvetli edebî eserler sayesinde, bizden çok önce yaşamış insanlara karşı bir sevgi duyabileceğimiz gibi, bizden çok uzaklarda yaşayan insanlarla da görüşmeden anlaşabiliriz. Yunus Emre, Nasrettin Hoca, Köroğlu, Karacaoğlan, Mevlânâ, Baki, Fuzulî, Yahya Kemal, Mehmet Âkif, zaman zaman bize en yakın akrabamızdan, tanıdıklarımızdan daha çok yakın görünürler. Onları etrafımızda bulunanlardan daha çok severiz. Onların eserlerini okuyunca, kendi dar çerçevemizi aşar, çağlarla birleşmiş gibi oluruz. Bir İngiliz, Alman, Fransız veya Rus edibinin duygu ve düşünceleri de

([108]) Mehmet KAPLAN: **Nesillerin Ruhu**, s.202-203.

bizi heyecanlandırır, neşelendirir veya kederlendirir. Edebî eser zaman ve mekân engellerini aşarak ruhlar arasında bir yakınlık ve birlik kurar. Birbirinden ayrı, şahsiyetlerini koruyan insanlar arasındaki bu duygu ve düşünce iştiraki aşk kadar kuvvetli ve derindir. Edebî eser, bu etkiyi ancak estetik bir değere sahip olduğu zaman yapabilir. Güzel, edebî olmayan eserler, ne kadar iyi ve doğru fikirler ihtiva ederlerse etsinler ruhlar üzerinde etkili olamazlar. Kalbe tesir eden, duyguları değiştiren estetik kuvvet olduğuna göre, edebiyat eğitiminde bu kuvvete sahip olan eserlerin tercih edilmesi gerekir. Ruh üzerinde en küçük bir esinti bile meydana getirmeyen eserlerle edebiyat eğitimi yapmaya çalışmak boşunadır. Çünkü bu suretle edebiyat eğitimiyle elde edilmek istenilen sonuca ulaşılamaz. Edebiyat eğitimi, insanın duyabileceği duyguyu duyurmalı, insanın yaşadığı her tecrübeyi canlı olarak nakledebilmelidir. ([109])

Eğitimin en önemli amaçlarından biri de aklı geliştirmektir. Bertrand Russell, "Akıl dediğimiz şeyde hem gerçek bilgi vardır, hem de bilgiye yatkınlık, ikisi aslında birbirine sıkı sıkıya bağlıdır. Bilgisiz yetişen insanların kafasına bilgi sokulamaz. Bilgisiz insanlar kafa alışkanlıklarını değiştirmeye hiç zorlanmamışlardır, bu yüzden de değişmezler, oldukları gibi kalırlar. eğer dogmatik bir eğitim almamışsa. Doğru sanılan inançları, aşılama isteği, eğitimciler: akıl eğitimine karşı, çoğu zaman kayıtsız bırakmıştır. Bir insan ne kadar çok şey öğrendiyse, daha çok şey öğrenmeyi o kadar başarır. Düşünce hayatının içgüdüye dayanan temeli meraktır. Merakın sönmesiyle birlikte akılda işlemez olur."([110]) demektedir. O halde edebi eserlerdeki merak unsurundan yaralanmak suretiyle gencin aklı geliştirme eğitimine katkıda bulunabiliriz. Sepetçioğlu'nun eserlerinde merak unsuru yoğun bir şekilde yer almaktadır.

" Çocukluk çağını geçince, insanda merak şiddetini, yaygınlığını yitirirse de uzun bir süre nitelik bakımından gelişebilir. genel sorunlara merak

---

([109]) Mehmet KAPLAN: **Nesillerin Ruhu**, s.204
([110]) Bertrand RUSSEL: "Eğitimin Ereği", Tıpta Yenilikler, sayı 7, Naklen Enise KANTEMİR, **Yazılı ve Sözlü Anlatım** Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara 1981, sayfa 35-37

ıvır zıvır şeylerde olan meraktan daha yüksek bir akıl seviyesi gösterir. Merak verimli olacaksa, bir takım bilgi edinme yollarına bağlanması gerekir."([111])

Gençlik çağının, gelişim özelliklerini de göz önünde bulundurduğumuz zaman, gençlik çağının bu özelliklerini edebi eserlerdeki merak unsuru kullanmak suretiyle olumlu yönde geliştirebiliriz. Genci sıkmadan , yormadan, hatta eğlendirerek, merak yetisini kullanmak suretiyle bir kafa eğitiminden geçirdik mi gencin kendiliğinden elde ettiğini görürüz. Gözlem alışkanlığının ve bilgi elde edebilme inancını edebi metinlerde özellikle tahkiyeli eserlerde merak unsuru en fazla başvurulan bir husustur.

"İnsanın yeni olan bir şeye adapte olması zordur. Zaman alır. Yani gençlere karşı direnmemiz hem alışkanlıktan, hem de şuurdan gelir; yıllar yılı canla başla inandığımız şeylere ve onun gibi köklü tutkularımızı besleyen bir takım görüşlere olan inançlarımızı yitirmek ağırımıza gider. Bunun için geniş görüşlü insanlar yetiştirmek eğitimin temel hedeflerinden biri olmalıdır."([112]) diyor, Russell. Biz de bu felsefeden yola çıkarak geniş görüşlü insanlar yetiştirmeyi hedeflemeliyiz. Pek çok edebi eser bireye bu geniş görüşlülüğü verebilir. Birey yeter ki edebi eserle karşılaşsın. Sepetçioğlu'nun târihi romanları da iç dinamiğinden dolayı gence bu erdemi verebilir.

"Millî şuur ve hasletler, târihî eser ve kahramanlarda billûrlaşmış bir şekilde bulunur. Bu yüzden, târihî romanın epik- lirik havasından faydalanıp mevcûdun değerlendirilmesi, örnek alınacak mükemmelliklerin ortaya konulması, yüz nasihatten daha hayırlı bir iş sayılmayacak mıdır?" ([113])Diye soruyor Sadık Tural. Bu noktada târihî romanlardan, özellikle millî kimlik, millî benlik, kültürel kimlik, kültürel benlik kazandırma açısından gencin eğitiminde yararlanabileceğimiz görülmektedir.

([111]) Bertrand RUSSEL: a.g.y. s.35-37
([112]) Bertrand RUSSEL: a.g.y. s. 35-37

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

1.3.2. Gencin Eğitiminde Tahkiyeli Eserlerin Rolü

Eğitimin temelini dil ve edebiyat, dil ve edebiyatın temelini de edebî verimler oluşturur; bu edebî verimler içinde tahkiyeli metinlerin önemli bir yeri vardır. Bu sebeple tahkiyeli metinlerin, çocuğun ve gencin eğitimindeki değeri büyüktür. Metinlerin önemi, çocuğun ve gencin benlik, kimlik ve kişiliğinin oluşumuna katkıda bulunmasından kaynaklanmaktadır.

"Millî çizgiden sapmaların ve davranış bozukluklarının en önemli sebeplerinden biri gençlerimizi ve insanımızı edebi metinlerimizle, edebiyatımızla tanıştırıp bağdaştıramayışımızdır, sevdiremeyişimizdir. Gelenek ve görenekleriyle karakter ve hasletleriyle, fazilet, meziyet ve zaaflarıyla edebiyat bir milletin aynası ve millî kimliğidir. Târihten parça parça öğrenilen kırıntı bilgiler edebiyatla canlı hale gelmezse ne insanımıza etki eder, onu terbiye eder, ne de bir millî kimlik kazandırır."([114])

Milletlerin kültür hazineleri edebiyatlarında anlam kazanır. Her milletin kendine has kültür değerleri vardır. Bunun için kültürler arasında farklılıklar bulunur. Bu farklılıklar sebebiyle kültürler "millîlik" özelliklerine sahiptir.([115])

"Her milletin dili, târihi, sevmediği ve üzüldüğü şeyler farklıdır. Şairler, hikayeciler, romancılar ve tiyatro yazarları, eserlerinde kendi şahsi duygularını da dile getirirler. Bundan dolayı biz edebiyatımızda Türk milletinin asırlar boyunca nasıl yaşadığını, ne gibi güçlüklerle karşılaştığını, onları nasıl yendiğinin, nelere sevindiğinin ve üzüldüğünün en güzel şekilde anlatıldığını görürüz. Mesela Oğuz Kağan Destanı bize Türklerin binlerce yıl önce, Orta Asya'dan kalkarak, dünyanın dört yanına nasıl gittiğini, birlik ve barış sağlamaya çalıştığını söyler. Dede Korkut kitabı atalarımızın yiğitliğini, mevlid dindarlığını, halk şairleri tabiat ve hayat sevgisini dile getirirler. Biz edebi eserlerimizde milletimizin çağlar boyunca duyduğu, düşündüğü, inandığı

([113])Sadık TURAL. **Zamanın Elinden Tutmak**, Ecdad Yayınları, Ankara 1991, 2. Baskı, sayfa 199

([114]) Kâzım YETİŞ: "Edebiyat Dersi Niçin Okutulmalıdır?" **Edebiyat Gazetesi**, Nu.11, Nisan, Mayıs 1996, s.3
Naklen: İdris KARAKUŞ "Eğitim-Edebiyat İlişkisi", s.6

([115]) İdris KARAKUŞ **"Eğitim-Edebiyat İlişkisi"**, s.6

değerleri buluruz. Bundan dolayı edebiyat ile millet hayatı arasında sıkı bir münasebet vardır. Bizim edebiyatımız bize bizi anlatır. Bu suretle bizde millî şuur, sevgi ve birlik yaratır."([116])

Tahkiyeli eserler, insanların davranışlarını anlama ve çözümlemede önemli bir araç olarak görev yapabilir. "İnsanlararası ilişkiler analizi" kuramına göre ([117]) gencin bir yandan kendisinin farkında olması, kendisini anlaması, öte yandan başka insanların iç dünyasını hissetme ve anlama yeteneği kazanması tahkiyeli eserlerle çok kolay bir şekilde elde edilebilir. Mesela çocuğa veya ilk gençlik çağındaki gence merhamet romantizmini vermeye çalışırken, Kemalettin Tuğcu'nun romanlarına başvurmak gibi..

Benliğin daha geniş ve daha derinden anlaşılması, başkalarıyla iletişim kurarken iletişim kalıplarını yorumlama, bu işi yapmaya çalışırken problemleri keşfetme ve bunları çözümlemekte kendi görüşlerini oluşturma güçleri olduğunu anlama konularında da, tahkiyeli eserler gencin eğitiminde yararlanabileceğimiz en önemli kaynaklardandır.

Öğretilmek, geliştirilmek ve kökleştirilmek istenen bir davranışın, kuru telkinler yerine, tahkiyeli eserlerin imkanlarından yararlanmak suretiyle gencin kabuller dünyasına dahil edilmesi daha kolaydır. Eğitimin 'bireyin davranışlarında kasıtlı kültürlenme yoluyla istenilen değişiklikleri meydana getirme süreci' olduğunu düşünürsek.

Çocuğun ve gencin eğitimi çok çeşitli faktörlerin yer aldığı bir süreçtir. Bu süreç içinde tahkiyeli eserlerin önemli bir rol oynadığını söyleyebiliriz. Tahkiyeli eserlerin, gence istenilen ölçüde fayda sağlayabilmesi için genç-tahkiyeli eser ilişkisinin değişik boyutlarda araştırılması gerekmektedir. Böylece gencin ilgi ve ihtiyaçları daha iyi tanınacak, gencin eğitiminde önemli bir işlevin yerine getirilmesinde etkili olacaktır.

([116]) Mehmet KAPLAN: **Edebiyat**(Lise I) M.E.B., Yay. İst., 1976 s.1
([117]) Pakize AYTAÇ "Eğitim, Gelenek, Çocuk ve Masal " **Bilge**, Yayım, Tanıtım, Tahlil, Eleştiri Yaz 9, 1996, s.9-11.

"Tahkiyeli eser, gerçek ile hayal arasında, gerçeğimsi bir dünya yaratmaktadır."[118] Gencin eğitiminde temel amaç, çocuğun eğitiminde olduğu gibi, onun hayal dünyasını genişletmek, duygularını terbiye etmek, ona estetik zevk kazandırmak ve dilin bütün imkanlarından nasıl yararlanacağını öğretmek olduğuna göre tahkiyeli metinlerin fonksiyonunu bu noktada düşünmek gerekir.

"Edebiyat, eğitimin etkili ve vazgeçilmez materyalini hazırlar. Edebiyat eserleri bu materyalin özünü oluşturur. Eğitim yuvalarının vazgeçilmez araçlarında biri olan ders kitaplarındaki metinler çocuğun eğitiminde önemli bir rol üstlenir."([119])

Ancak, Mehmet Kaplan'ın yıllar önce şikayet ettiği ve okuma alışkanlığının yok denecek kadar az olmasında çok büyük rol oynayan şu mesele hâlâ günümüzde de devam etmektedir : Ders kitaplarında, çocukların ve gençlerin üzerinde kuvvetli bir tesir meydana getirecek pek az parça vardır. Bunlar genellikle iyi seçilmemiştir. Metin seçilirken, estetik kıymetten ziyade asırlar ve şahsiyetler dikkate alınıyor. Amaç, edebî zevk ve duygu eğitimi değil, târihî bilgi vermektir. Târihî bilgiyi esas aldık mı, bir güzel sanat olan edebiyatı bırakıyor, edebiyat dışı bir prensibe bağlanmış oluyoruz. Hangi asırda hangi şahısların yetiştiğini ve bunların hangi eserleri yazdığını bilmek suretiyle bir öğrenci sınıf geçebilir ama kitap okuma zevkini ve duygu eğitimini alamaz.([120]) Ülkemizde gencin eğitiminde yararlanılacak araç-gereçler içinde gencin okuyabileceği tahkiyeli eserler meselesinin halledilemediği görülmektedir.

Edebiyat eserleri, insanın tecrübe kazanmasına yardımcı olan araçlardan biridir. İnsan edebiyat eserlerinden aldıkları sayesinde kendi yaşantısını kontrol eder, yönlendirir, şekillendirir. Güçlü olan eserler insanı derinden etkiler. Aynı zamanda okuma alışkanlığının oluşmasında etkili olur. Bu hususta Mehmet Kaplan şunları söylüyor: "Gerçekten kuvvetli olan

---

([118]) Sadık TURAL: "Hikaye Kavramı ve Hikayeciliğimiz Üzerine" **Hikayeciliğimizin 100. Yılında Yüz Örnek** (Haz. Sadık Tural, Zeynep Kerman, Kayahan Özgül) K ve T.B. Yay. Ank 1987, I. bs. s. XI

([119]) İdris KARAKUŞ: **"Edebiyat-Eğitim İlişkisi"** s.7

eserler, insana güneş çarpması gibi derhal tesir eder. Hiç bir çocuk güzel bir masalı sonuna kadar dinlemekten kendini alıkoyamaz. Gençler hoşlarına giden bir romanı, uykularını feda ederek hatta yasak edilse bile gizli gizli okumaktan geri kalmazlar. Yaşlı bir insan da çekici bir kitabı elinden bırakamaz. Şüphesiz her yaşın, her mizacın hoşlanmadığı kıymetli eserler de vardır. Atalar sözü 'Zorla güzellik olmaz.' der. Bence bu söz, edebiyat eğitimine rehber olacak bir kıymet taşır. Kültür konusunda istek çok önemli bir rol oynar. Edebiyat eğitiminde en önemli şey çocuğa veya gence yaşına ve mizacına uygun eserler okutmak suretiyle onda kuvvetli bir istek uyandırmaktır. Çokları kitap zevkini, polis romanları okuyarak kazanmışlardır."([121])

"Bütün bunları yaptıran sanatın insan ruhuna işleyen derin etki gücüdür ve bu güçten eğitim için mutlaka yararlanmak gerekir. Çünkü edebiyatın temel işlevlerinden biri, eğitme, insan kişiliğini değiştirme ve geliştirmesidir. Bu işlevine, duyguları geliştirme, duyarlık kazandırma, duygu ve düşünce arasında sağlıklı bir denge kurma da denebilir. Çünkü insan oğluna sevmeyi, acımayı, güzellikler karşısında heyecanlanmayı öğretmede edebiyat önemli bir görev üstlenir. Kişiyi sığlıktan, bencillikten ve onun doğurduğu yalnızlıktan kurtarır."([122])

Çocukluk ve gençlik dönemi, aile ve çevrenin denetiminin çok yoğun olduğu bir devredir. Genç bazen bu denetimden kaçabilmek, aile ve çevrenin baskısından uzaklaşmak için kitabın sayfaları arasına sığınır. Bazen de dünyayı tanımak, serüven merakını tatmin etmek amacıyla roman okur. Diğer yandan daha çabuk topluma uyum çabası içinde olan genç, kimliğini, benliğini, kişiliğini bulma arayışı içindeyken birtakım sıkıntılar yaşamaktadır. İşte bu noktada edebi eserler devreye girmeli ve gencin bu uyum çabasında ona yardımcı olmalıdır.

([120]) Mehmet KAPLAN: **Nesillerin Ruhu**, Sayfa 206
([121]) Mehmet KAPLAN: **Nesillerin Ruhu**, s.205
([122]) Cahit KAVCAR:a.g.e. s. 3

Edebî eserler, eğitim ve öğretimin amaçlarına ulaşmak için okunduğu zaman okuyucuya ruh inceliği, düşünce ve hayal zenginliği kazandırabilir. Genç hayatının daha önceki dönemlerine oranla daha çok bilgi aramaktadır. Romanı bir bilgi kaynağı olarak değerlendirip ona yönelen gençler de vardır. Genç okuduğu tahkiyeli eserler vasıtasıyla eğitilebilir. Kendisini okuduğu romanın kahramanının yerine koyarak kendi önünde yeni ufuklar açar. Ancak bu noktada şu hususa çok dikkat etmek gerekir: "Magazin kahramanları kullanma yerine, erdem sayıla gelmiş toplumsal, millî değerleri benliğinde toplamış târihi ve sosyal hadiselerin kahramanlarını millet hayatının devamı olarak gördüğümüz çocuklarımıza ve gençlerimize örnek olarak benimsetmek zorundayız. Geleneği çağla birleştirerek özel davranış kalıpları oluşturmak son derece hayati bir meseledir."([123])

"Tahkiyeli eserler, yazarlarının duygu düşünce ve hayalleriyle yaşadıklarının yansıdığı eserlerdir. Bu eserlerde, okuyucunun dünyasından farklı bir dünya vardır. Okuyucu bu eserdeki dünyaya girer, yeni olaylara şahit olur, yeni insanlarla tanışır, farklı bir zamana ve mekâna taşınır, hoşuna gidenleri alır, hayatına mal eder; beğenmediklerini reddeder, benzer bir olayla karşılaştığı vakit nasıl davranması gerektiği hususunda bocalamadan karar verir, yanlış yapmaktan kurtulur. Okuyucu, eserlerdeki "gerçeğimsi" dünya ile kendi gerçek dünyası arasında münasebet kurar, eserlerdeki kişilerde kendisini arar, iyi olanı alır, kötü olanı reddeder, tecrit eder."([124])

Edebiyat türleri içerisinde, insanın özlemlerini ve serüvenlerini gerçeğe en uygun biçimde yansıtan tür romandır. Bu bakımdan romanın gencin topluma uyum sağlamasında, yeni bilgi ve anlayışların geliştirilmesinde, dünyaya bakış açısının değişmesinde önemli bir işlev gördüğünü söylemek mümkündür. Genç okuduğu romanlar sayesinde ölçüye sığmayan bir hayat kaynağı bulur. Roman, bireyde olumlu davranış değişikliklerinin yerine getirilmesinde önemli bir rol oynayabilir. Gencin roman kahramanından

([123]) Aytaç,Pakize: "Eğitim,Gelenek, Çocuk ve Masal" **Bilge,** Yayım, Tanıtım,Tahlil, Eleştiri, Yaz 9, s.11
([124]) İdris KARAKUŞ: "Çocuğun Eğitiminde Tahkiyeli Metinler" **Bilge**, Yayım, Tanıtım,Tahlil, Eleştiri, Kış 7, 1995 s.10-11

etkilenerek davranışlarında müspet değişiklikler meydana getirmesi de başlıbaşına bir eğitim hadisesidir.

Roman ile gence sağlanmak istenen yarar ancak romanlarda onun ilgi ve ihtiyaçlarına cevap vermekle mümkündür. Çocuğun hayatında önemli rolleri olan ilgiler, öğrenilmiş birer motiftirler. Çocuk bir şeyden faydalanacağını görünce onunla ilgilenir. Bu da öğrenmeyi motive eder. Kitap, çocuğun zihinsel, duygusal ve toplumsal gelişiminde önemli bir uyarım kaynağıdır. Çocuk, kişiliğinin gelişiminde bir modelle kendini özdeşleştirir. Bu model başlangıçta anne, baba ve yakın akraba iken , zamanla yerini film ve kitap kahramanlarına bırakır.([125])

Bir araştırmacı([126]) "Çocuk romanlarının telkin yoluyla çocuğa kazandıracağı sevgi, barış, dostluk gibi evrensel değerler ile iyi bir yurttaş yetiştirilmesinde de önemi büyüktür. Yaşamdan soyutlayamayacağımız romanda insanların kendilerinden bir şeyler bularak, romanda gösterilen çözüm yollarına yönelmeleri de doğaldır. Diğer yandan, roman yazarının eserini kaleme alırken iletmek istediği bir mesaj vardır. Bu mesajdan çocuğun çıkaracağı dersler, onun eğitiminde son derece önemlidir." demektedir. Aynı şeyleri gençler için de söylemek mümkündür. Gencin okuyacağı her eser onun eğitiminde önemli bir aşamadır.

Bir elmayı düşünelim. Biz elmayı hoşlandığımız için, ağzımızda hoş bir tat bıraktığı için yeriz. Biraz mineral alalım biraz vitamin alalım. Biraz .....alalım diye yemeyiz. Roman da öyledir. Genç romanı, istediği için,hoşlandığı için hoşça vakit geçirmek için okur ya da okumalıdır. Biraz eğitileyim diye okumaz. İçindeki diğer yararlı unsurları farkına varmadan almalıdır. Roman gençte olumlu davranış değişiklikleri meydana getirmelidir. Genci duygusal gerilim içine sokan, onda olumsuz çağrışımlar yapan romanlar eğitim görevlerini yerine getiremezler.

([125]) Haluk YAVUZER: "Çocuğun İlgileri Arasında Kitabın Yeri ve Önemi" ,**Pedagoji Dergisi**, İst. Üni. Pedagoji Ens. Yay. S.1, s.51.
([126]) Bayram Aşılıoğlu: a.g.t. s.6

Eğitim bir şartlı refleks ve tatbikattır. Yani toplumu bir ideal, bir ülkü peşinde birleştirmek, şuurlandırmak ve bunları da ferdin gerek zatında gerek cemiyet hayatında uygulayabilmesini sağlama işi eğitimdir. Mevlânâ bir sözünde mealen şöyle demektedir: "Ağaçlar topraktan aldıklarını, yapraklarında ve meyvelerinde mevsimine erdikleri zaman göstererek canlılıklarını ispat ederler, şayet ağaçlar topraktan aldıklarını baharda yapraklarında ve meyvelerinde göstermiyorsa bu bize canlı olmadığını yalnızca yakılmak için bir odun olduğunu işaret eder."([127]) Bu örnek bizi gencin eğitiminde materyalin önemi hususuna götürebilir. Bir genç iyi eserlerle karşılaşırsa baharda çiçek açan ağaçlar gibi olur; kendi kültürel değerlerinden aldıklarını yaşantılarının bir parçası haline getirerek icraata dökerler.

Gençlerin kabuller dünyasıyla örtüşen tahkiyeli eserler gençlere okuma zevki, edebiyat merakı aşılayabilir. Okuma merakı uyanan bir genç, düşe kalka kendi mizacına uygun olan eserleri bulabilecektir.

"Gençler, olduğu hali, gerisini, geçmişini düşünerek atalarını tanımalı, onların maneviyatıyla, kültürüyle, bilgisiyle süslenip uygulama ile ikbale emin adımlarla ilerlemeli Yahya Kemal'in dediği gibi:

'Ne harabi, ne harabatiyiz

Kökü mazide olan atiyiz.'

düşüncesindeki mazi-atiye sıkı sıkıya bağlanmalıdır."([128])

Sonuç olarak edebiyat ve eğitin içiçe girmiş iki alandır. Amaçları itibariyle örtüşürler. Edebiyat eğitimin en önemli araçlarından biridir. Edebî eserler aracılığıyla bireyin davranışlarında olumlu istenilen değişiklikleri yapabiliriz. İnsanların seveceği iyi, güzel, ulvî vasıflarını bünyesinde taşıyan edebî eserleri gençlerimizle buluşturmak en önemli görevimiz olmalıdır.

([127]) Asri SATILMIŞ: **"Gençlik ve Eğitim"** Konevi,Nisan 1985,s.26
([128]) Asri SATILMIŞ: a.g.m. s.26

1.3.3. Okuma Eğitimi

Edebiyat ve eğitim meselesinde gençlerin edebî eserler vasıtasıyla eğitilebilmesi için onların kabuller dünyasında yer alacak eserlerin okunması hususu da çok önemlidir. Bu bakımdan okuma eğitiminden de kısaca söz etmeyi uygun gördük.

"Orta öğretim kurumlarında dil ve edebiyat öğretiminde öğrencilere kazandırılacak temel tutum ve davranışların başında şunlar gelmektedir:

1-Dinlediğini ve okuduğunu eksiksiz olarak anlama

2-Okuma alışkanlığı edinme

3-Dile özen gösterme duyarlığını kazanma

4-İstediğini sözlü ve yazılı olarak anlatma

5-Edebiyat ürünlerinden tat alma

Öğrencilerin bu tutum ve davranışları kazanabilmelerinde okumanın çok önemli bir yeri vardır. gençlerin gelişmiş bir okuma becerisine sahip olabilmeleri için eğitimci olarak onları okumaya güdülemeli ve okuma eğilimlerini tanıyarak onlara yardımcı olmalıyız. Öğrencileri okumaya güdülemenin doğal bir yolu, onları içinde bulundukları gelişim çağında ilgilerini çekecek konulara yöneltmelidir. bunun için gençlerin ilgilendikleri konuları belirlemeli veya onların ilgilerini belli konulara çekmeye çalışmalıyız."([129])

"Lisede öğrenim gören gençlerin gelişim çağı olarak yeni yetmelik çağında bulunduklarını söyleyebiliriz. Gerçekte yeni yetmelik çağı 14-18 yaşlarını kapsamaktadır. Başka bir deyişle, ortaokul 3. sınıftan lise 3. sınıfın

---

([129]) Ayhan SEZER: "Gençlerin Dil Özellikleri" **Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi** s.49-51 Anadolu Üni. A.Ö.F Yay. Eskişehir 1990, s.49.

sonuna kadar öğrenim gören öğrenciler yeni yetmelik çağında yaşamaktadırlar."([130])

Kişi, okumayı, bir alışkanlık haline getirmelidir. Her değerli eser, başlı başına bir hayat kürsüsüdür. Yüzyıllarca süregelen toplumların uygarlık, kültür ve sanatlarını, okumakla öğrenir inceleriz. yazarların ciltlerine sığdırdıkları insanoğlunun duygu düşünce ve fikir dünyalarını, kısa zamanda onlarla beraber yaşamışçasına, okumakla paylaşırız."([131]) Bir eserin eğitim açısından faydasından söz edebilmek için okuma eğitimi hususu üzerinde durmak gerekir.

Andre Maurois, okumayı, "büyük bir kısmında hayatı kitaplarda tekrar bulmak ve kitaplar sayesinde daha iyi anlama sanatı" olarak tanımlamaktadır. Thommses Jefferson'a göre okuma ise "insanları gerçek anlamda özgür kılar. Çünkü insanları, cehaletin ve yanlış inançların pençesinden ancak okuma kurtarır."[132]

Gence okuma eğitimi verirken şu üç husus üzerinde durulması gerekir. "1- Dikkatle okuma, 2- Zevkine vararak okuma, 3- Eleştirel okuma." ([133])

Genç, okuma esnasında bu davranışları edinmiş olmalı.

Hedefimiz genci iyi bir okuyucu yapmak olmalıdır. Genç okuyucuya iyi bir okuma eğitimi vermek için sanat değeri yüksek eserlerden yararlanmalıyız. Bu tür eserler okuyucunun ilgisini daha fazla çeker.?Gencin her şeyi bilinçsizce, gelişigüzel okumasının önüne geçilmeli, okuduklarından zevk almanın ve yararlanmanın yolları öğretilmeli.....Okuma öğretimi zamanla gence yazma alışkanlığı kazandırmalı,kelime servetini geliştirmeli, zihnî bir gelişme sağlamak suretiyle kişi bilgilerine yenilerini eklemeli...

([130]) Ayhan SEZER:a.g.e. s.49.
([131]) Enise Kantemir: **Yazılı ve Sözlü Anlatım**,Ank. Üni. Eğt.Bil.Fak.Yay, Ankara 1981,s.20.
([132]) Enise Kantemir: a.g.e. s.20.
([133]) Enise Kantemir: a.g.e. s.20.

Okuma, öğrenme sürecinin en etkili araçlarından ve öğretim çalışmalarının başlıca dayanaklarından biridir. Okuma bireyin duygu ve davranışlarına zenginlik ve renk katar. İyi bir okuma alışkanlığı edinmiş olan kişi olaylara, insanlara ve doğaya yansız ve hoşgörü içinde bakmayı öğrenir. bilim ve sanat değeri yüksek eserlerin yardımıyla, kişinin dünya görüşü genişler, bilgisi artar, beğeni düzeyi yükselir. Kendi târih ve kültürünün yanısıra insanoğlunun ortaya koyduğu evrensel değerler, düşünce akımları ve sanat görüşleri üzerinde de bilgi sahibi olur. Okuma kişiyi bilgisizlikten ve yanlış inançlardan kurtarmak onu gerçek anlamda düşünme ve yaratma özgürlüğüne kavuşturur.([134])

Kitap okuma oranının çok düşük olduğu ülkemizde okuma alışkanlığı, genç okuldan da kopmuşsa çok daha aşağılara düşmektedir. "İyi kitap insanda olumlu bilgilerin ve etkilerin uyanıp gelişmesine yardım eder. Özellikle çocuklar ve gençler bu tür kitaplarda, yaşamları boyunca etkileri altında kalabilecekleri idealleri bulurlar. Büyük filozofların ve insanların biyografilerini gözden geçirdiğimizde onların gençliklerinde okudukları kitapların kaderlerini değiştirici etkileri altında kaldıklarının örneklerini görebiliriz. İnsana okumasını öğretmek, onun kendi kendisini eğitmesine yol açar. "([135])

"Kendini toparlamak, kendini bulmak; iyi ilgiler uyandırmak; kötü etkilerden korumak; zevki yükseltmek; eleştirel düşünceyi harekete geçirmek, her insanın kendi öğretmeni ve kendi dostu olmak"[136] iyi kitabın insana sağlayacağı hasletler olacaktır.

Bir eser eğitim ve öğretimin amaçlarına ulaşmak için okunduğu zaman, okuyucuya ruh inceliği, düşünce ve hayal zenginliği kazandırabilir. Eğitim insanın duygu düşünce, hayal, tavır ve davranışlarını geliştirme, değiştirme ve olgunlaştırma süreci olduğu için edebî verimlerden büyük

---

([134]) Ferhan OĞUZKAN: **"Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi"** Anadolu Ü. A.Ö.F. Eskişehir 1991,s.78
([135]) Mahmut TEZCAN: **"Sosyolojik Açıdan Boş Zamanların Değerlendirilmesi"**, Ankara Üni. Eğt.Bil.Fak.Yay. Ank. 1982 s.110
([136]) Mahmut TEZCAN: a.g.e. s.110

ölçüde yararlanılabilir. Çocukluk ve gençlik dönemi, aile ve çevrenin denetiminin çok yoğun olduğu bir devredir. Genç bazan bu denetimden kaçabilmek, aile ve çevrenin baskısından uzaklaşmak için kitabın sayfaları arasına sığınır. Bazen da dünyayı tanımak, serüven merakını tatmin etmek amacıyla roman okur. Diğer yandan daha çabuk topluma uyum çabası içinde olan genç, kimliğini, benliğini, kişiliğini bulma çabası içinde birtakım sıkıntılar yaşamaktadır. işte bu noktada edebi eserler devreye girebilir ve gencin bu uyum çabasında ona yardımcı olabilir. Genç hayatının daha önceki dönemlerine oranla daha çok bilgi aramaktadır. Romanı bir bilgi kaynağı olarak değerlendirip ona yönelen gençler de vardır.

"Gençliğin bunalımları ve bu yüzden çeşitli etkinliklere girişmeleri onların boş zaman eğitimine daha fazla önem verilmesine yol açmıştır. Çocukluk çağından ergenlik dönemine geçildikten sonra dergi, kitap okuma..., güncel olaylar, başlıca ilgi çeken konulardır. Bunlar hem kız hem de erkek ergenler için söz konusudur. Bu ilgilerin gelişmesi bedensel olgunlaşmadan sonradır. Ergenliğin son dönemlerine doğru daha önce etken olan aktiviteler edilgen hale gelir. Daha çok toplumsal etkinlikler, okumak ve sinema gençlerin en fazla meylettikleri alanlar olarak dikkat çeker. Romantik kitaplar erkek çocuklara daha çok ergenliğin sonlarında cazip gelir. Kızlar ise ergenliğin başlangıcında romantik edebiyata ilgi duyarlar. Aşk romanları resimli roman, dedektif konuları başlıca ilgi çeken alanlardır. Film ve romanlar özellikle kahramanları yönünden ergenin hayal kurmasına ve gündüz rüyalarına yol açar. Kendisini kahramanın yerine koyar."([137])

Gençlik, insan hayatının en duygusal dönemidir. İnsanın gerek maddi organlarının, gerekse manevi duygularının çok canlı olduğu bu devrede en kritik problemlerle karşılaşılır. Bu nedenle bu çağlarda gençlerin sahip oldukları potansiyel nedeniyle kötü alışkanlıklar edinmeleri daha kolaydır.

([137]) Mahmut TEZCAN:a.g.e. ,s.162

Gençler ömürlerinin en güçlü, en dinamik ve en hareketli dönemlerini yaşadıkları için, dinamik ve aksiyonu bol eserlere yönelirler. Halk arasında gençlere "delikanlı" denir. Bu tabir, gençlerin halet-i ruhiyesini çok güzel ifade etmektedir. delikanlılığın deliliği içinde bulunduğu dinamik yapıdan dolayı akıl fonksiyonlarını yerine getirememe hali olarak değerlendirirsek gencin bu halini kontrol altına almasına yardımcı olmak onun bireysel ve toplumsal barışı için onu edebi eserlere yönlendirmek gerekir.

Gençlik çağı, hayatın en verimli, duygu ve kabiliyetlerin en dinç ve zinde, fonksiyonların aktif olduğu çağdır. Hayatlarının en fırtınalı ve hareketli dönemleri yaşayan gençleri, gençliğin tehlikelerinden çeşitli yaptırımlarla korumamız gerekir. Bunlardan birisi de gençliğin ilgisini okumaya çekmektir. Severek zevkle okuyacağı eserleri tanıtmak ise anne babaların ve eğitimcilerin görevidir.

1.4. Târihî Roman

Târihî roman kavramına açıklık getirmeden önce "târih", "târihçi" ve "roman" kavramlarını tanımlamalıyız.

"İnsanı hem fert, hem de cemiyet plânında vaka halinde ele almaya çalışan bilgi sahalarından ikisi 'târih' ve 'edebiyat'tır.

Târih, yaşanan zamandan geriye doğru uzanan oluş, kılış, buluş ve yaratışlarla, hayatiyetleri bakımından geçmişte kalan vakaların öğrenilesi ve değerlendirilmesidir.

Târihçi ise, târihî süreci meydana getiren vakaların, en vazgeçilmezlerinin kronolojisini yapmak ; bunlar arasındaki sebep-sonuç bağlarını görmek ve göstermek; oluş, kılış, ve buluşların o toplumun ve insanlığın hayatındaki yerini hükme bağlamak işlerini üzerine alandır. Târihçi ne vakaya saplanıp kalmak, ne de vakaları tespit etmek düşüncesiyle felsefe yapmak hakkına sahip değildir. "([138])

Roman, olmuş veya olması mümkün olanı, karakterler yardımıyla anlatmadır. Onun türlerinden biri de târihî romandır. ([139])

"Târihî roman, konusunu târihten alan, târihî kahramanların ve onların etrafındaki gerçek veya hayalî kişilerin hayat maceralarını edebiyata mahsus teknik ve usullerle anlatan; bir devrin târihî olaylarını, milletin adet, ahlâk, gelenek ve göreneklerini vermek, bunları meydana getiren gerçek ve hayalî tipleri canlı tutmak, romanın şartlarına bağlı kalmak suretiyle yazılmış olan eserlere denir. Türk edebiyatında bu türe târihî romandan başka, destanî roman, hamasî roman gibi adlar da verilmektedir. Târihî roman yazarı ise, târihî belgelerin ortaya koyduğu târihî olayları öğrendikten sonra kendine tesir

([138]) Sadık TURAL:a.g.e.,, sayfa 28
([139]) Sadık TURAL. **Zamanın Elinden Tutmak,** sayfa 190

eden unsurlar arasında ayıklamalar yapan ve sanatkârane bir üslûpla ve engin yaratma gücü ile elindeki malzemeye hayat veren kişidir."([140])

"Romanın 1976'da Türk edebiyatında görülmeye başlamasından bu yana uzun bir zaman geçmiştir. İlk örneklerinden bu güne kadar roman hakkında birçok tenkitler yazılmış, özellikleri, çeşitleri, târihi gelişimi üzerinde durulmuştur, Fakat roman çeşitlerinden olmasına rağmen târihî romanın hangi özellikleri taşıması gerektiği, hangi tür romanların târihî roman sayılabileceği gibi konularda ciddî çalışmalar yapılmamıştır. Yazıların büyük bir kısmı da ansiklopedik bilgileri tekrar etmekten başka bir şey getirmemiştir." ([141])

Roman hayata tutulmuş bir ayna olarak kabul edilir. Fakat hayat çok zengin ve karmaşıktır. Bu bakımdan hayatın tüm zenginliklerinin ve karmaşıklığının romana aksetmesi imkânsızdır. Romancı tuttuğu aynaya istediklerini veya tercih ettiklerini yerleştirir. Belirli bir düzene ve amaca göre bir düzenleme yapar, sıraya koyar. Bu durum târihî roman için de geçerlidir.([142])

"Târih ilmi, geçmişteki olayları, husûsi tefsirlere yer vermeden; yarın ve talih kavramlarını bir tarafa bırakarak kronolojik şekilde, aksettirir. Târihin asıl görevi tarafsızlık esas olmak kaydıyla, olayları zaman, mekân taraflar unsurlarına bağlı ve belgeye dayalı olarak yansıtmaktır. Tabiî bu arada sebep sonuç münasebetleri üzerinde de durulur. Târihin sayfalarına sağlam belge ve bilgilere dayanan olay ve kişiler girebilir. " ([143])

Sadık Tural, târihî roman yazarı ile târihçi arasındaki farklardan birini şu şekilde belirtir: "Romancı târihçiden farklı olarak yarına bakış ve bir bakıma yarını müjdeleyiş şansına sahiptir. Romancı geleceğe bakış

([140]) Ethem ÇALIK: **Mustafa Necati Sepetçioğlu Hayatı Sanatı Eserleri** Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üni. Erzurum 1993, s.384
([141]) Ethem ÇALIK: a.g.t. s. 384
([142]) Yetiş, Kazım: "Üç Târihî Romanda İki Motif" **Bilge** Yay., Tanıtım, Tahlil, Eleştiri Yaz I, Temmuz 1994, s.3-4
([143]) Sadık TURAL. **"Zamanın Elinden Tutmak"**, sayfa 192

sırasında talih ve ümidin insanı avutan, harekete getiren, sarsan oyunlarından faydalanma hakkına sahipliği ile târihçiden ayrılır." ([144])

Târihî roman yazarı, târihî gerçeklerden seçilmiş malzemeyi sanatçı gözüyle yorumlayarak, maddeye ruh katarak târih bilimcisinden ayrılır: "Romancı, sanatın çerçevesi içinde kalarak hayatı göstermeyi amaç edinir. Târihçi elindeki malzemeyi aynen kullanmak mecburiyetindedir. Fakat roman yazarı bu malzemeden seçmeler yapar. Olaylara istediği açıdan bakacak, gerçekleri tasnif etmeden yeniden şekillendirecektir. Bir başka özelliği de târihten seçip aldığı malzemeyi yaratılış süreci içinde şuur ve şuur altı kuvvetlerinin tesiri altında kalarak birleştirme imkanına sahip olmasıdır. Çünkü târihî roman, yapısındaki malzemenin aynı değildir. Târihî malzeme bir ham madde, bir çamursa, yazar ondan bir vazo yapmıştır. Fırından çıkan güzel bir vazo, yapıldığı çamurdan farklıdır. Ham mermerden güzel bir heykel yapabilmek ancak heykeltıraşla mümkündür. Şurası bilinen bir gerçektir ki, güzelliği meydana getiren en önemli unsur malzeme değil, yapıdır. "([145])

"Târih romancısı, vesikanın ortaya koyduğu malzemeyi önce öğrenir; sonra kendisine tesir eden unsurlar arasında seçmeler, ayıklamalar yapar; daha sonra da edebî yaratmanın sihri ile onlara can verir. Sadece târih romancısı değil, şahidi olduğumuz zamana ait roman yazanlar da, târihî geçmişi, içtimâî gelişmeleri ve mensup olduğu millet ve diğer milletlerin bekâ kavgasındaki yerini bilmek zorundadır."([146])

Târihi roman yazarı hangi dönemi yazacaksa o dönemin târihini, dinî hayatını, sosyal yapısını, fikir ve sanat hususiyetlerini iyi bilmelidir.

Târih konulu romanlar, geçmiş bir hakikate dayanırlar. Daha başlangıçta konusunu geçmişe hasretmiş, geçmişi tercih etmiştir. Çağını konu edinen eserlerden farkı, işlenilen vak'anın, halde devam etmesi yerine başlangıç ve sonucu gözlenebilen zamandan önceye dayanmasıdır.

([144]) Sadık TURAL." **Zamanın Elinden Tutmak**", sayfa 194
([145]) Ethem ÇALIK: a.g.t.sayfa 389
([146]) Sadık TURAL." **Zamanın Elinden Tutmak**", sayfa 196

Kâzım Yetiş, "Roman bir kurgu sanatıdır. Romanın konusu geçmiş de olsa romancı târihçi değildir. Geçmişi tercihlerine göre kuracaktır. Bu noktada yeni bir sıralama, düzenleme, canlandırma söz konusudur. Târihçi, târihî olayları objektif bir şekilde anlatmak zorundadır. Üzüntülerini, sevinçlerini, nefret veya sevgilerini dile getirerek târihî olayları anlatamaz. Olaylar, târih kitaplarında ruhları alınmış robot gibidir. İşte, romancı, târih karşısında târihçiden daha serbesttir. Ancak, târihi istediği şekilde yorumlarken, yorumunun târihî gerçeklere, kişilerin târihe mal olmuş şahsiyetlerine ters düşmemesi ve halk vicdanını yaralamaması gerekir."[147] Diyerek târihî roman yazarının târihî gerçeklere bağlı kalmak şartıyla serbestliğinden bahsetmektedir.

Aynı hususta hocam Sadık Tural da şunları söylemektedir: "Târihî romanın kuruluşu ve ifade tarzı sırasında, konu edinilen devrin duyma ve düşünme sistemine, târihî belge, hatta menkıbeden gelen bilgi ile uymayan malzemeye yer verilmez. Târihî olay ve kişileri tahrif etmek, bir art niyet olmasa da affedilmez bir hatadır. Devlet Ana (Kemal Tahir) romanındaki yozlaştırılmış Yunus Emre tipi bu açıdan değerlendirilmelidir."([148])

Târihî roman yazarı ile târihçinin aynı olayları ve olayları yaratan kişileri farklı şekilde anlatmaları tabiidir. Çünkü biri, sanat eseri ortaya koyabilmek, diğeri belgeleri konuşturmak için çalışır. Alain şöyle diyor: "Roman bir kez gücünü ya da güzelliğini doyurmaya görsün bize artık anlatılan doğru mu, değil mi, yazar değiştirmiş mi, uydurmuş mu düşünmeyiz bile, bunları öğrenmek canımızı sıkar. Târihçi ise soyutluğu dolayısıyla bütün eylemleri dış sebebe bağlar."([149])

"Vesikanın sustuğu yerde mübhemiyetin koynuna sanatkârane büyü ile girip Sarı Hoca, Sav Tekin, Balçar, Afşin (Sepetçioğlu: Kilit) gibi tipleri aramıza getirmek yazarın hakkıdır. Târihî romanda istisnaî bir tâlihe yönelmiş

([147]) Yetiş, Kâzım: "Üç Târihî Romanda İki Motif" sayfa3-4
([148]) Sadık TURAL." **Zamanın Elinden Tutmak**", sayfa 196
([149]) Alain (Çeviren Asım Bezirci):" **Edebiyat Üstüne Söyleşiler**", 3. Baskı, İstanbul, 1985, sayfa 91'den: (Naklen: Ethem ÇALIK: Mustafa Necati Sepetçioğlu Hayatı, Sanatı, Eserleri Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum 1992, Atatürk Üniversitesi, , sayfa 389

veya kaderin cilvelerini değiştirmeye meyyal tiplerin bulunması yadırganacak bir özellik değildir. Zaten vakanın kuruluşu ile karakterlerin yaratılması idealist-romantik bir yapı gösterir." ([150]) diyen hocam Sadık Tural, bu noktayı târihten ayrılmak değil, târihi tamamlamaya çalışmak şeklinde değerlendirmektedir.

"Târihî roman yazarı, yazacağı romanın şahıs kadrosunda göstereceği târihî kişileri bilinen tabiî halleriyle göstermek mecburiyetinde değildir. Hatta târihî olaylarda büyük bir fonksiyon sahibi olmayan, ikinci üçüncü sıralarda kalmış kimseleri romanın en önemli kahramanlarından biri olarak gösterebilir. M.Necati Sepetçioğlu'nun târihi romanlarından, Konak'ta, Yunus Emre ve Şeyh Edebali, Ebem Kuşağı ve Sabır'da Horoz Dede gibi şahsiyetler târihte az tanındıkları halde adı geçen romanlarda etkili kimselerdir. Târihî romancı, eserinin şahıs kadrosuna bazen de hayalî tipler alır. Yine Sepetçioğlu'nun târihî romanlarından Kilit'te Sarı Hoca, Konak'ta Kumral Dede gibi tipler, adı geçen romanlarda çok aktif rol üstlenmelerine rağmen gerçek târihî şahsiyet değildirler."([151])

"Târihî roman, millîyetçiliğin beka fikrinin kuvvetlendiği düşman güçlerin hissedildiği devirlerin ürünleridir. Sanat eseri ile sosyal olaylar ve çevre arasındaki ilgi kadar, sanatçının mizacı ve kültürü arasındaki ilgi de kuvvetlidir. Târih romanlar, mizaç ve kültürü en çok aksettiren eserlerdir.Vakası ve tipleri ile hayatın bugününe ve yarınına tesir edebilen târihî roman, yeni şahlanışların sebebi olabilir. Övünülecek bir mâzinin sahibi olan milletler târih şuurunun ışığı ile hallerini değerlendirip geleceği kurmayı başarabilirler. ([152])

Târihî romanlar konularını târihten aldıkları halde târih gibi sadece geçmişe değil, bugüne, hatta geleceğe aittir. Çünkü bu tür romanlar geçmiş zamanın insanlar üzerindeki etkilerini anlatır. Târihî romanlar, târihî olayları geçmişin süzgecinden geçirirken şahıs kadrolarına aldıkları târihî ve hayalî

([150]) Sadık TURAL. **"Zamanın Elinden Tutmak"**, sayfa 196
([151]) Ethem ÇALIK: a.g.t. sayfa 389
([152]) Sadık TURAL." **Zamanın Elinden Tutmak"**, sayfa 199-200

kahramanlardan faydalanırlar. Bu tür eserler târih olmadıkları için, geçmiş olayları belgelerdeki gibi aynı kalıplar içinde ve kuru kuruya vermezler.([153])

Sadık Tural, "Belgelerin azaldığı ve desteklenmeye ihtiyaç duyulduğu zaman dilimleri ile ilgili edebî eserler, kurgu olan unsurları dikkatle ayıklanmak kaydıyla, birer belge sayılmalıdır."([154]) demektedir.

Dünyanın en önde gelen roman yazarları, târihî konuları da işleyerek çok başarılı romanlar meydana getirmişlerdir. Böylece, bazen târihî olayların mânâlarını anlamada târihçilere en büyük yardımı târihi roman yazarları yapmışlardır. Çünkü târihçilerin gerçeklerden ayrılmama duygusuyla belgelerin dar sınırlarını aşmaları mümkün değildir. Fakat unutulmaması gerekir ki, belgeler ağaç kabukları gibi çok defa yaşanılan hayatın yüzeysel taraflarını verir. O kabukların içindeki özü yakalayabilmek için sanatkâr olmak gerekir.([155])

"Târihî romanda, geçmişte cereyan eden veya etmiş gibi gösterilen birtakım vakalar, o devrin kıyafetleri, ahlak ve adetleri gerçek kahramanlarla, hayâlî kahramanlar karşılaştırılarak hikaye edilir. Târihî romanın hedefi, târihin ve romanın ayrı ayrı uyandırdığı alakayı bir araya getirmektir."([156])

"Milletler millî birliklerinin, bağımsızlıklarının millî kültürlerinin tehlikeye girdiğini sezdikleri zamanda târihî roman yazılmasını ısrarla teşvik etmişler, târihi roman yazarlarını desteklemişlerdir."[157] diyor Duran Baral, Bu da bize, târihî romanların millet hayatında ne kadar önemli bir yere sahip olduğunu, millî şuuru uyandırmada târih kitaplarından, özellikle de târihî romanlardan büyük ölçüde yararlanabileceğimizi göstermektedir.

Târihî romanlar, okuyucularını geçmişte yaşatan eserlerdir. Geçmişteki olayları romancının sanatçı kaleminden okur ve yorumlama

---

([153]) Ethem ÇALIK: a.g.t. sayfa 384
([154]) Sadık TURAL:" **Edebiyat Bilimine Katkıla**'r, sayfa 36
([155]) Ethem ÇALIK: a.g.t. sayfa 384
([156]) Abdullah Fevziye TANSEL:" **İyi ve Doğru Yazma Usülleri III** ", İstanbul 1983,sayfa 161
([157]) Baran DURAL:" **Edebiyatımızın Üvey Evladı Tarihî Roman**" İstanbul 1991, sayfa 17 Naklen: Etem Çalık a.g.t. s.388

imkanına kavuşur. Târihî romanda aranan da diğer romanlarda aranan özelliklerdir. Târihî romanlarda da iyi bir romanın tüm özelliklerini ararız. Bize romanı sevdiren târihî olmasından ziyade roman tekniğinin iyi kullanılmış olmasıdır.

Roman yazarı roman prensiplerine ve kurallara bağlı kaldığı oranda başarılıdır. Târihî romanlar değerlendirilirken, târihteki olaylara uygunluğunun yanında kendi içlerinde canlı bir dünya kurulup, kurulmadığına bakılır. Çünkü iyi bir târihi romanda târih, gerçek târihten daha iyi canlandırılır.([158])

Târihî roman yazmak, târihî ve hayalî şahsiyetleri canlandırmak, onların maceralarını roman tekniği içinde vermenin kolay olmadığını Erol Güngör şu şekilde izah ediyor: "Romancı târihî roman yazmaya teşebbüs ettiği zaman yüksek bir ipin üzerinde denge kurarak yürümeğe çalışan cambaza benzer. Bir taraftan işleyeceği konunun târihi realitesi, öbür yanda, kendisinin bir yığın malzemeden seçerek inşa edeceği yeni bir realite vardır. Bu taraflardan birine fazla eğilmek romancıyı bir çürük sakızı yeniden geveleme basitliğine düşürür. Öbür tarafa ağırlık verdiği zaman da, yazdığı şey târihî olmaktan çıkar."([159])

Târihî roman, yazarını diğer romanlara göre ruh tahlilleri bakımından sınırlandırır:"Târihî romanın en az imkân verdiği unsurlardan biri de ruh tahlilleridir. İç gözlemlere çok az imkân vermesi, teferruata inen bilgi ve vesikaların az olmasındandır. Ruh tahlilleri, gerçeklere aykırı düşecek şekilde zorlanmamalıdır."([160])

"Târihî romanlar, milletlerin târihlerindeki belli çatışma dönemlerinin doğrularında ve gerçeklerinde yeniden yaşatma gücünü taşırlar. Günümüzde sıkı ilintisi olmadıkça hiç bir târih olayı bizi gerçekten sarmaz, duygulandırıp düşündürmez."([161])

([158]) Ethem ÇALIK: a.g.t.sayfa 385
([159]) Erol GÜNGÖR: "Târihî Roman" **Sosyal Meseleler ve Aydınlar**, Ötüken Neşriyat, İstanbul 1994, sayfa 143
([160]) Sadık TURAL. **"Zamanın Elinden Tutmak"**, sayfa 196
([161]) Kemal Tahir:" **Notlar- Sanat Edebiyat I**", İstanbul, 1989, sayfa 185

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Mehmet Kaplan, târihî roman yazarından beklenilenin kuru târihî bilgilerinden yaptığı seçmeyi bir sanat eseri haline dönüştürebilmesi olduğunu ifade eder: "Târihi romanın teferruatı bakımından tıpa tıp târihî vakalara uygun olmasını istemek sanatın mahiyetine aykırıdır. Sanat eseri kendi içinde bir dünya teşkil edebilmelidir. Onda aranılacak başlıca meziyet budur. Târihin kendisi de vesikalar arasında bir seçim ve yorum olduğuna göre, târihî gerçekten çok sanatı düşünen romancının kendisini daha serbest hissetmesi tabiidir. Romancı kuru târihî bilgiyi canlı hayat sahnesi haline getirebilmelidir. Târihî bir romandan beklenilen en mühim hadise budur."([162])

Ayrıca, sanatçı halk arasındaki rivâyetler ile kesin vesikalara dayanmayan menkıbelerden de istifade edebilir. Ancak gerekli şart konunun tamamlanmış, bitmiş, zaman mührünü yemiş olması gerekir. Târihî roman meydana getirmeye uygun, sanatçı ruha ve muhtevaya sahip, gerekli bilgisi ve yaratma kabiliyeti olan sanatçı, târihî romanın hayat dolu, engin, aynı zamanda olağanüstülükle millî mantığın uyuştuğu, zengin bir ruhta doğup gelişmesine vesile olur.([163])

Sepetçioğlu, târihi romanın târihi aynen yazmak olmadığını, romanın bir sanat eseri olduğunu, târihi gerçeğin muhayyile ile genişletilebileceğini hayali tipler yaratılabileceğini ifade eder. Târihi roman konu olarak Türk târihindeki olayları anlatıyorsa, roman yazarı halk edebiyatı ürünlerinden istifade edebilir, yeni vakalar ve tipler yaratabilir. ([164])

Târihî roman tamamen târihî olaylara dayandığı ve içinde muhayyile bulunmadığı zaman hem okunmaz, hem de sanat eseri özelliği taşımaz. Bu hususta, Sevinç Çokum, "Roman romandır, târihse târih. Târihî bilgilerle yüklenen bir romanın romanlığı tahlikeye düşer." ([165]) diyor.

Kemal Tahir, târihî romanın üç önemli özelliğinden bahsediyor. Bunlar: "1.Târihi roman târihe ışık tutmalıdır 2. Günümüz olaylarına yol göstermelidir.

([162]) Mehmet KAPLAN:" **Edebiyatımızın İçinden**", Dergah Yayınları, 1. Baskı, İstanbul 1978, sayfa 304-308
([163]) Sadık TURAL: **Zamanın Elinden Tutmak**, s. 196.
([164]) Ethem ÇALIK: a.g.t.

3. Gelecek için güç oluşturmalıdır. Çünkü bu tür eserler millletimizin belli çatışma çağlarının doğrularında ve gerçeklerinde yeniden yaşatma gücünü taşırlar."([166])

Târihi, târihî olaylar olarak değil, bu olayların insanlar üzerindeki etkisini anlatan roman, târihî romandır. Yani bu tür, insanı anlatır, insan çatışmalarını konu alır. Bunun dışına çıkarsa belgeler yığını olur ki, buna da roman değil, târih denir. Her çeşit roman için geçerli prensip ve kurallar, târihî roman için de geçerlidir. ([167])

Hocam Sadık Tural, târihî roman yazarı için vakadan daha önce gelen unsurun üslûp olduğunu, târihî romanın kalıcılığında yazarın üslûbunun önemini şöyle anlatıyor "Romancı geleceğe bakış sırasında talih ve ümidin insanı avutan, harekete getiren, sarsan oyunlarından faydalanma hakkına sahipliği ile târihçiden ayrılır. Ne kadar sübjektif olursa olsun bir vak'anüvis dahi yarın ve talih unsurlarını asıl malzemeyi şekillendirmek üzere kullanamaz. Romancıyı müphemin gözetimine uçmak ve yarının mesajını getirmek, rahatça yorumlar yapabilmekten alıkoyacak hiç bir sebep yoktur. Yaratıcı endişe, bedii yükseklik ve ana fikir meselelerinde kendisinden öncekilerin sanat geleneğini bilmek bütün sanatkârlar için gereklidir. Sanatçı, geçmişi ve hali değerlendirip, merkezi kendisi olmak üzere, insan arzu ve ümitlerinin geleceğe yöneltilmesinde vasıtalık eder; bu açıdan geleceği hem müjdeler, hem de kurar. Ayrıca bir târihçinin ifade titizliği ve üslup sahipliği gerekli şart değil, ikinci, hatta üçüncü dereceden bir yeterli şarttır. Halbuki romancı için vakadan daha önce gelen unsur üslûptur. Olaylar ve tipler üslûplarındaki husûsîlik ölçüsünde zamana dayanabilirler. "([168])

Şuurlu yazar, geçmişteki ve halihazırdaki muhtevayı, öncelikle mensup olduğu millet açısından öğrenip ve değerlendirip, sabırlı fakat coşkun bir ruhla işleyebilirse yeni şaheserler ortaya çıkabilecektir. Bu şaheserler Türk

---

([165]) Sevin ÇOKUM,: "Sevinç Çokumla Hilâl Görününce Üzerine Bir Konuşma" Konuşan Servet Kabaklı, **Türk Edebiyatı** Haziran 1984, Sayı 128, sayfa 18
([166]) Kemal Tahir: a.g.e. sayfa 187
([167]) Ethem ÇALIK: a.g.t. sayfa 386
([168]) Sadık TURAL: **Zamanın Elinden Tutmak**, s. 194

milletinin bütünleşmesini sağlayarak yükselmesine sebep olacağı gibi, Türkçe'nin de abideleşmesini sağlayacaktır.([169])

1.4.1. Târihi Roman Çeşitleri

Târihî romanlar, bir kaç şekilde tasnif edilmiştir. Bunlar:

1. Yazarlarına göre târihi romanları da kendi içinde,

a.Târihî olayları bizzat yaşamış veya görmüş, daha sonra bunları roman haline getirmiş yazarlar.

b. Olayları görmemiş ve yaşamamış, fakat araştırmalar sonunda elde ettiklerini sanatlarının yardımıyla romanlaştırmış olanlar. Şeklinde değerlendirmiştir. ([170])

2. Konularına göre târihi romanlar ise,

a. Sadece bir döneme ait târihi olayları konu alan romanlar.

b. Farklı târihi devirlerdeki olayları birbirleriyle mukayese ederek yazılan romanlar.

c. Belli bir perspektif, bir kültür ve târih anlayışı içinde, târihin belli bir devrinde ve devrin şartları içinde insanın evrensel târihini konu alarak işleyen romanlar"([171]) Olmak üzere üç kısma ayırmak suretiyle ele alınmıştır

Târihî roman konusunda tenkitler yazan Andre Maurois, bu türü üçe ayırmaktadır:

([169]) Sadık TURAL. **Zamanın Elinden Tutmak** sayfa 200
([170]) Baran DURAL: **Edebiyatımızın Üvey Evladı Tarihî Roman** İstanbul 1991, sayfa 13'ten (Naklen: Etem Çalık a.g.t. s.389)
([171]) Ethem ÇALIK: a.g.t.sayfa 387

1. Târihi sadece bir çerçeve olarak alan, fakat bu çerçeve içinde yazarın icat ettiği kahramanları yaşatan romanlar.

2. Hayalî şahıslarla hakikî şahısları bir araya getiren romanlar.

3. Kahramanları gerçekten târihi olan romanlar.

"Târih konulu tahkiyeli eserler, yazarın mizâcı yazarın gözüyle okuyucuların ihtiyacı açısından değerlendirilince, târih araştırıcısı için belge niteliği taşımayan, ancak okuyucu kitlesi için târihî bilgi özelliğine sahip eserlerdir."([172])

Târihî roman, konusunu târihten alan, gerçek târihi çarpıtmamak kaydıyla yazarın muhayyilesinde şekil bulan, roman tekniği bakımından da iyi bir romanda olması gereken şartlara hâiz olan tahkiye(narration) yoluyla oluşturulmuş eserdir.

([172])Sadık TURAL:"Târihî Roman Geleneği veya Cezmi" **Doğumunun Yüzellinci Yılında Namık Kemal,** Atatürk Kültür Merkezi Yay. Ank. 1993

1.5.Gençlik Edebiyatı

Gençlik edebiyatı nedir, ne değildir? Başka ülkelerde nasıl anlaşılmış bizde nasıl anlaşıldı ve nasıl anlaşılmalı?

Gençlik edebiyatı denilen kavramın ülkemizdeki durumu bir problematiktir. Bu problematik içinde bir çok problem vardır. Biz ana problemlerimizi, temel meraklarımızı sıralayalım:

1.Edebiyat nedir?

2.Genç nedir?

3.Gençlik edebiyatı nedir?

Gençlik edebiyatı kavramına açıklık kazandırmak için de;

a- Gençlik edebiyatı kavramı lüzumlu mu?

b-Gençlik edebiyatı kavramından bazı toplumlar ve bizdeki bazı kimseler ne anlamışlar?

c-Gençlik edebiyatından ne anlamalıyız?

d-Gençlik edebiyatının alanı,amacı, işlevi nedir?

hususları üzerinde de durmak gerekir.

Gençlik edebiyatı kavramının terimleşme macerasını araştırırken öncellikle edebiyat kavramına bir göz atalım. Edebiyat kavramı pek çok kişi tarafından tarif edilmiştir. Özde birleşilen bu tanımlamalardan sanat-edebiyat-edebiyat eseri ilişkisini de göz önünde bulundurarak, hocam Sadık Tural'ın edebiyat tarifini almayı yeterli bulduk. Edebiyat, bir dilin heyecan unsurunu, merak ve ilgi çekicilik özelliğini estetik bir iletişim kalıbı (mısra, cümle) halinde sunma sanatıdır. Sanat, hoşu güzele, ulviye, taşıyan

basamaklardan birinde bir objeyi yahut durumu yakalayarak heyecan uyandıracak tarzda kompoze etme başarısıdır.

"Edebiyat kelimesi, dile bağlı sanatın adıdır. İnsanlar duygularını , düşünce ve hayallerini başkalarında heyecan uyandıracak şekilde, fakat zevk incelikleri taşıyarak anlatmak ihtiyacı duyarlar. İnsana, insanın yarattığı çevreye, tabii çevreye yaklaşış ve yorumlayış sonucunda algıladıklarını yeniden kompozisyonlaştırma işlemine sanat denir. İnsana ait bir duyguyu, düşünceyi, hayali; ilişkilerle ortaya çıkan durumlar karşısındaki yorumları, tutumları, bir dilin imkanlarını en güzel şekilde kullanarak gerçekten olmuş gibi anlatma sanatına edebiyat sanatı; dilin en seçme kelimelerle ve diğer dil imkanlarını kullanarak ilgi ve heyecan duyuracak şekilde özel bir yapı haline getirilmesine ise edebiyat eseri denir."([173])

Gençlik edebiyatı kavramını tartışmaya açmadan önce bir de hedef kitlemiz olan gençliği kısaca tanımlamakta yarar var. Daha önce detaylı bir şekilde ele aldığımız bu kavrama kısaca yeniden değinelim: Genç, çocuklukla olgunluk arasındaki insan. "Gençlik çocuklukla erişkinlik arasında yer alan, gelişme, ruhsal olgunlaşma ve yaşama hazırlık dönemidir. Gençlik yaşının hangi yaş sınırları içinde olduğu ülkelere göre farklılıklar göstermektedir. Bunda ülkelerin iklim şartlarının ergenliğin başlangıcını etkilemesi kadar ülkelerin sosyo-ekonomik ve kültürel yapısının da rolü vardır. Türkiye'de gençlik yaşı kalkınma planlarında 12-24 yaş olarak kabul edilmektedir.

Gençlik Edebiyatı Nedir? Gencin kabûller dünyasında, benzeştiğine veya benzeşmesi gerektiğine hükmederek duygu, hayal ve düşünce bakımından okumaya veya dinlemeye layık saydığı metinler dünyasına "gençlik edebiyatı" denir.

"Ülkemizin gençlerinin ortak kültür paydasından neyi, ne kadar, nasıl aldığı; ne zaman, niçin ve hangi davranışın beklendiği; hangi benlik ve kimlik

([173])Sadık TURAL: **Edebiyat Bilimine Katkılar**, s.10-11

ölçütlerinin yaygın, meşrû, makul ve resmi ölçülerle verildiği sorularına"[174] Gençlik edebiyatı vasıtasıyla cevaplar aramak mümkündür.

Gençlik edebiyatı, gençlerin okuması için yazılmış, derlenmiş veya yayımlanmış olan bütün yayınları içine almaktadır.

1.5.1.Gençlik Edebiyatı Kavramına Bakış

"Konu, içerik, sorunların ele alınışı ve biçim bakımından, çeşitli yaş basamaklarındaki gençlerin ve çocukların ve ilgi ve merak düzeyine uygun, edebi, eğlendirici, öğretici olma özelliklerinin yanında, estetik bakımından da hoşa gidecek şekillendirme ile yetişmekte olanların sanat zevklerinin gelişmesine hizmet etmesi beklenen ve çoğu kere dolaylı olarak eğitici karakterli eserlere gençlik edebiyatı adı verilmektedir. Bu özel edebiyata, resimli kitaplardan halk ve çocuk şarkılarına masallara fıkralara, efsanelere,halk kitaplarına, gençlik ve çocuk dergilerine; özel olarak gençler ve çocuklar için yazılmış hayal mahsulü oyunlardan, romanlardan ve hikayelerden (sanat ve eğitim açısından taşıdıkları değer dikkate alınarak) dünya edebiyatından önemli eserler kısaltılmış, basitleştirilmiş ve sakıncalı bölümleri çıkarılmış özel düzenlemelerine kadar pek çok türde ve sayıda eser girmektedir."([175])

"Gençlik Edebiyatı, 13-23 yaş grubundaki insanların, benimsemesini, kabul etmesini, kendi nefsinin bir parçası haline getirmesini istediğiniz kavramları, kabulleri, değerleri, davranışları, tepkileri, tercihleri aşılamaya matuf eserlerdir."([176])

Yukarıda yapılan her iki tanıma göre de gençlik edebiyatı eğitici niteliklidir. Gençlerin okuyacakları eserlerin onların davranışlarında olumlu

---

([174])Sadık TURAL: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçenin Eğitimi Öğretimi Bilim Dalı 1995.1996 Öğretim Yılı Doktora Ders Notları

([175]) Vural ÜLKÜ: "Almanya'da Çocuklara ve Gençlere Yönelik Edebiyat" **Türk Dili,** Gençlik Yılı Özel Sayısı, Mayıs 1985 s.459

([176]) Sadık TURAL: **Sorulara Cevaplarla Kültür Edebiyat Dil,** s.15

değişiklikler yapması beklenilmektedir. Eğitim açısından meseleye yaklaştığımız zaman gençlik edebiyatının zarureti daha başlangıçta ortaya çıkmaktadır.

"Gençler ve çocuklar için özel eserler yazılmasının gerekli olduğu fikri, çok eski târihlerde karşımıza çıkar. Platon(Eflatun) **Devlet** adlı eserinin II. Bölümünde gençler için uygun bir edebiyat ister. Eski Çağda ve Orta Çağın sonlarına kadar Esop'un masalları gerçek anlamda gençlik edebiyatı olarak görülür. Daha sonra Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde millî edebiyatların oluşmasına paralel olarak, gençlere yönelik eserler de çıkmaya başlar."([177])

Prof. Dr. İnci Enginün "Öteden beri çocuk edebiyatı ve benzeri ayrımlar beni rahatsız etmiştir. Çocuk edebiyatı, salon edebiyatı, kadın edebiyatı vs. gibi tasniflerle kastedilen edebiyat sadece o zümrenin belli bir dönem için ihtiyacına cevap verir, yani o dönem geçildikten sonra bir kenara bırakılır. Bundan dolayı çocuklar için, sadece onların okuması için, ayrı bir edebiyatın gerekli olduğunu sanmıyorum."([178]) diyor. Bu durumda gençlik edebiyatı kavramını da aynı perspektiften değerlendirdiğimizde gençlik edebiyatının da gerekli olmadığı söylenebilir. Ancak, İnci Enginün 'ün söylediği bir söz çok önemli "....sadece o zümrenin belirli bir dönem için ihtiyacına cevap verir." Demek ki bu zümrenin yaşadığı dönemde böylesi bir edebiyata ihtiyacı var. O dönem geçildikten sonra zaten ihtiyacı kalmayacaktır. Burada amaç o dönemin ihtiyaçlarına çare aramaktır.

Nasıl gençlik çocuklukla olgunluk arası dönem diye tanımlanıyor. Biz de gençlik edebiyatını, çocuk edebiyatıyla kitlelerin estetik ihtiyacına cevap veren edebiyat arasındaki edebiyat diye niteleyebiliriz. Ferdin edebî zevkinin teşekkül etmesinde her yaş döneminde okuyacağı eserlerin büyük rolü olacaktır. Çocukluğunda ve gençliğinde doğru dürüst kitap okumamış bir insanın yetişkinliğinde kitap okumasını bekleyemeyiz. Ayrıca zihnî, fikrî ve

---

([177]) Vural ÜLKÜ:a.g.m.,s.459
([178]) İnci ENGİNÜN: "Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış", **Çocuk Edebiyatı Yıllığı** 1987, Gökyüzü Yayınları, İstanbul 1987 , s. 37-46

kültürel olgunluğa ulaşması için çocukluk ve gençlik döneminde bol bol kitap okuması gerekir. Çocukluk ve gençlik edebiyatı yetişkin edebiyatının alt basamakları diye de düşünülebilir. Aslında hangi adla nitelendirirsek nitelendirelim hepsi bir bütünün parçasıdır.

Eğitimciler, çocuklar ve gençler için özel bir edebiyatın varlığına ihtiyaç duyarlar. Yaş seviyelerine göre düzenlemeler yapılmalı, kelime servetini artırmaya yönelik metinler tespit edilmelidir.

Bir milletin veya bütün insanlığın malı olan büyük eserler çocuklar ve gençler için daima yeniden işlenmelidir. Yeni baştan işlenip yazılan bu eserler, çocukları ve gençleri hem büyük eserlerle küçük yaştan itibaren beslemekte, hem de onları ileride bu ortak eserleri aslından okuyacak şekilde yönlendirilmektedir. Böylece kademe kademe milletinin ve insanlığın büyük eserlerini okuyan çocuk ve genç, kültürlü bir yetişkin olmakta ve kendisi gibi aynı kitaplarla beslenen yetişkinlerle ortak kültüre sahip kılınmaktadır.

Edebiyat eğitiminde, bir nesli besleyen, müşterekliği sağlayacak olan yerli millî eserler, gencin daha önce elde ettiği kazanımlarına bir şeyler ilâve etme gücü de verecektir. Bütün nesillerin aynı kaynaklardan beslenmesi nesiller arası çatışmayı da azaltacaktır.

Bugün gençlerimizin okumadığından şikayet ediyoruz. Gençlik edebiyatı ve çocuk edebiyatı gibi kavramların ülkemizde yeni yeni gündeme geliyor olmasının sebeplerini arıyoruz. Neden bu kadar geç kalındığını tartışıyoruz. Bizde genç kuşak edebiyatı yeterli derecede ele alınmamıştır. Genç kuşağa göre edebiyat fikri bile tartışılmamıştır. Genç kuşağın psiko-sosyal, estetik, edebî v.d. temel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik bir edebiyat kavramından söz etmek mümkün değil.

Türkiye'de Gençlik Edebiyatının, -kavramın adı zikredilmeden- Çocuk edebiyatının içinde değerlendirildiği görülmektedir. Bunda yasalarca çocukluk yaşının bitişinin 18 olmasının da rolü vardır. Türk Ansiklopedisi'nin çocuk maddesinde çocuk, " doğuşla olgunluk arasındaki insan. Genel olarak

olgunluğun 18 yaşında başladığı kabul edildiğine göre bu terim çocukluk (0-13) ve yeni yetmelik (14-18) yaşları arasındaki insanları kapsar" diye tanımlanmaktadır.

Almanca'da gençlik edebiyatına "jugendliteratur" ([179]) denilmektedir. Almanca'daki jugendliterature kavramı içine gençlik ve çocuk edebiyatını alan şumûllü bir kavramdır. Ülkemizde çocuk edebiyatı kavramı bu fonksiyonu üstlenmiştir. Gençlik edebiyatı çocuk edebiyatından bağımsız değildir. Bizde de adı olmayan bir gençlik edebiyatı vardır. Aslında dünya ülkelerinin çocuk edebiyatı ve gençlik edebiyatı târihine bakıldığı zaman bu iki kavramın içiçe girdiği görülmektedir. Bunda da tek bir genel başlık altında değerlendiriliyor olmasının rolü vardır. Oliver Twist, Robinson Crusoe, David Capırfield kimi kaynaklarda çocuk edebiyatının içinde gösterilirken kimi kaynaklarda da gençlik edebiyatının içinde gösterilmektedir.

Yapılan tanımlamaların ve "çocuk edebiyatı klasikleri" adıyla sunulan eserlerin bir kısmı gençlikle örtüşmektedir. Çocuk edebiyatı araştırıcıları kesin olarak yaş sınırlarını çizmek suretiyle meseleye yaklaşmıyorlar, genel olarak çocuk edebiyatını ele alıyorlar. Gençlik edebiyatı, çocuk edebiyatının içinde, müstakilleşmiş bir saha olarak görünmüyor. Henüz genç kuşak için bir gençlik edebiyatı kavramı yerleşmemiştir. Gencin düşünce yapısının inşa edildiği, şekillendiği, bu devrede hala çocuk ve gençlik kitapları için bir ayırım yoktur. Ülkemizde çocuk edebiyatı kavramından bahsedecek eserler az çok vardır; fakat gençlik edebiyatı kavramının alanına giren pek az eser vardır.

Bu durumda gençlik edebiyatı kavramına doğru yaklaşabilmek için öncelikle çocuk edebiyatı kavramına açıklık getirmek, çocuk edebiyatının sınırlarını çizmek ve çocuk edebiyatının hangi yaş gruplarına seslendiğini tespit etmek gerekir. Gençlik edebiyatı, çocuk edebiyatının neresinde? Sorusuna vereceğimiz cevap gençlik edebiyatının sınırlarını çizmemizde yardımcı olacaktır.

([179])Vural ÜLKÜ: a.g.m. s. 459 ; Nuran ÖZYER: a.g.e. s. 52

Nuran Özyer ([180]) Yabancı bir toplum içinde yaşayan Türk işçi çocuklarının sorunlarının işlendiği kitapların genel olarak iki gruba ayrılarak değerlendirilebileceğini belirtmekte ve birinci gruba 13 yaşına kadar olan çocuklara seslenen kitapları, ikinci gruba da 13 yaşından yukarı çocuklara seslenen kitapları dahil etmektedir. Almanların bu tür kitaplar için " Gençlik Yayınları" tabirini kullandıklarını belirtmektedir.

Bizim de çocuk edebiyatını üç gruba ayırarak değerlendirmemiz mümkündür:

1.(0-6 yaş grubu çocuklarına hitabeden) okul öncesi çağı çocuk edebiyatı,

2.(7-12 yaş grubu çocuklarına hitabeden) temel eğitim birinci kademe çağı çocuk edebiyatı,

3.(13 yaş ve yukarısı) temel eğitim ikinci kademe ve yukarısı çağı çocuk edebiyatı.

Ergenlik yaşının 12-14 yaş civarında başlamasını göz önüne alırsak, çocuk edebiyatını 13 yaş civarında bitirip, bu üçüncü gruba "ilk gençlik çağı gençlik edebiyatı" demek de mümkündür. Çocuk edebiyatıyla gençlik edebiyatının sınırları bu noktada kesişmektedir. Ve ülkemizde gençlik edebiyatı çocuk edebiyatının içinde değerlendirilmektedir.

Çocuk edebiyatı çok şumûllü bir kavram içine gençliği de alıyor. Yetişkinlik öncesi edebiyat bile diyebiliriz. Çünkü dünya edebiyatında da, bizde de gençlerin okuduğu eserler, çocuk klasikleri içinde değerlendirilmektedir. Güliver'in orjinali ilköğretim çağı çocuğuna ağır gelmektedir. Çocuğun okuduğu, zevk aldığı, yüksek bir değer taşıyan sanat eserinin onun anlayacağı şekilde bildiği kelimeler içinde, hayalini canlandırdığı benzetmelerle, kısa cümlelerle sadeleştirilmiş şeklidir. Çocuk, kendi kabuller dünyasına indirgenmiş iri punto 5-10 sayfalık Güliver'i seviyor.

([180]) Nuran ÖZYER: a.g.e. s.52

Güliver'in orjinalini değil. Bu doz çocuğun yaşıyla orantılı olarak artıyor. Ancak kısaltmaların, sadeleştirmelerin de şu riski var: Sadeleştirilen eserler bir takım serüvenlerden öteye geçmeyen hikayeler oluyorlar. Bu da klasiklerin orjinallerini keşfetmiş olan geçmişteki çocukların şansına sahip olamamalarına neden olabilir. Bu eserlerin sadeleştirilmiş şekillerini okuyan çocuk bir daha orjinalini okumama gibi bir durumla karşı karşıya kalıp, böyle bir talihsizliği yaşayabilir.

Güliver'in orjinali yetişkinler ve gençler tarafından kabûl görüp beğenilmektedir. Çocuk klasikleri yetişkinler için yazılmış eserlerden oluşmuştur. Demek ki sınır çizmek doğru değil. Edebî değeri yüksek eserler her kesimden okuyucu buluyor.

"Dünya ülkelerinde " gençlik klasikleri" adı altında değerlendirilen çeviri eserlerin tümünün, ülkemizde "çocuk klasikleri" adı altında toplanmış olduğunu görüyoruz. Hepimizin yakından tanıdığı, örneğin Tom Savyer, Oliver Twist, David Coperfield, Robinson vs. gibi gençlik kitapları ülkemizde çocuk kitapları olarak sunulmaktadır. Demek ki çeviri eserlerde bile ülkemizde hala çocuk ve gençlik kitapları için bir ayırım mevcut değildir."([181]) Ancak, dünya klasiklerinin bir kısmının "gençler için uygulanmış baskı"larının bazı yayınevleri tarafından yayımlandığı görülmektedir. "Gençler İçin Uygulanan Özel Dizi" başlığı altında Oliver Twist, Sefiller, Andersen Masalları, Savaş ve Barış, Don Kişot, Jane Eyre.... gibi eserler genç okuyucunun hizmetine sunulmuştur. Ülkemizde bu eserler daha çok çocuk klasikleri olarak tanınmaktadırlar. Bunda piyasada çocuklar için uygulanmış baskıların daha çok yer almasının rolü vardır. Çocuklar için uygulanmış baskılarını okuyanlar, genellikle bu eserlerin orjinallerini okumamaktadırlar. Çocuklukta okunan şekliyle kalındığı için çocuk kitabı gibi bir kanaat oluşmaktadır. Üniversite birinci sınıfta okurken gençlik klasikleri de dahil olmak üzere dünya klasiklerinden sorumlu tutulduğumuz zaman -daha

([181]) Nuran ÖZYER: a.g.e. s.66

kolay okunuyor diye- genellikle sadeleştirilmiş baskıların tercih edildiğini hatırlıyorum.

Kitapçılarda, yazarları tarafından gençler için yazıldığı belirtilen eserler yer almaya başlamıştır. Ayrıca bazı yayınevleri özellikle çeviri eserlerde "gençler için uygulanmış baskı " ibaresini kullanmaktadırlar. "Gençlik Dizisi" adı altında yayınlanan eserler de mevcuttur. "Can Yayınları Jack London gibi tanınmış yazarların eserlerinin çevirilerini kapsayan gençlik dizileri hazırlamıştır." Kitapçıların raflarında "Gençlik Kitapları" ibaresi de yer almaya başlamıştır.

Gençlik Edebiyatı, geleceğin yetişkinlerinin şahsiyetlerinin oluşumunda gerekli olan kültür birikiminin kıymet hükümlerinin kazanılmasına, örnek davranış kalıplarının benimsenmesine yardımcı olacağına göre öncelikle bu unsurların açıkça belirlenmesi gerekmektedir.

"Hızlı toplumsal dönüşümleri yaşayan bir toplum olarak Türkiye'de bundan en çok etkilenen kesimlerin başında gençler gelmektedir. Çünkü toplumsal dönüşümlerin merkeze aldığı bireyselleşme en geniş manevra yeteneğini onlar için sunmaktadır. Gençlerin bu yeteneği kullanma biçimleri ise birbirinden oldukça farklıdır. Bu farklılık bireyselleşmenin temel hedefleriyle ilgili olduğu gibi gençlerin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel hazır bulunuşluk düzeyleriyle de ilgilidir."([182]) Okuma alışkanlığı edinmeye çalışan gençlerin bu ferdî ayrılıkları ve hazır bulunuşluk düzeyleri bize hangi yaş grubuna hangi eserler sorusuna cevap aramamız esnasında yol gösterici olmalıdır.

"Gençlik çağı hayatın çok özel ve fevkaladeliklerle dolu bir safhasıdır. Çocuk nasıl bir büyük insandan ibaret değilse genç de bir büyük çocuk değildir. Bebeklik, çocukluk, gençlik kalıcı dönemler değil, biri diğerine, üç safha ise beraberce yetişkinliğe hazırlık ve geçişi sağlayan insan hayatının

([182])İsmail DOĞAN: **Bir AltKültür Olarak Ankara Yüksel Caddesi Gençliği,** Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1994, s. XI

tabii safhalarıdır. Bu sebeple birini diğerinden müstakil telakki ederek yorumlamak mümkün değildir. Geçiş ve hazırlık dönemlerinin fizikî, ruhî ve çevre ilişkileri yönünden sağlıklı yaşanması ve iyi, güzel tohumlar atılması halinde şahsiyetli kendisi ve çevresiyle barışık ve üretken kişiler yetişebilir." ([183])

Bebeklik, çocukluk ve gençlik birlikte bir geçiş dönemi olarak kabul edildiği ve biri diğerinden ayrı değerlendirilmediği için şimdiye kadar çocuk ve gençlik edebiyatı ayrımı yapılmamıştır. Aynı çatı altında ortak muamele görmüştür.

Bir yetişkin ne kadar üstün meziyetlere sahip olursa olsun ait olduğu toplumu ve çevresini tanımıyorsa iç dünyasında büyük çelişkiler yaşayacaktır. Bu bakımdan millî benlik ve kültürel benlik sahibi olabilmesi ve ait olduğu topluma yabancılaşmaması için muhakkak okuma sürecinin başlangıcından itibaren yerli millî eserlerle karşılaştırılması gerekiyor.

Türk çocukları ve gençleri için bir edebiyat düşünülürken yararlanılacak kaynaklar kadar, üyesi olacakları toplum hayatının kuralları, ihtiyaçları, çalışma mekanizması, değerler hiyerarşisi , inanç sistemi de önem taşır. Hayali bir topluma göre eğitilen çocuklar, şaşkın, beceriksiz, karamsar, yalnız, uyumsuz yetişkinler olurlar. Bütün bu problemler gözönüne alınarak, gelecek nesillere Türk kimlik ve kişiliği verecek, yabancı kültürler karşısında kendini boşlukta hissetmeyen, kendi kültürünün değerini idrak eden ve özümleyerek hayatın her safhasında, ilimde, teknikte, sanatta çağdaş ve millî terkiplere ulaşacak ve eserler verecek hale getirilebilecek örnek sanat değeri yüksek temel edebî eserler seçmek ve hazırlamak gerekir.([184])

Açık saçık resimlerin münasebetsiz hikâye ve romanların, sinema ve tiyatroların özellikle ergenlik çağındaki gençler üzerindeki olumsuz tesiri bilinen bir gerçektir. Bu bakımdan gençlerin kabuller dünyasına giren

---

([183]) Günay,Umay: "Kaynaklardan Faydalanma"**Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1987**, Gökyüzü Yay. İst.1987, s.245
([184]) Günay,Umay: a.g.m. s.246

eserlere, gençlerin kolayca ulaşabilmesinin zeminini hazırlamak mecburiyetindeyiz.

Hiç bir fikrî esasa dayanmayan, sanat ve kültür değeri bulunmayan, buna karşılık gençlerin nitelikli eser okuma alışkanlığı edinmelerinde en büyük engeli oluşturan seviyesiz resimli dergilerden ve kitaplardan gençleri uzak tutmak için onların kolayca ve zevkle okuyacakları eserleri tanıtmak ve meydana getirmek gerekir.

Prof. Dr. Sadık Tural, "Toplumumuz Niçin Az Okuyor?" sorusuna cevap ararken, "gençlik edebiyatı", "gençler için edebiyat" kavramını kullanmakta ve meseleye şu şekilde dikkat çekmektedir: "Liseli gençler kendilerinin okuyacağı türden kitap bulamadıklarını söylüyorlar. Gençler haklı bizde "çocuk edebiyatı" kavramından bahsedecek eserler az çok vardır; fakat "gençlik edebiyatı", "gençler için edebiyat" denen kavramın alanına giren pek az eser vardır. Yerli millî eserlerden bahsediyorum. Gençlik romanları yoktur; gençler için kısa hikâyelerden oluşan kitaplar yok ... Bir nesli beslemiş olan, bazıları on baskı yapmış bulunan Kemalettin Tuğcu'nun yerini bir başka yazar günümüz meselelerinden oluşan gençlik romanlarıyla dolduramamıştır. Beyaz dizi, pembe dizi v.b. gibi bazıları uzun hikaye, bazıları roman türünden kitapların, çeviri eserlerin Türk okuyucusuna alışkanlık veya zevk adına bir şey verdiğine inanmıyorum."([185])

Prof. Dr. Sadık Tural, kendisiyle yapılan bir mülakatta okuması gereken grupları ve okuyucuları;

"1. İlkokulun 2. ve 3. sınıflarındaki çocukların okuması gereken kitaplar.

2. İlkokulun 4. ve 5. sınıflarındaki çocukların okuması gereken kitaplar.

([185]) Sadık TURAL Kemal: **Sorularla Cevaplarla Kültür, Edebiyat, Dil**, Ecdad Yay. Ank 1992 s.130

3. 11/12-15 yaş grubundaki ilk gençlik çağındakilerin okuması gereken kitaplar.

4. 15-19 yaş grubundakilerin okuması gereken kitaplar.

5. 19 + yaş grubundakileri kendi arasında alt gruplara ayırmak gerekecektir" ([186]) diye tasnif etmektedir.

Burada dikkat çeken ve bizi ilgilendiren nokta şudur: Kabataslak yapılan çocuk için edebiyat ve yetişkin için edebiyat tasnifinde gencin yeri muğlak kalmaktaydı. Yetişkin mi kabul edilmeli, çocuk mu? Bunun sınırları çizilmemiştir. Çizilmesi gerekir mi tartışılmalıdır. Halbuki çok özel bir çağ yaşayan gençlerin okuyacağı kitapları hem de ilk gençlik çağı detayına inerek tasnif etmek meseleye dikkat çekmek açısından önemlidir. Genç için bir şeyler yapılması gerektiğini açıkça göstermektedir.

Sadık Tural, bu meselenin hallinde Türk edebiyatının güçlü kalemlerinin gençlik edebiyatı gibi bir saha çizerek yazmalarının genç okuyuculara okuma alışkınlığı kazandırabileceğinden söz etmekte ve "Türk yazarları hem ilk gençlik çağını yaşayan 12-17 yaş grubunu hem 18-25 yaş grubunun hem de 26+40 yaş grupları için ayrı ayrı kısa ve uzun hikayeler, romanlar yazmalıdır. Millî Eğitim ve Kültür Bakanlıkları da, yayınevleri de, bu gruplandırmayı dikkate almalıdır. Bizi bütünleştiren; kimliğimizi güçlendiren; dilimiz yoluyla kavrayış genişliği kazandıran, zevk eğitimi yaptıran edebiyat eserleri yazılmalıdır; ancak, farklı gruplar için, farklı bir kurgu ve anlatım gerekir. Bu farklılığı gören yazarlar okuyucusunu bulmakta başarılı olacaklardır. Gelelim ikinci noktaya: Eserlerin tanıtımını yapan tanıtma ve eleştiri yazıları da pek azdır."([187]) diyerek bu hususta yapılması gerekenin ne olduğunu da bize söylemektedir.

"Türkiye'deki edebî eserlerin 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren, bir hayli karmaşa içinde olduğunu, 'edebî değer' kavramı neyse o kavramın

([186]) Sadık TURAL Kemal: **Sorularla Cevaplarla Kültür, Edebiyat, Dil** s.125
([187]) Sadık TURAL Kemal: **Sorularla Cevaplarla Kültür, Edebiyat, Dil** s.130

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

bulanıklaştığını, o bulanıklıktan dolayı da edebî eserlerin dünyasında, edebî değerden daha çok, bir takım yeni fonksiyonlar aramaya mahkum bırakıldık. Eskiler edebiyata fazilet, ahlak, insan vakar ve haysiyetiyle hürriyetini koyma temayülünü taşıyan gerçeğimsi dünya olarak baktılar. 19.yüzyılın ikinci yarısından itibaren, insanları ihtilâlci yapmaya düzeni değiştirmeye yönlendirme ve şartlandırma temâyülü, edebiyatın fonksiyonlarından oldu. İnsan beynindeki güzele, ulvîye, kalıcıya yönelme yerine, çirkine, bayağıya, geçiciye gitme çalışmaları edebiyat metinlerinin özellikleri haline geldi." ([188])

Gençlerin eğitiminde, edebiyatın fâzilet, ahlâk, insan vakar ve haysiyetiyle hürriyetini koyma temayülünü taşıyan gerçeğimsi dünya vasfından yararlanmamız gerekir. Genç insanıgüzele, ulviye, kalıcıya, estetik olana yöneltmek gençlik edebiyatı aracılığıyla mümkün olabilir.

Edebî eserler dünyamızın tasnifinde Sadık Tural Hoca'nın Gençlik Edebiyatını da ihtiva eden değerlendirmeleri bize yeni bir bakış açısı kazandıracaktır.

"Kendi edebî eserler dünyamızı yeniden tasnif etmeliyiz" düşüncesinde olan Sadık Tural Hoca, edebî eserler dünyamızı şu şekilde tasnif etmektedir:

"1-Çocuk Edebiyatı Yahut Çocuklar İçin Edebiyat: Takdir edersiniz ki, çocuktan ne bekliyorsanız, çocuğun neyi beklediğini ve ne kadar alacağına dair sizde hangi hükümler varsa , o sahanın eserleri, o istikamette gelişecek ve edebi değer de bu sahaya uygun bir daralmaya uğrayacak, kendine mahsus özel bir yapı kazanacaktır.

2- Gençlik Edebiyatı: Henüz, Türkiye'de bu grubun içine girecek türden eserlerin çok olduğunu, ihtiyacı karşılayabildiğini söylemek mümkün değil. Gençlik Edebiyatı, 13-23 yaş grubundaki insanların, benimsemesini , kabul etmesini, kendi nefsinin bir parçası haline getirmesini istediğiniz

([188]) Sadık TURAL Kemal: **Sorulara Cevaplarla Kültür Edebiyat Dil s.14**

kavramları, kabulleri, değerleri, davranışları, tepkileri, tercihleri aşılamaya matuf eserlerdir. Türkiye'de Gençlik Edebiyatı, Çocuk edebiyatından müstakilleşmiş bir saha olarak görünmüyor.

3-Kitlelerin estetik ihtiyacına cevap veren edebiyat metinleridir."([189])

Bir başka yerde ise edebî eserlerin " a-Çocuk Edebiyatı, b-Gençlik Edebiyatı, c-Kitle Edebiyatı, d-Sanatkârane Edebiyat" şeklinde dörtlü bir tasnife tâbi tutularak incelenmesi gerektiği fikrini ileri sürmektedir. Edebî eserleri bu şekilde tasnif etmenin faydasını da şu şekilde izah etmektedir: "Böyle bir tasnif hem fikrî ve edebî seviyenin gelişim çizgisinin, hem de halkın eğilimleri ile sosyal değişmenin yönü ve derecesinin ortaya çıkarılmasında kolaylık sağlayacaktır." ([190])

Burada estetik değer taşımayan ancak kitlelerin okuma ihtiyacına cevap veren kitle edebiyatını da ayrı değerlendirmiştir.

Edebî eserler dünyamızın tasnifiyle ilgili problemlerimiz var. Çocuk edebiyatı sahasında önemli çalışmaları bulunan Mustafa Ruhi Şirin, Çocuk Edebiyatının edebiyat dünyamızdaki yerinin ortaya konulması hususunda şunları söylemektedir: "Çocuk edebiyatı, bütün dünyada oluşum halinde bir edebiyat yönelişi olarak yüzyılı aşkın bir zaman diliminde gündemde kalmayı başardı. Çocuk klasiklerinin çocuklar tarafından keşfedilmesinden sonra çocuklar için yazılmış kitaplar dönemine geçildi. Çocukluk çağlarına uygun edebiyat yapılması düşüncesi çocuk edebiyatı alanındaki gelişmeye yeni boyutlar kazandırır. Çocuk yüzyılında çocuk edebiyatı incelikli bir tür, yeni bir yazarlık biçimi olarak, bağımsız edebiyat olma yolunda serüvenini sürdürüyor."([191])

Çocuk edebiyatı bağımsız edebiyat olma yolunda serüvenini sürdürürken, günümüzde hala çocuk edebiyatı var mı yok mu tartışmaları

([189]) Sadık TURAL: **Sorulara Cevaplarla Kültür Edebiyat Dil** s.14-15.
([190]) Sadık TURAL: **Edebiyat Bilimine Katkılar**,s.32.
([191]) M.Ruhi ŞİRİN: **Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1987**, Gökyüzü Yayınları, İstanbul 1987, s.37.

yapılıyor. Gençlik edebiyatı ve çocuk edebiyatı gibi kavramların ülkemizde yeni yeni gündeme geliyor olmasının sebeplerini arıyoruz. Neden bu kadar geç kalındığını tartışıyoruz. Bunları tartışmak doğru. Ancak bu milletin çocukları ve gençleri asırlarca neler okudu hangi kültür kaynaklarından beslendi. Bunun cevabını da bulmamız gerekiyor. Bugün gençlerimizin okumadığından şikayet ediyoruz.

Çocuk edebiyatı kavramı henüz macerasını tamamlamamışken bir de karşımıza gençlik edebiyatı çıkıyor. Çocuk edebiyatı mecrasına oturmak üzere...Üzerinde düşünülmesi, kafa yorulması gereken kavramlardan biri de gençlik edebiyatıdır. Gençlik, çocuklukla yetişkinlik arasındaki devre diye nitelendiriliyor. Ama bu devrenin mensuplarının zevkleri, temayülleri, istekleri ve ihtiyaçlarına uygun edebiyat nerede? Gençler 18-20 yaşına kadar çocuk kabul edilip çocuk edebiyatıyla mı muhatap kılınacaklar yoksa fizyolojik olarak çocukluktan çıktıkları an sizler yetişkin birer insansınız mı denilecek. Yoksa tıpkı çocuklar gibi gençlerin de kendi klasiklerini rastgeldik bir metodla oluşturmalarına seyirci mi kalınacak? Gençlerin hedef kitle kabul edilerek yazılan eserler yok denecek kadar az Bunlar da genellikle ilk gençlik çağını hedef alıyor. Bunda gençlere ve yetişkinlere hitabeden eserlerin kesin çizgilerle birbirinden ayrılmamasının rolü büyük.

"Günümüzde bazı edebiyat bilimciler, 'çocuk edebiyatı, gençlik edebiyatı deyimi pedagoglarca uydurulmuş bir sözdür. Edebiyat edebiyattır: çocuğa, gence, yaşlıya göre edebiyat olamaz' derken, bazı edebiyat bilimcileri de çocuk ve gençlik edebiyatının, çocuk ve gencin eğitiminin değil, yetişkin eğitiminin bir dalı olduğu görüşündedirler."([192])

Ülke nüfusunun % 40'ı genç. Dünyanın her tarafında gençlere özel hizmetler sunuluyor. Gençler için edebiyat, hatta genç kızlar için edebiyat yapılıyor. Biz ise bu kavramı henüz tartışmıyoruz bile. Gence özel edebiyat olmalı mı? Yazar kağıdı kalemi alıp 16 yaş için özel eser mi yazmalı bunların

([192]) Nuran ÖZYER: a.g.e.. s.62

hepsi ayrı tartışma konusu... Öncelikle mevcut eserlerin içinde gençlerin kabuller dünyasında yer alabilecek eserlerin tespitinin yapılması gerekmektedir. Sonra sırasıyla hepsi yapılmalıdır. Genç, neyi okuyacağını bilmediği için okumuyor. Eline geçirdiği kitap ona hitap etmediği zaman yarım bırakıyor. Dolayısıyla okuma alışkanlığı körelip gidiyor. Gencin okuyup seveceği pek çok eserimiz var. Aslında gençlik edebiyatı adına bizim öncelikle yapmamız gereken şey, gençle edebi eserleri buluşturmak olmalıdır.

Gençten ne bekliyorsak, gencin neyi beklediğini ve ne kadar alacağına dair bizde hangi hükümler varsa , o sahanın eserleri, o istikamette gelişecek ve edebî değer de bu sahaya uygun bir daralmaya uğrayacak, kendine mahsus özel bir yapı kazanacaktır. Gençlik edebiyatı da bu daralmayı bir gün yaşayacak ve kendi özel yapısını kazanacaktır. Ancak görülen odur ki bu tabiî bir seyir içerisinde çok uzun bir zamanda olacak bir iştir.

Müşterek eserler okumak ve ondan zevk almak hususunda nesiller arasında her geçen gün kopukluk büyümektedir. Gençliğin büyük çoğunluğunun okuduğu kaç müşterek eser gösterebiliriz. Bunun için gençlerin okuyabileceği ve asgari müştereklerde buluşabilecekleri eserleri bir an önce tespit etmemiz gerekmektedir.

Bizim ülkemizde de diğer ülkelerde olduğu gibi çocuklar ve gençler için yazılan ve pazarlanan kitaplar vardır. Genç tanımı yapılırken başlangıç yaşı olarak 13-14 kabul edilmektedir. 13-14 yaş grubu çocuklarının ilgi sahasına giren eserler edebiyatta birbirinden kesin çizgilerle ayrılamayacağından ve henüz çocuk ve genç edebiyatı ayrımı yapılmadığı için "çocuk edebiyatı" içinde değerlendirilmektedir.

Cemil Meriç, bir yazısında, "Dünya çocuklarının ortak hazinesi abuk sabuk yayın mıdır? Yayınevi sahiplerinin sefil çıkarları uğruna piyasaya sürdükleri abur cubur kitaplara körpe zekaları teslim etmeye kimin hakkı var

diye soruyor."([193]) bu sınırları biraz genişletip işin içine gençleri de dahil etmeliyiz. Aynı büyük tehlikeyle hatta daha büyüğüyle gençler de yüz yüzedir. Gençler müstehcen resimli dergi ve gazetelerle adeta uyuşturulmaktadır. Okuma alışkanlığının yok denecek kadar az olduğu ülkemizde gençlerin zihinleri ve hisleri dümura uğratılmaya çalışılmaktadır. Aslında bütün çocukların ve gençlerin idrakleri ve tecessüsleri birbirinden farklıdır. 'Çocuk edebiyatı' ve 'gençlik edebiyatı' gibi marjinal tasniflerde yanılma payı büyüktür. Bireyleri belli kalıplar içine sıkıştırmak güçtür. Şu anda gençlik edebiyatının ne sınırları belli ne de mahiyeti. Gençlik edebiyatı gençler için yazılan veya gence göre olduğu düşünülen kitapların bütününü kucaklıyor ama genç yetişkinler için yazılan kitapları okuyor. Bunda genç yetişkin olmasının da rolü vardır. Yine Cemil Meriç "Yaşla baş arasında kesin bir münasebet yoktur." der. Bu bağlamda ülkemizde gençlerin eline geçen kitabı okuduğunu söyleyebiliriz. Daha çok da yetişkinler için yazılan kitapları okumaktadırlar. Çünkü kendileri hedef kitle olarak muhatap kabul edilmemektedir.

Mustafa Necati Sepetçioğlu kendisiyle yapılan bir mülakatta "Yazarken okuyucuyu düşünmem, yani okuyucu endişesiyle yazmam demek istiyorum. Şâyet ben bir sanatkârsam zaten okuyucunun isteğini bulmuşumdur. Yani okuyucunun kendi öz yapısını anlatmışım demektir. Anlatmamışsam okuyucu hemen hisseder, bırakır. Birçoklarının sandığı gibi okuyucuya ne verirsen hele bir de önceden şartlanmışsa beni okur diye, düşünmesini beklemezsin. Böyleleri de vardır belki, ama mum çabuk erir, yahut da bir yerde elektrik düğmesini çeviriverirler"([194]) cevabını vermiştir. Sepetçioğlu, kendi ifadesiyle gençler için yazmamıştır. Ancak kendi klasiklerini oluşturma konusunda mahir olan gençler Sepetçioğlu'nun eserlerinde kendi ihtiyaç ve beklentilerini bulmaktadırlar.

([193]) Cemil MERİÇ . "Çocuk Edebiyatı"**Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1987**, Gökyüzü Yay., İst.1987, s.3
([194]) Ethem ÇALIK: a.g.t. s. 24

Ülkemizde Gençlik Edebiyatı konusuna dikkat çeken araştırmacılardan biri olan Prof.Dr. Nuran Özyer, Alman Gençlik Edebiyatıyla ilgili çalışmalarının neticesinde şu tespitlerde bulunmuştur:

"Gençlik edebiyatının tanımı da -tıpkı gencin tanımında olduğu gibi- ülkelere göre farklılık göstermektedir. Öyle ki gençlik edebiyatının tam olarak yerleştiği ülke olarak örnek verebileceğimiz Almanya'da bile bu kavram üzerinde tartışmalar hala sürmektedir. Genel olarak ele alındığında, Malte Dahrendorf gibi bir çok araştırmacılar "gençlik edebiyatını" gençlik çağında okunan eserlerin tümü diye adlandırırlarken bazı araştırmacılar gençlik edebiyatını, belirli ve sınırlı okuma imkanı olan durumundan kurtarıp, değişik açıklamalarda bulunmuşlardır. Örneğin Helmut Melzer Gençlik Edebiyatı'nın üç olasılık içerdiğin söyler. Şöyle ki:

1-Gençler için yazılan edebiyat,

2-Gençler tarafından yazılan edebiyat,

3-Hem gençler, hem de yetişkinler tarafından okunan eserlerin tümü.

İsveçli edebiyat bilimcisi G. Klinberg'e göre gençlik edebiyatı kavramı beş olasılık içermektedir:

1- Öncelikle ve özellikle gençliğin zevk aldığı konuları kapsayan eserlerin tümü.

2-Salt gençlik için yazılan edebiyat,

3-Gençler tarafından yazılan edebiyat,

4-Gençler tarafından, yetişkinlerin edebiyatından seçilen metinlerin oluşturduğu edebiyat.

5-Genç kuşağın beğeniyle okuduğu çeşitli metinleri içeren edebiyat türü."([195])

"Almanya'da konu itibariyle çeşitlilik gösteren gençlik edebiyatı aşağıda belirtilen gruplar altında toplanmaktadır:

1-Gençliğin sorunlarını işleyen kitaplar,

2-Macera Kitapları,

3-Hayvanlar dünyasını, çeşitli av serüvenlerini konu alan kitaplar,

4-Genç Kız Romanları,

5-Târihi Romanlar,

6-Günümüz târihi olaylarını işleyen kitaplar,

7-Yeni keşifleri anlatan kitaplar,

8-Çeşitli konulara göre düzenlenmiş başvuru kitapları

9-Ansiklopediler"([196])

Biz de gençler için olan eserleri Prof. Dr. Nuran Özyer'in Batı'dan naklettiği şekilde tasnif edebiliriz. Pek tabiî daha geniş ve ayrıntılı bir tasnif de yapılabilir. Bu tasnife gezi yazılarını, biyografileri ve şiir kitaplarını da dahil edebiliriz. Hangi türde yazılmış olursa olsun gençlik edebiyatına edebî değeri olan, gençlerin kabuller dünyasında yer alan, bedîî tefekkür oluşturacak eserleri almak bize göre daha doğru bir davranıştır.

İnsan, tabiatı gereği güzeli arar. Bu duygu çocukluktan itibaren iyi yönlendirilirse, bireyin sanattan zevk alan birisi haline gelmesi mümkün olabilir. Estetik zevk verecek olan eserler vasıtasıyla, gençlerin estetik tatmin

([195]) Nuran ÖZYER: Edebiyat Üzerine,Gündoğan Yayınları,Ank.1994, 1. bs. s.52
([196]) Nuran ÖZYER:a.g.e. s..52

ihtiyacını karşılamak gerekir. Gençler üzerinde yaptığımız ankette okudukları eserlerin estetik duygu verme derecesini sorduğumuzda gençler, genel olarak, "hiç" cevabını vermişlerdir. Bu da gençlerin estetik duygu kavramına vakıf olmadıklarını göstermektedir.

Her genç insan başarılı olmak, toplum içinde saygın bir yer edinmek ister. Kendisine örnek teşkil edecek birilerini arar. Seçtiği model gibi olmak, onlar gibi saygın bir kişiliğe sahip bulunmak en büyük arzusu olur. Tanınmış devlet adamları, sanatçılar, sporcular, bazen de roman kahramanları model olarak seçilir. Bu model arama noktasında edebî eser, önlerine örnek şahsiyetler sunmak suretiyle onların yardımına yetişecektir.

1.5.2. Gençlik Edebiyatının Târihi Seyri

Avrupa'da ilk örnekleri 18. Yüzyıldan itibaren görülen gençlik edebiyatına karşın, Türk Edebiyatı Târihi incelendiğinde ortaya çıkan tablo çok farklı olmuştur.

"Ülkemizde birçok ülkede görüldüğü şekilde ne tam açıklığa kavuşturulmuş, edebiyat biliminde yeri olan, yalnız gençliğe yönelik edebiyat kavramı var, ne de böyle bir edebi tür. Ayrıca geç de olsa bu konuyu ciddiyetle ele alıp bilimsel olarak konuya eğilme çabası da çok azdır."([197]) Tespiti bizi, bu milletin çocukları ve gençleri asırlarca neler okudu hangi kültür kaynaklarından beslendi? Sorusuna cevap aramaya sevk etti.

Geçmişe dönüp baktığımızda şunu görüyoruz: "Eskiden gerek genç, gerek ihtiyar; insanımızın müşterek okuduğu eserler vardı. Gencinden yaşlısına kadar herkes aynı kaynaktan beslenirdi. Bu kaynak Türk-İslam kültürüydü. Dünyaya gelen çocuğun ilk duyduğu ses, ezan sesi ve sonra içli ninniler, babası ile gittiği dost meclisleri dinlediği mevlidler, ilahiler, büyükleri ile gittiği camii onu manevi bir atmosferin içine sokardı. Çevresinde gördüğü sevgi, şefkat ve anlayıştı. Çocuk böyle bir ortamda doğar yetişir ve

([197]) Nuran ÖZYER: a.g.e. s.52

toplumdaki yerini alırdı. Bu hayat tabii akışına bu şekilde devam edip giderdi. Süleyman Çelebi'nin "Mevlid'i", Evliya Çelebi'nin "Seyahatname"si, Türk-İslam büyükleriyle ilgili hamasi mahiyetteki mesneviler genç-ihtiyar, münevver-halk herkesin okuduğu müşterek eserlerdi. Tabiatıyla aynı kültür kaynaklarından beslenen insanların arasında hayat tarzı bakımından büyük ayrılıklar görülmezdi. Nesiller arasında bir kontrastın hüküm sürmesi söz konusu değildi. " ([198]).

"İnsanlar göçebe dönemlerde hep birarada yaşadıkları için çocuk da o toplumun bir ferdi olarak herkesle birlikte halk edebiyatı mahsulleriyle beslenir. Bütün dünya edebiyatında da çocuklar için hazırlanmış olan eserlerden çocuklar için düşünülenleri, cemiyetin kendi dünya görüşünü, inançlarını kendinden sonraki gelecek nesillere aşılamak maksadıyla yazılmış olanlar olduğu anlaşılır. Bunlar arasında bir milletin bütün geleneğinin bir özeti olan halk edebiyatı mahsulleri, ninniler, tekerlemeler, masallar, türküler, bilmeceler, hikaye ve efsanelerle birlikte dini inançları telkin edenler bulunur."([199])

İnci Enginün 'ün de ifade ettiği gibi geçmişte edebiyat bir bütündü. Toplumun tüm fertleri aynı kaynaktan besleniyordu Çocuk için, genç için, ayrı bir edebiyat yoktu, buna ihtiyaç da duyulmuyordu.

Sözlü edebiyat mahsulleri çocuğun ve gencin eğitiminde önemli bir yere sahiptir. Mesela masallar vasıtasıyla ilerde sahip olunabilecek bir sürü değer kazandırılır.

"Almanya'da 16. Yüzyıldan itibaren Reformasyon hareketinin doğuşu ve gelişmesi, matbaanın icadı ve yayılması ve kültür alanında kiliseden kaynaklanan eğitimin karşısında hümanist burjuva eğitimin güç kazanması, gençlik edebiyatına daha fazla önem verilmesine yol açar. Pedagoglarla yazarların işbirliği sonucunda özel olarak çocuklara ve gençlere yönelik bir

---

([198]) Ahmet ÖZPINAR: "Gençlik ve Yabancılaşma" **Konevi Dergisi** Kasım- Aralık 1985, s. 28
([199]) İnci ENGİNÜN: "Çocuk Edebiyatına Toplu Bir Bakış" **Türk Dili**, Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı, Nisan 1985,s.186

edebiyat konusunda ilk tasavvurlar belirir. Edebiyat alanında bu işi gerçekleştirenler ve ilk düzenlemeleri yapanlar aslında büyükler için yazan yazarlar ve şairlerdir. Eserleri sadece o devir için değil, genel olarak gençlik ve çocuk edebiyatının şekillenip oluşması bakımından da büyük önem taşır."([200])

Aşağı yukarı aynı dönemlerde sözlü edebiyat geleneğinden sonra Türk edebiyatında gençleri eğitmek amacıyla yazılmış ahlâkî ve dinî eserler içinde XVII. yüzyılda Nabî'nin "Hayriyye"sini görüyoruz. Nabî'nin fikrî, didaktik ve ahlâkî mesnevisi "Hayriyye", şairin oğluna hayatta başarılı olma yollarını ve İslâm ahlâkını öğretmek isteyen öğütlerle doludur. Eser devrinde genç bir çocuğun anlayabileceği bir şekilde sade ve tabii bir üslupla yazılmıştır. Hayriyye'nin umumî ve beşerî tarafları ve bugün dahi her milletin gençlerine tavsiye edilebilir değerde ahlakî ve insanı öğütleri de vardır. Gerek umumî kütüphanelerde gerekse şahısların elinde çok sayıda özenle yazılmış yazmaları bulunan bu eserin, uzun zamanlar Osmanlı kültür çevrelerinde çok beğenildiği ve günün ihtiyaçlarına cevap verdiği anlaşılmaktadır.([201])

XVIII. yüzyılda Sünbülzâde Vehbî'nin Lûtfiyye adlı mesnevisi, oğluna ve onun şahsiyetinde diğer gençlere nasihat etmek için yazılmıştır. Bu eser Nabi'nin Hayriyye'sine nazire olarak yazılmıştır. Vehbi'nin eserinde Nabi'de olduğu gibi, gençlere yüksek bir gaye, enerjik bir kalkınma yolu ve hamle ufku gösterilmez. Hatta bu eserlere hakim olan nasihat fazla yükseklere göz dikmeden, mütevazi fakat menfaatçi bir insan olma ahlakı gibi görünür. ([202])

19. asrın sonuna kadar, Tanzimat yıllarına kadar edebiyatımızda çocuk –genç- yetişkin ayrımına girilmemiştir. Çocuktan yetişkine herkes aynı kaynaktan beslenmiştir. Çocuklarla ve gençlerle ilgili eserlerin var olması hususundaki asıl gelişmenin Prof. Dr. Sadık Tural'ın "Arayışlar Devri Türk Edebiyatı" adını verdiği son iki yüzyıllık zaman diliminde olduğunu görmekteyiz. Çocuk eğitimi ve psikolojisi üzerinde de durulan bu dönemde

---

([200]) Vural ÜLKÜ: a.g.m. s.459.
([201]) N.Sami BANARLI: **Resimli Türk Edebiyatı Tarihi**, Cilt II, sayfa 676.
([202]) N.Sami BANARLI: **Resimli Türk Edebiyatı Tarihi**, Cilt II, sayfa 782.

değişmekte olan dünya şartları, teknik medeniyete ayak uydurma zaruretini hisseden aydınlarımız çeşitli çalışmalar yapmışlardır.([203])

"Almanya'da 19. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren geniş halk kitleleri okumaya yönelmiştir. Bu geniş halk kitlelerinin okuma açlığını giderme çabaları trivial edebiyata (yığın edebiyatı, müptezel edebiyat) yol açar. Schiller, Goethe gibi büyük yazarların eserleri ancak birkaç yüz adet basılır, satılır ve anlaşılmazken, değerli edebî eserleri okumaya, incelemeye vakti olmayan eğitimleri eksik milyonların oluşturduğu geniş pazar, bir edebiyat endüstrisi doğurur. "Trivial" Latince bayağı, herkese açık, herkesçe bilinen , sokak... mânâsına gelen trivialis kelimesinden gelmektedir. "Trivial edebiyat", hakikat ile ahlâkî bir ilişki içinde değildir, eserlerin dünyayı sanat açısından yorumlamak amacı yoktur. Bu edebiyatın tek amacı ticaridir, okuyucularının beklentilerini yerine getirip yatırımcılarına maddi kazanç sağlamaktır. "Eserler"de gerçi insanı ve sosyal sorunlar ele alınır, fakat asla akla hitap etmeden ve entelektüel yollara başvurulmadan klişeler halinde, hissî ve inandırıcılıktan çok uzak çözümlerle sonuçlandırılır. Trivial edebiyat, fikren bağımlı insanlar yaratır ve onlar sayesinde yaşar, bu insanların bağımlılığını, hürriyetsizliğini de pekiştirir."([204])

"Almanya'da Trivial edebiyat endüstrisi çok gelişmiştir. Ucuz dergi-romanlar, rüya tabirnâmeleri, sağlık rehberleri, polisiye ve pornografik eserler, resimli"aile, gençlik, genç kız" dergileri vb., bu endüstrinin kullandığı türler ve yayın biçimleridir. Hepsinde ortak nokta, gerçekten ve gerçekçilikten uzak oluş, daha doğrusu gerçeği güzel gösterme çabası ve sosyal sorunları "iyi"- "kötü" şeması içinde aşırı duygusal bir biçimde şahsileştirmektir. (İyi kalpli fakir ve kör genç kız, zalim fabrikatör baba, tedavisi imkansız hastalığa tutulmuş, zengin ama mutsuz kişiler v.b.) Okuyucular, gazete satıcılarında "hemşire", "hekim", "mühendis", "Ajan X" "Yeşil/Turuncu..... Dizi" romanlarını daha satın alırken neyle karşılaşacaklarını baştan bilmektedirler. Bazı TV

([203]) İnci ENGİNÜN: "Çocuk Edebiyatına Toplu Bir Bakış" s. 39.
([204]) Vural ÜLKÜ: a.g.m. s. 461.

dizileri de bu edebiyatın teknik bakımdan başarılı düzenlemelerinden ibarettir." ([205])

Ülkemizde de gerek çeviri gerekse telif yayınlarda bu müptezel (trivial) edebiyatın hakimiyetinden söz etmek mümkündür. Edebî zevk adına hiçbir şey kazandırmayan bu tür yayınlar okuyucuya daha kolay ulaşmaktadır. Müstehcenlik ağırlıklı hafta sonu dergilerinin çok fazla satması bunun en güzel delilidir. Bu tür yayınların dünyayı sanat açısından yorumlamak gibi bir amacı yoktur. Dil bakımından orijinal, sanat değeri ve fikrî derinlik taşıyan, dünyayı eleştiri gözüyle görmeyi teşvik eden yayımlar çoğaldıkça bu tür yayımların olumsuz etkileri de azalacaktır. Bu vasıfları taşıyan , gençlerin "kabûller dünyasına" giren eserlerin yazılmasının yanı sıra mevcut eserlerin tanıtımının yapılmasının da gençler adına yararlı olacağı kanaatindeyiz.

Almanya'da bu dönemin gençlik ve çocuk edebiyatı da büyük ölçüde bu akımın etkisinde kalmıştır. Aydınlanmacı, akılcı düşünüş ve amaçlar kaybolmuş, onların yerine bir illüzyon edebiyatı geçmiştir. Yine bu devirde ortaya çıkan bir tür de yazarları kadınlar olan "geç kız kitapları"dır. Bunlarda da amaç, eşitlikçi ve akılcı bir eğitim değil, anne babaların ve müstakbel kocaların beğeneceği "iyi" kızlar yetiştirmektir. Dünyayı "kilise, mutfak, çocuklar ve koca" çemberi içinde görecek, tam itaatli, biraz salon adabı bilen, bir konuşmaya biraz katılabilecek kadar kültürlü kızlar ideal olarak görülür ve gösterilir. Bu edebiyat gençlerin hayata yabancılaşmasını, bir hayal dünyasında yaşamasını ister. Eserlerdeki aşırı prüderi (iffetfüruşluk) ve utangaçlık havasının arkasında ise önemli boyutlarda müstehcenlik saklıdır.([206])

19. yüzyıldan itibaren Avrupa'da Napolyon savaşlarının sonucu olarak vatanperverlik düşüncesi giderek güçlenmiş, bu duygu ve düşünceler kendisini gençlik edebiyatında da belli etmeye başlamıştır.

([205]) Vural ÜLKÜ: a.g.m.s. 461.

Almanya'da ise, romantiklerle başlayan Alman millîyetçiliğine verilen önem, millî geçmişe eğilim, 19. Yüzyılın ikinci yarısında da etkisini sürdürür. Edebî tür olarak târihî roman ön plâna çıkar. Walter Scott'un romanlarının örnek alındığı târihî romanlar, özellikle gençlik edebiyatını önemli ölçüde etkilemiştir. Bazı yazarların târihî konulara yer vermesi, 19. Yüzyılın gençlik edebiyatında târihî olayların yer almasına neden olmuştur.([207])

Millîyetçilik akımının Avrupa'da Fransız ihtilalinden sonra ortaya çıkması edebiyatı da etkilemiştir. Avrupa'da gençlik edebiyatının bu akımın etkisiyle ivme kazandığını söyleyebiliriz. Bu bakımdan bizim edebiyatımızda da özellikle devirlerinin sosyal ve siyasî şartlardan dolayı gençler tarafından en fazla rağbet edilen konu olan vatanperverlik düşüncesini işleyen sanatkârlarımızı ve eserlerini, gençlik edebiyatı içinde değerlendirmeyi uygun bulduk.

Batı'da gençlik edebiyatının oluşmaya başladığı dönemlerden itibaren bizim edebiyatımızdaki durumu değerlendiren Nuran Özyer, çocuk ve gençlik edebiyatının teşekkülünün geç kalmasının sebepleri üzerinde durmuş ve meseleye şu şekilde yaklaşmıştır: "Gençlik edebiyatı çerçevesinde Türk Edebiyatı Târihine baktığımızda Avrupa ülkelerinde genelde kabul edilen 'gençler için yazılan edebiyat' dalından çok, içinde gençlerin konu edildiği edebi eserleri görürüz. İlk örneklerini 19. yüzyılda gördüğümüz eserlerin bu denli geç kalmasının nedeni olarak, okul eğitimini ve kitap basımını gösterebiliriz. Ülkemizde matbaanın yayılış da ancak 19. yüzyılda olmuş ve geleneksel medrese eğitimine bağlı kalındığından, çocuk ve gençlik edebiyatının gelişimi konusunda belli bir ortamın sağlanması için gerekli koşullar yaratılamamıştır. Bu yüzden Türkçe yayınlanan ilk çocuk ve gençlik kitapları ister istemez Fransızca örneklere bağlı kalmıştır. Örnek olarak Ahmet Mithat Efendi'nin 1869 yılında yayınlanan "Kıssadan Hisse" adlı kitabını gösterebiliriz." Fenelon, Voltaire, Viktor Hugo, Defoe, Dumas, La

---

([206]) Vural ÜLKÜ: a.g.m. s. 462.
([207]) Nuran ÖZYAR: a.g.e. s.58

Fontaine, Shakespeare ve Tolstoy'dan yapılan çeviriler, Bu devrin beğeni ile okunan eserlerindendir."([208])

Ancak bu ön yargılı ve eksik bilgili bir yaklaşımdır. Burada Türk gençliği batılı örneklerle karşılaşıncaya kadar ne okudu? Belli bir kültürel birikimi olmayan bir gençlik, batılı örneklerle karşılaşınca ondan nasıl zevk alabilir? Batıda çocuk ve gençlik edebiyatının ilk örneklerine baktığımız zaman, sözlü edebiyat geleneğiyle karşılaşmıyor muyuz? Bizim çocuklarımız ve gençlerimiz de asırlarca aynı kaynaktan beslenmemiş mi? Soruları geliyor, ister istemez aklımıza. Diğer taraftan halk romanları olarak bilinen "Cenknâmeler" ile "Destanlar"ın gençler tarafından okunmuş olduğu gerçeği göz ardı edilmiştir. Diğer yönelişlere kısaca değinelim:

Türk edebiyatında millîyetçilik akımının tezahürlerinin yer bulmaya başlamasıyla vatan, millet, vatanseverlik gibi kavramlar edebiyatımızda yer etmeye başlamıştır.

Avrupa'ya gidip orada tahsil gören Şinasi(1824-1871) Türkiye'ye Avrupa'dan edindiği fikrî, siyasî, sosyal ve edebî bir takım düşünceleriyle döner ve bu yeniliklerin ülkemizde yerleşmesi için mücadele eder.

Tanzimat aydınları, millîyet duygusu, vatan sevgisi, hürriyet aşkı gibi o devir dünyasını bir atmosfer gibi saran fikir, heyecan ve ihtiyaçları Türk milletine de tanıtmak istemişlerdir. Eserlerinde bu kavramlara dünya edebiyatıyla paralel bir şekilde yer vermişlerdir. Dünyayı bir çığ gibi saran bu kavramlar Avrupa ülkelerinin gençlik edebiyatlarının teşekkülünde önemli rol oynamışlardır. Bu kavramlar bizim edebiyatımızda Arayışlar Devri Türk Edebiyatı içinde değerlendirilmiştir. Aslında genç yazarların, gençliği de çevresine alarak oluşturdukları bu hareket içinde gençlik edebiyatının başlangıcından söz etmek mümkündür.

([208]) Nuran ÖZYER: a.g.e. s.63

Şinasi, etrafına yeni fikirli gençleri toplayarak onlara yepyeni siyasi fikirler telkin etmiştir. Şinasi, Fransa'ya bu memleketteki fikir hareketlerinin hararetli devirlerinden birinde gitmiştir. 18. asrın fikir hareketleri ve büyük mütefekkirleri bu memlekette zengin bir fikir kalkınma meydana getirmişlerdi. Büyük ihtilal olmuş içten ve dıştan sarsılan halkı önce sosyal bir romantizm sarmış; romantik edebiyat 18. asrın ilk 30 yılında altın değerini yaşamıştır. Gençlik edebiyatının doğuşu da romantik edebiyat anlayışıyla başlar. Şinasi Paris'ten annesine yolladığı bir mektupta " Din ü devlet ü vatan ü milletim yolunda kendimi feda etmek isterim." demiştir. Bir kimsenin vatan ve millet yolunda canını verecek kadar bu varlıkların kutsiyetini kavramış olmasında devrin modası olması itibariyle Avrupaî bir çeşni vardır. İlk defa şiirlerde şeref-i millet, gayret-i millet terkipleri kullanılır.

Şinasi Fransa'dan edindiği ve hayran kaldığı hürriyet gibi fikirleri gazetecilik ve edebiyat sahalarındaki çalışmalarıyla halka duyurmayı gaye edinmiştir. Gazeteyi en büyük silah olarak kullanmıştır.

Divan'ında La Fontaine'nin Fable'lerine benzeterek yazdığı manzum masalları çocuk ve gençlik edebiyatının ürünleri içinde yer almalıdır. ([209])

Türkiye'de vatan şairi diye şöhret kazanan ilk şair Namık Kemal'dir. (1840-1888) O,Türk halkına millî benliğini ve kendi değerlerini tanıtmak; ona hürriyet aşkı vermek ve bilhassa ecdad kanıyla yoğrulmuş vatan topraklarını uğrunda şuurla can verebilir bir seviyede sevdirmek istemiştir. Vatan,millîyet, hür kelimesinden türettiği hürriyet kelimelerine büyük mânâlar kazandırmıştır. Aynı şekilde istiklâl kelimesini de sağlam bir mânâda kullanmıştır. Öteden beri Avrupa'da yapılmakta olan millî, sosyal ve siyasî mücadelelerden fikir ve ilham alan bu kelimeler, Türkçe'de kullanıldıkları ilk anlardan başlayarak, sadece birer kelime olmakla kalmamış, yaralı bir milletin, uğrunda sürekli mücadele yaptığı birer mukaddes ideal değeri kazanmıştır. Namık Kemal, Türkiye'de fikrî, edebî ve sosyal hayata kuvvetle tesirli olacak, yeni ve Avrupaî bir edebî hayat tesisine çalışmıştır. Sanat, onun elinde sosyal fayda

([209]) N.Sami BANARLI: **Resimli Türk Edebiyatı Tarihi**, Cilt II, sayfa 859-868.

için ve millî idealler uğrunda kullanılan bir vasıta mahiyeti almıştır. Dilde halkın anlayacağı bir lisanla yazmak lüzûmunu herkesten daha kuvvetle müdafaa ve tatbik etti. Avrupaî edebiyatın her türünde eserler yazarak onları okuyan geniş bir orta sınıfının yetişmesinde etkili oldu.([210])

Namık Kemal'in Tanzimat devrinde söylediği hürriyet aşkı, vatan ve millet sevgisi şiirleri, bu devrin en orijinal ve en canlı manzumeleri olmuştur. Bunlar arasında en çok "Hürriyet Kasidesi", "Vatan Manzûmesi", "Vatan Türküsü", "Vatan Mersiyesi" "Vatan Şarkısı" Namık Kemal'in duyuldukları ilk günden beri millî bir sevgi ve heyecanla yer edip bestelenerek okunan manzûmeleridir.([211]) "Vatan Yahut Silistire","Celâleddin Harzemşah", "Cezmi" aynı düşüncelerle yazılmış târihî eserleridir; bu eserlerin asıl muhatapları 14-24 yaşlar arasındaki gençlerdir.

Namık Kemal'de vatan fikri, çağdaş Fransız ve Alman vatancıların vatan anlayışlarının tesiri altındadır. Ancak Namık Kemal'in vatan anlayışı, adapte bir vatan anlayışı değildir. O, garptan aldığı fikirlerle Türk ruhunda ve Türk edebiyatında, esasen var olan vatan sevgisini bütünlemiş ve harekete geçirmiştir. Ona göre vatan, sadece üzerinde doğulan ve yaşanılan bir yer değildir: Vatan, kendi çocukları olan insanlar arasında dil birliği, menfaat birliği, fikir ve sevgi kardeşliği yaratan, mukaddes bir topraktır ki her taşı için bir can verilmiş; her avuç toprağı bir ecdad vücudundan yâdigâr kalmıştır. Vatan sevgisi her sevginin üstündedir. Türkiye'de vatanperverlik Namık Kemal'in verdiği heyecanla beslenmiştir.

Namık Kemal'in ruhunda daha çocukluğunda mevcut olan hak ve hürriyet duygusu, bilhassa XVIII. asır Fransız fikir hareketlerinin ve Fransız ihtilalinin neşrettiği fikirlerle bütünleşmiş ve bir ideal derecesine varmıştır. Namık Kemal, bu hareketler sonunda Batı dünyasında gerçekleştiğine inanılan insan hak ve hürriyetlerini kendi vatanında da mümkün görmek istemiş, bu hak ve hürriyet davası, onun millet ruhuna işleyen imanlarından

([210]) N.Sami BANARLI:a.g.e., C.II. ,s. 879-914.
([211]) N.Sami BANARLI: a.g.e., Cilt II, sayfa 879-914.

olmuştur. Namık Kemal, hürriyet konusunda ancak kendinden sonrakilere bu imanı ve bu fikri hazırlamış olmak bakımından mühim vazife görmüştür.([212])

Avrupa'da gençlik edebiyatının teşekkülünde önemli rol oynayan vatan, hürriyet gibi kavramlar bizim de Arayışlar Devri Türk edebiyatımızın doğuşunda, gençliğin fitilinin ateşlenmesinde, gençliğin temayül ettiği edebiyatının tohumlarının atılmasında etkili olmuştur. Ayrıca bu dönemde meydana getirilen eserlerin devrin gençliği üzerindeki etkileri ve özellikle gençlerin kabuller dünyasıyla örtüşmesi, gençlerin edebî zevklerinin teşekkülünde rol oynaması bize gençlik edebiyatının ilk örnekleri olabilirleri düşündürtmektedir.

Namık Kemal, vatan sevgisi, hürriyet ve bu yolda canını verircesine mücadele konusunda kendisinden sonra bir çok genci, bu arada Atatürk'ü de kuvvetle etkilemiştir. Atatürk, öğrencilik yıllarında onun yasaklanan yazılarını okumuş, Kurtuluş Savaşı yıllarında ondan ilham almış, onun bazı şiirlerine konuşmalarında yer vermiştir.([213])

Namık Kemal'in eserlerinin bir devrin gençliğine yön vermesi edebiyatın en etkin eğitim araçlarından olduğunu bize göstermektedir. Onun eserleri hem eğitim hem de gençlik edebiyatı açısından devrinin gençliğini etkilemiştir.

Türkiye'de Tanzimat edebiyatı ile birlikte yeni bir kültür çevresi meydana gelirken, bu kültür seviyesine bir taraftan oldukça üstün vasıflı edebi eserler sunulurken bir taraftan da eserleriyle daha geniş halk kitlelerine seslenen yazarlar yetişiyordu. Bunlar da Avrupai tarzda eserlerdi. Ancak bunlar halk seviyesini aşamayan bir sanat seviyesinde oldukları için, bu dereceden yukarı çıkamıyorlar, yahut şuurlu ve imanlı bir şekilde halka okuma zevki aşılamak gayesiyle eserlerini halk için yazıyorlardı. Bu idealist

---

([212]) N.Sami BANARLI: a.g.e. Cilt II, sayfa 892-894.
([213]) Yahya AKYÜZ: **Türk Eğitim Tarihi,** Ankara Üni. Eğt. Bil. Fak Yay. Ankara 1982 s.131.

halkçıların kitaplar ve gazeteler dolusu, yazdıkları eserler bilhassa Tanzimat edebiyatı boyunca her bakımdan faydalı ve uyandırıcı eserler oluyordu. ([214])

Tanzimat döneminin en üretken yazarı Ahmet Mithat Efendi'dir.(1844-1913) O hukuktan biyolojiye, biyolojiden iktisada, iktisattan edebiyata birçok sahada yazılar yazan, geniş bir halk kitlesinin nice ihtiyaçlarına cevap verecek mahiyetteki yayınıyla tam anlamıyla popüler ve ansiklopedist bir yazardır. O kadar ki Türk edebiyatı onun kadar çok yazan o ölçüde çalışkan ve idealist bir halk yazarı görmemiştir. Onun eserlerinde derin bir bilgi yahut bu eserlere yaşama hakkını verecek bir sanat üstünlüğünü aramak boşunadır. Ahmet Mithat Efendi'nin yazdığı eserlerinin çoğu târihe karışmış eserlerdir. Ancak o Türkiye'de okuyan bir halk zümresinin oluşmasını sağlama görevini başarıyla yerine getirmiş bir yazardır. ([215])

Arayışlar Devri Türk Edebiyâtını, çocuk ve gençlik kitapları konusunda ilk ciddi atılımın yapıldığı dönem olarak değerlendirebiliriz. 19.yüzyılda dünya edebiyatında görülen müptezel edebiyata benzer bir edebiyatın bu dönemde bizde Ahmet Mithat Efendi'yle başladığını söylemek mümkün. Ahmet Mithat Efendi, okuma alışkanlığı kazandırmak, okuma oranını yükseltmek amacıyla, okuyucunun kolayca anlayacağı edebi değer endişesi taşımayan popüler romanlar yazmıştır.

Aslında bütün dünya çocuklarını ve gençlerini besleyen müşterek klasikler, bizim edebiyatımıza da çeviri yoluyla girmiş ve çocuk ve gençlik kitaplarının ilk örnekleri olmuştur. Robinson, Güliver vs. tüm dünya edebiyatlarının ilk örnekleri olarak karşımıza çıkar. Çocuğun uyanışı domino taşı gibi tüm dünyayı sarmıştır. Çocuklar ve gençler hep aynı ana kaynaktan beslenmiştir. Ada romanlarının ilk kaynağı Hay Bin Yakzan'dır. Robinson dahil bu tarzda yazılmış dünya gençliğini etkilemiş bütün romanlar bu kitaptan etkilenerek çoğalmış ve çeşitlenmiştir.

([214]) N.Sami BANARLI: a.g.e. ,Cilt II, sayfa 906.
([215]) N.Sami BANARLI: a.g.e., Cilt II, sayfa 906.

Serveti Fünun döneminin önemli isimlerinden Tevfik Fikret(1867-1915) çocuklar için yazdığı "Şermin" adlı eseriyle çocuk edebiyatı târihi içinde önemli bir yere sahiptir. Fikret, gençlerle de yakından ilgilenmiş, gençlik için de önemli söylemlerde bulunmuştur. Tevfik Fikret 1911 yılında yazdığı "Halûk'un Defteri" adlı şiir kitabında, şair bir babanın, toplumsal, ahlâkî, millî, vatanî ve insanî öğütlerini, kendi çocuğunun şahsiyetinde bütün yurt gençliğine sunmuştur. Bu eserde hürriyet fikrini telkin eden şiirlere yer vermiştir. Onda bu inancı oluşturan amillerden biri özlediği gençliğin timsali olan oğlu Halûk idi. Gençlik, istibdat döneminde karamsarlığa düşen Fikret'in umut ışığı olmuştur. Fikret bu eseri vasıtasıyla gençlere inandığı fikirleri aşılayarak onları fikir yoluyla eğitmek ister.

Fikret, o günün gençlerine ithaf ettiği "Ferda" şiirinde gençliği geleceği yaratacak dinamik bir güç olarak görür. Fikret'in gelecek(ferda) olarak gördüğü gençlik deyince gözünün önüne oğlu ve öğrencileri gelir. Fikret'in özlediği gençlik, vatanını kutsallaştırır ve onu korumayı bir vazife bilir. Fikret'te hürriyet fikri, vatan fikrine sıkı sıkıya bağlıdır. Vatan, millet, hürriyet ve gençlik kavramlarının birbirine bağlı kavramlar olduğunu belirtir. O, gençlikten(Halûk'tan) vatana faydalı ne varsa "ilim,fen, itimat, itina, cesaret, ümit" hepsini kucaklayarak getirmesini ve uyandırmasını ister. "Bir Kız Mektebi İçin" adlı şiirinde gençleri şanlı târihimizin varisi olarak görür. Fikret, çökmeye yüz tutmuş devletin yeni bir hayata kavuşmasını özler, bunu da taze bir güce sahip olan gençlerden bekler. Fikret, Ferda şiirinde gençleri över, fakat onların sorumluluklarını da hatırlatır.

Hürriyet aşkı, vatana bağlılık duygusu, çağdaş bir Türkiye ideali, sorumluluk hissi, yılmayan bir irade ... İşte Tevfik Fikret'in geleceğin timsali olarak gördüğü gençlikten beklediği şeyler. Gençlik kavramı mahiyeti itibariyle soyuttur. Fikret, "Ferda" şiirinde ona sanat gücü ile heyecan dolu, canlı, hareketli, somut bir mahiyet vermesini bilmiştir. Fikret'ten önce gençliği böyle hem soyut, hem somut bir şekilde tasvir eden bir Türk şairi yoktur.

Fakat Fikret'ten sonra Türk edebiyatında ve sosyal hayatında gençlik kavramı, hep onun tarzında ele alınmıştır.([216])

Hüseyin Rahmi Gürpınar(1864-1944), Ahmet Mithat Efendi'nin açtığı popüler Türk edebiyatı çığırının önemli temsilcilerinden biridir. Çok sayıda yazdığı romanlar, İstanbul halkının iç mahallelerdeki hayatını ve bu hayatın karakteristik tiplerini, tipik vakalarını keskin çizgilerle karikatürize etmiştir. Geniş halk gruplarına hitabeden, samimi ve popüler yazıları, bilhassa Türk halkı arasındaki gelenekli komedi zekâsını hareketlendiren güldürücü hayat tabloları, onu hemen hemen her kesimden insanın okuduğu biri yapmıştır. Hüseyin Rahmi'yi çok okuyan bu gruplar içinde gençler de önemli bir yere sahiptir.([217])

"Kostantinidi Efendi, batıdaki örneklere uyarak Osmanlı edebiyatının ilk ciddî antolojisini iki cilt halinde sunar. Birinci ciltteki yazıların muhatabı çocuklardır. İkinci ciltteki yazılar ise yetişkinler içindir. Şüphe yok ki çok yerinde bir teşebbüs . Yazık ki Efendiyi takip eden bir başka müntehabatçımız zuhur etmemiştir."([218]) bu tasnifte gençlerin hangi kategoride değerlendirildiği belirsizdir.

Ata Bey'in " İktitaf" ları Cemil Meriç'e göre ([219]) Galatasaray'ın genç okuyucularına edebiyatımızı tanıtmak amacıyla hazırlanan sevimsiz bir mektep kitabı. Sonra Süleyman Şevket'in "Güzel Yazılar"ı ve onu takip eden benzeri yayımlar.

Ahmet Hikmet Müftüoğlu (1870- 1927), sade dille yerli ve millî konulara şuurlu olarak ilk eğilim gösteren yazarlarımızdandır. Türkçü duygularını eserlerinde kuvvetle işlemiştir. Çağlayanlar, 1908'den sonraki Türkçülük hareketlerinin millî kültür ve millî heyecanla yoğrulmuş, zengin verimlerinden biridir. O yazdığı Türkçü ve millîyetçi hikâyelerle bir devrin

([216]) Mehmet KAPLAN: "Ferda" **Türk Dili** Gençlik Yılı Özel Sayısı, Mayıs 1985, sayfa 434-439
([217]) N.Sami BANARLI:a.g.e., Cilt II, sayfa 1060.
([218]) Meriç,Cemil: a.g.m. s. 4.
([219]) Meriç,Cemil: a.g.m. s. 4.

gençliğini etkilemiştir.([220]) Çağlayanlar adlı eserinin muhatabı bütünüyle 14-24 yaş grubudur.

Mehmet Emin Yurdakul(1869-1944), Türkçülüğü ilk defa bir sanat ideali haline getirmiştir. Türk edebiyatının son asırlarda yetişen büyük ve idealist şairlerinden biridir. Onun söyleyiş bakımından çok kere fazla sade ve musikîsiz manzûmelerini güzel gösteren tılsım, inanmış ruhunun sönmek bilmeyen Türkçülük ve halkçılık aşkında ve bu aşkın mısralara çarpan bir gönülden ses vermeğe muvaffak olan samimiliğindedir.

"Ben bir Türküm; dinim, cinsim uludur,

Sinem, özüm ateş ile doludur."

mısraları Türklük heyecanıyla söylenmiştir. O, bir ülkü şairi olarak millet için sanat idealiyle çalışmıştır. Çok sevdiği milletinin hayranı olduğu târihî kahramanlığını övmekten büyük zevk almıştır. Yunan savaşını takip eden yıllarda millî ruhu uyandırmaya çalışan şiirler yazmıştır. Şiirlerinin büyük bir kısmını, Türk ordusuna hitap ederek, onu takdis eden, ona cesaret ve iman veren duygularla söylemiştir. Şair Türk halkının, hakkını ve hürriyetini almak için savaştığını, Türk aydınının ruhunda Türkçülük aşkının önüne geçilmez bir iman haline geldiğini de görmüştür.([221]) Genç kuşakları düşünceleriyle derinden etkimiştir.

Ömer Seyfettin(1884-1920), millî hislerinin kuvvetli oluşu, onun bir çok hikâyelerini, Türk- Osmanlı târihinin fazilet, îman ve kahramanlık vakalarından alınmış konularla süslemiştir. En çok başarı gösterdiği hikâyeler, tamamıyla destânî bir ruhla yazılmış olan millî- târihî hikâyeleridir. Balkan zulümlerini yakından görmüş bir Türk genci olması Ömer Seyfettin'i bütün hayatı boyunca millîyetperver bir insan olarak yaşatmıştır. Bir çok hikâyesinde Türk gençliğinin millî gururunu canlandırmak arzusu vardır. Toplumsal hayatın aksayan taraflarını gösteren ve bu hadiselerde şarlatan

([220]) N.Sami BANARLI: a.g.e. Cilt II, s. 1080-1082.
([221]) N.Sami BANARLI:a.g.e. Cilt II, s. 1083-1087.

şahısları ele alan hikâyelerinde hicivci bir karakter görülür. Edebiyatın her bakımdan halka hitap etmesi lüzumuna inanan yazarın duyduğu heyecan halkın duyduğu heyecandır. O, her şeyden çok kuvvetli bir mefkûrecidir. Fikirlerini, açık sade ve hazmedilmiş ifadelerle anlatır. Millîyetçi görüşlerini târihî hikâyelerinde olduğu gibi târih vakalarıyla birleştirerek ifade eder. Onun millîyetçiliği Türk birliği esasına dayanır. Ömer Seyfettin, çevresini, milletinin târihini, hatta genellikle insanlığı iyi görmüş ve gelecek nesillere kendi devrinden bir çok özellik bırakmaya muvaffak olmuş bir millet ve toplum sanatkârıydı.[222] Ömer Seyfettin hem devrinde hem de günümüzde çocuklar ve gençler tarafından sevilerek okunan bir yazardır.

Ziya Gökalp (1876-1924), Osmanlı birliği, İslâm birliği fikirlerinin çarpışmakta olduğu bir devirde, kalpleri memleket sevgisiyle çarpan fakat millî saadete dağınık ve vuzuhsuz yollardan yürümeye çalışan gençlere gerçek ve ışıklı bir hedef göstermiştir; millîyetperverliğin program ve felsefesini çizerek, millî cereyanın kalbi ve nâzımı olmuştur.

Ziya Gökalp, Türk edebiyatına şiir, manzum destan, masal, nesir, ilmî ve fikrî makaleler, ve kitaplar bırakmış olan büyük bir ilim ve ideal adamı, gerçek ve şuurlu bir Türk millîyetperveridir. Vatan ve millîyet anlayışındaki ilmî ve fikrî şahlanışları ise her türlü ölçünün üstündedir.

"Vatan ne Türkiye'dir Türklere, ne Türkistan;

Vatan büyük ve müebbed bir ülkedir: Tûran!"

beytiyle devrinin bir köke sarılma ihtiyacına cevap verdiği için hafızalarda sıcak akisler uyandırmıştır. Gençliğin bir köke sarılma ihtiyacına cevap vermesi itibarıyla da devrin gençliğini derinden etkilemiştir. Bu şiir ve onun telkin ettiği ülkü, bir milletin gençliğindeki asil ruhu kamçılamıştır.

Ziya Gökalp, Vatan manzûmesinde ise, hudutları içinde dil, mefkûre, ve din birliğiyle birleşmiş yekpâre çalışkan bir millet düşünür. Bu kavramların

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

gençlik için son derece önemli olması itibarıyle sadece o devrin gençliği değil, günümüz gençleri tarafından da benimsenen, sevilen eserler olmuştur.

Türkçülüğün Esasları adlı eseriyle de, Türk millîyetçiliği, Türkiye sevgisi, devlet, millet sevgisi, millî zevkin teşekkülü hususlarında gençliğe önemli mesajlar vermiştir. Türkçülük fikriyle, Türk milletini yükseltmeyi hedef göstermiştir. ([223])

Hamdullah Suphi Tanrıöver (1886- 1966) Yirminci yüzyıl Türkiyesinde millîyetçilik çalışmalarının toplumsal bir hareket ve edebî bir akım halini almasında bu hareketlere merkezlik yapmış olan Türk Ocakları'nın büyük bir görev gördükleri muhakkaktır. Ocaklarda görev alan Türk ediplerinden bir kısmı gençlik üzerine yazılarıyla etkili oluyorlarken diğer bir kısmı da kuvvetli söz söyleyişleriyle aynı millî heyecanı alevlendirmek ve yaymak için çalışıyorlardı. Ziya Gökalp'ın sessiz ve sakin sohbetleri yanında Mehmet Emin'in ve daha bazı Ocaklıların gür ve tanınan bir sesle Türk millîyetçiliği için konuşup, Türkçülük heyecanını terennüm eden şiirler okudukları duyuluyordu. Fakat Türk Ocağının yetiştirdiği hatipler içinde, hitabet kabiliyeti ile bir çok genci Türkçülüğün sihrine sürükleyen, sanatkâr Hamdullah Suphi Tanrıöver'dir.

Hamdullah Suphi, Türk gençlerine, Türklük uğrunda daima yükselen bir **Dağ Yolu**'nda bulunduklarını haber veriyordu. Daima gür ve ahenkli bir sesle konuşan Hamdullah Suphi millî edebiyat cereyanının belki en hareketli ve en heyecanlı ediplerinden biriydi. Berrak, çekici ve inandırıcı söyleyişleriyle1912-1920 yılları arasındaki millî heyecanın dili ve kalbi oluyor, gençler üzerinde kuvvetli tesirler bırakıyordu. Türk Ocaklarında söylediği hitabelerden toplanmış eseri iki cilt halinde Dağ Yolu, çeşitli gazete ve dergilerde yayınlanmış makaleleri de Günebakan adıyla yayınlanmıştır .Bu kitaplarda toplanan yazılar, târihe gizlenen Türk'ü, yaşayan Türk'e tanıtmak ve Türk gençliğine Türk milletinin hürriyeti ve saadeti için çalışmak yolunda

([222]) N.Sami BANARLI: a.g.e., Cilt II, s. 1103-1107.
([223]) N.Sami BANARLI: a.g.e., Cilt II, s. 1110-1119.

kuvvetli telkinler ve örneklerle süslü ve millî edebiyatımızın gür sesli yazıları arasındadır. O, ölümüne kadar Müslüman-Türk milletinin vicdanî terbiyesi ve çeşitli zararlı akımlara karşı Türk millîyetçiliğinin savunması konuları üzerinde heyecanla çalışmıştır.([224])

Mehmet Akif Ersoy: 1873-1936) İstiklâl marşı şairi Mehmet Akif, Türk edebiyatında bir ahlâk ve fazilet timsali, bir dinî iman sanatkarı ve millî heyecan şairi sıfatıyla ebedîleşmiştir. Dile kuvvetle hakim, fikrî ve edebî kültürle donanmış realist bir sanatkardır. Yaşamış ve yaşayan insanlığın iç ve dış alemlerine ait derin görüşleriyle birleştirdiği bilgi ve şuurun ışığıyla aydınlanmış, açık ve kolay söyleyişleri, onun büyük sanatını belli etmeyecek kadar sade,mütevazı ve tabiidir.

Akif, şiirler, günün toplumsal hayatından manzum hikâyeler, telif ve tercüme makaleler, edebî sohbetler yazmıştır. Akif, İstiklal mücadelesine öyle inanıyordu ki, İstanbul'dan Ankara'ya kadar hemen hemen yürüyerek gitti; önüne gelen yerde halkı millî kuvvetlerle birleşmeye sevk etti. Vaazlar verdi. Nutuklar söyledi. Türk halkının istiklal mücadelesindeki en büyük moral kaynaklarından biri oldu. Akif, savaş yıllarında Türk millîyetçiliğinin şairi oldu. ([225])

"Safahat adlı eserinin altıncı kitabı olan Asım'da Asım'ın şahsiyetinde aydın, vatansever, hakiki Türk gençliği, 'Asım'ın Nesli' olarak temsil edilir. Bu nesil Çanakkale'ye koşan ve Çanakkale zaferini kazanan nesildir. Türk'ün namusunu çiğnetmeyen bu imanlı nesil, Türk milletini kurtaracak yarınki Türkiye'yi kuracak olan nesildir. Akif bu nesilden çok ümitlidir. Bu neslin vazifesi artık memlekete faziletli ve imanlı bir medeniyet getirmektir. Çünkü memleketin kalkınması için iki şey lazımdır: Maarifet ve fazilet...

Akif Asım'ın nesline şöyle seslenir:

"Bizler edvar-ı fâziletleri cidden parlak

([224]) N.Sami BANARLI: a.g.e., Cilt II, s. 1127-1128.
([225]) N.Sami BANARLI:, a.g.e., Cilt II, s. 1151-1162.

Bir büyük milletin evladıyız, oğlum ancak

O fâzilet son üç asrın ilmiyle yürüyüp gitmedi...

Bu cihetten, hani, hiç yılmasın oğlum gözünüz,

Sade garbın yalnız ilmine dönsün yüzünüz,

Giden üç yüz senelik ilmi sık elden edinin

Fen diyarında sızan nâ-mütenahi pınârı

Hem için hem getirin yurda o nâfi' suları

Ayni menbâ'ları ihyâ için artık burada

Kafanız işlesin oğlum kanal olsun arada"([226])

Mehmet Akif, hem kendi yaşadığı zamanda hem de günümüzde Türk gençliğini derinden etkilemiş bir şairdir.

Yahya Kemal Beyatlı: (1884- 1958) Yahya Kemal, Türkiye târihinin şeref sayfalarından süzülmüş dil ve sanat hatıralarını, kültür ve medeniyet miraslarını; millî ve Avrupaî bir sanat anlayışıyla birleştirerek; bir duygu, bilgi ve tefekkür saltanatı içinde; edebiyatımıza târihî ve çağdaş Türk şiirinin sonucu diyebileceğimiz kudretli bir söyleyiş kazandıran büyük üstad şairdir.

Yahya Kemal'in sanatını şahlandıran heyecan, Balkan şehirlerinde geçen bir çocuklukla başlamıştır. Her yaz şimale doğru asırlarca koşan eski Türk akıncılarının öksüz bıraktıkları vatan topraklarında tüten bir mazi hasreti, bir sanatın ilk ürperişlerini yaratmıştır. Yahya Kemal, tarihi özümlemiş bir şairidir. Ta Malazgirt'ten bu yana bütün Selçuk zaferleri, bütün Osmanlı şahlanışları, dünya târihine denizlerde ve karalarda yazdığımız altın sayfalar

([226]) Mehmet Akif Ersoy: Safahat (Hazırlayanlar: Ömer Faruk Huyugüzel, Rıza Bağcı, Fazıl Gökçek)Feza Gazetecilik A.Ş. Yay. C.II, s. 880, İstanbul

nerede ve ne zaman yazılmışsa, Y. Kemâl'in ruhu da orada ve o zamanda yaşamıştır. Yahya Kemâl , bir şair olarak bizi ecdadımızın destanlar yarattığı asırlara götürüyor, orduların zaferlerini bir divan şairi Türkçesiyle terennüm ederek asırları ve zaferleri kendi sesleriyle dinliyoruz. Şairdeki bu destan ruhu ileri bir batı şiir kültürü ve klâsik Türk şiirinden süzülmüş zengin dil ve sanat değerleriyle de doludur.

Yahya Kemâl, bir vatan şairidir. Onun vatan şairliği, sadece vatanın büyük sarsıntılar geçirdiği yıllarda duyulması tabiî bir hassasiyetin eseri değildir. Yahya Kemâl'de târihî, coğrafî, toplumsal bilgi ve hakikatlere dayanan yüksek ve realist bir anlayış vardır. Yahya Kemâl, sesinde bizim, ruhunda bizim, şevkinde bizim, hatıralarında bizim bulunduğumuz şiiri Türk milletinin edebiyatına vermiştir. ([227])

Yahya Kemal, her biri birer sanat harikası olan eserleriyle Türk gençliğine, ana dil sevgisi ve şuuru; târih sevgisi ve şuuru, vatan sevgisi, aitlik duygusu, ait olduğu toplumu ve değerlerini sevme fikri; edebî zevk ve estetik duygusu vermesi bakımından, her devirde Türk gençliğini beslemiştir ve beslemeye devam edecektir.

Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun (1884-1974) romanları; **Millî Savaş Hikâyeleri** ve **Bir Serencam**, adlı hikâye kitapları; **Vatan Yolunda** ve **Anamın Kitabı** adlı anı kitapları ve **Atatürk Monografisi** adlı eseri gençlerin okuyabilecekleri eserler arasındadır.

Halide Edip Adıvar da romanları ile **Mor Salkımlı Ev** ve **Türkün Ateşle İmtihanı** adlı anı kitaplarıyla gençlerin okuduğu ve okuyabilecekleri bir yazardır.

Reşat Nuri Güntekin, (1889-1956) eserlerinin büyük bir kısmında, Anadolu'daki yerli ve millî hayata geniş ölçüde yer vermesi dolayısıyla, Memleket edebiyatı mahiyetinde gelişen bir edebiyatın kurucuları arasındadır. Reşat Nuri eserlerinde, Batı edebiyatından, nüfuzlu görüşlerle

edinilmiş, ileri bir roman ve tiyatro tekniği ile yurdumuzun çeşitli hayat sahnelerini; acı ve tatlı en sempatik maceralarımızı; bizim toplumumuzu, ve bizim psikolojimizi büyük başarıyla yaşatmaya muvaffak olmuştur.([228])

"Reşat Nuri'nin **Çalıkuşu** romanını okuyanlar, eğer bu kitabın sathında kalırlarsa, onu hareketli bir macera romanı sanmak hatasına düşebilirler. Gerçi onun romanları, macera romanı seviyesiyle de okunsa yine güzel ve temizdir. Fakat onun romanlarının asıl güzelliğini, bize her vak'a arkasında bir memleket manzarası, bir memleket realitesi göstermesinde ve böylece sessiz sedasız; gösterişsiz, şatafatsız, bir Memleket edebiyatı vücuda getirmesindedir."([229]) diyor Nihat Sami Banarlı.

Çalıkuşu, Türk Edebiyatının gençlik klasiğidir. Çalıkuşu'nu okumayan genç çok azdır. Çalıkuşu'nun kahramanı "Feride özellikle o yıllarda(Millî mücadele yılları) bir genç kız için yaşanması güç olan ortam içinde, eğitim ve öğretim savaşı veren ilk genç kız olarak büyük önem taşır. Feride, Çalıkuşu'na kadar, romanlarda görülen, karşılaştıkları güçlükler ya da çeşitli yıkıntılar karşısında boyun büken, başkalarına sığınarak korunmaya çalışan kadın tipini aşmıştır. Ayrıca neşesi, canlılığı, içtenliği ve şakacılığı ile de sevimli bir genç kızdır."([230]) Bu bakımlardan gençlerin kendileriyle özdeşleştirebileceği bir kahramandır.

Nitekim, "Gerçekten Feride uzun yıllar, gençler arasında ideal bir genç kız olarak yaşamıştır."([231]) Yapılan bir anketten alınan sonuçların da bunu kanıtladığı görülmektedir: "Üniversitede okurken muhtelif şehirlerden iki bin lise talebesi arasında yaptığımız bir ankette "En sevdiğiniz romanın ismi?" diye sormuş, hemen hemen bin dokuz yüz talebeden "Çalıkuşu" cevabını almıştık. "En beğendiğiniz roman kahramanı?" sualini gençler "Çalıkuşu'ndaki

---

([227]) N.Sami BANARLI: a.g.e., Cilt II, s. 1167-1200.
([228]) N.Sami BANARLI:a.g.e. , Cilt II, s. 1209-1215.
([229]) N.Sami BANARLI:a.g.e., Cilt II, s. 1209-1215.
([230]) Olcay ÖNERTOY: **Reşat Nuri Güntekin,** Cem Yayınevi, İstanbul 1979, s. 47.
([231]) Olcay ÖNERTOY: a.g.e. s.48.

Feride" diye cevaplandırmışlar, "Kim gibi olmak istersiniz?" denince de hemen hemen bütün kızlar "Feride gibi" diye karşılık vermişlerdi."([232])

"Reşat Nuri'nin roman kahramanlarının bir kısmı, sağlam karaktere, güçlü iradeye, bozulmayan ahlâk duygularına ve belli bir davaya sahip oldukları için, içinde bulundukları çevre, olaylar ve durum değiştiği halde kendilerinde bir değişiklik görülmez."([233]) Bu itibarla gençlerin kendilerine model olarak seçebilecekleri karakterlerdir.

Gençler, Reşat Nuri Güntekin'in eserlerinde Yahya Kemal'in([234]) ifadesiyle "halis Türkçenin örneklerini" bulabileceklerdir.

Anadolu Notları, yurdumuzun hemen her köşesini gezmiş, görmüş ve sevmiş olan Reşat Nuri'nin seyahat intibalarıyla doludur. Bu eser, halk kültürü dediğimiz, şifahi bir kültürle, kendi âleminde ileri bir zekâ ve anlayış seviyesine ulaşmış bulunan Türk halkının bir dolu hususiyetlerini; eski, yeni ve her çeşit değişikliğe karşı gösterdiği inanılmaz kavrayışı en sempatik sebepleriyle hikâye eden bir eserdir.([235]) Bu itibarla gençlerin severek okuyacakları bir eserdir.

Reşat Nuri Güntekin gençlerin sevdiği, severek okuduğu bir yazardır. Gençlerin en çok sevdikleri yazarları ve eserleri belirlemek üzere yaptığımız ankette Reşat Nuri birinci sırada yer almıştır. Çalıkuşu da, en çok sevilen ve okunan eser olma özelliğini devam ettirmektedir.

Faruk Nafiz Çamlıbel (1898-1973) Faruk Nafiz şiirlerinin ekseriyeti bakımından daha çok bir aşk şairidir. Fakat onun aşkının mayasında, doğuştan bir Türk dili aşkı, bir tabiat sevgisi, bir vatan ve millet aşkı adeta birlikte yoğrulmuştur. Şair, Türk milletinin kendi millî ve bedii kıymetlerini edebiyat vasıtasıyla yakından tanıtmıştır. Gençler, Faruk Nafiz'in şiirlerinde Türk milletinin târihi zevkini, Türk dilinin zevkini bulacaklardır.

([232]) Nezihe ARAZ : **Havadis** 8.12.1956 Naklen :Olcay ÖNERTOY: **Reşat Nuri Güntekin**, Cem Yayınevi, İstanbul 1979, s. 48
([233]) Olcay ÖNERTOY: a.g.e. s48
([234]) Yahya Kemal BEYATLI: **Edebiyata Dair**, İstanbul 1971, s.99.
([235]) N.Sami BANARLI:a.g.e. Cilt II, s. 1209-1215.

İstiklal Savaşını takip eden yıllarda memleket sevgisi, vatan sevgisi şiirlerinde ve istiklal mücadelesinin genç Türk gönüllerinde uyandırdığı millî heyecan terennümlerinde Faruk Nafiz'in; gerek kendi memleket şiirleriyle, gerek manzum tiyatrolarıyla ve genel olarak manzumelerindeki yerli ve millî söyleyişlerle derin ve devamlı bir tesiri vardır.([236])

İbrahim Alaeddin Gövsa: Daha çok pedagojik eserleriyle tanınmış üretken yazarlarımızdan biridir. Çocuk Edebiyatı sahasında önemli eserler vücuda getirmiştir.İlk Gençlik adlı eseri gençlik psikolojisiyle ilgilidir. Önemli ansiklopedik çalışmalarıyla da tanınmaktadır.

Peyami Safa: Peyami Safa konusuna hakim , kuvvetli üslubu ve eserlerini ören zengin fikir unsurlarıyla edebiyatımızda atesli ve enerjik sanat hamleleri göstermiş kudretli bir yazardır. Batının fikir hareketlerini yakından takip ederek felsefe ve psikoloji vadilerinde esaslı bir kültür edinmiş şahsi zeka ve kabiliyeti ile birleşen bu kültür onun eserlerindeki sanat kalitesini ciddi bir şekilde yükseltmiştir. Eserlerinin bazılarını Server Bedî imzası ile neşreden yazar, ancak daha üstün gördüğü eserlerine kendi gerçek imzasını atmıştır.([237])

Peyami Safa, yaptığımız anket sonucuna göre gençlerin en çok okudukları ve beğendikleri yazarlar arasında Reşat Nuri'den sonra ikinci sırada yer almaktadır.

Tarık Buğra gençlerin en çok beğendikleri ve okudukları bir başka yazarımızdır.

Nihâl Atsız(1905-1975):"Atsız sıkı sıkıya bağlı olduğu Türkçülük, milliyetçilik, davasının, onun uğrunda sonsuz ezalar, cefalar çekmiş, ama dönmemiş, fütur getirmemiş, vuruşmaktan yılmamış bir kahramandır. Şiirde daha çok hece veznini kullanan Nihâl Atsız, genellikle ülküsünü anlatan, açıklayan, düşüncesi doğrultusunda gençlere öğütler veren çoğu destanımsı

([236]) N.Sami BANARLI: a.g.e., Cilt II, s. 1220.
([237]) N.Sami BANARLI: a.g.e., Cilt II, s.1242

parçalar yazmıştır. Şiirlerinin bir kısmını davasında mücadele aracı olarak kullanmıştır. Sayıca çok olmayan şiirlerinde duyguya, şiire pek az yer vermiş, milletinde ve kendisinde olan gücün anlatımını vermeğe, özellikle gençleri coşturup, vatan için, ülkü için, Türklük için ölümü göze almaya hazırlamaya çalışmıştır. Yazılarında olduğu gibi şiirlerinde de 'Irkçılık, Turancılık ve askerî bakış ' başlıca temalardır. Onda Irkçılık, Türk soyunun diğer bütün soylardan üstün olduğu ve ona toz kondurulmaması düşüncesine dayanmaktadır. Turancılık, 'Tek bir ordu' olan bütün Türklerin, tek bir siyâsî bayrak altında toplanmasıdır. 'Askercilik' ise, güçlü düşmanları yenebilmek için ordularımızın daima kuvvetli, savaşa hazır, sayılan ve saygıdeğer olmasıdır.

Nihâl Atsız, edebiyat ve sanatta asıl sözünü, hepsp târihî olan romanlarında söylemiştir. Geniş ve derin incelemelerine Türk'ün geçmişine olan hayranlığına ve özellikle eski Türk hayatı, destanları, kahramanları üzerindeki şevkli çalışmalarına dayalı olan bu romanlar, Atsız'ın ülkü aşkı gibi geniş bilgisinden de almaktadırlar. Bu romanların ilk iksi ve çok önemlileri olan **Bozkurtların Ölümü** ve **Bozkurtlar Diriliyor**'da Atsız, ünlü Kültigin, Bilge Kağan ve Tonyukuk kitâbelerinin bütünün çekici bir roman haline koymuştur. Türk târihî romancılığında bir aşama olan bu iki eser, çok sevilmiş ve o ölçüde etkili olmuştur. Bir neslin yetişme sevme, ülkü ufuklarını aydınlatan bu romanlardaki isimler, yıllar boyunca Türk çocuklarına ad olarak konulmuştur.şiirleri kadar sert olmayan bu romanlarda Atsız, ortaasya Türklüğüne bağlılık, kahramanları kutsama, millet uğrunda ölme, savaşa gözünü kırpmadan koşma, soyumuza bağlılık ve sevgi gibi temaları, çocukların ve gençlerin nabzına girerek büyük bir ustalıkla telkin etmiştir. Bu romanlar, belki edebiyatımızdan daha fazla toplumumuzda bir çığır açmıştır. Atsız, en çok ülküsüne uygun ahlâkı, toplum konularına cesaretle eğilen şahsiyeti, sert hücumları, neme lâzım demeden canını, memurluğunu tehlikeye koyan millî yazıları ve sözleri... Ayrıca gençleri kendine bağlayan

alçak gönüllü, şakacı huyları ile toplumuna tesir etmiş ve arkasında kendisine hayran bir gençlik kesimi bırakmıştır. ([238])

Atsız, Türk gençliğini hem devrinde, hem de bugün derinden etkilemiş bir yazardır.

Sepetçioğlu, Hüseyin Nihal Atsız'dan sonra oluşan edebî, târihî roman boşluğunu doldurabilmek, bazı târihî roman yazarlarının sebep olduğu yanlış anlaşılmaları önlemek, bazı târihî romanlarda ortaya çıkan târihîn çarpıtılmasını düzeltmek için araştırma ve incelemelerini yaptıktan sonra târihî romanlar yazmaya başlamasını şöyle izah etmektedir: " Târihî roman yazmayı niçin seçtiğimi açıklayabilirim; Nihal Bey (Atsız)'in romanlarından sonra alanda büyük bir boşluk doğmuş, edebiyatımızın mühim bir kısmı, en ilmî kısmı kesintiye uğramıştı. Eğer biri ilgilenmezse bu tür yabancı ideolojilerin eline geçecek ve târihîmiz yalanlanacaktı."

Türk gençliğine bir ülkü vermek üzere târihî roman yazan M. N. Sepetçioğlu kendi ifadesiyle Atsız'ın bıraktığı yerden Türk târihini hikâyeleştirmiş, eserlerinde Türk gençlerine vatan, millet, insanlık sevgisi aşılamıştır.

Mükerrem Kâmil Su, Türk hikayeciliğinde duygu ve heyecan unsurlarıyla süslenmiş, ahlak ve fazilet romanları yazmakla yer etmiş bir sanatkârdır. Güzel Türkçesi; romanlarının zevk ve duygu malzemesiyle örülmüş sayfaları; vaka kahramanlarında Türk milletinin fıtrî hassasiyetini, millî ahlak ve değerlerini; yurt, aile ve millet sevgisi faziletlerini yaşatmaya çalışan, faydalı romancılığı, Mükerrem Kâmil'in haklı bir alaka toplayan, zarif sanatının özellikleri arasındadır. Hikaye ve romanları gençleri eğitebilecek türdendir.

Cahit Uçuk, hikaye masal ve romanlarıyla sevilerek okunan bir başka kadın yazarımızdır. Son zamanlarda çocuk edebiyatına yönelmiştir.

([238])Ahmet KABAKLI: **Türk Edebiyatı** 3. Cilt, Türk Edebiyatı Vakfı Yay. İstanbul 1997, s.642-649.

Eserlerinde ev ve kadın faziletleri üzerinde ısrarla durmuştur. Yurt ve tabiat sevgisiyle dolu Anadolu maceralarını eserlerine zevkle işlemesi romanlarına millî toplumsal bir değer katmıştır. ([239])

Kerime Nadir: belli bir dönem eserleri geniş bir okuyucu kitlesi tarafından ilgiyle okunan Kerime Nadir hikaye ve romnlarıyla gençler tarafından çok sevilmiştir. Özellikle genç kızların çok okuduğu bir yazar olmuştur. Bugün de gençler tarafından okunmaktadır.

Kemallettin Tuğcu Türk çocuklarına ve gençlerine okuma sevgisi kazandırmış bir yazardır. Onun eserlerinden herhangi birini okumayan yok gibidir. Türk edebiyatının en üretken yazarlarından biridir. Üçyüz civarında romanı vardır. İlk gençlik çağındaki gençlere temel insanı hasletleri kazandırması bakımından gençlerin okuması gereken eserlerdir.

Gençler günümüz yazarlarından Orhan Pamuk, Ahmet Günbay Yıldız İpek Ongun, Buket Uzuner, Ayşe Kulin gibi yazarları da severek okumaktadırlar.

1950 yılında çok partili sisteme geçildikten sonra, yazarların daha çok sosyal eleştiri içeren eserler yazdığını belirten Nuran Özyer([240]) Sabahattin Ali, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Aziz Nesin gibi yazarları devrin sosyal sorunlarını işlemeleri bakımından; Talip Apaydın, Fakir Baykurt, Mehmet Başaran gibi köy kökenli olarak nitelendirdiği yazarları da çiftçi ve köylünün yaşantısını yazmaları, değişik kesimlerdeki gençlerin sorunlarının ele alınıp işlenmesi ve neticesinde bir köy edebiyatı ortaya çıkması bakımından; Yaşar Kemal, Orhan Kemal, Bekir Yıldız gibi yazarları da endüstrileşmeden dolayı işsiz kalan gençlerin sorunlarını, gecekondu ve işçilerin yaşantılarını eleştirel bir tutumla işlemeleri bakımından; Erdal Öz, Tarık Dursun K., Ülkü Tamer gibi yazarları da çocuk ve gençlik edebiyatı alanında yaptıkları çevirilerin yanısıra Koza, Millîyet, Cem gibi yayınevlerinin çocuk ve gençlik edebiyatı

([239]) N.Sami BANARLI: a.g.e., Cilt II, s. 12.
([240]) Nuran ÖZYER: a.g.e. s.64

bölümlerinin idarecileri olarak Türk çocuk ve gençlik edebiyatının çizgisinin yükselmesine önemli katkıda bulunmaları bakımından gençlik edebiyatı içinde değerlendirmiştir.

"Özellikle 1950 yılından sonra, Türk edebiyatında gençlik kesiminin konu edildiği eserler gelişme göstermiştir. 1960 ve 1970'li yıllarda, daha çok devrin çeşitli dönemlerinde cereyan eden gençlik olaylarından esinlenerek yazılmış eserleri görürüz. Ağırlık noktasını politik huzursuzluğun teşkil ettiği bu dönem kitaplarında, gençliğin bunalımları, politik huzursuzluğun içinde yaşadıkları sıkıntıları, genç kuşağın kendini gerçekleştirebilme savaşı ve çabası ön planda işlenmiştir."([241])

Emine Işınsu'nun "Sancı"sını, Tarık Buğra'nın "Gençliğim Eyvah"ını bu türde eserlere örnek olarak verebiliriz.

Burada adını zikretmediğimiz günümüz yazarlarından pek çoğunun en az üç baskı yapmış eserleri gençlerin 'kabuller dünyasına' girebilecek niteliktedir. Lise son sınıf ve üniversite birinci sınıf öğrencileri üzerinde yaptığımız bir ankette gençlere en çok beğendikleri beş yazarın ve eserin adını sorduk. Gençlerin genellikle sınırlı sayıda okudukları eserleri sıraladıkları görülmüştür. Genç, okuduğu her eseri beğenmektedir. Iyiyle kötüyü ayırt edecek kadar çok okumamaktadır.

1.5.3.Türk Gençlik Edebiyatında Genç Kız Kitaplarının Yeri

Dünya gençlik edebiyatının en dikkat çekici noktalarından birisi 19 yüzyılda ortaya çıkan günün şartlarına uygun hale getirilerek hala okuyucu bulan genç kız kitaplarıdır. Gençlik edebiyatı kavramının bile yeni yeni gündeme geldiği ülkemizde genç kız kitaplarının varlığı da ister istemez dikkatimizi çekti. Diğer ülkelerin gençlik edebiyatına benzer sadece genç kızlara yönelik kitapların varlığından söz etmek mümkün mü ? sorusuna cevap aradık. Bizim edebiyatımızda da okuyucusunun genç kızlar olduğu

---

([241]) Nuran ÖZYER:a.g.e. s.64

kitaplar mevcuttur. Kerime Nadir, İpek Ongun, Buket Uzuner, Gülten Dayıoğlu, Ayşe Kulin gibi yazarlar genç kızlar tarafından ilgiyle okunmaktadır. Genç kızlar hedef alınmadığı halde yoğun olarak genç kızların ilgisini çeken, genç kızlar tarafından okunan kitapları da genç kız kitapları içinde değerlendirmek mümkündür.? Emine Şenlikoğlu ve Duygu Asena'nın kitapları gibi.

Alman gençlik edebiyatında, çocuk ve gençlik edebiyatının önemli ürünlerinden olan "Genç Kız Kitapları"nın en belirgin özelliği adından da anlaşılabileceği gibi kahramanlarının dokuz ile on dört yaşları arasındaki kız çocuk ya da genç kız oluşudur. Genç kız kitaplarının amacı, genç kızları görgü ve ahlak yönünden eğitmek, onları ilerde iyi bir eş, iyi bir ev kadını, iyi bir anne olmaya hazırlamaktır.([242])

Hakkındaki çeşitli münakaşalara rağmen hala genç kız kitapları Alman gençlik edebiyatı içinde önemli bir yere sahiptir. Günümüzde artık geleneksel kitaplardaki iyi ve uslu bir genç kız yetiştirme amacı aşılmış, günümüz sorunlarıyla içiçe yaşayan bir genç kız vardır, bu türde yazılan kitaplarda. Evinde, okulda, arkadaşları çevresinde yaşadığı sorunlar, onlarla mücadelesi, kimlik arayışı, sevinci, neşesi, hüznüyle içiçe gerçek bir dünyada yaşar genç kızlar. ([243])

İngiliz çocuk ve genç edebiyatında da romantik bir yaklaşımla doğrudan doğruya kız çocukları için yazılan ve evcimenliği ön planda tutan ilk roman olarak Charlotte Bronte'nin "Jane Eyre"i,(1847); Charlotte Young'un "Redclyffe'in Mirasçısı"(1853); R.D. Blackmore'nin "Lorna Doone"(1869) adlı eserleri gösterilmektedir. XIX . yüzyılda, Francis Eliza Burnett'in romantik ve duygusal hikayeleri yalnız İngiliz kızlarını değil, Amerikalı kızları da etkilemiştir.([244])

([242]) Nuran ÖZYER: a.g.e. s.80
([243]) Nuran ÖZYER: a.g.e. s.83
([244]) Ferhan OĞUZKAN: "Dünya Çocuk Edebiyatının Ana Çizgileri" **Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1987**, Gökyüzü Yayınları, İstanbul 1987, sayfa 19

Bizim edebiyatımızda da genç kızların evinde, okulda, arkadaşları çevresinde yaşadığı sorunlarla, onlarla mücadelelerinin, kimlik arayışlarının, sevinçlerinin, neşe ve hüzünlerinin anlatıldığı kitaplar mevcuttur. Bu kitaplarda psikolojik çözümlemelere gidilmekte, ilk gençlik çağını yaşayan genç kızların büyüme, sosyalleşme sancıları, benlik, kimlik edinme mücadeleleri ele alınmaktadır. İyi ve uslu genç kız yetiştirme hedefi güdülmemektedir. 19. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren var olan genç kız kitaplarının macerası bizim edebiyatımızda yeni başlamıştır. Fakat geleneksel, şifahi eğitimimizdeki temel hedef, genç kızları görgü ve ahlak yönünden eğitmek, onları ilerde iyi bir eş, iyi bir ev kadını, iyi bir anne olmaya hazırlamaktır.

Alman genç kız kitapları çocuk ve gençlik edebiyatının diğer türlerinden hem içerik olarak hem de biçim olarak büyük ayrıcalık göstermektedir. Biz burada mukayese yoluyla bizim genç kız kitaplarındaki biçim ve muhteva özelliklerini de ele alarak değerlendirmeyi uygun bulduk. Şöyle ki:

Kitapların Biçim Özellikleri:

1. Kitapların çoğunun adı genellikle ya bir kız adı taşır "Arnetta", "Bella" gibi, ya da bu isme ayrıntılı olarak bazı eklemeler yapılır. "Adı Julia", "Küçük Güneş Schonella" gibi.

Bizim gençlik edebiyatımızda bir kız adı taşıyan eserler mevcut. Gülten Dayıoğlu'nun "Fadiş"i gibi.

2. Kitap adlarının çoğu genç kızlara bir mesaj verir. "Sen de 17 Yaşına Geleceksin" ya da "Yaşam Öyle Güzel Ki" gibi. Bizim genç kız kitaplarımızda da İpek Ongun'un "Bu Hayat Sizin", "Bir Pırıltıdır Yaşamak"ı gibi.

3. Kitapların ana başlıklarının altında çoğu kez bir alt başlık bulunur. "Genç Kızlar İçin Roman" ya da "Genç Kız Romanı" gibi. Ülkemizde genç

kızlara hitaben romanlarda böyle bir ibare görmüyoruz .Ancak, "Gençlik Dizisi" vb. adlar altında yayınlanıyor.

4. Kitapların üstünde mutlaka bir "Kız Çocuk" işareti bulunur. Bizde kitapların üstünde böyle bir işaret yok.

5. Yayınevlerinin çoğu bu kitapları ayrı bir dizi altında sunarlar. "Modern Genç Kız Kitapları Dizisi" ya da "Özel Genç Kız Kitapları" gibi. Bizde "Gençlik Dizisi" gibi adlarla sunuluyor.

6. Kitapların kapaklarında daha çok ilgi çeksin diye çoğu kez bir genç kız resmi vardır. Küçük kız çocukları için yazılan kitaplarda kız genellikle bir grup içinde, Genç kızlar için yazılan kitaplarda ise kız genellikle tek başınadır. Üstelik saç, makyaj ve giyimleri günün modasını yansıtır. Mesela, İpek Ongun'un "Bir Genç Kızın Gizli Defteri" adlı kitabının kapağında bir genç kız resmi vardır.

Kitapların İçerik Özellikleri :

1.Kitaplarda ana kahraman daima kız çocuğu ya da genç kızdır. Tipik genç kız davranışları sergilerler.

2. En önemli özellikleri, konularının salt genç kızları ilgilendirmesidir. Genç erkekler için yazılmış olan macera ya da dedektif kitaplarını genç kızlar da alıp okumalarına rağmen, genç kız kitaplarını genç erkekler alıp okumazlar. Gençlerin neleri okudukları konusunda yaptığımız ankette bu tür kitaplara genç erkeklerin rağbet etmediklerini görüyoruz, İpek Ongun, Buket Uzuner, Ayşe Kulin genç kızların tercih ettikleri yazarlardır.

3. Kitapların anlatım şekli çoğu kez ben anlatım şeklindedir. Böylelikle okur kitaptaki kahramanla kendisini daha rahat özdeşleştirme imkanı bulmuş olur.

4. Çoğunlukla kız çocuklarını erkek çocuklardan ayıran özellikler vurgulanır.

5. Kahramanların çoğu örnek davranışlar sergileyen tiplerdir.

6. Duygusallık, erdemlilik, alçak gönüllülük genelde karakter özelliklerindendir.

7. 9-11 yaşları arasında olanlar için yazılan kitaplarda kız çocukları genelde , yalnız, içine kapalı, bazan kendine güvenden yoksun tiplerdir. İlk gençlik döneminin tipik davranışlarını sergilerler.

Ülkemizde yeni yeni yazılmaya başlayan ve genç kızlar tarafından ilgiyle okunan genç kız kitapları da içerik bakımından aşağı yukarı bu özellikleri taşımaktadır.

Özellikle genç kızların ilgi gösterdiği bazı yazarlar var. bunlar kahramanı genç kız olan genç kızlara yönelik eserler meydana getiriyorlar. Bizde de Alman genç kız edebiyatında olduğu gibi genç kızlar için ibaresi olmasa bile alıcısının ve okuyucusunun genç kızlar olduğu eserler yazılmaktadır. Geçmişte Kerime Nadir'in eserleri genç kızlar tarafından yoğun bir ilgiyle okunuyordu. şimdi de İpek Ongun, Gülten Dayıoğlu gibi yazarlar genç kızlar için yazmaktadırlar. Ve genç kızlar da bu eserlere ilgi göstermektedirler. Bu yazarların kitaplarında göz ardı edilmemesi gereken bir husus vardır. O da genç kızlar tarafından ilgiyle ve çok okunuyor olmalarıdır. Neden çok okunuyorların cevabını bulup gençlik kitaplarının tespitinde kriter olarak kullanmalıyız.

Ülkemizde genç kızlara yönelik yazılan kitaplar dışında, gençler, hedef kitle olarak kabul edilip edebî eserler meydana getirilmemektedir. Gençler kitlelerin estetik ihtiyacına cevap veren edebiyatın içinden seçerek okumakta, kendi klasiklerini oluşturmaya çalışmaktadırlar. Edebiyat târihimize girmiş, yaşadıkları dönemin okuyucularını derinden etkileyen yazarların edebî değeri yüksek eserlerinin tek tük okunuyor olması gençlere yönelik bir edebiyata ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Reşat Nuri'nin halis Türkçesiyle gençlerin en çok okuduğu yazar olması, Çalıkuşu'nun da en çok okunan eser olması gençlik edebiyatının teşekkülünde en önemli ölçüt olmalıdır. Gençler saf, temiz, duru bir Türkçeyle akıcı bir şekilde yazılan eserleri tercih etmektedirler. Okuma oranlarının artişında yazarın üslubunun rolü büyüktür. Eserlerde işlenilen temayı önemli hale getiren de üslûptur.

Gençlerin beğendiği yazarlardan biri olan İpek Ongun'un kitapları, edebî değeri yüksek eserler değildir. Ancak, temiz bir Türkçeyle, kolay anlaşılır şekilde yazılmıştır. Bu da gençlerin kolay okunan, kolay anlaşılan eserlere yöneldiklerini göstermektedir.

Gençlerin günlük ve hatıra türündeki eserlere daha çok temayül ettikleri görülmektedir. Bunda da eserin birinci ağızdan anlatılıyor olmasının rolü büyüktür. Gençler, kendilerini olayı direkt yaşayan kişiyle daha kolay özdeşleştirmektedirler.

Prof. Dr. Nilüfer Tuncer, "Çizgi Roman ve Çocuk" adlı eserinin sonuç ve öneriler kısmında kütüphanelerde gençlik bölümlerinin olması gerektiği hususunda şu tespitte bulunmaktadır: "Merkez Çocuk Kütüphanesinde yapılan deneyimde, 14-16 yaş grubundan okuyucuların çokluğu, bir Gençlik Bölümü'ne olan ihtiyacı sergilemektedir. Bu bölüm, çocuk kütüphanelerinde yer alabilir; ancak daha iyisi, halk kütüphanelerinin içinde bir bölüm ayrılmasıdır. Bu bölüme konacak çizgi romanlar yoluyla kütüphaneye alıştırılan genç, daha sonra büyükler için hazırlanmış dermeye yönelecektir. Kuşkusuz, yapılan deneyimde tartışmasız kabul ettiğimiz gerçek kütüphanelerimizin henüz gereğince kullanılmadığı, çocuklarda gençlerimizde kütüphanelerden yararlanma ve okuma alışkanlığının bulunmadığıdır. "([245])

Nilüfer Tuncer, çizgi roman aracılığıyla çocuğa ve gence okuma alışkanlığı kazandırılabileceğinden söz etmektedir. Bunu genelleştirip

([245]) Nilüfer TUNCER: **Çizgi Roman ve Çocuk,** Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 1993, sayfa 85-86.

söylersek, çocuğa ve gence hitabeden bütün eserlerin incelenerek onların hizmetine sunulması gerekir.

Gençlik edebiyatı, genç okuyucu ile gençlerin kabuller dünyasına giren eserleri buluşturduğu, genç okuyucu sayısı arttığı zaman teşekkül etmiş olacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

2.1. Mustafa Necati Sepetçioğlu'nun Hayatı

Mustafa Necati SEPETÇİOĞLU, Tokat ili Zile kazası Kislik Mahallesi Sepetçi Sokağı yüz altı numaralı evde doğmuştur. Fakat kendisiyle yapılan mülakatlarda doğum târihî ile ilgili sorulara verdiği cevaplarda ve hayat hikayesi hakkında bilgi bulunan kaynakların bazılarında doğum târihînde ihtilaflar vardır. Doğum târihî ile ilgili olarak yapılan araştırmalar neticesinde Sepetçioğlu'nun resmi kayıtlara göre 1932'nin başlarında doğduğu tespit edilmiştir. ([1])

Sepetçioğlu'nun nüfus müdürlüğündeki kayıtlarda asıl ismi Hacı Necati'dir.([2])

Sepetçioğlu, kendisiyle yapılan bir mülakatta Hacı Necati adını, Mustafa Necati yapmasını şöyle izah eder: "Babam ben doğduğumda yeni ölmüş ve çok sevdiği Hacı adlı amcazadesinin (belki de teyzezadesi) adını bana vermiş. Bir de bir adı Necati olan çok başarılı bir kaymakamın hem iyiliği dolayısıyla, hem de Arap harfleriyle imzası kolay olduğu için Hacı adına Necati'yi eklemiş. Ben de bu adı Mustafa Necati yaptım. Hacı'yı sevmediğimden değil, Mustafa'yı çok sevdiğimden..."([3])

Sepetçioğlu'nun ailesi Zile'nin yerlisidir ve Sepetçiler olarak tanınır. Dedelerinden biri sepet örmekle meşgul olduğu için ondan sonra gelenler bu isimle tanınmış ve soyadı kanununun çıkmasıyla aile "Sepetçioğlu" soy adını almıştır. Babasının babası Hacı Hafız Mustafa Efendi'dir. İstanbul'da medresede okumuş, icazet almış, alim ve arif bir zattır. Hacı Hafız Mustafa Efendi, Hacı Necati on iki yaşlarıda bir çocukken 1944'te Zile'de ölmüştür.

([1]) Ethem ÇALIK , Mustafa Necati Sepetçioğlu hakkında yaptığı monografik doktora çalışmasında Zile Nüfus Müdürlüğünden nüfus kayıt örneği aldığını, bu belgede yazarın doğum tarihinin 5 Şubat 1932 olduğunu belirtmiştir. Yine Ethem Çalık tarafından yapılan araştırmada, yazarın kendisiyle yapılan değişik söyleşilerde doğum tarihini 1930,1931,1932 olarak beyan ettiği tespit edilmiştir.. Naklen: "Zile'de doğdum 1930'lu yılların başlarında" Türk Edebiyatı Derg., Eylül 1986, Sayı 155, "1931 yılında Zile'de doğmuşum" Zaman Gazetesi, 29 Ekim 1989, "Zile'de doğdum, yıl 1931 olabilir."Sur Dergisi Mart,1988, Sayı144, "1932 Ekim'inde Zile'de doğdum.", İstanbul Dergisi Mayıs1954, Sayı 7

([2]) Ethem ÇALIK: **Mustafa Necati Sepetçioğlu, Hayatı, Sanatı , Eserleri** Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üni. Erzurum 1993, s.2.

([3]) Ahmet ERSÖZ: "Mustafa Necati SEPETÇİOĞLU İle", **Zaman Gazetesi.**, 29 Ekim 1989

Babası, Abdurrahman Bey 1900'de Zile'de dünyaya gelmiştir. Zile belediyesinde bir süre memuriyet yaptıktan sonra, ticaretle uğraşmıştır. 29 Aralık 1974'te Zile'de ölmüştür.

Sepetçioğlu'nun annesi Cemile Hanım 1909 Zile doğumlu olup, dini bütün bir kadındır. Oğlunun bir şeylerle meşgul olduğunu, okuyup yazdığını görünce şunları söyler: "Evladım madem yazıyorsun, abuk sabuk şeyler yazacağına Hz. Muhammed (S.a.v.) Efendimizi yazsan biz de okusak..." Cemile Hanım, 25 Aralık 1973'te Zile'de vefat etmiştir.

Hacı Necati, Abdurrahman Sepetçioğlu'nun üç çocuğunun en büyüğüdür. Kardeşi Mahmut Yılmaz Sepetçioğlu'ndan dört, kız kardeşi Yüksel Hanımdan on yaş büyüktür.

Hacı Necati'nin çocukluğu doğduğu kazada geçmiştir. Küçüklüğünde oyunu, yaramazlığı, kalabalıklara karışmayı, kavga etmeyi seven bir mizaca sahiptir. Bütün bunlarda ailenin büyük çocuğu olmasının ve dedesi Hacı Hafız Mustafa Efendi'nin sevgisinin, hepsinden önemlisi yaradılışının payları vardır.

Hacı Necati, yedi yaşına geldiğinde Zile İnönü İlkokuluna [4]kayıt yaptırılır. Haşarılığı, yaramazlığı ve kavgacı mizacı ilkokulda da devam etmiştir. Okulda başarılı bir öğrencidir. İlk öğrenimini İnönü İlkokulunda tamamlar.

Hacı Necati ilkokulu bitirdiği yıl, Zile Ortaokulu'na kaydettirilir. Bu okulda da "haşarılığının ve kavgacılığının devam ettiğini bunlardan dolayı çok sopa yediğini, fakat yine de o dönemi okumaya ve yazmaya heves ettiği yıllar" olarak hatırlar. Ortaokuldan da yıl kaybetmeden mezun olur. ([5])

Hacı Necati, Zile'den ilk defa orta okul yıllarında ayrılır.([6])

([4]) Etem ÇALIK, Sepetçioğlu'nun okuduğu tüm okullardaki giriş, çıkış, diploma vs. gibi kayıt belgelerini ilgili kurumlardan çıkartmış ve belge olarak tezinde sunmuştur.
([5]) Ethem ÇALIK: a.g.t. sayfa 1-2
([6]) Ahmet ERSÖZ: "Mustafa Necati SEPETÇİOĞLU İle", Zaman Gazetesi., 29 Ekim, 1989

Sepetçioğlu, lise tahsilini İstanbul'da yapmak ister, ancak, bu arzusu çeşitli sebeplerle gerçekleşmez. Zile'ye en yakın illerden Sivas'a gitmesine, liseyi burada okumasına karar verilir. Eylül 1947 târihînde Sivas Lisesine kayıt yaptırır.

Sivas Lisesi'deki günlerini ve oradan ayrılışını şu şekilde izah eder: "Ailemden ilk defa ayrılıyordum. Dik başlıydım, biraz da huysuz. Fizikten ikmale kaldım sonra da sınıfta kaldım. Aldım tasdiknamemi. Bu benim ilk göçüm ilk seyahatimdi."

Sivas Lisesindeki başarısız bir yılın ardından babası Abdurrahman Bey, oğlu Hacı Necati'nin tahsiline Tokat Lisesi'nde devam etmesini ister. Fakat bir kolayını bulup İstanbul'a giden Hacı Necati, İstanbul'da okumasının imkansız olduğunu anlar ve geri dönmek mecburiyetinde kalır. Başka bir çıkış yolu kalmayınca Tokat Lisesi'ne Eylül 1948'de kaydı yaptırılır. Lise birinci sınıfa tekrar öğrenci olarak devam eden Sepetçioğlu, burada edebiyat ve târih derslerinden yüksek notlar alır ama, diğer derslerden vasat bir öğrencidir. Sene sonunda bütünlemeye kalır. Bütünleme imtihanlarında başarılı olur ve lise ikinci sınıfa geçmeye hak kazanır.

Tokat Lisesini de sevemeyen Sepetçioğlu tasdiknameyle ayrılır. İstanbul'da okuyabilmek arzusu hala devam etmektedir. Fakat bunun imkansız olduğunu da bilmektedir. Bursa'ya gider. Bursa Lisesi'nin ikinci sınıfına 30 Eylül 1949 târihînde tasdikname ile kaydolur. Bu lisedeki öğrenimi ancak üç ay sürmüştür. Tasdikname ile adı geçen okuldan ayrılır. 3 ocak 1950'de İstanbul Çapa Erkek Lisesi'ne kabul edilir. Lise ikinci sınıfı Çapa'da okuyan Sepetçioğlu, Necip Fazıl Kısakürek'in de yardımıyla özlemini duyduğu Haydar Paşa Lisesine naklen geçer. Bu liseden sınıfta kalmadan 1951 senesinde mezun olur.

Haydar Paşa Lisesi'nden mezun olduğu yıl İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne girmeye hak kazanır. Küçük yaşta edebiyata olan ilgisi bu fakülteyi tercih etmesinin sebebidir:

"...Siyasal Bilgiler'e girecek durumdaydım, babam da öyle istiyordu, Türkolojiyi seçtim..." İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde öğrenciyken sınıf arkadaşı Neriman Muazzam Gürşen ile evlenir. Bu evliliği müteakip N.Sepetçioğlu da Türk Ocakları'na üye olur. Hanımıyla birlikte Türk Ocaklarında çalışırlar. Belki bu yüzden fakültedeki derslerine yeteri kadar zaman ayıramaz. Fakültede Türk - İslam ve Avrupa Sanatı dallarında sertifika almış, bir süre de felsefe derslerini takip etmiştir.

Arap ve Fars filolojilerinin derslerine de devam ettiğini de söylüyor. Türkoloji'den "Sait Faik Abasıyanık'ın Hikâyelerinde Su Unsuru " konulu lisans tezini hazırladıktan sonra mezun olur.

Fakülteden mezun olduğu yıl askere gider. Yedek subay okulunda altı ay kalır. Bilahare birliğine iltihak eder. Ankara'da Genel Kurmay Başkanlığı Psikolojik Harp Dairesi'ndeki yedek subaylık görevini tamamlar ve topçu teğmen rütbesiyle terhis edilir.

Askerliğinin bitiminden üç ay sonra İstanbul Adalar Belediyesi'nde Şube Müdür Muavini unvanıyla memuriyet hayatına geçer. Bu görevinde ancak dokuz ay çalışır ve istifa eder. Bir arkadaşının iş yerinde çalışmaya mecbur kalır. Bir müddet sonra Eminönü Belediyesi'nde Şube Müdür Muavini unvanıyla memuriyete tekrar başlar. Burada iki sene çalışır, fakat istifa etmek zorunda bırakılır. Üçüncü memuriyeti Ankara'da Kızılay Genel Müdürlüğü'nde müdür yardımcılığıdır. Çevre hoşuna gitmez altı ay ancak çalışır. İstanbul'da Sosyal Sigortalar Kurumu Hukuk İşleri Müdürlüğü'nde idare amiri olarak çalışmaya başlar. Buradaki görevi 1966'ya kadar devam eder. 1967'de Sosyal Sigortalar Kurumu Şişli Hastanesi Müdürü olur. Bir yıl içinde buradan da ayrılır. 1968'de memuriyet hayatında en uzun süren bir vazifeye geçer. İstanbul Millî Eğitim Basımevi Müdürlüğü, 1974'e kadar adı geçen görevi yürütür. 1974'de buradaki görevinden önce İstanbul Millî Eğitim Müdür Muavinliğine, sonra da Davut Paşa Orta Okulu'na Kütüphane Memuru olarak tayin edilir. Ama Millî Eğitim derleme müdürü olarak çalıştırılır. 1976 yılı Mart ayında buradan emekli olmuştur. Sepetçioğlu'nun memuriyet hayatı emekli

olmasına yetmemiştir. Fakat özel yerlerdeki hizmetlerini de emekliliğine saydırmıştır.

Sepetçioğlu halen İstanbul Kadıköy'de oturmaktadır. Düzenli olmasa da bazı dergilere ve gazetelere yazılar yazmaktadır.([7])

([7]) Etem ÇALIK: a.g.t. sayfa 5

2.2. Yetişme Tarzı, Kültürünü Besleyen Unsurlar ve Çevresi

Mustafa Necati Sepetçioğlu'nun yetişme tarzı, kültürünü besleyen unsurlar ve muhitinden bahsederken yazarla yapılan mülakatlardan ve hakkında yazılan yazılardan yararlandık. Yazarın bu hususlaki görüşlerini kendi ağzından verdik.

Sepetçioğlu'nun Zile'deki evlerinde birlikte yaşadıkları dedesi ve babaannesi onun yetişmesinde önemli rol oynamışlardır. Onun hayatı tanımasını sağlayan, kültürel kimliğinin teşekkülünde izi bulunan ilk şahsiyetler arasında gelirler.

Sepetçioğlu, dedesinin ve babaannesinin anılarına adadığı **Bir Büyülü Dünya Ki** adlı eserinin önsözünde efsaneler üzerinde düşünmeye başlamasının sebepleri üzerinde dururken çocuk ruhunu besleyen kaynaklar içinde dedesinin ve babaannesinin anlattığı efsanelerin yerini şöyle izah ediyor: "...Şimdi Tanrının sonsuz rahmetinde dinlenen ve benim hayatımda çok büyük yerleri olan iki aziz insanın dedem ve babaannemin altı yaşımdan beri anlattıkları, o zamanlar bir çocuk saflığı içinde anlamadan dinlediğim efsanelerin bir çoklarını daha sonra dolaştığım şehirlerin yaşlı kadın ve erkeklerinden dinledim..."([8])

Sepetçioğlu'nun şahsiyetinin şekillenmesinde dedesinin önemli bir yeri vardır. Dedesine olan sevgisi ve bağlılığı onun bazı eserlerindeki kahramanlarında kendini gösterir. Ahmet Ersöz'ün kendisiyle yaptığı mülakatta bu durumu şöyle dile getirmiştir: "...Dedemin hayatta en çok sevdiği bendim. Ben de dedemi çok, pek çok severdim. Diyebilirim ki, Kilit'in Sarı Hocasından, Konak'ın Kumral Dedesine en son Karanlıkta Mum Işığı'nın Hacı Arif Bey'ine kadar çizdiğim bilge kişiler dedemin bendeki yüzleri ve parçalarıdır."([9])

([8]) M. Necati SEPETÇİOĞLU **Bir Büyülü Dünya Ki** İrfan Yayınevi, Beşinci baskı, İstanbul 1997, s. 6
([9]) Ahmet ERSÖZ: "Mustafa Necati SEPETÇİOĞLU İle", **Zaman Gazetesi.**, 29 Ekim, 1989

Sepetçioğlu, öldükten çok sonra bile dedesinin imamlık yaptığı köylere gittiğinde köylülerin kendisine olan saygılarını unutamadığını belirtmektedir. Herkesin sevgisini kazanmış olan ve torunu üzerinde derin izler bırakan bu değerli zatı şöyle tanıtıyor : "Bir ara galiba 1940'lardan önce müftülük teklif edildiğinde 'Ben şapka giyilen bir yerde müftülük yapamam' demiş. Çevre köylerden birine köy imamı olarak gitmişti. Gerçekten de kendisinin diktiği fes-kalpak arası acayip bir şapkası vardı. Köylülerin de kendisini çok sevdiğini biliyorum. Öldükten çok sonra bile o köylere gittiğimde bana olan saygılarını unutamam. Köylü ona rahatça bir çiftlik olabilecek kadar geniş topraklar bağışlamış olduğu halde kabul etmemişti. Babasından kalma kendi eliyle onardığı bir evden ve kıraç bir bağdan başka bir şeyi yoktu."([10])

Sepetçioğlu, Zile Ortaokulunda öğrenciyken ilk okuma ve yazma hevesini Türkçe öğretmeni Kadri Özyalçın'ın verdiğini ve ona çok şey borçlu olduğunu şöyle anlatıyor: "... Ortaokulda rahmetli Kadri Özyalçın'ın Türkçe dersleri bana ilk yazma ve okuma hevesi verdi. Dil bilgisi derslerine çok önem verirdi. Ben de şiir ve hikaye şeklinde başlayan ilk yazı denemelerinin bir şeylere benzediğini görünce, ilgilendi. Türkçemi bu hocaya borçluyum. Bana Ömer Seyfettin'in hikayelerinden piyesler yaptırırdı. Bana ve ötekilere sık sık tahrirler yazdırırdı. Hocayla-yardımcı olarak -tiyatro çalışması yapardık. Hoca, bayramlarda bana nutuk söyletirdi. Aslında ilk defa 23 Nisan'da, ilkokuldayken kürsüye çıkmıştım, başkalarının şiirini okumuştum. Hoca okuyacağım nutku yazmamı arzu ederdi. Bir gün okulun tatil, benim hasta olmama rağmen beni çağırttı. Nutku yazmamı ve okumamı istedi. Yazdım ve önce ona okudum, beğendi. Fakat bir kaç cümleyi çizdi çıkardı. O zamanki şartlanmalara uygun olarak, "hain padişahlar!" diye başlayan cümleleri çizmişti: Bence, bunlar nutkun en ateşli yerleri idi, üzüldüm, itiraz edecek oldum, hoca kaşlarını çattı: "Padişahlarımızın hepsi kötü değildir, oğlum... O

([10]) Ahmet ERSÖZ: "Mustafa Necati SEPETÇİOĞLU İle", **Zaman Gazetesi.**, 29 Ekim, 1989

kadar her ülkede vardır, bir gün nasıl olsa anlarsın. Bu ikaz o zaman gözümü açmadı ama, aklımı tırmaladı.([11])

"Sepetçioğlu, dinledikleri kadar okuduklarından da etkilenmiştir. Yazacakları hakkında uzun araştırmalar ve incelemeler yapar. O saha ile ilgili kaynakları okur, sonra elindeki kalem daha rahat hareket eder. Fakat onbeş yaşlarında bir çocukken Suut Kemal Yetkin'in bir kitabı geçer eline, okur bir şey anlamaz. Bu durumu şöyle ifade ediyor: Suut Kemal Yetkin adını ilkin ortaokul sıralarında tanıdım. Edebiyatın türleri üzerinde düşündüklerini bir kitapta toplamıştı. Ne yalan söyleyeyim, o günlerde bu kitap benim için güzel ve sürükleyici Türkçesi insanı içten saran sıcaklığı ile yakın bir dosttan öteye geçmemişti. Güzel ve sürükleyici Türkçesinin insanı hemencecik sarıveren sıcaklığının yanı başında benim için bir dev gibi büyüyen düşüncelerini anlayamadıysam suç ne benim, ne de Suut Kemal Yetkin'in..."([12])

Doğduğu, büyüdüğü şehir olan Zile, onun hayata bakış açısına, fikri yapısına, millî kimlik ve benliğinin, kültürel kimlik ve benliğinin oluşumuna etki eden başka bir faktördür. Yazar, Zile'yi ve Zile'nin kendi üzerindeki etkisini şöyle anlatır: " Zile, Anadolu ve Rumeli topraklarımızın bütün özelliklerin taşıyan bir şehir idi. Yani, çok daha önceki yıllarda da bir yerleşme merkezi olmasına rağmen, sadece Selçuk ve Osmanlı örneklerini yaşayan, Müslüman Türk terbiyesini köklü bir kültürün mayası bilmiş; akıl - gönül ve yürek üçgeninde gelişmiş bir ruh fedakarlığı ile toprağına ve nimetlerine bağlanmış, insanlarımızın hayat bulduğu bir şehirdir. Ben bu şehirde, Zile'de ilk defa Battal Gazi'yi tanıdım. Şehrin kurulduğu ve dağlarla çemberlenmiş geniş bir ovanın tek yükseltisi olan Hüseyin Gazi tepesinde, iki metrelik bir sıradan, üstü açık mezarda gömülü Hüseyin Gazi'nin sanırım hala, Battal Gazi'nin babası olduğuna inanılır. Dolayısıyla da Gazilik rütbesinin anlamını öğrenmiş oldum. Hüseyin Gazi, bütün ovaya, vazgeçilmez ve inkar olunamaz bir tapu senedi sağlamlığıyla oturmuş idi. Alelade toprakların vatanlaşırken kutsallaşma sırrına beni ilk ulaştıran o tapu senedi sağlamlığındaki tepedir.

([11]) Ahmet ERSÖZ: "Mustafa Necati SEPETÇİOĞLU İle"
([12]) Etem ÇALIK: a.g.t. s. 7

İlk ve ortaokulu Zile'de okurken ovayı çember gibi saran dağların doruk noktalarında, Aslan Dede, Ayşe Dede, Çeltek Baba, Şeyh Ahmet Dede gibi erenlerin ve yatırların da birer başka tapu senedi olarak, bütün ovanın Türkleşme ve İslamlaşma safhasında toprağı sahiplendiklerini gördüm. Bunlar, hele Zilelilerin Anşa diye telaffuz ettikleri Ayşe Dede gibi benzeri hiçbir yerde görülmeyecek bu erenler, ilk Selçuklulardan, Danışmentlilerden, Artuk Bey'den, Osmanlılar'dan yirmici yüzyıla ve sonsuzluğa kalan tanıklar idi. Zile'de de bütün Rumeli ve Anadolu topraklarımız, bu kutsal toprağın vatanın bekçileriydi."([13])

Etem Çalık'ın Zile ile ilgili ayrı bir sorusuna karşılık, araştırmacıya yazdığı mektupta, "Zile ve çevresi benim ilk mektebim, ilk üniversitemdir, aynı zamanda ilk adım orada ruhlandı. Oradan yürüdüm:" değerlendirmesini yapmıştır.([14])

Mehdi Ergüzel'le yaptığı sohbette fırsat buldukça yurt içinde ve yurt dışında özel seyahatler yaptığını belirten Sepetçioğlu, gezdiği yerlerin târihî eserlerini, coğrafi özelliklerini görmek incelemek imkanını bulur. " Lise ve Üniversite için 1945'li yıllarda Zile'den ayrıldım, daha sonraları her ilini ve çok ilçesini, köyünü gördüğüm Türkiye'mizde gördüm ki, böylesine binlerce ruh bekçisi ve tapu senedi erler, erenler, tepede, dorukta, düz ovada yerleşmiş, yer tutmuş... Benim asıl hocalarım ve mektebim bunlar oldu...Sıradan sayılabilecek iken kutsallaşma devresinin emek ve ter çilesini tamamlayıp vatanlaşmış bir toprağın, hem öncesi hem sonrası olarak, bu efsane kişilerle ilgisi etleşip kemikleşmesi zaten yeterince bir mekteptir. Fakat arındırdıkları toprakla bir milletin adım adım yerleştiğini, yer tutup köklendiğini, dallanıp yapraklandığını görmek ve bu milletleşmeyi emek ve ter çileleriyle besleyip o oluşuma kültür olabilmek macerasını hissedebilmek ise mektebin de ötesinde bir müessesedir."([15])

([13]) Mehdi ERGÜZEL: "M. Necati Sepetçioğlu İle Sohbet" **Türk Edebiyatı**, Eylül 1986, 155. Sayı, s.42-43
([14]) Etem ÇALIK: a.g.t. s.8
([15]) Mehdi ERGÜZEL: "M. Necati Sepetçioğlu İle Sohbet" s. 43.

1954 yılında Gürşen ile evlendikten sonra asıl üniversite tahsilimiz dedikleri yurt gezilerine başlarlar. Bütün Anadolu ve Rumeli topraklarımızı dolaşırlar. Bu gezileri "Bizim insanlarımızı ve topraklarımızı yerinde görüp, öğrenip, tanımak istedik." ([16]) diye anlatır.

Bir Azerbaycan gezisinde gördükleri bir mezar üzerine hissettiklerini de şu şekilde dile getiriyor: "Azerbaycan'da Bakü ile Şeki arasındaki bir yolda bir dağ ıssızlığında bir binbaşımızın mezarını gördük... Orada bakımlı ve o ıssızlıkta bir tapu gibiydi... Tıpkı Aslan Dede veya Hüseyin Gazi yatırlarının benzeriydi... O mezarı ve çevresini görüp düşünmek ve o ıssızlıkta bir mezarın bu güne bile sahip olduğunu hissederek düşünmek de bir fakülte bitirmek gibi oluyor."([17])

Eşi Gürşen Sepetçioğlu ile birlikte gerçek mektebimiz diye nitelendirdikleri Türkiyemizi Edirne'den Kars'a, Van'dan Edirne'ye enlemesine ve boylamasına dolaşarak sürekli, yeni ve ayrı öğrenim devresi geçirdiğini belirtiyor.1950 yılında kesin olarak karar verdiği roman yazma işine ondan sonra "Bismillahirrahmanirrahim" diyor....

Mustafa Necati Sepetçioğlu'nu Etkileyen Fikir ve Sanat Adamları

Sepetçioğlu, kırk beş yıldır İstanbul gibi bir kültür muhitinde yaşamaktadır. Etem Çalık, yetişmesinde ve kültürünü besleyen unsurların arasında rolü olduğunu ve çevresinde bulunduğunu tahmin ettiği fikir ve sanat adamları hakkındaki düşüncelerini öğrenmek ister. Sepetçioğlu, araştırmacıya yazdığı 8 Ekim 1991 târihli mektupta bu şahsiyetler hakkında şunları söyler:

1-Abdülhak Şinasi Hisar: Türk Ocaklarındaki yakınlıklarından dolayı Abdülhak Şinasi Hisar hakkındaki kanaatlerini soran araştırmacıya şunları söyler: "Abdülhak Şinasi'yi tanıdım, konuştum, okudum, fakat etkilenmedim. Onu sevemedim. Hisar'da hep suyun yüzündeki eski zaman özlemini

([16]) Ergüzel,Mehdi: a.g.d. sayfa 43
([17]) Ergüzel,Mehdi: a.g.d.sayfa 43

okudum. Yaşanmayan bir yaşanmışlık özentisini hissettim. Temizlik hastası olan bir sinsiliği kimseyi beğenmeyen çöplüğünü sevdirecek kadar güzel yazabilen bir duygusuzluk duygusallığı anlayamadığım bir çelişkiydi onda."[18]

2- Hamdullah Suphi Tanrıöver: M. Necati Sepetçioğlu'nun tesirinde kaldığı fikir ve sanat adamlarından biri de Hamdullah Suphi Tanrıöver'dir. Gençliğinde Türk Ocaklarına üye olması ve ocakların tiyatro şubesinde çalışması Tanrıöver'i daha yakından tanımasına vesile olmuştur.

Sepetçioğlu, hitabet kabiliyetiyle tanınan Tanrıöver hakkında şöyle diyor: "Hamdullah Suphi Tanrıöver, Cumhuriyetten sonraki Türk edebiyatının en büyük hatiplerinden ve bütün Türk edebiyatı târihînde hitabet dediğimiz sahada az yetişmiş belli başlı değerlerimizden birisidir. Üslubu hitap ettiği topluluklara göre değişir. 1920-1930 yıları arasındaki konuşmaları sade ve açıktır. Cümleleri kısa, terkipsiz ve kolay anlaşılır. Anadolu insanın ağzıyla İstanbul Türkçesinin sentezidir. Tanrıöver"i dinlemek canlı bir târihî güzel Türkçe'den dinlemek idi... Severdim. Sorardım, anlatırda. Fakat şimdi düşünüyorum da aklımda ve hayalimde kalan solgun gün ışıkları gibi uçuk fakat zayıf, çok zarif görünmeyen güzelliğin hissedilişi gibi huzur veren ışıltılar ... Şiirin resme dönüşmesi mesela... İşte böyle bir kaç çizgi var, renk veya nakış..."([19])

3- Nihal Atsız: Sepetçioğlu'nun takdir ettiği fikir ve sanat adamlarından biri de Nihal Atsız'dır. "Nihal Atsız, Türkmen'in geri dönülmez inadı gibi bir vakarı yaşadı. Hocam olmadı hiç, yazık ki... Haydar Paşa Lisesi'nde tanıdım. Fakat daha önce yazılarını biliyordum. Nöbetçi öğretmen olduğu günler Haydar Paşa Lisesi'nin o uzun koridorlarında hep yanındaydım. Daha sonra sık sık bir arada olabildik. 1950 başlarında Maltepe'deki evinde iki oğlunun büyüyüşünü gördüm. Sonra onların ıstırabını yaşayan fakat göstermeyen babayı, inancından vazgeçemediği için yalnız ve parasız ölen muhteşem inanışını fark ettim. Nihal Atsız'ı sevişim inançlarını satmayışı yüzündendir.

([18]) Etem ÇALIK: a.g.t. sayfa 8
([19]) Etem ÇALIK: sayfa 8 (Bu hususlar Sepetçioğlu'nun Etem Çalık'a yazdığı özel mektuptan alınmıştır.)

İsteseydi bir takım makamlar ve payeler uğruna, şimdi pek çok meşhurumuzda görüp alıştığımız gibi inandığını inkar eder veya değiştirir veya unutmuş görünür. Günün ve ağanın keyfine göre yazabilirdi. yazmadı, istemedi, doğruyu söyledi. Yoksulca öldü. Davasına inanıyordu bu yüzden severim." ([20])

4-Necip Fazıl Kısakürek: Necip Fazıl Kısakürek hakkındaki görüşleri sorulduğunda da şunları söyler: "Necip Fazıl, Haydar Paşa Lisesi'nde bir süre velim oldu... Bozkurtların ölümüne görünmez inançlarıyla ağlayan Atsız kaya gibi yaşıyorken, Sakarya'da çağlayan haykırışlarıyla milleti ayaklandırma kudretine ermiş Kısakürek, kireç gibi eriyen bir ömrü seçti. Halbuki çok şey yapabilirdi. Türklük için... alkışları, daha çok alkışları, tükenmeyen tükenmeyecek alkışları duymak istercesine mücahit görünüşünde kükrüyor iken benliğini ve özünü içinde esen dünyalı ve deli rüzgarlara bırakmayı seviyordu. Erişilmesi zor bir denizde seyredilmesi bir ömre bedel bir şaheser yelkenliydi bence... Yazık ki kendini seyretmesini bilemiyordu."([21])

5-Faruk Kadri Timurtaş: Sepetçioğlu, tesirinde kaldığı fikir ve sanat adamları arasında olan Faruk Kadri Timurtaş hakkında şunları söyler: Faruk Kadri Timurtaş'ı fakültede tanıdım. O vakit henüz çiçeği burnunda bir asistan idi. Gönül ehli, dost yürekli, imanlı ve Türkiye'ye gönül vermiş bu genç asistan ile çok çabuk dost olduk. Bir ağabeyi kardeş yakınlığında hemen hemen, Allah'ın rahmetine kavuşuncaya kadar da dünyalık sıkıntıların, densiz bir kaç ayrılıkları dışında pek uzaklaşma olmadı aramızda. Ben bugün Osmanlıca yazıp okuyabiliyorsam bunu Faruk Hoca'ya borçluyum."([22])

Sepetçioğlu'nun Bendeki Pekişmenin Parçaları Dediği İsimler: "Mahir İz, kudretli romancı Peyami Safa Bey, serçe kuşu gibi Reşat Nuri, hantallığının altında güvenilir düşünceleriyle Adile Ayda'nın babası Sadri Maksudi Bey, Türkçemizi hala Başkırtça kırmasında çetrefilleştirdiği için çoğunun tadınavaramadığı Zeki Velidi... İnandığı Türklüğün dönmezi

([20]) Etem ÇALIK: a.g.t. sayfa 8 (Bu hususlar Sepetçioğlu'nun Etem Çalık'a yazdığı özel mektuptan alınmıştır.)
([21]) Etem ÇALIK:, sayfa 8 (Bu hususlar Sepetçioğlu'nun Etem Çalık'a yazdığı özel mektuptan alınmıştır.)
([22]) Etem ÇALIK: a.g.t. sayfa 11 (Bu hususlar Sepetçioğlu'nun Etem Çalık'a yazdığı özel mektuptan alınmıştır.)

Kafesoğlu. Rahmetli Mümtaz Turhan Hoca ve daha sonra Erol Güngör. Bütün bunlar bendeki pekişmenin parçaları fakat her birinin olurunu olmazını seçmiş, ayırmış, kendince ışıklandırmış bir ben, yani bir başka bütünlük budalası."([23])

Sadri Maksudi Bey: "Rahmetli Sadri Maksudi Bey'e bir gün Hamdullah Suphi Bey ile aralarındaki farkı sormuştum. Kurtuluş'taki evindeydik. Masadaki kibrit kutusunu aldı: "Hamdullah Suphi işte bu kibrit kutusunu anlatır" dedi. "Şu gördüğün renkleri, sesleri, boyamaları... güzel anlatır. Ben kutuyu anlatmam, çünkü kutu kendini yakmaz. Kutunun içindeki kibritleri anlatırım..." Dedikten sonra kutuyu açtı içinden bir kibrit çıkardı, yaktı sürterek, yanan kibriti gösterdi bana, alevi: "İşte bunu"dedi, gürleyerek: "Anlatırken ben yanarım kutunun süsü kalır..."([24])

M.N. Sepetçioğlu'na Edebiyat Fakültesi'nde öğrenciyken hocalarınız kimlerdi, bunlar hakkındaki düşünceleriniz nelerdir? Sorusunu yönelten Etem Çalık'a yazdığı mektupta şu cevabı verir:

Üniversitede Fakülte hocalarım arasında en çok hoşlandığım -Allah rahmetini hiç birinden esirgemesin-Ahmet Hamdi Tanpınar'dı... Tanpınar güzel bir pınardı... akardı, hep akardı. Derste, dışarıda, evinde yazık ki, Mehmet Kaplan ile bağlantım Tanpınar'dan uzak kalmama sebep oldu . Neden sonra Kaplan'ın pek kuru ve zorlama bir mecburiyeti ile evinde, ev haliyle tanıdığım Tanpınar'ın gerçek pınar olduğunu gördüm. Doğuyu da, Batı'yı da iyi bilen, şerh edebilen, bir şerhle yetinmeyip derinleşebilen, şair bir yaradılış, sanatkar bir ruh, hem hür idi, hem hürriyet verirdi. Dersindeyken hapishanede olmadığınızı bilirdiniz Evinde bir başka hür idiniz. Nihat Sami: "Kırtıpil Hamdi" derdi. Bu sözle küçümserdi sözüm ona. Aslında bir Profesör A. Hamdi Tanpınar olamamanın kıskanışındaydı.

([23]) Etem ÇALIK: a.g.t. s. 12 (Bu hususlar Sepetçioğlu'nun Etem Çalık'a yazdığı özel mektuptan alınmıştır.)
([24]) Etem ÇALIK: a.g.t. s. 12 (Bu hususlar Sepetçioğlu'nun Etem Çalık'a yazdığı özel mektuptan alınmıştır.)

Sepetçioğlu, Yahya Kemal'in Tanpınar'ı en iyi anlayanlardan biri olduğu halde onun da, "Şu bizim kırtıpil Hamdi" demesinin hoş karşılanacak bir davranış olmadığını söylüyor.

"Tanpınar'ı Necip Fazıl da kıskanırdı. Üstad için kendinden büyük bir şair dünyaya gelmeyeceğine göre Tanpınar da şair sayılamaz." Necip Fazıl'a göre 'Kırılmış dal uçlarından paylaşılan mehtap hayali'ni Tanpınar, Mallarme'den almıştır. Doğru yahut yanlış bence Tanpınar, Türkçemizi hassaslaştıran bir güzel şair idi. Yahya Kemal'in büyüklüğü her yıl biraz daha eskiyerek yenileniyor. Necip Fazıl da öyle. Demek istediğim, Necip Fazıl'ı bile kıskandıracak bir gücü vardı. Kanaatimizce Tanpınar Türkçemizin üslup devlerinden biriydi. Tanpınar'ın üslubuna hep hayran kalmışımdır. Tanpınar Bursa ile zaman gibiydi. İçiçeyken apayrı iken içiçe, birbirine girmiş..."([25])

Ali Nihat Tarlan: Sepetçioğlu'nun fakültedeki hocalarından biri de Ali Nihat Tarlan'dır: "...Tarlan'ın bazı huylarını sevmezdim. Benim talebelik dönemimde, bizi bıraktı, derslere gelmedi. Bunu bağışlamam mümkün değil. Bir hoca ne sebepten olursa olsun, öğrencisini aç bırakamaz. Çok az dersini takip ettim. Sebebi de kendisi idi. Rahmetlinin boykutu bize çattı... Bir derste Fuzûlî'nin bir gazelini şerh ediyordu, hep anlatıyordu.

Tahtaya güneşin doğuşunu, kuşluk vaktindeki yerin, öğleyi, ikindiyi bir yay çizerek belli etti, "Fûzulî'nin beyitte çizdiği işte budur" dedi, dersi bitirdi.

Ben o beyit üzerinde hocanın düşündüğü gibi düşünmüyordum. Fakat hoca bir ilim adamı, bir şair olarak ustaca açıklıyordu. Ben bir yazar, bir sanat adamı olarak Fuzûlî'yi hocanın anlattığından daha başka hissediyordum. Hocanın aksine konuşmak kimin haddine, hele bir öğrenciyse...

Buna rağmen düşüncelerimi söyledim: "Siz, sizin anlayışınızla çiziyorsunuz o resmi Hocam. Belki Fuzûlî hiç de öyle düşünmemiştir dedim." Kızmadı. Benim yanlış düşündüğümü ispat etmek için tahtaya başka bir dörtlük yazdı. Onu da kendine göre açıkladı. "Buna ne dersin?" dedi.

Sınıf susmuş bekliyordu, oturmamıştım: "Siz, sizin anlayışınıza göre bir örnek verdiniz... Şairin sizin düşündüğünüzü, düşündüğüne inanmıyorum" dedim. "Ben inanıyorum, çünkü şairi benim."

Hocanın böyle sürprizleri var idi... Sınıfın gülüşmesine rağmen, tınmadım: "Özel bir örnek vermek Fuzuli'yi açıklamaz ki hocam" dedim. "Siz gerçekten şair olsaydınız... demedim artık. Tarlan, muhakkak ki bilen bir hoca idi. Bektaşi ruhu ile hoş-meşrep olduğu şüphesizdi."([26])

Sepetçioğlu, fakültede öğrencisi olduğu halde Reşit Rahmeti Arat'ı çok geç tanıdığından üzgündür: "...Yazık, bin kere yazık ki, mezun olduktan sonra gerçek yüzüyle ancak tanıyabildim. Derslerinde sıkıldığım, nerde ise hatır için girdiğim o donuk hocayı "Yaradılış ve Türeyiş" i yazdıktan sonra ancak evinde tanıyabilme bahtiyarlığına eriştim. Dağlar kadar farklı bir millî ruh idi... Göstermiyor, belki göstermesini bilmiyordu. Basılmadan önce "Yaradılış ve Türeyiş'i hazırladığım şekliyle Laleli'deki evinde satır satır okudum ona. Günler aldı. Birkaç kere gittim, geldim evine. Doğruyu öğretmesini seviyordu. Arat Hoca, derslerdeki hoca değildi, milyon kere büyük idi. 1978'de Rusya'da iken Alma Ata İlimler Akademisi'ndeki ilim adamları benden sadece Arat'ın eserlerini istediler, ısrarla ve ricalarla. Döndüğümde fakültedekilere söylediğim halde, galiba ilgilenen olmadı. Ben evimdekileri gönderdim..."([27])

Sepetçioğlu, Ahmet Caferoğlu'nun ilim adamı olarak mümtaz bir yerinin bulunduğunu şu örnekle açıklıyor: "On yıl kadar önce (1982 ?) Almanya'da sonradan Müslüman olmuş bir Alman ile Avarların Türklüğü üzerine konuşurken bana "hayır" demişti. "İşte, şu eserde yazıyor" deyince, eserin yazarına baktı: "Ha... Caferoğlu...O diyorsa doğrudur" dedi. Artık eski görüşünde ısrar etmiyordu."([28])

([25]) Etem ÇALIK: a.g.t., s.12 (Bu hususlar Sepetçioğlu'nun Etem Çalık'a yazdığı özel mektuptan alınmıştır.)
([26]) Etem ÇALIK: a.g.t. s.13 (Bu hususlar Sepetçioğlu'nun Etem Çalık'a yazdığı özel mektuptan alınmıştır.)
([27]) Etem ÇALIK: a.g.t. s.13 (Bu hususlar Sepetçioğlu'nun Etem Çalık'a yazdığı özel mektuptan alınmıştır.)
([28]) Etem ÇALIK: a.g.t. s.13 (Bu hususlar Sepetçioğlu'nun Etem Çalık'a yazdığı özel mektuptan alınmıştır.)

Ahmet Caferoğlu ile yakın bir münasebeti olan sanatçı, hocasını şöyle anlatıyor: "Ahmet Caferoğlu Hoca, Azerbaycan ruhlu idi, içtenliği kendine göreydi, temiz kalpliydi. Esprileri, hoşlukları, tatlıca vazgeçilmezliğinin yanında güvenilir bir ilim adamı oluşu da kendini seçkinler arasına katıyordu. Fakültede ve daha sonra da görüştük, konuştuk, söyleştik, takıldık birbirimize. Nikah şahidimizdi, hanımın. Bizleri kendine göre severdi, güzel bir örnektir. Caferoğlu bütün Türkiye'yi dolaşmış, gezmiş ender hocalarımızdandır." ([29])

Sepetçioğlu'nun Türk insanını Türk târihîni sevmesine tesir edenlerden bir başkası Zürich'e tanıştırıldığı bir hanımdır. Tiyatro sahasında iyi bir münekkit olan hanım hakkında şöyle diyor: "... Büyük Otmarlar Zürich'te oynarken beni İsviçreli yaşlı ve oldukça tecrübeli tiyatrocu bir kadınla tanıştırdılar. Bir tiyatronun sahibi ve baş rejisörü, Talebe Birliği başkanı tercümanlığımızı yaptı: "iyi dedi," güzel dedi" fakat neden Türk değil?" dedi. Daha evvel hiç düşünmemiştim: "Nasıl, neden Türk değil?" dedim. "Neden bir Asur efsanesi işlediniz? dedi. "Büyük Otmarlar" bir Asur efsanesinin sahneye konuşu gibi görünüyor. Halbuki o efsaneyi uyduran benim. "Eğer bir Asur efsanesi değil de Türk efsanesi olsaydı ben bunu Zürich'te oynardım. Sizin yazarlarınız başarılı olmak istiyorlarsa kendilerine dönmek mecburiyetindedirler" dedi. "Ben bu hususu önce orada öğrendim. Kadın tiyatroyu çok iyi biliyordu. Edebiyatı da biliyordu. Sonra bize döndüm. Dede Korkut ve destanlarımızın ne anlatmak istediklerine vardım ve Kilit'le başlayan çalışmama koyuldum. Bir milletin duygu ve düşünce sistemi derken bunu anlatmaya çalıştım." ([30])

"Batıdan kimlerin etkisinde kaldınız? Severek okuduklarınız?" sorusuna Sepetçioğlu şu cevabı veriyor: "Dostoyevski'yi her zaman okurum... bıkmam da. Aynı şekilde Knut Hamsun fırsat bulsam elimden bırakmayacağım bir ustadır. Sonra Şolohov ve Soljenist'in... Şolohov adı

([29]) Etem ÇALIK: a.g.t. s. 13 (Bu hususlar Sepetçioğlu'nun Etem Çalık'a yazdığı özel mektuptan alınmıştır.)
([30]) Ali Erkan KAVAKLI: "M. Necati Sepetçioğlu İle Sohbet"**Sur Dergisi** Mart, 1988, S. 144

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

gerçek olmasa da, o adı kullanarak her im yazmış ise onun yazdıkları önemlidir tabii... Çünkü önemli olan ortadaki eserdir, bazen eser yazarını geçer, çok geçer. Amerikan yazarlarından da Sinclair Lewis ile John Steinbeck'tir. Fakat bu demek değildir ki ötekiler ilgimi çekmiyor...Her biri zamanında bana çok şeyler öğretmişlerdir. Ustaları bilmeden onları iyi öğrenmeden yola çıkmak olmuyor. Onlara takılıp kalmak da olmuyor. Severek ve etkilenerek okuduğunuz romancılarımız var mı? Sorusuna cevap vermek istememiştir. Bu konuya girmesek ...Çünkü herkes bir dükkan açmış, malının tezgahtarlığını yapmakta. Çoğunlukla bu tezgahtarlık da bir pazar yeri çığırtanlığı halinde. Bununla beraber Halide Edip Hanım ile Kemal Tahir'i her zaman pazar yeri dışında tutarım. Onlar... gerçektir."([31])

([31]) Ali Erkan KAVAKLI: M. Necati Sepetçioğlu İle Sohbet s.144

2.3. Yazı ve Yayın Hayatı

M. Necati Sepetçioğlu'nun ilk edebiyat denemeleri Zile Ortaokulu öğrencisiyken yazdığı şiirlerle başlar. Fakat bunlar gazete ve dergilerde yayınlanmadıkları gibi kendisinde de yoktur.

Sivas Lisesi'nde öğrenciyken (1948) Sivas'ta yayın hayatını sürdüren Hakikat Gazetesi'nde "Bir Zileli" ismiyle küçük fıkralardan meydana gelen yazıları çıkmıştır. Ayrıca aynı yıllarda Samsun'da neşredilen bir gazetede bir hikayesinin yer aldığını ifade etmiştir.

Tahsil hayatına Tokat Lisesi'nde devam ettiği sıralarda (1949) tiyatro çalışmaları yapar ve sahneye koymak ister. Bunun gerçekleşmesinin imkansız olacağını kısa süre sonra anlar. ([32])

Bu tür çalışmaların birinde Ömer Seyfettin'in Topuz adlı hikayesinin üç perdelik bir piyes haline getirmek ister. Fakat istediği başarıyı sağlayamaz. Bu piyesin macerasını şöyle anlatır: "Gerçi perdeler çok kısa idi. Ama unutamadığım bir sahnesi; Türk elçisinin atı üstünde sahneye girmesidir. Benim için çok tabii gelen bu sahneye hocam itiraz etmiş, atla sahneye girilmesinin imkansız olduğunu söylemiş ve ben atı ne yapacağımı bilememiştim. Hocam, elçiyi sahne dışında attan indirerek sahneye atsız sokmanın gerçekliği ve doğruluğu üzerinde durmuştu. Fakat ben at sırtında olmayan bir Türk elçisini, hikayenin aslındaki soyluluğa yakıştıramadığım ve elçiyi atsız yarım düşündüğüm için üzülmüşümdür. Tabii o zaman, Jean Anauil'in Beckett (Tanrı'nın Şerefindeki) Kralla Beckett'in at üstünde koştuğunu o harikulade sahnenin bulunduğu piyesi bilemediğimden örnek olarak gösteremedim."([33])

([32]) Etem ÇALIK: a.g.t , s. 16
([33]) Etem ÇALIK: a.g.t., s.16 (Bu hususlar Sepetçioğlu'nun Etem Çalık'a yazdığı özel mektuptan alınmıştır.)

Sepetçioğlu'nun lise yıllarındaki bir başka çalışması da "Deli Dumrul" hikayesini üç perdelik bir piyes haline getirmesidir. Piyesi sahneye koymuş, başrolünü de oynamıştır.

1950 yılında, "Millîyet Gazetesi'nde bir hikayesi yayınlanmış, bunda "Ergene Pars" takma adını kullanmıştır.

1951'de "Seçilmiş Hikayeler Dergisinde bir hikayesine yer verilir. Telif ücreti olarak da beş lira ödenir.

"Beş liralık telif ücretinin tadını hiç bir zaman unutamam. Ondan sonra o paranın pek çok katı paralar ödendi. Fakat gözüme o beş lira kadar kutsal ve pahalı görünmedi. Cağaloğlu yokuşunun başında bir yerdeydi Seçilmiş Hikayeler Dergisi'nin idarehanesi. Ben hikayemi bu dergiye laf olsuna yollamıştım. Beş lirayı alınca yokuşu kuş gibi uçtum aşağıya Sirkeci'de Peyami Safa Beylerin öğle yemeklerini yedikleri İstanbul lokantasına koştum. Güzel bir öğle yemeği yediğimi biliyorum. Yüz elli kuruşunu o yemeğe verdim beş liranın sonra doymuş hoş mideyle, doğru sahaflar... Orada Stendhall'ın "Kırmızı Siyah" romanını görmüştüm, almak için can atıyordum. Yüz elli kuruşunu da o romana yatırdım. Baktım ki baştan bir forması eksik kütüphaneye giderek orada elle yazdım, romanı tamamladım. O işimi de bitirince sinemaya gittiğimi hatırlıyorum. O vakit Vezneciler'de Turan sineması da, Millî Sinema da, şimdi ikisi de yok oldu galiba. Üst üste üç dört film oynatırlardı, onları seyrettim. Cebimde yine de para kalmıştı. Epeyce bir zaman harcamaya kıyamadım."([34])

Sivas'ta yayınlanan Su Dergisinde yazılarının ve hikayelerinin yayınlandığını söyleyen Sepetçioğlu, bunlar için yirmi beş lira telif ücreti ödendiğini belirtiyor. Su Dergisi 1 Şubat 1962'de yayın hayatına başlamıştır. M.N. Sepetçioğlu ismi bu dergide Nisan 1963'ten sonra görülür.

([34]) Etem ÇALIK: a.g.t. sayfa 17 (Bu hususlar Sepetçioğlu'nun Etem Çalık'a yazdığı özel mektuptan alınmıştır.)

Sepetçioğlu henüz lise öğrencisiyken Türk destanlarına yakın bir ilgi duymuş, daha sonra bunları bir bütün halinde ele almak istemiştir: "Yaradılış ve Türeyiş Destanı'nı 1949 yılında düşündüm. O zaman on yedi yaşındaydım. O yaşların heyecanı içinde piyes olarak hazırladım. Fakat istediğim bütünlüğü sağlayamadığım gibi piyes olarak da hiçbir değeri olmadığını anladım. Ve o günden sonra Anadolu'yu dolaşmayı yaşlı masalcıları bulup onların ağzından, bildikleri masal ve destanları dinlemeyi en uygun yol buldum. "([35])

Sepetçioğlu'nu yazmaya teşvik eden Peyami Safa, "Türk Düşüncesi" dergisinde yazarın bir hikayesini yayınlar. Sepetçioğlu, telif ücretini öderken Peyami Safa'nın o nazik ve iltifat dolu sözlerini daima hatırladığını ifade ediyor: "Unutamadığım bir telif ücreti de rahmetli Peyami Safa Bey'in utana sıkıla avucuma sıkıştırdığı on beş liradır. "İnşallah ilerde çok daha fazlasını ödeyebileceğim Necati."deyişindeki mahcup içtenlik koca bir dünyaya değer idi ki, hiçbir telif ücreti o dünyayı karşılayamaz."([36])

Yazar, 'Türk Düşüncesi'nde yayınlanan hikayeyi Yaşar Kemal'in Cumhuriyet Gazetesi'nde de yayınladığını ifade ediyor.

1954'te yaptığı evlilik, daha sonra Türk Ocakları'na üye olması Sepetçioğlu'nun içinde bulunduğu kültür çevresi genişletmiştir. Bu yıllarda yazı hayatındaki gelişme kendini gösterir. Yazar, "Bugününü o günkü evliliğe borçlu olduğunu" söylüyor. Artık İstanbul'da çıkan kaliteli sanat ve edebiyat dergilerinde yazmaktadır.

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde öğrenci olmasına rağmen, imzası sanat ve edebiyat çevrelerine girmeye başlamıştır. 1952'den sonra Büyük Doğu, Türk Sanatı, İstanbul, Türk Düşüncesi, Türk Yurdu, Gurbet gibi dergilerde hikaye, mülakat, makale, deneme türlerinde yazıları çıkar. ([37])

([35]) M. Necati SEPETÇİOĞLU: **Yaradılış ve Türeyiş Türk Destanı**, Türk Kültür Yayını İstanbul 1981, Emek Matbaacılık, 4. Baskı, Önsöz- s. 13

([36]) Etem ÇALIK: a.g.t. s. 17(Bu hususlar Sepetçioğlu'nun Etem Çalık'a yazdığı özel mektuptan alınmıştır.)

([37]) Etem ÇALIK: a.g.t. s. 18

1956'da ilk kitabı Abdürrezzak Efendi yayınlanır. Bu kitapta o güne kadar yazdığı hikayelerinden sadece dokuzuna yer verir.

Sepetçioğlu, ilk kitabı Abdürrezzak Efendi hakkında şöyle diyor: "Abdürrezzak Efendi 1956'da yayınlandığında yirmi dört yaşlarındaydım. Artık heyecanın geride kaldığı bir yaştır. Lakin yinede heyecanlandım. İnsanı ısıtan bir heyecan idi, hatırlıyorum. Fakat korkuya benziyordu. Kitap iyi karşılandı, hatta çok iyi. O günlerde pek kesin sağ sol yoktu. Ve galiba sol beni pek ürkütmek istemiyordu. Herkes iyi yazdı. Fakat ben hikayede kalmayacaktım. Amacım iyi bir roman yazmaktı. Bir başlangıç olarak benim için de iyiydi. Kitabım satıldı da, adımın iyi kötü yaygınlaşmasını da sağladım. Hala severim, Abdürrezzak Efendimi."([38])

1958'de askerliği münasebetiyle gittiği Ankara'da Türk Dili dergisinde yazmaya başlar.

İlk romanı Çağlayanlı Vadi, 1962'de Vatan gazetesinde tefrika edilir. Ancak kitap haline getirilmez. Aynı yıl, Bir Ölünün Basın Toplantısı romanı Haber gazetesinde tefrika edilmiştir.

1963-1964 yılları arasında Su dergisinde hikayeleri çıkar. Daha sonra Muallimler Birliği'nin yayın organı Bilgi'de "Ayın Sanat Hareketleri" başlığıyla değerlendirme ve inceleme yazılarına yer verilir.

Tercüman gazetesinde "Güneyin Dertli Çocukları" adıyla bir seri röportajı Ekim 1965'te yayımlanır. 1966'da aynı gazetede Anadolu'da derlemiş olduğu efsaneleri tefrika halinde yayınlar. 1966'da İstanbul'da çıkmaya başlayan haftalık fikir ve sanat dergisi Yol'da tiyatro eserleri ve sahneye konulmuş oyunlar hakkında tenkit ve değerlendirmeleri neşredilir.

Daha sonra kitap haline getireceği Sonsuza Uyanan Taşlar, Me Ne Se rumuzuyla Ayrıntılı Haber gazetesinde tefrika edilir. 1965'te uzun zamandan

---

([38]) Ahmet ERSÖZ: "Mustafa Necati SEPETÇİOĞLU İle", Zaman Gazetesi., 29 Ekim, 1989

beri planlamasını yaptığı Türk destanlarının yedisini ele alarak, yeni bir anlayışla yorumlar ve Yaradılış ve Türeyiş Destanı adıyla kitap haline getirir.

Tiyatro üzerindeki yazılarını Türk Tiyatrosu Dergisinde devam ettiren Sepetçioğlu bir yandan da Büyük Türkiye Dergisinde yazar. Tiyatro Sepetçioğlu'nda lise yıllarından kalan bir ukdedir. Türk Ocaklarındaki tiyatro faaliyetlerinden de bazı tecrübeler edindikten sonra bu tür de peş peşe dört kitabı çıkmıştır. Kitap haline getirilmeyen bazı tiyatroları da, sahneye konulmuştur.

1970'lere gelindiğinde Sepetçioğlu ismi Hisar'da görülür. Büyük Türkiye Dergisinde de denemelerini ve makalelerini devam ettirir.

Sepetçioğlu, hikaye, deneme, inceleme, araştırma, röportaj, tiyatro türlerindeki çalışmalarıyla kültür ve edebiyat dünyasında belli bir yere ulaşmıştır. 1971'de yazı hayatında bir dönem başlamış, değişik edebi türlerden tek türe doğru yönelmiştir. Malazgirt Zaferi'nin dokuz yüzüncü yıl dönümü münasebetiyle yazdığı Kilit adlı târihî romanı diğerleri takip eder. 1971'e kadar ki dönemi, hazırlık yılları olarak görüyor. Asıl gayesi dünkü, bugünkü, yarınki Türkiye'yi yazmaktır. Bunun için: "Üslubum için şiiri denedim, konuşmalar için(diyalog dedikleri nesne) tiyatroyu, hareket için sinemayı öğrendim. Fakültede sanat târihînde sırf Avrupa resmini, heykelini ve mimarisini bileyim diye seçtim, okudum. Bir süre felsefeye devam edişim Yunan'ın eskisini öğrenmek içindi ve tabii Roma'yı da. Yazık ki İslam sanatı üzerinde az duruluyordu." ([39]) diyor.

1971-1972 Sepetçioğlu'nun Hisar'da devam ettiği, Türk Edebiyatı dergisiyle de tanıştığı yıllardır. Arada bir bu dergilerde hikayeleri ve tenkit yazıları çıkar.

İstanbul'da Millî Eğitim Basımevi Müdürlüğü yaptığı yıllarda Türk kültürünün gelişmesinde hizmetleri olmuştur. Millî Eğitim Bakanlığının "Bin Temel Eser" dizisindeki kitapların seçiminde katkısı olanlardan biridir. Hangi

eserlere katkısının bulunduğunu hatırlamamaktadır. Bu hizmetlerinin karşılığı olarak gördüğü muameleyi de şu şekilde anlatmaktadır: "Devlet matbaasında müdür iken Bin Temel Eser'in yayınında bir hayli emeğim geçmiştir. Bu yüzden bütün komünistlerin hıncını yüklendim. Ecevit gelir gelmez o yüzden kovuldum."([40])

Sepetçioğlu emekli olduktan sonra Tercüman gazetesinin Kervan Kitapçılık şirketinde yönetici olarak çalışmıştır. Tercüman'ın bu şirketi Millî Eğitim Bakanlığı'nın yarıda kalan "Bin Temel Eser" dizisine alternatif olarak kurulmuştur ve adı "Binbir Temel Eser" dizisiydi. Sepetçioğlu "Kervan Kitapçılık" şirketini yönettiği yıllarda yayımlanan dizinin ilk onbeş kitabını kendisi seçmiştir.

Kervan Kitapçılıktan ayrıldıktan sonra bir ara Orta Doğu Gazetesinde çalışır. Bu gazetede geçen günlerini emekliliğinin desteği olarak görüyor: "Orta Doğu Gazetesi benim emekliliğime geçişimin süspansiyonudur. Gavurca söz kullanmayı hiç sevmem ama bu seferki tam yerinde olduğu için yazdım. Ömer Öztürkmen sahibiydi ve gazete batmak, üzereydi, bir süre geciktirdik batışı."([41])

Sepetçioğlu'nun 1962'de Haber gazetesinde tefrika edilen Bir Ölünün Basın Toplantısı adlı romanı bu defa 6 Şubat 1976- 3 Nisan 1976 târihleri arasında ellileş yazı halinde Ergün Kaftancı adıyla Orta Doğu Gazetesinde yayınlanır. Tefrikanın bitişinden sonra aynı gazetede röportajları tenkit ve denemeleri çıkar.

17 Eylül 1976- 10 Ocak 1977 târihînde bilahare kitap haline getirilecek Cevahir ile Sadık Çavuş'un Buğday Kamyonu, Orta Doğu gazetesinde tefrika olarak yayınlanır.

1983'de Boğaziçi dergisinde makaleleri çıkar.

([39]) Etem ÇALIK: a.g.t.s. 20 (Bu hususlar Sepetçioğlu'nun Etem Çalık'a yazdığı özel mektuptan alınmıştır.)
([40]) Etem ÇALIK: a.g.t. s. 20 (Bu hususlar Sepetçioğlu'nun Etem Çalık'a yazdığı özel mektuptan alınmıştır.)
([41]) Etem ÇALIK, a.g.t. s. 20 (Bu hususlar Sepetçioğlu'nun Etem Çalık'a yazdığı özel mektuptan alınmıştır.)

Bundan sonra resmi ve özel bir görevi olmayan Sepetçioğlu kendisini tamamen, planladığı "Dünkü, Bugünkü, Yarınki, Türkiye" serilerinin romanlarını yazmaya adamıştır. Yeni yazılan romanlardan Kutsal Mahpus Ebu Hanife hariç hiçbiri tefrika edilmemiş, doğrudan kitap olarak yayınlanmışlardır.

"Kırım Kırımı" adıyla yazdığı roman Tercüman gazetesinde tefrika edilmeye başlanmış ancak tamamlanamamıştır.

1990'da kitap haline getirilen Kutsal Mahpus-Ebu Hanife romanı Yeni Haber Gazetesinde 21 Ekim - 8 Aralık 1986 târihleri arasında tefrika edilmiştir.

Sepetçioğlu'nun en son eserlerinden "Yunus Emre Diye Diye" Türkiye Gazetesinde tefrika edilmiştir. Tamamlanamayan bu yazı dizisi kitap haline getirilmemiştir.

Türk târihînin önemli bir bölümünü romanlaştırdım. En son "Sabır Ağacı" ismini verdiğimiz sekiz cilt, üç bin sahife tutan Kıbrıs târihîni yazıp bitirdim. Başarılı olduğuma inanıyorum. Benden önce yazanları da, sonradan heveslenenleri de gördük. Hiçbiri benim kadar başarılı olamadılar."

Sepetçioğlu eserlerini yazıp bitirinceye kadar onlarla beraber yaşar, basıldıktan ve dağıtımı yapıldıktan sonra o kitap artık Türk milletinin ve Türk dilinin malı olmuştur.([42])

Sepetçioğlu, Zaman Gazetesinde Pazar günleri "Pazar Yârenliği" adlı köşesinde haftalık yazılar yazıyor.

2.4. Takma Adları

Sepetçioğlu kitaplarında ve yazılarında az sayıda takma ad kullanmıştır. O, doğrudan kendi ismiyle yazmayı tercih etmiştir. Takma

([42]) Etem ÇALIK: a.g.t. s. 20

adlarıyla ilgili soruya verdiği cevapta şöyle diyor: "Gençlik hevesiyle belki... Hatırlayışlarım bana bile güven vermediği için belirli bir isim sayamıyorum."

Yazarın yazı hayatının ilk yıllarında kullandığı tespit edilen takma adları şunlardır:

1. Ahmet Cemil (Haber Gazetesi)

2. Bir Zileli (Sivas-Hakikat Gazetesi)

3. Ergene Pars (Millîyet-Sanat ilavesi

4. Ergun Kaftancı (Orta Doğu Gazetesi)

5. Me Ne Se (Ayrıntılı Haber Gazetesi)([43])

2.5. Aldığı Ödüller

M.N. Sepetçioğlu'nun 1965'ten beri yazdığı eserlere bazı kurum ve kuruluşlarca şimdiye kadar şu ödüller verilmiştir:

1965: Mehmet'in Beklediği (Tiyatro), diğer adı Umut Çeşmesi, Millî Eğitim Bakanlığının açtığı yarışmada Çocuk oyunları dalında M.E.B.' in ödülü.

1968: Büyük Otmarlar (Tiyatro) Zürich (İsviçre) de düzenlenen Dünya Üniversiteleri Tiyatro Şenliğinde birincilik ödülü.

1969: Çardaklı Bakıcı: (Tiyatro) Millî Eğitim Bakanlığının tiyatro ödülü.

1969: Köprü: (Tiyatro), Ankara Türk Kadınlar Derneği'nin tiyatro ödülü.

1972: Kilit: (Târihî roman), Türkiye Millî Kültür Vakfı'nın büyük ödülü.

---

[43] Etem ÇALIK: a.g.t. sayfa 27

1974: Konak: (Târihî roman), Türkiye Millî Kültür Vakfı'nın büyük ödülü.

1980: Gece Vaktinde Gün Dönümü ve Karanlıkta Mum Işığı: (Târihî romanlar), Türkiye Millî Kültür Vakfı'nın roman ödülü.

1981: Can Ocağında Pişen Aş: (deneme), Türkiye Millî Kültür Vakfı'nın büyük ödülü.

1982: Ebem Kuşağı (Târihî roman), Türkiye Millî Kültür Vakfı Roman Ödülü.

1986: Târihî romanlarının hepsi için Konya Kültür ve Turizm Derneği, Sanat ve Edebiyat ödülü.

1990:....Ve Çanakkale 1-2-3: (Târihî roman), Türkiye Yazarlar Birliği, roman ödülü.

1990: Selçuk Üniversitesi: Türk millî kültür ve edebiyatına önemli eserler kazandırmış olduğundan Üniversite Senatosu'nun aldığı bir kararla "Fahri Doktora"payesi verilmiştir.([44])

1997: Atatürk Kültür Merkezi şeref ödülü

([44]) Etem ÇALIK: a.g.t. sayfa 28

2.6. Eserleri

2.6.1. Hikaye Kitapları

1. Abdürrezzak Efendi

Kimliği: Abdürrezzak Efendi, Türk Sanatı Yayınları, Yenilik Basımevi, İstanbul 1955, 79 s.

Yazar, bu eseri, babasına ithaf etmiştir.

Abdürrezzak Efendi'deki dokuz hikayenin adları ve sıralanışı aşağıdaki şekildedir:

1. Abdürrezzak Efendi

1. Dönüş

2. Elleri Çamurdu

3. Bayramda Gelen Mektup

4. Filiz

5. Ali Suha Beyin Şapkası

6. Merdivenin Birinci Basamağı

7. Siyah Topraklar

8. Kriz

9. Z'den Sonra

Kitaptaki hikayelerden beşi çeşitli sanat ve edebiyat dergilerinde yayınlanmıştır. Bunlar:

1. Elleri Çamurdu, İstanbul Dergisi Mayıs 954, sayı 7.

2. Bayramda Gelen Mektup, Gurbet derg. Eylül-Ekim 954, Sayı 5. Türk Yurdu Dergisi Şubat 957, sayı 265.

3. Ali Suha Bey'in Şapkası, Türk Sanatı Dergisi aralık 1954, sayı30.

4. Merdivenin Birinci Basamağı, İstanbul Dergisi Aralık 1954, sayı 14.

5. Kriz, Türk Sanatı Dergisi Mart 1955, sayı 33.

2. Menevşeler Ölmemeli

Kimliği: Menevşeler Ölmemeli,Toker Yayınları, 100 Büyük Eser 23, Toker Matbaası, İstanbul 1972, birinci baskı, 207 s.

Kapak kompozisyonunu Gürbüz Azak'ın yaptığı bu eser, iki bölümden meydana gelmiştir. Birinci bölümde yirmi iki hikaye vardır. İkinci bölüm Güney'in Dertli Çocukları adını taşımaktadır. Bu bölümde röportaj özelliği taşıyan altı

Menevşeler Ölmemeli'dek yirmisekiz hikayenin adları ve sıralanışları aşağıdaki şekildedir:

1. Suçlu

2. Aldatış

3. Soba Boruları

4. Afiştekiler

5. Tohum ve Topal Karınca

6. Yok Oluş

7. Halil'in Ölümü

8. Bir Otelde Üç Kişi

9. Birdenbire

10. Deniz Feneri

11. Afula İstasyonu

12. Çamlar Hür Yaşar

13. Tanrılar Arasında

14. Mavi Gömlekli Adam

15. Su Borusu

16. Oyuncak

17. Üç Kişiye Bir Şemsiye

18. Pencerenin Bu Yanı

19. Diktatör

20. Bir Yerlerde Bir Adam

21. Yenibahçeli Nedim Efendi

22. Menevşeler Ölmemeli

23. Hıdır

24. Yaşar

25. Abu

26. Hacı

27. Reşo (Reşido)

28. Ökkaş

Kitaptaki 14 hikaye daha önce çeşitli dergilerde, 6 hikaye de bir gazetede yayınlanmıştır. Bunlar:

1. Soba Boruları, Türk Dili, 1 Aralık 958, sayı 87.

2. Mavi Gömlekli Adam, Türk Dili, 10 Ocak, 959, sayı 88.

3. Oyuncak, Türk Dili, 1 Eylül 959, sayı 96.

4. Yok Oluş (Adem=Yokluk adıyla) Türk Yurdu, Ağustos, 960, sayı 287.

5. Tanrılar Arasında, Türk Yurdu, Eylül 960, sayı 288.

6. Afula İstasyonu, Türk Yurdu, Kasım 960, sayı 290.

7. Afiştekiler, Türk Yurdu, Ocak 961, sayı 292.

8. Birden Bire, Türk Dili, Mart 963, sayı 138.

9. Pencerenin Bu Yanı, Su Dergisi Nisan 1963, Sayı 26.

10 Deniz Feneri, Türk Dili, Eylül 965, sayı 168.

11. Suçlu, Türk Dili, Mayıs 1966, sayı 176.

12. Üç Kişiye Bir Şemsiye, Türk Dili, Eylül 966,sayı 180.

13. Bir Yerlerde Bir Adam, Türk Dili, 1 Mayıs 1968, sayı 200.

14. Menevşeler Ölmemeli, Türk Edebiyatı, Ocak, 1972, sayı 1.

Tercüman Gazetesinde Çıkan Hikayeleri

1. Hıdır, Tercüman 23 Ekim 1965

2. Yaşar, Tercüman 21 Ekim, 965

3. Abu, Tercüman 20 Ekim 1965

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

4. Hacı, Tercüman, 24 Ekim 1965

5. Reşo (Reşido), Tercüman 28 Ekim 1965

6. Ökkaş, Tercüman, 26 Ekim 1965.

3. Sepetçioğlu çeşitli dergilerde yayınladığı hikayelerinden bir kısmını yukarıda adları geçen hikaye kitaplarına almamıştır. Bu hikayelerin yer aldığı dergiler ve çıkış târihleri aşağıdadır:

1. Tahta Kurusu, Büyük Doğu, 29 Ağustos, 1952, sayı104.

2. Ay Bulut ve İnsan, Türk Sanatı, 15 Mart, 953, sayı 6.

3. Bayram Sabahları, Türk Sanatı, 1 Nisan 953, sayı 7.

4. Fındıklı, Türk Sanatı, 1 Haziran 1953, sayı 11

5. Yağmur, Türk Sanatı, Temmuz 953, S 13

6. Vapurda Biri Vardı, İstanbul, Aralık 953, sayı 2.

7. Uçan Daire, Türk Sanatı, Şubat 1954, sayı 20.

8. Pijama, Çakmak ve İnsanlar, Türk Sanatı, Nisan 954, sayı 22.

9. Bir İnsanla Konuşmak, Türk Sanatı, Temmuz 954, sayı 25.

10. Sinagog ve Çarşaf, Türk Düşüncesi, Temmuz 954, sayı 8.

11. Karaağaçlar Altında, İstanbul, Eylül 954, sayı 11.

12. Sonbahar Sabahında İki Kuruş, Türk Sanatı, Temmuz-Ağustos 955, sayı 37-38.

13. Ölü Suratlı Toprak, Türk Sant, Nisan, 956, sayı 46.

14. Gemidekiler, İstanbul, Nisan 1956, sayı 4.

15. İstasyonda, Türk Sanatı, Ağustos 956, sayı50.

16. Erguvan Bahçesi, İstanbul, Ekim-Kasım 956, sayı 10-11. Türk Yurdu, Haziran 959, sayı 274.

17. Tohum, Türk Yurdu, Kasım 1956, sayı 262.

18. Asliye Ceza Hakimi Naim Bey, Türk Dili, 1 Haziran 958, sayı 81.

19. Kavga, Türk Dili, Kasım 1958, sayı 86.

20. Eşekle İnsan Arasındaki Dünya, Türk Yurdu Kasım, 1959, sayı 278.

21. Tanrılar Kaybolunca, Türk Yurdu, Ekim 960, sayı 289.

22. Paşa Kızı, Türk Yurdu, Şubat 961, sayı 293.

23. Ceviz Ağacı, Su Dergisi Mayıs 964, sayı 39.

24. Kör Döğüşü (Bu hikaye kitaplar yayınlandıktan sonra Türk Edebiyatı dergisi (Mayıs 1982), 103. sayısında yayınlanmıştır.([45])

2.6.2.Tiyatroları

1. Kitap Olarak Yayımlanmış Tiyatroları

1. Köprü

Kimliği:1. baskı, İstanbul1969, M.E.B., Devlet Kitapları, Çağdaş Türk Yazarları Tiyatro Serisi: 5, 99 S.

Tertibi:Oyun iki perdeye ayrılmıştır. İkinci perdede üç tablo vardır. Perdelerin tertibi ve hacimleri aşağıdaki gibidir.

[45] Etem ÇALIK: a.g.t. s.71-75

Konusu:Sabır, metanet, hoşgörü, sevgi ve doğruluğun aşamayacağı engel, yenemeyeceği zorluk yoktur. Mutlu olmanın temel şartı sağlam bir imana sahip olmaktır.

2. Son Bloklar

Kimliği:Son Bloklar-(Piyes üç perde) 1.baskıİst. 1969. Türkiye Kültür Enstitüsü Yayınları: 2, 91 S.

Konusu: Kin gütmek, menfaati her şeyin üstünde tutmak ve öc alma duygusuyla yaşamanın kötülüğü, sevginin, doruluğun ve bağlılığın büyüklüğü anlatılmaktadır.

3. Büyük Otmarlar

Kimliği: Büyük Otmarlar Piyes - 3 Bölüm 1.baskı, İstanbul1970, Yağmur Yayınları, 137 S.

Konusu: Halkın üzerine kurumuş hükümranlığın devamlı olmayacağı batıl itikatlarla, zulüm ve haksızlıkla bir yere varılamayacağı vurgulanıyor. Müspet düşüncenin, aklın, bilginin önünde hiçbir engelin duramayacağı anlatılıyor.

4. Çardaklı Bakıcı

Kimliği: Çardaklı Bakıcı -Piyes- 3 Perde 1. bsk.., İst. 1969, M.E.B. Devlet Kitapları Büyk Türk Yazarları ve Şairleri Komisyonu y., 5 +115 S.

Konusu: Cemiyetteki cahil insanların inançları ve saf duyguları çeşitli hurafelerle istismar edilir. İnsanların problemlerine çare bulma oyalamaları ve böylece çıkar peşinde koşanların acı sonları vurgulanır.

5. Her Bizans'a Bir Fatih

Kimliği: 1.baskı, İstanbul1972, Ötüken y., 92 S.

Konusu:Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fet etmek için giriştiği çabalar ve yaptığı planlar anlatılıyor Ayrıca adaletten ayrılmayan, birlik içinde hareket eden milletlerin, dejenere olmuş, millî kimliğini kaybetmiş milletlere mutlaka üstün gelecekleri vurgulanıyor.

6. Yunus Emre (Tiyatro)

Kimliği: 1.bsk. İstanbul1993, Veli Yayınları, 87 S.

Konusu: Yunus Emre adlı tiyatro eserinde, Yunus Emre'nin gerçek ve efsanevi hayatından bölümler anlatılmakta, insan sevgisinin inancın büyüklüğü vurgulanmaktadır.

Sepetçioğlu'nun kitap olarak yayınlanmış tiyatrolarında bazı ortak noktalar vardır. Bunlarda musiki önemli bir yer tutar.

Sepetçioğlu'nun tiyatro eserlerinde de belli mesajlar vardır. Köprü ve Son Bloklar'da sevgi, Büyük Otmarlar ve Çardaklı Bakıcı'da batıl inançlara karşı sağduyunun önemi, Her Bizans'a Bir Fatih'te devletin vakarı, Yunus Emre'de din ve insanlık konusu işlenmiştir.

Yazar tiyatrolarında iyi ve kötü karakterli şahısların karşılaştırmasını yapmıştır.

Sepetçioğlu kitap haline getirdiği altı piyesinde de dekor, kostüm, aksesuar, ses tonu, jest ve mimiklerde sahneye koyucu-rejisörü mümkün olduğu kadar serbest bırakmıştır.

Yazarın kitap haline getirilmiş oyunlarından "Büyük Otmarlar" 1968-1969 tiyatro sezonunda şehir tiyatrosunda sahneye konulmuştur.

2- Kitap Haline Getirilmemiş Tiyatroları

Sepetçioğlu'nun bugüne kadar kitap olarak yayınlanmamış dokuz tiyatrosu vardır.

1. **Mehmet'in Beklediği** : (Umut Çeşmesi) adıyla 1966-1967'de Şehir Tiyatrosunda sahneye konulmuştur.

2. **Trampacılar** : 1967-1968 Tiyatro sezonunda Şehir Tiyatrosunda sahneye konulmuş, yönetmenliğini Kemal Tözem yapmıştır.

3. Çölde İbrahim

4. Ak Sinekler Sürüsü

5. Zehirci

6. Cehennemde Gün Işığı

7. Mehveş Hanım (Herkes Kendi Dünyasında).

8. Sevgisizler.

9. Meragalı Abdülkadir.

2.6.3. Kültür-Araştırma Ve İnceleme Kitapları

Sepetçioğlu'nun Kültür-Araştırma ve İnceleme eserleri adı altında verilen grupta yer alan kitapları, onun millîyetçi ve araştırmacı cephesini vermeleri bakımından önemlidir. Sepetçioğlu'nun millîyetçiliği ırki bir özellik taşımaz. O bugünkü millîyetçiliğimizin ırk temelinde değil, millî kültürümüzün esaslarına dayandırılmasından yanadır. Bu anlayışla kültür, araştırma ve incelemelerinin meyvesi olan Orhan Abideleri, Türk destanları, Efsaneler ve Dede Korkut'u konu alan eserlerinde millî kültür unsurlarını anlatır.

Öz benliğimizi meydana getiren değerlerle diğer milletlerin değerlerini karşılaştırır ve bizimkilerin daha üstün ve daha insanî olduğu vurgular. Onun bu gruptaki eserlerinde amaçladığı bir başka husus da, milletimizin edebî ve

bedii yönünün tanıtmak, böylece kendilerini boşlukta hissedenlere, târihin ve millî kültürün güzelliklerini göstermek, güven duygusu vermektir. [46]

Kültür, araştırma ve inceleme eserleri şunlardır:

1. Sonsuza Uyanan Taşlar

Kimliği :

1. baskı, İstanbul1981, İrfan Yayımcılık ve Ticaret, 191 S.

2. baskı, İstanbul1989, İrfan Yayımcılak ve Ticaret 191 S:

3. baskı, İstanbul1992, Veli Yayınları

4. bsk. İst. 1997, İrfan yayımları

Tertibi : Kitap 191 sayfa hacmindedir. Metin kısmı beşinci sayfadan başlar ve üç bölüme ayrılmıştır.

Konusu:Türk edebiyatının ilk yazılı belgeleri olan Orhun Abidelerinin bulunuşları, Türk edebiyatı, târihî, coğrafyasındaki önemi üzerinde duruluyor.

2. Yaradılış ve Türeyiş-Türk Destanı

Kimliği:

1. baskı Ank., 1965, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü Yay:7,246 S.

2. baskı, İst1969, M.E.B. 1000 Temel Eser Serisi No:12, VI+215 S.

3.baskı, İstanbul1972, Akçağ Yayınları, 220 S.

4. baskı, İstanbul1992, Veli Yayınları.

Konusu:Yaradılış ve Türeyiş-Türk Destanı, İslamiyetten önceki Türk destanlarından, Yaradılış, Türeyiş, Göç, Bozkurt, Oğuz Kağan, Şu,

---

([46])

Ergenekon olmak üzere yedisini bugünkü dille bir bütün halinde anlatılmasından meydana gelmiştir.

3. Türk Destanları

Kimliği :

1. baskı, İstanbul1972, Toker Yayınları, 100 Büyük Edip 100 Büyük Şair, 219 S.

2. baskı, İstanbul1976, Toker Yayınları, 100 Büyük Edip 100 Büyük Şair, 219 S.

3. baskı, İstanbul1978, Toker Yayınları, 100 Büyük Edip 100 Büyük Şair, 219 S.

4. baskı İstanbul 1990, Akran Yayınları, (Karşılaştırmalı Türk Destanları) adıyla 208 S.

4. Türk-İslam Efsaneleri veya Bir Büyülü Dünya Ki

Kimliği:

1. baskı İstanbul 1967, İrfan Yayımcılık,

2.baskı İstanbul 1973, Yağmur Yayınları: 65,207 S.

3.baskı, İstanbul1975, Yağmur Yayınları: 65,207 S.

4.baskı, İstanbul1990, Akran Yayınları, 192 S.

5. baskı, İstanbul 1997, İrfan Yayımcılık, 192 s.

Tertibi: İlk iki baskısında "Türk-İslam Efsaneleri" adını taşıyan eser, Üçüncü baskıda "Bir Büyülü Dünya ki" adıyla yayınlanmıştır. Yazarın efsaneler hakkındaki beş sayfalık yazısından sonra, yeni düzenleme için kısa bir açıklaması eklenmiştir. Metin kısmı 183 sayfa hacmindedir. Bölümlere ayrılmayan kitapta kırk dört efsane, menkıbe, kıssadan hisse ayrı ayrı başlıklarla yer alıyor. Son yazı ise bir sohbet özelliğindedir.

Konu: Bir Büyülü Dünya ki adlı kitapta iman, sevgi, insanlık, doğruluk, adalet gibi konuların yer aldığı kırk beş yazı vardır.

5. Can Ocağında Pişen Aş

Kimliği:

1. baskı, İstanbul 1981, İrfan Yayıncılık, 271 S.

2. baskı, İstanbul 1989, İrfan Yayımcılık, 271 S.

3. baskı, İstanbul 1992 Veli Yayınları

Konu: Can Ocağında Pişen Aş'ta Ahmet Yesevi'nin efsanevi hayatı anlatılmaktadır.

6.Dede Korkut:

Kimliği:

1. baskı, İstanbul1974, İrfan Yayınevi, 220 S.

2. baskı, İstanbul1975, Toker Yay. 192 S.

3. baskı, İstanbul1977, Toker Yayınları, 214 S.

4. baskı, İstanbul 1990, Akran Yayınları, 220 S.

İstanbul 1995, İrfan Yayımcılık, 220 s.

Konu:Kitapta, Dede Korkut'un on iki hikayesinin dili sadeleştirilerek verilmiş metinlerin sıralanışında asıl kaynağa bağlı kalınmıştır. Metinlere geçmeden önce yazarın Dede Korkut'un şahsı hakkında kısa bir değerlendirmesi yer almıştır. Bu değerlendirme ve bilgilerin bir kısmı daha önce edebiyat târihlerinde ve Dede Korkut ile ilgili kitaplarda verilmiştir.

7. Hamdullah Suphi Tanrıöver, Seçmeler

Kimliği

1. baskı, İst. 1971, M.E.B. 1000 Temel Eser Serisi: 65, XIV+222 s.

Tertibi: 226 sayfadır. Yazarın on dört sayfa tutarındaki Hamdullah Suphi ile ilgili önsözü, baş vurulan kaynaklar listesi ve metinler kısmında Hamdullah Suphi'den seçilmiş yirmi dört yazıya yer verilmiştir.

2.6.4. Romanları

1. Dünkü Türkiye Dizisindeki Romanlar

Kilit, İstanbul 1971, 281+35 S.

Anahtar, İstanbul1972, 317 S.

Kapı, İstanbul1973, 385+XV S.

Konak, İstanbul1974, 320 S.

Çatı, İstanbul1974, 400 S.

Üçler Yediler Kırklar, İstanbul1975, 377+22 S.

Bu Atlı Geçide Gider, İstanbul1977, 319 S.

Geçitteki Ülke, İst. 1978, 366 S.

Darağacı, İstanbul1979, 486 S.

Ebem Kuşağı, İstanbul1980, 368 S.

Sabır, İstanbul1980, 332S.

Gece Vaktinde Gün Dönümü, İstanbul1980, 378 S.

2. Bugünkü Türkiye Dizisinin Romanları

Bugünkü Türkiye Dizisindeki romanlarda Cumhuriyetin onuncu yılından sonra gelişen ve değişen Türk toplum yapısından, tek parti döneminden çok partili sisteme geçişteki olaylardan kesitler verilmektedir. Aydın-halk tabakalarının münasebetleri, çirkin şekilde yapılan siyaset, mevki, ve ikbal hırsı neticesinde meydana gelen kültürel çöküntünün tahribatı üzerinde durulmaktadır.

Bugünkü Türkiye Dizisi

1. Cevahir ile Sadık Çavuşun Buğday Kamyonu

Bugünkü Türkiye Dizisi: 1

Kimliği:

1.baskı İstanbul 1977, İrfan Yayınevi 349 sayfa

2.baskı İstanbul 1980, İrfan Yayınevi 349 sayfa

3.baskı İstanbul 1983, İrfan Yayınevi 349 sayfa

4.baskı İstanbul 1989, İrfan Yayınevi 349 sayfa

5.baskı İstanbul 1992, Veli Yayınları

Konusu: 1940'lı yılların Türkiye'sinde tek parti döneminde gelenek ve göreneklerine bağlı, kanaatkâr ve samimi millet evlatlarıyla devrin iktidarına sırtını dayamış, kesesine ve midesine düşkün, menfaatçi inancı zayıf eşraf

takımının ve aydın sınıfın mücadelesi, idare edilenlerle idare edenlerin çatışmaları anlatılmaktadır.

2. Karanlıkta Mum Işığı

Bugünkü Türkiye Dizisi:2

Kimliği:

1.baskı, İstanbul 1980, İrfan Yayınevi, 456 sayfa

2.baskı, İstanbul 1989, İrfan Yayınevi, 456 sayfa

3.baskı, İstanbul 1992, Veli yayınları,

Konusu: Osmanlı devletinden bu yana, çok önemli sosyal müesseselerden biri olan vakıfların yüklendikleri fonksiyonlar üzerinde durulurken, 1946 Türkiye'sinin sosyo- ekonomik ve kültürel yapısından kesitler sunuluyor.

3. Güneşin Dört Köşesi

Bugünkü Türkiye Dizisi:3

Kimliği

1.baskı, İstanbul 1983, İrfan Yayınevi, 447 sayfa

2.baskı, İstanbul 1989, İrfan Yayınevi, 447 sayfa

3.baskı, İstanbul 1992, Veli yayınları,

Konusu: 1960'larda Demokrat Parti devrindeki siyasî hadiseler, devleti yıkmak isteyen azınlıkların faaliyetleri, bazı siyâsîlerin her gün biraz daha kazanabilmek için çeşitli entrikaların peşinde olmaları, 1960'lı yılların Türkiyesinde sınıflar arasındaki sosyo- ekonomik ve sosyo- kültürel ayrılıklar üzerinde duruluyor.

3. Biyografik Romanları

Sepetçioğlu'nun biyografik roman türünden iki eseri yayınlanmıştır. Kutsal Mahpus-Ebu Hanife'de İmam-ı Azam'ın; Benim Adım Yunus Emre'de Yunus Emre'nin hayatından bölümler verilmektedir.

1. Kutsal Mahpus - Ebu Hanife

Biyografik romanlar dizisi: 1

Kimliği :1. bsk. İstanbul1990, Akran Yayınları, 269, S.

4. bsk. İstanbul 1997, İrfan Yayımcılık, 269 s.

Konusu: Ebu Hanife'nin Hak yolundan yalnız da olsa dönmediği işkence görse bile inandıklarını söylediği, ikbal ve mevki hırsıyla hareket etmediği, hırstan kinden uzak durduğu anlatılıyor.

2. Benim Adım Yunus Emre

Biyografik Romanlar Dizisi: 2

Kimliği:

1. baskı İstanbul 1992, Veli yayınları, 323 sayfa

Konusu: Yunus Emre'nin şahsiyetini meydana getiren doğruluk, fazilet, feragat, sevgi duyguları ve maneviyatının büyüklüğü vurgulanıyor.

4. Yakın Devrin Târihi İle İlgili Romanları

....Ve Çanakkale, Üç Cilt,

Geldiler,

1. baskı, İstanbul1989, 339 S.;

3. Baskı İstanbul 1995, İrfan yayımcılık

Gördüler,

1. baskı, İstanbul1990, İrfan yayımcılık, 490 S.

4. Baskı İstanbul 1995, İrfan yayımcılık, 490 S.

Döndüler,

1.baskı, İstanbul1990, İrfan yayımcılık 346 S.

4.baskı, İstanbul1997, İrfan yayımcılık 346 S.

Konusu: Yakın devrin târihi ile ilgili ... Ve Çanakkale romanında Osmanlı devleti parçalandıktan sonra paylaşmak için birleşen Batı'ya karşı Türk milletinin Çanakkale'de gösterdiği kahramanlığın sahip olduğu azim ve iradenin hikâyesi anlatılmaktadır.

5. Kıbrıs İle İlgili Târihî Romanı

Sabır Ağacı, 8 Ciltlik Târihî Roman:

Kimliği:

1. baskı, İstanbul 1992, Veli Yayınları

I. Cilt: Sahibini Arayan Toprak İstanbul528 S.

II. Cilt: Zaman Toprak ve Sahibi, İstanbul 475 S.

III. Cilt: Zaman Yürüyüşü, İstanbul303 S.

IV. Cilt: Zaman Bir Dar Kapıda, İstanbul 268 S.

V. Cilt: Zaman Sarkacı, İstanbul 276 S.

VI. Cilt: Zaman Dönümü, İstanbul 337 S.

VII. Cilt :Zaman Yok I, İstanbul 299 S.

VIII. Cilt :Zaman Uyanışı, İstanbul 347 S.

Konusu: Kıbrıs'ın târihi ile ilgili sekiz ciltlik Sabır Ağacı romanında yüzyıllar boyunca Ada'da yaşayan halklar arasında adâleti, hakkaniyeti hâkim kılmış Türk idaresinin çeşitli entrikalarla sona erdirilmesi ezilen, hor görülen ve yaşama hakkı dahi tanınmayan Türk halkının haklı mücadelesi romanlaştırılmıştır.

6. Çocuk Kitapları

Sepetçioğlu'nun bazı eserlerinin sonlarında (Sonsuza Uyanan Taşlar ve Can Ocağında Pişen Aş) M.Neriman Gürşen Sepetçioğlu ile birlikte yazdıkları on yedi adet çocuk kitabından söz edilmekte, ancak bunların adları verilmemektedir. Dünkü Türkiye Dizisi'nin l2. romanı "Gece Vaktinde Gün Dönümü "ve Sabır romanlarının arkasında M. Necati Sepetçioğlu'nun yayınlanmış ve yayınlanacak eserlerinin listesinde yazara ait olduğu söylenilen on altı çocuk kitabının adı sıralanmıştır. Bu çocuk kitaplarından sadece üçü M.N.Sepetçioğlu'na aittir. Yazarın çocuk kitapları şunlardır:

1. Beyaz Güvercin

1. baskı, İstanbul1978, 126 S. ; Konusu: Oğuz Kağan Destanı

2. Kutsal Kaya

1.baskı, İstanbul1978, 125 S. ; Konusu: Göç destanı

3. Demir Dağlar Sıra Sıra

1.baskı, İstanbul1978, 126 S. ; Konusu: Ergenekon destanı ([47])

2.7. Romancılığı

2.7.1. Romancılığı, Roman ve Romancı Hakkındaki Görüşleri

Mustafa Necati Sepetçioğlu diğer edebi türlerde de eserler vermiş olmasına rağmen edebiyatımızda roman yazarı, özellikle de târihî roman yazarı olarak tanınmıştır. Biz de araştırmamızda gençlerin târihî romana olan meyli yüzünden yazarın târihî romanlarını değerlendirmeyi uygun bulduk. Ancak bu değerlendirmeye katkısının olacağına inandığımız için yazarın romancılığı, roman ve roman yazarı, târihî roman hakkındaki görüşlerine de yer verdik.

Sepetçioğlu'nun özel olarak roman ve unsurları, romanın çeşitleri gibi konulardaki görüş ve düşüncelerini kapsayan teorik bir çalışması yoktur. Ancak, tür hakkındaki görüşleri genel hatlarıyla makalelerinde, bazı eserlerindeki önsözlerinde, deneme, inceleme yazılarında ve mülakatlarında yer almıştır.([48])

Sepetçioğlu yazı hayatına başladığı yıllarda, on altı yaşlarında beliren roman yazma isteğini ancak yirmi beş sene sonra gerçekleştirebilmiştir. Bunu da şöyle izah etmektedir: "Ben 1950 yılında roman için kesin kararımı verdiğimde şiiri bırakmıştım, hikaye yazıyordum. İlk roman denemem 1948 ve sonrası yıllarda idi. Ama romana başlayacak adamın o gücü ve güveni kırk yaşına gelmeden bulamayacağını da biliyordum. On sekiz yirmi yaşları, hayat ve zaman yorumlamasında o kadar kolay ve parlak felsefelere sahiptir ki, insanı deli eder. Fakat o yılların üzerine binecek bir ikinci yirmi yılın yükü, baş döndüren ve birden bire tepenize binivermiş uyumları, tarzları kırk yaşınızda, sizi yirmi yaşınıza düşman edebilir. Roman yazmaya bunun için erken başlamak maratona uyumsuz adım atmaktan farksız olur..."([49])

Romanları üzerine yapılan tartışmalara karşılık yazar, Kutsal Mahpus Ebu Hanife romanında "Romanın Gerçekleri" adını verdiği takdim kısmında

---

([47]) Etem ÇALIK: a.g.t. sayfa 347
([48]) Etem ÇALIK: a.g.t. , sayfa 76

romanı şu şekilde değerlendiriyor: "Bana soracak olana şöyle derim: Roman, insanı anlatır. Romanda insan vardır. İyi güzel ve doğru ölçüleri içinde; iyiyi, güzeli ve doğruyu arayan, anlatan, yaşayan insan! Bunun tam tersini de görürsünüz.; sonuç değişmez. İnsanın olduğu her yerde bir hadise vardır. Olaysız insan görülmemiştir yeryüzünde. Bir kere insanın doğumu, var oluşu, yaşayışı, soluk alışı bir olaydır; duyması, düşünmesi, adım atması, bakması bir olaydır. İnsan, tip olarak bu olayın içinde ilişkilerini sürdürecektir. İnsanın tip olarak bir olayın içinde ilişkilerini sürdürmesi ise kendinden başka insanların varlığına sebep olur, bu varlık topluluktur; topluluklar olunca da topluluk ilişkileri başlar. Topluluk ilişkileri, zaten tek insanda var olan geçmiş-bugün- gelecek zenginliğinin Dün- Bugün-Yarın hazinesine dönmesini sağlar İnsan ve insanlar bir mekan ve zaman içinde varlığını belli eder; insanın ve insanların varlıklarını belli edebilmeleri için bir yerin ve belli bir zamanın seçilmesi ve bunun da bilinmesi şarttır. Belli bir yer ve belli bir zamanda herhangi bir kesitte yeri bilinen insanın veya insanların oluşturduğu olayların gelişmesinden doğma ilişkiler bütünü, ne ile anlatılacaktır? Tipler ne ile çizilecektir? Karakterler ne ile belirlenecektir? Dil ile . bunun için romancı, yazdığı dili çok iyi bilmek mecburiyetindedir. Romancı yazdığı dili çok iyi bilmenin dışında çok iyi yazmak mecburiyetindedir ki bu üsluptur! Öyleyse mekan ve zamanla belirlenmiş, mekan ve zamanın dışındaymış gibi görünse de böyle bir belirlemede kabul olunabilir bir insanın veya insanların ilişkilerinden olma olayları veya davranışları yazarın ana diliyle ve özel üslubuyla anlatmasını bilmiş ve okuyucusuna kabul ettirmiş olan nesne romandır. "([50])

1988 yılında Zaman gazetesinde kendisiyle yapılan bir söyleşide romanı şöyle anlatıyor: " Roman, insanın iki nokta arasındaki doğum ve ölümün birbirine kavuşma macerasını anlatan bir sanattır. İnsan, bu iki nokta arasını süsler, bu iki nokta arasında görevini tamamlar ve yaratılış sözünü söyleyip, yeryüzündeki macerasını bitirir." ([51])

([49]) Mehdi ERGÜZEL: "Mustafa Necati Sepetçioğlu ile Sohbet", **Türk Edebiyatı**, Eylül 1986, S.155
([50]) M.Necati SEPETÇİOĞLU: **Kutsal Mahpus Ebu-Hanife**, İrfan Yayınları, İstanbul, 1997, 4. Baskı, sayfa 3-4
([51]) Hüseyin ERYILMAZ: "Mustafa Necati Sepetçioğlu ile Roman Üzerinde Söyleşi" **Zaman Gazetesi** 8 Şubat 1988

Sepetçioğlu, romancı, gönül gönüle bir bütünleşmede yücelişe yönelmek için, şuna buna özenmeden, şunun bunun taklitçisi olmadan, milletin konuştuğu dille, okuyucusuna işkence etmeden anlatan bir sanat yolunu seçmek, denemek ve insanımızı hor görmemek suretiyle bütünüyle bizim olanı anlatmalıdır, görüşündedir. Türk romancısının Türk gibi düşünmesini, milletinin genel kabullerini eserlerinde yansıtmasını istiyor ([52]) Kendi yaptığının da bu olduğunu şu şekilde anlatıyor:"Romanlarımda anlattığım insanlar Türktür. Çünkü ben bir Türk yazarıyım, Türkçe yazıyorum. Türklerin hem kendileriyle hem başka insanlarla olan ilişkilerini ve bu ilişkilerden doğan meseleleri anlatıyorum. Belli mekanlar ve belli zamanlar içinde, kendileri için zaman ve mekan yaratma mecburiyetinde olduklarını bilen, kendileri için yarattıkları zaman ve mekanı yaşayan bir milletin destanı anlamında bir roman... yazmayı denediğim budur."([53])

"Ben Rumeli ve Anadolu topraklarımızın vatanlaşmasını ve vatan üzerinde nice milyar damla terin ve emeğin varlığı olan milletimin romanını yazıyorum."([54])

Roman yazarlarımızın Türk destanlarından, efsanelerinden, halk hikayelerinden masallardan gerektiği gibi faydalanamadıklarını, Türk-İslam çemberinin yoğurduğu insanımızı, tercüme ağzı bir dil ve batının bütün kalıplarıyla anlatmanın hiçbir zaman mümkün olmadığını ileri sürmektedir: "Kendi kültüründen habersiz bir yazarın bir başka kültürü kavraması, onu değerlendirebilmesi olmazların olmazıdır. Hayata dayanmayan, fantezileri şahsî duygularla anlatmakla roman yazılamaz. Önemli olan ferdilik değil, milletin sosyal ve kültürel hayatını anlatmaktır."([55])

Sepetçioğlu, kendisiyle yapılan bir mülakatta iyi bir romancının vasıflarını sıralarken yine ısrarla dil ve kültür üzerinde durmaktadır: "Roman yazarının bazı özellikleri haiz olması tabiidir. Yazdığı dili iyi bilecektir. Roman

---

([52]) Said AKDAĞ: "Romanda Engin ve Derin Bir Nefes İle" **Tepe Edebiyat Dergisi,** Aralık 1991, sayı:11-12
([53]) M.Necati SEPETÇİOĞLU: **Kutsal Mahpus - Ebu Hanife**, İrfan yayınları, İstanbul 1997, 4. bs., s. 6.
([54]) Mehdi ERGÜZEL: "Mustafa Necati Sepetçioğlu ile Sohbet", **Türk Edebiyatı**, Eylül 1986, S.155
([55]) Hüseyin ERYILMAZ: "Mustafa Necati Sepetçioğlu ile Roman Üzerinde Söyleşi" **Zaman Gazetesi** 8 Şubat 1988

tekniğini bilecektir. roman bir kültür meselesidir. Geniş bir kültür ister. İnsanları insan olarak görmek, terkip yapabilmek, doğu ve batı kültürlerini mecz etmek bir romancının vasıflarındandır. Bir fabrikada üç yıl çalışarak veya bir çiftlikte beş yıl ırgatlık ederek roman yazılamaz. Keza bir mektepte sittin sene profesörlük etmek de roman yazmak için bir sebep teşkil etmez..."([56])

Sepetçioğlu roman yazarının yalnız roman sanatını bilmekle iyi roman yazamayacağını, onun yanında şiiri, tiyatroyu, hikayeyi, heykeli, resmi, musikiyi de bilmesi gerektiğini ileri sürmektedir: "Çünkü roman bunlardır, bunlarsız olmaz. Kuru, boyutsuz renksiz bir katılığın roman olması imkansızdır. Roman, sahnelendiği bir mekanda bir balerinin hareketiyle yürümüyorsa topal bir yolculuğun zevksiz yorgunluğunda ıstırap verir..."([57])

Roman yazarında tefekkür ve zaman kavramlarını kaynaştırabilme özelliği arayan Sepetçioğlu bu görüşünün şöyle anlatıyor: "...Roman bir denizdir. Dereciklerden çaylara, ırmaklara, nehirlere kadar her akar suyun döküldüğü ve çalkalandığı bir ummandır. Bu yüzden de hayatın kendisi ve zamanın kaynağıdır. Onun için hayatın gereği olan tefekkürü ve zamanın ihtiyacı olan hareketi ister. Bu ikisini kaynaştırabilen kişi romancıdır."([58])

Türk edebiyatı, romancılarımız için zengin kaynaklara sahiptir. Bu kaynakları iyi değerlendirebilen Sepetçioğlu roman türünde bir çok esere imzasını atmıştır.

Türk romancısının geleceğinden umutlu olan yazar, şöyle diyor: "...Türk romanının geleceğinden hakikaten umutluyum. Bir romancı beş senede, on beş senede yetişmez. Bizim örnek alacağımız yoktu. Batıdan örnek almamız gerekiyordu. Halbuki bundan sonra yetişecek romancıların hem sağda hem solda örnekleri var. O örnekleri, çok geliştirmek suretiyle iyiye götürebilirler. Batı romancılığının tekniğini bizim ruh yapımızla

---

([56]) Yusuf IŞIKLI: "M.N. Sepetçioğlu İle Bir Konuşma", **Türk Sanatı Dergisi**, Eylül-Ekim 1955, sayı 39-40
([57]) Etem ÇALIK: a.g.t. sayfa 77
([58]) Mehdi ERGÜZEL: "Mustafa Necati Sepetçioğlu ile Sohbet", **Türk Edebiyatı**, Eylül 1986, S.155

birleştirirlerse başarılı olurlar. Bizde de beynelmilel romancılar yetişir..."([59]) diyerek Türk romancısının geleceğinden umutlu olduğunu dile getiriyor.

Sepetçioğlu romanı bir terkip olarak görüyor: " Roman bir sentez işi olduğuna göre roman yazarı düşünce sistemini tip, dil ve vak'a sentezi içinde anlatmak mecburiyetindedir. Çünkü roman bir deneme değil, bir terkiptir..."([60])

Yazara göre romanı başarılı veya başarısız gösterecek ana unsurlar vardır: "... Romanı bir sanat eseri haline getiren unsurların başında roman kahramanı dediğimiz "tipler" gelir. Romandaki tip kendi gerçeği ile hareket etmiyorsa gerçek ve canlı değildir. Hayatta bir şey nasıl ki, sebeplere dayalı ve birbirine bağlı ise tiplerde aynı şekildedirler. Tıpkı hayatta gerçek yüzleri gibidirler ve tipleri harekete getiren (hissedilen, koşturan iyi yahut kötü eden) sebeplerdir. Bir tip kendi gerçeği ile hareket etmiyorsa o, canlı ve gerçek değildir. Ayrıca tipler gerçek hayatta nasıl bir fizik ve ruh yapısına sahiplerse ve bu yapı olmadan yaşamazlarsa, roman tipleri de fizik ve ruh yapıları çizilmeden canlı ve gerçek olamazlar. Yine tipler, hayatta nasıl kendi yaşayışlarında hareket ediyorsa romanda da aynı şekilde kendi gerçeklerini yaşamalıdırlar. Roman yazarının istediği-zorlama ile- yaşayan tipler ancak kuklalardır ki, gerçek hayatta da sadece komik unsur olarak vardır ve gerçek değildirler, cansızdırlar. Canlı ve gerçek olmayan bir tip romanın baş düşmanıdır...

Sepetçioğlu romanda önemli ikinci unsur olarak "dil" i görmektedir. Çünkü bir romanda kullanılan anlatım dili, anlatılanların gerçeğe uygun düşüp düşmediğini tayin eder. Yazar bu konuda şunları söylüyor: "Romancı, yazdığı dili çok iyi bilmek mecburiyetindedir. Roman her şeyden önce, yazıldığı, dilin en güzel şekli ve ifadesiyle yazılmak mecburiyetindedir. Ancak konuşulan dille de roman yazılamaz. Dil, romancının süzgecinden geçer ve roman dili

([59]) S. Halit KAKINÇ: "Sepetçioğlu Diyor Ki" **Ortadoğu Gazetesi,** 8-12 Eylül 1976 Naklen Etem ÇALIK: Mustafa Necati Sepetçioğlu Hayatı, Sanatı, Eserleri Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum 1992 , sayfa 77

([60]) Etem ÇALIK: a.g.t. sayfa 77

diyebileceğimiz bir anlatımda okuyucuyu yakalar, okuyucuya dilinin sihrini ve büyüsünü verir..."([61])

Sepetçioğlu romanda vakayı da önemli unsur olarak görüyor. Yazar vaka hakkındaki bir soruya şöyle cevap veriyor: "Romanın üçüncü unsuru vakadır. Vakalar ya gerçek, ya gerçek dışı olabilir ama hiç birisi mantıksız olamaz. Düşünülmüş ve uydurulmuş vakaların romanda gerçek halinde görünebilmesi için mantıklı olmaları gerekir. Vakanın devamını temin eden halkalar, hiçbir yerde kopmadan, mantıktan hiçbir yerden ayrılmadan gelişmiyorsa o vak'a roman dışıdır. Çünkü romanda mucizenin yeri olamaz. Romanda vakalar zamanla ve mekanla bağlı değil ise, roman sallantıdadır. Mantık dışı olan vakaların geçtiği türler de vardır: Destanlar, masallar, efsaneler gibi. Bu türlerdeki vakaların romanlarda işlenmesi halinde romancının çok usta bir hayal ve anlatım gücüne sahip olması, anlattığına inandırması gerekir." ([62])

Sepetçioğlu'na göre roman, -özellikle de târihî roman- uzun bir hazırlık döneminden, gerekli araştırmalar ve incelemelerden sonra yazılabilir. İyi bir roman yazarının, kendi insanını tanıması, kendi milletinin târihîni, coğrafyasını, sözlü halk edebiyatı ürünlerinden destan, efsane, masal ve halk hikayelerini de bilmesi gerekir. Ayrıca, kullanacağı dili ayrıntılarıyla bilmeyen, oluşturduğu tipleri kendi gerçekleriyle bağdaştıramayan, aslını bozmadan muhayyile gücüyle vakayı genişletmeyen, belli bir ideolojinin esiri olan roman yazarının başarılı olması mümkün değildir.

2.7.2. M. Necati Sepetçioğlu'nun Târihî Romancılığı

M. Necati Sepetçioğlu, Türk edebiyatına değişik türlerde eser vermesine rağmen târihî roman yazarı olarak tanınmaktadır.

([61]) Ahmet ERSÖZ: "M.N. Sepetçioğlu İle" Zaman Gazetesi 29 Ekim 1989
([62]) Ahmet ERSÖZ: "M.N. Sepetçioğlu İle" Zaman Gazetesi 29 Ekim 1989

Sepetçioğlu'nun târihî romanlarının genel esaslarını Türk milletinin târih boyunca Anadolu'da ve Kıbrıs'taki târihî macerası ve târihî misyonu teşkil eder. Bu romanlar, târihî gerçeklerin ışığı altında yaratıcı hayal gücünün mahsulü olan yeni bir terkip, yeni bir hayat görüşü, yeni bir değerlendirme sistemidir.

Geleceğe ışık tutmak düşüncesi yazarı maziye götürmüş, bu görüş ve düşünce onun târihî roman yazma sebebi olmuştur. Sepetçioğlu'nu târihî roman yazmaya sevk eden sebeplerden bir başkası da bazılarının Türk târihîne yanlış bir anlayış ile yaklaşmaları neticesinde oluşan aşağılık kompleksini yenerek, güven duygusu kazanmalarını sağlamaktır. Türk insanına, Osmanlı'nın toplum yapısına duyduğu sıcak ilgi, bir romancı olarak Sepetçioğlu'nu târih öğrenmeye mecbur etmiş, yazdığı târihî romanlarında Türk milletinin uzun zaman içindeki macerasını anlatmıştır. Bunlarla Türk târihîni ve Türk milletini yeteri kadar tanımayanların bu öz değerleri öğrenmelerini, kendilerine ve milletine inanmalarını "Kökü mazide olan ati" ülküsüne ulaşmalarını istemiştir.([63])

Sepetçioğlu târihî romanları dört gruba ayrılır:

1. Dünkü Türkiye Dizisi

2. Bugünkü Türkiye Dizisi

3. Yakın Devrin Târihî ile İlgili Romanı

4. Kıbrıs Târihînin Romanı.

"Sepetçioğlu târihî romanlarında dünün toprak olmuş ve unutulmuş toplumunu değil, ölmüş olduğu halde dünden bugüne hala yaşayan, yarınlarda da yaşayacak olan, toprağı vatan yaparken gözlerimizin önünde uyanan insanlarımızı, târihimizi, coğrafyamızı canlandırıyor. Târih boyunca, yerleştiği her yere medeniyet götürmüş milletimizin ruh ve inancını, üslûbunu,

([63])Etem ÇALIK: a.g.t. sayfa 82

edasını, şahsiyetini görmemize yardımcı oluyor. Bu romanlarda milletimizin ebediyyen yaşayacağı devletimizin "ebed-müddet" olduğu vurgulanıyor.

Sepetçioğlu'nun târihî romanlarında Anadolu'da ve Kıbrıs'ta yerleşmiş; dini bir, imanı bir, insan yığınının bu toprakları nasıl fethettiğinin, nasıl vatan edindiğinin, iç ve dış düşmanlarla nasıl bir mücadele sonucu devletini kurduğunun, nasıl genişleyip kökleştiğinin, çağlar devirip, çağlar açtığının mesajları veriliyor.

Sepetçioğlu, târihî roman türünü hayatın içinde yoğurmasını bilmiş bir sanat adamıdır. Nihal Atsız'ın bıraktığı yerden, yani Türk târihînin Göktürklerden sonra Anadolu'da başlayan dönemini ve Kıbrıs'taki Türk varlığını işlemek suretiyle Türk târihîne ışık tutmuştur.([64])

Sepetçioğlu, Hüseyin Nihal Atsız'dan sonra oluşan edebî, târihî roman boşluğunu doldurabilmek, bazı târihî roman yazarlarının sebep olduğu yanlış anlaşılmaları önlemek, bazı târihî romanlarda ortaya çıkan târihîn çarpıtılmasını düzeltmek için araştırma ve incelemelerini yaptıktan sonra târihî romanlar yazmaya başlamasını şöyle izah etmektedir: " Târihî roman yazmayı niçin seçtiğimi açıklayabilirim; Nihal Bey (Atsız)'in romanlarından sonra alanda büyük bir boşluk doğmuş, edebiyatımızın mühim bir kısmı, en ilmî kısmı kesintiye uğramıştı. Eğer biri ilgilenmezse bu tür yabancı ideolojilerin eline geçecek ve târihîmiz yalanlanacaktı. Kozanoğulları (Abdullah Ziya), Turhan Tanlar târihî roman yazıyorlardı ama bunlar, hem edebî değillerdi, hem de Atsız'ın kalitesinden çok uzaklardı... Bir ara Kemal Tahir gerek "Devlet Ana" ve gerekse diğer eserlerinde târihî konu alan romanlar yayınladı. Ancak bu eserler târihî Marksist diyalektiğin ağzından anlatıyorlardı. Devlet Ana edebî yönden ne kadar başarılıysa, diğer yönlerden oldukça çarpıtılmıştı. Kemal Tahir, olayların Marksist açıdan, Marksist diyalektikten ele almış, kendi düşüncesi doğrultusunda tezler ileri sürmüştür. Dayandığı belgeler ise, baştan aşağı çarpıtılmış belgelerdir ki,

---

([64]) Etem ÇALIK: a.g.t. sayfa 83

hepsi de Fuat Köprülü tarafından çürütülmüştür. Devlet Ana'ya göre ortaya şarapçı Yunus tiplemesi çıkıyordu. Kuşkusuz Yunus'un şiirlerinde kevser şarabı tabirinden söz edilmiştir. Fakat o şiirlerinde şarabın mânâsı ve verdiği mesaj Kemal Tahir'in anladığından çok değişikti. Kendimde bu antiteze karşı bir şeyler üretme isteği duydum. İlk çalışmam "Kilit" i yazdım. Amacım çarpıtılmış romana cevap vererek, târihî roman öyle değil, böyle yazılır diyebilmekti. Kısacası beni târihî roman yazmaya Atsız Bey'in açtığı yoldan ilerlemek arzusu ve çarpıtılmış târihe cevap verme isteği itti."([65])

Sepetçioğlu'nun târihî romanlarının en önemli özelliklerinden biri, târihîni bilmeyen ve milletini tanımayanları târihe döndürmek ve millî değerleri sevdirmek düşüncesiyle yazılmasıdır.

Yazar, Dünkü Türkiye Dizisi olarak isimlendirdiği târihî romanlarına Nihal Atsız'ın bıraktığı zamandan başladığını söylemişti. Bu dizide yer alan eserlerin bazılarında Türklerin Anadolu'ya gelmelerinden çok önceki dönemlerle hayatlarından izler var. Kilit'te, Kültigin ve kardeşinin düşmana karşı mücadelelerinden; Kapı'da, Ergenekon'dan, Gece Vaktinde Gündönümü'nde, Oğuz Kağan'dan bahisler anlatılmaktadır.

Sepetçioğlu, Yahya Kemal ve Nurettin Topçu başta olmak üzere sanat ve fikir adamlarından bazıları Türk târihîni Anadolu'ya gelindikten sonra başlatıyorlar, siz bu konudaki görüşlerinizi açıklar mısınız? Sorusuna şu cevabı vermiştir: "... Türklerin Anadolu'ya gelişleri benim için insanlık târihînin en önemli hareketlerinden biridir ve kültür târihîndeki dalgalanmalarda göz alıcı bir harekettir. Ayrıca bu hareket yurdumun temelleşmesinin hikayesidir. Nurettin Topçu gibi Anadolucu bir düşüncede Türk kültür denizini daraltamam. Çünkü, Anadolu'dan Rumeli'ye akışımda, Avrupa'ya yürüyüşümde buralardan çok şey almamış, devamlı vermişimdir. Derler ki, Türkler geldi, Anadolu'dan öğrendi, ne öğrendiyse, yerli halktan, Rum'dan Ermeni'den medeniyet öğrendi, kültürlendi. Yalan: Helenizm'in büyüttüğü

([65]) Yeni Düşünce Gazetesi, 30 Ağustos 1990

bunlar, Anadolu insanı demek isterler veya Hitit üremesi... Hepsi yalan, martaval, en hafifiyle yanlış. Türk, Anadolu'ya gelirken varlığıyla gelmiş, yerleşirken varlığıyla, yerleşmiş, ürerken varlığıyla üremiştir. Ben asıl kaynaktan başlayarak yazmak istedim Kaynağından beslenen Fırat'ın Basra'ya akışı gibi. Türkler Anadolu'ya gelmeden önce de medenî idiler. Üstün kültürleri var idi. Her şeyden önce mükemmel bir alfabeleri var idi. Bir alfabe bir medeniyet demektir. Yirminci yüzyılın sonunda bile bir alfabeye sahip olamayan Kürt mü Anadolu'ya gelen Türklere örnek olmuş?"([66])

Türkler önce Anadolu'ya parça parça geldiler. Sonra Asya'da Moğollarla bağdaşamadıkları için kalabalık Oğuz Türkleri, yeni yurdu büyük göçmen kitleleri halinde kapladılar. Türk nüfuzu Anadolu'da kalan başka kavîmlerin kalıntılarıyla ölçülmeyecek kadar çoğaldı.

Türk halkı yeni ve ebedî yurda, destanları, türküleri, zengin halk hikayeleri, millî dilleri ve millî kültürleri ile geldiler. Türk kültürü yeni yurdun coğrafi özellikleriyle ve sosyal hayatıyla birleşerek, daha da zenginleşti. Türk kültürü, Türklerin Anadolu'ya yerleşmeden önce, yaşadıkları yerlerde oluşturup sonra Anadolu'ya getirdikleri zengin bir kültürdür. Bu sentezi Sepetçioğlu'nun bütün eserlerinde görmek mümkündür.

Sepetçioğlu, Türk medeniyetinin Anadolu'ya gelindikten sonra başlamadığı, fakat zenginleşerek devam ettiği görüşündedir. Medeniyetin Anadolu'da başladığı düşüncesine şiddetle karşı çıkıyor. Bunun da Konak'ta şu şekilde sembolize edildiğini görüyoruz: Kumral Dede'nin Orta Asya'dan getirdiği içinde bin bir çeşit tohum olan kuşak aslında Anadolu'ya getirilen kültürel birikimin sembolüdür. Bizim eski yurt topraklarından getirdiğimiz medeniyetin(sembol olan tohumların) Anadolu'da kök budak saldığı daha da zenginleştiği fikri işleniyor. Kumral Dede'nin tohumları hem kültürel

---

([66]) Etem ÇALIK: a.g.t. s. 85

zenginliğimizi, hem medeniyeti hem de gerçek anlamda Anadolu'nun yurtlaşması mücadelesinde toprağa verilen emeği temsil ediyor. Anadolu'ya madde ve mânâ birlikte Türk'ün damgasını vuruyor.

Bir yazısında da şöyle diyor: ".Sadece Malazgirt'ten sonra Anadolu ve Rumeli topraklarımızda yerleşmiş insanları, o da ne denilmek istenildiği pek meçhul bir Anadolu insanı lafıyla belirtmek ve kısıtlamak her şeyden önce yazarını gülünçleştirir. Bana kalırsa, Türk ortak tip ve karakterlerini oluşturan Dede Korkut, Ahmet Yesevî, Yunus Emre, Nasrettin Hoca, Karacaoğlan, Köprülü, Mimar Sinan çizgisinin başlangıç ve devam noktaları üzerinde gelişecek düşüncelere ihtiyacımız vardır..."([67])

Yazar, Türk târihînin dününü romanlaştırmayı tasarlarken planını belli esaslara dayandırmak istemiştir. Türk târihîni konu alacak târihî romanlarda Türk insanının anlatılmasından yanadır: "Ben birbirini takip eden romanları yazmayı düşünürken, plânımı şu esasa istinat ettirmiştim: Başlangıçtan bugüne kadar bir akışın, bir hayatiyetin romanını vereyim. Selçuklular târih içindeki rollerini, kendi kendilerine başlatmışlar ve temellerini gayet mükemmel bir şekilde atmışlardır. Malazgirt'i hazırlayan yıllara kadar, Selçuklu kuvvetinin yerleştiği ve hücum tazelediği yerler, Kars, Van ve zaman zaman Erzurum yöreleridir. Ondan sonra Afşin Bey taa... Anadolu içlerine doğru harekete başlamıştır. Bugünkü Türkiye'nin esas temellerini Selçuklular atmışlardır. Selçuklular bu temelleri atarken de neyi, niçin yapacaklarını çok iyi biliyorlardı. Bilhassa Tuğrul Bey'in ve Çağrı Bey'in askeri dehası birleşince aşağı yukarı Bilge Kağan'la, Kültigin gibi birbirini tamamlayan kuvvet meydana geliyor. Daha sonrasının Orhan Bey'i ile Süleyman Bey'i gibi. Bütün bunlar beni, Türkiye'nin plânlı temellerini burada olduğu gerçeğine götürdü ve bunun için bu kesitten başladım. Bu tür roman yazabilmek için, romanın temel prensiplerinden taviz vermemek, yazılacak dönemin târihîni iyi araştırmak şarttır. Târihî romanlarda da en önemli unsurun insan olacağı unutulmamalıdır. Çünkü târih boyunca bir çok değişmeler olmuştur. İcatlar,

([67]) M. Necati SEPETÇİOĞLU: "Roman Yazarı ve Târih" **Türk Dünyası Tarih Dergisi,** Ocak 1978, Sayı 1

keşifler, fetihler, maddeyi değiştirmeler vs., fakat insanın içindeki aşk, vefa, sevgi, mensubiyet gibi yüce duygular hep devam etmiştir. Yazılacak olayları Türk insanı yaşamıştır. Amerikan insanını yeterince tanımamız mümkün değildir. Onu anlatacak da Amerikalı bir yazardır. Kendi insanını bizden daha iyi bilecektir."([68])

Mustafa Necati Sepetçioğlu târihî bir romanda bulunması gereken hususiyetleri şu şekilde dile getiriyor: "...Târihî romanı diğer romanlardan daha ilmî ve zor bir tür yapan araştırma kısmının çok büyük ciddiyet istemesidir. Târihî gerçeklerin dışına çıkamazsınız. Sizden o kadar ciddi kanıtlar bekler ki, bunlara cevap vermek hiç de kolay değildir. Yazmak sorumluluktur, hele târih üzerine yazmak çok büyük sorumluluk... Her sayfa için on sayfa .okuyup, okuduğunuzu tartışmalısınız. Târihî romanlarımı tip, konu, dil, zaman bütünlüğü, coğrafya, mantık gibi unsurlara bağlı kalarak yazıyorum. Romana önce araştırmayla başlarım, yazacağım dönemle ilgili kaynakların hepsini okur incelerim. Sonra coğrafyaya vakıf olmam lazım. Kilit ve Anahtar incelendiğinde eski İstanbul'un adım adım gezildiğini, coğrafî dengenin sağlandığını anlarsınız. Sonra karakterlerin millî bünyeye uygun olması gerekir. Hangi uyruğun, hangi budunun, hangi milletin insanını anlatacaksınız? O budun, o uyruk ve o milletin verilmesi gereken karakter özelliklerini, o karakterin yaşamış olduğu çevreden çıkarmanız lazım gelecektir..."([69])

" Târihî romanlarda kahraman tiplemesi son derece önemli, üzerinde durulması gereken bir konudur. Eğer kahramanı Türk gibi konuşmuyor, Türk gibi yemiyor, Türk gibi düşünmüyorsa, eksik, başarısız bir roman yazmışım demektir. En önemli tiplemeden basit bir çeri tiplemesine kadar her şey buram buram Türk kokmuyorsa hatalıyım demektir. Çünkü Türk târihini saptırmışımdır..."([70]) Yazar târihî romanlarda oluşturulan tiplerde titiz ,davranılması gerektiği, düşüncesindedir. Canlandırılacak tiplerin târihî gerçeklere, kişilerin târihe mal olmuş şahsiyetlerine ters düşmemesi gerekir.

([68]) Ahmet TAÇDİKEN: "M.N. Sepetçioğlu ile Mülakat", **Pınar Dergisi**, Mart 1973,

"Târihî romanlarında değişik sınıflara mensup tipler ortaya koyan Sepetçioğlu, bunları canlandırmak için çeşitli materyallere başvurur. Kahramanlarının vücut yapılarını, kıyafetlerini, günlük hayatlarını, alışkanlıklarını, hareketlerini, jestlerini, fikirlerini, hislerini, mizaçlarını, târihî bilgilerin ışığı altında tespit etmeye çalışır. Kahramanları putlaştırmaz. Milletin kaderini değiştiren, devlet kurma mücadelesi gibi çok geniş kapsamlı bir çabada her şey, her şeref, her sorumluluk bir tek kahramanın sırtında değildir. Romanlarda her kahramanın rolü, olayların boyutları içinde anlam kazanmaktadır. Bunlar, târihî roman yazarının zor başarabileceği özelliklerdir. Onu târihî romanlarında başarılı yapan hususlardan biri de târihî olaylarla, insanların psikolojileri arasındaki münasebete büyük önem vermesidir. Bu romanlarda târihî şahsiyetlerden başka, hayalî kahramanların yaratılması veya târihî kaynaklarda silik bir isimden ibaret olan bir şahsiyetin aktif görevlerde bulundurulması çok önemlidir. Sarı Hoca (Kilit), Kumral Dede (Konak), Horoz Dede (Sabır, Gündönümü), Hacı Arif Bey (Karanlıkta Mum Işığı), gibi kahramanlar olaylara yön verirler. Onları, ortaya çıkaran muhayyilesiyle canlı ve heyecanlı yapan yazardır. ([71])

Sepetçioğlu'nun târihî romanlarında millî iradenin geçtiği zaman ve mekânın ayrı bir yeri vardır. Târih ve coğrafyanın kültür unsurlarıyla beslenmesinde maneviyatın önemi çok büyüktür. Çünkü, Türkistan'dan gelen Anadolu'da ve Kıbrıs'ta yetişen maneviyat erlerinin tuttukları ışıklı yol millî iradenin gerçekleşmesini Sepetçioğlu bunları romanlarında başarılı bir şekilde canlandırmıştır. Dervişler, veliler, erenler, öyle bir maya oluşturmuşlardır ki, bu maya bozulmadan günümüze kadar gelmiştir. ([72])

Sepetçioğlu, târih ve târihî roman ilişkisi konusunda şöyle düşünüyor: "Ben târihî roman yazmıyorum, öyle diyorlar. Öyle olsun deyip çevirmiyorum. Ben her romancı gibi insanı anlatıyorum. Fakat anlattığım insan Türk insanı. O insanı iyi biliyorum, bu sebepten anlatıyorum. Fakat insan, nasıl yarınki

---

([69]) Baran DURAL: "Edebiyatımızın Üvey Evladı Târihî Roman" **Yeni Düşünce Gazetesi**, 30.11.1990
([70]) Baran DURAL: "Edebiyatımızın Üvey Evladı Târihî Roman" **Yeni Düşünce Gazetesi**, 30.11.1990
([71]) Etem ÇALIK: a.g.t. sayfa 87
([72]) Etem ÇALIK: a.g.t. sayfa 87

insanı iyi veya kötü, biz hazırlıyorsak bizi de bizden öncekiler hazırladığından, ancak geriye doğru gidildiğinde her yönüyle tanınabilir. Geriye doğru gidilince de Türk insanının, bir takım budalaların zannettikleri veya katır inadına takılıp kaldıkları gibi Anadolu ve Rumeli toprağından gelişmediğini, bu toprakları olsa olsa kendi yeşertisinde bir değişik güç ile yeşerttiklerini görür bir aklı başında kişi. O gücü Türkmen gelirken kendi özünde getirmiştir. Bu getirişte Ahmet Yesevi ile karşılaşırız. Ahmet Yesevi'yi yakalayınca şamanı bulursun. Şamanın geleceğe dönük aklını, yüreğini, gönlünü yollar Anadolu'ya Hazreti Türkistan, o gelişi ve gönderişi anlatmadan Türk insanının romanını yazamazsınız. Yazarsınız, anlatamazsınız, anlatırsınız, aktaramazsınız, ben o uzun ırmağın yarınların denizine ulaşacak akışını anlatıyorum; aslında bütün romanlarım tek bir kitaptır. Bir bütünü örmeğe çalıştım. Çalışıyorum." ([73])

Yazar, târihî roman yazarının târihe târihçiden daha farklı bakacağından ileri sürüyor: " Târihçinin târihe bakış açısı başkadır. Romancı, târihçiden farklı olarak olayların sosyolojik ve psikolojik sebeplerini, neticelerini, geleceğe ışık tutma şeklini, bugüne tesirini bir arada verir." ([74])

Târihî vakaları kendi üslubunun çerçevesinde veren Sepetçioğlu, ... Ve Çanakkale, Sabır Ağacı gibi romanlarında faydalandığı kaynak eserlerin bibliyografyasını vermiştir.

Mustafa Necati Sepetçioğlu'nu târihî roman yazmaya sevk eden en önemli sebep Türk târihîni tanımak ve sanat eseri vasıtasıyla tanıtmak; milletini ve târihîni yanlış bilenlere güven duygusu aşılamaktır. Türk gençlerine bir ülkü vermektir. O, târihîn romanlaştırılması macerasını Anadolu Türk târihînden başlatmıştır. Dünkü Türkiye Dizisinde Dandanakan Savaşından İstanbul'un fethine kadar olan zaman dilimi romanlaştırılmıştır.

([73]) Etem ÇALIK: a.g.t. sayfa 88

([74]) S. Halit KAKINÇ: "Sepetçioğlu Diyor Ki" **Ortadoğu Gazetesi**, 8-12 Eylül 1976 Naklen Etem ÇALIK: **Mustafa Necati Sepetçioğlu Hayatı, Sanatı, Eserleri** Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum 1992 , sayfa 88

...Ve Çanakkale, Çanakkale Savaşını, Sabır Ağacı, Kıbrıs târihini konu almıştır.

Sepetçioğlu, târihî romanın târihi aynen yazmak olmadığını, romanın bir sanat eseri olduğunu, târihî gerçeğin muhayyile ile genişletilebileceğini hayalî tipler yaratılabileceğini ifade eder. Sepetçioğlu'nun târihî romanları Türklük bütünlüğünün birer parçalarıdır. Yazar, târihî romanlarının tek bir roman olarak da düşünülebileceğini belirtir.

2.8. M. Necati Sepetçioğlu'nun Yazdığı Dergi ve Gazeteler

Sepetçioğlu yazı hayatının ilk yıllarından itibaren, yayın prensibi olarak dilde ve düşüncede birliği savunan, Türk kültürüne bağlı kalan basın organlarında yazmıştır. Bu konuda Etem Çalık'a yazdığı mektupta şöyle diyor: "Türklükle başlayan her dergide bir iki tane yazım bulunur."

Yazar, Tepe Edebiyat dergisi hariç, yazdığı dergilerin hiçbirinin yazı kadrosunda yer almamıştır. Sürekli yazdığı bir dergi veya gazete yoktur.([75])

A. Türk Yurdu Dergisi: Yayın hayatına başladığından bir yıl sonra 1912'de Türk Ocakları'nın yayın organı olur. O târihten bugüne zaman zaman kesintilere uğramasına rağmen yayınını sürdürmüştür.

Türk Yurdu'nda Sepetçioğlu'nun ilk yazısı Kasım 1954, 238. Sayıdadır. 1961'de 293. Sayısına kadar aralıklarla otuz yazısı, on hikayesi yayınlanmıştır.

Bilgi (Türk Muallimler Birliği Aylık Mesleki Mecmua Terbiye Fikir, Kültür ve Sanat Dergisi):

İlk sayısı Mayıs 1947 târihîni taşır. Zamanının uzun soluklu dergilerden biridir.

Sepetçioğlu Bilgi dergisine Ocak 1965'te yazmaya başlamış, muhtelif sayılarda on yedi yazısı yer almıştır.

Seçilmiş Hikayeler Dergisi:

İlk sayısı 1 Ekim 1947 târihînde yayınlanmış, 1 Temmuz 1957'ye kadar aralıklarla 66 sayısı çıkmıştır. M.Necati Sepetçioğlu'nun bir hikayesine yer verilmiştir.

Hisar (Aylık Kültür ve Sanat Dergisi):

([75]) Etem ÇALIK. a.g.t. s. 404.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Hisar'da, Sepetçioğlu Ağustos 1971'den itibaren yazmaya başlamıştır.Adı geçen dergide Sepetçioğlu'nun bugüne kadar iki yazısı yayınlanmıştır.

Türk Dili Dergisi:

1 Ekim 1951'de TDK'nun yayın organı olarak yayın hayatına başlayan dergi hala devam ediyor. M.N.Sepetçioğlu 81.sayısanda (1 Haziran 1958) itibaren yazmaya başlamış, 1986'ya kadar değişik sayılarında on hikaye, iki tenkit yazısı yazmıştır.

Türk Sanatı (Edebiyat-Fikir-Sanat Mecmuası):

Sepetçioğlu imzası derginin yedinci sayısından (Nisan 1953) itibaren görülür. Ellinci sayısına (Ekim 1956) kadar on üç hikaye, yedi inceleme, iki deneme, iki folklor, bir mülakat, dört değişik türde yazı yayınlamıştır.

İstanbul (Sanat ve Edebiyat Dergisi):

1 Kasım 1953'te yayın hayatına girmiş. Şubat 1957'ye kadar otuzyedi sayısı çıkabilmiştir.

Mustafa N.Sepetçioğlu'nun İstanbul dergisinde altı hikayesi yayınlanmıştır.

Türk Düşüncesi (Aylık Fikir ve Sanat Mecmuası):

1 Aralık 1953'te çıkan, Nisan 1960'da altmış üçüncü sayıda yayınına son verilen Türk Düşüncesi'nin sahibi Peyami Safa'dır. M.Necati Sepetçioğlu sekinci sayısından itibaren yazmaya başlamıştır. Değişik sayılarında iki hikaye ve iki inceleme yazısı çıkmıştır.

Gurbet (Aylık, Fikir ve Sanat Dergisi):

Mayıs 1954'te Ankara'da yayın hayatına başlayan Gurbet, ancak, altı sayı çıkabilmiştir. Adıgeçen dergide Sepetçioğlu'nun bir hikayesi yayınlanmıştır.

Su (Aylık Dergi)

Su'da Sepetçioğlu'nun üç hikayesi yayınlanmıştır.

Yol (Haftalık Fikir Sanat ve Siyaset Gazetesi):

Sepetçioğlu, adı geçen gazeteye tiyatro eserleriyle ilgili on dokuz tenkit yazısı yazmıştır.

Büyük Türkiye (Aylık, Fikir, İlim, Araştırma Aktüalite Dergisi):

Sepetçioğlu'nun adı geçen dergide iki makalesi vardır.

Boğaziçi (Aylık Kültür ve Sanat Dergisi):

İlk sayısı Temmuz 1982 târihîni taşır. Zaman zaman bazı güçlüklere rağmen aylık çıkmıştır. Şimdi üç aylık olarak yayın hayatına devam etmektedir. Boğaziçi'nde Sepetçioğlu, Nisan 1983'ten itibaren yazmaya başlamış, bugüne kadar yedi makalesi çıkmıştır.

Türk Dünyası Târih Dergisi:

İlk sayısıyla 15 Ocak 1987'de yayın hayatına başlayan dergi aylık olarak çıkmaktadır. Dergide Sepetçioğlu'nun iki makalesi yayınlanmıştır.

Diğerleri: Bunlardan başka Vatan, Millîyet, Tercüman, Türkiye, Orta Doğu, Yeni Haber gibi gazete ve Büyük Doğu, Türk Tiyatrosu, Tohum, Türk Dünyası Araştırmaları, Millî Eğitim, Tepe Edebiyat gibi dergilerde M.N. Sepetçioğlu'nun hikaye inceleme ve makaleleri yayınlanmıştır.

Şu anda Zaman Gazetesinde Pazar günleri yazı yazmaktadır.

2.9. Hayatı ve Eserleri Hakkındaki Yazılar İle Kaynak Kitaplar

2.9.1.Hakkında Yazılan Yazılar

1. Akmanlar, Ali: Cevahir ile Sadık Çavuş'un Buğday Kamyonu, Türk Edebiyatı Dergisi Ekim 178, sayı 60

2. And, Metin: 50 Yılın Türk Tiyatrosu, İş Bank.Yayınları İst. 1973, 2.bsk.

3. And, Metin :Cumhuriyet Dönemi Türk Tiyatrosu, İş Bankası Yayınları Ank., 1983

4. Aren, Y.Kemal: Karanlıkta Mum Işığı ve Târihî Romancılığımız, Türk Edebiyatı Dergisi Eylül 1985, sayı 155.

5. Argunşah, Hülya: Çanakkalede Yazılan Destanın Romanı, Türk Edebiyat Dergisi 1990, sayı 198.

6. Asıl Yazıcı, Hayati Akşam Gazetesi, 16 Nisan 1969.

7. Avcı, Nabi: Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Dergah Yayınları, C.2 İst.1977

8. Aydın, Mehmet: Şair ve Yazarlar Sözlüğü, Ank. 1992.

9. Ayverdi, Ekrem Hakkı: Bir Makalenin Ardından, Türk Edebiyatı Dergisi Ekim 1982, sayı 108

10. Bal, Sibel: Bir Büyülü Dünya ki, Mina Dergisi Mayıs 1992, sayı 27.

11. Birinci, Necat: (Tercüman) Türk Edebiyatı Ansiklopedisi İst. 1985.

12. Dural, Baran: Edebiyatımızın Üvey Evladı Târihî Roman, Yeni Düşünce Gazetesi 30 Kasım 1990.

13. Emil, Birol: Kilit, Türk Edebiyatı Dergisi Mart 1972, sayı 3

14. Enginün, İnci – Kerman, Zeynep: Mehmet Kaplan'dan Seçmeler I., Kültür ve Turizm Bakanlığı, Y., ank. 1988.

15. Ertop, Konur: Türk Romanının Elli Yılı, Türk Dili Dergisi Kasım 1973,sayı 266.

16. Geçer, İlhan: Yaradılış ve Türeyiş, Hisar Dergisi ekim 1969, sayı 70.

17. Geçer, İlhan:: Köprü, Hisar Dergisi Ekim 1969, sayı 70.

18. Gözler, H.Fethi: Mustafa N.Sepetçioğlu'nun Romanlarından Kilit Üzerine, Küçük dergi, Ağustos 1980, sayı15.

19. Güngör, Erol: Kilit ve Anahtar, Türk Edebiyatı Dergisi, Şubat 1973, sayı 14.

20. Güvemli, Zahir: Büyük Otmarlar, Yeni Gazete 12 Mart 1969.

21. Işık, İhsan: Yazarlar Sözlüğü, Risale Yayınları, İst. 1990.

22. Kabaklı, Ahmet: Anahtar, Tercüman Gazetesi 3 Aralık 1972.

23. Kabaklı, Ahmet:: Türk Edebiyatı, C.3, İst. 1983.

24. Kaplan, Mehmet: Kilit, Hisar Dergisi Kasım 1971, sayı 95.

25. Kaplan, Mehmet: Anahtar, Hisar Dergisi Şubat 1973, sayı110.

26. Kaplan, Mehmet:: Edebiyatımızın İçinden, İst. 1978,

27. Kaplan, Mehmet: Hikaye Tahlilleri, Dergah Yayınları, İst.,1979.

28.Karaalioğlu, S. Kemal: Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü, 2.baskı, İstanbul1982.

29. Karaalioğlu, S. Kemal: Ansiklopedik Edebiyat Sözlüğü İst.

30. Kayalık, Cengiz : Kilit, Belediye, İstanbul Dergisi Ekim 1971, sayı 114.

31. Kayalık, Cengiz: Anahtar, Belediye-İstanbul Dergisi Mart 1973, sayı 114.

32. Kerman, Zeynep: Çatı, Türk Edebiyatı Dergisi ekim 1974, sayı 34.

33. Köklügiller, A.- Minnetoğlu, İbrahim: Şair ve Yazarlarımız Nasıl Yazıyorlar, İst. 1974.

34. Kurdakul, Şükran: Şairler ve Yazarlar Sözlüğü, Cem Yayınevi, İst. 1985, 4. Bas.

35. Kurtuluş, Hilmi: Büyük Otmarlar, Son Saat Gazetesi 31 Mart 1969.

36. Kutlu, Mustafa: Kilit, Fikir ve Sanatta Hareket Dergisi Ocak 1972, sayı 73.

37.Kutlu, Mustafa: "Bu Atlı Geçide Gider, Roman Nereye?" Hisar Dergisi Ekim 1977, sayı 166.

38. Kutlu, Mustafa: Türk Dili ve Edeb.Ansiklopedisi Dergah Yayınları, C.5, İst. 1982.

39. Kutlu, Mustafa : Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi Dergah Yayınları, C.5, İst.1982.

40. Kutlu, Mustafa: Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi Dergah Yayınları C.7, İst. 1990.

41. Kutlu, Şemsettin: Başlangıçtan Günümüze Kadar Türk Romanları, Toker Yayınları İst.,1980.

42. Lekesiz, Ömer:...Ve Çanakkale 3 Döndüler, Türkiye Kültür ve Sanat Yıllığı (Türkiye Yazarlar Birliği) 1990.

43. Mutluay, Rauf: 100 Soruda Çağdaş Türk Edebiyatı 1908-1972, İst. 1973.

44. Mutluay, Rauf: 50 Yılın Türk Edebiyatı, İst.1973, 2,B.

45. Necatigil, Behçet: Edebiyatımızda Eserler Sözlüğü, 2. Basım İst.1979.

46. Necatigil, Behçet: Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü 968 Türk Edebiyatçısının Hayatı ve Eseri Eklerle 13.baskı. İst. 1989.

47. Oğuzbaşaran, Bekir: Edebiyatımızda Çanakkale, Türk Edebiyatı Dergisi, Mart 1992, sayı 221.

48. Okay, Orhan: Dergiler-Yayınlar-Olaylar İzlerimiz, İstanbul Dergisi Temmuz 1954, sayı 9.

49. Okay, Orhan: Dergiler-Yayınlar-Olaylar İstanbul Dergisi Aralık 1954, sayı 14.

50. Okay, Orhan: Dergiler-Yayınlar-Olaylar, İstanbul, Dergisi Şubat 1955, sayı 16.

51. Özbalcı, Mustafa: Yılların İçinden (Sanat ve Edebiyat Yazıları) Samsun 1991.

52. Özgüller, M. Kayahan: Üçler Yediler Kırklar, Yeni Divan Dergisi Haziran 1980.

53. Özkaya, Necdet : Açıklamalı Hikaye Antolojisi Ötüken Yayınları İst. 1985.

54. Özkırımlı, Atilla: Türk Edebiyatı Ansiklopedisi 4. Cilt, 4. Baskı İst. 1987.

55. Saim, Hikmet: Büyük Otmarlar, Ses Gazetesi 5 Nisan 1969.

56. Solelli, Sezai: Büyük Otmarlar, Ses Gazetesi, 5 Nisan 1969.

57. Şevket, Mahmut: Menevşeler Ölmemeli, Fikir ve Sanatta Hareket Dergisi Ağustos 1972, sayı 80.

58. Tahsin, Orhan: Büyük Otmarlar, Tercüman Gazetesi 12 Mart 1969

59. Tahsin, Orhan: Kilit, Tercüman Gazetesi 15 Ocak 1973.

60. Timurtaş, F. Kadri: Türk Sanatı Dergisi sayı 5, Mart 1954.

61. Timurtaş, F. Kadri: Bir Piyesin Düşündürdükleri (Büyük Otmarlar) Son Havadis Gazetesi 14 Nisan 1963.

62. Tural, Sadık, Zeynep Kerman, M.Kayahan Özgül : Hikayeciliğimizin 100. Yılında 100 Örnek, Kültür ve Turizm B. Yayınları, Ankara 1987.

63. Tural, Sadık: Zamanın Elinden Tutmak Edebiyat Nazariyatı, Edebî Teknik Örnekleri, Ötüken Yayınları, İstanbul 1982.

64. Turinay, Necmettin: Cevahir ile Sadık Çavuşun Buğday Kamyonu, Hisar Dergisi Temmuz 1977, sayı 163.

65. Uzer, Suat: Abdürrezzak Efendi, Türk Sanatı Dergisi Nisan 956, sayı 46.

66. Yetiş, Kazım: "Türk Romanında Yunus Emre" Yunus Emre Sempozyumu, Atatürk Üniversitesi 15-16 Ekim 1991.

67.Yetiş, Kazım: "Üç Târihî Romanda İki Motif" Bilge Yayın, Tanıtım,Tahlil Eleştiri, Yaz 1994, sayfa 3,4

68. Yörük, Ali: Anahtar, Bizim Anadolu Gazetesi 8 Mart 1978.

69. Yüksel, Ş. Orhan: Menevşeler Ölmemeli, Hayat Târih Mecmuası, 1 Eylül 1972, C.2, sayı 8.

70. Yüksel, Ş. Orhan: Kilit, Hayat Târih Mecmuası, 1 Ekim 1971, C.2, sayı 9.

71. V.V: Her Bizans'a Bir Fatih, Hayat Târih Mecmuası, Haziran 1972, C.1 sayı 5.

2.9.2. Mülakatlar

1. Işıklı, Yusuf: Mustafa N. Sepetçioğlu ile Bir Konuşma, Türk Sanatı, Eylül- Ekim 1955, Sayı 39-40.

2. Millî Işık Dergisi: Büyük Otmarlar Yazarı M.N.Sepetçioğlu ile Bir Konuşma, Millî Işık, Ağustos 1970, Sayı 27.

3. Taçdiken, Mehmet: M.N.Sepetçioğlu ile Mülakat, Pınar Dergisi Mart 1973, sayı 15.

4. Pınar Dergisi: Sepetçioğlu'yla Anket, Temmuz 1973, Sayı 18.

5. Kakınç, S.Halit: Sepetçioğlu Diyor ki, Orta Doğu Gazetesi , (5. Sayı) 8 Eylül 1976-12 Eylül 1976.

6. Türk Edebiyatı Dergisi : Mustafa N.Sepetçioğlu ile Sohbet, Ağustos 1977, sayı 46.

7. Konevi Dergisi M.N. Sepetçioğlu ile Kültür ve Sanat Üzerine Bir Konuşma, Ekim 1985, sayı 28.

8. Ergüzel, M.:M.N.Sepetçioğlu ile Sohbet, Türk Edebiyatı Dergisi Eylül 1986, sayı 155.

9. Yılmaz, Hüseyin: M.N.Sepetçioğlu İle Roman Üzerine Söyleşi, Zaman Gazetesi, 8 Şubat 1988.

10. Kavaklı, A.Erkan: M.N.Sepetçioğlu ile Sohbet, Sur Dergisi, Mart 1988, Sayı 144.

11. Başaran, Murat: M.N.Sepetçioğlu ile Roman ve Eleştirmen Üzerine, Türkiye Gazetesi 11 Mayıs 1989.

12. Ersöz, Ahmet: M.N.Sepetçioğlu ile, Zaman Gazetesi 29 Ekim 1989.

13. Sur derg. : M.Necati Sepetçioğlu ile Mülakat, Mart 1990, sayı 168.

14. Yeni Düşünce derg.: Sanatçılar Savaşı Nasıl Değerlendiriyorlar? 8 Mart 1991.

15. Dural, Baran: "M.N.Sepetçioğlu ile Târihî Roman Sanatı Üzerine, Edebiyatımızın Üvey Evladı, İst. 1991, S.75.

16. Akdağ, Said: Romanda Engin ve Derin Bir Nefes İle, Tepe Edebiyat Dergisi Aralık 1991, Ocak, 1992, sayı 11-12.

17. Makal, T.Kutsi : M.N.Sepetçioğlu ile Romanları Üzerine Konuştuk, Orta Doğu Gazetesi, 26 Ocak 1993.

18. Yeni Hafta Gazetesi: Sepetçioğlu, ile Kültürel Değişme Konusunda Mülakat, Yeni Hafta Gazetesi, 15 Şubat 1993.

2.9.3. Hakkında Yapılmış Tezler

1. Elbistan, İhsan: Konak (İndeks, s.1-107), İstanbul Üniversitesi Lisans Tezi, Tez No : 1992 İst.1977, 377 s.

2. Kurnaz, Mustafa : M.N. Sepetçioğlu'nun Romanlarında Tipler, Atatürk Üniversitesi, Erzurum 1977, (Lisans Tezi).

3. Koyuncu, Enver: Konak (İndeks sayı 215-320), İstanbul Üniversitesi .Lisans Tezi, Tez No:1923, İst.1977, 663 S.

4. Yetmen, Hasan: M.N. Sepetçioğlu'nun Romanlarında Mekan, Atatürk Üniversitesi Erzurum 1978, 70 S.(Basılmamış Lisans Tezi).

5. Düvenci, M. Emin: Konak (İndeks sayı 8-214), İstanbul Üniversitesi Lisans Tezi, Tez No:1959, İst. 1978.

6. Kumsuz, Nurkal: M.N. Sepetçioğlu'nun Yayınlanan Romanlarında Türk Halk Edebiyatı ve Halk Bilimi Unsurları, Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Lisans Tezi, Konya 1987, 152 s.

7.Çalık, Etem : Mustafa Necati Sepetçioğlu Hayatı, Sanatı, Eserleri Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum 1992 , (Danışman: Prof. Dr. Orhan Okay)

8. Ateşoğulları, Şeyda: Dünkü Türkiye Dizisindeki Romanlarda Halk Unsurları ve Dayandığı Temeller, Atatürk Üniversitesi, Erzurum

9. Dinç, Özlem: Mustafa Necati Sepetçioğlu'nun Üç Romanına Akseden Çanakkale Destanı Gazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Lisans Tezi, Ankara 1999 (Danışman: Prof Dr. Sadık Tural)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.1.DÜNKÜ TÜRKİYE DİZİSİNDEKİ ESERLERİN İNCELENMESİ

"Edebiyat metinlerinin analizi (şerh, tahlil, açıklama, aydınlatma, yorumlama) bu yolla elde edilen hükümlerin hem edebiyat nazariyatını, hem de edebiyat târihîni besleyecek şekilde genellemeler haline getirilmesi, edebiyat bilimcisinin her eseri görmesini zaruri kılmaktadır."([1]) düşüncesinden hareketle Mustafa Necati Sepetçioğlu'nun Dünkü Türkiye Dizisindeki târihî romanları incelemeye çalıştık.

Dünkü Türkiye Dizisine ait târihî romanlarda, kalıcı bir yurt tutmak, devlet kurmak için on birinci yüzyıldan itibaren Asya içlerinden gelip Anadolu'nun kapılarına dayanan Selçuklularla başlayan ve İstanbul'un fethine kadar devam eden Türk târihinin hikâyesi yer almıştır.

Bu romanlarda Türk târihînin Dandanakan Savaşından İstanbul'un fethine kadar olan kısmı, heyecanlı ve hamasî bir şekilde, gerçeklerin paralelinde verilmek istenmiştir.

Dünkü Türkiye Dizisi on iki romandan meydana gelmiştir. Bunlar da dört gruba ayrılmıştır. Her grupta ayrı ayrı adlar taşıyan üçer kitap vardır:

1. Selçuklu üçlemesi

2. İlk Osmanlı üçlemesi

3. Şeyh Bedreddin-Timur-Bayezıd üçlemesi

4. Fatih üçlemesi.

([1]) Sadık TURAL: **Edebiyat Bilimine Katkılar**, Ecdad Yay. Ankara 1993, s. 13-14

Dünkü Türkiye Dizisinin Târihî Romanları

1- KİLİT

Kimliği: Dünkü Türkiye Dizisi:1

Selçuklu Üçlemesi:1

1. baskı, İstanbul 1971, Türkiye Edebiyat Cemiyeti ve Selçuklu Târihî Medeniyeti Enstitüsü Yayınevi, 281+35.

2. baskı, İstanbul 1971, Ötüken Yayınevi, 276+1 S.

3. baskı, İstanbul 1972, Ötüken Yayınevi, 295 S.

4. baskı, İstanbul 1974, İrfan Yayınevi, 292 S.

5. baskı, İstanbul 1975, İrfan Yayınevi, 292 S.

6. baskı, İstanbul 1977, İrfan Yayınevi, 292 S.

7. baskı, İstanbul 1978, İrfan Yayınevi, 292 S.

8. baskı, İstanbul1979, İrfan Yayınevi, 292.S.

9. baskı, İstanbul 1980, İrfan Yayınevi, 292 S.

10. baskı, İstanbul 1980, İrfan Yayınevi, 292 S.

11. baskı, İstanbul 1981, İrfan Yayınevi 292 S.

12. baskı, İstanbul 1982, İrfan Yayınevi, 292 S.

13. baskı, İstanbul 1983, İrfan Yayınevi, 292 S.

14.baskı, İstanbul 1984, İrfan Yayınevi, 292 S.

15. baskı, İstanbul 1988, İrfan Yayınevi, 292 S.

16. baskı, İstanbul 1992, Veli Yayınları, 254 S.

18. baskı, İstanbul 1997, İrfan Yayınevi, 287 S.

19. baskı, İstanbul 1998, İrfan Yayınevi,

Bibliyografik Künye: Mustafa Necati Sepetçioğlu, Kilit, İrfan Yayınevi, İstanbul 1997, 18. Baskı, 287 sayfa

Konu: Milli karakterleriyle İslam'ın inanç sistemini kaynaştıran Selçuklu Türklerinin büyüme, yurt tutma ve devlet kurma özlemiyle Anadolu'nun kapılarına dayanılması ve bu uygarlığı dünyaya tanıtma mücadelesi.

Ana Fikir: Hiçbir sıradan toprak terlerle ve emeklerle yoğrulmadıkça zahmetlerle ve göz nurlarıyla pekiştirilmedikçe yücelip vatanlaşamaz. Sıradan bir toprağın vatan olabilmesi için terler, emekler gerekir. Büyüyüp kuvvetlenip devlet haline gelmek alplarla, alp erenlerle , velilerle yek vücut halinde savaşmakla mümkün olmuştur. Türk insanı için devlet olma ve devlet-i ebed müddet fikri her şeyin üstündedir.

Ana Çizgileriyle Vak'a: Şahmelik'in adamları Selçuklu Türklerinden Kınık boyuna sık sık baskınlar düzenlemektedirler. Bir baskın sonucu Sarı Hoca Alparslan'ı kurtarır. Baskından geriye kalanlar buz tutmuş Ceyhun üzerinden tekrar geldikleri yöne kaymak zorunda kalırlar. Ceyhun'dan Nemek'e giderler. Bu baskınlar ve bulundukları yerden bunalmış olan Tuğrul Bey ve Çağrı Bey önce Ceyhun'un doğu yakasındaki bölgelere yerleşirler. Bir taraftan komşuları ile iyi ilişkilerde bulunmanın yollarını ararken, diğer taraftan Doğu Anadolu'da bazı coğrafi keşifler yaparlar. Çok geçmeden Şah Melik ile antlaşma yapılır. Selçuklu biraz rahatlar.

Çağrı Bey'in küçük oğlu Alparslan'ın eğitimi için Sarı Hoca ve amcası Sav Tekin sorumludur.

Sav Tekin, Karahanlılara yaptığı bir baskında bulduğu ve üzerinde haç işareti olan kilidi Alparslan'a vermiş açarsa onun olacağını söylemiştir. Alparslan'ın elindeki kilidi gören Sarı Hoca bunun bir sembol olduğunu ve

mutlaka açılması gerektiğini ima etmiştir. Alparslan açılması istenen bu kilidi yıllarca yanında taşımıştır. Kilit, Dandanakan da yarım açılmıştır.

Bizans'ın batısında da Peçenek Türkleri vardır. Bizans'la savaş halindedirler. Peçenek Bey'i Kegen Bey, Bizaslılar hakkında bilgi almaları için oğlu Balçar'la birlikte onun eğitiminden sorumlu Boğaç'ı bir Bizans hanına gönderir. Balçar handa Sofya'nın eski valisi Nikofor'un kızı Virna'yı görür ve ona aşık olur. Balçar ve Boğaç handa öğrendiklerini Kegen Bey'e anlatırlar. Peçenekler'in Türklük şuurları zayıftır, fakat Bizans için tehlike arz etmektedir. Bizans'ın gayreti Selçuklularla Peçenekleri karşı karşıya getirmektir.

Alparslan ve diğer çocuklar, Alparslan'ın liderliğinde, "Selçuklu üstüne baskın" adını verdikleri bir oyun oynarlar; Selçuklunun baskındaki hatasını ortaya koyarlar ve savaş taktikleri denerler.

Harezm Bey'ine gidecek olan Sarı Hoca ve yol arkadaşları yol hazırlığı yaparlar.

Gözcülerin hatası sonucu baskın yemeleri çevrelerine karşı daha dikkatli davranmalarına sebep olur. Sav Tekin Gümüş Tekin' den şüphelenir. Bu şüphesini Sarı Hoca' ya söyler. Gümüş Tekin'in Rafizi olduğunu ve kendilerine ihanet ettiğini öğrenirler. Bu arada Rafizilik tehlikesi için de gerekli tedbirler alınır.

Bizans'ın oyunlarına gelen Kegen Bey, kendi başına hareket edip Peçeneklerin başına geçmek ister; adamları, Durak Han'ı öldürmeyi plânlarlar. Plânını oğlu Balçar'a anlatır. Balçar bunları kabul etmez ve dedesi Demirci Baldur'un yanına gider. Demirci Baldur, Kegen Bey'i ikilik yaratmaması için uyarır.

Sarı Hoca, Sav Tekin, Alparslan ve Sarı Hoca'nın karısı Gürgançʼa giderken Kolu Kesik Ali tarafından tuzağa düşürülüp bir hana götürülürler. Bir

süre handa tutulurlar. Küpeli Hafız' ın yardımlarıyla bu durumdan kurtulurlar. Küpeli Hafız' ın tekkesinde konuk olurlar.

Demirci Baldur ölür. Onun ölümü Balçar ve Kegen Bey'i derinden sarsar. Kegen Bey, Durak Han'dan Bizans'a gitmek için izin ister. Bizans'a sığınır. Durak Han'a ihanet eder, fakat kısa süre sonra cezasını hayatıyla öder. Oğlu Balçar, Peçeneklerin doğuda Selçuklu Türklerine düşmanlık beslemelerinden dolayı üzüntü duymaktadır. Yıllar önce kaybettiği dedesi demirci Baldur Usta'nın sözlerini hatırlar.

Alparslan uzun süredir görmediği Sarı Hoca'yla buluşur. Selçuklunun geleceği üzerine konuşurlar. Bu arada büyümüş yeni yetme arkadaşlarından oluşan bir çeri hazırlamıştır. Daha sonra Alparslan Sav Tekin'le de görüşür. Sav Tekin karısının ve kızı Selcen'in Alparslan'ın emanetinde olduğunu söyler.

Alparslan, Selcen'e aşık olur. Selcen'le buluşur. Selcen'in yolunu gözleyen ağabeyi Kavurt'la çatışır.

Alparslan ve arkadaşları Gaznelilerin atlarını kaçırmak için plan yaparlar. Selçuklular Serahs'ı merkez edinir. Selçuklu ordusu burada toplanır. Tertip edilen bir toplantıda rahat durmayıp Selçuklu'yu rahatsız eden Gazneliler hakkında karar verilir. Gaznelilerle Dandanakan'da savaşma kararı alınır. Savaşı Selçuklular kazanır. Alp Arslan ve arkadaşları savaşta büyük fayda sağlarlar. Sarı Hoca'nın Dandanakan'da düşmanla çarpışırken şehit düşer. Bu duruma, Alparslan çok üzülür ve bir süre kendini boşlukta hisseder. Sarı Hoca şehit düşmeden önce Alp Arslan'dan son isteklerini bildirir. Çağrı Bey de oğluna son emirlerini verir.

Balçar, babasının Durak Han'a isyan edip Peçenekliler tarafından parçalanmasından sonra Peçeneklerin arasında kalamaz. Kendini içkiye verir. Başıboş bir hayat yaşamaya başlar. Aşık olduğu kızı aramak üzere Bizans'a gider. Boğaç da Bizans'tadır. Balçar, Bizans'ta Küpeli Hafız ve Vasili ile tanışır. Çok geçmeden gönlü Alparslan sevgisiyle doldurulur. Daha

sonra alınan tedbirlerle Bizans'ın, Peçenekleri Selçuklu üzerine salmaları önlenmiş olur. Balçar, Akaleptus'un kilisesinde Virna'yla karşılaşır. Yıllar öncesini hatırlar.

Çağrı Bey hastalanır. Ordunun başına Alparslan'ın geçmesini ister. Bu arada Selcen'i Alparslan'a isteyeceğini de söyler.

Çağrı Bey'in ölümüyle başa Alparslan geçer. Bir süre sonra ağabeyi Kavurt'un Sultanlık benim hakkım diye isyan etmesinden dolayı çok üzülür. Fakat kan dökülmeden akılcı bir planlama ile Kavurt geçici de olsa bertaraf edilir.

Alparslan'ın bütün gayretleri Anadolu'da yerleşmek ve gün batımına doğru açılmak üzerinedir. Melikşah büyümüş, sorumluluk alacak yaşa gelmiştir. Selçuklu başkenti Merv de üçlü düğün vardır. Karahanlı Tamgaç Han'ın kızı Terken Hatun, Alparslan'a gelin geliyor, Gazne Sultanı İbrahim'in kızı Alparslan'ın öteki oğlu Aslan Şah'a nikahlanıyor ; kızı, Sultan İbrahim'in oğluyla evleniyordu. Alparslan gördüğü lüzum üzerine bütün beylerin de hazır bulunduğu bir toplantıda Melikşah'ı veliaht ilan eder. Bizans'ı yıpratma planını açıklar.

Toplantıdan sonra Alp Arslan Afşin ve Ersagun Beylerin kalmasını ; yapılan plan gereği, içlerinden birinin Gümüş Tekin'i öldürmesini ve hain rolü oynayıp Bizans'a sığınmasını ister. Çekilen kura sonucu Ersagun Bey Gümüş Tekin'i öldürüp Bizans'a sığınır. Bizans'ta iyi bir haber alma ağı kuran Ersagun Bey bir taraftan da Peçeneklere Türklük ruhunu aşılamaya çalışmaktadır.

Ersagun Bey Bizans'taki çalışmalarına hız vermiştir. Uygulanmakta olan plan gereği Afşin Bey, Ersagun'u geri getirmek üzere Bizans kapılarına kadar gider. Bizans'ın Selçuklu'nun dağıldığını zannetmesini ister. Balçar Bizans kapılarına kadar gelen Afşin Bey'le görüşür.

Bizans'ta devlet yöneticileri Selçuklu Türklerinden gelecek tehlikeyi nihayet sezmiş, geç kalınmış olunsa da gerekli tedbirler alınmaya başlanmıştır.

Selçukluların daha fazla ilerlemelerine fırsat vermeden bulundukları yerde imha edilmelerini planlayan Romanos Diogenes ordusunu hazır hale getirmiştir. Emrindeki orduyla sefere çıkar. Zaferin kendilerini beklemekte olduğundan emindir.

Alp Arslan, Malazgirt kalesinin eteklerinde gelişmeleri takip etmekte, hazırlıkları son defa gözden geçirmektedir. Bizans ordusunda Selçuklunun adamlarından olan Küpeli Hafız ve Oğlu, Peçeneklerden Balçar ve Boğaç da yer almıştır. Onların ve Peçenek Türklerinin savaş sırasında yapacakları önemli işler vardır.

Büyük savaşın yeri Malazgirt'tir. Alp Arslan Bizans'ı vurma emrini verir Dandanakan'da yarım açılan kilidin Malazgirt'te tam olarak açılmasının vakti gelmiştir.

Tahkiyenin Türü: Târihî Roman

Eserin Adı, Tematik Yapı İle İlgisi: Kilidi açma mücadelesi içinde Sarı Hoca, esere adını veren kilit sembolünün ne mânâya geldiğinin ipuçlarını veriyor: "Her kilidin açılması gerektir ki o kilidin kilitlediği yere giresin de oturacaksan oturasın ; yurt yapacaksan yurt yapasın..."(s.16) Alparslan bu kilidi yanından hiç ayırmamıştır. Sarı Hoca'nın ifadesiyle Dandanakan'da yarım açılan kilidi açmanın vakti geldiğine inanarak Malazgirt savaşından önce neyi sembolize ettiğini açıklar:" Sarı Hocam, bu kilit sağından solundan dövülmeli, iyice dövüldüğüne kanaat getirilince de besmeleyi çekip anahtarı kilidin içinde çevirmeli demişti. Bizim de öyle yapmamız gerekir. .. Bu kilidi Bizans sayın siz... Bizans'ı da bu kilit gibi yıllar yılı toprak altında kalmış, paslanmış bilin. Doğrudan anahtarı vurup kilidi açamayacağımıza göre her biriniz bir yanından gevşetmeye bakınız."(s.246)

Kilit'te, Sarı Hoca ve yol arkadaşları Gürganç'a giderken Gaznelilere esir düşerler. Alp Aslan gece kaldıkları odada bir rüya görür: "... Alp Aslan düşünde kocaman bir kilit gördü ve bir sürü anahtar. Birbirine benzeyen, birbirinin eşi, birbirine gümüşten, altından, ipekten ipliklerle bağlanmış yüzlerce, binlerse, onbinlerce anahtar gördü. Anahtarlar Ceyhun gibi akıp gidiyordu. Anahtarlar, anahtarlar... dizi dizi anahtarlar gördü Alp Aslan kocaman, hiç açılmamış kocaman bir kilit gördü..." (s.134)

Alp Aslan yıllar sonra bir rüya daha görecektir: "Çok az uyuyordu; uyuyabildiği zamanlarda, bir çok beyazlığında düşler başlıyordu; dört naldan daha süratli koşan bir at hızıyla uzaktan yaklaşıyordu, yaklaştıkça büyüyordu, büyüdükçe Alp Aslan'a çarpıp devrilecekmiş gibi baş döndürüyordu. Ama bir yerde, tam Alp Aslan'ın gözlerinin önünde birden duruyor, çöl beyazlığının orta yerinde kapkara, kocaman asılıp, duruyordu. Kilitti" (s.286)

Alp Aslan rüyalarına giren bu kilidi yıllardır tanımaktadır. Sav-Tekin bir savaş sonrasında bulmuş, açabilirse onun olacağını söyleyerek Alp Aslan'a vermişti. Sarı Hoca, bunun bir sembol olduğunu, Bizans'ı temsil ettiğini, mutlaka açılması gerektiğini öğretmiştir. Anahtarlar Selçuklulardır. Alp Aslan Malazgirt'e kadar kilidin açılması hayaliyle yaşamıştır.

Bakış Açısı:

Anlatım Tutumu: Tavır koymayıcı, tasvir, tahlil ve tespit edici. Eser târihî târihî roman olması itibarıyla tasvir ve tahliller yoğun değildir.

Anlatım Şekli (Form) Veya Anlatıcının Kimliği: "Anlatıcı nakledilmek istenen itibarî alem ile ilgili her şeyi bilen ve gören bir mevkidedir. Daha değişik bir ifadeyle o itibarî aleme böyle bir noktadan bakmakta ve müşahadelerini nakletmektedir. O, itibarî âlemde sınırsız bir güce sahiptir. Vaka ve şahıs kadrosu ile ilgili geçmişe ve geleceğe ait her şeyi en ince teferruatına kadar bilmekte, onlar arasından yaptığı bir seçimi dikkatlere sunmaktadır. Bu durumda o, itibarî âlemin hâkim mevkiindedir. O, anlattıklarını nasıl, nereden, kimden öğrendiğini söylemek ve belirtmek

mecburiyetinde değildir. Bütün bu vasıfları taşıyan anlatıcı, eser vasıtasıyla dikkatlere sunduğu vaka, şahıs kadrosu ve mekân ile ilgili hususları kendisine has bir bakış açısından nakletmektedir. Bu anlatış tarzının hâkim vasfı ilahi karakterli oluşudur. Bu tarzda meydana getirilmiş anlatma işinin gerçekleştirildiği eserlerde hâkim bakış açısından ve bu bakış açısına bağlı anlatıcıdan söz edebiliriz." ([2]) Sepetçioğlu'nun eserlerinde hakim bakış açısı ve bu bakış açısına bağlı anlatıcı söz konusudur. Eserdeki anlatıcı üçüncü tekil şahıstır. Romana onun bakış açısı hakimdir.

Anlatıcının Kimliği: Yazar anlatıcı

Anlatıcının Konumu: Hakim bakış açılı anlatıcı

Vak'a Tertibinin Plânı:

Giriş: Sarı Hoca'nın Çadırda Alparslan'a ders vermesi, Sav Tekin'in gelmesi Bizans kilidini açmaya çalışmaları ve Şah Melik'in baskını

Gelişme: Şah Melik'in baskınından sonra Ceyhun'un gerisine gitmeleri, Peçeneklerin Bizans önlerine kadar gitmeleri, Kegen Bey'in Durak Han'a başkaldırması ve öldürülmesi, Balçar'ın bocalaması, Kınık boyunun toparlanması, Alparslan'ın büyümesi, Gaznelilerle Dandanakan'da savaş yapılması, Sarı Hoca'nın şehit düşmesi, Alparslan'la Selcen'in evlenmesi, Selçukluların göçebe hayattan yerleşik hayata geçmeye başlamaları,Çağrı Bey'in ölümü yerine Alparslan'ın geçmesi, Bizans'ta kurulan haber alma ağının faaliyetleri, Alparslan'ın oğullarını ve kızını evlendirmesi Melik Şah'ı veliaht ilan etmesi,

Son: Malazgirt ovasında yapılmasına karar verilen savaşın hazırlıklarının gözden geçirilmesi ve Alparslan'ın vakit geldi emrini vermesi

Vak'a takdimi: Diyaloglarca zengin, yer yer monologlara baş vurulmuş, târihî roman.

([2]) Şerif AKTAŞ: Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş Akçağ Yayınları 2.Bsk. Ank. 1991, sayfa 94-95

Şahıs Kadrosu: Alparslan, Sarı Hoca, Sav Tekin, Tuğrul ve Çağrı Beyler, Kadın Ana: Afşin'in nenesi; Virna, Durak Han, Kegen Bey, Kavurt, Gümüş Tekin, Balçar, Boğaç, Demirci Baldur Usta, Yakutlu, Buldacı, Atsız, Yağmur, Afşin, Artuk, Çavlı, Dilmaçoğlu, Melik Şah, Terken Hatun, Arslan Şah, Sarı Hoca'nın karısı; İbrahim: Gazne Sultanı; Sultan Mesut: Gazne Sultanı; Kolu Kesik Ali, Koçalak, Muncuk, Keleş, Deli Saçlı, Tamgaç, Peçen, Karaman Bey, Kataleym Bey; Peçenek beylerinden; Hatun Ana: Balçar'ın anası; Hancı ve karısı; Roman Diogenes: Bizans imparatoru eserde görev almıştır.

Zaman:

a - Eserin Yazıldığı Zaman: Eser Malazgirt savaşının dokuz yüzüncü yıl dönümünün kutlandığı 1971 yılında yayımlanmıştır.

Olayların Zamanı (Aksiyon)

Kronolojik:Tarihî romanların büyük bir kısmında herkes hareket halindedir. Vakaların takviminde günün belli bir zamanı değil, yirmi dört saati kullanılmıştır. Vakaların sıralanışında kronolojik zamana uyulmuştur. Yani her vaka geriye dönülmeden düzenli bir zaman içinde verilir. Romanda simetrik bir yapı görülür. Kilit'te yazar, vaka zamanını belirtirken yılları vermiyor. Bunları gelişen olaylardan çıkarıyoruz. Bu duruma göre olaylar 1093 ile 1071 yılları arasında geçiyor.

Anlık Dönüş (Flashback): Eserde, şuur akışı metoduyla geriye dönüşler vardır. Ancak, arada bir Türk târihînden, destan ve menkıbelerden örnekler verilmesine rağmen geriye doğru bir genişlemeye uğramamıştır.

Kozmik Zaman: Ekim ayı, Kurban bayramının dördüncü günü ,akşam yaklaşıyordu, gün ağarıyordu, gece yarısı çoktan sabaha dönüyordu, Nisan ortalarıydı gibi ibareler kullanılır.

Mekân:

Dar ve Geniş Mekân: Kilit romanında olaylar çok değişik mekanlarda geçmektedir. Olaylar belli bir çevreye bağlı kalmadan gelişmektedir. Savaşlara, seferlere bağlı olarak sürekli mekan değişmiştir. Kınık boyundan Selçuklu Türklerinin yaşadıkları Ceyhun çevresi, Malazgirt ovası ve buralardaki yerleşim merkezleri... Peçeneklerin bulundukları mekan Tuna nehri kıyıları, Trakya toprakları ve Bizans'tır.

Romandaki açık ve kapalı mekanların tasvirleri çok azdır. Bu durumda mekanlar bütün özellikleri ve tabiat güzellikleriyle tanıtılmamış; kahramanların ruh durumlarına göre de tasvirleri yapılmıştır.

Doğuda dar mekan, çadır, ev, bey konağı, tekke, han... Geniş mekan olarak da, Ceyhun çevresi, Serahs, Merv, Dandanakan, Gürganç, Malazgirt ovası.

Batıda dar mekan, kilise, meyhane, bey konağı, han, ev... Geniş mekan, Trakya da yerleşim merkezleri, Tuna boyları, Bizans ve Boğaz'ın çevresi.

Kınık boyu ilk zamanlar çadırda yaşamaktadır. Daha sonra yerleşik düzene geçmiş bu defa çadırın yerini ev ve konak almıştır.

Kilit'te geniş mekanlar dar mekanlardan daha çok tanıtılmıştır. Bunlar da kahramanların psikolojik yapılarına uygun olarak tasvir edilmişlerdir. Hatta anlatıcı gelişen olayların seyrine uygun şekilde mekanla anlatılan olay arasında bir ilgi kurmuştur...Ceyhun, sağda, daha geride kaldığı için homurtusu eskisi kadar duyulmuyordu. Ovanın kendi sesi gibi bir şey olmuştu. (S.105)

Selçukluların göçebe hayatı terk edip, yerleşik düzene geçmelerinden sonra yaşama düzenlerinde de büyük değişiklikler olur. İmar işleri yoğun bir şekilde devam etmektedir: Merv, Çağrı Bey'in oturduğu şehir olmanın zevkine varıyormuş gibi güze dönen yaz sıcaklarında gerinip duruyordu. Hamamlar, mescitler, camiler, konaklar yapılıyordu. Selçuklunun o eski, o bir

zamanlar çoluğunu çocuğunu büyüttüğü çadır mahrutililiği sivri kemerlerle, tonozlar üstünde çadırımsı kabartılarla taşa, tuğlaya dönüyordu. (S.208)

2- ANAHTAR

Dünkü Türkiye Dizisi:2

Selçuklu üçlemesi: 2

Kimliği:

1.baskı, İstanbul 1972, İrfan Yayınevi, 317 S.

2.baskı, İstanbul 1973, İrfan Yayınevi, 317 S.

3.baskı, İstanbul1974, İrfan Yayınevi, 317 S.

4.baskı, İstanbul 1975, İrfan Yayınevi, 317 S.

5.baskı, İstanbul 1976, İrfan Yayınevi, 317 S.

6.baskı, İstanbul 1978, İrfan Yayınevi, 317 S.

7.baskı, İstanbul 1979, İrfan Yaynevi, 317 S.

8.baskı, İstanbul 1980, İrfan Yayınevi 317 S.

9.baskı, İstanbul 1981, İrfan Yayınevi., 317 S.

10.baskı, İstanbul 1982, İrfan Yayınevi, 317 S.

11.baskı, İstanbul 1983, İrfan Yayınevi, 317 S.

12.baskı, İstanbul 1984, İrfan Yayınevi, 317 S.

13.baskı, İstanbul 1989, İrfan Yayınevi 317 S.

14. baskı, İstanbul 1989, İrfan Yayınevi, 317 S.

15. baskı, İstanbul 1992, Veli Yayınları, 279 S.

16.baskı, İstanbul1997, İrfan yayınları, 317 sayfa

17.baskı, İstanbul1998, İrfan yayınları, 317 sayfa

Bibliyografik Künye: Mustafa Necati Sepetçioğlu, Anahtar, İrfan Yayımcılık, İstanbul, 1997, 17. Baskı, 317 sayfa

Konu: Anahtar romanının konusunu Türklük ve İslamiyeti birleştiren "Büyük Selçuklu Devleti" idealini gerçekleştirmek isteyen Melikşah ve ona bağlı, aynı yolu benimseyen Kutalmışoğlu Süleyman Bey ile kendi benliklerini aşamayan, her biri bir Beylik peşinde koşan kardeşler arasındaki çatışma teşkil eder. Ayrıca Selçuklunun Bizans içlerindeki aktif haber alma faaliyetleri anlatılıyor.

Ana fikir: Vatanın bölünmez bütünlüğü için herkes üzerine düşen vazifeyi yapmak zorundadır. İnsanlar gelir geçer fakat, yaşaması gereken, kalıcı olan devlettir. Devletin bekası için bencillikten ve iktidar hırsından sıyrılmak gerekir. (Malazgirt zaferinden sonra Anadolu'yu vatan yapmak için uğraşan beylerin birlik ve beraberlik içinde hareket etmeleri gerekir çünkü iktidar hırsından dolayı başlayan kardeş kavgalarının Türk birliğine ve dirliğine verdiği zararlar çok büyüktür.)

Ana Çizgileriyle Vak'a (Olaylar Örgüsü): Alp Aslan'ın bir suikast neticesinde vakitsiz ölümü Anadolu'ya yerleşmeye çalışan Selçukluları allak bullak eder. Alparslan'ın veliaht ilan ettiği Melikşah, başa geçer. "Mühim olan devletin bekasıdır" diyerek, Alparslan'ın ani ölümünün şokunu üzerinden atamayan Selçuklular'da bir dağınıklığa meydan vermeden duruma hakim olur. Ancak aniden Sultan olmanın sancılarını da çekmektedir.

Küpeli Hafız, Nizamü'l Mülk'ün Melikşah'ın yanında yer almasından ve devletin idaresinde büyük yetkilere sahip olmasından rahatsızlık duyar. Aynı endişeyi diğer beyler de taşımaktadırlar. Ancak, Küpeli Hafız, Nizamül Mülk'ü karşılarına almaktansa kendi saflarında olmasının daha uygun olduğunu düşünür.

Alparslan'ın ölüm haberini alan Kavurt'un, Melik Şah'tan önce Rey'e varıp sultanlığını ilan edeceği haberi gelir. Kavurt Bey, Sultanlığın kendi hakkı olduğu iddiasına devam etmektedir. Yakutlu Bey, kardeşine haddinin bildirmenin kendi görevi olduğunu belirtir. Fakat Melik Şah, devlet olabilek için sabretmek ve alışmak gerektiğini, devlet için Kavurt Bey'in de alışması gerektiğini söyler.

Küpeli Hafız'ın oğlu İltutmuş , Kavurt Bey'in yanındaki Beyleri Melik Şah'ın tarafına çekmek; birlik ve beraberliği sağlamak için Kavurt Bey'in yanına gider.

Töre ve babası Alparslan'ın vasiyeti gereği annesi Selcen Hatun'un amcası Kavurt Bey'le evlenecek olması fikri Melikşah'ı rahatsız eder. Ancak devlet olabilmek için törelerin çiğnenmemesi gerektiğini de bilmektedir. Amcasının gönlünü almak için yazacağı mektubu annesinin götürmesi için, Sav Tekin Bey'den annesini ikna etmesini ister.

Melikşah Rumeli'ne akınların devam etmesi emrini verir. Babasının beylerinin yanında kalmasını yerlerine yeni, daha genç beylerin gitmesini ister. Kutalmışoğlu Süleyman Bey ve kardeşi Mansur Bey bunlardan biridir.

Sav Tekin, Selcen'le görüşmeden Küpeli Hafız yanına çağırır. Hastalanan Sav Tekin'i tedavi eder.

Hasan Sabbah, Selçuklu içine fitne sokma faaliyetlerini sürdürmektedir. Din duygusu olmayan Boğaç'ı kandırmıştır. Selçukluyu İslam'dan soyutlayıp yok etmeyi hedeflemektedir.

Öte yandan Anadolu içlerinde akından akına koşan Afşin Bey'den sevindirici haberler alınmaktadır. Daha önce Selçuklu'ya sığınana ancak hasan Sabbah'ın kandırdığı Boğaç, Hasan Sabbah'ın direktifiyle Küpeli Hafız'a suikast düzenler. Yaralanan Küpeli Hafız, Kavurt'tan kurtulmak gerektiğini düşündüğü için bu işi Kavurt'un yaptırttığını söyler.

Bunun üzerine Melik Şah, amcası Kavurt'un üzerine yürüme kararı alır.

Küpeli Hafız, ölüm vaktinin geldiğini anladığı için oğlu İltutmuş'a vasiyetini, ayrıca yetim-öksüz ve kimsesiz çocuklar için kurulacak derneğin yönetmeliğini yazdırır. Kutalmışoğlu Süleyman Bey'in oğluna Kılıç Aslan ismini koyar. İltutmuş Bey'den bebeğin kulağına ezan okumasını ister. Ezanı dinlerken vefat eder.

Boğaç, Balçar'la yaptığı bir kavga sonucunda onu da öldürür. Hassan Sabbah, alıştırdığı haşhaşla Boğaç'ın benliğini esir almıştır.

Çalvadur Boyu, Malazgirt zaferinden sonra Orta Anadolu'ya yerleşmiştir. Fakat kısa bir süre sonra Bizans'ın baskınına uğrar. Baskından sadece Akça Kız ve küçük bir çocuk olan Çaka kurtulur. Baskını öğrenen Yağmur Bey, hemen yardımlarına gider. Baskından geriye kalan Akça Kız'ı ve Çaka'yı Kutalmışoğlu Süleyman Bey'e götürür.

Kutalmışoğlu Süleyman Bey, Melikşah'ın liderliğinde gerçekleşecek Türk birliği ideali için mücadele etmektedir. Kardeşi Mansur'u, biraz babasının başına gelenler, biraz da aşırı benlik duygusu yüzünden, Melikşah'a bağlanma fikri rahatsız etmektedir. Mansur Bey'i, ağabeyi Süleyman Bey dizginlemektedir. Süleyman Bey ve Mansur Bey İkonyum'u (Konya)alırlar.

Mansur Bey, Süleyman Bey'in bütün engellemelerine rağmen Melikşah'ın liderliğinde kurulacak birliği tanımadığını bildirir. Bu da Anadolu'da kurulmaya çalışılan büyük Türk birliği için büyük bir tehdittir.

Bizans'ta ise taht kavgaları devam etmektedir. Kutalmışoğlu Süleyman Bey, Bizans'taki karışıklığın kendi çalışmalarını kolaylaştıracağını düşünmektedir. Bizans'taki haber alma faaliyetlerini başarıyla yürüten Ersagun Bey, Kutalmışoğlu Süleyman Bey ile görüşmek üzere papaz kıyafetiyle gizlice Bizans'tan ayrılır.

Çavuldur baskınından tesadüfen kurtulan Akça Kız ve Çaka, Bizans'a Ersagun Bey'in yanına gönderilir. Akça Kız, baskından önce gördüğü Yağmur Bey'e sevdalanmıştır. Anadolu'daki Türk birliği için mücadele eden bir yiğit olan Yağmur Bey de Akça Kız'a sevdalıdır, Akça Kız'ı hiç aklından çıkaramamaktır. Bizans'a Ersagun Bey'in yanına geldiği bir vakit, Ersagun Bey, Yağmur Beyle Akça Kız'ın nikahlarını kıydırır.

Hasan Sabbah, haşhaş sayesinde etkisi altına aldığı Boğaç'ı kendileri için büyük tehlike saydığı Süleyman Bey'i öldürmekle görevlendirir. Bu durum öğrenilir ve Süleyman Bey, büyük bir tehlikeden kurtulur. Bu arada İznik de fethedilir.

Yağmur Bey, görevden göreve koşmaktadır. Evlendiği gün ayrıldığı nikahlısı Akça Kız'ın yanına gidememektedir.

Mansur Bey, nefsi ile büyük bir mücadele içindedir. Melikşah idaresindeki birliği istememekte, bu birliği engelleyici tutumunu devam ettirmektedir. Süleyman Bey, kardeşini çok sevmesine rağmen birlik ve beraberliğin sağlanması açısından kardeşine karşı çıkar ve yolları ayrılır. Birlik ve beraberliğin yıkılmasındansa kardeşinin ölmesini yeğler.

Mansur Bey, Bizanslılarla anlaşır. Mansur Bey'ın birlik fikrine yanaşmaması Süleyman Bey ile Porsuk Bey'in üzerine yürümesine sebep olur. Asker bu savaşı istemez savaş meydanında bir kaynaşma olur. Bu durum Selçuklu kanı dökülmeyecek diye Süleyman Bey'i sevindirir. Porsuk Bey, Mansur Beyle ikili mücadele sonucu yenilir, aman diler ve Mansur Bey'in bir anlık dalgınlığından yararlanıp, onu kalleşçe öldürür. Mansur Bey ölmeden önce ağabeyine bunlara güvenmemesini söyler, kardeşinin sözleri ve ölümü Süleyman Bey'i derinden sarsar.

Kutalmışoğlu Süleyman Bey Melikşah'a bağlılığın bildirdikten sonra güneyin fethine yönelir. Melikşahla kendisi arasındaki düşman kalelerini ortadan kaldırmak düşüncesindedir.

Süleyman Şah Antakya'ya gelir ve burada tek başına Tutuş'un ordusuna doğru at sürer. Etrafını sarmış binlerce atlı dört bir yandan üstüne doğru gelir.

Tahkiyenin Türü:Târihî Roman

Eserin Adı, Tematik Yapı İle İlgisi: Melik Şah, "Bir gün gelip Sultan olacak kişi, her günü o gün gelmiş gibi bilmeliymiş. Anahtarı eline aldığı zaman hemen kapıya uzanmalıymış, anahtar nerde, kapı nerde düşünüp durmamalı, aramamalıymış."(s.33) dedi.

"Toplantıdan önce Küpeli Hafız bana geldi. Babamın çocukluğundan Malazgirt'e kadar neler oldu, neler bitti, bir bir anlattı. Bildiklerimi. Ben ondan bilmediklerimi beklerdim. Kilit, kilit, kilit! Amennâ. Ya anahtar? Anahtar Küpeli'nin elinde eyi biliyorum ama vermedi bana, söylemedi." (s.34)

Anahtar kavramı, Selçuklu Devletinin gelişmesini sağlayacak bilgilerdir. Bu bilgiler sayesinde kilit açılacak ve Selçuklu Anadolu'ya yayılıp yerleşecektir.

Bu yurdun kapılarını bağlayan kilit, Alparslan'ın eline geçti, onu açan anahtarı da amca çocukları buldular. Kilit Bizans Anahtar ise Selçuklular.

Bakış Açısı:

Anlatım Tutumu: Tavır koymayıcı, tasvir, tahlil ve tespit edici. Ancak, târihî roman olması itibarıyla tasvir ve tahliller yoğun değil.

Anlatım Şekli (Form) veya Anlatıcının Kimliği:

İfade Edilen Şahıs Zamiri: O ve Diğerleri

Anlatıcının Kimliği: Yazar anlatıcı

Anlatıcının Konumu: Hakim bakış açısı

Vaka Tertibinin Plânı:

Giriş: Alparslan'ın ölümü ve Melikşah'ın başa geçmesi; Kavurt'un isyanı; Selçuklu beyleri arasındaki anlaşmazlıklar eserin giriş bölümünü oluşturuyor.

Gelişme: Çavuldur Boyunun başına gelen felaket, Hasan Sabbah'ın faaliyetleri; Küpeli Hafız'ın öldürülmesi; Melikşah'ın Kavurt'un üstüne yürümesi; Kutalmışoğlu Süleyman Bey ile kardeşi Mansur Bey'in Anadolu'ya yayılıp Bizans sınırlarını zorlamaları anlatılıyor.

Son: Melikşah ile Süleyman Şah'ın arasını açmak isteyenlerin olması; çeşitli Bizans oyunları; isyan eden Mansur Bey'in öldürülmesi; Süleyman Şah'ın tek başına bir ordu üstüne yürümesi eserin sonuç kısmını oluşturuyor.

Vak'a takdimi: Diyaloglarca zengin, yer yer monologlara baş vurulmuş, târihî roman.

Şahıs Kadrosu:

Anahtar romanında otuz sekiz kişi görev almıştır. Bunlardan bazıları birinci derecede fonksiyon sahibidir.

Melikşah, Kutalmışoğlu Süleyman Bey, Küpeli Hafız, Mansur Bey Ersagun Bey, Hasan Sabbah, Kavurt, Nizamül Mülk , Yağmur Bey, Sav Tekin Bey, Akça Kız, Virna, Piyer L'Ermit,Hristiyano (Ziba), Salih Dai ,Selcen , Çulsuz Gotiye, Çal İmamın Oğlu, Çalık Buğday, Elulağı Durdu, Oğulcak, Hanos, Teke Midas, Kostak Ahilya, Aleksiyos, Piskopos, Papa, Çavlı Bey, Ahi Hasan eserde görev alan kişilerdir.

Zaman:

Eserin Yazıldığı Zaman: Eserin yazıldığı zamana dair bir bilgi yoktur. Ancak ilk baskısı, 1978 yılında yapılmıştır.

Olayların Zamanı (Aksiyon)

Kronolojik: Olaylar Alparslan'ın ölümü ile başlıyor. (1072) Melik Şah'ın başta olduğu devirlerde devam ediyor. Süleyman Şah'ın ölümüyle sonuçlanıyor. 1072-1080 yılları arasındaki sekiz senelik bir süre.

Geriye Dönüşlü: Bir zaman daralması ve geriye dönüş yoktur.

Anlık Dönüş (Flashback): "Küpeli Hafız belki hayatında ilk defa ürperdi. Bu pek genç, pek yeni, bu gün doğuşu gibi ansızın Sultan olmuş delikanlı "Devlet" diyordu. Yesi'yi, Yesi'deki taş medreseyi, taş medresedeki Saçlı Hoca'yı; Saçlı Hoca'dan sonra Sarı Hoca'yı birbiri ardına dört nala koşan atların hızıyla hatırlayıverdi. Bütün bu hızlı zincir yıllar yılı susmuştu da birden bu delikanlıda konuşuvermişti."(s.27) ; "Gülümsedi Sav Tekin, gülümserken birden kasıldı yüzü: Çağrı Bey'in gözlerini bütün çakır canlılığı ile görür gibi olmuştu." (s.36)

Kozmik Zaman: "İkindi üstü Porsuk Bey, çadırından birden fırladı..."(s296); "Yağmur Bey, gece geldi, bir bakarsın gece gidiverir."(s252) , "Akşama geri döneriz." (s.253); "O gece de öyle geçti, ertesi gün biraz daha alıştılar"(s.139) "1075 yılı baharı da, bey damının pılı pırtısıyla suya verdi kendini "(s.123) vs.

Mekân:

Dar ve Geniş Mekân:

Dar Mekan: Melik Şah'ın otağı, Acem kızının evi, Süleyman Bey'in İkonyum'daki(Konya) çadırı, Ersagun Bey'in Bizans'taki evi, Antiyokya ve Tarsos kaleleri, Eribolos yakınındaki han ve hamam. "Bağbaşı Tekkesi, aşağı ana yoldan sağa kıvrılan ve dere içinden giden yol üstündeydi. Oradan ötede Bezmdar Kalesinin ünlü bağları, bahçeleri başlıyordu. Kuş sesinin su sesine karıştığı dere içi bağları..."(s.41)

Olayların geçtiği geniş mekan, bugünkü Kuzey Irak topraklarının bir kısmı, Maveraünnehr ile Orta Anadolu'da Tokat, Zile, Amasya, İznik ve Bizans'tır.

3- KAPI

Dünkü Türkiye Dizisi:3

Selçuklu üçlemesi : 3

Kimliği:

1.baskı, İstanbul 1973, İrfan Yayınevi, 385+XV.S.

2.baskı, İstanbul 1973, İrfan Yayınevi, 385+XV.S.

3.baskı, İstanbul 1974, İrfan Yayınevi, 385+XV.S.

4.baskı, İstanbul 1975, İrfan Yayınevi, 385+XV.S.

5.bsk.., İst. 1976, İrfan Yayınevi, 385+XV.S.

6.baskı, İstanbul 1978, İrfan Yayınevi, 385+XV.S.

7.baskı, İstanbul 1979, İrfan Yayınevi, 385+XV.S.

8.baskı, İstanbul 1980, İrfan Yayınevi, 385+XV.S

9.baskı, İstanbul 1981, İrfan Yayınevi, 385+XV.S.

10.baskı, İstanbul1982, İrfan Yayınevi, 385+XV.S.

11.bsk. İst. 1983, İrfan Yayınevi, 385+XV.S.

12.baskı, İstanbul1984, İrfan Yayınevi, 385+XV.S.

13.baskı, İstanbul 1989, İrfan Yayınevi, 385+XV.S

14.baskı, İstanbul 1992, Veli Yayınları, 336 S

17. baskı, İstanbul 1997, İrfan Yayınları

18.baskı, İstanbul1998, İrfan yayınları,

Bibliyografik Künye: Mustafa Necati Sepetçioğlu, Kapı, 17. baskı, İstanbul 1997, İrfan Yayınları

Konu: Selçuklu Türkleri'nin Anadolu'daki varlıkları, iyice kuvvetlenir, gün geçtikçe güçlü olmaya başlarlar. Bizans bu duruma daha fazla tahammül edemez, Türk birliğini Anadolu'dan silmek için faaliyetlere hız verilir. Selçuklu beylerinin de zaman zaman iktidar hırsına kapılmaları birlik için en büyük engeli teşkil etmektedir.

Ana fikir (Tez, Mesaj, Yorum) : Bir devletin bütünlüğünü koruyabilmek için iç ve dış tehlikelere karşı önlem alınmalı, dış tahriklere kapılmamalı ve dengeli bir siyaset izlenmelidir. Bencillikten kurtulmalı, devlet ve millet için, vatanın bölünmez bütünlüğü için, kendimizi feda etmekten çekinmemeliyiz; canlar için devlet değil, devlet için canlar verilmelidir...

Ana Çizgileriyle Vak'a (Olaylar Örgüsü): Türkler, Malazgirt Savaşından sonra, Anadolu'ya yerleşmeye başlamışlar ve Anadolu'da sistemli bir birlik kurmak için mücadele vermişlerdir. Ancak, gerek iç mücadeleler, gerekse dış baskılar sonucu bu iş zor olmaktadır.

Kutalmışoğlu Süleyman Bey'in ölümü ve Melikşah'ın öldürülmesi neticesinde ortaya çıkan otorite boşluğu sebebiyle Selçuklu Türkleri üzerinde Anadolu'da Hasan Sabbah'ın Batı'da ise Papalığın yıkıcı ve bölücü faaliyetleri artmaya başlamıştır.

Kılıçarslan'ın henüz başa geçmemesi de bu tür faaliyetlerin artmasına sebep olmakta, Anadolu'da kurulması hedeflenen büyük Türk birliği ve Selçuklu Türklerinin geleceği için, büyük bir tehlike arz etmektedir.

Hasan Sabbah, kötü emellerini gerçekleştirebilmek için, Bizans'ta bir haçlı ordusunun oluşturulmasına katkıda bulunmak üzere Papa II.Urben'le de Selçuklu tehlikesine karşı anlaşmıştır. Salih Dai ve Ziba(Hristiyano)'yı Bizans'ta Hristiyan halk tarafından tanınmış, yoksul halkın çok sevdiği, etkileme gücü yüksek, güvenilir bir kişi olan ve Anadolu'ya misyonerlik için gitmek isteyen Klermond Keşişi Piyer L'Ermit'i bir haçlı ordusu kurulmasına yardım etmesi için kandırmakla görevlendirir.

Salih Dai, Piyer L'Ermit'i Hristiyan halkı Türklere karşı ayaklandırmak için bir sürü yalan dolanla kandırmaya çalışmaktadırlar. Büyük bir haçlı ordusu kurup Türklerin üstüne yürümeyi amaçlamaktadırlar.

Piyer L'Ermit, Selçuklu'nun kötü olduğuna, barbarlığına hiçbir zaman inanmamıştır. Türkler arasında Hz. İsa sevgisinin yerleşmesi en büyük arzusudur. Salih Dai, Piyer L'Ermit'i oyuna getirir. Bir taraftan da Çulsuz Goti ve Papa ile işbirliği yapar. Piyer L'Ermit piskoposla görüşmek üzere Manastıra gider. Piyer L'Ermit'i kandıramayan Salih Dai, istediği neticeyi alamayınca dirisinden yararlanamadığı Ziba, (Hristiyano)'yı vahşice öldürerek ölüsünden yararlanmak ister. Bunu Türklerin yaptığı süsünü verir. Döndükten sonra olanları öğrenen ve büyük üzüntü duyan Piyer L'Ermit haçlı kafilesinin başında Rumeli'ne doğru yola çıkar.

Batı'da bunlar olurken, Anadolu'da ise Selçuklu Devleti'nin başına Kılıçarslan geçer. Kılıçarslan, Bizans'ı daha yakından tanımak ve gerekli gördüğü bilgileri almak için Bizans'a gider. Kılıç Aslan'ı takip ettiren İmparator Aleksiyanos kendisiyle görüşmek istediğini bildirerek saraya davet eder.

Ersagun Bey, Yağmur Bey ve Akça Kız'ın nikahlarını kıydırır. Fakat bir saat bile bir arada kalamazlar. Yağmur Bey, görevi gereği hemen ayrılmak zorunda kalır.

Sofya eski valisinin müslüman olan kızı Virna, Ersagun Bey'e tedbirli olunmasını, Bizans İmparatorunun bazı planları bulunduğunu haber verir. O da artık Selçuklu'dan yanadır. Bizans, Ersagun Bey ve beraberindekiler için tehlikeli olmaya başlamıştır. Kılıçarslan, Ersagun Bey'in Bizans'taki casusluk faaliyetlerine son vermesini yerine bir başkasının geçmesini emreder. Bizans saraylarında yetişen Çaka Bey'in bu iş için uygun olduğunu düşünür. Fakat Çaka Bey bu teklifi kabul etmez.

Çaka Bey, İzmir'de bir beylik kurmak ve büyük bir donanma oluşturmak üzere görevlendirilir. Bu beylik görünüşte ayrı olmasına rağmen manen Anadolu Selçuklu Devleti'ne bağlıdır.

Çaka Bey, Ersagun Bey, Akça Kız, Ersagun Bey'in kızı Selcen ve Virna'yı da alarak Ege'ye gider. Çaka Bey ve beraberindekileri Demirci'de Karakurt Hafız, Ahi Hasan ve Çalvadurlular karşılarlar. İzmir civarında Çaka Bey'in teşkilatlanması için Çavdar Onbaşı ve arkadaşları büyük gayret sarfederler. Ege'de Bizans'ı denizden vurabilecek güce kavuşmak ve bunun için gerekli tedbirleri almak için çalışmaya başlarlar.

Bu arada Bizans da Selçuklu Devleti'nin büyük bir deniz gücüne kavuşmaması için elinden geleni yapar.

Yağmur Bey, Melikşah'a giderken Salih Dai ve adamlarına esir düşer. Kaçırılmak istenir ama başarılı olunamaz. İşkence yapılarak öldürülür.

Çaka Bey, donanmasını kurmuş, Çanakkale Boğazını tutmuştur. Peçenek Türkleriyle de antlaşma sağlamıştır. Çaka Bey, denizden Bizans'ı zorlamaya başlamıştır. Çaka Bey'in bu başarıları kendinden başka kimseye güvenmeyen Kılıçarslan'ı rahatsız etmektedir. Kendine baş kaldıracağı şüphesini taşımaktadır.

Piyer L'Ermit'in başkanlığındaki haçlı grubu Bizans'a yaklaşmıştır. Yoksullardan oluşturulan düzensiz ama kalabalık haçlı ordusu Anadolu'ya doğru ilerlerken geçtikleri yerleri talan ederler. Bu durum Piyer L'Ermit'i çok üzer.

Kılıçarslan, Ersagun Bey'in kızı Selcen'i Bizans'a gittiğinde görmüş ve o günden sonra bir daha unutamamıştır. Kılıçarslan ile Selcen'in düğünleri olur. Çaka Bey de düğüne çağrılır. Düğünde devlet işleri konuşulur ve Bizans'ın vurulması kararlaştırılır. Düzenlenen düğün yemeğinde Çaka Bey, zehirlenerek öldürülür. Bizanslı uşak tarafından zehirlenen Çaka Bey'in ölümü başta Kılıçarslan olmak üzere herkesi üzüntüye boğmuştur. Selçuklu Devleti, Çaka Bey'in ölümüyle büyük bir güç teşkil eden deniz gücünden mahrum kalır.

Haçlı ordusu, İznik civarında Buldacı Bey tarafından bozguna uğratılır Fakat Buldacı Bey, şehit olur. Ağır yaralanan Çulsuz Gotiye, son nefesinde Piyer L'Ermit'e, Hristiyano'nun Salih Dai tarafından öldürüldüğünü, kendinin de kandırıldığını itiraf eder.

Haçlılar yeni bir ordu ile tekrar harekete geçerler. Yapılan ikinci savaşta, İznik daha fazla dayanamamış, düşmüştür. Iznik'i Bizans'a bırakıp geri çekilirler. Kılıçarslan'ın karısı Selcen Bizans'ta esirdir. Kılıçarslan İznik'in kaybını bir türlü kabullenemez ve bunu sadece bir ayrılık olarak nitelendirir.

Haçlı ordusuyla Eskişehir civarında karşılaşan Kılıçarslan kesin bir üstünlük sağlamış, Amasya dolaylarındaki zaferle haçlı tehlikesi – geçici de olsa- bertaraf edilmiştir. Kılıçarslan Selcen'i geri getirmesi için Ersagun Bey'i görevlendirir.

Danişmend Gazi'nin Malatya'ya girdiğinin duyulması, Selçuklu'nun tekrar Malatya üzerine gitmesine sebep olur. Kılıçarslan'ın Malatya'ya yönelmesini fırsat bilen haçlılar bu defa Konya'ya doğru ilerlemeye başlar. Burçak Bey, emrindeki kuvvetlerle karşı koyar ve haçlıları perişan eder.Kılıçarslan da Malatya'yı alır. Urraha (Urfa) üzerine yürüyecekken Büyük Selçuklu Devleti'nin komutanı Çavlı Bey'in Musul'u aldığı, Musul Emiri Çökürmüş Bey'i öldürdüğü, halka zulmettiği haberi gelir. Musul'dan gelen yardım çağrısı üzerine Kılıçarslan, Urraha'yı bırakıp Musul üzerine yürümeye karar verir.

Devletini doğuda güven altına aldıktan sonra haçlı problemini kökünden çözmeyi planlayan Kılıçarslan, Halep'e elçi gönderir. Bu sırada Çavlı Bey'le de Habur ırmağı kenarında karşılaşır. En önde çarpışırken yaralanır. Habur'un suları Kılıçarslan'ı yutar.

Tahkiyenin Türü:Târihî Roman

Eserin Adı, Tematik Yapı İle İlgisi: Romanın adı olan Kapı adının eserin tematik yapısıyla ilişkisini Piyer L'Ermit'le Piskoposun yaptığı şu

konuşmadan çıkarabiliriz: "Mesele Türkler değil mesele İslam dini de değil. Papa Hazretleri, mesele; Türklerle İslam dininin bir araya gelmiş olmasıdır, buyurdular. Mukaddes Papamız, aynen evladım aynen şöyle dediler. Asya'nın bize yakın ucunda tedbir alınmazsa çok sağlam bir kapı kurulmaktadır. Bize hep kapalı kalacak ama onlar için istenildiği zaman açılıp istenildiği zaman kapanacak Hıristiyanlık kemirilecek. Kapı sağlamlaştığı, yerine iyice oturduğu zaman Hıristiyanlık için tehlike önlenemeyecek kadar büyümüş olacak..."(s72) Kapı sembolünün ne manaya geldiğini Ersagun Bey de açıklıyor: " O fikir uğruna kendimi korkmadan harcadığım Urumeli'nin Türkmen'e yurt edilmesi fikriydi. Bilmeden bir kapı dedim, ama doğru dedin; o kapı önceleri Ceyhun yörelerindeydi, Tüğrul Bey'le Çağrı Bey zamanlarında. Alparslan getirip Malazgirt'te pekiştirdi, Süleyman Şah İzmit'te örmeli taşlarla devleştirdi bu kapıyı. Şimdi ne Alparslan var ne Melikşah ne de Süleyman Bey. Melikşah'ın yerinde BerkYaruk oturmuş. Urmeli nedir, Türkmen nedir bildiği yok... bu arada Kılıç Arslan yok edilirse ne olur bilir misin? Kapıyı o yandan Hasan Sabbah, Çinliler, Maçinliler, bu yandan Papalar, Bizanslılar, tırmalar, kemirir, tekmeler yakar... Bu dar boğazda Türkmen bir yanıp tutuşur ki aklın almaz, çıra dediğin soyha halt etmiş. Türkmen'in beli kırılır ölüsünü seçemezsin." (s.119-120)

Karakurt Hafız, "Urumelini Urumeli yapanın sadece sizin okunuzla kılıcınız olduğunu sanıyorsanız. Aklınıza şaşarım. Sizin okunuzla kılıcınız sizinle birlikte yok olur. " der demez konak yerinin dimdik, göğsü geniş tuğla örmeli, kapısından girmesi bir oldu. Kalın tahta oymalı, üzeri bir sıra ayet işlemeli kapı kocaman bir kartal kanadı yavaşlığında usulca kapandı; Karakurt Hafız'ı yuttu ardında. Başta Çavdar onbaşının olmak üzere dördünün de gözü kapıda kaldı öylece; öyle geldi ki kalın tahta oymalı, üzeri bir sıra ayet işlemeli kapının ardından, kapıdan süzülüp dışa doğru, kendilerine doğru bakan on kere yüz bin göz Karakurt Hafız'ın karamuk gözlerinin yerini almakta ve bu on kere yüz bir Karakurt Hafız gözü kapının ardında yavaş yavaş derinleşmekte..." (s.186) Kapının ardındaki görünmez ancak kapının dışını görebiliriz. Türklerin Anadolu'yu yurt tutma

mücadelesinde kapının önündekiler, oklarıyla, kılıçlarıyla savaş meydanlarında toprak alanlardır. Kapının ardındakiler, görünmeyenler ise, manevi güçleriyle Anadolu'yu yoğuranlar, Türk'ün kültürünü toprağa işleyen onu Türk'ün öz malı yapmaya çalışanlardır.

Bakış Açısı:

a-Anlatım Tutumu: Tavır koymayıcı, tasvir, tahlil ve tespit edici. Ancak, târihî roman olması itibarıyla tasvir ve tahliller yoğun değil.

b-Anlatım Şekli (Form) veya Anlatıcının Kimliği:

İfade Edilen Şahıs Zamiri: O ve Diğerleri

Anlatıcının Kimliği: Yazar anlatıcı

Anlatıcının Konumu: Hakim bakış açısı

Vak'a Tertibinin Plânı:

Giriş: Bizans'ta bir haçlı ordusu oluşturabilmek için Salih Dai ve Ziba'nın (Hristiyano), yoksul halkın sevdiği, etkileme gücü yüksek Piyer L'Ermit'i kandırma çabaları; Bizans'ta görev yapan Ersagun Bey, Çaka Bey ve genç hükümdar Kılıç Arslan'ın görüşmesi ve Çaka Bey'i İzmir'e gönderme plânının tartışılması; Yağmur Bey'in Salih Dai'nin adamlarının eline düşmesi, işkenceyle öldürülmesi; İzmir civarında Çaka Bey'in teşkilatlanması için Çavdar onbaşının ve arkadaşlarının çabası; Kılıç Arslan'ın Bizans İmparatoru Akkiyos ile Bizans'ta görüşmesi.

Gelişme: Salih Dai ve Çulsuz Goti'nin Piyer L'Ermit'i kandırmaları; yoksullardan oluşturulan düzensiz ama kalabalık haçlı ordusunun Anadolu'ya doğru ilerlerken geçtikleri yerleri talan etmeleri; Çaka Bey'in denizden Bizans'ı zorlamaya başlaması;Kılıç Arslan'ın Ersagun Bey'in kızı Selcen'le evlenmesi; düzenlenen düğün yemeğinde Çaka Bey'in zehirlenerek öldürülmesi; Kılıç Arslan'ın Malatya'ya sefere çıkması.

Son: Haçlı ordusunun İznik civarında Buldacı Bey tarafından bozguna uğratılması; Çaka Bey'in ölümüyle büyük bir güç teşkil eden deniz gücünden mahrum kalınması;Kılıç Arslan'ın Malatya üzerine yürüdüğünü öğrenip Konya üzerine gelen haçlıları Burçak Bey'in perişan etmesi, Malatya kalesinin alınması; Kılıç Arslan'ın Habur ırmağı kenarında Çavlı Bey'le karşılaşması; yaralanması ve Habur Irmağında boğulması.

Vak'a takdimi: Diyaloglarca zengin, yer yer monologlara baş vurulmuş, târihî roman.

Şahıs Kadrosu

Kapı'daki şahıs kadrosu Anahtar'a göre daha azdır. Yirmi altı kişi, bu romanda görev almıştır. Anahtar'daki kahramanlardan bunda da aktif görevde bulunanlar vardır. Kılıçarslan, Ersagun Bey, Çaka Bey Piyer L'Ermit aktif tiplerdir.

Akça Kız, Virna, Atsız Bey, Afşin Bey, Porsuk Bey, Buldacı Bey, Çavlı, Yakutlu Bey, Bozan Bey, Artuk Bey, Ölmez Bey, Şökli, Mehmet, Ebulkasım, Boğaç, Acem kızı, Ziba, Zebercet, Huri, Sünbile, Pelit Ana, Gökçen, Turna, Çal İmam, Çalık Buğday, Durdu, Çavdar, Çal İmam'ın oğlu, Tutak Bey, Kara Budak Bey, Burçak Bey, Tutuş, ve bazı Bizanslı beyler ve komutanlar, romanda görev alan diğer isimler.

2-Zaman:

a-Eserin Yazıldığı Zaman: Eserin ilk baskısı 1973 yılında yapılmıştır.

b-Olayların Zamanı (Aksiyon)

Kronolojik: Kapı romanındaki olaylar, Melikşah'ın ölümüyle başlar. Romanda Anahtar'ın sonu olan 1080'den 12 senenin atlanmış olduğu görülür. Kapı'da Kılıçarslan'ın Habur ırmağının sularında boğulduğu 1107 târihîne kadar 15 senelik bir zaman dilimini içine alan hadiseler anlatılmıştır.

Geriye Dönüşlü: Geriye dönüş yok.

Anlık Dönüş (Flashback): "Çaka Bey, çocukluğunda Çavuldur kırımından çok önceki güzel yıllarında buna benzer bir demir döğülüşünü hatırladı ..."(s199)

Kozmik Zaman: " Bahardı. Martı nisanı gelip geçmişti, mayıs hazirana koşuyordu"(s322) ; "Birden bir gece yarısında belki dağ taş uyumuşken kayısı ağaçları çiçekleniverdi"(s323); "Mağnezya'ya ertesi gün ikindi güneşi harelenirken girdi."(s216)"Gün ışıdıktan azsonra uyandı."(s217) vs.

3-Mekân:

a-Dar ve Geniş Mekân: Eserdeki geniş mekan: Hadiselerin başladığı mekan Batı Anadolu'dur. Olaylar, İzmir ve Manisa civarlarında şekillenir. Bir ara Orta Anadolu'da devam edip Güney Doğu Anadolu'da son bulur. Olayların yoğun olarak geçtiği yerleşim merkezleri, Bizans, İznik, Kütahya, Manisa, İzmir, Amasya, Malatya'dır.

Dar mekan ise kilise, kilisenin bahçesi, sarayın bahçesindeki köşkün odası,Arap İmam'ın evi, Ahi Dergahı, İzmir'de Midas'ın hanı, Kılıç Arslan'ın otağıdır.

4. KONAK

Dünkü Türkiye dizisi: 4

İlk Osmanlı üçlemesi: 1

Kimliği:

1. baskı, İstanbul 1974, İrfan Yayınevi, 320 S.

2.baskı, İstanbul 1974, İrfan Yayınevi, 320 S.

3.baskı, İstanbul 1974, İrfan Yayınevi, 320 S.

4.baskı, İstanbul 1976, İrfan Yayınevi, 320 S.

5.baskı, İstanbul 1979, İrfan Yayınevi, 320 S.

6.baskı, İstanbul 1979, İrfan Yayınevi, 320 S.

7.baskı, İstanbul 1980, İrfan Yayınevi, 320 S.

8. bsk.,İst. 1980, irfan Yayınevi, 320 S.

9. baskı, İstanbul 1981, İrfan Yayınevi, 320 S.

10. baskı, İstanbul 1982, İrfan Yayınevi, 320 S.

11. baskı, İstanbul 1983, İrfan Yayınevi, 320 S.

12.baskı, İstanbul 1984, İrfan Yayınevi, 320 S.

13.baskı, İstanbul 1988, İrfan Yayınevi, 320 S.

14.bsk., İst. 1992 Veli Yayınları 298 S.

15.baskı, İstanbul1997, İrfan yayınları,

Bibliyografik Künye: Mustafa Necati Sepetçioğlu, Konak, İrfan Yayımcılık, İstanbul 1997, 15. Baskı, 320 sayfa

Konu: Osmanlı Devleti'nin kuruluş macerası ve bu devletin kurucusu Osman Gazi'nin çevresinde gelişen olaylar anlatılmaktadır.

Ana fikir (Tez, Mesaj, Yorum) : Anadolu'nun Türkleştirilmesinde, buraların vatan haline getirilmesinde dervişlerin ve evliyaların devlet adamlarıyla beraber çalışmalarının rolü büyüktür. (Bu vatana yerleşmemiz, Anadolu'yu öz yurdumuz yapmamız, devlet ve din adamlarının birlikte çalışmalarıyla olmuştur. Kılıç ehlinin aldığı topraklara kalem ehli ruh üflemiştir.) Kaba inşaatını alpların yaptığı konağın ince işlerini ise dervişler, evliyalar, alperenler yapmış, onu kullanılır hale getirmiştir.

Ana Çizgileriyle Vak'a (Olaylar Örgüsü): Konur olan ismi, zamanla Kumral'a dönüşen derviş, Hoca'sı Hz. Pir'i ziyaret ederek izin ister ve Yesi'den gün

batısına doğru yola çıkar. Yesevi Tarikatının kurucusu olan Ahmet Yesevi'den en son icazet alan Kumral Dede'nin öğseğisi Anadolu'ya atılır.

Kendisini uğurlayan şeyhi ölmeden önce öğseğisini Konya'dan sonra aramasını ve hiç durmadan yürümesini ve Konya'dan önce durmamasını söyler. Kumral Dede durup dinlenmeden günlerce yürür. Sonunda Merv yakınlarında takatsizlikten bir yere yığılır kalır. Babasını aramak üzere Buhara'dan yola çıkan ve Kumral Dede'yi baygın bulup kurtaran Rahman'la yolculuklarına devam etmeye karar verirler. Fakat Rahman atlı, kendisi yaya olduğu için ardından işaret bırakması şartıyla daha sonra buluşmak üzere ayrılırlar. Kumral Dede bir süre sonra Moğol zulmünden göçe mecbur kalmış kafileye yetişir ve Aybüken Ebe ile tanışır.

Konakladığı yerlerde Rahman'ı sorar, Moğollarla takıştığını öğrenir. Tebriz'e kadar Rahman'ın izine rastlayamaz. Sabah vakti bir at Rahman'ı yaralı olarak Kumral Dede'nin kaldığı hana getirir. Kumral Dede, Moğollarla kapışan ve ağır yararlanan Rahman'ı yanında bulunan bitki tohumlarıyla tedavi eder. Rahman iyileşince birbirlerinden ayrılmazlar. Kendilerine önce Bileyici ve Debbağ sonra Malatya'da taş yontucusu ve Dülger da katılır, yolculuklarına çoğalarak devam ederler.

Konya'ya geldiklerinde Mevlana Celaleddin-i Rumi'yi görmek üzere toplanan kalabalığın arasına katılırlar. Cuma namazından sonra saray merdivenlerinde Mevlana ve Ertuğrul Bey'in oğlu Kara Osman'la karşılaşıp, görüşüp tanışan Kumral Dede İnegöl civarındaki Ermeni geçidinin yakınında bir konak kurar. Konak kurulurken yol arkadaşları taş oyucu, debbağ, okçu, dülger, Bileyci Baba, Rahman hepsinin emeği geçer.

Mevlana, Osman'a izin vermiş Söğüt'e uğurlamıştır. Osman tek başına gezerken Yunus Emre ile karşılaşmış, Yunus'un sözlerinden çok etkilenmiştir. Tekfurun adamları Osman'ı yaralarlar. Kumral Dede, Osman'ı Yesi'den getirdiği tabii ilaçlarla tedavi eder.

Kayı Boyu Söğüt ve çevresini yurt edinmenin ve büyümenin gayreti içindedir. Kumral Dede'nin ocağı manevî bir merkez haline gelmiştir. Anadolu'nun batı yakasına yerleşmiş, Kayı boyunun Osman Bey'le büyüyeceğine inanan Kumral Dede, Osman Bey'e padişah olacağını, neslinden geleceklerin ünlerinin dünyayı

tutacağı müjdesini verir. Müjdelik olarak sadece ocağın kontrol edebileceği toprak ister. Bir milletin geleceğini ipotek altına alamayacağını söyleyen Kara Osman buna razı olmaz ve kılıcını hediye eder.

Osman Bey'in Kumral Dede'ye hediyesi olan kılıcın babasının yapımı olduğunu anlayan ve uzun zamandır aradığı babasını bulabilme umudunu artıran Rahman, yaptığı araştırmalar neticesinde babasının bir mağarada zorla Dündar Bey için kılıç yaptığını öğrenir. Bileyici Baba ile babasını bulmak üzere yola koyulurlar. Babasının hünerini gösteremediği sıradan kılıçlar yaptını görür. Tam baba oğul birbirlerine kavuşacakken Dalaman kılıç ustasını sırtından bıçaklayarak öldürür. Babasının ölümü Rahman'ı çok sarsar.

Kumral Dede'nin Ocağı dertlilerin derman bulduğu, yoksulların korunduğu, yetimlerin yedirildiği ve giydirildiği bir yerdir. Kumral Dede, tekfurun ölüme terk edilmiş kızını bataklıktan çıkarır, onu da Yesi'den getirdiği bitki ilaçlarıyla tedavi eder. Sağlığına kavuşan Tekfurun kızına "Kendi Gelen" ismi takılır. Kendi gelen kısa zamanda ocağın en sadık kadınları arasında yer alır.

Edebali çevresinde nüfuz sahibi bir veli olarak tanınmıştır. Dergahında Kayı boyunun geleceği üzerinde durulur. Ertuğrul Gazi'den sonra Osman Bey'in bey olması hususunda fikir birliğine varırlar. Osman Bey'in idaresindeki beyliğin istikbal vadettiğini dağınık Türkmen boylarını toparlayabileceğini ve Anadolu'da birlik ve beraberliği sağlayabileceğini düşünürler. Kayı boyu soylu olmadığı için halkın bunların etrafında toparlanmayacağı ihtimalini düşünerek Şeyh Edebali, kızı Mal Hatun'u Ertuğrul Bey'in oğlu Osman Bey'le evlendireceğini açıklar. Ayrıca Osman Bey'in gördüğü söylenecek olan göbeğinden çıkıp büyüyen dal budak saran çınar rüyasının her tarafa yayılması kararı alınır. Osman Bey'le Mal Hatun da birbirlerini gördükleri andan beri sevmektedirler.

Hasta olan Ertuğrul Bey, ölümünün yakın olduğunu anlayınca oğlu Osman'a vasiyetini söyler. Dündar Bey, kardeşi Ertuğrul'dan sonra Kayı boyunun başına geçebilmek için gizli planlar kurmaktadır. Bu uğurda sapık fikirlerin sahibi Dalaman'la işbirliği yapmaktan da çekinmez.

Köse Mihal, Osman Bey'e tuzak kurulduğunu haber vermek için Kumral Dede'ye gelmiş, tedbir alınmasını istemiştir.

Ertuğrul Bey son anlarını yaşamaktadır. Dört gözle torununun olmasını beklemektedir. Mal Hatun, bir erkek çocuk dünyaya getirir. Ertuğrul Bey, rüyasında gördüğü Kayı Boyu'nun büyümesine sağlayacak kişide olması gereken kendi çocuklarıyla öbür torunlarında olmayan işaretin torununda olduğunu öğrendikten sonra vefat eder.

Osman Bey vakit geçirmeden amcası Dündar Bey'i, kardeşlerini, ağaları, beyleri, konakta toplantıya çağırır. Dündar Bey'den başka hepsi Kayı boyunun başına Osman Bey'in geçmesini ister. Dündar Bey yeğenine çok ağır hakaretlerde bulunur. Osman Bey de amcasını oklar, toplantının sona erdiğini bildirir. Osman Bey, hemen o gece Karacahisar'a baskın yapma kararı alır.

Tahkiyenin Türü:Târihî Roman

Eserin Adı, Tematik Yapı İle İlgisi: Kumral Dede Konağı (tekkesi), Osmanlı Beyliğinin temel taşlarından biridir. Osman Bey, bu Ocağa dayanır; Osman Bey bir bedense, bedenin içindeki ruh da Kumral Dede ocağıdır. Kumral Dede Konağı'nın yapılışıyla Osmanlı Devletinin kuruluşu aynı zamana denk gelir. Konak Osmanlı devletinin kuruluşunu sembolize etmektedir.

Köse Mihail Kumral Dede Ocağının kuruluşuyla Ertuğrul Bey'in Beyliğinin kuruluşunu birbirine benzetir: "Ertuğrul Bey sessiz sedasız bir Bey'dir doğru. Lakin Bitinya'nın Tekfurlarını Ertuğrul Bey'in bu sessiz sedasızlığı korkutur işte. Söğüt'ün çevresinde sur yok, hisar yok, dört bir yanı açık. Ama kimse gelip de Söğüt'ü basamaz, basmayı düşünmez. Ertuğrul Bey böyle sessiz sedasızlardan işte. Temelini sağlam attı, bu temel, Osman'ın elinde konak olmazsa ben aklımdan şüphe ederim."(s272) Ertuğrul Bey'in ölümünden sonra Şeyh Edebali:" Ertuğrul, ya Ertuğrul! Sessizliği beraberinde götürdün, şenlik başlasın artık!" der bunun üzerine

Kumral Dede de "Şenlik, başlasın artık! Sessiz konak tekin sayılmaz bundan sonra." Diyerek konağın beylik olduğunu vurgular.

Bakış Açısı:

Anlatım Tutumu: Tavır koymayıcı, tasvir, tahlil ve tespit edici. Ancak, târihî roman olması itibarıyla tasvir ve tahliller yoğun değil.

Anlatım Şekli (Form) veya Anlatıcının Kimliği:

İfade Edilen Şahıs Zamiri: O ve Diğerleri

Anlatıcının Kimliği: Yazar anlatıcı

Anlatıcının Konumu: Hakim bakış açısı

Vak'a Tertibinin Plânı:

Giriş: Kumral Dede'nin Hz. Pir'den izin isteyip Yesi'den ayrılması;Rahman'la tanışıp yol arkadaşlığı yapması; Rahman'ın Moğollarla takışması; zahmetli bir yolculuktan sonra Konya'ya gelmeleri,Konya'da Mevlana'yla karşılaşması,

Gelişme: Kumral Dede'nin Ermeni Geçidinin üst yanında Kumral Dede Konağını kurması; Konağın dolup taşması; her tarafta ününün duyulması; babasını aramak üzere yola çıkan Rahman'ın arayışlarının devam etmesi; Kumral Dede'nin Osman Bey'e padişahlık müjdesi vermesi; Rahman'ın tam babasını bulduğu sırada, Dalaman'ın kılıççı Salur Usta'yı öldürmesi; Köse Mihail'in Osman Bey'e kurulan pusuları haber vermesi; Osman Bey'in pusudan kurtulması.

Son: Ertuğrul Bey'in ölümü; Yerine Osman Bey'in geçmesinin kararlaştırılması; karşı çıkan Dündar Bey'in öldürülmesi.

b- Vak'a takdimi: Diyaloglarca zengin, yer yer monologlara baş vurulmuş, târihî roman.

Şahıs Kadrosu

Eserde otuz beş şahıs vardır. Osman Bey ve Kumral Dede romanın en önde gelen kahramanlarıdır. Rahman Bey, Kara Mürsel, Samsa Çavuş, Akça Koca, Konur Alp, Osman Bey'in çevresinde yer alan ordu beyleridir. Devletin kuruluşunda Osman Bey'in yanında yer alan, yiğit, fedakar, kahraman, savaştan iyi anlayan kişilerdir. Osmanlı devletinin kuruluşunda, temelinin atılmasında aktif rol oynamışlardır:

Zaman:

Olayların Zamanı (Aksiyon)

Kronolojik: Konak'ta vaka zamanı 1272-1275 tarihleri arasındaki üç yıllık bir süredir. Olaylar Kumral Dede'nin Yesi'den çıkmasıyla başlıyor; Osman Bey'in "Bu gece Karacahisar'ı baskınla alacağız" kararıyla bitiyor.

Anadolu Selçuklu târihî kronolojik olarak devam etmemiş, Kapı'daki olayların son bulmasından sonra yüz elli yıldan fazla bir zaman geçmiştir.

Kozmik Zaman: "Yıl 1273, aylardan Hazirandı; günlerden Cuma..." (s.94), "Nisan sonuydu, yağmurlar vardı."(s38); "Üç gün sonra Rahman kendine geldiği..." (s.72); "Akşam çökmek üzereydi."(s..249) vs.

Psikolojik Zaman: "Taşa dalmış yine dünyayı unutmuştu, Osman Bey'i, Hamzacığı, az önceyi, az sonrayı unutmuştu."(s137) ; "iki yıl sonrayı hayalledi gözleri, ekinin, arpanın diz boyu sallanışını, fidanların çiçek yükünü, çiçeklerin meyveye dönüşünü hayelledi."(s130)

Mekân:

Dar ve Geniş Mekân: Olayların geçtiği geniş mekanlar; Yes'i, Merv, Rey, Konya, İnegöl çevresi, Söğüt ve civarıdır. Olayların Söğüt ve Ermeni geçidi çevresinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Dar mekan: Kumral Dede Konağı, çadır, ev,

Açık ve kapalı mekanların üzerinde hiç durulmamıştır.

5- ÇATI

Dünkü Türkiye dizisi: 5

İlk Osmanlı üçlemesi: 2

Kimliği :

1.bsk.,İst., 1974, İrfan Yayınevi, 400 S.

2.baskı, İstanbul, 1975, İrfan Yayınevi, 400 S.

3.baskı, İstanbul, 1976, İrfan Yayınevi, 400 S.

4.baskı, İstanbul, 1978, İrfan Yayınevi, 400 S.

5.baskı, İstanbul, 1979, İrfanYayınevi, 400 S.

6.baskı, İstanbul, 1979, İrfan Yayınevi, 400 S.

7.baskı, İstanbul, 1980, İrfan Yayınevi, 400 S.

8.baskı, İstanbul, 1981, İrfan Yayınevi, 400 S.

9.baskı, İstanbul, 1982, İrfan Yayınevi, 400 S.

10.baskı, İstanbul, 1983, İrfan Yayınevi, 400 S.

11.baskı, İstanbul, 1984, İrfan Yayınevi, 400 S.

12.baskı, İstanbul, 1989, İrfan Yayınevi, 400 S.

13.baskı, İstanbul, 1992, Veli Yayınları, 384 s

14.baskı, İstanbul1997, İrfan yayınları,

Bibliyografik Künye: Mustafa Necati Sepetçioğlu, Çatı, İstanbul, 1997, 15. baskı, İrfan Yayıncılık,

Konu: Osmanlı Devleti'nin kuruluşu ile bu devletin kurucusu Osman Bey etrafında gelişen olaylarla Kayı Boyu'nun göçebe hayattan yerleşik hayata geçerken çektiği sancılar anlatılmaktadır.

Ana fikir (Tez, Mesaj, Yorum) : Bir devletin kurulmasında, çatısının çatılmasında yiğitler, şehitler ve gaziler kadar, millete ruh veren ilim ve din adamlarının, gönül erlerinin, velilerin de rolü vardır.

Canını korumak için devleti değil, devleti korumak için canını vermek gerekir ki, vatan ancak öyle vatan olur.

Ana Çizgileriyle Vak'a (Olaylar Örgüsü): Osmanlı Beyliği'nin güçlenmeye başladığı dönemde, Osman Bey, Kulacahisar, Domaniç ve Karacahisar'ı almıştır. Karacahisar'da kiliseden bozma camide Dursun Fakih'in kıldırdığı ilk namazdan sonra Osman Bey, cemaate kurulacak düzenle ilgili bir konuşma yapar. Bu arada ortaya çıkan Tacikler'den Pir Cebbar'ın Ali adlı bir bozguncu Osman Bey'e bazı sorular yönelterek, karışıklık çıkarmaya çalışır. Halkın zihnini bulandırmak, devletin yapısını ve kurulmakta olan çatısını temellerinden yıkmak düşüncesindeki bu şahsa Osman Bey gerekli cevapları verir. Bu olaydan sonra Pir Cabbarın Ali ortalıktan kaybolur. Osman Bey'in konuşması aşiretten öteye bir değişmenin başlangıcıdır.

Osman Bey, Karacahisar'a Dursun Fakih'i kadı, Ranman'ı da subaşı tayin eder.

Gaza ve cihat anlayışıyla Osman Bey'in ilerleyişi ve yerleşik düzene geçme çabaları göçer haldeki bazı aşiretleri rahatsız ederken kötü niyetli bazı kişiler de aşirette ortalığı karıştırmaktadır.

Göçer aşiretlerden birinde bir Türkmen obasında oba beyinin karısı bir Çerkes kızıdır. Kâhyası da Dalaman adında bir yabancıdır. Beyin obada

olmadığı etlik gününde Çerkes kızı ve Dalaman töreleri çiğnemektedirler. Bu durum başta Aybüyen Ebe'yi ve aşirettekileri rahatsız eder. Yılların töresinin bozulmak istenmesinden üzüntü duymaktadırlar. Beyin oğlu Sülemiş'e de Bey oğlu muamelesi yapılmamakta, bakımsız kalmaktadır. Bu sıralarda Pir Cebbar'ın Ali obaya eskici sıfatıyla yerleşir. Pir Cebbarın Ali de, Çerkes Kızı'na ve Dalaman'a katılmıştır. Bu işbirliğinin sağlandığı gün obanın beyi avdan öldürülmüş olarak getirilir. Bütün oba Dalaman, Çerkes Kızı ve Pir Cebbarın Ali'ye kalmıştır. Aşiret iyice karışmıştır.

Bileyici Baba, halkı kandırmaya çalışan bu kişilerin Ehli hak denilen ocağın adamı olduklarını öğrenir. Aşiretteki gelişmeleri öğrenmek için aşireti terkederek Kumral Dede Ocağı'na yerleşen Aşiret gelinini aşirete gönderir. Bu üçlü grubun Osman Bey'in yerleşik hayata geçme emrine karşı çıktıkları, Osman Bey, Edebali ve Kumral Dede'yi kara barut ile öldürmek için planlar yaptıkları öğrenilir. Obadaki görevini başarıyla yerine getiren Aşiret Gelini, kendisinden şüphelenerek takip eden Dalaman tarafından öldürülür.

Rahman, subaşılığın kendine göre bir iş olmadığı kararıyla Kumral Dede'ye gelir. Daha önce Ocakta gördüğü Kendi Gelen Kız'ın kardeşi Aryetta'ya aşık olmuştur. Bu konuda Kumral Dede'ye açılamaz, sıkılır, fakat Kumral Dede Rahman'ın halinden anlar.

Dursun Fakih'in kadılık yaptığı Karacahisar'daki köprüden ve pazar yerinden vergi alınması emrine Osman Bey çok kızar. Ancak Dursun Fakih Osman Bey'i ikna eder. Dursun Fakih adaletten hiç şaşmadan kadılık görevini yerine getirmektedir.

Osman Bey, kayınpederi Şeyh Edebali'yi ziyaretinde yaptıkları gazaları ve gelecek ile ilgili planlarını anlatır, görüşlerini alır. Şeyh Edebali Osman Gazi'nin küçük oğlu Alaeddin'i kendisinin yetiştirmek istediğini söyler.Orhan'ın yetiştirilmesine de özel bir dikkat gösterilmektedir. Hocası, yaşlı ve tecrübeli savaşçı Akçakoca'dır.

Aşiret içinde dışında olup bitenleri anlamak için Kumral Dede'nin Ocağı'na giden Aybüken Ebe, dönüş yolunda Osman Bey'e rastlar, doğacak çocuğunun ebeliğini yapma sözü alır. Obaya geldiği zaman Dalaman'dan hamile kalan Çerkes Kızı'nın doğum sancısı çektiğini öğrenir. Her şeye rağmen yardım etmeye çalışır, fakat başarılı olamaz. Karnındaki çocuk ölmüş olan Çerkez Kızı acılar içinde kıvranarak ölür. Dalaman'la Pir Cebbar'ın Ali, Kumral Dede'nin Ocağı'nı havaya uçurmak için Ocağa giderler. Dalaman barutu patlatmaya çalışırken ölür. Ali kaçmayı başarır.

Akça Koca ve alperenlerden çoğunun uzun zamandır hasret kaldıkları gaza yeniden başlamıştır. Bu Orhan'ın ilk gazasıdır. Akça Koca, Rahman, Orhan Mürsel en başlarda kuşatmaya katılır. Rahman'a aşık olan Atros Tekfuru'nun kızı Aryatta'nın yardımıyla kale alınır.

Daha sonra Rahmanla Aryetta'nın düğünleri yapılır. Düğüne davetli olarak katılan Köse Mihal Osman Bey'i yeğeninin düğününe davet eder, fakat düşmanlarının suikast düzenleyeceklerini tedbirli olmasını söyler.

Pusuyu haber alan Osman Bey, Bilecik Tekfuru'nun düğününe gideceğini ama yaylaya çıkmak üzere olduğundan kıymetli eşyalarını kadınlarla birlikte Bilecik Hisarına göndereceğini duyurur. Yiğitlerini kadın kılığına sokarak, eşya yerine silah yükleyip Aybüken Ebe ile Bilecik'e gönderir. Böylelikle, Bilecik, Yarhisar ve Yenişehir alınır. Beylik dört bir tarafta akındadır.

Hıdırellez kutlamalarının yapıldığı bir gün Oba Bey'inin ve Çerkez kızının oğlu olan ve ölümün eşiğinden Rahman tarafından kurtarılıp kendi hizmetine verilen Sülemiş'le ormanda geyik avına çıkan Orhan Bey, Yarhisar tekfurunun kızı Holofira ile tanışır, ilk görüşte birbirlerine aşık olurlar. Yarhisar ve Bileciğin alınmasıyla Bilecik Tefuru'na gelin olacak Holofira ile Orhan Bey'in düğünleri olur. Müslüman olan Holofira, Nilüfer adını alır.

Aryettayla evlenen Rahman subaşılıktan ayrılır. Bir çocukları olur. Savaşçılığı da bırakıp bir zanaat sahibi olur. Kumral Dede'nin ocağında

Aryetta ile çok mutludurlar. Rahman'dan boşalan subaşılığa Osman Bey, ağabeyi Gündüz Bey'i getirir.

Aybüken Ebe'nin tahriki sonucu savaşa sonradan katılan ve İnegöl tekfurunun başını getiren Rahman şehit olur. Aryetta küçük oğlu Karaca ile kendi iç dünyasına kapanır.

Osman Bey Bursa'yı kuşattığı günlerde Mal Hatun'un ölüm haberini alır. Kuşatmayı Orhan Bey'e bırakarak karısının cenazesine yetişir. Bu arada Kumral Dede de son anlarını yaşamaktadır. Karısını, Şeyh Edebali'yi ve Kumral Dede'yi peş peşe kaybeden Osman Bey çok sarsılır. Kumral Dede'nin söylediklerini düşünür. Osman Bey Söğüt'e giderken hastalanır. Kulağı Bursa'nın fethi ve doğacak torununun müjdesindedir. Sülemiş, Orhan Bey'in bir oğlu olduğu haberini getirir. Osman Bey, Bursa'ya defnedilmek istediğine ait vasiyetini yaptıktan kısa bir süre sonra ruhu teslim eder. Artık çatı çatılmış ve geleceğe köprüler kurulmuştur.

Tahkiyenin Türü:Târihî Roman

Eserin Adı, Tematik Yapı İle İlgisi: Çatı, Osmanlı Devleti'nin kuruluşunu sembolize eden bir kavramdır. Osmanlı Devleti'nin kuruluşunun hikayesi olan Çatı kavramı, romanın tematik yapısıyla ilgilidir.

Bakış Açısı:

Anlatım Tutumu: Tavır koymayıcı, tasvir, tahlil ve tespit edici.

Anlatım Şekli (Form) veya Anlatıcının Kimliği:

İfade Edilen Şahıs Zamiri: O ve Diğerleri

Anlatıcının Kimliği: Yazar anlatıcı

Anlatıcının Konumu: Hakim bakış açısı

Vak'a Tertibinin Plânı:

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Giriş: Kulacahisar, Domaniç ve Karacahisar'ın alınması ve böylece aşiretlerin güçlenmeye başlamasıyla birlikte yerleşilmeye başlanılması; Karacahisar'da Dursun Fakih'in boğazında bir tayın diri sırtının gerilişini hissederek okuduğu ezan, namaz sonrasında Osman Bey'in yaptığı konuşma, ardından Osman Bey'e karşı tarzda sorular soran Pir Cebbar'ın Ali'nin ortadan kayboluşu romanın giriş bölümünü oluşturur.

Gelişme: Karacahisar'ın alınmasının Aybüken Ebe'nin aşiretindeki yansımaları; Aşiret Bey'inin avdan ölü dönmesi; Çerkez karısı ile Dalaman'ın fesat plânları; Pir Cebbar'ın Ali'nin aşirete yerleşmesi; Bileyici Baba'nın aşiretteki gelişmeleri öğrenmek için, aşiret gelinini aşirete göndermesi; Karacahisar'da devletin nizamını kurma çalışmaları; Çerkez karısının Dalaman'dan olan çoçuğunu doğururken ölmesi; Dalaman İle Pir Cebbar'ın Ali'nin Kumral Dede Konağını uçurma girişimleri; İnegöl ve Bilecik Tekfurlarının bir düğün vesilesiyle Osman Bey'e pusu kurmaya çalışmaları; aşiretin yerleşik hayata geçmek için Karacahisar'a gelmesi; Yarhisar, Karısı, Bilecik'in alınıp ilerlemenin sağlanması; Tekfurların kurduğu pusuyu Köse Mihail'in haber vermesi ve gerekli tedbirin alınması; Orhan Bey'in ilk gazası olan Atros Hisarı'nın alınması; Orhan Bey'in Holofira (Nilüfer Hatun) ile evlenmesi romanın gelişme bölümünü oluşturuyor.

Son: Uzun süren bir kuşatmaya rağmen Bursa'nın alınamaması, Osman Bey'in torununun olduğunu öğrenerek vefat etmesi; nihayet çatının oluşturulup bir köprünün atılması

Vak'a takdimi: Diyaloglarca zengin, yer yer monologlara baş vurulmuş, târihî roman.

Şahıs Kadrosu: Diğerlerinde olduğu gibi bu romanda da zengin bir şahıs kadrosu vardır. Hadiseleri erkek kahramanların sürüklediği romanda kadın kahramanlar diğer romanlara göre daha çoktur. Bunlardan bir kısmı haber alma teşkilatında aktif görevler üstlenmişlerdir. Romanda hadiseleri sürükleyen Osman Bey'dir.

2-Zaman:

a-Olayların Zamanı (Aksiyon)

Kronolojik : Çatı romanında zaman Karacahisar'ın Osman Bey tarafından fethi ile (1288), Bursa'nın kuşatılması (1326) arasında onbeş yıllık bir süredir. Romana, Konak'ta hadiselerin sonu olan zamandan onaltı sene atlandıktan sonra başlanmıştır. Romanın sonuna doğru zamanda daralma vardır.

Anlık Dönüş (Flashback): Kumral Dede'nin Yesi'den Anadolu'ya gelişini hatırlaması; Rahman'ın babasını ararken yaşadıklarını ve çocukluğunu hatırlaması

Kozmik Zaman: "1292 yılının güzünde deli bir yağmur sonrasında dinmiş bir ikindiye doğru ..."(s.9); "...Yıl 1303 idi..."(s292); "Kar birdenbire düştü."(s61); " ...Temmuzun sonunda yanan güneş, Ağustosun başında kavuruyordu."(s224); "Dalaman'ın aşireti Temmuzun sıkıntısını çekiyordu."(140); "Akşam karanlığı çökmüştü."(s204)

Mekân:

Dar ve Geniş Mekân: Dar mekan olarak aşiret çadırının içi, kilise içi, mescit, kadı evi, bey evi, Kumral Dede Ocağı, kale içi

Geniş mekan olarak, Karacahisar'da başlayan olaylar başka başka şehirlerde devam etmiştir. Karacahisar ve civar mekânlar hadiselerin gelişmesinde ve sonuçlanmasında oldukça önemlidirler. Bilhassa Kumral Dede'nin ocağı Dursun Fakih'in kadılık odası, Aybüken Ebenin bağlı olduğu aşiretin çadırları, Şeyh Edebali'nin tekkesi, Osman Bey'in Söğüt'teki konağı hadiselerin şekillendiği mekânlardır.

6- ÜÇLER YEDİLER KIRKLAR

Dünkü Türkiye dizisi: 6

İlk Osmanlı üçlemesi: 3

Kimliği :

1. baskı İst., 1975, İrfan Yayınevi, 377+22 S.

2. baskı, İstanbul, 1976, İrfan Yayınevi, 377+22 S.

3. baskı, İstanbul, 1979, İrfan Yayınevi, 377+22 S.

4. baskı, İstanbul, 1979, İrfan Yayınevi, 377+22 S.

5. baskı, İstanbul, 1980, İrfan Yayınevi, 377+22 S.

6. baskı, İstanbul, 1980, İrfan Yayınevi, 377+22 S.

7. baskı, İstanbul, 1981, İrfan Yayınevi, 377+22 S.

8. baskı, İstanbul, 1982, İrfan Yayınevi, 377+22 S.

9. baskı, İstanbul, 1983, İrfan Yayınevi, 377+22 S.

10. baskı, İstanbul 1984, İrfan Yayınevi, 377+22 S.

11. bsk.., İst., 1989, İrfan Yayınevi, 377+22 S.

12. baskı, İstanbul, 1992 Veli Yayınları, 361 S.

13.baskı, İstanbul1997, İrfan Yayınları, 375 S.

Bibliyografik Künye: Mustafa Necati Sepetçioğlu, Üçler Yediler Kırklar İrfan Yayımcılık, İstanbul 1997, 13. Baskı, 375 sayfa

Konu: Osmanlıların Rumeli'ye geçişleri, Orhan Bey zamanındaki siyasî ve sosyal çalkantılar, Karamanoğullarının iç yapısı, denize açılma isteği ve bunun felsefesi anlatılmaktadır.

Ana fikir (Tez, Mesaj, Yorum) : Devletin birlik ve beraberliğini sağlayabilmek için devlet adamlarının yanısıra gönül adamlarına da ihtiyaç vardır. Alpların fethettikleri toprakları veliler yoğuracak müslüman türkün ruhunu, medeniyetini işleyeceklerdir. (Devletin birlik ve beraberliğini sağlamak için herkes üzerine düşen vazifeyi yerine getirmeli. Fethedilen yerlerde tutunabilmek, yerleşmek, vatan kurmak için bütün medenî kurumları haiz bir devlet kurmak gerekir.)

Ana Çizgileriyle Vak'a (Olaylar Örgüsü): Osman Bey'in ölümünden sonra yerine Orhan Bey geçmiştir. Orhan Bey, devlet idare etmenin güçlüklerini bildiği için kardeşi Alaaddin'den bu sorumluluğu almasını, en azından paylaşmasını ister. Fakat gönül ehli olan Alaaddin Bey her zaman yanında yer alacağına söz vererek bu teklifi reddeder.

Karacahisar'ın kadısı Dursun Fakih hakkındaki dedikodular ayyuka çıkmıştır. Pir Cebbar'ın Ali ve adamlarının ettikleri nifak tohumlarının neticeleri görülmeye başlamış, Dursun Fakih, bu olaylara inanmamasına rağmen Orhan Bey'in gözünden düşmüştür. Dursun Fakih'i vazifesinden azleder. Bursa kadılığına Cendereli Halil'i getirir.

Karası beyliğinin başında Aclan Bey vardır. Karası Beyi Pir Cebbar'ın Ali ve Veli Baba'nın ellerinde nerdeyse oyuncak haline gelmiştir; Ona istedikleri şekli vermekte bir zorluk çekmemişlerdir. Bu da devletin geleceği için tehlike oluşturan unsurlardan biridir. Karası Beyi'nin iki oğlu vardır. Büyüğü Demirhan Bey, hırçın ve dikbaşlıdır. Bir Cabbar'ın Ali ve adamlarının istediği gibi biri olma yolundadır. Küçük oğlu Dursun Bey ise, sakin ve uyumludur. Evrenos Bey'in eli altında yetişmektedir. Pir Cabbar'ın Ali, Demirhan Bey'le Osmanlıyı yıkma bölme hesapları yapmakta, Osmanlı ise Dursun Bey'i yetiştirerek kendine bir dost kazanma planları yapmaktadır. Bir gece bir sel baskınında büyük oğlan kaybolur. Tehlikeyi sezen devlet erkanı kaybolan çocuğu bir an önce bulmak ister. Ancak, Pir Cabbar'ın Ali, çocuğu bulup getirir. Bunun ardından ortalıkta çeşitli rivayetlr dolaşmaya başlar. Veli Baba ve dervişleri birdenbire keramet sahibi insanlar olup çıkarlar. Bütün amaçları, hile ve düzen ile devletin düzenini çürütmek suretiyle Osmanlı'yı yok etmektir.

Pir Cabbar'ın Ali'nin çocukluk arkadaşı ve yavuklusu Zöhre, Ali'ye kavuşabilmek umuduyla Meraga'dan yola çıkmış aylar süren bir yolculuktan sonra Konya'ya varabilmiştir. Konya'da Sülemiş'le tanışır. Sülemiş, Ali'yi tanıdığını yol arkadaşlığı edebileceğini söyler, Zöhre'yi Veli Baba'nın dergâhına götürür.

Ali, Zöhre'nin gelmesinden memnun değildir. Onun bütün isteği batıl fikirlerinin yayılması, Osmanlının yıkılmasıdır. Zöhre'yi fikirleri için maşa olarak kullanmayı planlar.

Zöhre'yi Dursun Fakih'e gönderip dedikoduların daha da artmasını planlar, böylece içerden ve dışardan yapılacak yıkıcı ve bölücü çalışmalarla, Osmanlıyı çökertilebileceğini düşünür. Fakat Veli Baba Zöhre'nin öldürülmesinden yanadır. Zöhre, bu derece değişmiş olmasından dolayı Ali'ye kin duymaya başlar. Hatta uyurken boğmayı tasarlar, daha sonra düşüncesinden vazgeçer. Bir gece Ali'nin adamları Zöhre'yi Dursun Fakih'in kapısına bırakıp kaçarlar.

Sarı Saltuk ve adamları Anadolu'dan Avrupa tarafına geçmişler faaliyet göstermektedirler.

Orhan Bey'in buyruğu ile Kumral Dede'nin cenaze merasimine katılan Sülemiş, ocaktaki canlılığı bulamaz, Kendi Gelen Kız, Dursun Fakih ile ilgili dedikodulardan söz eder.

Rahman Bey'in vakitsiz ölümü karısı Aryetta'yı derinden sarsmıştır. Aryetta içine kapanmış bir bakıma dünyaya küsmüştür. Oğlu Karaca'nın kendinden koparılacağı endişesini taşımaktadır. Ablası Kendi Gelen Kız, kardeşine düşüncelerinde yanıldığını söylerse de ikna edemez.

Bursa'da cami inşaatında çalışan Karagöz ve Hacivat'ın konuşmalarına kulak misafiri olan Orhan Bey, Dursun Fakih ile ilgili sözlere kızar ve ikisinin de hapsedilmesini emreder.

Rumeli'nde toprak kazanmak için yapılan çalışmaların ilk aşaması olarak Orhan Bey ile Bizans prensesi Teodora evlenecektir. Daha sonra Ece Halil ve Gazi Fazıl Rumeli'ne gönderilecektir.

Zöhre, fitne çıkartması için gönderildiği Dursun Fakih'in evinde pişman olmuş, tövbe etmiştir. Olan biteni Dursun Fakih'e anlatmıştır. İlk geldiği günden itibaren kabul görmüş, Dursun Fakih'in evlatlığı Güllücük ile kaynaşmış, kısa zamanda Dursun Fakih'in evinin düzenine alışmıştır.

Güllücük'ü görmeye gelen Sülemiş, Zöhre'nin de yardımıyla Dursun Fakih'e Güllücük ile evlenmek istediğini söyler. Dursun Fakih gerekli izni verir. Aşık Ana'nın vasiyeti gereği İznik'e yerleşeceklerdir.

Süleyman Bey, Rumeliye geçiş planları yapmaktadır., Ece Halil ve Gazi Fazıl, kendilerine son anda katılan Bileyici Baba'yla birlikte ön araştırmalar yapmak ve kendilerine yardımcı olabilecek yerli halktan birini alıp getirmek için bir salla Rumeli'ne doğru yola çıkarlar. Hayatta gayesi kalmayan ve evini satan Dursun Fakih de gitmek ister, ancak sala binemez. Deniz kenarında yığılır kalır. Yolcular, Maceralı bir deniz yolculuğundan sonra Rumeli'ne varırlar. Kendilerine yardımcı olması için ikna ettikleri Stelyo adında birini Süleyman Bey'e getirirler. Bileyici Baba ve arkadaşları batı yakasındaki çalışmalarına devam ederler.

Bursa valisi Cendereli Kara Halil, Pir Cebbar'ın Ali ve Veli Baba'nın dergâhının basılması emrini verir. Emir yerine getirilir, ancak Pir Cebbarın Ali ve Veli Baba bir patlama sonucu içerde kalmışlardır. Orhan Bey ikisinin de yargılanmadan öldürülmesine üzülür.

Cendereli Halil,'in Dursun Fakih Bursa'ya kadı yapılması gerekirken niçin haksızlığa uğratıldığı sorusu kafasını kurcalamaktadır. Bunun üzerine bir soruşturma başlatır. Bir çok tanık dinler. Dursun Fakih'in suçsuzluğunu ispat eder. En son dinlediği tanık Orhan Bey'in biraz da çocukluğundan kalma bir kinle Dursun Fakih'i azlettiği ortaya çıkar.

Süleyman Bey, babası Orhan Bey'e batıya geçmek istediğini açıklar, helâllaşarak ayrılırlar. Orhan Bey, hapiste bulunan Karagöz ve Hacivat'ı affeder.

Orhan Bey, Dursun Fakih'i yeni fetih yerlerinden Rumeli'ye kadı tayin ederek hatasını düzeltmek ister, fakat, bu emir Dursun Fakih'e ulaşmaz.

Tahkiyenin Türü:Târihî Roman

Eserin Adı, Tematik Yapı İle İlgisi: Romana adını veren üçler, yediler ve kırkların da adları kalmamış adeta efsanevi şahsiyetler haline gelmişlerdir. Türk'ün sinesinden çıkmış bu kişiler, halk arasında hala doğrunun yardımcısı, doğruluğun savunucusu olarak bilinirler. Türk İslam orak kutsal sayılarından olan üç yedi ve kırk menkıbeleriyle, itikatlarıyla bir milletin kalbinde yaşayan erenlere ad olmuştur. Eskişehir'de türediği iddia edilen bu erenlerle ilgili pek çok şey söylenmiştir. Yazar, Anadolu'yu yurt yapanların akıncılarla birlikte erenler ve alperenler olduğunu bu isimle vurgulamak istemiştir. Romanda Rumeli'ne geçen saldaki üç kişi, Ece Halil, Gazi Fazıl, ve Bileyici Baba arasında geçen şu konuşma bize bu konuda fikir

vermektedir: "Salda üç kişiyiz ama bekleyenler de bizimle bile sayılır."; "Eh yedileştik say dedi Gazi Fazıl; üçler bizsek, yediler de bizimle demektir."; "Kırk dedi kalın, göğüsten gelen sesiyle Ece Halil; kırkları da düşün... Süleyman Bey'in kırkları. Yeter mi?"(s11)

Saldaki üç kişi, Gazi Fazıl, Ece Halil ve Bileyici Baba adlı alperenlerdir. Görevleri Anadolu'nun birliğini sağlayabilmek için faaliyetlerde bulunmaktır. Fethedilen yerlerde tutunabilmek, yerleşmek, vatan kurmak için bütün medenî kurumları haiz bir devlet kurmaktır. Bu iş akıncılıktan başka vasıflar ister. Devlet, insani fikirlere dayanan törelerle kalıcı olabilir. Yerleşilen toprakları kalıcı kılmak için Fethedilen yerlerdeki halkı devlete bağlamak, Osmanlı'nın düşmanlarını bertaraf etmek için gönül savaşı yapıyorlar.

Kırklar, Orhan Bey'in oğlu Süleyman Bey'in kırk atlısıdır.

Bakış Açısı:

Anlatım Tutumu: Tavır koymayıcı, tasvir, tahlil ve tespit edici. Ancak, târihî roman olması itibarıyla tasvir ve tahliller yoğun değil.

Anlatım Şekli (Form) veya Anlatıcının Kimliği:

İfade Edilen Şahıs Zamiri:

Anlatıcının Kimliği: Protezlerde Yazar anlatıcı, diğer kısımlarda ise roman kahramanlarının ağzından anlatılıyor. Salda Bileyici Baba, Gazi Fazıl, Ece Halil, Hacı İlbey, Zöhre, Sülemiş, Kendigelen Kız, Aşık Ana, Cendereli Kara Halil,

Anlatıcının Konumu: Hakim bakış açısı

Vaka Tertibinin Plânı:

Giriş: Gazi Fazıl, Ece Halil ve Bileyici Baba'nın bir salla Rumeli'ye gitmek için yola çıkmaları; yolculukta başlarına gelenler anlatılıyor.

Gelişme: Karasi beyliğinde gelişen iç olaylar, Dursun Fakih hakkında ortaya atılmış söylentilerin Cendereli Halil tarafından araştırılması, Orhan Bey'in birlik ve beraberliği sağlama, dış düşmanları etkisiz hale getirme ve toprak alma mücadelesi,

Zöhre'nin Pir Cabbar'ın Ali'ni peşinden gelmesi, gerçekleri anlayıp Dursun Fakih'in yanına sığınması

Son: Dursun Fakih'le ilgili söylentilerin asılsız çıkması, Salın yola çıkmasının sebeplerinin irdelenmesi, Ece Halil ve Gazi Fazıl ile Tekfur Stelyo'yu da alarak geri dönmeleri, Dursun Fakih'in Rumeli kadısı olarak atanması

Vak'a takdimi: Diyaloglarca zengin, yer yer monologlara baş vurulmuş, târihî roman.

Şahıs Kadrosu: Şahıs kadrosu Konak ve Çatı'daki kadar zengin değildir. Ondört kahramanın yer aldığı romanda, kadın kahramanların sayısı dörttür. Konak'taki aktif görevdekilerden bazılarının bu aktiviteleri Üçler Yediler Kırklar'da da devam eder.

Zaman

Olayların Zamanı (Aksiyon)

Kronolojik: Üçler Yediler Kırklar'da, Bursa'nın fethinden (1326) sonra 1360'a kadarki otuzdört yıllık hadiseler anlatılmıştır. Osman Bey'in ölümünden sonraki dönemle Orhan Bey'in döneminin bir kısmını kapsar. Yani Rumeli'ye geçişe kadar olan kısımdır.

Anlık Dönüş (Flashback): Kendigelen Kız kardeşi Aryetta'yla yaşadıkları bir anı hatırlar: " Gözlerimin önüne çok uzaklarda kalmış bir gece vakti geldi; babamızın hisarının teslim edilişinin birkaç saat öncesi; Aryetta'nın düşlü gözleri, düşlü gözlerinin Rahman'ı soruşu, tarifimi kıskanışı, öfkelenişi çocukça... Aryetta'nın düşlerinden başka bir şeyi düşünmeyişi..."(s.192); "Yıllar tepe taklak oldu. Dursun Fakih'in gözlerinde; Karacahisar, Karacahisar'ın Kilisesinde okuduğu son ezan, kıldırdığı son namaz. Osman Bey, cemaat gözlerinde dolup dolup boşaldı; kocaman bir yapı yıkılıyordu gözlerine, yıllardan örülmüş duvarları kağşıyordu... Orhan Bey'in sarısına gün ışığı vurmuş yüzünde maviş bakan çocuk gözlerini yıkıntılar arasında seçti. Orhan Bey'in bugün, buradaki sesi, o gün oradaki sesinden yıllarca farklıydı..."vs.

Kozmik Zaman: "Gece yarısı çıktık ... Akşam ezanı okunurken..."(s.128); "Ay doğacak gibi bir ak pembeleşme var..."(s.222);757 yılda bir gece vakti, Hicretten sonra..."(s.20); "Dışarısı kararıyordu, ikindi sonu akşama kavuşmuştu."(s. 68); "ikindi üstüydü..."(s62) vs.

Mekân

Dar ve Geniş Mekân: Geniş mekân olarak Bursa, Karası, Konya, Balıkesir, Çimpe Burnu gibi yerleşim merkezleri vardır. Dar mekan ise, Kumral Dede Konağı, Veli Baba'nın dergahı, Pir Cabbar'ın Ali'nin kaldığı mağara, Zöhre'nin kaldığı dergah, kadı evi.

7- BU ATLI GEÇİDE GİDER

Dünkü Türkiye dizisi: 7

Şeyh Bedrettin - Timur - Bayezıt üçlemesi: 1

Kimliği:

1. baskı, İstanbul, 1977, İrfan Yayınevi, 319 S.

2. baskı, İstanbul, 1978, İrfan Yayınevi, 319 S.

3. baskı, İstanbul, 1979, İrfan Yayınevi, 319 S.

4. baskı, İstanbul, 1980, İrfan Yayınevi, 319 S.

5. baskı, İstanbul, 1981, İrfan Yayınevi, 319 S.

6. baskı, İstanbul, 1983, İrfan Yayınevi, 319 S.

7. baskı, İstanbul, 1989, İrfan Yayınevi, 319 S.

8. baskı, İstanbul, 1992 Veli Yayınları, 304 S.

Bibliyografik Künye: Mustafa Necati Sepetçioğlu, Bu Atlı Geçide Gider, İrfan Yayınevi, İstanbul 1977, 1. Baskı, 319 sayfa

Konu: Sultan I. Murat devrindeki olaylar, yeniçeri teşkilatının kuruluşu, Timur'un büyüme emelleri, Osmanlı Devleti'nin birliğini sarsan Fetret dönemini hazırlayan sebepler, ikbal, ihtiras, kıskançlık, toprak hırsı gibi duygu ve düşüncelerin devlete açtığı yaralar üzerinde durulmaktadır.

Ana fikir (Tez, Mesaj, Yorum): Gerçek zafer, savaş meydanlarında kazanılan zafer değil, asırlarca sene sonra yaşayabilecek, her türlü sistemini oturtmuş, din ve dünya işlerini sentezlemiş kalıcı bir devlet kurmakla olur. Kalıcı bir devlet kurmak için askerî alanda başarılı olmak yetmez, kalıcılığın temelinde iktisadî, sosyal, vs. her alanda sistemleşmek, ordudan başka müesseseleri de kurmak gerekir.

Seyyid Bereke bunu şöyle ifade eder: "Bir gün, Tanrım o günü hiç yazmamıştır, inşaallah, bir gün Osmanoğluyla karşılaşırsan yıkıp geçersin, yeniçeri düzenini senin düzenin dağıtır. Ama bu neye yarar? İskender de buralara kadar gelmişti. Şimdi nerede? Hani devleti? Hani izi adından başka kalan ne Emirim? Sen bir İskender olursun, haklısın gelip geçersin ama Osmanoğlu devlet olarak kalır; kurduğu düzen toparlar onu. Ağacın kökü toprakta kaldığı müddetçe."(s.183)

Ana Çizgileriyle Vak'a (Olaylar Örgüsü): Kara Mustafa, defterleri yazılmış olan babasının Edirne kadısı olduğunu söyleyen evinden kaçmış Simavnalı Bedrettin, savaş yetimi Doğan ve devşirme Torlak Kemal, Börklüce Mustafa ve kimsesiz Samet'le (Kara Mustafa Ecevit adını takmıştır.) çocukları yerlerine yerleştirmek için Kumral Dede konağına doğru yola çıkar. Kara Mustafa yıllardır bu işi yapmaktadır. Kumral Dede ocağında kimsesiz ve yoksul çocuklar barındırılmakta, eğitimleriyle meşgul olunmaktadır.

Dinlenmek için Bursa'da Somuncu Baba'nın fırınına uğradılar. Kara Mustafa, Bedrettin'in sorularından, Ecevit'in haylazlıklarından bunalmıştır. Somuncu Baba Bedrettin'in yaşınca olmayan sorularına sabırla cevap verir. Somuncu Baba, Bedrettin'in çok akıllı bir çocuk olduğunu, elinin kaleme yatkınlığını, bir usta elinde pişmesi gerektiğini anlar. Kara Mustafa'dan onu ister. Kara Mustafa, anası babası olan bir çocuğa Sultan Murat bile sahiplenemezken kimseye bırakamayacağını, defterine anasına babasına teslim edilmesinin yazıldığını bunun Sultan buyruğu olduğunu hiç kimsenin değiştiremeyeceğini söyler. İsterse savaş yetimi olan Doğan'ı bırakabileceğini belirtir. Fakat, Somuncu Baba, kimi yanımızda kalırsa yazık olur,

kimi de yanımızda olmazsa diyerek kabul etmez. Somuncu Baba'nın fırınında otururken demirci Boran usta'nın attığı top seslerinden çocuklar ürker. Ancak Doğan'ın çok ilgisini çeker. Somuncu Baba, yanlarından ayrılırken çocuklara göz hakkı birer somun verir. Kara Mustafa bu somunları, yemeklerini yedikleri bir zaviyede bırakır. Ecevit'in gönlü buna razı olmaz, sürekli söylenir.

Sultan Murat'ın oğlu Bayezıt, duyduğu top seslerini merak ederek, sesin geldiği geçide doğru delice at sürer. Geçidin sonunda top ustası Demirci Boran Usta'yla karşılaşır. Demirci Boran Ustanın döktüğü topları inceler. Topla savaşmanın mertçe olmayacağını söyleyerek Boran Usta'yı kızdırır. Daha uygun zemin ve şartlarda çalışması için Boran Usta'yı babası Sultan Murat'ın yanına götürmeyi teklif eder, fakat reddedilir.

Yol boyunca uğradıkları zaviyelerde ve tekkelerde dervişlere misafir olurlar. Ramazan ayıdır. Çocuklardan Bedrettin ve Doğan oruç tutmaktadır. Misafir oldukları bir tekkede zeytin ve ekmekle iftar ederler. Ecevit gevezeliğiyle ve huysuzluğuyla Kara Mustafa'yı çileden çıkartmaktadır. Bedrettin de öbür çocuklardan değişik davranışlarıyla dikkat çekmektedir. Zahmetli bir yolculuktan sonra Derbent'e varırlar. Ecevit derbentçilerin yanına, Torlak Kemal ve Börklüce Mustafa Yeniçeri ocağından önce Türkmen çiftçi ailelerin yanına, Doğan şehit oğlu olduğu için bir süre Kumral Dede konağına verileceklerdir. Bedrettin ise, Horasan'dan gelen kervanla Edirne'ye ailesinin yanına gönderilecektir. Derbent'in açılış merasimi ve kervanların konaklamış olması dolayısıyla büyük bir kalabalık vardır. Kara Mustafa Ecevit'i ve diğer çocukları Doğan'a emanet ederek namaz kılmaya gider. Kalabalığı seyre dalan Doğan sıkı sıkı elinden tuttuğu Ecevit'i unutup bırakınca, Ecevit, sırf Doğan'ı zor durumda bırakmak için kaçar. Ayı oynatıcısı Kel Aynak'ın eline düşer. Kara Mustafa'nın elinden kaçan her çocuk yakalanmıştır. Ancak kendisi de kaçak olan Kel Aynak, Ecevit'i sahiplenir ve saklar. Germiyan topraklarına geçerler. Ecevit'in kaçışı Doğan'ı ve Kara Mustafa'yı çok üzer. Kara Mustafa ilk defa bir emaneti yerine teslim edememenin ıstırabını yaşar. Büyük bir suçluluk duyar. Kara Mustafa'nın yakın arkadaşı Elvan Bey, durumu Sultan Murat'a bildirir. Horasan'dan gelen kervancıdan Timur'la ilgili önemli bilgiler öğrenilir. Bu bilgiler de Sultan Murat'a ulaştırılır.

Sultan Murat, Rumeli'den gelen haberlerle sevinçlidir. Akıncılar Rumeli'de büyük başarılar elde ederler. Sırbistan, Bosna ve Arnavutluk içlerine kadar girerler. Sultan Murat, Karamanoğullarının Osmanlı için bir tehlike oluşturabileceğini

düşünmektedir. Timur'la ilgili haberlerle de yakından ilgilenmektedir. Kervancıdan alınan Timur'la ilgili bilgiler, Sultan Murat'a ulaştırılır. Sultan Murat Han'ı Timur'la ilgili her türlü haber ilgilendirmektedir.

Kara Mustafa, Börklüce Mustafa ve Torlak Kemal'i Türkmen çiftçi ailelerin yanına, Doğan'ı da Kumral Dede Ocağına yerleştirir. Ecevit'i elinden kaçırmış olmanın pişmanlığıyla Bedrettin'i ailesine teslim etmek üzere kervanla Edirne'ye gider. Tam Bedrettin'i babasına teslim ederken, Bedrettin babasından korktuğu için yeniden kaçma teşebbüsünde bulunur. Bu arada kızgın bir deve Bedrettin'in üstüne doğru gelir. Kara Mustafa emanetine sahip çıkma ve koruma iç güdüsüyle Bedrettin'i kenara çeker, devenin boynuna atlar, deveyi sakinleştiremez, büyük bir mücadelenin sonunda tepe üstü yere düşer ve devenin ayakları altıda kalır. Vazifesi uğruna, emaneti yerli yerine teslim edebilmek için canından olur. Bedrettin bu olay karşısında donakalır.

Sultan Murat Han Edirne'de, Bayezıt'ın lalası İne Bey'den Bayezıt' Bey'in ve Kardeşi Yakup Bey'in durumlarını sorar. Sultan Murat, Bayezıt Bey'in kitaplardan kaçıyor olmasından endişe duymaktadır.

Tirmiz şeyhlerinde Seyyid Bereke, Biya kasabasında Emir Timur'a bayrak ve tuğ verir. Bu durum Osmanlıyı endişelendiren bir gelişmedir. Timur da Osmanlıyla yakından ilgilenmekte, Osmanlı içindeki her tür gelişmeyi takip etmektedir. Emir Hüseyin'le sık sık sohbet edip satranç oynamaktadır. Satrançta Timur'a yenilen Emir Hüseyin büyük kızını Emir Timur'a vermek istediğini söyler. Olcay Türkan Hatun ile evlendikten sonra Emir Hüseyin'i öldürtür.

Kumral Dede Konağına yerleştirilen Doğan, delikanlı olmuştur. Atlarla ilgilenmektedir. Hastalanan Alanur'u sayrılar evine getirirken aralarında hissî bir yakınlık olur.

Bir gün tesadüfen karşılaştığı Bayezıt Bey'in dilinin arkasına sülük yapıştığı için huysuzlanan atını iyileştirir. Bayezıt Bey, atlardan iyi anladığı için Doğan'ı yanına almak ister. Çıkartılan bir buyrukla Doğan'ı Bursa'ya götürürler. Doğan Alanur'a olan sevdasını, bu sebeple gitmek istemediğini söyleyemez. Giderken Alanur'a haber de veremez.

Emir Timur, Kazan Halil Han'ın kızı Saray Melik Hatun'la ikinci evliliğini yapar. İki ay boyunca düğün şenlikleri yapılır. Bunun perde arkasında düzenli bir ordu kurma çalışmaları vardır.

Bedrettin kendisine kitaplarla dolu bir hayat kurmuştur. Çeşitli ilimleri öğrenmek için Horasan'a gider. Seyyid Bereke'den ilim tahsil etmek ister. Seyyid Bereke, düşüncelerinin biraz hastaca olduğunu fark eder. Mısır'a Şeyh Hüseyin Ahlatî'nin yanına gitmesini salık verir.

Seyyid Bereke, Bedrettin'den Sultan Murat Han'ın da düzenli ordu kurduğunu öğrenir. Yeniçeri düzeninin Timur'un kuracağı ordu düzeninden daha sistemli olduğunu düşünür. Murat bey kalıcı devlet kurma; Timur ise, en büyük olma hayaliyle yakıp yıkmak peşindedir.

Sultan Murat, oğlu Bayezıt'a Germiyan Beyinin kızı Devlet Hatun'u alır. Devlet Hatun, beraberinde çeyiz olarak Kütahya'yı getirir. Kızı Sultan Hatun ise Germiyanoğlu Alaeddin Bey'le evlenir. Sultan Hatun Osmanlı'nın Karamanoğlundaki güvencesi olacaktır. Kilitleyebildiği kadar kilitleyecektir, Karamanoğlu'nu. Öyle yetişmiştir. Görevi odur Toprakta bizim hakkımız yok, toprak Tanrınındır düşüncesiyle çeyiz olarak toprak verilmez. Düğün coşkusuna, Rumeli'nden gelen zafer haberlerinin coşkusu karışır.

Sultan Murat, Sırbistan'da Niş'in alındığı müjdesini veren Doğan'a Beylik verir. Sultan Murat, Yıldırım Bayezıt'la Bizans üstüne yürüme kararı alır.

Öte yandan Emir Timur, Herat'ı yakar yıkar. Altınordu Devletine göz açtırmaz. Oğlu Cihangir'le kalıcı devlet kuracağını, kendinden sonra Cihangir'in bıraktığı yerden devam ettireceğine inanmaktadır.

Seyyid Bereke Altınordu Devletini yıkıp yerine Ruslar'ın palazlanmasına zemin hazırlamayı doğru bulmaz. Türk'ün Türk'ü vurması ona acı verir.

Börklüce Mustafa ve Torlak Kemal, alışamadıkları yeniçeri ocağından kaçarlar. Tesadüfen bir handa karşılaşırlar. Bedrettin'in de Bursa'da olduğunu öğrenince, onun hastalıklı fikirlerinden istifade etmek suretiyle Osmanlı'yı yıkma faaliyeti içine girmeye karar verirler. Börklüce Mustafa Osmanlı'ya ve İslam dinine kin doludur. Aslını unutmamıştır. Bedrettin'e Şeyh muamelesi ederler. Bedrettin

onlara pek itibar etmez. Mısır'a gitmek istemektedir. Bedrettin'le yolları ayrıldıktan sonra Horasan'a Timur'un yanına gitmeye karar verirler. Timur'dan ilgi görmezler. Üstelik gözetim altında tutulurlar. Bir fırsatını bulup keşiş Nikolos'un yardımları Sakız Adası'na kaçarlar.

Emir Timur, kaçak yeniçerileri görünce Osmanlı'nın askerî sisteminin başarısız olduğunu düşünür. Üstün olmanın, savaş meydanında zafer kazanmanın, yakıp yıkmanın, taş üzerinde taş bırakmamanın kalıcı olmaya yeteceğini zannetmektedir. Şuur altında Osmanlı'yı da yenmek, yok etmek yatmaktadır. Oğlu Cihangir'in ölüm haberi Timur'u derinden sarsar.

Bedrettin Mısır'da büyük bir iç çatışma yaşamaktadır. Kitapların kendisini zehirlediği düşüncesiyle bütün kitaplarını Nil nehrine atar. Mısır'dan ayrılır.

Sultan Murat, Osmanlı'yı rahatsız eden Karamanoğlu'na bir ders vermek için Bizans'ı bırakıp Konya'ya gelir. Ancak bu göstermelik bir savaştır. Çok fazla kardeş kanı dökülsün istemez. Anadolu'nun birliği için mücadele etmektedir. Sultan Hatun Karamanoğlu'nun pişman olduğunu babasına söyler. Murat Bey de bizden yana tasalanmasın der. Kosova'ya doğru yola çıkan Bayezıt Bey babasına haber gönderir, bunun üzerine ordu Konya'dan Kosova'ya gider. Haçlı ordularıyla Kosova'da çarpışırlar. Kısa zamanda zafere ulaşırlar. Sultan Murat, oğlu Yıldırım Bayezıt Bey'le savaş alanını gezer. Yaralılardan Miloş, Sultan çadırına getirilir. Sultan Murat'ın ayaklarına kapanmak bahanesiyle, koynunda sakladığı hançeriyle kalbinden hançerler. Sultan Murat Bayezıt Bey'e, Yakup Bey'i sakınmasını vasiyet edip şehit olur.

Sultan Murat'ın şehit düşmesinden sonra nizam-ı alem için olduğu söylenerek yakup Bey boğdurtulur. Yıldırım Bayezıt, Sultan olur. Doğan Bey'i Niğbolu Beyi yapar.

Doğan Bey, Yıldırım Bayezıt Bey'den sevdiği Alanur'u almaya gitmek için izin ister. Sultan Bayezıt'ın dördüncü oğlu olur, adını Mehmet koyar.

Tahkiyenin Türü:Târihî Roman

Eserin Adı, Tematik Yapı İle İlgisi: Bu Atlı Geçide Gider, üç ciltlik fetret devri hikayesinin birinci cildidir. Bu Atlı Geçide Gider adının romanın tematik

yapısıyla ilgisi, hikayenin diğer romanları okunduğu zaman daha iyi kurulmaktır. Bayezıt Bey, çocukluğundan itibaren atak, gözü kara, yıldırım gibidir. Bu gözü karalığından gideceği yerdeki tehlikeleri iyi hesap edememektedir. "Bir çocuk düşlemesi geliyordu gözlerinin önüne, sık sık; deli bir tayın üstünde kötü, karanlık bir geçide, delirmiş bir çocuk inadıyla tayını geçide sürüyordu; geçitten biri çıkar mı, geçit uçuruma mı açılır, ya yol hep böyle düz gitmezse diye düşünmüyordu. Şimdinin Yıldırım Bayezıt Han'ı olan o çocuğu Somuncu Baba o zaman da durduramıyordu."(Geçitteki Ülke, s.121), "Yıldırım Bayezıt'ın bilmediği bir geçide delicesine sürdüğü üç yaşını geçmemiş tayın gem almaz hayali, Somuncu Baba'nın gözlerinde şahlanıyordu. Bu şahlanışı sevmiyordu; o at sürüşü beğenmiyordu. Ne var ki gün batısına yöneldikçe, kefere üstüne yürüdükçe bu sürüşün durdurulmasına da kıyamıyor, gönlü razı gelmiyordu" (Geçitteki Ülke, s.122) Sonunu göremediğin, çıkışında nelerle karşılaşacağını bilmediğin geçit sembolüyle, Osmanlı Devleti'nin birliğini sarsan Fetret dönemini hazırlayan sebeplerin, ikbal, ihtiras, kıskançlık, toprak hırsı gibi duygu ve düşüncelerin devlete açtığı yaraların iyi irdelenmediği hususu düşündürülüyor.

Bakış Açısı:

Anlatım Tutumu: Tavır koymayıcı, tasvir, tahlil ve tespit edici. Ancak, târihî roman olması itibarıyla tasvir ve tahliller yoğun değil.

Anlatım Şekli (Form) veya Anlatıcının Kimliği:

İfade Edilen Şahıs Zamiri: O ve Diğerleri

Anlatıcının Kimliği: Yazar anlatıcı

Anlatıcının Konumu: Hakim bakış açısı

Vaka Tertibinin Plânı:

Giriş: Kara Mustafa'nın kimsesiz, yetim, devşirme çocukları yerlerine yerleştirmek için Derbent' yaptığı yolculuk, Bayezıt Bey'in bir geçide delice at sürmesi,

Gelişme: Derbent'te çocuklardan Ecevit'in Kara Mustafa'nın elinden kaçması,Kara Mustafa'nın diğer çocukları yerlerine yerleştirmesi, Bedrettin'i

babasına teslim ederken kızgın bir deve tarafından öldürülmesi, sultan Murat Han'ın Rumeli'ye seferler düzenlemesi, Çocukların büyümesi Doğan'ın Bayezıt Bey'in arkadaşı ve en iyi adamı olması Börklüce Mustafa ve Torlak Kemal'in yeniçeri ocağından kaçması, Bedrettin'in kimlik arayışı içinde diyar diyar dolaşması,Seyyid Bereke'nin Timur'a bayrak ve tuğ vermesi, Timur'un büyüme, yayılma emelleri, Osmanlı'ya olan düşmanlığı, Sultan Murat'ın çocuklarını evlendirmesi,Rumeli'den zafer haberlerinin gelmesi, Doğan'a beylik verilmesi, Karamanoğlu'nun başkaldırma teşebbüsü, Sultan Murat'ın bunu bastırması.

Son: Kosova'da haçlılarla savaş yapılması, zafere ulaşılması, Sultan Murat'ın şehit düşmesi, Yakup Bey'in boğdurulması, Yıldırım Bayezıt'ın sultan olması, Doğan'ın Niğbolu Bey'i olması.

Vaka takdimi: Diyaloglarca zengin, yer yer monologlara baş vurulmuş, târihî roman. Ancak bu romandaki tasvir bolluğu zaman zaman olayların akışını engellemektedir.

Şahıs Kadrosu: Sultan Murat, Somuncu Baba, Seyyid Bereke, Timur, İbrahim Paşa, Bayezıt Bey, Yakup Bey, Doğan, Ecevit, Börklüce Mustafa, Torlak Kemal, Bedrettin, Kara Mustafa, Alanur, Usta Kadın vd. eserde görev alan kahramanlardır.

Zaman:

Eserin Yazıldığı Zaman: Eserin yazıldığı zamana dair bir bilgi yoktur. Ancak ilk baskısı, 1977 yılında yapılmıştır.

Olayların Zamanı (Aksiyon)

Kronolojik:.Birinci Murat dönemi ile Yıldırım Bayezıt'ın tahta geçtiği 29 yıllık zaman diliminde geçen olaylar anlatılır. 1360'dan başlar; Birinci Kosova Savaşının yapıldığı tarih olan 1389'da biter.

Anlık Dönüş (Flashback): "Dün, dedi, Meriç kıyısında dolanıyordum. Atım kendiliğinden yürüdü, bana öyle geliyor çünkü ben yön vermiyordum, eyi ki yürüdü kendiliğinden. Somuncu Baba'yla karşılaştık..."(s126)

Kozmik Zaman: Ramazan ayı. "Sabahın bu ilk gün ışıkları ..."; "Edirne sabah uyanışının sessizliğini sindirmektedir."(s124); "Günlerden Cumanın ertesiydi." (s.151); "Tan atımına yakın uyandı." (s205) vs.

Mekân:

a-Dar ve Geniş Mekân: Olaylar geniş ve somut bir mekanda geçmektedir. Bursa, Edirne, Derbent, Horasan, Mısır, Konya, Rumeli, Herat, olayların geçtiği mekanlardır.

Dar mekan ise, Somuncu Baba'nın fırını, Kara Mustafa ve çocukların yolculuk boyunca uğradıkları tekke ve zaviyeler, Kumral Dede Konağı, Bedrettin'in evi, Türkmen evleri, han,

8- GEÇİTTEKİ ÜLKE

Dünkü Türkiye Dizisi: 8

Şeyh Bedreddin-Timur-Y.Bayezıt Üçlemesi: 2

Kimliği :

1.baskı, İstanbul, 1978, İrfan Yayınevi, 366 S.

2. baskı, İstanbul, 1979, İrfan Yayınevi, 366 S.

3.baskı, İstanbul, 1980, İrfan Yayınevi, 366 S.

4. baskı, İstanbul, 1981, İrfan Yayınevi, 366 S.

5.baskı, İstanbul, 1983, İrfan Yayınevi, 366 S.

6. baskı, İstanbul, 1989, İrfan Yayınevi, 366 S.

7. baskı, İstanbul, 1992 Veli Yayınları, 322 S.

12. baskı, İstanbul, 1997, İrfan Yayınevi, 366 S

Bibliyografik Künye: Mustafa Necati Sepetçioğlu, Geçitteki Ülke, İrfan Yayınevi, İstanbul 1978, 1. Baskı, 366 sayfa

Konu: Osmanlı Devleti'nin bütünlüğünü tehdit eden iç ve dış unsurların tehlikesi; yıkıcı ve bölücü faaliyette bulunan Şeyh Bedrettin, Osmanlıya kin besleyen Karamanlı Beyi ile diğer beylerin ve Timur'un Osmanlıyı yok etme çabaları ve Niğbolu zaferi anlatılmaktadır

Ana fikir(Tez, Mesaj, Yorum): Benlik duygusunun her şeye egemen olması, fertlerin ve toplumların felaketine neden olur. Bu bakımdan ülke yönetiminde benlik duygusunun yeri yoktur. Devletin bekası fertlerin bekasından ötedir. (Herkes vazifesini en iyi şekilde yerine getirmeye çalışırsa ülke kalkınır ve daha sağlıklı bir toplum meydana getiririz. Bu topraklarda yaşayan herkes vatanın ve milletin bekası için canı pahasına elinden ne geliyorsa yapmalıdır.)

Ana Çizgileriyle Vak'a(Olaylar Örgüsü) : Alanur, Doğan Bey'e olan sevdası yüzünden hasta olmuş, gün be gün içine kapanmış dış dünyayla irtibatını kesmiştir. Ruh halini yedi yıldır dokuduğu halıya dökmüştür. Çünkü Doğan Bey'i de yedi yıldır görmemiştir. Hasretle yolunu beklemektedir. Kumral Dede ocağındaki hekimler onu tedavi edememişlerdir. Aşk acısı yüzünden hasta olduğunu kimse bilmemektedir. Halı dokumacıların Usta kadının kalfası, ecinnilerin şerrine uğradığını bu yüzden tedavi edilemediğini düşünmektedir. Alanur'un hali onu çok endişelendirmektedir. Hekim Alanur'un hastalığını karasevda olduğunu Manisa'da tedavi edilmesi gerektiğini ancak sevdalandığı Doğan Bey'in dönüşüyle iyileşebileceğini söyler Usta Kadın'a.

Sultan Bayezıt'tan izin alıp Alanur'u götürmeye gelen Doğan Bey, hekimden ve Usta Kadın'dan Alanur'un hasta olduğunu öğrenir. Alanur'un Kumral Dede konağına getirilmesini beklerken Hekim, Doğan Bey'e Şeyh Bedrettin, Torlak Kemal ve Börklüce Mustafa tehlikesinden söz eder. Şehzade Yakup'un öldürülüşünü sorar.

Doğan Bey'i karşısında gören Alanur bayılır. Hekimlerle konuştuktan sonra, onu gül bahçesine götürür. Alanur yedi yıllık uykusundan uyanmış kendine gelmiştir. Fakat iyileşmesi için uzun bir süre dinlenmesi gerekmektedir.

Hastalar için cambazhanede bir eğlence tertip edilir. Bu eğlenceye halıcı kadınlar ve kızlarla Doğan Bey de katılır. Eğlencede ayı oynatan kişi Ecevit'tir. Ecevit, Doğan'ı görür görmez tanır. Halı dokuma evinin yanmasını fırsat bilerek ayısını da bırakıp kaçar. Doğan Bey de onu tanır fakat Ecevit'i yine elinden kaçırır.

Kalfa Kadın, Alanur'un dokuduğu halının cinli olduğu düşüncesiyle yakmak ister ancak yangın her tarafı sarar, Kalfa kadın ağır şekilde yaralanır. Onu alevlerin arasından Doğan Bey kurtarır. Diğer halılarla birlikte Alanur'un yedi yıldır dokuduğu fakat bitiremediği halısı da yanar.

Doğan Bey'den kaçan Ecevit günlerce aç susuz kaldıktan sonra Bir Türkmen köylüsünün evinin yakınında bayılır. Evin devşirmesi çocuk bulur. Günlerce hasta yatar. Doğan Bey'le Niğbolu'ya giden hekim tedavi eder. Türkmen köylüsü Tanrı emaneti diye Ecevit'in yanlarında olduğunu Doğan Bey'e söylemez. Hekim de hasta olduğu için sesini çıkarmaz. Ecevit, kendisine günlerce bakan, yol azığını hazırlayan ailenin kızı Almıla'nın çeyiz sandığından alınlığını çalar. Konya'ya gelir aç kalınca Almıla'nın alınlığını bir Yahudi'ye satar.

Somuncu Baba, Bursa'dan Konya'ya gelir. Şey Bedrettin ve Ecevit'i Konya'da görür. Somuncu Baba, Bedrettin'in benlik çukuruna düştüğünü ve

çarpık fikirlerin ısrarla savunduğunu görür. Ecevit ise, ondan uzak durmayı yeğler.

Karamanoğlu, halk üzerinde etkili bir güce sahip olan Şeyh Bedrettin'in bu manevî gücünden Osmanlı'yı yıkmak için yararlanmak ister. Daha önce Kel Aynak'ın yaptığı yıkıcı ve bölücü faaliyetleri Bedrettin'in yapmasını teklif eder. Bedrettin bu teklifi hemen cevap vermez. Börklüce Mustafa'nın ve Torlak Kemal'in bulunduğu Sakız Adası'na gider. Daha önce de Börklüce Mustafa'nın ve Torlak Kemal'in kendisine şeyh muamelesi etmesine cevap vermemiştir. Ancak sahte şeyhlik fikri tüm benliğini kaplamaya başlamıştır.

Somuncu Baba, Ecevit'ten, Osmanlı'yı yıkmak için yapılan faaliyetlerle Kumral Dede Konağındaki eğlencede cambazlık yapan kişini Aydın Bey'i, maymun oynatıcının ise Germiyan Bey'i olduğunu öğrenir. Osmanlı'yı yıkmak isteyen beylerin hepsi Konya'ya gelmiştir. Menteş Bey'i derviş, İskender Bey'i çerçi kılığına girmişlerdir. Erzincan Bey'i de yol göstericileri olmuş. Bu beş Bey, tebdil-i kıyafet Timur'a sığınıp, onu Yıldırım Bayezıt'a karşı kışkırtmak isterler.

Ecevit, bu beylerle ilgili haberleri karşılığında kendisine beylik verilmesi için Somuncu Baba'nın bir kağıt yazmasını ve kendisi hakkında iyi şeyler söylemesini ister, ancak Somuncu Baba, Ecevit'in bunu şahsî çıkarları için istediğini düşünerek reddeder.

Muhammet Şemsettin, Buhara'dan Hacca gider. Oradan da Konya'ya geçerek almış olduğu talimat gereği Somuncu Baba'yı bulur. Timur ile Yıldırım Bayezıt arasında olabilecek muhtemel bir savaşın önüne geçmesi için mücadele edecektir. Somuncu Baba, Emir Sultan diye hitap ettiği Muhammet Şemsettin'e Bursa'ya gitmesi gerektiğini söyler.

Timur, nasıl yeryüzünde tek bir Tanrı varsa, hükümdar da tek olmalıdır, düşüncesine sahiptir. Büyük bir cihan hakimiyetinin peşindedir. Karşısına kim çıkarsa ezip geçmektedir. Onun bu emelini gerçekleştirebilmesinde en büyük engel Osmanlı'dır. Osmanlıyı yok etme hayalleri kurmaktadır. Bu bakımdan Osmanlı'ya karşı hırsla doludur. Seyyid Bereke Timur'u bu arzusundan vazgeçirtmeye çalışır.

Oğlu Cihangir'in ölümü üzerine munisleşen, bir süre içine kapanan Timur Bey, kısa sürede tekrar eski haline döner ve askerleriyle göstermelik bir meşveret yapar. Meşverette herkes Hindistan üzerine sefer yapılması konusunda görüş birliğine varır. Seyyid Bereke, Müslüman kanının dökülmemesi için Çin üzerine sefer yapılması gerektiğini belirtir. Timur hemen kabul eder. Sefer Çin üzerine emrini verir. Fakat ertesi gün Hindistan üzerine sefere karar verir. Seyyid Bereke oyuna getirilmiş olmasına çok üzülür.

Timur'un despotluğuna kızan Seyyid Bereke Hacca gitmeye karar verir.

Osmanlıdan kaçıp, Timur'a sığınan beyler, umduklarını bulamazlar. Timur, beylerin kendisini Yıldırım Bayezıt'a karşı kışkırtmak, Osmanlı üzerine savaş açması için geldiklerini anlar ve onlara yüz vermez.

Ecevit, Semerkant'ta Seyyid Bereke'yi bulur ve ona beylerin kılık değiştirerek niçin Timur'un yanına geldiklerini anlatır. Seyyid Bereke, Ecevit'le çok fazla ilgilenmez. Fakat Türkmen Beylerinin davranışlarını kızdığı için Ecevit'in anlattıklarını yüzlerine vurur. Ecevit, Türkmen Beyleriyle yüzleştirilmek için Timur'un sarayına çağrılır. Seyyid Bereke, yaptığı hatayı anlayıp pişman olur ve Timur'dan Ecevit'i salıvermesini ister. Ecevit her şeye rağmen konuşmak ister, Timur'un karşısında rahatça konuşur ve Türkmen Beyleri'nin iç yüzlerini ortaya çıkarır. Konuştukça üzerindeki kötülüklerden sıyrılır. Osmanlı'ya, Doğan Bey'in yanına gitmeyi arzular. Timur gitmesine izin vermez. Seyyid Bereke Timur'un yanından ayrılıp Hacca gitmeye, kesin olarak karar verir. Ecevit'i de beraberinde götürmek için Timur'dan izin ister. Timur, kaçak olan Ecevit'e elçilik görevi vererek yeni bir kimlik kazandıracağını belirtir. Sultan Bayezıt'a yazacağı mektubu götürmesini ister. Mektup deri bir yeleğin içine görünmeyecek şekilde dikilir. Ecevit ilk defa önemli sayılmanın, var sayılmanın mutluluğuyla yerinde duramaz. Timur, Seyyid Bereke'nin gitmesine üzülür, şaşalı bir uğurlama töreni hazırlar. Seyyid Bereke ve Ecevit Bağdat'a kadar birlikte yolculuk ederler.

Ecevit, tamamen değişmiştir. Kestirmeden gitmesi mümkünken, kendindeki değişikliği göstermek ve Somuncu Baba'yı görebilmek umuduyla Konya'ya uğrar, fakat bulamaz. Konya'da Yahudi'ye sattığı alınlığı geri alır. Almıla'ya aşık olduğunu fark eder. Görevini yerine getirince Almıla'yı babasından isteyecektir. Bursa'ya doğru yola çıkar. Dikkat çekmemek için bir saz satın alır ve gezginci ozan kılığına

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

girer. Bu işi başarıyla yapar. Tek isteği, mektubu Sultan Bayezıt'a ulaştırabilmektir. Sultan Bayezıt'ın Niğbolu yakınlarında olduğunu öğrenir. Niğbolu'ya doğru yola koyulur. Kalenin eteklerinde haçlı askerleri tarafından yakalanır ve hapsedilir. Mektubu çıkarır, okuma yazması olmadığına üzülerek açar. Mektup diye götürdüğünün boş bir kâğıt parçası olduğunu görünce çok şaşırır ve üzülür.

Niğbolu kalesi kuşatılmıştır. Bir kalenin içinde sıkışıp kalmak Doğan Bey'i üzmektedir. Doğan Bey, çıkış hücumuyla kadınları, çocukları ve yaşlıları kurtarabileceğini düşünür. Alanur, Usta Ana ve Hekim Bey buna razı olmazlar. Doğan Bey, kendisinden direnmesini isteyen Sultan Bayezıt'ın geleceğini düşünmektedir.

Sultan Bayezıt, Niğbolu'ya doğru yola koyulmuştur. Sisli bir sabah vaktinde tek başına kale eteklerine gelip Doğan Bey'e seslenir ve üç güne kadar geleceklerini bildirir.

Osmanlı ordusunun geldiği Yıldırım Bayezıt'ın kale eteklerinde dolaştığı haçlılar tarafından öğrenilir. Bu haber haçlıları şok eder. Çünkü onlar Bayezıt'ın kendilerinden korkup kaçtığını zannetmektedirler.

Öte yandan Macar Kralı Sigismund,'un başkanlığında savaş meclisi toplanır, yakalanıp hapse atılan Ecevit'in üstünden boş kağıdın ne anlama geldiğini tartışmışlardır. Kral Sigismund'un önce Türklerin saldırmasını bekleyelim ona göre taktik geliştirip savaşırız fikri, diğerler tarafından kabul edilmez. Önce kendileri saldırma ve Türk tutsakların kellelerini kesip Türk ordusunun önüne atma kararı alırlar.

Ecevit, kale eteklerinde gördüğü atlının Yıldırım Bayezıt olduğunu öğrenir. Ecevit, yakalanması hayırlı bir işe yorar. Eğer o yakalanıp haçlı askerlerini oyalamasaydı, belki de Bayezıt Bey yakalanacaktı düşüncesiyle buruk bir sevinç duyar.

Türk esirlerin boynu vurulup, başları Türk ordusunun ileri karakollarının yakınına atılır. Yıldırım Bayezıt, bu duruma çok üzülür. Haçlı ordusu Osmanlı üzerine saldırır. Türkün klasik savaş sistemiyle zafere ulaşılır. Macar kralı kaçar. Fransızların komutanı Korkusuz Jan tutsak edilir. Yıldırım Bayezıt, tutsaklara iyi davranılması buyruğunu verir. Doğan Bey'le birbirlerini tebrik ederler.

Tahkiyenin Türü:Târihî Roman

Eserin Adı, Tematik Yapı İle İlgisi: Eserin adı olan "Geçitteki Ülke" ile eserin tematik yapısı arasında ilişkiyi eserden yapacağımız şu alıntı bize verecektir: "Bir çocuk düşlemesi geliyordu gözlerinin önüne, sık sık; deli bir tayın üstünde kötü, karanlık bir geçide, delirmiş bir çocuk inadıyla tayını geçide sürüyordu; geçitten biri çıkar mı, geçit uçuruma mı açılır, ya yol hep böyle düz gitmezse diye düşünmüyordu. Şimdinin Yıldırım Bayezıt Han'ı olan o çocuğu Somuncu Baba o zaman da durduramıyordu."(s.121), "Yıldırım Bayezıt'ın bilmediği bir geçide delicesine sürdüğü üç yaşını geçmemiş tayın gem almaz hayali, Somuncu Baba'nın gözlerinde şahlanıyordu. Bu şahlanışı sevmiyordu; o at sürüşü beğenmiyordu. Ne var ki gün batısına yöneldikçe, kefere üstüne yürüdükçe bu sürüşün durdurulmasına da kıyamıyor, gönlü razı gelmiyordu.(s122) Geçitteki Ülke Yıldırım Bayezıt'ın gözü kara bir şekilde fethettiği yerler, Niğbolu oluyordu.

Bakış Açısı:

Anlatım Tutumu: Tavır koymayıcı, tasvir, tahlil ve tespit edici. Ancak, târihî roman olması itibarıyla tasvir ve tahliller yoğun değil. Yazar, eserinde târihî yorumlamaya çalışmaz, gelişen olaylara yön vermek, kahramanları yönetmek gibi bir davranışa girmez. Olaylar hakkında açıklama yapmaz.

Anlatım Şekli (Form) veya Anlatıcının Kimliği:

İfade Edilen Şahıs Zamiri: O ve Diğerleri

Anlatıcının Kimliği: Yazar anlatıcı

Anlatıcının Konumu: Hakim bakış açısı

Vaka Tertibinin Plânı:

Giriş: Niğbolu Zaferi'ne kadarki Yıldırım Bayezit devrinin konu edildiği "Geçitteki Ülke" de, halı dokuyan kızlardan Alanur'un bir yiğide sevdalanıp, onun hiç haber vermeden 7 yıl ortadan kaybolmasıyla kara sevdaya düşüp eriyişi ve hissettiklerini canı pahasına halıya nakış nakış işleyişi motifi üzerine kurulmuştur.

Gelişme: Gelişme bölümünde, Doğan Bey'i gören Alanur'un iyileşmesi; yanlarına Usta Kadın ve Hekim Bey'i de alarak Niğbolu'ya gitmeleri;Kumral Dede ocağında karşılaşan Doğan Bey'le karşılaşan Ecevit'in kaçarak Konya'ya gitmesi; Ecevit, Şeyh Bedrettin ve Somuncu Baba'nın yollarının Konya'da kesişmesi; Osmanlı Devletinin bütünlüğüne musallat olan Türkmen Beylerinin de Konya'da buluşması, Timur'a sığınmak istemeleri; Yıldırım Bayezıt'ın sürekli Rumeli'ne seferler düzenlemesi;Timur'un cihan hakimiyeti sevdasında Hindistan'a sefer ilan etmesi, Seyyid Bereke'nin muhtemel bir Timur- Yıldırım Bayezıt savaşının çıkmasını önlemek için izlediği politika, bunun için Muhammet Şemsettin'i Anadolu'ya göndermesi; Somuncu Baba'nın birlik ve bütünlük için çaba göstermesi; Şey Bedrettin'in sahte şeyhliği; Doğan Bey'in Niğbolu kalesinde yaptığı yenilikler; Ecevit'in Seyyid Bereke'yle tanıştıktan sonra iyi bir insan olması; Seyyid Bereke'nin Timur'u değiştiremeyeceğini anlaması ve yanından ayrılması ele alınıyor.

Son: Sonuçta, Haçlılar tarafından kuşatılan Niğbolu Kalesi, içinde çok az asker olmasına rağmen Doğan Bey'in idaresinde insan üstü bir gayretle müdafaa edilir. Yıldırım Bayezıt'ın ordusuyla yetişmesinden sonra büyük bir savaş olur. Niğbolu zaferi kazanılır.

Vaka takdimi: Diyaloglarca zengin, yer yer monologlara baş vurulmuş, târihî roman.

Şahıs Kadrosu: Geçitteki Ülke romanında, şahıs kadrosunun sayısı yirmidir. Bunlardan beşi kadın olup yalnız, Alanur'a aktif görev verilmiştir. Erkek kahramanlardan Sultan Bayezıt, Doğan bey, Somuncu Baba, Şeyh Bedrettin, Ecevit birinci derecede fonksiyon sahibidirler.

Zaman:

Eserin Yazıldığı Zaman: Eserin yazıldığı zamana dair bir bilgi yoktur. Ancak ilk baskısı, 1978 yılında yapılmıştır.

Olayların Zamanı (Aksiyon)

Kronolojik: Olaylar 1389- 1396 yılları arasında cereyan eder. Bu da yedi yıllık bir zaman dilimi demektir. Olaylarda günün belli bir zamanı değil, yirmi dört saati vardır.

Geriye Dönüşlü: Geriye dönüş söz konusu değil.

Anlık Dönüş (Flashback): Sıkıntılı günler yaşayan Ecevit, Kel Aynak'ın şu sözlerini hatırlar: "Ben ölmeden Osmanlı bölünüp yok olmazsa bu ülkeye adım atayım dememelisin Ben ölmeden parçalanmazsa bu heriflerin bu toprağı bir daha parçalanmaz, adam yiyen ejderhaya döner ki kıyamete sürer hem de parçalamaya kalkanı ağaçlarda sallandırır, alıcı kuşlara yem olsun diye" (s.83)

Somuncu Baba, "Bedrettin'i gördüğü gün yaşlandığını doğru dürüst anlayabildi. Zaman en unutulmamış haliyle birdenbire karşısına dikilmişti; bir aynadan daha gerçek hem görüyor hem gösteriyordu. İlkin: "Acaba?" demişti; "O mu?" deyip duraklamıştı. Şunca yılı gerisin geriye dönmüş, koşa koşa bir Ramazan sabahının alacasında Kara Mustafa ile birlikte sıralanmış üç beş çocuğun içinden hep susan, hep ısıtmalı bakan, konuşacağı tuttu mu ısıtmalarda ısınmış tav alavında laflar eden Bedrettin'i tutup çıkartmıştı." (s123)

Kozmik Zaman: "Ondan sonrası Ecevit için bütün gece kaçmaktı."(s.82); "Üç ha babam üç yıl." (s.166); "Gün ışımış, ışımamıştı daha." (s.274) ; "Eylül'ün yirminci mi, yirmi ikinci mi, yoksa daha mı sonraki bir sabahıydı." (s. 274); "Sabah, öğle, akşam, gece demezmiş. "(s.317) vs.

Mekân

Dar ve Geniş Mekân: Dar mekân, halı dokuma evi, konuklar odası, cambazhane, Kumral Dede Konağı, Karamanoğlu'nun sarayı, haçlıların çadırları ; geniş mekân, olayların seyrine göre değişmektedir. Bursa, Konya, Semerkant, Buhara, Niğbolu, Niğbolu Kalesi

9- DARAĞACI

Dünkü Türkiye dizisi: 9

Şeyh Bedreddin-Timur-Y.Bayezid üçlemesi :3

Kimliği:

1. baskı, İstanbul, 1979, İrfan Yayınevi, 486 S.

2. baskı, İstanbul, 1990, İrfan Yayınevi, 486 S.

3. baskı, İstanbul, 1981, İrfan Yayınevi, 486 S.

4. baskı, İstanbul, 1983, İrfan Yayınevi, 486 S.

5. baskı, İstanbul, 1989, İrfan Yayınevi, 486 S.

6. baskı, İstanbul, 1992 Veli Yayınevi, 434 S.

9.baskı, İstanbul1997, İrfan yayınları, 434 S.

Bibliyografik Künye: Mustafa Necati Sepetçioğlu, Darağacı, İrfan Yayımcılık, İstanbul 1997, 434 sayfa

Konu: Ankara savaşının önemi ve Sultan Bayezid'in hazin sonunu takiben Osmanlı birliğinin parçalanma tehlikesiyle karşı karşıya kalması vurgulanıyor. Ayrıca Sultan bayezid'den sonra Şehzâdeler arasındaki hilenin, ihtirasın, ikbal hırsının, benliklerini aşamamanın zararları üzerinde duruluyor.

Ana fikir (Tez, Mesaj, Yorum) : Ülke yönetimine talip olan insanların ihtiraslarının , ikbal hırslarının, benliklerini aşamamalarının, amaçlarına erişmek için her tür kötülüğü mübah görmelerinin zararlarını millet çeker. Ülke bölünmenin eşiğine gelir. Beylik fikrinin aşırı derecede gelişmesi, ben kavgalarının had safhaya ulaşması devletin bütünlüğüne zarar verir. Ancak vatanın bölünmez bütünlüğüne musallat olanlar eninde sonuna cezalarını çekerler. Şahsî çıkarları için ülkenin felaketini hazırlamaya çalışanlar kendi felaketlerini hazırladıklarının farkında değillerdir.

Ana Çizgileriyle Vak'a (Olaylar Örgüsü): Yıldırım Bayezıt Han Niğbolu zaferinden sonra Bursa'da dinlenmeye çekilmiştir. Yıldırım Bayezıt,

bu savaşta kendisini ölümden kurtarıp sonra da ortalıktan kaybolan yeniçerinin yüzünü ve Doğan Bey'in hanımının pişirdiği toyga çorbasının tadını unutamamıştır.

Yıldırım Bayezıt Anadolu yakasında bir hisar yapılmasını emreder. Yerini Ali Paşa ile kararlaştırırlar. Yıldırım Bayezıt Han'ın, her zaman milleti için en iyiyi yapmak, kendisinden sonra gelenlere büyük bir imparatorluk , güçlü bir devlet bırakmak en büyük idealidir.

Kadıların rüşvet aldıkları söylentileri Yıldırım Bayezıt Han'ı çok rahatsız eder. Bütün kadıların bir binaya toplanmalarını, binanın ateşe verilmesini emreder. Böylelikle adâleti para ile satanların cezalarını çekeceklerini düşünür. Yıldırım Bayezıt Han için adaletten daha değerli bir şey yoktur. Ali Paşa'nın gayretleri sonunda kadılar ölümden kurtulur.

Sultan Bayezıt, Niğbolu'da kendini bir gölge gibi takip eden ve kol kanat geren yeniçerinin damadı Emir Sultan olduğunu düşünmektedir. Tanıdıkça Emir Sultan'a olan muhabbeti artmıştır.

Niğbolu'da esir alınan Korkusuz Jan ve diğer Frenk beyleri, serbest bırakılmadan önce, Osmanlı'nın kuvvetini göstermek amacıyla bir av töreni düzenlenmiştir. Şaşalı bir törenden sonra esirler Osmanlı'nın ihtişamından büyülenmişlerdir. Esirler, serbest bırakılırken esirliğin verdiği eziklikle değil böyle bir düşmana esir olmanın verdiği moralle memleketlerine dönmüşlerdir.

Bursa'da imaret işleri bütün hızıyla devam etmektedir. Sultanın yapılması emrini verdiği caminin inşaatına da başlanmıştır. Ulu Camiin inşaatı sırasında mimarbaşının bir işçiye attığı tokatı Yıldırım Bayezıt Han görür. İşçi mimarbaşını dava eder, Yıldırım Bayezıt Han'ı da tanık gösterir. Yıldırım Bayezıt'ın içkili olduğunu anlayan kadı Molla Fenari onun tanıklığını kabul etmez. Yıldırım Bayezıt, morali bozuk bir şekilde kendi yaptırdığı camiye gider, orada da içki içmesinin yanlışlığı yüzüne vurulur. İçkili olduğunun anlaşılmasına çok üzülür.

Yıldırım Bayezıt, Anadolu'da Türk birliğini sağlamıştır. Fakat Doğu'dan Timur tehlikesi kendini hissettirmeye başlamıştır. Timur'un Bağdat'ı yakıp yıkmasından sonra Bağdat beyi Celayirli Ahmet, Yıldırım Bayezıt'a sığınmıştır. Bunun yanısıra

Bayezıt Han'ın hükümdarlığını kabul etmeyen bazı Anadolu beyleri Timur'a sığınmıştır. Bu olaylar üzerine Timur ile Yıldırım Bayezıt arasında kışkırtıcı mektuplaşmalar olmaktadır.

Sakız'da oturan Şeyh Bedrettin'i bulan Börklüce Mustafa ve Torlak Kemal, Osmanlı için fitne tohumlarını ekmeye devam etmektedirler. Arkadaşlarıyla anlaşmazlığa düşen Şeyh Bedrettin çok sevmesine rağmen Sakız'ı terk etmek zorunda kalır.

Anadolu Türk birliğinden rahatsız olan Timur, beylerine hile dahil olmak üzere her türlü tedbirin alınması emrini verir. Bütün hazırlıklarını tamamladıktan sonra Anadolu üzerine yürür Sivas'ı alır. Her yeri yakıp yıkmaktadır. Çete savaşı yürütmektedir. Ali Paşa, aynı şekilde savaşmayı Yıldırım Bayezıt'a da teklif eder. Ancak Yıldırım Bayezıt bunu kendisine yakıştırmaz ve kabul etmez. Düzenli ordusuyla savaşmaya karar verir.

Bayezıt'ın ordusu Tokat civarında konaklamıştır. Bunu öğrenen Timur, sevinir. Fakat Bayezıt'ın, topraklarından çıkmasını hatırlatan mektubuna çok kızar. Bayezıt ile Timur'un kapışması kaçınılmazdır.

Yıldırım Bayezıt ve Timur'un orduları Ankara'da karşılaşırlar. Savaşın başlarında Yıldırım Bayezıt üstündür. Ancak bazı birliklerin saf değiştirerek Timur'a katılması savaşın seyrini değiştirir ve üstünlük Timur'a geçer. Ali Paşa ve Yıldırım Bayezıt'ın büyük oğlu Süleyman savaştan kaçarak Yıldırım'a ihanet etmişlerdir. Yıldırım Bayezıt, savaşı kaybeder ve oğlu Musa Çelebi'yle birlikte Timur'a esir düşer.

Osmanlı ordusu dağılmış, Bayezıt'ın kurduğu Anadolu Türk birliği bozulmuş en kötüsü de kardeş kavgaları başlamıştır. Şeyh Bedrettin ve çevresindekiler bu karışıklığın daha da artmasına yardımcı olmuşlardır.

Amasya'da bulunan Çelebi Mehmet'in emriyle Balım Usta önderliğinde Sefil Ali'nin baş yardımcılığında yer altı yolu, kaçırabilmek amacıyla, Yıldırım Bayezıt'ın esir olduğu çadıra doğru açılmaya başlamıştır. Ancak yer altı yolu kazımında pek usta olan Balım Usta bu sefer başarısız olmuş, Sefil Ali'yle toprak altında kalmışlardır. Uzun süre toprak altında kalınca bunun bir tuzak olduğunu anlarlar. İçlerinde Çeykel adlı bir hain vardır. Balım Usta ve Sefil Ali bunu farkederler. Çeykel

kaçarak Timur'a bu kaçırma planını anlatır. Bu arada Yıldırım Bayezıt, kaçırılacağını öğrenmesine rağmen kaçmak istemez.

Balım Usta ve adamları Yıldırım bayezıt'ın esir tutulduğu çadıra ulaşırlar. Timur'un her şeyden haberli askerleri de çadıra gelirler. Balım Usta ve adamları kaçmak zorunda kalır. Kaçarken Balım Usta direklerin arasında kalarak can verir. Hoca Firuz Bey'e idam emri çıkar. Yıldırım Bayezıt, yüzük kaşının altındaki zehirle hayatına son verir.

Timur, Yıldırım Bayezid'in öldüğüne inanmak istemez, gerçek olduğunu anlayınca Yıldırım'a yaraşır cenaze merasimi düzenlenmesini emreder. Esaret altında tuttuğu Musa Çelebi'ye taziyetlerini bildirir. Serbest olduğunu babasını istediği yere defnedebileceğini söyler. Beylik teklif eder. Timur'un beylik teklifini reddeden Musa Çelebi kardeşi Mehmet Çelebi'nin yanına Amasya'ya gitmek istediğini söyler.

Yıldırım Bayezıt'ın emriyle Amasya'ya Mehmet Bey'in yanına gitmek için yola koyulan İne Bey yolda bilgece bir kişiye rastlar. Bu zat, Ankara savaşına katılmış, çok şeyler görmüş derviş kılıklı biridir. Osmanlının kötü günler geçirdiğini, Börklüce, Torlak ve Şeyh Bedreddin fitnesinin devam ettiğini, Yıldırım'ın oğullarının her birinin başka yöne çektiğini anlatır. İne Bey, bu kişinin Minnet Bey olabileceğini düşünür.

İne Bey, Bursa'da Çelebi Mehmed Bey'le görüşür. Osmanlı'nın geleceğini, Ali Paşa, Süleyman Çelebi, Musa Çelebi'yi konuşurlar.

Musa Çelebi Amasya'ya kardeşi Mehmet Bey'in yanına gelir. Mehmet Bey, Süleyman Çelebi'yi bastırmadan önce Musa Çelebi'yle anlaşmak ister. Musa Çelebi kardeşine bağlı kalacağına dair yemin etmiştir. Bunun üzerine Mehmet Çelebi, kardeşi Süleyman Bey'i bertaraf etmeleri için İne Bey'le Musa Çelebi'yi Edirne'ye gönderir.

İne Bey'le Musa Çelebi, Edirne'ye giderken İne Bey'in yolda rastladığı derviş kılıklı adamı ararlar fakat bulamazlar. Yakın bir yerdeki medreseye sorarlar. Yabancı İne Bey'e bir harita bırakmıştır. Bu şifreli harita sayesinde Minnet Bey olduğuna kanaat getirdikleri şahsın Torlak Kemal ve Börklüce Mustafa'nın peşisıra gittiğini anlarlar. Orada bulunan ve konuşmalara şahit olan Sefil Ali, Bedrettinlilerle

görülecek hesabı olduğu için aralarına katılmak ister. İne Bey ve Musa Çelebi onu da yanlarına alırlar.

İne Bey ve Musa Çelebi, Süleyman Çelebi ile görüşmek üzere yola çıkarlar. Fakat bir müddet sonra Musa Çelebi de beylik sevdasına tutulur. Torlak ve Börklüce, kardeşlerin kendilerini aşamayıp, birbirlerine düşmelerinden son derece memnundurlar. Onlara göre bu durum Anadolu'da birliğin kurulmasını engelleyecektir.

Süleyman Çelebi, sefahata dalmış, beyliğinin işlerini bırakmıştır. Musa Çelebi de kardeşi Mehmet Çelebi'ye verdiği sözü tutmamıştır. İne Bey ve İbrahim Bey'i Bizans'a göndererek bundan böyle vergilerin kendine yollanmasını ister. Fakat İne Bey ve İbrahim Bey, Bizans'a değil, Çelebi Mehmet Bey'e giderler. Süleyman Bey'i de kendi adamları öldürmüştür.

Musa Çelebi Bedreddin'i kazasker, Börklüceyi kethuda, Torlak'ı da kethuda yardımcılığına getirmiştir. Bunlar Musa Çelebi'yi tesirleri altına almışlar, Anadolu'da birliğin dağılmasında bir adım daha atmışlardır. Çeykel, tanınmaması için bir göz kör edilerek Kör Şah Melik adıyla Musa Çelebi'ye baş vezir yapılır.

İne Bey, Amasya'ya Çelebi Mehmet Bey'in yanına giderken Sefil Ali'yi çok arar ama bulamaz. Her yerde Çeykel'i arayan Sefil Ali'de İne Bey'i bulamaz. Sefil Ali, bir demirci dükkanında gördüğü Habeş zencisi demircinin kılık değiştirmiş olan Minnet Bey olduğunu farkeder. Minnet Bey, Kör Şah Melik'in Çeykel olabileceğini, bunun için de Sefil Ali'ye, o gün bir şölen olacağını, yüzünü boyayarak şölene sofra dağıtıcısı olarak katılmasını söyler. Sefil Ali, Musa Çelebi'nin sarayına aşçı yamağı olarak girmeyi başarır.

Musa Çelebi, kendisine yalan söylediğini zannettiği Evrenuz Bey'e kurbağa kızartması yedirtecektir. Bu iş de sofra dağıtıcısı olan Sefil Ali'ye verilmiştir. Sefil Ali'yle Evranuz Bey'e kurbağa kızartması gönderen Musa Çelebi bıldırcın tütsülemesi ikramında bulunduğunu bildirmiş, Evranuz Bey, gelen yemeğin ne olduğunu anlamasına rağmen, bir şey belli etmeden, kurbağaları bıldırcın niyetine yemiştir. Sefil Ali öğreneceğini öğrenmiş, sadrazam olarak tanınan kişinin Çeykel olduğunu anlamıştır. Sefil Ali, Minnet Bey'e gördüklerini ve öğrendiklerini anlatır.

Mehmet Çelebi, eskisinden daha çok kuvvetle Musa Çelebi'nin üzerine yürümüş, çarpışmada Musa Çelebi yenilmiştir. Kurtulmaya çalışırken bataklıkta boğulur.

Musa Çelebi'nin ölümüyle, Torlak, Börklüce ve Çeykel kaçarlar. Şeyhlerini yalnız bırakırlar. Mehmet Çelebi'nin emriyle Bedrettin İznik'e sürülür. Çeykel, çok geçmeden Şeyh Bedrettin'i bulur, birlikte İsfendiyaroğlu'na gitmeyi kararlaştırırlar.

Çelebi Mehmet düzenini kurmuş, devlete hakim olmuştur. Minnet Bey ve Sefil Ali'ye ise halkı uyandırmak, Bedrettinli olmaktan kurtarmak düşmektedir. Bu arada Börklüce ve Torlak Anadolu'da öldürülmüştür. Minnet Bey de bir düşman okuyla öldürülür. Ölmeden önce kendi görevini Sefil Ali'ye devreder ve intikamını almasını ister. Çeykel'i bulan Sefil Ali, onu öldürerek intikamını alır.

Sefil Ali, Çeykel kılığına girerek Şeyh Bedrettin'i Börklüce Mustafa'nın yanına götüreceğine ikna eder. Atına bağlayarak Mehmet Bey2in yanına getirir. Çelebi Mehmet'in yanına getirilen Şeyh Bedrettin oldukça tedirgindir. Çelebi Mehmet, Şeyh Bedrettin'in alimliği dolayısıyla yargılanmadan uygun bir yerde ikamete mecbur edilmesini ister. Fakat diğer beyler ve alimler yargılanmasından yanadırlar. Şeyh Bedrettin de suçlu olduğunu, yargılanması gerektiğini söyler. Yargılanması sonunda idam edilir.

Sefil Al ise, kendisine Şeyh bedrettin'in yakalanmasına yardım eden Çerçi'yi yoldaş edinerek, intikamını almanın ve görevini yerine getirmenin verdiği huzurla bilinmeyen bir yere doğru yola çıkar.

Tahkiyenin Türü:Târihî Roman

Eserin Adı, Tematik Yapı İle İlgisi: Vatanın bölünmez bütünlüğüne musallat olanlar eninde sonuna cezalarını çekerler. Yıkıcı ve bölücü faaliyetlerde bulunan Şeyh Bedrettin'in akıbeti de darağacı olmuştur.

Bakış Açısı:

Anlatım Tutumu: Tavır koymayıcı, tasvir, tahlil ve tespit edici. Ancak, târihî roman olması itibarıyla tasvir ve tahliller yoğun değil.

Anlatım Şekli (Form) veya Anlatıcının Kimliği:

İfade Edilen Şahıs Zamiri: O ve Diğerleri

Anlatıcının Kimliği: Yazar anlatıcı

Anlatıcının Konumu: Hakim bakış açısı

Vaka Tertibinin Plânı:

Giriş: Bu bölümde, Yıldırım Bayezıt Han ile Timur'un arasında başlama ihtimali yüksek olan savaşın başlamasına kadar olan kısım yer almıştır: Yıldırım Bayezıt'ın rüşvet aldığı söylenilen kadıların hepsinin yakılmasını istemesi; Cendereli Ali Paşa'nın soytarı vasıtasıyla bunun önüne geçmesi; Şeyh Bedrettin'in tanıtılması; Börklüce Mustafa ile Torlak Kemâl'in hain plânları; Yıldırım Bayezıt ile Timur arasında kışkırtıcı mektuplaşmaların olması; Timur'un savaş açma kararını vermesi anlatılmıştır.

Gelişme: Ankara Savaşının başlaması, Timur'un çete savaşı yapması; Yıldırım Bayezıt'ın bunu onuruna yediremeyip düzenli orduyla savaşa girmesi; Yıldırım Bayezıt galip durumdayken Moğol asıllı askerlerle Anadolu beylerinin askerlerinin Timur'un tarafına geçmesi, Cendereli Ali Paşa'yla Yıldırım Bayezıt'ın oğlu Süleyman Çelebi'nin savaştan kaçması; savaşın kaybedilip Yıldırım Bayezıt'ın esir düşmesi anlatılmıştır.

Son: Balım Usta ve adamlarının Yıldırım Bayezıt'ı kurtarmak için giriştikleri tünel harekâtı; Timur'un bilim adamlarıyla olan konuşmaları; Yıldırım Bayezıt'ı kaçırma hareketinin başarısızlıkla sonuçlanması; Yıldırım Bayezıt'ın yüzüğündeki zehiri içerek intihar etmesi; Timur'un Anadolu'yu terk etmesi; Yıldırım Bayezıt'ın oğullarının birbirine düşmesi; taht kavgasına girişmeleri; Çelebi Mehmet'in Anadolu'da birliği sağlaması; Şeyh Bedrettin'in yakalanıp idam edilmesi; Börklüce Mustafa ve Torlak Kemal'in cezalarını bulması anlatılmıştır.

Vaka takdimi: Diyaloglarca zengin, yer yer monologlara baş vurulmuş, târihî roman.

Şahıs Kadrosu: Darağacı romanındaki şahısların sayısı yirmi yedidir. Bunlardan bir kısmı aktif görev almıştır. Bir kısmı da ikinci ve üçüncü derecede bir fonksiyona sahiptirler. Timur ve Yıldırım bayezıt'ın etrafında gelişen olaylarda Emir

Sultan, Musa Çelebi, Süleyman Çelebi, Çelebi Mehmet, Sefil Ali önde gelen kahramanlardır. Eserde kadın kahraman yoktur.

Zaman:

Olayların Zamanı (Aksiyon)

Kronolojik: Darağacı'ndaki olaylar, Yıldırım Bayezid'in Anadolu Hisarı'nı yaptırmaya başlamasıyla (1396) oğlu Çelebi Mehmet'in, Musa Çelebi'yi alt etmesi (1413) arasındaki on yedi senelik zaman diliminde cereyan eder.

Kozmik Zaman: "Vakit yatsıya yaslanmak üzereydi ki ilk şimşek çaktı."(s.272) ; "Ortalık sabah alacasıydı. "(s.339); "Akşam çökmüş orman kapkaraya dönmüştü."(s.411) vs.

Mekân:.

Dar ve Geniş Mekân: Geniş mekan, Romandaki mekânlar çok geniş bir coğrafyaya dağılmıştır. Hadiseler, Bursa ve çevresi, Sivas, Tokat, Ankara, Akşehir, Amasya, Edirne, Zağra, Sakız, Semerkant gibi yerleşim merkezlerinde geçer. Romandaki mekânların bazıları açık, bazıları kapalıdır. Fakat diğerlerinde olduğu gibi Darağacı'ndaki mekânların da tasvirleri yapılmamıştır.

10- EBEM KUŞAĞI

Dünkü Türkiye dizisi: 10

Fatih üçlemesi: 1

Kimliği:

1. baskı, İstanbul, 1980, İrfan Yayınevi, 368 S.

2. baskı, İstanbul, 1981, İrfan Yayınevi, 368 S.

3. baskı, İstanbul, 1984, İrfan Yayınevi, 368 S.

4. baskı, İstanbul, 1989, İrfan Yayınevi, 368 S.

5. baskı, İstanbul, 1992, Veli Yayınları,

8. baskı İstanbul 1998, İrfan yayımcılık, 368 s.

I. DIŞ YAPI

Bibliyografik Künye: Mustafa Necati Sepetçioğlu, Ebem Kuşağı, İrfan Yayımcılık, İstanbul 1998, 368 s.

Konu: Fetret devrinin son dönemlerini yaşayan Osmanlı Devleti'nin taht mücadelesini ve iç isyanları engellemek için sarf ettiği çaba, bu çaba içinde alp erenlerin yeri ve gücü anlatılıyor. Anadolu'nun manevî mimarlarından Hacı Bayram Veli, Akşemseddin, Horoz Dede'nin Osmanlı birliğinin yeniden güç bulması ve düşmana karşı birlik içinde hareket edebilmek için verdikleri çabalar, alp ve eren tipinin sentezi, Türk'ün Türk'ü öldürmesinden, kardeşin kardeşi düşman görmesinden duyulan rahatsızlık, içi kavgaların dış kavgalardan daha tehlikeli olduğu anlatılıyor.

Ana fikir (Tez, Mesaj, Yorum) : İnsanlar ülkelerinin birliği ve bütünlüğü için her şeylerini feda edebilmelidirler. İç kavgalar ülkenin bölünmez bütünlüğü için en büyük tehdittir.

Ana Çizgileriyle Vak'a (Olaylar Örgüsü): Çelebi Mehmet, kardeşi Musa Çelebi tehlikesini atlattıktan sonra alperenleri unutmuştur. Sefil Ali ve Çerçi'ye, özellikle de Sefil Ali'ye unutulmak fena halde dokunmuştur.

Yapacak bir iş bulamayan Sefil Ali ile arkadaşı Çerçi, ekmek parası kazanabilmek için Anadolu yollarına düşüp çerçicilik yapmayı kararlaştırırlar, ancak çerçilik yapmak Sefil Ali'nin onuruna dokunmaktadır. Sefil Ali'ye en ağır geleni ise yoluna baş koyduğu devleti tarafından unutulmaktadır.

İbrahim Paşa, Sefil Ali'yi çağırtır. Sefil Ali'nin kendilerine kırgın olup olmadığını öğrenip, gönlünü almaya çalışır. Görüştükten sonra Sefil Ali'ye Konya'ya gitmesini, Karamanoğlu ve Mustafa Çelebi hakkında bilgi toplamasını, fırsat bulduğunda da Yıldırım Bayezıt'ın oğlu Mustafa Çelebi'yi öldürmesini söyler. Sefil Ali bu görevi önce reddeder, ancak daha sonra ikna edilir. Sefil Ali'ye yoldaş olarak Burçak adında bir kapı çavuşu verilir. Burçak da Sefil Ali'yle beraber Konya'ya gidecektir.

Horoz Dede, Anadolu'da doğmuş, Buhara'ya çocuk yaşlarında götürülmüş, eğitim ve öğretimini Buhara'da tamamlamış, Yesevi ocağında pişmiş ve görevli olarak tekrar Anadolu'ya gönderilmiş dervişlerdendir. Horoz Dede Mustafa Çelebi'nin izini bulduğunda, mutlaka Anadolu'ya dönmesinin gerektiğine iknaya çalışmıştır.

Karamanoğlu'nun kolcuları Sefil Ali'yi takibe alırlar. Bir gün Ahmet Can'ın evine sığınır. Orada Serencam'ı tanır. Kocasının kolcular tarafından götürüldüğünü öğrenince üzülmesine rağmen Serencam'a sıcak bir ilgi duyar. Çelebi Mehmet Bey'in öldüğünü, Mustafa Çelebi'nin Karamanoğlu'nun sarayında olduğunu öğrenir. Sefil Ali'nin Ahmet Can'ın evinde saklandığını tespit eden kolcular, bir gün erkenden evdekilerin hepsini alıp götürürler.

Yalnız kalan Çerçi, Anadolu topraklarında tek başına çerçilik yapmaya devam eder. İzmit'te rastladığı üç yabancıya elindeki malları satar, malları alanlar değerlerinden fazla para bırakıp ayrılırlar. Çerçi bundan dolayı mahkemeye verilir. Suçsuz olduğu, ancak adamların bulunarak verdikleri fazla paraların ödenmesi kararlaştırılır. Çerçi Ankara'ya gelir. Ak Hocayla karşılaşır ve Hacı Bayram'a intisab eder.

Horoz Dede ve Mustafa Çelebi Konya'dadır. Burçak ve Sefil Ali birbirinden habersiz zindana atılmışlardır. Sefil Ali'ye umut bağlarken, onun da zindanda olduğunu öğrenmesiyle umutları söner, yardımına Bahadır Yüzbaşı yetişir.

Hacı Bayram Veli'den ayrılan Akşemseddin Şam'a gelmiş, ancak meczubun biri geri dönmesini, Kostantiniyye'nin fethinde orada bulunmasının gerektiğini bildirmiştir. Akşemseddin Ankara'ya döner. Hacı Bayram Veli onu tanımazlıktan gelir O da köpekleriyle yemek yiyerek kendini kabul ettirir.

Osmanlı üzerine sefere çıkan Mustafa Bey'in sahte, Konya'da bulunanın da gerçek Mustafa Bey olduğu öğrenilmiştir. Sefil Ali ve arkadaşları kazdıkları tünelden kaçar, Mehmet Can kaçmamış, zindanda kalmıştır.

Bizans İmparatoru'nun Sır kâtibi elçi olarak Konya'dadır. Karamanoğlu ile görüşür. Amaç Osmanlı'yı çökertmektir. İyi yapılmış plan gereği Horoz Dede ve Mustafa Bey kaçırılır.

Çerçi daha önce Hacı Bayram'dan izin almış Konya'ya doğru yola koyulmuştur. Sefil Ali ve arkadaşlarını kurtarmakla görevlidir. Çerçi görevini eksiksiz yerine getirmiştir. Sefil Ali ile Konya'dan ayrılacaktır. Sefil Ali, Ahmet Can'ın vefatını öğrenince çok üzülür. Serencam ile annesine veda etmek ister.

Bahadır Yüzbaşı da Osmanlı'ya sığınmakla cananı kurtarmıştır.

Mehmet Çelebi'nin ölümü üzerine Murat Bey başa geçmiştir. Düzmece Mustafa Bizans'a sığınmak için kaçar. Mustafa Bey'le Horoz Dede Bursa'ya gelmişlerdir. Bahadır Yüzbaşı, Horoz Dede ve Mustafa Bey, Düzmece'nin peşine düşerler. Düzmece'nin bir mağarada saklandığını tespit ederler.

Burçak'ın hayalinde Düzmece'yi ortadan kaldırdıktan sonra nasıl bir servete ve şöhrete kavuşacağı vardır. Gerçek Mustafa Bey'i yanlışlıkla Düzmece diye öldüren Burçak ve arkadaşları şaşkındır, ne yapacaklarını, ne diyeceklerini bilemez haldedirler.

Tahkiyenin Türü:Târihî Roman

Eserin Adı, Tematik Yapı İle İlgisi: Eserin adı olan Ebem Kuşağı ile iç karışıklıktan sonra Osmanlı ülkesinde yeni bir başlangıcın olduğu sembolize edilmiştir. Yıldırım Bayezıt Han'ın Ankara Savaşında Timur'a yenilmesinden ve intihar etmesinden sonra Anadolu'da Türk birliği bozulmuş, herkes iktidar hırsına kapılıp benlik savaşı yapmaya başlamıştı. Bu iç kargaşa Osmanlı Devleti için Türk birliği için karanlık, kapalı, yağmurlu bir hava gibidir. Fakat her yağmurlu havadan sonra güneş açar, ortalık aydınlanır, gök kuşağı (ebem kuşağı)çıkar. Osmanlı Devletinde de Çelebi Mehmet ve ardından oğlu Murat Bey, bu iç kargaşayı önlemişlerdir. Anadolu'da yağmur dinmiş, ebem kuşağı çıkmıştır, Osmanlı Devletine yeni bir can gelmiştir.

Bakış Açısı:

Anlatım Tutumu: Tavır koymayıcı, tasvir, tahlil ve tespit edici. Ancak, târihî roman olması itibarıyla tasvir ve tahliller yoğun değil.

Anlatım Şekli (Form) veya Anlatıcının Kimliği:

İfade Edilen Şahıs Zamiri: O ve Diğerleri

Anlatıcının Kimliği: Yazar anlatıcı

Anlatıcının Konumu: Hakim bakış açısı

Vaka Tertibinin Plânı:

Giriş: Sefil Ali ve Burçak'ın taht mücadelesini engellemek için Yıldırım Bayezıt'ın küçük oğlu Çelebi Mustafa'yı öldürmekle görevlendirilmeleri.

Gelişme: Sefil Ali ve Çerçi'nin Konya'ya gitmesi; Sefil Ali'nin Karamanoğlu'nun kolcularından kaçarak Ahmet Can'ın evine sığınması; Sefil Ali'nin Ahmet Can'ın kızı Serencam'a aşık olması; Ahmet Can'ın evindekilerin tutuklanması; Çerçi'nin Sefil Ali'den ayrılınca çerçicilik yapması; Değerinden pahalıya sattığı malın vicdan azabını çekmesi; Çerçi'nin Hacı Bayram Veli'ye intisab etmesi; Mustafa Bey'in yerine ortaya çıkan Düzmece Mustafa'nın ortaya çıkıp Osmanlı üzerine sefere çıkması; Çerçi'nin Sefil Ali ve yanındakileri kurtarması; Ahmet Can'ın ölmesi; Karamanoğlu'nun ve Bizans'ın iş birliğine girerek Osmanlı'yı çökertme faaliyetleri ;

Son: Karamanlı Bahadır Yüzbaşı'nın Osmanlı'ya katılması; Düzmece Mustafa'nın Bizans'a sığınmak için kaçması; Düzmece Mustafa olayının iç yüzünü ortaya çıkartmak için gerçek Mustafa Bey'le Horoz Dede'nin Bursa'ya gelmeleri;Burçak'ın yanlışla Mustafa Bey'i öldürmesi

Vak'a takdimi: Diyaloglarca zengin, yer yer monologlara baş vurulmuş, târihî roman.

Şahıs Kadrosu: Ebem Kuşağı romandaki şahısların sayısı onsekizdir. Bunlardan üçü kadındır. Çocukların yer almadığı eserde alp erenler önemli görevlerdedir. Sefil Ali, Ahmet Can, Horoz Dede, Çerçi, İbrahim Paşa birinci derecede fonksiyon sahibi kahramanlardır.

Zaman:

Olayların Zamanı (Aksiyon)

Kronolojik: Ebem Kuşağı romanındaki zaman, Çelebi Mehmet Bey'in son yılları ile oğlu Murat Bey'in onsekiz-ondokuz yaşları arasındaki süredir. Çelebi Mehmet'in tahta geçmesi ve Düzmece Mustafa isyanının bastırıldığı yıllar arası.

Geriye Dönüşlü: Zamanda bir daralma ve geriye dönüş yoktur.

Kozmik Zaman: "Koyun pazarının kışlık güneşini yemiş ağıl kokusunu ikisi de aynı anda görmez olmuştu." (s.133); İkindiye sallanan güneş tepe taklaktı;(s.68); "Sabah namazının yeğnilmesinde çekilmiş yol Besmelesi Horoz Dedeyi ilk defa hüzünlendirdi. Evinden ayrılmak istemeyen ama ayrılmasının şart olduğunu da bilen bir çaresiz yetimin gözlerinde düşüvermiş acayip iri gözleri Buhara'yı içmecesine gezindi, görebildiği kadar." (s. 71); "Yaradan yarattığını unutmuyordu; nerede olursa olsun, göklerde yahut yer yüzünde, görünene görünmeyene silmiş yarattıklarının umutsuzluğuna merhemini gönderecek zamana hazır olarak bekliyordu. Şu ikindi ezanı, süsülüp gelen yanık ve uykularda arınmış seslerde Tanrının iyileştirici merhemlerinden biriydi." (s115); İkindi ezanının güz güzellemesinde gezilen son çağrışını duymamak için sağır olmadığına" (s.116)vs.

Mekân:

Dar ve Geniş Mekân: Ebem Kuşağı romanında olayların büyük bir bölümü Konya'da geçer. Edirne ikinci derecede önemli bir mekândır. Bunlardan başka Bursa, Ankara, İzmit, Şam, Buhara, Zülfazıl Köyü gibi yerleşim merkezleri vardır.

11 . SABIR

Dünkü Türkiye dizisi : 11

Fatih üçlemesi: 2

Kimliği :

1. baskı, İstanbul, 1980, İrfan Yayınevi, 332 S.

2. baskı, İstanbul, 1981, İrfan Yayınevi, 332 S.

3. baskı, İstanbul, 1983, İrfan Yayınevi, 332 S.

4. baskı, İstanbul, 1989, İrfan Yayınevi, 332 S.

5. baskı, İstanbul, 1992, Veli Yayınları, 332 sayfa

7. baskı, İstanbul 1997, İrfan yayınları, 332 sayfa

I. DIŞ YAPI

Bibliyografik Künye: Mustafa Necati Sepetçioğlu, İrfan Yayımcılık, İstanbul 1997, 332 sayfa

Konu: Adâlet, metanet, doğruluk ve sabrın her engeli aşacağı, Osmanlı devletinin bu değerler üstünde daha da kuvvetli olacağı, devletin bekasında ve sağlam temeller üzerinde yükselmesinde manevî dünyaları büyük insanların rolü anlatılıyor.

Ana fikir (Tez, Mesaj, Yorum) : İnsanlar arzularına ancak çalışarak ve sabrederek ulaşabilir. (Adâlet, metanet, doğruluk ve sabır her engeli aşar. Her şeyin bir vakti vardır bunun için sabretmesini bilmek gerekir. Osmanlı Devletinin bu değerler üstünde daha da güçlü olacaktır. Devletin bekasında ve sağlam temeller üzerinde yükselmesinde manevî dünyaları büyük insanların da rolü büyüktür.)

Ana Çizgileriyle Vak'a (Olaylar Örgüsü): Horoz Dede adlı derviş, Bizans surlarının eteklerindeki Likos deresi kıyısındaki kulübesinde Ulubat'tan getirdiği Hasan isimli bir çocukla yaşamaktadır. Horoz Dede, Buhara'da karşılaştığı ve Anadolu'ya dönmesi için ikna ettiği Mustafa Bey'in yanlışlıkla öldürülmesinden dolayı içten içe kendini suçlamaktadır. Mustafa Bey'in yanında büyüyen, onun ölümüne bir türlü alışamayan Hasan'a Mustafa Bey'in yadigarı olduğu için derinden bağlanmıştır. Horoz Dede'nin Osmanlıların birliğini kuvvetlendirerek, Bizans'a galip gelmek tek arzusudur. İstanbul'un fethedilmesi için mücadele etmektedir.

Burçak'ın yanlışlıkla Düzmece Mustafa diye gerçek Mustafa Bey'i öldürmesi Sultan Murat'ı da çok üzmüştür. Fakat Düzmece Mustafa'nın yakalanması, üzüntüsünü biraz olsun hafifletmiştir.

Düzmece Mustafa olayının olumsuz etkilerinden kurtulabilmek için Bizans kuşatılmış, ama istenilen netice elde edilememiştir. İbrahim Paşa'ya göre Bizans'ı içten yıkmak daha kolay olacaktır. Sultan Murat, manevi desteğine ihtiyaç duyduğu Hacı Bayram Veli'nin Bizans'ın kuşatılmasına tepkisiz kalmasından endişe duymaktadır. Bizans kuşatmasını kaldırıp Karamanoğlu üzerine yürüme, Bu arada Hacı Bayram Veli'nin ziyaret edilmesi düşünülür. Ancak Hacı Bayram'ın gelmemesini dedikodu vesilesi yapanların bunu Osmanlı'nın birliğini yıkmak için kullanacakları endişesiyle vaz geçilir. Uygun bir lisanla Hacı Bayram'ı incitmeden Edirne'ye davet edilmesine karar verilir. Bu iş için Sefil Ali görevlendirilir.

Horoz Dede, yolda rastladığı üç sarhoşun manastıra doğru gittiklerini görünce manastıra herhangibir zarar verebilecekleri ihtimaliyle, manastırdakilere yardımcı olmak amacıyla, onlardan önce manastıra gider. Sarhoşlar manastıra gelince, onlara gitmelerini söyler. Fakat sarhoşlar, Horoz Dede'yi dinlemeyerek manastırı taşlamaya başlarlar. Bunun üzerine Horoz Dede sarhoşların üstüne yürür ve bir tanesi ölür. Bu olaydan sonra Horoz Dede ile manastırdakiler arasında sıkı bir dostluk başlar. Horoz Dede bir insanı istemeyerek de olsa öldürmenin vicdan azabını çeker.

Konya'da bıraktığı Serencam'a gitmenin yollarını arayan Sefil Ali, Sultan Murat'ın, Hacı Bayram'ı davet için Ankara'ya gitme emrini vermesinden büyük mutluluk duyar. Ankara'dan Serencam'a gidecektir. Serencam ve anası, Sefil Ali'yi bulmak ümidiyle uzun bir yolculuktan sonra Murat Bey'in çadırının önüne kadar gelmiş, bu defa da Yahudi Sivri Sakal Çakmak'ın tuzağına düşmüşlerdir. Sefil Ali'ye götürülmek vaadiyle kaçırılırlar.

Sefil Ali ve Horoz Dede'nin yanına verdiği yol arkadaşı Er Sinan Ankara'ya doğru yola koyulurlar. Sefil Ali Ankara'dan önce Konya'ya uğramak istediğini yol arkadaşına nasıl söyleyeceğini bilemez. Er Sinan'dan Serencam ve anasının Edirne'ye gittiklerini öğrenir, Edirne'ye geldiklerinde de kaçırıldıklarını duyunca çok üzülür.

Çerçi, Horoz Dede, Sefil Ali'nin arkadaşları, Serencam ve annesini bulabilmek umuduyla yoğun bir çalışma içine girerler.

Bahadır Yüzbaşı, yer altı faaliyetleri için Bizans'a gidecektir. Yanında değişik mesleklerden birkaç adamla birlikte Hasan'ı da götürecektir. Çerçi de onunla gitmek, daha önce yaptığı bir alışverişte Bizanslı sır kâtibinden aldığı ve vicdanını rahatsız eden fazla paraları geri vermek ve böylece sorumluluktan kurtulmak ister.

Osmanlı topraklarında hristiyan tebaaya da adâletle muamele edilmesinden en çok memnun olanların başında Sultan Murat gelir.

Hacı Bayram Ankara'dan Edirne'ye gelmiştir. Sultan Murat sıkıntılarından kurtulmuştur. Huzur içindedir. Fakat bir zaman sonra Hacı Bayram Veli'nin Ankara'ya dönmesi gerektiğini söylemesi Sultan Murat'ın üzülmesine sebep olur.

Sultan Murat'ın Hacı Bayram Veli'den Bizans'ı kuşattığını, gücünü esirgememesini, himmet etmesini istemesi üzerine, Hacı Bayram Veli ,herşeyin bir vakti olduğunu, sabretmesi gerektiğini, İstanbul'un fethinin Sultan Murat'ın beşiğinde büyüyecek olan oğluna nasip olacağını, fetih sırasında kendisinin değil, Akşemseddin'in, Sultanın yanında yer alacağını açıklar. "Bizans'ı almak bir yücelmeyse, Bizans'ı alanın babası olmak iki kere yücelmektir" der ve Ankara'ya doğru yola koyulur.

Serencam ve annesinin Bizans'a kaçırıldıkları tesbit edilmiştir. Horoz Dede ve Sefil Ali'nin Bizans'a gitmeleri kararlaştırılır. Bahadır Yüzbaşı, Serencam ve annesinin izini bulmuştur. Hazırlanan plan başarıyla uygulanmıştır, Serencam kurtarılır. Sefil Ali ve Serencam'ın nikâhları kıyılır ve Edirne'ye geri dönerler. Annesi, Sivri Sakal'ın esareti altındayken ölmüştür.

Sefil Ali'nin bir oğlu olur. Oğluna Yıldırım Bayezıt'ın beylerinden çok sevdiği Minnet Bey'in adını koyar. Oysa Serencam, babasının adını koymayı düşünmektedir. Sultan Murat da doğan oğluna babasının adı olan Mehmet'i koyar.

Hacı Bayram Veli de vaktin geldiğini söyleyerek Ak Şemsettin'i Edirne'ye gönderir.

Tahkiyenin Türü:Târihî Roman

Eserin Adı, Tematik Yapı İle İlgisi: Sultan Murat İstanbul'u almayı her şeyden çok istemektedir. Sultan Murat, Hacı Bayram Veli'den Bizans'ı kuşattığını,

gücünü esirgememesini, himmet etmesini istemesi üzerine Hacı Bayram Veli , herşeyin bir vakti olduğunu, beklemesi, sabırlı olması gerektiğini, İstanbul'un Fethinin oğlu Mehmet'e nasip olacağını, fetih sırasında kendisinin değil, Akşemseddin'in, Sultanın yanında yer alacağını belirtir. Sultan Murat'ın sabrı esere adını vermiştir: Sabır.

Bakış Açısı:

Anlatım Tutumu: Tavır koymayıcı, tasvir, tahlil ve tespit edici. Ancak, târihî roman olması itibarıyla tasvir ve tahliller yoğun değil.

Anlatım Şekli (Form) veya Anlatıcının Kimliği:

İfade Edilen Şahıs Zamiri: O ve Diğerleri

Anlatıcının Kimliği: Yazar anlatıcı

Anlatıcının Konumu: Hakim bakış açısı

Vaka Tertibinin Plânı:

Giriş: Hacı Bayram Veli'nin II.Murat ile konuşmasına kadar olan bölüm.

Gelişme: İbrahim Paşa'nın ölümü üzerine Halil Paşa'nın Edirne'ye çağırılmasına kadar olan bölüm.

Son: Fatih Sultan Mehmet'in doğması ve Ak Şemsettin'in ona hoca olarak gönderilişi.

Vak'a takdimi: Diyaloglarca zengin, yer yer monologlara baş vurulmuş, târihî roman.

Şahıs Kadrosu: Dünkü Türkiye dizisinden Fatih Üçlemesi'nin ikinci kitabı Sabır'da da zengin bir şahıs kadrosu vardır. Şahıslar çok değişik meslek sahibi insanlardır. Horoz Dede derviş, Hacı Bayram Veli, ak şemsettin tarikat ehli, sefil Ali gaza adamı, Sivri Sakal Çakmak tüccar, İbrahim Paşa devlet adamı, bütün bunların etrafında gelişen olayların şekillenmesinde kadınlar önemli görevler üstlenmemişlerdir.

Zaman:

Olayların Zamanı (Aksiyon)

Kronolojik: Sabır'da zaman 1422-1432 yılları arasındaki on yıllık süredir. Sultan II. Murat dönemindeki olaylardan kesitler verilmektedir.

Anlık Dönüş (Flashback): Hatırladıkça da iki ayağının ikisi birden o kudurmuşluğun öfkelerinde çatırdıyordu hâlâ, aradan bunca zaman geçmiş iken."(s.50); "Bir terslik vardı, Murad Beğ de farkındaydı; su akışında zaman yüzü yosun perlenmesinde tıkanıp kalmış, ne ileri gider olmuş ne de geriye dönmüştü. Belki de bir geriye dönüştü, dedesi Yıldırım Bayezıt Han zamanından kalma bir parçaya; o parça da tıpkı o vakitler olduğu gibi bu Bizans surları önünde, hemen hemen aynı yerde sağda denizden başlayıp solda denize kadar uzanan bu Urumeli kara şeridi boyunca yerleşmiş ordunun üstüne gerilmişti; ..."(s.27);

Kozmik Zaman: "Sivri sakal Çakmak ise üç gün görünmedi."(s.119); "Hemen hemen bir hafta kadar Çerçinin yanına kimseler varamadı. Surat asık, kaşlar inmiş göz üstüne, kırçıl sakal diken tohumlarında uçuşacak yel arardı; burun dersen çeneye abanmış, çene ise tir tir titremekte." (s.119); "Yenilmiş olsaydı asılacak olan bunlardı; mayıs güneşinde mayıs ağaçlarının bir dalından sarkan bunlar olacaktı." (s.28) vs.

Mekân:

Dar ve Geniş Mekân: Daha önceki romanlarda oldukça dağınık olan mekân unsurunun toparlandığı görülür. Fakat bu tek merkeze veya tek kapılı mekâna inmiş demek değildir. Edirne, Horoz Dede'nin Likos deresindeki tekkesi, Konya, Ankara, Bizans olaylarının geliştiği yerleşim merkezleridir.

12- GECE VAKTİNDE GÜN DÖNÜMÜ

Dünkü Türkiye dizisi: 12

Fatih üçlemesi : 3

Kimliği:

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

1. baskı, İstanbul, 1980, İrfan Yayınevi, 378 S.

2. baskı, İstanbul, 1981, İrfan Yayınevi, 378 S.

3. baskı, İstanbul, 1983, İrfan Yayınevi, 378 S.

4. baskı, İstanbul, 1989, İrfan Yayınevi, 378 S.

5. baskı, İstanbul, 1992, Veli Yayınları,

7.baskı, İstanbul, 1997, İrfan Yayınları, 378 sayfa

Bibliyografik Künye: Mustafa Necati Sepetçioğlu, Gece Vaktinde Gündönümü, İstanbul, 7. Baskı (1997), İrfan Yayımcılık, 378 sayfa

Konu: Fatih Sultan Mehmet'in azmi, dirayeti ve târihî misyonu, İstanbul'un fethini hazırlayan sebepler; fethin mânâ ve önemi anlatılıyor.

Ana fikir (Tez, Mesaj, Yorum) : Hiçbir sıradan toprak terlerle ve emeklerle yoğrulmadıkça zahmetlerle ve göz nurlarıyla pekiştirilmedikçe yücelip vatanlaşamaz. Sıradan bir toprağın vatan olabilmesi için terler, emekler gerekir. Büyüyüp kuvvetlenip devlet haline gelmek alplarla, alp erenlerle , velilerle yek vücut halinde savaşmakla mümkün olmuştur.

İnsanı yücelten boyu posu değil, idealleri, azmidir; insan ideal sahibi olunca çocuk yaşta da olsa pek çok insanın önüne geçer, büyük başarılara imza atar.

Ana Çizgileriyle Vak'a (Olaylar Örgüsü) Sultan II. Murat'ın küçük oğlu Mehmet'in eğitimiyle Manisa'da hocaları, Molla Gürani ve Akşemseddin ilgilenmektedir. Mehmet sık sık derslerden kaçıp şehrin civarında dolaşmaktadır. Yine dersten kaçtığı bir gün şehrin kenarındaki bir tavuk mağarasına girer. Tavuk yetiştiricisi adamla tanışır. Adamın ileride sorun çıkartabilecek olan güçlü horozları öldürmesi Mehmet'i çok etkiler. Dersten kaçtığı zamanlar hocalarından Akşemseddin, Mehmet'i arayıp bulurken, Molla Gürani bulunduğu yerde beklemeyi tercih eder. Ak Şemsettin'in yumuşaklığına karşın Molla Gürani sert bir yapıya sahiptir.

Ak Şemsettin, İstanbul'u almanın Mehmet'e nasip olacağına inanmakta ve Hz. Muhammet'in İstanbul'un bir gün mutlaka fethedileceğini müjdeleyen hadisini ezberleterek ona göre yetiştirmektedir.

Ersinan, Mehmet'in ve Sefil Ali'nin oğlu Minnet'e askerî eğitim vermekte, ata binmeyi kılıç kullanmayı öğretmektedir.

Mehmet, medresede diz üstü oturup ders dinlemeyi sevmez. Gezmeyi, dolaşmayı, ata binmeyi daha çok sever. O öğrendikleriyle gördüklerini bütünleştirmeye çalışmaktadır. Bir gün Molla Gürani'ye ters cevaplar verir. Bu gibi eğitimin padişah olacak ağabeyine verilmesinin daha iyi olacağını söyler.

Sefil Al'nin oğlu Minnet ise babasının karşı çıkmalarına rağmen medrese eğitimi görmek ister. Sefil Ali, oğlu Minnet'in iyi bir yiğit olmasından yanadır. Serencam da oğlunun ilim sahibi olmasını ister. Mehmet'le at yarışına kalkışan Minnet, Mehmet'in kendisine çarpmasına izin verir. Attan düşer ve topal kalır. Konya'ya medrese eğitimi görmeye gider. Sultan Murat, Sefil Ali'ye oğlunun yanında olmak isterse Konya'da dirlik vermeyi teklif eder. Ancak Sefil Ali bunu kabul etmez. Serencam da Minnet'in peşi sıra Konya'ya gider. Oğlu ve karısı giden Sefil Ali yalnız kalır. Yalnızlık büyük acılar verir.

Mehmet'in ağabeyi veliaht Alaaddin'in ani ölümü bütün dünyalarını Alaettin üzerine kuran Sultan Murat ve vezir-i azam Çandarlı Halil Paşa şaşkına dönerler. Sultan Murat kendi beşiğinde büyüyen çocuğun Alaettin değil de Mehmet olduğunu öğrenir. Ağabeyinin ölüm haberini alan Mehmet'te büyük bir değişiklik olur, uysallaşır, daha azimli ve çalışkan olur.

Sultan Murat, padişahlığı on iki yaşındaki oğlu Mehmet'e bırakıp Manisa'ya yerleşir. Mehmet, Edirne'de devletin başına geçer. Sefil Ali ve arkadaşı Çerçi bir kalp krizi sonucu ölürler ve Manisa'ya defnedilirler. Sefil Ali'nin ölümüne en çok üzülen iki kişi vardır. Hanımı Serencam ve Mehmet Bey.

Çandarlı Halil Paşa, Sultan Murat'ın devleti bırakıp Manisa'ya çekilmesi, tahtını çocuk denecek yaştaki oğlu Mehmet'e bırakması karşısında huzursuzdur. Ne yapacağını bilemez haldedir. Sadarette kalabilmenin yollarını arar.

Batı alemi Osmanlı'nın başına çocuk yaştaki birinin geçtiğini öğrenmiş, yeni bir haçlı seferi hazırlığına girişmiştir.

Mehmet Bey, tehlikenin büyüklüğü karşısında Çandarlı Halil Paşanın da telkinleriyle babasına sultansa devletin başına geçmesini, değilse orduya katılmasını emreder.

Manisa'da bulunan Sultan Murat, derhal Edirne'ye gelir ve sorumluluğu üzerine alır. Haçlı tehlikesi bertaraf edilmiştir. Çandarlı gelişen hadiselerden memnundur. Varna'da zaferin kazanılması Sultan Murat'ı ve oğlu II. Mehmet'i sevince boğar. Sultan Murat, devleti oğluna bırakarak tekrar Manisa'ya dönmek ister ancak Çandarlı Halil Paşa, Mehmet Bey'i kandırarak babasını sultanlıkta kalması konusunda ikna etmesini sağlar.

Mehmet, Manisa'ya çekilir. Bir müddet sonra, Sultan Murat'ın ölüm haberi Mehmet'e ulaşır ve devletin başına geçmek için Edirne'ye gelen Sultan Mehmet kısa zamanda hakimiyeti eline alır.

Bahadır Yüzbaşı, Bizans'ta yer altı çalışmalarını başarıyla sürdürmektedir. Yüzbaşının en büyük yardımcılarından biri Hasan'dır. Hasan da serpilmiş bir yiğit olmuştur.

Horoz Dede, Bizans'tan gelen Bahadır Yüzbaşı ve Cebe Ali'yi ağırlamanın mutluluğunu yaşar, Yüzbaşıya, Çandarlı'nın bazı oyunlar peşinde koştuğunu anlatır. Çandarlı, Sultan Mehmet'i soyunu kurutmaktan korktuğu için sevmemektedir. Bizans elçilerinin maddî menfaat karşılığında kendilerinden olmalarını istemeleri, Çandarlı'nın tepkilerine yol açar.

Elçileri kabul eden Sultan Mehmet Çandarlı'nın aksine onlara iyi davranır, isteklerini kabul eder. Bu durum Çandarlı'yı ve Molla Gürani'yi şaşırtır. Üzüntülerini Mehmet Bey'e karşı açıkça ifade eden Çandarlı'ya "Lala, ya ben Bizans'ı alırım, ya Bizans beni alır." Cevabını verir.

Sultan Mehmet'in bütün düşünceleri Bizans üzerinedir. İstanbul mutlaka fethedilecektir. Fakat daha önce Karamanoğlu belası bertaraf edilmeli, Mora çökeltilmelidir.

Çandarlı Halil Paşa, Sultan Mehmet'in İstanbul'un fethi için yaptığı çalışmaları görünce onun bir dahi olduğunu anlayamamış olmanın ve çocukken oynadığı oyunla sultanlıktan etmiş olmanın pişmanlığını ve üzüntüsünü duyar. Devleti uğruna başını vermeye hazır olduğunu belirtir. Sultan Mehmet, Çandarlı'nın başını verme teklifini reddeder. Devletin birlik ve beraberliği için küçük kardeşlerinin ortadan kaldırılmasını ister.

Bir taraftan da Anadolu Hisarı'nın karşısında, Rumeli Hisarının inşaatı devam etmektedir. Çalışanlar arasında bir kadın ve yanında bir çocuk vardır. Bahadır Yüzbaşı bunları tanır. Sefil Ali'nin karısı Serencam ile oğlu Minnet, Ahmet Can ve Sefil Ali'nin yerlerine çalışmaktadırlar. Hisarda çalışanlardan bir başkası da Müslüman olan Sır Kâtibidir. Bizanslı Sır Kâtibi, şahit olduğu bir mahkemede Müslüman Türk'ün adaleti karşısında derinden etkilenmiş ve Müslüman olmasında bu hadisenin etkisi büyük olmuştur.

Bizans'tan gelen elçileri huzuruna kabul eden Sultan Mehmet, Çandarlı ve Bahadır Yüzbaşıyı da çağırmıştır. Elçiler, imparatorun hisarın inşaatının durdurulması ricalarını iletmişler, red cevabı almışlardır. Bütün hazırlıklar tamamlanmış, Bizans kuşatılmıştır. Horoz Dede ordunun içinde ihtiyar ve yorgun bedenine bakmadan çalışmaktadır. Papanın yardım yüklü gemileri engellenememiş, fakat İstanbul için yapılan planlarda bir aksilik olmamıştır. Sultan Mehmet; beyler, paşalar, ağlarla toplantı yapıp, Peygamberimizin hadisinin çok yakında gerçekleşeceğini müjdelemiştir.

İstanbul'un fethi için gerekli bütün hazırlıklar tamamlanmış, gemiler gece yarısı kızaklarla karadan denize indirilmiştir. Ordu bütün gayretiyle burçları döverken, Hasan burçlara tırmanmıştır. Oklanır ama sancağı yere düşürmez, Barak Ağa yetişir. O da vurulunca başkaları alır, sancak elden ele dolaşarak lâyık olduğu yere dikilir.

Ulubatlı Hasan son nefesinde ezan okumağa çalışmaktadır. Kapı açılmış asker surlardan girmeye başlamıştır. İlk girenlerden biri de Horoz Dede'dir. Artık, İstanbul fethedilmiştir. İstanbul'u fetheden kutlu padişah da Fatih Sultan Mehmett'tir...

Tahkiyenin Türü:Târihî Roman

Eserin Adı, Tematik Yapı İle İlgisi: Gün dönümü ile yeni güne başlanır. Her taraf aydınlanır, karanlıklar son bulur. Özellikle gün dönmeden önceki karanlık daha koyudur. Sultan Mehmet de İstanbul'un fethi ile çağ açıp çağ kapatmıştır. Ortaçağ karanlığını kapatıp yeni aydınlık bir çağ açmıştır. İstanbul'un fethi ile insanlığı aydınlığa kavuşturmuştur yani gün dönümü olmuştur. İstanbul, Ortaçağın karanlığından, Bizans'ın geri kalmışlığından kurtarılıp unutulmayacak bir şehir haline getirilmiştir. İstanbul'un fethinin en önemli noktası gemilerin gece vaktinde karadan denize indirilmesidir. İstanbul'un fethi gece vaktinde gün dönerken başlamıştır. İstanbul'un fethini anlatan bu eser, İstanbul'un fetih anının adını almıştır: Gece Vaktinde Gün Dönümü

Bakış Açısı:

Anlatım Tutumu: Tavır koymayıcı, tasvir, tahlil ve tespit edici. Ancak, târihî roman olması itibarıyla tasvir ve tahliller yoğun değil.

Anlatım Şekli (Form) veya Anlatıcının Kimliği:

İfade Edilen Şahıs Zamiri: O ve Diğerleri

Anlatıcının Kimliği: Yazar anlatıcı

Anlatıcının Konumu: Hakim bakış açısı

Vaka Tertibinin Plânı:

Giriş: Olay Şehzade Mehmet'in dersten kaçıp, bir tavuk mağarasına girmesi ve mağarada tavuk yetiştiren adamla tanışması ; adamın ileride sorun çıkarabilecek güçlü horozları öldürmesi ile başlar. Bu olay Mehmet'in daha sonra kardeşleri karşısında alacağı tavra yol gösterici olur. Ak Şemsettin'in Mehmet'i İstanbul'u almaya hazırlaması; Mehmet'in Molla

Gürani ve Akşemsettinden ilim tahsil etmesi; Ersinan'dan ise at, kılıç, kalkan vs. eğitimi alması anlatılmaktadır.

Gelişme: Sefil Ali'nin oğlu Minnet'in medrese eğitimi görmek istemesine karşı çıkması; Minnet'in Mehmet'le çarpışması sonucu attan düşüp topal kalması, Sefil Ali'nin bu duruma çok üzülmesi, Mehmet'in ağabeyi veliaht Alaettin'in ani ölümü, dünyalarını Alaettin üzerine kuran Sultan Murat ve vezir-i azam Çandarlı Halil Paşa'nın şaşkınlığı, Sultan Murat'ın tahtı Mehmed'e bırakarak Manisa'ya çekilmesi; bir çocuğun tahta geçmesinin özellikle Halil Paşa olmak üzere paşalar ve beyler üzerindeki şok etkisi; düşmanın bunu fırsat bilerek yeni bir haçlı seferi düzenlemeleri; Mehmet'in babasını ordunun başına çağırması; Halil Paşa'nın oyunlarıyla Mehmet'in tahtı babasına devretmesi; Sefil Ali ve Çerçi'nin aynı anda ölmesi; Sultan Murat'ın ölümüyle Mehmet'in ikinci defa tahta oturması anlatılmaktadır.

Son: İstanbul'un fethi için gerekli hazırlıkların yapılması; gemilerin gece yarısı karadan denize indirilerek İstanbul'un fethedilmesi ile olaylar sona erer.

b-Vaka takdimi: Diyaloglarca zengin, yer yer monologlara baş vurulmuş, târihî roman.

Şahıs Kadrosu: Gece Vaktinde Gün Dönümünde şahıs kadrosu oldukça zengindir. Fatih, Sultan Murat, Akşemseddin, Molla Gürani, Ersinan, Çandarlı Halil Paşa, Mükrime, Bizans'ın Elçileri, Sarıca Paşa, Musluhittin, Minnet, Ulubatlı Hasan, Horoz Dede, Yüzbaşı Bahadır, vd.

Zaman:

Olayların Zamanı (Aksiyon)

Kronolojik: Gece Vaktinde Gündönümü romanındaki zaman 1440-1453 tarihleri arasındaki onüç yıllık bir süreyi içine alır. Eser, Manisa'da sekiz

yaşlarında bir çocuk olan II. Mehmet'le başlar. Kronolojik olarak devam eder ve İstanbul'un fethiyle sona erer.

Geriye Dönüşlü: Eser, geriye dönüşlerle başlar. "Meşveret vardır deyü çağrıldıklarında düşündüler ki..." adını taşıyan birinci bölümde geriye dönülerek yaşanılan olaylar verilir. Kişilere göre geriye dönüşler yapılır.

Anlık Dönüş (Flashback): "Minnet dedi alnına vurarak Sultan Mehmet; bre nerdedir şimdi? Ayağını sakatladıydık, vah, Sefil Ali demesen aklıma gelmeyecekti..."(s262) v.s.

Kozmik Zaman: "Ekim sonu sıcağını salıp durduğu öğle üstü güneşine doymuş bir kınalı toprak buğulanması..."(s.9); "Manisa'nın şu Ekim güneşinde yalım yalım yanan tabiatını, birileri belki de hasta gönlünün irinlerinde mahvetmek niyetiyle..."(s.13); "Kış soğuğunda her vakit büzülüp kalan adam kar dememiş, kış dememiş soğuğu hiçe sayıp dışarı çıkmış..."(s.70); "O gün martın son günüydü. İlk yaz,umulandan çok daha önceleri göz kırpması gerektiği halde, gecike gecike gecikmiş bu günleri bulmuştu..."(s79); "Nisanın mayısa ulaşmış gecesi misk gibi kokuyordu."(s288) "Hava güzel, mayıs gecesi alabildiğine sere serpe."(s348) v.s.

Mekân:

Dar ve Geniş Mekân: Mekan geniş olarak Osmanlı topraklarıdır. Önce Manisa, daha sonra Osmanlı devletinin başkenti Edirne'nin önemli bir yeri vardır. Gelibolu, Marmara, Olayların bir kısmı da Likos deresi ve civarıyla Bizans'ta geçer.

Dar mekân, tavuk mağarası, Sultan Mehmet'in çalışma odası, Mese Caddesi, Yalnızlar Zaviyesi, han, Manisa'daki sultan sarayı, saray.

2. ESERLERİN DİL VE ÜSLÛBU

Dil ve üslûp eserlerde gerçeğimsi yapıyı geliştiren bir unsurdur. Eserlerinin dili sade ve akıcıdır. Yazarın şiirli bir üslubu var, bu da târihî romana destan havası vermektedir. Devrik cümlelere çok fazla yer veriliyor. Bunun şiirli bir anlatım ve ahengi sağlama isteğinden kaynaklandığını söylemek mümkün. "Bir yurdum olsun istiyorum artık" (Anahtar, s45); "Son günlerde, olur olmaz yerde hem de Süleyman Şah'ın beynine beynine çakılıyordu sanki bu iki söz"(Anahtar, s289) vs.

Eserlerde mahalli ve arkaik kelimeler kullanılıyor. Ancak bu kelimeler genel olarak akışı bozmuyor. Yazı dilinde olmayan ama konuşma dilinde yer alan kelimelere yer veriliyor. Tepik, eyi, he mi, vs. Kapı romanına kadar yerleşim merkezlerinin eski adları yer alıyor. Kapı romanından itibaren diğer romanlarda Türkçeleşmiş şekilleri kullanılıyor.

Kitapların arka kapağında, sanat adamları ancak yeryüzünü güzelleştirebilmek uğrunda, çirkinde bile mevcut olan bütün güzellikleri insanların gönül gözünde yerleştirmek için çaba sarf etmek mecburiyetindedirler. Yeryüzünün güzelleşmesi dünkü, bugünkü, yarınki çabaların senteziyle olur. Yazılıdır. Yazar işte bunu vermeye çalışmıştır. Basit olayları en güzel kelimeleri seçerek anlatmıştır: "Nar tanelerini oynaştığını, kabuklarında narların çatladığın duyar gibi oldu. Öyle geldi ki yeni bir dünya oluşmakta ve bu dünya da çatlayan nar kabuklarından oynaşmakta olan nar tanelerinin suyu hemen sızacak, damlayacak, yağacak... Narlar iri, kıpkırmızı; içleri ballı mücevherlerle tıka basa doluydu.... " (Gece Vaktinde Gün Dönümü s.7)

"Göğü suya indirmiş bir maviliğe vuran nisan güneşi mayısa yaklaşmış olmanın heyheyinde misklenmiş; o yakada da bu yakada da toprağı tümüyle yeşile kesmiş bir ilk yaz, yeni yetme bir doğru gökyüzü, boğazın mavi suyunu da emmenin esrüklüğünde bir allı morlu uçuşlara vermiş ki kendini gel de yerinde dur. Gel de özün fışkırıvermesin bahar yellerine, gel de deli divane olup

kanatlanma! " (s.275) Buna benzer pek çok alıntı yapabiliriz. Eserlerde sanatı sanat, edebiyatı edebiyat yapan güzellikleri buluruz.

Ak Şemsettin, giydiği aklığın, topraklanmasından korkmadan hantal kapının az beri yanında bağdaşını kurdu, önünde bir karış ötesini de Mehmet'e gösterdi, yarın yoğun sustuğu bir vakit oldu; kuş kanadını çırpsa duyulacak, vaktini şaşırsa da incecik seher yeli geliverse inceliğini duyuracaktı, ısınmış gün ışıkları öylesine bir sessizliği salındırdı. "(s.40) Kullanılan kelimeler, kelime grupları, sıfatlar... vs özenle seçilmiştir.

3.3. DÜNKÜ TÜRKİYE DİZİSİNDEKİ ESERLERİN GENÇLİK EDEBİYATI VE EĞİTİM DEĞERLERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Sepetçioğlu, eserlerinde eğitim politikamızın odak noktasını oluşturan millî kültürün motiflerini işlemiş, bunun temel unsurlarının yaşanan hayatla ilgili noktalarını belirlemiştir.

Edebiyat hayatı, toplumumuzun benliğinin, kimliğinin ve kişiliğinin göstergesidir. Kültürün "bir milleti millet yapan, diğer milletlerden ayıran millî ve manevî değerlerin tümü" olduğunu ifade eden Sepetçioğlu, millî kültürü bir milletin kimliği olarak vasıflandırıyor.

"Bizim kültürümüz aynı zamanda vatanımızdır. Bizim vatanımız aynı zamanda kültürümüzdür. Bunu devlet ve millet bütünlüğümüzün kültürümüz, kültürümüzün devlet ve millet bütünlüğümüz olduğu şeklinde söyleyebiliriz."([3]) diyen ve eserlerinde bu hususu titizlikle işleyen Sepetçioğlu, vatan, millet ve devlet sevgisini okuyucusuna eserleri aracılığıyla kazandırmaya çalışıyor.

Eserler, Türk târihînin en muhteşem zaferlerini ve bu zaferlerde payı olanları gözler önüne seriyor. Mesela Gece Vaktinde Gün Dönümü'nde İstanbul'un Türkler için nasıl bir tutku olduğu anlatılıyor. Bu zaferi gerçekleştirenler, adaletiyle hoş görüsüyle, sevgisiyle Türktürler. Bunlar Türk kimliğiyle yoğrulmuşlardır. Eserdeki kahramanlar birey olarak birbirlerinden çok farklıdırlar. Fakat millî ve kültürel kimliklerini oluşturan Türklüklerinde birdirler. Bu diğer eserlerdeki kahramanlar için de geçerlidir.

Dili sade ve akıcı, gençleri kendine çekebilecek niteliktedir. Dilin akıcılığı, konuların ele alınışıyla eserler, gençlerin okuma alışkanlığını ve edebî zevkini geliştirebilir. Gençleri estetik bakımdan eğitecek kadar sanat değeri yüksek değildir. Bunda eserlerin târihî roman olmasının rolü büyüktür. Yazar, bazı târihî gerçekleri anlatmak zorundadır. Bu da ister istemez yazarı bağlamaktadır. Ancak yine de bu gerçekler etkili bir şekilde anlatılmıştır.

([3]) Ethem ÇALIK: sayfa 29

Târihî şahsiyetler canlı bir şekilde yaşatılmıştır. Alparslan çocukluğundan Malazgirt zaferine kadar, Osman Bey, ergenliğinden ölümüne kadar, Sultan Mehmet küçüklüğünden başlayarak fethe kadar anlatılmıştır. Melikşah, Süleyman Bey, Çaka Bey, Orhan Bey, Yıldırım Bayezıt, Çelebi Mehmet, Sultan Murat vd. tüm canlılığıyla eserlere yansımıştır. Neyi istedikleri, ömürlerini neye adadıkları hissedilir. Bu duygular onlarla yaşanır. İçinde bulundukları durumlar, psikolojileri çok canlı bir şekilde verilir.

Olaylar çok hızlı gelişir. Hayalî kahramanlar eserlere ayrı bir canlılık verir: Sav Tekin, Yağmur Bey, Rahman Bey, Sefil Ali, Yüzbaşı Bahadır, Minnet, Çerçi .... vs. Bunlar olayların gizli kahramanlarıdırlar.

Sepetçioğlu'nun Dünkü Türkiye Dizisindeki târihî romanlarında gençlerin kendileriyle özdeşleştirebileceği kahramanlar, alplar, veliler ve alperenlerdir.

Kilit romanında, Selçuklular'daki atabeylik ve Osmanlılar'daki lala sisteminin ilk örneği olarak Sarı Hoca'yı görürüz. Eserde karşımıza ileride büyük adam olacağının işaretleri verilen öğrenci çocuk Alparslan ve eğitimci Sarı Hoca çıkar. Romanda bilginin üstünlüğü, eğitimin değeri Sarı Hoca'nın ağzından anlatılır. Alparslan'a ferdî ders veriliyor. Öbür çocuklar oyun oynarken ki buna Alparslan'ın ağabeyi Kavurt da dahil. Bu durum bizde üstün zekalı çocuklara özel ders verilmesi fikrini doğuruyor.

Bugün sınırlı da olsa üstün zekalı çocuklar için özel eğitim verilmeye çalışılıyor. Alparslan'ın özel ders alması gerektiğini, özel vasıfları olduğunu Sarı Hoca'nın düşüncelerinden anlıyoruz. Sarı Hoca, Alparslan'a nasıl iyi bir lider olacağının temellerini daha dokuz yaşındayken atıyor. Alparslan'ı Sarı Hoca sultanlığa, Sav Tekin de alplığa hazırlıyor. Akça Koca, Kilit romanındaki Sav Tekin Bey'in misyonuyla Konak'ta Osman Bey'i; Çatı'da Orhan Bey'i yetiştiriyor. Osman Bey, manevî yönünü, Kumral Dede, Şeyh Edebali gibi dervişlerle tamamlıyor. Orhan Bey'in yanında ise Geyikli Baba var. Bu Atlı Geçide Gider'de İne Bey, Bayezıt'ı sultanlığa hazırlıyor. Ancak üstlendiği misyon Sarı Hoca'nın değil, Sav Tekin'in misyonudur. Bayezıt'a mânâ eğitimi verilmesi

belirgin şekilde ifade edilmiyor. Bayezıt, kitaplara yakın bir çocuk olarak görünmüyor. Bunu babası Sultan Murat, bir bey için eksiklik olarak düşünüyor ve endişe duyuyor. Sultan İkinci Mehmet, Ersinan, Akşemsettin ve Molla Hüsrev tarafından yetiştiriliyor.

Sarı Hoca, Sav Tekin'e "açmasını öğretemediğin kilit çocuğa verilmez" (s.14) der. Buradan öğrettiğimizi çocuktan beklemeliyiz düşüncesini çıkarabiliriz. Çocuğun özellikleri bilinmeden yapılan eğitim eksiktir. Çocuğun eğitiminin, gelişmesiyle bağlantılı bir şekilde oluşturulması gerekir. Çocukları anlamak için onların nasıl büyüdüklerini anlamak gerekir.

Sepetçioğlu'nun romanlarında çocuk gelecek, demek milletin bekası demek, umut demek... Çocuk her şeyden daha değerli. Nitekim Kilit'te Sarı Hoca baskından kurtulmuş kadın ve çocukları görünce "bu yıkıntıda, içinde bir umut ışığı belirdiğini fark etti." ve kadınlara seslendi :" Çocuklarınıza sıkı sarılın, üşümesinler, çocuğu ölen kadın yanıma gelmesin, çıkıp gitsin aramızdan. Ne demeğe gelir bu söz kafanıza dank etsin. Belki eli kılıç tutanlarımızdan kimse sağ dönemez. " (s.20)

Bu Atlı Geçide Gider'de Bayezıt da yaşından büyük davranışlar sergileyen bir çocuktur. Kendisini takip eden lalası İne Bey'e "Neden beni gözledin İne Bey? Bize yalnızlık haram mıdır yoksa yasak mı çıkartıldı yalnızlığımıza? Yaşından çok öte, yaşını beğenmez bir yadırgamada öfke doluydu."(s.40)

Çatı'da da Orhan büyümüş küçülmüş çocuklardandır. Akça Kocanın yanında oturan Osman Beyin oğlu Orhan, çocukluktan kurtulmamış bir evecenlikte iki diz üstünde doğrulup sesin geldiği yere doğru baktı. (12) Orhan'ın sözü hem çocukça hem iri yarıydı: "Azın başındakine bakılır; ya çok görülür ya eyice az görülür!" Akça Koca, "Orhan'ın konuştuğuna inanamıyordu. İçinden: "Bu Kayı soyu tekin değil" diye geçirdi; "En küçüğü dört yüz dirhem; şuna bak hele... dün doğdu bugün ne demekte?" (255)

Atros Hisarının alınması için Orhan en mantıklı yolu söyler ancak Akça Koca çocuk diye önemsemez. "Erken davranıldı; beklemedik... Orhan Bey'in dediği yapılıp doğrudan asma köprü tutulsa, kapı alınsaydı iş yine biterdi ya Akça Koca çocuktur diye kulak asmadı bir yol; olan oldu bir kere üstünde durmak işe yaramaz..." (281)

...Akça Kocanın şevklenişi duyuldu: "Hahay!.. Aslana bak sen Mürsel'in üstüne nasıl vardı Rahman'ı nasıl göğüsledi heyyy bre Orhan helâl olsun, bu kadar!" (300)

Bu Atlı Geçide Gider'de Bedrettin, annesinin ve babasının verdiği farklı kültür nedeniyle büyük bir kültürel çatışma yaşıyor. Anne şefkatiyle hristiyanlığı, baba otoritesiyle de müslümanlığı özdeşleştiriyor. Babanın verdiği dinî eğitimi anne örseliyor. "Onun dinine bakma sen Bedrettinim. İsamız yalan söylemez. Seni bana İsamız geri getirdi. Dervişlerin elinden İsamız aldı kurtardı." Sözlerine karşılık Bedrettin "Hayır, Kara Mustafa'ydı adı." Dedi. "Anası Bedrettin'in sayıkladığını sandı. Köşedeki perdeyi gidip çekti; ardından çıkan biri haçtaki İsa'yı, öteki Meryem'in boynu bükülüğünü gösteren tasvirlerin orta yerinde duran mumu yaktı. Diz çöküp önlerinde mırıl mırıl bir duaya daldı. Bedrettin yatakta, anasını, yarı karanlık bir düşü seyreder gibi seyretti."(s.139) Nasıl devlet iki başlı olmazsa, iki başlılık devleti yıkarsa, ferdin eğitiminde de bir standardın olması gerekir. Eğitimdeki iki başlılık da ferdin felaketine neden olmakta. İnsanlar yitip gitmektedir. Bedrettin'in arayışlarının temelinde de bu iki başlılık yatmaktadır. İki ayrı dinî kültürle yetiştirilen Bedrettin, tabir yerindeyse iki cami arasında bînamaz kalıyor. Kendisine yardım edecek birilerini bulamayınca inkar noktasına geliyor ve sonunda ahirete inanmıyor.

Kara Mustafa, Bedrettin'i yanında bırakmasını teklif eden Somuncu Baba'ya Bedrettin'i veremeyeceğini ancak isterse Doğan'ın yanında kalabileceğini belirtir. Bunun üzerine Somuncu Baba: "Kimini alırsak yazık ederiz yanımıza oğul Mustafa dedi. Kimini de salarsak yanımızdan yazık ederiz. Doğan oğlumuzu alırsak yazık edeceklerimizdendir. O at sırtına yakışır, eli kılıç ister, sesi buyurmak için çıkar çıkarsa. Bedrettin onun gibi değil, eli kaleme

gideceğe benzer, kafasının içi kaçıyor. Gel gelelim bir sürü gerekler sıraladın yazık. O kadar çemberi kırmak kolay değil. Dileyelim de Bedrettin'in eli kaleme varmasın, tavsız fırınlara düşmesin. "(s.17)

Ferdin fıtratına göre eğitim vermenin gerekliliği üzerinde duruluyor. Ancak bazen devlet düzeni, töreler, bunun önüne geçebiliyor.

Sepetçioğlu'nun romanlarında en çocuk kahraman Ecevit'tir. Ecevit, tiplemesine çok fazla yüklenildiği kanaatindeyim. Ecevit'in çocukluğundan itibaren en büyük sancısı 'var sayılmak'tı. Birilerinin onun da varlığından haberdar olmasının istiyordu. Kimsesiz çocukların var sayılmak sancılarını dile getirmek açısından güncel bir olayla irtibatlandırarak meseleyi izah etmek mümkün. İlkokula giden yeğenim yetiştirme yurdunda kalan bir arkadaşını yeni yılda yemeğe davet eder. Özel bir günde aile ortamının sıcaklığını hissetsin diye çocukların sevebileceği yemeklerden hazırlanır. Yeni yıl hediyesi bir de çorap alınır. Arkadaşı yeğenimden bu çorabı sınıfta vermesini ister. Yeğenim "Neden" diye sorunca "Arkadaşlarım, beni önemli saysınlar diye" cevabını verir. Ecevit'in çocukça kaçışı da birilerinin kendisini önemli saymasını istemesinden kaynaklanıyordu. Ana yok, baba yok. Çocukça yaramazlıklarına tahammül eden yok, Kara Mustafa'nın öbür adam ufağı çocuklara gösterdiği hoşgörüyü Ecevit'e göstermemesi belki de onun sonunu hazırlıyor.

Kaçan bir çingene çocuğun bile hayatı Sultan tarafından düşünülüyor, Ecevit'in bulunamayışı Sultan Murat'ı endişelendirir. "Başına bir iş gelip telef olduysa günahını kim yüklenecek çocuğun hiç mi düşünmezler? Beni düşünmezler mi bunlar İne Bey? Sağ olsun da kaçarsa kaçsın diyeceğim geliyor. Hiç mi iyi haberin yok?"(s127)

"Kenâr-ı Dicle'de bir kurt aşırsa bir koyunu

Gelir de adl-i İlâhî sorar Ömer'den onu"

mısralarındaki yüksek sorumluluk şuurunun Sultan Murat'ta da olduğunu görüyoruz.

Bir nevi asimilasyon çalışması olan yeniçeri düzenine ayak uyduramayanlar çıkabiliyor. Herkesin her kalıba sokulamayacağını Börklüce Mustafa ve Torlak Kemal gösteriyor. Aslında hiçbir insan başlangıçta kötü değildir. Onu kötü yapan çevre ve olumsuz şartlardır. Eser, kötüler hepten kötü, iyiler de hepten iyi gibi bir intiba uyandırıyor. Ama kötülerin kötü olmalarının sebepleri de veriliyor. Yeniçeriliği beceremeyen Torlak Kemal, alay edildiği için kaçar, Börklüce Mustafa kendi dinini ve dilini unutamadığı için uyum sağlayamaz, Bedrettin arayışlarına cevap bulamadığı için sapıtır, Ecevit, çocukça bir intikam alışın acı faturasını kendi öder.

Devşirme çocuklara Türk'ün yaşama biçimi gelenek ve göreneği yavaş yavaş, sindirile sindirile öğretilir: "Börklüce Mustafa... duayı öğrendi ardından da; yemekten önce yemekten sonra... Şükretti evin kadını gibi, delikanlı oğlu gibi; yemekten sonra el yıkamayı da öğrendi." (Bu Atlı Geçide Gider s.140) Eğitimin temel gayesi, ferdin davranışlarında istenilen değişikliği meydana getirmedir. Bu zaman içinde olabilecek bir hadisedir. Eserde de bunu görüyoruz.

"... Türkeli'nin Çin sınırında adına Kutlu Dağ derler bir dağ varmış. Kutlu Dağ Türklerin tılsımıymış, uğuruymuş, hem de kaderiymiş. Milletin malı olan Kutlu Dağ'ı, o zamanın boynu vurulası hanı her kimse Çinli'ye satmış. Çıyan gözlü sarı bir soylu Çin kızına değişmiş. O gün bugün bizim uğrumuz değişmiş, ekinler kurumuş, sular çekilmiş, hayvanlar açlıktan kırılmış, susuzluktan çatır çatır çatlamış. Toprakta Kocaman, büyük, adam yutan çatlaklar açılmış. Bizimkiler eli böğründe kalakalmış..."(Kilit s.101-102) Kilit romanında geçen bu sembolle gençlere, ülkenin en küçük bir taşını dahi kendi varlığınızdan daha aziz bilmelisiniz ülküsü verilmektedir.

Sabır'da Hasan'ın büyümüş küçülmüş halleri vardır: : "Er Sinanın da küçük dese küçük değil, büyük dese büyük değil, ama hoşundan cana yakın bu yiğit küçülmüşüne kanı kaynamıştı." (s.13)

"Attan düşmüş olmağı onuruna yedirememiş bir çocuk direnişinde: "Yok bir şeyim" dedi. "Bunlara da söyledim, dinlemediler. Boş bulundum da düştüm. Arkamdaki burca bakıyordum, surlara bakıyordum. Yoksa düşmezdim. Önümde bir hendek varmış..." (s.10)

"Hasan bunca ilgiden bunalmış, attan düşmüş biri olmanın ezikliğinden utanmakta olan gönlünün utancını bastırmış, yüzü al kızartılarda dudaklarını dişlerinin arasına almıştı, ısırıp duruyordu. İki ısırma arasında: "Bir daha düşmem" dedi; "Bir daha arkama bakmam. Arkama baktım mı düşeceğimi öğrendim işte." (10)

"Hasan, babayiğit birini de attan düşmüş olmasından bir çocuk sevincine büründü. Gözleri ışıladı: "Benden büyük müydün?" diye sordu." (11)

Eğitimin en önemli noktalarından biri olan çocuk dilinden anlamanın önemini, Horoz Dede, şöyle ifade ediyor: "Horoz Dede, kendisine diklenen Hasan'ın, bir yabancıyla konuştukça ısınmasını gözlüyordu. "Attan anlamayan biriyim, çocuktan anlamayan biriyim, ya ben nasıl ötmelere kalkarım nasıl Âlemi uyandırırım?" diye düşünürken; Hasan, kucağında getiren yiğidin yanında, adımları ona özenerek atının yanına gitti." (11)

Gece Vaktinde Gün Dönümü romanında Fatih Sultan Mehmet, kuşatılmış olan İstanbul için nasıl bir planın uygulanacağı tartışıldığı toplantıda bulunanlara, çocukluğunda Molla Hüsrev hocasından dinlediği Oğuz Han'ın ejderhayı öldürüşünün hikayesini anlatır: "Molla Hüsrev hocamızın ilk derste bana öğrettiği, ceddimiz Oğuz Han'ın destanında aklımdan çıkmayan bölümler vardır, hep düşündürür beni. Oğuz Han ejderhayı öldürmek için ormana gittiği gün ejderhayı neden öldürmedi? Öldürebilir idi, yapmadı. İlk gün bir geyik kesti, ağaca bağladı, canavara yedirdi. İkinci gün heybetli bir camızı kurban edip ağaca bıraktı, yedirdi Neden? Bana kalırsa Oğuz Han canavarın iyice doymasını yediğini sindirirken gevşemesini, doygunluğunun verdiği umursamazlığı yaşamasını istedi; o vakit fazla yorulmayacaktı, fazla zaman harcamayacaktı; en az zararla iş bitirecekti..." (s.250)

Sultan II. Mehmet sembol haline gelmiş bu vaka ile kendini Oğuz Kağan'ın Bizans'ı da ejderhanın yerine koyuyor ve tek ideali olan Bizans'ı almak için yılmadan çalışıyor. Bizans idarecilerini altına gümüşe boğarak oyalamak, kapılarındaki tehlikeyi görmelerini engellemek ve bütün hazırlıkların tamamlanmasından sonra vurmayı hedefliyor.

Sultan Mehmet'in hedefi küçük yaşlardan itibaren İstanbul'u almaktır. Bu konuda kesin kararlıdır. " Ya Bizans beni alır ya ben Bizans'ı..." (s.237) diyerek kararlılığını ortaya koyar. Bu idealini yirmi bir yaşında azmiyle gerçekleştirir.

İnsanı yücelten boyu posu değildir, ideali, azmidir. İnsan ideal sahibi olunca çocuk yaşta da olsa pek çok insanın önüne geçer. Eserde gençlere idealleri için savaşma fikrini veriliyor.

Târih bir milletin varlığını ispatlamada en önemli güçlerden biridir. Gençler, târihleri ne kadar başarılarla dolu ise o derece milletine sevgi duyar, bağlı olur aynı zamanda öz güvenleri de artar. Târih her zaman için güç kaynağıdır. Türkiye'nin bazı dünya ülkeleri üzerindeki etkisi târihten gelmektedir. Malazgirt zaferinden İstanbul'un fethine kadar gelişen olaylar târihîmizin en şanlı sayfasını oluşturur. Bizim târihîmiz büyük başarılarla doludur, Dandanakan zaferinden İstanbul'un fethine kadar olan olaylar, yapılan fetihler, Anadolu'yu yurt yapma macerası, bu mücadele esnasında gösterilen fedakarlıklar, azim insanı ister istemez târihin derinliklerine çeker. Orada olup zaferlerin sevincini paylaşmayı herkes ister. İşte böylece millî şuur oluşur.

Ayrıca gençlerin eğitimlerine katkısı muhakkak olacaktır. Târih sevgisini ve kitap okuma sevgisini bir arada verebilir. Geçmişteki olaylar canlı bir şekilde ele alınıp işlenmiştir. Gençlerin geçmişle gelecek arasında köprü kurmalarına vesile olabilir. Târihî şahsiyetler canlı bir şekilde yaşatılmış; yazarın muhayyilesinde ruh kazanmıştır. Bu canlılık gençleri kitaba bağlar. Kitap okuma alışkanlığını pekiştirir. Gençlere örnek şahsiyetler sunmak suretiyle model arayışlarına da bir nebze olsun cevap verebilir. Eserler, gençlerin kendilerine örnek alabilecekleri şahsiyetlerle doludur.

Eserlerdeki, sürükleyicilik, aksiyon, târih coşkusu gençlere târihî romanı sevdirebilir. Bu eserleri okuyan bir genç, gerçek târihî merak edip öğrenme arzusu duyar, kendi târihîne vakıf olur, târih şuuru oluşur. Eserler gençlerde târih şuurunun oluşmasına önemli katkılarda bulunabilir.

Ergenlik dönemine denk gelen 12-17 yaşları arasındaki gençler, ne yetişkin ne de çocuk kabul edildikleri için bu geçiş dönemine uyumda güçlük çekerler. Fizikî gelişimin yanında zekâ ve düşünce sistemindeki gelişimle birlikte kişisel ve millî kimlik arayışına yönelen genç, toplum içinde yer ve yâr edinme savaşı verirken 15 yaşından başlayarak gelecek kaygısını da taşır. Velhasıl genç insan, millî hedeflere doğru yönlendirilmesi gereken yarınımızdır.

Gençlerde sanata eğilim ortaokul ve lise yıllarında yoğunlaşır. Ortaokul sonu ve lise yıllarında ilgilerine göre bir edebî tür seçerler. Roman, hikaye, şiir, vs. Bu yaşlar dönemi (12-17) ergenlik çağıdır. Bu dönem gençlerinin gösterdikleri özelliklerden bazıları şunlardır: Uygun bir hayat felsefesi ile birlikte kişisel değer duygusunu oluşturma; yetişkinlik sosyal statüsüne erişme; bir meslek seçme ve buna hazırlanmaya başlama; öğrencilerin bu özelliklerinden yararlanarak kitap tavsiye edilmelidir.

Eserler, ilk gençlik çağı gençleri için biraz ağırdır. İlk gençlik çağındaki gençler, macerayı hareketliliği severler. Eserlerde bunu bulabiliriz. Fakat kitapların sayfa sayısı ve puntoları ilk gençlik çağındaki gençleri, kitaptan uzaklaştırabilir. Öğrencilerin okuma alışkanlıklarının ve ilgilerinin farklı olduğu bir gerçektir. Bu açıdan bakıldığında eserlerin taşıdığı özellikler de dikkate alınarak 15 yaş ve daha ileri yaşlar için uygundur.

En çok okunan edebi türler arasında roman gelir. Roman bu etkisini târihî romanlarda da göstermelidir. Çünkü târihî romanlar, öğrencilere târihî sevdirme ve okuma alışkanlığı kazandırmada önemlidir. Ancak, târihî romanda uydurma, hayal ürünü olaylar gerçek târihe ters düşmemelidir. Çünkü bu okuduklarını genç kafasında, târih bilgisiyle bağdaştıracaktır. Genç, yanlış çıkarımlar yapmamalı târihi kötü bilmemelidir.

Gençlere millî duygu ve coşku kazandırabilmek için; millî kimliğimizin bir parçası olan târihimizi sevdirmek gerekir. Şanlı ve övgülere mazhar olan târihimizin hikayeleştirerek anlatmak hem etkileyici hem de kalıcı olur.

Târihî roman ferdi geçmişe götürmeli, o günleri tüm heyecanıyla yaşatmalıdır. Geçmişi yaşatırken geleceğe ışık tutmalıdır. Günümüzdeki olaylara yol göstermelidir. Öğrenciye târihi sevdirerek, öğretmeli ve millî şuur kazandırılmalıdır. İşte târihî roman bunları verebiliyorsa gençler için uygun hale gelir. Sepetçioğlu'nun târihî romanları bunu başarıyla yapmaktadır.

Geçmişle gelecek arasında direkt olarak köprü kurulmamıştır. Ancak kitapta geçen bazı sosyal değerler, günümüzde hala önemini korumaktadır. Millî birlik beraberlik, adâlet, azim ... vs. Geçmişle gelecek arasındaki köprüyü kuracak olan okuyucudur. Eserler buna vesile olmaktadır.

Eserler, köklerini merak eden gençlerin mensûbiyet duygusunu geliştirebilir. Millî kimlik, millî benlik, kültürel kimlik ve kültürel benlik oluşumuna katkıda bulunur. Milletini ve târihini yanlış bilenlere güven duygusu aşılar.

Târihçiler, târihî gerçeklere bağlı kalmak için belgelerin dışına çıkamazlar. Belgelerle yaşanılmış olayların sadece yüzeysel taraflarını verdikleri de şüphesizdir. O yüzeyselliğin içindeki özü, yani mânâyı bulabilmek, sosyo-kültürel unsurlarını belirtmek için sanat adamı olmak gerekir.

Edebî eser sahipleri, târih olaylarının mânâ ve mahiyetlerini sezdirmede veya hissettirmede târihçilerden daha faydalı olabilirler. Bu türde eser meydana getiren yazarlar târihe yeni ufuklar açmakla kalmayıp belgelerden meydana gelen ve yalnız târih ilmiyle ilgilenen sınırlı bir okuyucunun rağbet ettiği târihi, daha geniş kitlelere okutmak bakımından daha zevkli bir hale getirirler. Çünkü târihî olayları yeni bir anlayış içinde gösterebilmek için târih felsefesine ihtiyaç vardır. Sepetçioğlu, eserlerinde bunu başarıyla yapmaktadır.

Türk kültürünün etkisini hayatımızın her alanında yaşarız. İnsanlar arası ilişkilerde, inanca saygıda, engin sevgi ve hoşgörüde hep Türk kültürünün etkisi vardır. Genç, okuduğu zaman, bu eserlerde bu hususların hepsini bulabilir. İnsanlığın temel unsurları dürüstlük, yardımlaşma, fedakarlık, hoşgörü, merhamet, yiğitlik, mertlik, vatan, millet sevgisi vs. eserlerde yer almıştır.

Bir Türk gencinin kendi târihinin ayrıntılarını, heyecanını görmesi, duyması şüphesiz çok önemlidir. Bu insana şunu öğretir: Ne zorluklarla yurt edinildiğini, ne zorluklarla var olunduğunu. Târih kitaplarında savaş anlatılır ya yenmişizdir, ya da yenilmişizdir. Eserde târihî olaylar yazarın muhayyilesiyle genişliyor,târihî şahsiyetler ete kemiğe bürünüyor, üzülüyor, seviniyor, yüksek idealler için savaşıyor. Bu gence târih kitaplarından daha sevimli gelecek, roman kahramanlarıyla kendini özdeşleştirerek târihî yaşayacaktır.

Genç insan için geçmişini tanımak, yüksek idealler kazanmasına vesile olabilir. Hürriyetimize ne kadar değer verdiğimiz bu romanlarda en güzel şekliyle hayat bulmuş. Gence bundan daha iyi ideal verilebilir mi?

Türk Millî Eğitiminin amacı; millî târihimize, millî kültürümüze bağlı, ahlâklı, çalışkan nesiller yetiştirmektir. Târihî romanlar da mizaç ve kültürü en çok aksettiren eserler olduğuna göre Dünkü Türkiye Dizisindeki târihî romanlar gençlerin eğitimlerine katkı açısından, okuma alışkanlığı kazandırmak ve edebi zevk edindirmek bakımlarından gençlere uygundur.

Eserler Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı dersi müfredat programlarını, bu derslerin hedeflerine uygun bilgi, beceri ve tutumların kazandırılması ve okuma zevkinin geliştirilmesi bakımından destekleyebilir.

Millî Eğitimin bu eserler vasıtasıyla gerçekleştirilebilecek hedeflerinden bazıları şunlardır:

1-Türk dilini sevdirmek, kurallarını öğretmek, onları Türkçe'yi gelişim süresi içinde bilinçle, özenle ve güvenle kullanmaya yöneltmektir: Eserlerin dili sadedir. Bazı yöresel kelimeler, arkaik kelimeler ve coğrafî yer adlarının eski

şekilleri dışında anlaşılmayacak kelime yoktur. Gençlerin rahatça okuyup, faydalanabileceği bir eserdir. Gençlere ana dil sevgisi ve şuuru kazandırabilir.

2-Türlü etkinliklerle öğrencilerin kelime dağarcığını zenginleştirmek: Kitap okumak, öğrencilerin kelime servetini geliştirecek en önemli etkendir. Ayrıca kitap okuyarak, anlama becerisi kazanırlar. Görüp izlediklerini, okuduklarını, incelediklerini, düşündüklerini söz ya da yazı ile doğru ve amaca uygun olarak anlatma becerisi ve alışkanlığı kazandırmada da bu faaliyetler çok faydalıdır. Bu bakımdan eserler Millî Eğitimin bu amacına da hizmet etmektedir.

3-Öğrencilerin millî duygusunu ve millî coşkusunu güçlendirme de kendi payına düşeni yapmak: Öğrenciye millî duygu ve coşku kazandırabilmek için; millî kimliğimizin bir parçası olan târihîmizi sevdirmek gerekir. Şanlı ve övgülere mazhar olan târihîmizin hikayeleştirerek anlatılması hem etkileyici hem de kalıcı olur. Sepetçioğlu, eserlerinde bunu en güzel şekliyle yapmıştır.

4- Sözlü ve yazılı Türk ve Dünya kültürleriyle Türk kültürünü tanıma ve kazanmalarında Türk yurdunu ve ulusunu, tabiatı, hayatı, insanları sevmelerinde yardımcı olmak: Türk kültürü dünyanın en zengin kültürlerinden biridir. Türk kültürünün etkisini hayatımızın her alanında yaşarız. İnsanlar arası ilişkilerde, inanca saygıya, engin sevgi ve hoşgörüde hep Türk kültürünün etkisi vardır. Eserlerde bu hasletlerin hepsini görmek mümkündür.

"Millî şuur ve hasletler, târihî eser ve kahramanlarda billûrlaşmış bir şekilde bulunur. Bu yüzden, târihî romanın epik- lirik havasından faydalanıp mevcûdun değerlendirilmesi, örnek alınacak mükemmelliklerin ortaya konulması, yüz nasihatten daha hayırlı bir iş sayılmayacak mıdır?"([4])Diye soruyor Sadık Tural. Bu noktada târihî romanlardan, özellikle millî kimlik, millî benlik, kültürel kimlik, kültürel benlik kazandırma açısından gencin eğitiminde yararlanabileceğimiz görülmektedir. Bu kültürel kimlik unsurlarından Sepetçioğlu'nun eserlerinde yer alan bazıları şunlardır:

([4])Sadık TURAL: **Zamanın Elinden Tutmak**, sayfa 199

Millî Birlik ve Beraberlik Fikri: Sepetçioğlu'nun romanlarında millî birlik fikri üzerinde yoğun bir şekilde durulmuştur. Bir yurdun kalıcı olabilmesi için birlik ve beraberlik içinde olmak şarttır. Millî birliği sağlayamadıktan sonra istediğin kadar fetih yap bir işe yaramaz. Önce ülke bütünlüğünün sağlanması gerekir.

Dünkü Türkiye Dizisinin on iki romanında da üzerinde hassasiyetle durulan konu millî birlik ve beraberliktir. Yazar bunu, târih biliminin kuru ve yüzeysel bilgisinden uzak; târihî şahsiyetlere hayatiyet vermek suretiyle gerçekleştirmiştir. Türkiye'nin ikbali için her Türk genci, bütün bunları bilmek en azından târih şuuruna hassasiyetle sahip olmak zorundadır. Târih şuurundan mahrum, mâzisini unutmuş topluluklar millet olmazlar. Milletler, istikballeri olan gençlerine târihte kazandıkları hasletleri ve kültürlerini aktarmadıkça o milletlerin gelecekleri tehlikede demektir. Vatanımızı ve Cumhuriyetimizi korumak için târih şuuruna ulaşmış, târihîmize, kültürümüze bağlı nesiller yetiştirmemiz gerekir. Sepetçioğlu bu görevi, Dünkü Türkiye Dizisindeki târihî romanlarıyla ziyadesiyle yerine getirmiştir.

Mustafa Necati Sepetçioğlu bütün romanlarını bir bütünün parçası olarak değerlendirir. Târihî romanlarının tek bir roman olarak düşünülebileceğini belirtir. Yazarın bu düşüncesinden yola çıkarak Dünkü Türkiye Dizisindeki romanlarda işlenilen fikrin de tek olduğunu söyleyebiliriz: "Üzerinde yaşadığımız bu topraklar, bin seneden beri millî kültürümüzün unsurlarıyla vatan haline gelmiştir. Bir toprağa sahip olmak isteyenin topraktan çok daha fazla zengin olması lazımdır. Dili, dini, inancı ve umutları ne kadar güçlüyse ; geleceğe dönük hayalleri, umutlarına ve inançlarına ne ölçüde güven veriyorsa o ölçüde de toprağa sahip olur. Hiçbir sıradan toprak terlerle ve emeklerle yoğrulmadıkça zahmetlerle ve göz nurlarıyla pekiştirilmedikçe yücelip vatanlaşamaz. Sıradan bir toprağın vatan olabilmesi için terler, emekler gerekir. İnsan iki şeyi düşünmez, istemez, beklemez; bir: evladının ölümünü, iki: vatanının ölümünü. Özellikle de vatanın ölümü. Vatanın ve milletin bekası için canı pahasına elinden ne geliyorsa yapar. O toprağın uğruna ölebilmeyi

düşünmelisin. Canın o topraktan daha değerliyse üzerinde yürüdüğün yer senin vatanın olamaz..."

Sepetçioğlu'nun Malazgirt Zaferinin dokuzyüzüncü yıldönümü dolayısıyla yazdığı "Dünkü Türkiye Dizisi"nin ilk kitabı olan "Kilit" , gence târih şuuru vermektedir. Yazarın romanında, bugünkü Türkiye'nin temelini oluşturan Selçuklular'ın Anadoiu'ya yönelişieri ve millet olarak çekiien ıstırapiarı, veriien mücadeleleri anlatılmaktadır. Romanda olaylar iki ayrı mekanda ve iki ayrı Türk boyu arasında gelişmektedir. Bunlar, Peçenekler ve Selçuklulardır. Peçenekler'de, halkın içinden çıkmış yiğit ve cesur bir bey olan Kegen, yanındaki çerilerin tahriki ve Bizanslıların oyunları neticesinde Peçenek Han'ı Durak Han'a karşı isyan eder. Bu nedenle Peçenekler, birbirlerine düşerler, birlik ve beraberliği sağlayamadıkları için parçalanırlar. Diğer taraftan da Selçuklular, eserde millî birlik ve beraberliğin güzel bir timsali olarak gösterilmiştir.

Geçmişe sımsıkı bağlı devlet- i ebed müddet fikri ta Bilge Kağan'lara uzanmak suretiyle bir bütünlük içinde verilmektedir. İnsanlar gelir geçer fakat millet, devlet bakidir. Sarı Hoca'ya göre lider üstün vasıflarla donanmış olabilir ama halkı olmadan bir hiçtir. Bu bakımdan kendini halktan üstün görmemeli diyor ve Alparslan'a şu öğütte bulunuyor: "Sen tutar karabudunu hor görmeğe kalkarsan, ben göz bebeğiyim diye kurum kurum kurulursan ne yapmış olursun. Karabudun çadırın orta direğidir. Çadırın orta direğini yıktın mı çadır başına düşer de altta kalırsın. Bunu da böyle bilesin."(s.25)

Küpeli Hafız Alparslan'a "ikilik kötü şey Alparslanım, kin kötü şey; insanları birbirine düşürmek kötü şey. Bir olmak, birlik olmak; sırt sırta, el ele vermek...Sevmek Alparslanım iyi olanı."(s.129) diyor. Bu, gençlere, birlik ve beraberlik ruhu kazandırmak açısından önemli bir öğüttür.

Aynı öğüdü Demirci Baldur Usta'nın, oğlu Kegen Bey'e verdiğini görüyoruz, beylerin hanlara karşı gelerek milletin arasına ikiliğin sokulmaması gerektiğinden, birliğin ve beraberliğin öneminden bahseder: "Ben derim ki

Kegen oğlum, beni dinlersen ben derim ki, sizin bu yaptığınız Peçenekli milletinin iyiliğine değildir. Durak Han, kötüdür dersiniz; Durak Han korkaktır dersiniz. Siz öyle gördüğünüz öyle düşündüğünüz için de Durak Han'a başka kötülükler yakıştırırsınız Hadi diyelim bu dediklerinizin hepsi var bu Durak Hanımızda. Ya bre bu Durak Han Peçeneklilerin başı değil midir? Peçenekliyi iki baş olsun mu istersiniz? Peçenekliyi seven, Peçenekliyi düşünen Hanının çevresinde kalkan olur ki, millet bölünmesin diye. Han doğru yoldan çıktıysa sizde mi çıkacaksınız." (s.89)

"Yiğit dediğin Peçenekliyi bölmez; sırt sırta beden bedene bir olur. Han kötüyse yiğit dediğin Hanı yola getirir. Durak Hanın yerine seni tutan yiğit dediklerin, suyunca gitmezsen, onların ekmeğine yağ sürmezsen bir gün gelip seni de bırakmaz mı sanırsın?.. Seni bırakıp başkasını bulmaz mı sanırsın?.. Bu iş öyle bir iştir ki benim Kegen oğlum, bir yol başlamaya görsün; sonra urgan gibi elini sıyırır adamın. Seni indirip başkasının çıkarır. Bileğine güvenen adam çıkar bre ortaya. Peçenek milletine kötü örnek olacaksınız; kötü töre koyacaksınız; Peçenek milleti arıklayacak; birbirine düşecek, birbirini yiyecek, yok olacak sonunda. Düşün bre, düşün bre Kegen oğlum: Peçeneklinin bir yanı Bizans bir yanı Urus milleti..." (s.90)

"Sen Beysin Kegen oğlum, Bizim geldiğimiz yurtta, eski yurtta, yani Kegen oğlum, bizim asıl kendi yurdumuzda senin gibi beylere Tekin denirdi. Bizim Durak Hanımız gibi Göktürklerin de bir Bilge Kağan'ı vardı. Onun da Kül Tigin adında bir kardeşi vardı. Bir kartalın çift kanadı gibiydiler. .. El ele verdiler, sırt sırta verdiler... Birbirlerine kılıç sallamadılar. Ne oldu Göktürklü ayağa kalktı. Ne zaman ki hanlarla beyler birbirine düştüler o zaman millet kırıldı." (s.90)

Sarı Hoca da aynı öğüdü Alparslan'a verir: "... Yol boyunca Sarı Hoca kulağının dibinde durmadan konuştu. "Ben, Tanrı gibi gökte olmuş Türk Bilge Kağan" deyip başladı, göçlerden, baskınlardan, demir dağları eriten demir bilekli demircilerden söz açtı. "Devlet" dedi; "Yurt" dedi, "Büyük yurt, bölünmez yurt, bölünmeyen yurt" dedi; "Selçuklu Selçukludan sonrakiler, onlardan da

sonrakiler..." dedi; "En son yok..." dedi; "En baş var mıydı ki en son olsun." (s.279)

Rafizî olan Gümüş Tekin'den şüphelenen Sarı Hoca Sav Tekin Bey'e "Kınık Boyu yiğidi sever dedi; hele halkın içinden gelen yiğidi; ola ki boş bulunup Gümüş Tekin'in çevresine toplanan olur; şu sıra Selçuklu ikiliğe gelemez kışkırtmayalım!" (s.79)

Alparslan oğlu Melik Şah'ı veliaht ilan etme fikrini ağabeyi Yakutlu Bey'e sorar. Bunun üzerine Yakutlu Bey: "Senden sonra yaşamak gibi bir bahtsızlığa uğrarsam, yeğenimin buyruğunu senin buyruğun belleyeceğim. Çağrı Bey babamızın ruhu şad olsun ki devlet iki başlı olmaz." (s.254) Diyerek birlik ve beraberlik ülküsünü dile getirir.

Dandanakan savaşında yaralanan Sarı Hoca, Alparslan'a: "... Bir tek şeyi istedim Alparslan'ım, Sarı Hoca'nın bir tek dileği oldu ömründe: Senin, Selçuklu'yu denize ulaştırdığını görmek Selçukluya bin yıl onbin yıl kalacağı bir yurt verdiğini görmek. Ama görmüş gibiyim gözlerim o yurdu görüyor..." (s.196) diyerek devlet olma, yurt kurma idealini gösterir. Bu ideal, gençlere bir ülkü uğruna savaşma fikrini verecektir.

Târih boyunca, Türk milletinin birliğini kabullenmeyen hıristiyan âlemi zayıf anlarımızdan her fırsatta faydalanmak istemiş, Türk'ü Türk'e kırdırmak için plânlar yapmış, yeri ve zamanı geldiğinde bu plânları uygulamaya koymuştur. Bizans tarafından Peçeneklerin, Selçuklulara düşman yapılmak istenmesi bunun canlı bir örneğidir. Küpeli Hafız (Akaleptos) bu durumu Peçeneklerden Kegen Bey'in oğlu Balçar'a şöyle anlatır: "... Balçar, Balçar, yeğenim... Bak bir yanından Bulgar Türk'ü, öte yanından Uz Türk'ü Peçenek'i kıskaca almış, vurur da vurur, hay yeğenim. Sız oturmuş Bizans'ın ekmeğine yağ sürersiniz. Ya Selçuklu ne yapar? Selçuklu bir sağlam yurt kurmak ister ki, artık bitsin bu Türk'ü Türk'e vurdurmak, bu göçebelik bitsin, bak şimdi Peçeremli'yi Selçuklu üstüne salar. Bizanslı Uzlu'yu Selçuklu üstüne salar. Niye? Çünkü Tuğrul Beyimiz Büyük Sultan oldu. Alp Aslan gibi bir cihan

yetişiyor. Böyle giderse Bizans, Bulgar Türk'ü gibi sahipsiz kalan göçebeye kim olduğunu unutturmayacak. Kim olduğunu unutturmazsa yakında büyük yurt kurulacak bu topraklarda... Bu topraklar Bizans'ı da Urus'u da yutacak... Duydun mu Kegen Bey'in oğlu? Kegen Bey, Peçenek'e baş olacağına, Peçeneğin beceriksiz bir çerisi olsaydı daha kutlu olurdu. Peçeneği bölemezdi..." (s.238)

Bizans'ın oyunlarının farkında olan Boğaç, Koçalak'a şöyle diyor: "... Bizans'ın oyununa gelip de ulu orta konuşmayın. Durak Han'la, Kegen Bey birbirine düşerse Bizanslı bizi çiğ çiğ yer, ünümüzü, tünümüzü bile yok eder..." (s.43)

Selçuklulardan Sarı Hoca, Küpeli Hafız, Alp Aslan, Sav-Tekin, Afşin Bey, Yakutlu Bey, Ersagun Bey, başta olmak üzere; Peçeneklilerden Demirci Baldur'un zihnini yoran, rüyalarına giren en mühim mesele parçalanma endişesidir. Onlara göre, millette birlik sağlandığında müşterek düşmanın karşı koyması mümkün olmayacak, edebî bir vatanın kurulması daha da kolaylaşacaktır.

Anahtar romanında da millî birlik ve beraberlik ülküsü üzerinde en fazla durulan fikirlerden biridir. Ülkenin kalkınması için ülkede huzurun ve barışın olabilmesi için milî birlik ve breaberlik şarttır. Bizim kendi kendimize düşmemizin bize değil düşmanlarımıza yararı olur. Birlik ve beraberliği sağladığımız zaman ancak güçlü oluruz. Dış düşmanla mücadele etme gücümüz ve başarılı olma şansımız olur. Ülkede birlik beraberliği benlik duygusundan sıyrılmış kendini birlik ve beraberliğe adamış yiğit, mert insanlar sağlayacaktır.

Türk olmayana kötü gözle bakmak yerine onun Türkler içinde aldığı yere bakarak değerlendirmek gerektiğini, önemli olanın Türk birliğine hizmet etmesi olduğunu Sav Tekin Bey Küpeli Hafız'ın ağzından anlatır: "İki türlü Selçuklu olur bir kimse dediydi. Biri Selçukludur aslında; biri de Selçuklu'ya inanır. Selçuklu'yu Selçuklu yapan cevhere gönül verir. Böyleleri de benim diyen Selçukludan iyidir., yabana atmamak gerek dediydi. Nizamül Mülk'ün üstüne

üstüne varıp düşman yapmaktansa safımıza atmak bence daha iyi., zaten Sultanın yanında yer tutmuş bir kere. Çevremiz kanımıza susayanlarla doluyken tedbirli olmamız, dar düşünmememiz gerekir."(s. 89)

Anadolu'da birliği sağlamakla görevli Kutlamışoğlu Süleyman Bey, Selçuklu'nun tek Sultanı Melikşah'a şöyle yazar: "Sultanlar Sultanı Melikşah Sultanım, Kutlamışınoğlu Süleyman İkanyum (Konya)'u senin için aldı. Senin adın ve Selçuklunun adı için aldı. Bu böyle sürüp gidecek... Kutlamışoğlu Süleyman, seni her zaman sultan bilecek... Taa ki babamızın günahı silinmiş ola. Hem de Selçuklu soyu bir daha birbirine düşmeye ve birbirine hiç kılıç çekmeye, Parçalı kilim hangi otağa yaraşır. Her bir parça birinin elinde kalırsa kiliminin nakışı bozulur ve hem de nakışı bozular kilim kilimlikten çıkar at bellemesi bile olmaz, ayak altında sürünür. Sultanlar Sultanı Melikşahımın bunu böyle bilmesini isterim. Kutlamışoğlu Süleyman Melikşah kiliminin bir nakışı olursa. Melikşah kilimine bir yeni nakış atarsa bu onun iki dünya da yüzünün akı olur, vesselam.." (s.153)

Kutalmışoğlu Süleyman, kardeşi Mansur'u, kapıldığı iktidar hırsından kurtarmak için çaba göstermeye devam eder: "Mansur, dünün kötülüğünü unut... kin adamı adam yapmaz; kin seni kemire kemire kurutur..." (s.159)

Taht uğruna kan dökmekten çekinmeyen, ikbâl hırsından vazgeçmeyen beylerin devlete çok zararlı olmuştur. Anadolu'nun fatihi Kutalmışoğlu Süleyman Bey'i söz dinlemeyen, kendi başına buyruk olmak isteyen, benlik davası güden kardeşi Mansur Bey'in davranışları çok üzer. Mansur Bey'e: "Mansurum cankardeşim ... Melikşah da bizi tutmaz olur, senin dediğin gibi bu Bizans'ın boğazında bizi yalnız bir lokma yapıp bırakırsa o zaman senin dediğin gibi davranır, kendi başımıza buyruk oluruz. Yok yoksa, gördügün gibi iki üç başlı bir Bizans'a çevirirız Selçuklu'yu, kuyusunu kazmış oluruz. Bunun hesabını on kere bin yıl sonra bile sorarlar adamdan. Mezarında sorarlar, adını lanetleyip sorarlar, anmayıp sorarlar. Sana, sakın! Derim onun için. Elele verirsek, sırt sırta verirsek bir atın iki kulağı gibi dimdik... Babamızı da hayırla anarlar. Bir kimse çıkıp da lanetleyemez..." (s.269)

Selçuklu beylerinden bazılarının, tek başına buyruk olmak istemeleri kurulmak istenen birliği engellemektedir. Bu durumlardan rahatsızlık duyanlardan biri de Ölmez Bey'dir: "... Selçuklu soyunun kötü yanı... Hepsi baş olmak ister..." (s.118)

Alparslan'ın ölümünden sonra Melikşah'ın başkanlığında Selçuklunun geleceği konuşulurken Küpeli Hafız, ülkenin birlik ve beraberliği için yapılması gerekenleri şu şekilde söyler: "Bize sorulursa Selçuklu dünya demektir, yani şu bütün insanların doğduğu büyüdüğü dünya. Dünyanın bir merkezi olmamalı mıdır? İşte o merkez Saraydır. Saray da devlet demektir. Halifeyi dünyanın içine almak olmaz. Dışına da çıkaramayız. Eti kemiği olan, eti kemiği olup da sinirleri de bulunan bir insan düşünmesini biliyorsa, hele hele bir de sarayı varsa sen onu dünyanın dışında tutamazsın. Eğer saray devletse bir ülkede iki saray o ülkenin bir an önce yıkılması için yeter sebeptir. Saraysa, tek saray olmak deriz biz. Tek saray düşünmeli, düşüncelerini karabudunun en yoksulu bile ayan beyan anlamalı diye düşünürüz. Karışık, çapraşık, hem öyle, hem böyle anlaşılan sarayın yapılmasından yıkılması yeğdir demek isteriz..." (s.17)

Selçuklunun kenetlenmesini birbirini sevmesini, kinin, ihtirasın ortadan kalkmasını isteyen Melikşah, Sav-Tekin'e şöyle der: "... Bütün nedir. Bütün ülkedir; vardığımız, varmak istediğimiz ülkedir, bu ülkeye yerleşecek olan Selçuklular, Tüklerdir. Ülkeyle Selçukluyu birbirine yaptıracak bir kiriş gerek. Bu kiriş ne tek başına saraydır ne de tek başına beyler... Sen ben kavgası yok. Selçuklu töresi ne derse ona uyula..." (s.21)

Yakutlu Bey, kardeşi Kavurt'un "Sultanlık, Alparslan'dan sonra benim hakkındır" iddiasıyla baş kaldırdığının, Rey şehrine doğru yürüdüğünün haberi gelince yeğeni Melikşah'a : "... O zaman da söylemiştim, bu benim işim Alp Aslan dinlemedi. Melikşah sen dinle, Kavurt benim küçüğüm, hesabını benim görmem gerek. Devlet bilmez bu sersem, yurt bilmez bu... Bir benlik tutturmuş benlik davası güder..." (s.25) der.

Küpeli Hafız, Alparslan'ın ölümüne üzüldüğü için hastalanan Sav Tekin Bey'i tedavi ederken, insanların gelip geçici olduğunu, kalıcı olanın millet ve devlet olduğunu söyler: "Sen de Sarı Hoca da, var gücünüzü Alparslan'a verdiniz. Ne biliyorsanız, ne yapmak istiyorsanız, Alparslan'ın ölümsüz olduğunu sandınız ve ona verdiniz; sadece onun üstüne titrediniz? Alparslan ölmez sandınız? Sonra? Ondan sonrası için de biri lâzım niye demediniz. Yaşaması gereken insanlar değil hay yiğit, yaşaması gereken milletlerdir. Alparslan değil, Selçuklu. İnanacağınız şeyi bilin!" (s.43-44)

Devlet-i ebed müddet fikri bir de Afşin Bey'in ağzından verilir: Afşin Bey, ordu beylerine devletin daim olması, en son ferdin yok olmasına kadar yok olmayacağı fikrini söylüyor: "Siz ölmeden Alparslan ölmeyeceğine göre bu lafımı unutmayın..."(85)

Sarı Hoca, Küpeli Hafız, Aslan Baba, yurt olmak, yurt kurmak, milletin birlik ve beraberliğini sağlamak için "Kılıç yalnız başına bir iş görmez, kılıcın yanına akıl lazımdır, fikir lazımdır, biz bu yolda olalım..." (s.101) diye yemin ederler.

Bir devletin ne zorluklarla kurulduğunu gören gençte devlet ve millet sevgisi pekişecek millî birlik ve beraberlik ideali olgunlaşacaktır.

Kapı romanında da yazarın diğer eserlerinde olduğu gibi millî birlik ve beraberlik ruhu aşılanıyor. Gençliğe adeta şöyle sesleniliyor: Sen güçlü olduğun zaman düşmanın içindeki adamının kılına zarar gelmiyor, sen birbirine güvenmezsen, şüpheyle bakarsan bundan ilk yararlanacak olan düşmandır. Birlik ve beraberlik içinde olmak, gücümüze güç katacaktır. Güçlü olduğumuz zaman düşmanın bizim karşımızda aldığı tavır şu şekilde gösteriliyor: "Ersagun Bey Bizans'taki ağını kırkbeş yılda ördü, geldiği zaman da yalnız sayılmazdı. Bilirsiniz İltutumuş Bey'le atası Küpeli Hafız ilk ilmikleri atmıştı. Buyruk Alparslan gibi bir Sultandan geliyordu. O zamanki, ondan sonraki Bizans imparatorları da biliyorlardı ki, Ersagun Bey'in kılına dokunmak karşılarında zamanına göre Alparslan'ı, Melikşah'ı yahut Süleyman Bey'i bulmak olacaktı." (s140)

Karakurt Hafız'ın görevleri arasında Anadolu'daki yerleşim merkezlerinin adlarını Türkçeleştirmek de vardır. O, toprağa benim denilebilmesi için fethedilen yerlerin Türk ruhu ile bütünleşmesinin şart olduğu görüşündedir. Bir yerin veya kişinin adı onun ilk kimlik bilgileridir. Ayşe, Fatma, Alparslan, adını duyan kişi onun Türk ve Müslüman olduğuna kanaat getirir. İstanbul, Konya, Ankara adını duyan kişi onların Türk şehirleri olduğunu bilir. "Bizim toplumumuzun kültürel kimliğinin zemini, adlarımız, soyadlarımızdır."([5]) O halde yerleştiğimiz, üstünde yaşadığımız toprakların adının da kültürel kimliğimizi aksettirmesi gerekir. Coğrafyanın da ben Türküm, Türk miletine mensup olduğumu, duyuyor, düşünüyor, hayal ediyor, inanıyorum diye haykırması gerekir. Karakurt Hafız, bu işi üstlenmiş, şehirlere Türk isimleri vermek suretiyle onlara Türk damgasını vurmuş, fethi tamamlamıştır.

Dil birliği de millî birlik ve beraberliği sağlayan unsurlardan biridir. Yerleşim birimlerinin adlarının Türkçeleştirilmesi de bu birliği sağlamak içindir. Eserde bir şehrin adının Türçeleştirilişinin hikayesi bir destana atıfta bulunmak suretiyle veriliyor. Karakurt Hafız bir Cuma vaazında Oğuz soyunun Anadolu'ya kolay gelmediğini, kolay yerleşmediğini anlatıyor ve Anadolu'ya açılan Malazgirt kapısı ile Ergenekon arasında bir bağ kuruyor: "Ergenekon çok eski bir Malazgirt'tir... Ergenekon'dan nasıl çıktıysak Malazgirt ovasına öyle geldik, Malazgirt ovasından da öyle çıktık. Beni nasıl Karakurt Hafız diye biliyorsanız bunu da öyle belleyin derim size. Sabahtan beri, daha gün ışırken, Malazgirt gönüdür bugün deyip nasıl ciride, çevgâna başladıysanız, gün batmasına yakın da Ergenekon'dan çıkışı anmalısınız. Nasıl anmalısınız onu da diyeceğim.

Karakurt Hafız'ın ağzında dolanan dili daha bir tadlanıyordu. "Ergenekon'dan çıkılan o gün o saat, kor ateşte demir döğülerek kutlandı. Hergün o gün o saat geldi mi, Oğuz soyundan gelme boylar nerde olursa olsun kor ateşte demir döğdüler, niye? Biz varız işte, bir yeryüzündeyiz, yok olmadık, gücümüz kökenimizdir. Ateşle demirdir, biline, unutulmaya diye. Burada, şimdi yerleşmeye çalıştığımız şehire neden Demirci dedik pekey?... Düşünen

([5]) Sadık TURAL: **Kültürel Kimlik Üzerine Düşünceler**, Ecdad Yayınları,Ankara,1992, ikinci baskı, Sayfa 79

olmadıysa düşünsün. Bu şehre ilk gelen, bizden önce, çok önce gelen ak sakalı göbeğinde bir Türkmen ağababasının, yılın günü geldi mi bir başına kor ateşte demir döğdüğünü gördüler. İşte bu demir döğüş o demir döğüştür. O günden bu güne bu şehre Demirci demişlerdir. Öyleyse bundan böyle bu gelenek yenilenmelidir, hemi de Malazgirt'i anarken yenilenmelidir..." (s.166)

Kapı'da Ersagun Bey, Çaka'nın hâlâ Çalvadur yanının ağır basmakta olduğunu görünce şöyle diyor: "... Süleyman Bey'in ölümünde belki Nizamülmülk'ün parmağı var; ama daha çok Selçuk beylerinin eski aşiret beylikçiliğinden kurtulmaması, kendilerini hâlâ başına buyruk, bağlantısız bay sanmaları asıl sebep... yani his... His!... Kendi olma hissi, benlik hissi, benim başkası değil hissi!... Böyle devlet olmaz, böyle devlet kurulmaz, kurulsa da devam etmez. Halkalar sımsıkı birbirine bağlanmazsa, en baş halkadan en son halkaya kadar aynı fikri düşünmez, aynı fikir için endişelenmezse, her halka bir yana çekerse zincir ne işe yarar? Fikir diyorum Çaka, his değil. Baharı hisset, yıldızları duy, yaşa, ama bütün bunlar seni, zincirin bir halkası olarak kendilerine doğru çekiyorsa, öteki halkaları unutturuyorsa orda kal işte, ileri gitmeye hakkın yok!" (s.97)

Sultan Kılıç Aslan'ın önceleri manevî değerleri küçümser olması, herşeyin kılıçla çözümlenebileceğine inanması devletin birliği için tehlike arz etmektedir. Bu durum başta Ersagun Bey'i ve Selçukluya gönül veren beyleri çok üzmektedir. Ersagun Bey, duygularını Virna'ya anlatır: "... Açıp ağzımı bağıramam, birkaç kişiden başkasına içimi döküp anlatamam. O fikir uğruna kendimi korkmadan harcadığım Urumelinin Türkmene yurt edinilmesi fikriydi. Bilmeden bir kapı dedin, ama doğru dedin. O kapı önceleri Ceyhun yörelerindeydi. Tuğrul Bey ile Çağrı Bey zamanlarında. Alparslan getirip Malazgirt'te pekiştirdi. Süleyman Şah İznik'te önemli taşlarla devletleştirdi, bu kapıyı. Şimdi ne Alpaslan var ne Melikşah ne de Süleyman Bey. Melikşah'ın yerinde Berkyaruk oturmuş Urumeli nedir, Türkmen nedir, bilgisi yok. Türkmen'i Urumeli'ne döken fikir nedir anlamaz, belki anlatan olmaz. Bir süs, bir zevk, bir sefa hay Virna! Bu arada Kılıç Aslan da yok edilirse ne olur bilir misin? Kapıyı o

yanda Hasan Sabbahlar, Çinliler Maçinliler, bu yanda papalar, tırmalar, kemirir, tekmeler yakar... Türkmenin beli kırılır, ölüsünü seçemezsin. Ben bunun için mi hain oldum, hay Virna? Alp Aslan, Sav. Tekin, Süleyman Bey bunun için mi can verdi? Bir Afşin Bey vardı görmeye kıyamazdın. Urumeli dedin mi Afşin Bey'in çağlayan akışı akla gelirdi. Afşin Bey'in ömrü bunun için mi erdi?... Çöküntü Selçuklu da başsız birbirine düşmüşe benzer. Saray zevklerine düşmüşe benzer. Tacikleşmiş bir saray Selçukluyu yeyip bitirecek... Bir umudum Çaka'da İzmir yöresinde güçlenebilirse... Kılıç Aslan kazasız belasız gelip İznik tahtına oturursa... Çakayla sırt sırta verirse Kılıç Aslan'ın beynine Sarı Hoca yerleştirildiyse Selçuklu çökmez, bu kapı yıkılmaz. Çakayla Kılıç Aslan sırt sırta vermeli dedim ya... Sarı Hoca böyle demezdi. "Bir atın iki kulağı gibi dimdik" derdi... Bilge Kağan'la, Kültigin Bey gibi. Bizim çok büyük iki adamımız bunlar, iki kardeş. Gel gelelim Alparslan'a Kardeşi Kavurt karşı çıktı, yar olmadı. Süleyman Bey'e, Mansur çelme takmaya kalktı. Bizim soyun kaderi de bu herhal ne deyim." (s.116)

Ersagun Bey'e göre, insanlardan önce devletin geleceği önemlidir: "Benim, senin, ötekinin tek tek, yani kendi başına duygusu olmamalı, olursa öldürmeli... Şimdi demek istediğim şu: Akça Kız, Yağmur Bey'le evlendiği gün ya yarım saat ya bir saat evliliğini bildi. Süleyman Bey'e acele bir ulak gidecekti, gitmezse hesabın kitabın ölçüsüne göre Süleyman Bey bir tuzağa düşebilirdi. Yarım saatlik evli olan Yağmur Bey vardı gitti. Akça Kız2dan çok, Süleyman önemliydi... Hesap kitap Selçuklu için yapılmıştı... Bizim için Alp Aslan devletti, Devlet, Melikşah'la devam etti. Süleyman Bey devletin bir koluydu. Devletin yoksa sen de yoksun, ben de yokum..." (s.95)

Konak'ta Kumral Dede'nin Orta Asya'dan getirdiği içinde binbir çeşit tohum olan kuşak aslında Anadolu'ya getirilen kültürel birikimin sembolüdür. M.N. Sepetçioğlu, medeniyetin Anadolu'da başladığı düşüncesine şiddetle karşı çıkıyor. Bizim eski yurt topraklarından getirdiğimiz medeniyetin(sembol olan tohumların) Anadolu'da kök budak saldığını daha da zenginleştiğini işliyor romanlarında. Kumral Dede'nin tohumları hem kültürel zenginliğimizi, hem

medeniyeti, hem de gerçek anlamda Anadolu'nun yurtlaşması mücadelesinde toprağa verilen emeği temsil ediyor. Anadolu'ya madde ve mânâ birlikte Türkün damgasını vuruyor.

Konak romanında "Sofra da söz gibi Tanrınındır; her şey herkese açıktır. Birsen birliğe gelirsin, ikilik sana yakışmaz, Osman yiğit."(s.97) diyen Yunus, Osman Bey'e birlik ve beraberlik ruhu telkin eder.

Yunus "... Din adamları dininden kibir deryasına dalmış... Müslümanlık debbağın döndüzü gön misali herkes çekmiş bir ucundan, herkes önüne gelen parçayı dövmekte... Türk dersen aşiret, bir aşiret, on bin aşiret. Para, şimdi şu sıra ölçüde mihenk, yoksulu yoksulluğundan, zengini zenginliğinden bencil. Bilen bildiğinden, bilmeyen bilmediğinden kör." (s99) diyerek parçalanmışlığın, birlik ve beraberliğin en büyük tehdidi olduğunu belirtiyor.

Konak'ta, Osman Bey, göçebe döneminin sona erdiği, yerleşik hayata geçme zamanının geldiği fikrindedir. Devleti "Kuvvet olarak" tarif eden Osman Bey, devleti idare edenlerle idare edilenlerin bedenle ruh gibi olduklarını, buna inanmayanların başarılı olamayacaklarını savunur. Ona göre; adâlet üzre kurulmayan, birlik içinde bulunmayan devletin geleceği tehlikededir: "...Osman Bey, sol yanında duran tek oku gösterdi. "Şu oktur, gördünüz... tek bir ok. Tek bir okun gücü bu kadar olur." Oku iki ucundan tuttu, büktü, ok çat dedi, kırıldı. Osman Bey ortasından kırılmış okun iki parçasını birleştirip Akça Koca'yı doğrulamış gibi kaldırıp attı ok parçaları Dündar Bey'in bağdaşının önüne düştü. Osman Bey: "İşte bu kadar!" dedi. Sonra sağ yanına koyduğu okun demetini kaldırıp uzattı: "Bunlar da ok" dedi. Otuz tanedir... Üç olur, beş olur, on olur, otuz olur. Birden fazlası sırt sırta yani. Bunu kırmaya çalışalım hele" Eğip, bükemedi, kırıp parçalayamadı. Ortalayıp dizine dayadı, iki ucundan asıldı ok demetine, oklar banamısın demedi" Olmadı, dedi, "Kıramadım, kıran varsa buyursun." dedi. "Devlet budur bana kalırsa kimsenin kırıp atamayacağı, büküp parçalayamayacağı kuvvettir. Tek başına kalmış ok, aşirettir. Niyetler ne ise bu meşverette açığa vuralım; aşiret kim, devlet kim görelim. Tek olup ok gibi

kırılacaklar da söylesin. Bölünüp parçalanmayı kendine yediremeyenler de..."(s.310)

Çatı'da Osman Bey, kendini tanıtmayan Pir Cabbar'ın Ali'ye "Kimliği bilinmeyen damgasız mala benzer; önüne gelen sahiplenir."(s.12)der. Kültürel kimliğini kaybeden milletlerin de olacağı budur.

Romanlarında devletin başı için aile fertlerinden daha önemli olan milletin bekası gösterilmiştir. Çatı romanında Mal Hatun'un ölmesi üzerine Osman Bey'in dünyası kararmıştır. Dursun Fakih, bunun üzerine Osman Bey'e şunları söyler: "Beyin karısı, kızı, kızanı yoktur. Zenginliği de yoktur. Var diye düşünemez. Beyin karabudunu vardır ancak, bir o ölmez; Karabudunu ölen beye de bey denmez zaten. Mal Hatun bizim gibilerin acısıdır. Karabudunun acısıdır. Acıyı da döğünmeyi de sahibine bırak. Bırak ki karabudun acısını sende gidersin teselliyi sende bulsun. Savaştasın; Mal Hatun'un cenazesine katılmak hakkın bile yoktur." (s.386)

Osman Bey, ahenkli çalışmanın birliği sağlayacağına inanır: "Kalem ne kadıdır, ne kılıç gelgelelim Kadı da kılıç da kalemi bilmeli, kaleme saygı duymalı, kalemi sevmeli derim ben.Kalem dediğin yazar amma aklına eseni yazmaz, başıboş yazmaz, serhoş yazmaz, bir de onun bunun kesesi için yazmaz, kısa deyim: Türkmen'in kalemi Türkmen'i çığırır, söz gelimi Yunus Emre demeleri, yine sözgelimi Dedem Korkut söylemeleri gibi. Baba İshak kalemini neden saymadın diye soracak olursan, fitne fesat saçan kılıçla kadıya sen yoksan ben varım deyip kardaşı kardaşa düşürerekten kanı körükleyen kalem bizim kitabımızda yoktur, bizim nizamımız böyle kaleme yer vermez. Senin anlayacağın kalem de, Kadı da, kılıç da Türkmen için bir sacayaktır; Türkmen'in ocağı bu sacayakta ateşini küllendirmez, aşını kaynatır. Türkmen'in ateşi küllenmemeli, aşı bolca kaynamalıdır ki, yetmiş iki millet doyabile rahat uyuyabile, birbirine düşmeye; yetmiş iki millet birbirini seve, bir gözden göre..."(s.14)

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Şeyh Edebali Orhan ve Alaettin Beylerin sırt sırta vererek daha iyi bir düzen kurmaları gerektiğini düşünür; bu bakımdan birbirlerini tamamlamaları için Orhan kılıç ehli, Alaettin de kalem ehli olarak yetiştirilecektir. "Osman Bey kaynatasının laf değiştirmek niyetinde olduğunu görünce aşiretleri karıştıran adamlar hakkında daha fazla sormadı; asıl öğrenmek istediği bu olmasına, tekkeye bunun için gelmiş olmasına rağmen çaresiz Şeyh Edebali'ye bıraktı kendisini. Sözün gidişinden lâfın nasıl açıldığını unutmuş gibi olmuştu. Kaynatasının sorusu, lâfın nasıl açıldığını unutmuş gibi olmuştu. Kaynatasının sorusu, lafın açıldığı yere dönmesine sebep oldu ama pek de kolay olmadı. Az kalsın boş bulunup, hangi Alaeddin'i? bile diyecekti... Şu günler Selçuk Sultanlarının dağdağalı günleriydi; Moğolu, Baybarslısı Sultanların başına inip konuyordu... bir de bunlara bulaşmadan sıyrılmak vardı işin içinden. Az önce şöyle bir dokunup geçmişti; konuşmasının içinde bir iki sözle kaynatasına duyurmak istemişti. Alaeddin demişken kaynatası hazır kendisi de birden bire anlayamamışken anlamazlığını devam ettirip lâfı Selçuklu sultanından açsa mıydı ki? Açmağa niyetlendiğinde Şeyh Edebali Osman Beyle değil de kendi kendisiyle konuşuyormuş gibi: "Üç yaşındayken tam zamanıdır" dedi; "Bir iki yıl Kumralın yanında kalır, Sıbyan Mektebinde, karabudundan toplama çocukların arasında oynar, okur, büyür. Sonra biz alırız Tekkemize. Orhan oğlumuzun bir gün Alaeddin'e ihtiyacı olur, Alaeddin'e öğrettiklerimiz Orhan oğlumuzun bilmedikleri olacağına göre sırt sırta verirler. Alaeddin kitap okur, Orhan kılıç; kılıçla kitap düşman olmaz o zaman örnek olur, bir atın iki kulağı gibi dimdik, yan yana oğul Osmanım. Bilir misin bu at kulağı benzetmesi nerden gelmedir bize?.. Yesi'den, Yesi Ocağından. Ocağın ağızdan ağıza gelen bir kütüğü vardır. Kimi yerde yazılı cönk halinde de bulunur. Bizim bildiğimize göre, at kulağı benzetmesi Sarı Hoca'dan gelmedir. Sarı Hoca, Alpaslan Sultanı büyütmüştür. Derler ki Sarı Hoca'nın bu at kulağı benzetmesinde, misal aldığı da taa Türkmenin Müslüman olmadan önceki ataları zamanında iki Han oğlu, Gültekin ile Bilge Kağan iki karındaş imiş... doğrudur. Ne zaman ki biri kitap biri kılıç ehli iki karındaş, Türkmenin başına geçmişler, Türkmen zamanın ısısı olmuştur. Bak, şimdi nasıl şu Anadolu dediğimiz toprak? Selçuklu soyundan gelen Sultan iken, seni alkışlamakta; Moğol Han'ı, seni incitmemeğe gayret

eder; Mısır'daki Baybars'tan söz ettin demin konuşurken... Baybars'ı Karamanoğlu düşünsün, başına dert açacak farkında değil. Sen ise, görürüm ki yolunu çizmişsin, gözün çizdiğin yolda. Her bir şeyi hesaplamışsın, zamanı da hesaplamışsın. Lafı başında açarken zamandan söz ettim. Senden önce Kayı Boyunda biri çıkıp da kitaptan kalemden söz açsaydı sözünü dinleyen çıkmazdı. Zaman akıp geçince bir de bakacaksın ki kitabın da bir başa ihtiyacı olacak; her kitap ayrı havada yazarsa millet bölünür; ayrı hava yazan kitapların da bir yerde hakkı, adâleti, gönülde bir olanı yazması gerek... O zaman hem kılıç hem kitap sende olursa altından kalkamaz kimse; sen de kalkamazsın, senin buyruğundakiler de. Kitabın başı senden olmayan bir kimseyse o zaman da yazık demek gerekir..." (136)

Üçler Kırklar Yediler'de Geyikli Baba, devleti bir çınara benzetir ve devletin de o çınar gibi köklenip, dal budak sararak büyümesini ister. Devletin yapısında harcı olan bu derviş, Orhan Bey'in hazır bulunduğu bir törende avluda kazdığı çukura bir çınar fidanı besmeleyle koyduktan sonra etrafını besler, diz üstü oturur, Yasin-i Şerifi okur, secdeye kapanır, toprağı üç defa öper, daha sonra ayağa kalkar kendini seyredenler arasında bulunan Orhan Bey'e "... Oğul Orhan Bey, bu çınar devletindir, avluna dikilmiştir. Bu çınar burada durdukça devletin dal budak sala, kök sala, var yüzü bu çınar gibi boy at Oğul Orhan, bu çınar gibi devletin de gelişsin..." (s.302) der.

Orhan Bey, iki kardeş birlik olursa ülkenin daha mamur olacağına inanmaktadır. Birlikten kuvvet doğar sözünden hareketle kardeşine ülkeyi birlikte idare etmeyi teklif eder: "Bir atın iki kulağı gibi olalım, soylu bir atın dimdik iki kulağı gibi. Ülkeyi birlikte dinleyelim. Bu benzetme bize atalarımızdan miras kalmıştır, bilirsin. İki kardeşin yan yana, sırt sırta verdiği zamanlar, millet zengin olmuştur."(s37)

Ancak Alaettin Bey, bu teklifi kabul etmez. Alaettin Bey, devletin yöneticisinin tek olması gerektiğini, çok başlılığın birlik ve beraberliği tehlikeye sokacağını düşünür:"İki çoban bir sürüyü böler, şaşkına çevirir."(37)der

Bu Atlı Geçide Gider romanında Sultan Murat her zaman birliği düşünmüştür. Birliğin sağlanması yürek ve gönül işbirliği ile mümkün olacaktır. Sultan Murat, Aynı soydan gelenler arasındaki savaşı doğru bulmaz, kardeş kanı akıtarak savaşla devletin kurulmayacağını, milletin birbirine yapışmayacağı düşüncesindedir. Anadolu'daki Türk birliğini güzellikle, adaletle sağlamak gerektiğine inanır. Bunu da şöyle izah eder: ""Konya'yı yakmak kendimizi yakmakla birdir. Karamanoğlu'nu yok ettik say... Ne geçer elimize? Bir sürü küskün Türkmen. Bir sürü tedirgin Türkmen Beyi. Bir sürü yüreği yanık karabudun. Oğlum, millet böyle yapışmaz birbirine, devlet böyle kurulmaz. Dini bir, soyu bir, dili bir bütüne sevmek şerbeti varken nefret zehirini sunana Bey denilmez. Böylelerinin eline dört uyuz keçi bile vermek haramdır. Bir gün gelecek... nasıl olsa bir gün gelecek, ne Karamanoğlu ne şu, ne bu kalacak Tanrı'nın adâletine sıkı sıkıya sarılan Anadolu'yu bütünleyecek" (s.276)

Sultan Murat, oğlu Yakup Bey'in başına bir iş gelmesinden endişe duymaktadır. O, iki oğlunun birlikte daha kuvvetli olacaklarını düşünür. Yakup Bey'e: "Sizin; Bayezıt'la senin sırt sırta vermenizi ne kadar istemekteyim oğul... Biriniz sağlam bir dizgin, biriniz yerinde duramayan bir tay... Sanki ben, kendim bir düşte gibi ikiye ayrılmışım."(s.276) der. Bütün çabası, kalıcı bir devlet kurmak, millî birlik ve beraberliği en yumuşak şekliyle sağlamak için.

Devlet adamları her şeyi nizam-alem için yaparlar. Yıldırım Bayezıt Han nizam-alem için babasının kardeşini koruyup gözetmesi hususunda vasiyeti olmasına rağmen, kardeşi Yakup Bey'i boğdurtur. Yıldırım Bayezıt, nizam-alem'i sağlamak için mücadele eder.

Kara Mustafa ve beraberindeki çocukları misafir eden Derviş Anadolu'da kurulacak birliğin bu toprağı sahiplenmekle mümkün olacağını söyler: "Bu Anadolu toprağı yerleşecek Türkmen arar... Karşı Urumeline geçmek, yerleşmek, yerleşecek Türkmenle olur. Eskiler; "Toprak ata benzer" derlerdi, duymuşluğun var mıdır oğul Mustafa? Bakıp tımar etmezsen, üç gün binmezsen üstüne, at seni yadırgar. Toprak da seni yadırgar, sahip çıkmazsan. Savaş dediğin, toprağa sahip çıkmakla olur. Türkmen'in olanını alıp çeri yapar

savaştan savaşa sürersen ne kazanırsın? Murat Han bu yeniçeri işini eyi akıl etti doğrusu. Şimdi şu yavrular yeniçeri ocağından önce Türkmen damlarında pişirilecek..." (s.77)

Türkistan'da Seyyid Bereke'nin bütün gayreti Timur ile Sultan Bayezıt'in karşı karşı gelmelerini ve Osmanlı birliğinin zedelenmesini önlemeye yöneliktir. Timur'un dünyaya hakimiyeti altına almak istemesi üzerine şöyle der: "Türk'ün Türk'ü vurması?... Acı. Bir de kasten orduyu yıkmak demek dağınık, adam olmaz Urus'un ekmeğine yağ sürmek demek olmaz mı? Ben kitap ehliyim, kılıç ehli gibi düşünemem... Ama, bu Urus'u dünyanın başına baş belası yapmaktır. Türk devletini yıkıp yerine Urus devletini diriltirsen, can verirsen ona, on kere bin yıl sonra adını hayıra anmazlar senin..." (s.237)

Timur, oldukça acımasız ve hırslı. Dünya hakimiyeti peşinde. Aldığı yeri yakıp yıkıyor. Gözü Osmanlı'da. Kalıcı bir devletin sistemini oturtmayı düşünmüyor. Sadece savaşmak, toprak almak, ganimetle beslenmek, herkesi yenmek ve en büyük olduğunu ispat etmek istiyor. Gözünü hırs bürümüş. Önüne geleni yakıp yıkıyor. "En büyük benim ya da en büyük ben olmalıyım" düşüncesi ileriye dönük, Türk'ün birlik ve beraberliğine dönük politikalar üretilmesini engelliyor. Seyyid Bereke, Osmanlı Devleti'nin bu beraberliği sağlayacak bir nizamı tutturduğunu düşünmektedir.

Osmanlı devletinde küçük bir çocuğun hayatı bile en ince ayrıntısına kadar düşünülmüş. Çocuklar devletin koruması altında, istikballeri sağlanmaya çalışılıyor. Belli bir düzen oturtulmuş. Düzenin bekası ferdin bekasından önce geliyor. Zaman zaman bu düzenin çarkında eriyenler oluyor. Somuncu Baba, Kara Mustafa'dan Bedrettin'i yanında bırakmasını istiyor. "Yolunu bulsan da Bedrettin'i bana bıraksan." "Olmayacağını bilirsin de neden beni yorarsın hay sakalına kurban olduğum Somuncu Babam? Anası babası belli bir Türkmen çocuğuna, anası babası sağken Murat Beyimiz bile sahiplenebilir mi? ... Çocuğun ana babasının bulunması, emanetin teslim edilmesi gerek. Bunca Sultan gereği apaçık beni bağlıyorken ben nasıl taşra çıkarım kurbanı olduğum? Ben taşra çıksam bile sen bu Somuncu Babalığın ile bana bir daha selam verir

misin?" "Demek ille de hamur fırına girecek, girmesi şart." Kara Mustafa anlamadan buyruk dedi. Buyruk böyleyse uymak gerek!" "Tavsız fırında ekmek pişer mi hay Mustafa, hamur olmaz mı? Hamur ekmek ümmet-i Muhammed'in kursağını kurutmaz mı?" "Kara Mustafa, buyruk dedi çaresiz; buyruk düşünmüştür tabiy, fırının tavını da düşünmüştür."(s.17)

Buradan herkes buyruğa karşı gelirse ülkede ne birlik kalır ne de beraberlik, birlik ve beraberliği sağlamak için bazan hoşumuza gitmeyen buyruklara da boyun eğmek gerekmektedir fikri çıkıyor. Ancak halkın mutsuzluğuna rağmen verilen buyruğu da idarecilerin gözden geçirmesi gerekir.

Geçitteki Ülke romanında birlik beraberlik içinde davranılması gerektiğini, ülkenin her bir ferdinin sorumluluklarını bilerek ahenkli çalışması sonucunda ülkenin refaha erişeceği ifade ediliyor: "Hekim, bak Doğan Bey, kardeşim dedi içtenlikle, ben hekimim, Kumral Dede konağının kuruluşu ile Osman Bey'in devletinin kuruluşu denk düşer, aynıdır. Sen o devlette bir Niğbolu beyisin ben bu konakta bir hekimim. Yani? Yanisi şu ki, sen de ben de aynıyız, biriz; biz aynı bütünün parçasıyız. Ayrı düşünemeyiz. Bir araba atından dingiline dek uyum içinde çalışmazsa ne işe yarar? Arabadaki yük soyguncuların eline geçmez mi? İşte bunun için, sürücü arabayı rahata sürsün istiyorsan at olarak sen, dingil olarak ben, seninle benim aramdaki bütün parçalar her kimler ise, onlar da parçalığın değerini bilerek, anlayarak, sürücüye yardım etmemiz gerektir..." (s44-45) buradan hayatı boyunca etkisi altında kalabileceği idealleri çıkarması, benimsemesi mümkün olabilir. Çünkü gencin hayat görüşü idealleri de belirler.

Emir Sultan Türk birliğinin sağlam temellere oturtulmasında çaba göstermesi için Anadolu'ya gönderilmiştir. Aynı görevi Türkistan'da Seyyid Bereke üstlenmiştir. Timur'a şunları söylüyor: "Emir Sultanın, Emir Sultan olması için Bursa'da yerleşmesine yardımcı oldum... hısımımdır, yetişmesinde payım vardır. Birliğin beraberliğin, vurup bölmeden kırıp parçalamadan üstün olduğuna imam etmişlerdenim. O da öyledir. Elinden gelir, becerebilirse eğer, Yıldırım Bayezıt Hanı sizinle karşı karşıya getirmemeye çalışacak, sizinle

karındaş olması için var gücünü harcayacaktır. Tanrının takdirini değiştirmek kimin haddine biliriz ama, Tanrının doğru yolda uğraşanlara yardımcı olacağına da inanırız..." (s.237)

Buharalı Muhammed Şemseddin (Emir Sultan) hac farizasını yerine getirdikten sonra Konya'ya gelip, Somuncu Baba'yı bulmuştur. Anadolu'da Türk birliğinin tehlike işaretleri verdiğini görmekte, Somuncu Baba'dan bu durum hakkında bilgi almak istemektedir. Somuncu Baba, Anadolu'daki vaziyeti şöyle özetler: "... Zamanımızın en kötü kaderi nedir bilir misin? İki buçuk devin bir vakitte ortada görünmesi. Vakit bu vakit; içinde yaşadığımız zaman. Devlerden biri bizim Yıldırım Bayezıt Hanımız, biri Timur Bey... Buçuğu Karamanoğlu. Bu iki buçuk devin benlik hastalığı bu vaktin Türmeni için talihsizliktir. Bursa'dan bunun için ayrıldım, Konya'ya bunun için geldim. Ne var ki nafile... Tanrı'nın köpürttüğü ırmağı durduramazsın. Karamanoğlu bizi dinlemez, Bedrettin'de ortalık ararsa, Yıldırım Bayezıt Han benlik kuşuna binmiş uçup giderse... Timurun damarına burdan akçan, mal derdine düşmüş Türkmen beyleri ha bire ha bire süngü sokarsa su durulur mu, daha çoğa mı bulanır?..." (s.168)

Sultan Bayezıt, kardeşi Yakup'u boğdurmuş, fakat vicdan azabından kurtulamamıştır. Babası Murat Bey'den kalma kılıcı kuşanırken şöyle diyor: "Ne gerektir Nizam-ı âlemin doyması için? Anadolu beylerinin tek elde toplanması mı? Toplansın! Urumeline giderken ortamızda bırakacağımız Anadoluda türlü ağız, türlü türkü söylememeli. Bir ağız bir türkü söylemelidir. Bu da bizim Türkümüz olacaktır. Bizim türkümüz Tanrı'nın türküsüdür, böyle biline. Toprak Tanrı'nındır. Tanrı'nın devletinde de toprak bölünemez. Bir toprak, bir bey olur... Urumelinde söylenecek türküyü Anadolu bir ağızdan çağırmazsa duyanı olmaz biz bunun için geldik..." (s.316)

Bir ülkenin birlik ve beraberliğine bölünmez bütünlüğüne musallat olanların akıbeti hüsrandır. Timur'u Osmanlı'ya karşı kışkırtmak isteyen beyler, bu hüsranı yaşıyorlar.

Gerçek zafer, savaş meydanlarında kazanılan zafer değil, asırlarca sene sonra yaşayabilecek, her türlü sistemini oturtmuş, din ve dünya işlerini sentezlemiş kalıcı bir devlet kurmaktır.

Kalıcı bir devlet kurmak için askerî alanda başarılı olmak yetmez, kalıcılığın temelinde iktisadî, sosyal, vs. her alanda sistemleşmek ordudan başka müesseseleri de kurmak gerekir. Osmanlı Devleti bunu yaparken Emir Timur, gözardı etmektedir.

Seyyid Bereke bunu Timur'un yüzüne söyler: "Bir gün, Tanrım o günü hiç yazmamıştır, inşaallah, bir gün Osmanoğluyla karşılaşırsan yıkıp geçersin, yeniçeri düzenini senin düzenin dağıtır. Ama bu neye yarar? İskender de buralara kadar gelmişti. Şimdi nerede? Hani devleti? Hani izi adından başka kalan ne Emirim? Sen bir İskender olursun, haklısın gelip geçersin ama Osmanoğlu devlet olarak kalır; kurduğu düzen toparlar onu. Ağacın kökü toprakta kaldığı müddetçe."(s.183)

Somuncu Baba, kendi çıkarları için başkalarının felaketini düşünmeyen Ecevit'e birlik ve beraberliğin değerini anlatan şu öğütte bulunur: "Deseydin ki ülkenin parçalanmasını istemediğimden ... Deseydin ki birlik bozulmasın, şu sıra Anadolu'nun pekiştirilmesi için durdurmak gerekir. .. Hay hay derdim ben de seninle birim derdim. Ama sen Ecevit oğlum sen, kendi yararın için sadece kendi özünün çıkarı için adam satmaya kalkıyorsun. Dur sözüm bitmedi. Az önce bir soru sordun, dedin ki: Sen beni ele vermek niyetinde misin? Dedin. Korktun, neden? Kaçaksın. Can tatlıdır, çünkü. Pekey ama o adamlar da kaçak, o adamlar da canı derdinde. Eyi yahut kötü, haklı yahut haksız bir kavgaya atılmışlar; hiç değilse benimsedikleri, benim dedikleri bir mülkü başkasına kaptırmamak için ortaya atılmışlar, ya sen? Ecevitim sen neyin kavgasındasın? Hiçbir şeyin .. Hiçbir şeyin kavgasında değilsin de ele verilmek korkusundasın. O adamları en eyi anlayacak olan sen, onları ele vermek istiyorsun." (s.158-159) Diyerek yüksek idealler için mücadele etme fikrini aşılıyor. Benlik duygusu, insanın kendisi için başkasını kolayca satma hastalığının ne kadar kötü bir şey olduğu örnek hayatlar sunmak suretiyle daha kolay anlaşılır. Şahsî çıkarları için

başkalarının felaketini hazırlamaya çalışanlar kendi felaketlerini hazırladıklarının farkında değillerdir. Beylerin aynı gemide bulundukları halde sırf benden başkası kaptan olamaz düşüncesiyle gemiyi delmeye çalışmaları bize Atatürk'ün Gençliğe hitabesinde gaflet ve dalalet içinde bulunan insanlar hakkında gençlere verdiği öğütleri hatırlatıyor.

Timur ile kapışmanın kaçınılmaz olduğu gerçeğini anlayan Yıldırım Bayezıt teselliyi Allah'a yalvarmakta bulur: "Soyu soya kırdırmayı Tanrı bize yazmasın..." (s.354)

Darağacı'nda, Ankara Savaşı öncesinde Ali Paşa, çete savaşını kabul etmeyen Yıldırım Bayezıt Han'ın yenilmesi durumunda şehzadelerin benlik kavgasına girmesinden ve binbir zahmetle kurulan Anadolu birliğinin bozulmasından duyduğu endişeyi şu şekilde dile getirir: "Halbuki Timur yenerse ki yenecektir. Adım gibi biliyorum, böyle giderse, Anadolu bir kan deryası olur boğulur. Bayezıt Bey nice bin güçlükle kurdu Anadolu birliğini. Anadolu birliği bozulur, beyler yeni baştan toprağı böler, parçalar, şehzâdeler birbirine düşer ki, haçlının tepemize binmesi hiçten bile değildir artık. Tanrı yazdıysa bozsun. O zaman ne yaparız? Nereye gideriz. Tutsaklık nedir bilmedik şimdiye dek. Tutsaklık çöktü mü kabağımıza, bir daha bu acıdan belimizi doğrultamayız..." (s.115) Ne yazık ki, Ali Paşa'nın endişeleri gerçekleşir. Genç insana bencillik hastalığının sonuçlarını göstermesi bakımından Sepetçioğlu'nun eserleri ibret verici örneklerle doludur. Her zaman olumlu örneklerle değil bazan olumsuz örneklerle de genci eğitebiliriz. Şehzadelerin düştüğü bencillik batağı, bir ülkeyi felaketin eşiğine getirmiştir.

Gençlerin bencillik batağına düşmemesi için, onları ta Mevlânâ ve Yunus'tan günümüze gelen Türk halkına özgü sıcak insanî duygudan, yüksek ruhtan, yoksun bırakmamalıyız. Bencillik gibi iğrenç bir hayat görüşünü benimseme tehlikesiyle yüz yüze olan gençliğimizi edebi eserler aracılığıyla Türk'ün kendine has yüksek hasletleriyle karşılaştırmak, tanıtmak ve sevdirmek görevimiz olmalı.

Birlik ve beraberlik fikri Sepetçioğlu'nun diğer romanlarında olduğu gibi Darağacında da çok büyük önem taşımaktadır. Ankara Savaşı'nda bulunmuş, beylerden ve şehzâdelerden bazıların kaçtıklarına şahit olmuş, savaşın yenilgiyle bitmesi üzerine bir dağ başının ıssızlığına sığınan derviş mizaçlı biri, birlik ve beraberlik ve bencilllik konusundaki görüşlerini şöyle dile getirir: "... Beylik, vezirlik, paşalık kalleşlik mi demektir? Böyle olduğunu Ankara Savaşı'nda öğrendik. Hadi kaçtın diyelim, utanmadan kaçtın, peki neden birbirine düşersin? Neden bulunduğun yerde Türkmenin yaralarını sarmaya kalkmazsın da yaralı, hasta Bayezıd Bey'in oğlu olmak böyle mi yazar? Verin elele, dayanın birbirinize, ortak düşmanınız ne ise, Timur mu? açlık mı? hastalık mı? Her ne ise, sırt sırta yaslanıp ortak düşmanımızla savaşmak dururken ne diye Türkmen kanı akıtırsınız? Baktım ki bunlar deli, bunlar benlik sevdasından hasta... Bu avanak Türkmenin ne zaman aklı başına gelecek? Ne zaman bir yokuz bu işte ne haliniz varsa görün arasında bizi katmadan, diyecek ha! Bayezıd Bey'in oğulları böylesine düşkünleşemezlerdi düşkünlemesine ammaaa, ah bu beyler, bu paşalar, vezirler ah! kendi çıkarları için çevirmedikleri dolap yok bana kalırsa. En iyisi bunları yok etmeli... Karındaş savaşları sona ermezse, sağ kalacak adam bulabilir misin ülkede? ... eski Anadolu beyleri geri gelecek kan meydanında boy gösterecek orasını fazla deşmeyelim artık..." (s.283)

Timur'a esir düşenYıldırım Bayezıt, Firuz Paşa ile geçmişin değerlendirmesini yaparken Paşa'nın bir sorusunu, şöyle cevaplandırır. "... Bey için önemli olan birliktir, güçlü bir devlettir. Bizim Osmanlı soyunun eğitiminde birinci ders devletin güçlülüğü, milletin bölünmez birliği üzerine verilir. Bunu bilmeyene bey denmez, bizde. Ortaya çıkarlar, başa geçmek için ayaklanırlar... Çevrelerinde üç beş kendini bilmez genç toplanır... Sonra?..." (s.192)

Firuz Paşa, esaret altındaki Yıldırım Bayezıt Han'a Çelebi Mehmet'in, Musa Çelebi'yi yendiğini söylemesi üzerine, Yıldırım Bayezıt şunları, düşünür: "Yenen kimdir? Oğluydu, Mehmet Çelebisi ya yenilen? Oğluydu, İsa Çelebi, Neden? Bütünlüğü için ömrünü verdiği, uğruna nice uykusuz geceler, nice

cansız gündüzler geçirdiği Anadolu can damarında Bursa yakınlarında, nasıl bir uğursuz baykuştu ki ötenler de öteceği yerde gelmiş bir cenneti bulmuştu. Babaları tutsak iki hünkâr oğlu, aynı dilde konuşan aynı akılda düşünen insanları ordu yapıp arkalarına takmış, öldüresiye savaşmaktalar ha...? Yüzyıl önce Tanrım, yüz yıl önce adı Ermeni olan bu derbendde ulu ataları Osman Gazi bir tekfuru yeniyordu da, yüz yıl sonra aynı yerde aynı Osman Gazinin torunları birbirlerine giriyordu yemecesine. Nerden nereye gelmeydi bir yüz yılda nasıl korkunç bir başa dönüş, nasıl utançlı bir gerileyişti böyle..." (s.180)

Ankara Savaşı'ndan sonra Anadolu'da Türk birliğinin yara almasından dolayı en büyük huzursuzluğu duyanlardan biri de Çelebi Mehmet Beydir. Kardeşi Musa Çelebi'ye şöyle der: "Hepimiz yakından biliriz ki, beylik imrenilecek nesne değil. Senin için kalkan tuğları en güvendiğin gün arkanda bulmazsan ne olursun? Senin için vuran davulların, sesini en çok özlediğinde sustuğunu sonra da başkası için çalındığını duyduğunda ne hale gelirsin?... Sana alkış tutan Türkmen'in canı şu bu yüzünden yanmaya görsün, alkışa kalkmış ellerin boğazına sarıldığını görürsün hemen. Bunun için sevmem beyliği... Bayezıt Hanın oğulları elele sırt sırta vermeli, bölünen toprağı birleştirmeli, yaralı Türmeni sarmalıydı, olmadı. Tanrı bilir bunu sana söylediğimizce yazdık ağabeyimize, elçilerimize ağızdan böyle söylettik, tanık gösterdik yemin ettik. Buna karşılık o İsa'yı sardı başımıza, yetmedi çevremizdeki beyleri kışkırttı, yetmedi, eşkıya takımını ayaklandırdı. Padişah gibi mi davranır girdiği yerlerde? Hayır sanki bir soyguncu başıdır. Talan, yağma, yığın. Bre bu Türkmen'in malıdır, canıdır, bre bunlar senin namusun senin ırzındır. Tanrı sana emanet etmiştir. Ölmelisin ki, kurtulasın emanetten..." (s.309); "Türkmen ezik yoksul, aç. Durmadan elinden alınıyor. Ben bir başıma onarmışım, yara sarmışım neye yarar, yetmez, yetmiyorum. Önüme İsa çıkıyor, Ali Paşa çıkıyor, şu çıkıyor, bu çıkıyor... çıkıyorlar. Biri bitmeden ötekiyle uğraşıyorum. Uğraşacağız başka çare yok... Ben bugünü düşünmüyorum. Bugün bir değirmendir, ezip öğütecektir. Gerekirse beni de ezip, öğütecektir. Yeter ki yarına bitlenmeyecek, doyurucu, has unlar bırakalım. Yarına doğacakların karınlarının doyması için sırtı pek yaşamaları için şimdilik, başka

çare yok. Bizim Türkmenimiz baştakine göre eşinir. Baştakine güven duymak bel bağlamak ister. Soylu, temiz, yürekli bir baba arar..." (s.299)

Ebem Kuşağı romanında, Hacı Bayram Veli Tekkesine bağlı olan Ahmet Can, Konya'ya görevli giden Sefil Ali'yi Karamanoğlu Beyinden korumak istediği için hapse atılmıştır. Sefil Ali'yle sohbet ederken şöyle diyor: "Biz de öteki tekkeler de Osmanlıyı biliriz. Osmanlı'dan gayrısına değer vermeyiz. Çünkü Osmanlı birliktir, birlik bütünlüktür, bütünlük de güzelin kendisidir. Tanrı güzelliği buyurur. Biz güzelliği bölen, bütünlüğü çirkinleştireni sevmeyiz. Ondan yana olmaz, ona arka çıkmayız. Benlik sevdası bütünlüğün yüzünde bir kara ben çirkinliğidir..." (s.97)

Horoz Dede, Timur'a esir düşen Yıldırım Bayezıt'ın oğlu Mustafa'yı Buhara'da bulur ve Anadolu'ya dönmesini, Anadolu'da parçalanan birliğin yeniden sağlanması için çaba göstermesi gerektiğini söyler: "... Dinle beni, Anadolu denilen yeri bildin mi? Ardından iyi bilirsin, sayki orası bir değirmendi. Bir gönlü kara geldi... Anadolu değirmeninin bendini yıktı, viran etti, suyunu çaldı. Biri çıktı değirmenden bendi onarmak istedi. Bir başkası da, bir başkası da onarmak istedi, ellerinden geldiğince onarmak istediler, ama eski sağlamlık yok, su taşıyor, değirmen şöyle böyle dönüyor.

Buğday, un yerine ya kırmaya ya kepeğe çıkıyor. Şimdilerde de her önüne gelen, değirmen benim demeye başladığı söylenir. Değirmenin asıl sahibi Buhara'da... Kalk asıl değirmenine dön. Anadolu başsız kalmış derler..." (s.53)

Buhara'daki şeyhi Horoz Dede'yi Anadolu'ya gönderirken şöyle diyor: "... Konya'da düşün sözlerimi oğul. Konya'ya varıncaya kadar unut. Konya'ya varıncaya kadar sağda solda duyacaklarına da aldırış etme. Dildir bu, yalanı yanlışı ayırt etmeden konuşur. Kulaktır bu, doğruya eğriye bakmadan dinlemeye can atar. Böyle bir dilden böyle bir kulaktan da hayır gelmez. En iyisi herşeyi Konya'da gözlerinle görmektir. Bakarsın, Osmanlı'nın karşısındaki sağlam ise güvenilir ise unutulmuşluğuna dönersin. Osmanlı'nın başında bir sahip yok ise

ortaya çıkarsın, kendine güvenini yerinde bulduysan sahip olursun. Gelgelelim Osmanlı'nın başındaki sağlamsa ona ortak olmaya kalkışma. Ona ortak olmaya kalkışanlara omuz verme. Senin adının kullanıldığı söylenir. Karamanoğlu'nun seni aratması da bu sözü doğrulamakta. Eğer böyle bir durum varsa adını kullananların sakatlığını göstermelisin. Osmanlı'nın başındaki sağlam kişiden yana olup, sakatı ortadan kaldırmanın yolunu aramalısın. Yoksa Kostantiniyye'nin fethini geciktirenlerden olursun. Timur'a benzemiş olursun. Kostantiniyye'nin fethini geciktirmek de Peygamberimizin buyruğuna karşı gelmek olur ki, bunun günahı nasıl ödenir, nerde ödenir, bilemem gayri..." (s.165)

Sefil Ali'nin arkadaşı Çerçi, birliğin sadece kılıçla, kalkanla, okla, kara barutla sağlanamayacağı, ekonomik yapının da sağlam olması gerektiği görüşündedir: "... Kardaşım, bu Osmanlı ülkesinde herkes, eli kılıç tutacak yaşa geldi mi herkes savaşçı mı olacak? Bu savaşacak adamlara, onların evindekine, köyündekine, yiyecek, içecek, giyecek cinsinden öteberi gerekmeyecek mi? Vur, kır, yağma et, talan et... ne kadar gider böyle, nice sürer? Onun için daha önce sarıldığımız işlere sarılmalıyız. Millet bir takım nesneler üretmeli, bir takım tezgâhlarda bir takım öte beri dokumalı. Toprağı işleyenin sabanını çiftini çubuğunu yapmalı, Evin direğini, kiremitini, tuğlasını, ne bileyim yola döşenecek taşı kırmalı, demiri gümüşü çıkarmalı ocağından..." (s.11)

Osmanlı Devleti kuruluş dönemlerinden itibaren Karamanoğullarıyla mücadele etmek mecburiyetinde kalmıştır. Bizans daima Karamanoğullarını desteklemiş, Osmanlının sırtında bir kambur olarak kalması için çalışmıştır. Karamanoğullarını ziyaret eden Bizans elçisi, Karaman Bey'ine şöyle hitap eder: "iyi ki Osmanlı ile birlik değilsiniz beyim. Birlik olsaydınız tütününüz tütmez olurdu..." Karaman Bey'i buna karşılık: "Niçin birlik olalım?" der. Bizans Elçisi de: "Hani aynı soydansınız. Diliniz bir, dininiz bir, gelenekleriniz, göreneklerniz bir, bir milletsiniz kısacası. Birlik olmanız gerekir. İyi ki tersi oldu... Sizin birbirinize düşmeniz bizim ekmeğimize yağ sürüyor..." (s.273)

Sultan Murat bir ülkedeki birliğin idare edenlerin ikbâl hırsıyla, hasetle kurulamayacağını. Birliğin hak ve halk için çalışarak gerçekleşebileceği görüşündedir. Devletin bekası için kan dökmek mecburiyetinde bırakılması karşısında şöyle düşünür: "Çok kötü... Dökülen Türkmen kanı olacak. Kendi kendimizi kıracağız... Dünya saltanatı o akan kanın bir damlasına değer mi sanki... Kim ehil ise gelsin yönetsin, ama mum gibi eriye eriye vererek yönetsin. İktidar budur, saltanat budur benim için..." (s.318)

Sabır romanında Anadolu'da Türk birliğinin devamında ve kuvvetlenmesinde hizmetli büyük olanların başında Hacı Bayram Veli gelir. O, birlik üzerindeki görüşlerini açıklarken milleti bir ceviz ağacına benzetir. Bunu anlatıcı şu cümlelerle ifade ediyor: "Hacı Bayram Veli ayaklara kalkmış deli gönül bir milletin değil, toprağına köklendikçe köklenmiş ceviz ağaçları misalinde sahiplenmiş bir milletin peşindeydi. Olsa olsa o millete öz olmaya, o milletin içmesi gereken suyu almaya göynüyordu gönlü. Hani ceviz ağaçlarını kestiniz mi çizgi çizgi karalıklar görürsünüz. Çemberlenmiş içten içe gövdeyi sıkıca sararak gövdenin dağılmasını önleyerek... İşte onun gibi bir şey olmak ister Hacı Bayram Veli. Gönülleri çemberleştirip sararak, dilleri birbirine bağlayarak. Bunun kime zararı var? Aksine Murat Bey'in milletinin kopmaması için ona yardım gerekli değil mi?..." (s.40)

Devlet-i ebed müddet için yapılanlar bazen insanları üzer, Sabır romanında Murat Bey de bu üzüntüyü yüreğinde duyar. Ancak, milletin ve devletin bekası, her şeyden ötedir: "Geldiğinin haftasında anlamıştı daha. Düzmece Mustafa'nın defterini dürmenin sonucuydu bu başlangıç, kime ne diye! Hiç mi hiç istemediği bir savaşa zorlanmış olmak, hiç mi hiç sevmediği bir savaşın sonunda devlet paylaşmasına çıkmış birinin defterini dürmüş olmak bir şeyler yapması gerektiğine itmişti Beyliğini. Zafer miydi o? Onu da kestiremiyordu. Aslı bir sünepenin uğursuzluğunda yok olup gitmiş, düzmecesi bir mayıs ağacının güneşinde asılmış bir Mustafa Bey bahtsızlığına zafer diyemiyordu. Ne var ki yenilen kendisi olsaydı mayıs ağaçlarının zil takıp oynamakta olan dallarından birinde, asılmışlığı güneşe karşı sallanan beden

kendi bedeni olacaktı, Murat Beyliği: on sekizinde tıknazlığını yırtmış bir gençlik ki sırf Osmanlıya Bey olmak için yaratılmış, sırf Osmanlıya Bey olmak için büyütülmüş; Şehzadeliğinde gençliğini, gençliğinde çocukluğunu bilmeden, bilemeden sırf Osmanlıya Bey olabilsin diye cenderelere alınmış körpe ömürler, taze baharlar, bastı mı toprağı delik deşik edebilecek bir pırıl pırıl hayat!"(s.27-28)

"Onlara soracak olsan cevapları evet olacaktı, ikinciklenmeden. Murad Bey'e sorarsan bir yeni dinmez acıydı. On yaşlarında bir karındaşın asıldığını görmek, ne için olursa olsun asıldığını görmek hangi ağabeye dert olmazdı ki? Yetmemiş, daha küçük öte iki karındaşı da, Mustafa gibi büyüdüklerinde devlete dert açarlar düşüncesinden, gözlerinden olmuşlardı, mil çekilerek gözlerine, ömürlerinin sonuna kadar gözsüz karanlıklara bakıp duracaklardı."(s.190)

Mustafa Bey devletin bekası, birlik ve beraberliğin tesisi için yeğeni Murat Bey'in beyliğini pekiştirmek, yerine geçen Düzmece Mustafa belasından kurtarmak için Buhara'dan kalkar gelir ancak talihsiz bir sonla karşılaşır: "... O, asıl Mustafa Bey Buhara'dan buralaraca yalınız ve yalınız Murat Bey'in hak, Murat Bey'in gerçek, Murat Bey'in Bey olduğunu bağırabilmek, bu dinsiz savaşı kansız durdurabilmek niyetiyle koşup gelmişti, hem de parada pulda devlette gözü olmadan. Gel gör ki bir sünepenin bir sümsük düşlü bakışı, cihan değer bir ışığı söndürüvermişti." (s.28)

Hacı Bayram Veli, Murat Bey'le yaptığı konuşmada birlik ve beraberliği sağlamak için yaptıkları çalışmaları şöyle anlatır: "Biz, Tanrıdan sonra Beyliğin kuluyuz. Beyliğini pekiştirmek, milletini bütünlüğünde tutmak boynumuzun borcudur. Boynumuza borç olanı yerine getirebilmemiz için Bey yanında fazla kalıp ona ayak bağı olmak acısından kurtulmalıyız... yerimiz milletin arasındadır, oradan uzak kalırsak Tanrıya hesap veremeyiz..." " (s.194)

"... Bayram Velinin açtığı bütünlük sözü üzerine Murat Bey "Bizim için bütünlük başta geliyor" dedi: "Gel gör ki bir de Batımız var, Batımız bizi bize bırakmıyor..." " (s.194)

Hacı Bayram Veli birliğin barışla üretimle sağlanacağını ifade eder: " Batımız bize her zaman batacaktır oğul Murat Beyim Lâkin yine de, Türkmen'i bütünleştirmek gerek önce, derim. Türkmen'in yerleştiği bizim Anadolumuz, bizim Urumelimiz bir bütün olmalı, ayrıcalığı bulunmamalı. Timur'un parçaladığını bütünleştirmek gerek, dedenin vaktindekinden de sağlam bir bütüne gitmek gerek. Öyle bir bütün kurdun mu bu bizim Anadolumuzda ve dahi Urumelimizde, Türmenimizin karnını tok, sırtını pek tutacak nesneler üretmenin yolu tutulmalı.. "Sen barış seven bir padişahsın, barış ancak üretimle sağlanır..." (s.195)

Hacı Bayram Veli, Sultan Murat'a herkes üzerine düşen vazifeyi yerine getirirse ülke birliğinin daha iyi sağlanacağını belirtir: "Tanrı yardımcın olsun o kadar yükün var ki, ben, Hacı Bayram olarak Türkmeni çiftine çubuğuna bağlarsam, bağına bahçesine sararsam, gönlünü Tanrıya döndürüp bir şeyler üretmek, bir şeyler yapıp... yeme içme, giyim kuşam, araç gereç gibilerinden birşeyler yaptırıp çoğaltmak derdine düşersem senin yükünü azaltmış, sana yardım etmiş olmam mı? Tanrı bizleri, insanları bunun için yaratmadı mı? Öyleyse görevimizi yapmalıyız. Sen seninkini, ben benimkini." (s.193)

Gece Vaktinde Gün Dönümü romanında Likos deresindeki kulübesinde yaşayan ve kendini İstanbul'un fethinin gerçekleşmesinde görevli sayan Horoz Dede millî birlik meselesini düşünürken bir milleti ağaç olarak görüyor: "... Bu ülke bir ağaca benzer... ağacın kökleri, gövdesi, dalları, budakları vardır ya, ülkenin de vardır. Ülkeyi ülke yapan insanların kökleridir, gövdeyi besler. Hem görünürdedirler, hem görünmezdedirler. Bir ülkeyi yıkmak için bunları kurutmalı ki, ağaç çöksün, yani ülke çöksün. Sonra gövde gelir. Gövdeyi yaralamak, ağacı yıpratmak ömrü kısaltmaktır. Gövde halk dediğimiz kalabalığın tümüdür. Alt dallar vardır, orta dallar vardır, üst dallar vardır ağaçta. Ülke de öyledir..." (s.192)

Birliğin kuvvet demek olacağı inancıyla Bahadır Yüzbaşı'ya diyor ki: "Bre Bahadır Yüzbaşı, sakın Bizans bensiz de alınır deyip düşünme. Bizans ne sensiz ne bensiz alınır... Sen olmazsan... ben olmazsam... biz, bütün Türkmen

orada buradaki Türkmen, her yerdeki... olmazsak eğer Bizans alınmaz, alınamaz bilesin. Elele, kollarımız birbirine eklenmiş olaraktan, koca bir çınar kucaklar gibi kucaklayacağız Bizans'ı..." (s.191)

Fatih Sultan Mehmet, Manisa'dan Edirne'ye doğru yol alırken biraz dinlenmesi için davet edildiği bir zaviyede Şeyhin kızı Mükrime, Sultan Mehmet'e ayran ikram eder, fakat tastaki ayrının üstüne saman çöpleri konmuştur. Sebebi sorulduğunda Mükrime şu cevabı verir: "Bilerek koydum, saman çöplerini, kopmasa idim birden içerdin." Sultan Mehmet: "Birden içsem ne zarar, susuzluğum tez giderdi hay kız."

Mükrime: "Belli, susuzluğun tez giderdi ama, hastalığın da tez gelirdi. Terliydin, terliyken soğuk ayran zararlıdır."

Sultan Mehmet: "Hasta olmamdan neden korkarsın?" Mükrime: "Bizim hastalığımıza benzemez de ondan, sen padişahsın, padişahın hasta olması bizim ölmemiz olur."(s.161)

Padişahın şahsında ülkenin refahı düşünülmektedir.

Sancak-bayrak kutsaldır. Kirletilmesine, yere düşmesine dayanılmaz. Her ikisi de daima dalgalanmalıdır. Bayrak bağımsızlık sembolümüzdür: "...Sancak beline dolalıydı, yarasından sızan kan sancağa da bulaşmıştı, üzüldü. Bir sancağı koruyamamıştı, öyle geldi, öfkesi burnuna vurdu, genzi sızlarken açtı sancağı..." (s.376)

Osmanlı da her şey devletin uzun ömürlü olması içindir. Gece Vaktinde Gün Dönümü'nün başında verilen tavuk-horoz örneği daha sonra Fatih'in kardeşlerini niye öldürttüğünün açıklaması gibidir. Bu ölümler devletin ebedî varlığı için şarttır.

Tavuk yetiştiricisi adamın vaktinden evvel palazlanan horozu öldürüşünde devletin bekası için yapılması gerekinin ip uçları verilmektedir: "Yaşayıp da başa belâ olacağına yok ol git! Sen başkasının hakkına da

sahiplenirsin, güçsüzün suyuna ortak, yoksulun havasına, yemine tebelleş olursun, sen öl ki iki cücük fazla yaşasın!" (s.26)

Devlet kutsaldır, zarar verilmez. "Senin işin de ne yana çalarsa çalsın eni sonu devletten yanadır. Devlete toz kondurmayacağını bilirim. Kondurulmaması gerektiğini de senden öğrendim." (s.133)

Malın sahibi devlettir. Her şeyin kaynağı devlettir. "Şunu bilesiniz ki bizim için dünya malı sahiplenilen mallardan değildir, bugün vardır, yarın yoktur. Üstelik bizde emanettir o. Günü gelince asıl sahibine teslim olunur, malımızın asıl sahibi de devletimizdir, devletimizden bir gizlimiz olmamıştır şimdiyece, olamaz da." (s.227)

Birliğin zedelenmesinde dış düşmanlar kadar zaman-zaman kendi içmizdeki kardeş kavgalarının neden olduğu tehlikeler de vardır. Kilit'te Alparslan, büyük olduğu için beyliğin kendi hakkı olduğu iddiasında bulunan, töreleri çiğneyen ağabeyi Kavurt'un başkaldırmasından dolayı sıkıntılıdır. Melikşah da amcası Kavurtla uğraşmak zorunda kalır. Kutalmışoğlu Süleyman Bey, kardeşi Mansur Bey'in baş kaldırmasına üzülür. Osman Bey, Beylik iddiasında bulunan amcası Dündar Bey'i hemen bertaraf eder. Yıldırım Bayezıt'tan oğullarının taht kavgasına girişmesi, Çelebi Mehmet'i sıkıntıya sokar. Türk töresinde Bey seçiminde liyakat ilkesi esastır. En büyük çocuk veya kardeş veliaht olacak diye bir kayıt yoktur. Bu nedenle Alparslan gibi, Osman Bey gibi en küçük kardeşin bey olduğu da görülmektedir. Buna rağmen isyan eden beylik sevdasında bulunan kardeşler hep olmuştur. Bununla birlikte Dünkü Türkiye Dizisindeki eserlerde birlik ve beraberliğin devamı için kardeşler arası dayanışmanın güzel örnekleri de verilmiştir: Kilit'te,Tuğrul Bey- Çağrı Bey, Yakutlu-Alparslan; Anahtar'da amca çocukları Kutalmışoğlu Süleyman Bey – Melikşah; Konak'ta, Sarı Yatu, Gündüz Alp- Osman Bey, Üçler Kırklar Yediler'de Alaaddin Bey-Orhan Bey arasındaki dayanışma, bağlılık millî birlik ve beraberliği kuvvetlendirmektedir. Bu da gençte birlikten kuvvet doğar, birlikte hareket edilirse güçlü olunur, biz demeyi bilmeyenin ben demesine fırsat verilmez düşüncelerini pekiştirecektir.

Dünkü Türkiye Dizisindeki eserlerde, Türk milletini, millet kılan değerler ve kültürel varlıklar ifade edildiği için ferdin, topluma sağlıklı bir intibak sağlamasında yardımcı olunmaktadır. Günümüzde de en çok ihtiyaç duyduğumuz birlik ve beraberliği okuyucuya benimsetmek için, eserlerde millî birlik ve beraberliğin önemi üzerinde özellikle durulmuştur. Ferdin toplum içerisinde her zaman bir ve beraber olması sağlanmaya çalışılır. Devlet olmazsa biz de olmayız. Bu sebeple devletimizin bekası her şeyden daha önemlidir.

Bir milletin kültürel değerlerinde önemli bir yere sahip olan din, hayatın vazgeçilmez bir unsurudur. Sepetçioğlu'nun eserlerinde Türk milletinin hayatını dinin esaslarına göre tanzim ettiğini görüyoruz. Din, diğer kültürel unsurları birbirine kaynaştıran, birleştiren bir vazife görüyor. Ayrıca millî birlik ve beraberliğin sağlanmasında büyük bir güce sahip. Eserlerde din, bölünmeyi önleyen birleştirici bir unsur olarak ele alınmıştır.

Romanlardaki kahramanların çoğu dindar insanlardır.Savaşta ve barışta dinî vecibelerini yerine getirmekten bir an olsun vazgeçmezler. Kilit'te Sarı Hoca at üstünde namaz kılar, Bu Atlı Geçide Gider'de Sultan I. Murat, savaş öncesi sabaha kadar namaz kılar, Allah'tan şehitlik niyaz eder. Kara Mustafa, çocuk olan Bedrettin ve Doğan yayan yapıldak günlerce süren yolculuklarında oruçlarını bırakmazlar. Gece Vaktinde Gün Dönümünde Mehmet, padişahlık müjdesini aldığı zaman Manisa'dan Edirne'ye at koştururken sadece temel ihtiyaçlarını gidermek ve namaz kılmak için mola verir, vs. Yazara göre dinsiz bir milletin geleceği parlak değildir. Kilit romanında müslüman olan Selçuklular birlik ve beraberlik içinde zaferden zafere koşarken müslüman olmayan Peçenekler'in yiğitlikleri Parçalanmaları engelleyememiştir. Padişahlar ve beyler dindar oldukları zaman daha büyük başarılara imza atmaktadırlar. Kılıç Arslan dini bütün bir müslüman olduktan sonra daha başarılı olmuştur.

Sepetçioğlu'nun eserlerinde Allah sevgisi, din duygusu yoğun bir şekilde ele alınıp işlenmiştir. Gençte dinî duygunun gelişimine katkıda bulunabilir. Bu bakımdan önemli bir eğitim görevini yerine getirmektedir.

Kilit'te Sarı Hoca besmelesi eksik olduğu için Sav Tekin'in Alparslan'a verdiği Bizans kilidinin açılmadığını söylüyor. Mânâsı olmayan madde hiçbir işe yaramaz. Ayrıca Türk –İslâm sentezinin "besmele" de sembolize edildiğini söyleyebiliriz. Besmele ile her zorluğun yenileceğine inanılıyor, çünkü besmele anahtardır, bir işin başı ve esasıdır. Türkün gücü, kuvveti, zekası, besmeleyle tamamlanıyor İşte o zaman Türkün gerçek gücü ortaya çıkıyor.

Kilit'te Kur'an-ı Kerim'in insana verdiği huzur şöyle anlatılıyor: "Sarı Hoca, Yasin-i Şerif okuyayım diye düşündü. Ne zaman Yasin okusa açılırdı. İki diz üste gelip okumaya başladı. Yasin güzeldi, yasin ahenkliydi, yasin derinde, yasin hoştu. Yasin masmavi bir gök gibi açılıyor, bir gök yüzü gibi genişliyordu. Yasin Alp Aslan'ın gözlerindeki umuda akıyordu. "Selamün kavlen minrabbirrahim" ayetini üç kere tekrarladı. Üç kere tekrarlamasa Yasin'i okumamış sanırdı."(s.111)

Kilit'te Alparslan aralarındaki birliği kuvvetlendirecek, Selçukluyu birbirine sımsıkı bağlayacak en önemli bağın İslâmiyet olduğu şuuru içindedir: "... Biz Selçukluyuz. Selçuklu Oğuz'un hası derim. Devlet kuruyoruz, devlet birlikte olur. Birliğimiz dinimiz olmalıdır. İslâmız, Rafizîlik, Batınilik, bilmem nelik yok, bölücülük tanımıyorum. Kim ki İslâm Selçukluyu bölmek için mezhep çıkarır, helâk oluna... Bu böyle biline, bunun dışına çıkılmaya..."(s.258) diye emirler verir.

Anahtar romanında, Küpeli Hafız, hasta olan Sav Tekin'i bitkilerle tedavi ederken sürekli okur: "İçinden Elif Lâm Mim Sûresini okuyordu."(s44) "Elif Lâm Mim Suresini bitirmişti; Âyet-el Kürsî'yi de okudu." (s.44)

Küpeli Hafız, Selçuklu'yu birbirine bağlayacak şeyin iman olduğunu belirtir. "İnsan bir kaftandır hay oğul; yahut bir savaş zırhı. Ne kadar süslü püslü, ne kadar zengin olursa olsun kaftanın da savaş zırhının da içi boş olursa ayakta durması ne mümkün? Kullanılır mı? Yoooo... Atılır bir köşeye, ya güvelerin elinde delik deşik oyulur, ya da paslanır kalır. Kaftanın da savaş zırhının da içini doldurmak gerek; hem öyle bir yiğitle doldurmak gerek kikaftan

da savaş zırhı da hemi kaftanlığını hemi savaş zırhlığını bilsin... Ne ile doldurmak gerek ? Ben Küpeli Hafız buna iman ederim. Selçuklu yiğidi ne süslü kaftan olmalı ne de savaş zırhı. Bir de insanlar var Sav Tekinim arılardan karıncalardan çok. Arıları karıncaları dağıtmayan nedir? Bir de şöyle desek, hayvan sürülerini hem ot hem de su toplar mı bir yere? Toplar, öyleyse insan sürülerini de bir şey bir araya toplamalı. Bütün Selçuklu karınca gibi, arı gibi; hayvan sürülerinin ota yahut suya koşuştuğu gibi bir şeyin etrafında toplanmalı bir şeye koşuşmalı, aksi olursa toplayamazsın Selçukluyu, Selçuklu'yu bırak insanları toplayamazsın; iyiyi doğruyu, güzeli Selçuklu öğretmelidir. Öyleyse Selçuklu'yu sıkı sıkıya birbirine bağlayacak, onun otu suyu olacak şeyi bulacaksın öyle midir? Öyleyse bu imandır. Elinde tutacaksın elinde; bırakmayacaksın ama Selçuklu olduğunu bileceksin Selçuklu olduğunu unutmayacaksın."(s.99)

Küpeli Hafız, ölmeden önce vasiyetini oğlu İltutmuş Bey'e şöyle yazdırır: "Yaz... yine Bismillahirrahmanirahim deyip şunları yaz: İlkin İslâmlaşır, sonra Selçuklu yap. Bunun için de, kendini düşünmiyeceksin halkı düşüneceksin, senin derdin yok haa sakın, halkın derdi var, dert bileceksen onu bileceksin. Sen kendin için bir mi istedin, başkaları için iki-beş-on-yüz isteyeceksin, yoksuldan nefret edersen nâmert ol, yoksula yaklaş ki kendini bilesin ve sakın zengine karşı boynun eğik olmasın, zengine ne haldesin bildirme ki ne sanıyorsa seni yine öyle sansın, senin zenginliğin bu olmalıdır. Gururun gurur, vakarın vakar, haysiyetin haysiyet olsun; aslını ara aslından dönme, sen aslındasın. Düşmanlık nedir bilme, ancak hayvanlar düşman olur, hayvanlar kin besler, amma kimseden merhamet, kimseden insaf bekleme fakat herkese merhametli olacaksın, herkese insaflı olacaksın unutma. Ve cömert olacaksın; eline geçenle elinden çıkan arasında fark olmayacak."(s.104)

Kapı romanında, Kılıç Arslan, romanın başlarında Allah'a inanmaz. Çaka ile laf yarışındayken, Kılıç Arslan isyan bile etti. Anadolu'nun vatan yapılmasında ve kök salabilmesinde en önemli etkenin din olduğunu bilen sultanlar ve beyler bu gerçeği hiçbir zaman ihmal etmemişlerdir. Yalnız Kılıç

Aslan'da eski din inançlarıyla ilgili izler hâlâ devam etmektedir. Bu eksikliği gidermek de Sultana en yakın olan dindâr beylere düşer.

İslâmiyetin yayılmasında, Anadolu'da Türk birliğinin kurulmasında önemli rolleri olan tekkelerin bu fonksiyonlarını inkâr eden Kılıç Aslan, Ersagun Bey'e: "Tekkeler mi insanın özü, sus, başka yerde söyleme, gülerler sana..." der. Ersagun Bey de şu cevabı verir: "Tekkeler, tekkedekiler sultanım. Tekkeye tekkedekilerin vermek istedikleri ruh sadece insanların değil, ülkem dediğiniz toprağın da özüdür, bana sorarsanız... Gün doğusundan gelen Oğuz soyu sadece kılıcıyla, kalkanıyla, okuyla gelseydi, yahut yalnız aklıyla gelseydi Urumeli'nin bu ucunda yerleşemezdik. Köhne toprakları uyandıramazdık ve toprağın uykusuna biz de dalardık. Özsüz olsun diyorsun Sultanım... bense, kurumuş odun da bile öz var diyorum..." (s.289)

Kılıç Aslan'da dinî duyguların zayıf olmasının sebebini İltutmuş Bey şöyle anlatır: "Dersten, saraydan, Melikşah'ın oğullarından kaçardı hep, dağ bayır demez dolaşırdı... atası Süleyman Bey'in ölümü çok kötü, çok vakitsiz oldu. O gün bugün Kılıç Aslan bir tuhaf, orman kuytularını sever oldu. Demek ki bizim verdiğimiz boşuna. Tabiat ne veriyorsa, nasıl veriyorsa verdiği yerleşiyor..."(s.151)

Ersagun Beyle İltutmuş Bey, Kılıç Aslan ve Çaka'nın dinî inançlarının zayıflığından, devlet adına üzüntü duymaktadırlar. İltutmuş Bey: "... Genç bunlar... Şimdi gençler başka türlü düşünür oldu hay Ersagun karındaşım. Bizim çektiğimiz sıkıntıları bilmiyorlar. O sıkıntıların doğurduğu arzulardan uzak kaldılar. Koyma su ile değirmen döndürmek ne mümkün. Çaka da, Kılıç Aslan gibi inanmıyor mu?"

Ersagun Bey'in yüreği titredi: "Neye inanmıyor İltutmuş Bey?" İltutmuş Bey: "Senden duydum ya! Çaka ile laf yarıştırırken Kılıç Aslan isyan bile etti. Hangi Tanrı, diye, sarsıldığı sırayı hatırladın mı? Tanrı'dan bahsedilmesini pek sevmiyor." Ersagun Bey: "olmaz, İltutmuş Bey, yanıldık belki de... İnançsız bir sultan, inanmayan bir Selçuklu Sultanı tez yıkılır. Kendi yıkılışına yanmam.

Oğuz soyunu da batırır. Şurda nasıl tutunduk neye inanarak?... Bütün bütüne inanmıyor diyemem. İnanıyor, Kılıç Aslan'ın da inandığı bir şey var. Müslüman olmadan önceki atalarımız gibi... Halbuki kulağına Ezan-ı Muhammedi'yi ben okudum. El kadar bir bebeydi... öyleyken böyle inaçsız çıksın... Yazık İltutmuş Bey, Melikşah'ın sarayında büyüdü, senin elin altında. Yazık ki nasıl yazık!..."(s.150-151)

Kılıç Aslan zamanla durulmuş, dini bütün bir müslüman olmuştur. Ersagun Bey'e: "Anladım seni Ersagun Bey, bir çok şeyi hepsini, Her şey Tanrı'dan güzel. İnanmak, inandığını sevmek güzel. İnandığın toprakla, suyla, yıldız ışığında gök mavisiyle karıştığı zaman güzel. Yurt bu işte... Selçuklu bu. Bilmiyordum... Şimdi gerçeğin nerde olduğunu nasıl sevip nasıl inanmak gerektiğini öğrendim..."(s.43)der.

İslâmiyetin bütün esaslarını öğrenmiş, Orta Asya'dan getirdikleri örf ve âdetleri, eski dinleriyle ilgili bazı inaçlarını unutamamışlara İslâmiyeti hakkıyla anlatmak, onlara eski inançlarından kurtulmaları için bilgilendirmekle görevli insanlar vardır. Anadolu'da yerleşmeye, kök salmaya çalışan Selçuklu Türklerinin bir kısmında zaman zaman İslâmiyet öncesi hayatın tezahürleri görülür. Fakat din adamlarının faaliyetleri neticesinde Türk İslâm kültürü çemberine girmişlerdir.

Kapı romanında Karakurt Hafız, dinin millet hayatındaki önemini şu şekilde dile getirir: "... Şu Urumeli'nin üstünde köpüklenen ezanları sil bakalım, attığın ok yerine varabilir mi? Çaldığın kılıcı bileğinin gücü döndürebilir mi? Sürdüğün atı ustalığın sürdürebilir mi? Senden önce Urumeli'ne gelen, senden önce Urumeli'ni harmanlayanların gönlünü yağmur olup dolduran ezanlar, ayetler olmasaydı... Bu ezanlar bu dualar, bu ayetlerle Urumeli toprağı daha önce taa Ceyhun'dan, Ceyhun'un ötesinden hamura su katılıp da yoğrulurcasına yoğrulup yiğit gönüllere doldurulmasaydı, sana ne kalırdı hay soyha? Et yükü bedenin o oku nereye atardı? O kılıcı nereye kaldırabilirdi? Beygiri süremezdi, beygiri!... Hiç düşündün mü? Bizden önce bu Urumelin'de

taş heykeller vardı, taş! Görünüşlerine bakarsan adam derdin, er derdin; eee? Niye bizim kılıcımıza, okumuza, atımıza karşı duramadılar ha..."

Türklüğün değerleriyle İslâmiyetin esaslarının sentezini yapmak isteyen Karakurt Hafız, bir konuşmasında da şunları söylüyor: "... Haça tapanların inanmışlığına Kılıç Aslan Sultanımız sadece taş heykellerin taş gücüyle karşı durmaya kalkarsa çabuk kırılır. Yok olur... Atalarının ruhunu sadece et, kemik, kan yığını sanrı da tekkelerde pişen lokmadan yedirmezse, yarın haçlarına bağlanıp gelen selin önünde elini uzatıp sarılacak dal da bulamaz, başını vuracak taş da... Gökçe Tanrı'nın ordusu olduğunu bilmeliyiz ama, Oğuz soyundan geldiğimizi unutmamamız gerekir."(118)

Kılıç Aslan zamanla maneviyâtın zırhına bürünmüştür. İslâmiyetten önceki eski Türk âdet ve geleneklerini inkâr etmemekle beraber dindâr bir müslüman olmuş, millî birliğin kurulmasında maneviyâtın önemini kavramıştır. Beylerine yazdırdığı bir fermana şöyle başlıyor: "Yaz öyleyse... Böylece buyruğumdur... Dur, yazma Besmeleyle başlayalım, besmeleyi yaz önce. Bir ülkeye sahip oldum demekle sahip olunmuyor. Kalabalık çerin kolluların tedbirini almazsa ummadığın yerlerden ummadığın yaylar geriliyor, oklar uçuşuyor. Öyleyse ülkenin derelerini, tepelerini, aydınlıklarını, karanlıklarını, gizlisini, saklısını bilmek gerekmiş. Bunun için de o ülkede birlik gerekmiş. Ayrı ağızlardan ayrı havalar okumaktansa bir ağızdan bir havayı okumak gerekmiş. Anadolu'da ve yarın daha da varacağımız Anadolu'da bundan böyle bir ağızdan bir havayı okumak gerektir, diye düşünürüm." (s.310)

Bütün İslâm aleminde olduğu gibi Selçuklu Türkleri için de Cuma günü bayramdır. Kapı romanında bir Cuma namazının öncesi hazırlıklar şöyle anlatılır: "Davulların ardından zurnalar da birden sustu. Ağustos'un yirmi altısıydı günlerden Cumaydı. Selâ vaktiydi. Malazgirt'ten, Malazgirt'ten de doğuya, kuzeye, güneye doğru daha ötelere ve batı'ya, şimdi davullarla zurnaların birden susuverdiği şehre, bu Demirci'ye kadar ve Demirci'nin daha batısı, daha kuzeyi, daha güneyine doğru her yerde selâ vaktiydi... Demirci'de, tekkeye de, mescide de, ribâta da benzeyen basık alçak tonuzlu, incir ve zeytin

ağaçlarının gölgesinde serin dört binadan üçünü uzunlamasına kesen konak yerinin tuğla örmeli dimdik geniş kapısının önünde Karakurt Hafız, beyazı kaygan kocaman bir atlama taşının üstüne çıkmış cuma selâsını okuyordu. Malazgirt'ten daha doğuya, daha kuzeye, güneye ve daha batıya doğru her yerde, mescitte, camide, handa ribâtta yahut tekkede, minareli, güdük minareli, minaresiz taş üstünde, ağaç kütüğünde yahut tümsekte nice bin Karakurt Hafız cuma selâsındaydı."(s.159)

26 Ağustos'a rastgelen bir cuma günü Demirci'de halka vaaz eden Karakurt Hafız, Türk ordusunun kıldığı bir Cuma namazının ardından Malazgirt'te elde ettiği zaferi hatırlatır ve dinin insanlar üzerinde etkisinden söz eder: "Bu cuma bütün Urumeli, ölüsünden dirisine ayaktadır... Bismillahirrahmanirahim... Tanrı esirgeyicidir, bağışlayıcıdır, Tanrının adıyla bağışlanır her şeye, tıpkı Malazgirt ovasında büyüklüğünü unutup da, boynu bükülüğünü bilip, boynu bükülüğüne güç vermesi için başı açık Tanrımız'a el açan Alparslan Sultanımız gibi... Bu gün Cuma, o günkü Cuma günü öyle bir namaz kılınmıştır ki, böyle bir cuma namazı daha kılınmamıştır... O bir mahşerdir.. O mahşer namazı kılınıp da Bizans'ın yer götürmez ordusuna sürüye dalan kurt misali dalınmasaydı ne siz vardınız burada, ne Cuma namazı kılmamız nasip olurdu..."(s.164)

Karakurt Hafız'a göre göklerde dalgalanan selâlar, var olmanın bir işaretidir: "Cuma selâsından işlenmiş bir görünmez ağ Urumeli'nin üstüne ağıyordu. Bir yerlerde salınıp iyice pekleşiyor, konak yerinin tuğla örmeli dimdik geniş kapısından daha heybetli pekleşiyor, oradan dört bir yanı tutuyordu. Bir el uzarsa, Urumelinin hangi yanından olursa olsun bir el uzansa göklerde, belki bulutların altında, belki üstünde bu ağa dokunacak gibiydi. Dokunur dokunmak da eğer kâfirse muhakkak yanacak gibiydi..."(s.160)

Osmanlının fethettiği yerlerde ilk yapılan işlerden biri de ezan okutmaktır. Çatı romanında, Karacahisar'ın fethi üzerine Dursun Fakih ezan okur: "Dursun Fakîh, boğazında bir tayın diri sırtının gerilmekte olduğunu hissetti. Aynı anda iki eli birden kulaklarına gidivermişti. Pürüzsüz bir ses fışkırdı boğazından:

Allahuekber, Allahuekber! Düz, kuşkusuz, katıksız ve kısa, hemen ardından uzayıverdi: Allaahuekber! Allaaahuekber! Eski kilisenin çan kulesinden, yağmur sonrasını dinlendiren ıslak çayıra doğru aktığını, görür gibiydi. Sesinin... Eşhedüenlailaheillallah da bir dolu, daha bir yüklü okudu, sanki yaygı çayıra, gökyüzünün kurşun ağırlığından sıyrılışını hızlandırdı. Akça Koca aşağıdan bağırır: "Yeter müslümanlaştırdığın gâvurun çanını cemaat bekler ey!"(s.5)

Eserlerde ezan çok sık geçer. Horoz Dede'nin şafakta başlayan sesi sabah namazına bir çağrıdır: "... ardından da ezanlar sardı dünyayı" "Hasan ezan okuyordu"(s.369) "ezan okunuyordu"(s.378)

Dünkü Türkiye Dizisindeki romanlarda padişahların hemen hepsi dini bütün insanlardır. İslâmın en önemli şartlarından olan namazı barış ve savaş zamanlarında kesinlikle ihmal etmemişlerdir.

Bu Atlı Geçide Gider'de Sultan Murat, Kosova meydan savaşı öncesinde çadırında yalnız kalınca hemen namaza durmuştur: "Namaz bitmek bilmiyordu. Murat Bey secdeden secdeye varıyordu... Namazı bitirmişti. Nur süresini okumaya başladı. Yerin göğün nurlanması tek umuduydu. Nur süresi bittiğinde, Tanrım diye inledi. Tanrım huzurundayım. Ne han, ne sultan ne de bey. Orhan oğlu Murat Han olarak huzurundayım. Sana ben gerek isem ben geldim işte. Nizam-ı alem için savaştım... Ne dünya, ne mal, ne şan, ne şerefi istediğim bilirsin ki bunlar değil, seni istiyorum, artık sana kavuşmayı, sende dinlenmeyi istiyorum... Yarın şehitliği bana çok görme..."(s.300)

Ertuğrul Bey, Osman Bey'e vasiyetini şöyle yapıyor: "Osman... İnanmak bir başına olursa bir işe yaramaz. İnandırmasını bilmezsen inancın yük olur sana. İnandığına inandırmasını bileceksin..."(s.295)

Konak'ta ölmek üzere olan Ertuğrul Bey, başucunda Kur'an okunmasını ister: "...Tanrım, yanıltmadı... Tanrım doğru yolda olduğumu gösterdi. Tanrım... Dursun Fakih'i çağırın Kur'an okuma vaktidir..."(299)

Çatı'da yapılan gazalara erenlerin duasının yardım ettiği ifade edilir: "Kumral Dede olduğundan da sakin konuştu "Alplar isterlerse erenler de yardım eder; bizde de eli kılıç tutacak derviş vardır."; Rahman bir zamanlar Ermeni Geçidindeki pusuya vardıklarında Bileyici Babanın naralanışını, alıcı kuş misali fır fır dönüşünü hatırladı birden: "Bilirim Dede" diye mırıldandı: "Senin dervişlerinin nasıl eli kılıçlı olduğunu bilirim ben..." (256)

Akça Koca, omuzuna el irisinde kömür koru düşmüş bir sıçradı; omuzundaki Kumral Dede'nin eline rağmen ayağa kalktı. Kumral Dede'nin yanında, hem enine hem boyuna bir misliydi, yukarılardan eğilip bakıyordu: "Bizi tekmil taş mı sandın lâflarımıza bakıp da Dede?" dedi bir garip; "Senin duan yoksa Atros değil aha şuraya adım atmam... sınamaysa bu seninkisi?.. Eyi olmadı. " Kumral Dede, Akça Kocanın içlenmesinin üstüne gitmedi; daha fazlası zarar vereceğe benziyordu; sevecen sesiyle: "Tanrının izni sizinle olsun..." dedi. (257)

Horoz Dede, inancı olan gayrimüslimleri inançsız, dininin gereklerini yapmayan Müslümanlara tercih eder: "Görmüş, gözünün önünde olmuş gibi gücüne gitti Horoz Dede'nin. Hiç değilse inançları vardı manastırdakilerin; ya bunların? Bu zibidilerin, bu sarhoş uyuşmasında beyinleri boşalmış heriflerin neyi vardı?" (s.78)

Osmanlı'nın kimsenin dinine diyanetine dokunmak gibi bir niyeti yoktur: "... ayyuka çıksın düşünülerek ama ne din yapısına ne de din adamına el sürülsün istenilmemişti de düşünülmemişti de." (s.79)

Sabır'da Bizans'ın yakınında Likos deresindeki manastırı yıkmak isteyen sarhoşlara tek başına karşı koyan Horoz Dede şöyle diyor: "... Burası din evidir, imansızlar. Tanrı'nın lanetinden korkun! Gidin yerinize, yoksa çarpılırsınız!..."(s.96): manastırdaki rahibenin "Anlamadığım var. Manastır bizim dinden, sen müslüman, sarhoşlar müslüman, niçindir ki onlardan korursun, onları korumazsın?" sorusuna Horoz Dede şu cevabı verir: "Onlar inançsız, onların inancı yok. Siz inanıyorsunuz... Ben inancı olmayanlardan iğrenirim

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

bacı. İnançsızlardan nefret ederim... İnancı olmayanlar getirir dünyanın altını üstüne, inançsızlar yıkar... Ben yıkanlara karşıyım, bekleyeceğim. Benim için her yer Tanrı'nın olan da benimdir, korumalıyım."(s.96)

"... Rahibe de şaşırdı: "Şükür âyini" diye fısıldadı şaşkınlığı. Birdenbire üşümüştü. Yıllardır hatırlamadığı çocukluğuna dalmış iken, çarpuk çarpuk bir çöpten farksız bir Müslüman dervişinin görünüşüyle yaptıkları arasında..." (s.95)

Horoz Dede, "Diz çöktü öldürdüğü sarhoşun yanıbaşına. Okumak istiyordu ama Kur'an-ı Kerimden tek bir âyet bile gelmiyordu aklına." (s.86)

Osmanlı kimsenin dinine dokunmaz, herkes inancını istediği şekilde yaşar. Horoz Dede üç beş çapulcunun manastıra saldırmasını Murat Bey'in nizamı zannedilir endişesiyle ve güç durumda olan, savunmasız insanlara yardım etme düşüncesiyle manastırı korur. Murat Bey'in dolayısıyla Osmanlı'nın kimsenin inancına karışmayacağını şöyle fade eder: "Murat Bey de! dedi kesinlikle Horoz Dede. Hele Murat Bey'in manastırlara hiç mi hiç dokunmayacağını anlatmağa çalışmağı yorucu buldu. Murat Bey buraya yakıp yıkmağa gelmedi. " (s.91)

Müslümanın fakire, düşküne yardım etmesi bir başka dinden birisinin ağzından anlatılır: "Biliyorum" dedi Rahibe. "Ben çocuk idim. Anam var baba yok. Baba gitmiş, başka karı bulmuş. Benim ana hasta, çok hasta, ince hastalık derler sizde, kan gelir. Komşu bizim dinden komşu el uzatmadı, evimize girmedi. Evimiz çok kötü. Sokağın ötesinde bir de Müslüman komşu vardı. Onun karı geldi, benim anaya baktı, bana baktı. İyi baktı. Bizim ilen ilgilenilmemesine akıl erdiremezdi. Zenginlerimiz bizi görmez, bize ırak idi. Varsıllarımız bizi görmez, bize ırak idi. Müslüman komşu karı akıl erdiremez idi. biz yoksul, biz yoksullar çok, biz yoksullardan hasta çok, hep ince hastalık çok. Hekim gelmez, bizi unutur. Komşu Müslüman karı aklı almaz. Anam öldü. Ortada kaldım. Komşu Müslüman beni aldı, baktı, besledi. Bana der idi ki bir gün bitecek, düzelecek, Kostantinopol bir gün bizim olunca her şey iyi olacak, der idi. peygamber böyle ister, der idi." (s.94)

Müslüman Türkün yardımseverliğinde, fakire fukaraya yardım etmesinde dinimizin "sağ elin verdiğinden sol elin haberi olmasın" esası hakimdir. Çerçi Delibozuk kişiye getirdiği haberden ötürü bir beş para uzatır ancak Delibozuk kişi parayı almaz Bunun üzerine çerçi ne yapacağını şaşırır, çok utanır halbuki o, "... Sadaka vermeği sevmezdi, vermek gerektiğinde de öyle yüz yüze göz göze vermemek için ne gerekiyorsa yapar, kime verecekse vereceğini gece yarıları kalkıp evinin kapısına penceresine bırakırdı, yolunun üstüne düşürürdü, buna benzer görünmezlikleri arardı." (s.153)

Gece Vaktinde Gün Dönümünde Mehmet Bey'in dindarlığı şöyle anlatılır:" Mehmet Bey'in isteği o kadar az idi ki, sanırsın atından gayrısını düşünmez bir celasundur. Üstelik namazında niyazında bir celasun, çünkü atından sonra hemen su istemiş, abdest almış, kuytu bir köşede namaza durmuştu. Hasır hancının hasırı..."(s154)

Üçler Yediler Kırklar'da Dursun Fakih'in abdest alışı, namaz kılışı ve bunu ibretle, gıptayla seyreden Zöhre'nin duyguları anlatılır. Zöhre, Dursun Fakih için şöyle der: "abdest alırken de ibadet ediyordu, bundan eminim."(s.283)

Orhan Bey sultanlığın çok fazla sorumluluk istediğini bilmekte bunun için kardeşi Aladdin Bey'in bu yük altına girmesini istemektedir. Alaaddin Bey bu teklifi reddederken diyor ki: "... at, kılıç, çeri, seni bilir... Ben, Edebali tekkesinin çiçeğiyim. Sen savaşların barışların çiçeğisin. Ben insanlara buyuramam... Benim meşrebimde Türkmenle Türkmen olmayanın ayrıcalığı yoktur... Kimin çizgi bilinmeyen sınırların o yanı bu yanı yoktur. Tanrı'yı biliyorsa insan derim ben. Tanrı'yı bilen kendini de biliyor demektir..."(s.36)

Bu Atlı Geçide Gider'de din hayatın içindeki en önemli unsurdur. Gerek devlet adamlarının gerek ordu beylerinin gerekse sıradan halkın yaşama biçimlerinin en önemli parçasıdır.

Ali Paşa, "Bizim yolumuzu kitabımız çizmiştir Ulu Hanım, kitabımız Kur'ân-ı Kerim'dir... Kitabımız ışığımızdır. Dünümüzü aydınlatır, bugünümüzü aydınlatır ve hem de yarınımızın aydınlığıdır."(s292);

"Murat Bey seccadesindeydi, namazda." (s.299); "Murat Bey, secdeden secdeye varıyordu." (s.300); "Murat Bey namazı bitirmişti. Nur Sûresini okumaya başladı." (s.300); "Murat Bey, ayağa kalkmıştı. Kur'an-ı Kerim'i aldı. Öptü, başına koydu. Saygılı duruşunu bozmadan geri döndü..." (".194)

Bu Atlı Geçide Gider'de yola taş döşeyen dervişi seyreden Bedreddin kitaplarına ve yazanlara meraklı oiduğunu söyleyince; derviş şu cevabı veriyor: "Bedreddin oğul sakın çıkmasın aklından bu sözüm. İki kitap vardır kâinatımızda, bu iki kitaptan gayrısı yalandır. Bunlardan birincisi Kur'an-ı Kerim'dir, ikinci tabiattır. Bu iki kitap herkesindir, ayrıcasız herkes içindir. Kimse tek başına çıkıp da sahiplenemez, benim malımdır diyemez. Bu iki kitabı eyi okur, eyi anlarsan sırtın yere gelmez, sapıtmazsın..."(s.97)

İslâmiyette telkin gücünün çok önemli olduğunu Sabır romanında şu şekilde dile getirilir: "Allah'a giden bir çok yoldan en kısa olan İslâmiyettir. İnançsızlar dünyanın altını üstüne getirir. Yıkar, mahvederler"(s.97)

"Çerçi, sadece, Ak Şemseddin Hoca ile bir gecenin seherinde, yazının uyanışına karşı sessizleşmiş bir tabiatın kucağında namaz kılışını, nerelerden çıkıp geldiği bilinmez kişilerin cemaatına uymuş bir kendinden geçişin yaşanmışlığını, daha sonra da tadını hâlâ unutamadığı bir sabah sofrasında karın doyuruşunu aklından geçirmişti. Sefil Ali'nin, gönlünde soğuk soğuk esen çıkarcı yüreğinin üşütmesini bunlarla ısıtmıştı, ısınırken de o saati yaşar gibi olmuştu, bir daha." (s.67)

Gece Vaktinde Gün Dönümü'nde din bu kültürel benliğin en büyük parçasını oluşturur. Din hayatın her anındadır... Bizim dinimiz akıl dinidir, akıla önem verir, aklın kabul etmediğini kabul ettirmez...

Ak Şemseddin dinimizi şöyle anlatır:"Tanrıdan başka bilen olmaz gizliyi. Bizim dinimiz akıl dinidir, akıla önem verir, aklın kabul etmediğini kabul ettirtmez, ettirir görünüyorsa o vakit yüreğe bakmak gerektir, yürek kabul ediyorsa akıl yüreğe uyar; eğer akıl da yürek de kabul etmiyor ama din kabul ediyorsa gönüle bakacaksın; gönlün ne diyor gönlün? Akıl da yürek de bazen

taşlaşır Mehmed oğlum, taşlaşmışlığı da gönül eritir. İşte bu üçü, akıl yürek ve gönül bir oldu mu doğru orta yere çıkar." (s.41)

Sepetçioğlu, eserlerine dinî motifleri alırken, dünyanın fani, ahiretin ebedi olduğu gerçeğini telkin eder. Ölüm hayatın en acı gerçeklerinden biridir. Ölüm karşısında alınan tavır, Türk milletinin teslimiyetçi yanını, inancını ve itikatındaki sağlamlığı göstermesi bakımından önemlidir.

Alparslan'ın ölümü üzerine yuğ töreni yapılır. "Bozan Bey ve Porsuk Bey yuğ töreni ile meşgul olacaklar."(s12)

"Küpeli Hafız, benim yüreğim yanmadı mı Alparslan'a sanırsın, benim yüreğim yıkılmadı mı? Diye fısıldadı. Baş ucuna oturdu; elini Sav Tekin'in alnına koydu,alın fırına dönmüştü. Benim de yüreğim yandı, benim de yüreğim yıkıldı; amma beynim dedi ki yoo! Küpeli hata yolundasın Alparslan da ölür, bir nice Alparslan daha ölür. Selçuklu varken, Selçuklu'nun sonu gelmemişken Alparslan da olsa bir insana kör gibi bağlanır, gücünü kuvvetini ondan beklersin. Büyük ölümler büyük unutuş ister hay yiğit, yoksa o büyük ölünün sahibi yaşayamaz." (s43)

Alparslan'ın baskından sağ kurtulduğunu gören babası ve amcası seviniyor. Fakat tepkilerini açıkça dile getiremiyorlar. Pek çok insanın yakınını kaybettiği bir ortamda, kurtulana sevinmek doğru bir hareket olarak görülmüyor. Töreleri gereği sağ kalandan kurtulamamış birini sormanın yanlışlığını Sarı Hoca'nın ağzından öğreniyoruz. "Sarı Hoca, o zaman çocukça davrandığını anladı. Kalan sağlardan, Sav Tekin bile olsa, ölen sorulmamalıydı. Allah kahretsin beni, ihtiyarlıyorum diye kızdı, kendi kendine." (s.27)

Konak'ta, Kumral Dede daha önce dünyanın fani, öteki alemin baki olduğunu şöyle anlatıyordu: "... Gelen gitmesini bilmeli. Post çürüten konuk eve de, ev sahibine de, kendine de zararlıdır. Ölmek doğmakla başlar... Doğan ölecek demektir. Gelen gitmez mi? İki kapılı bir han... birinden girilir, ötekinden çıkılır. Gitmek için gelinir..."(s.390)

Kumral Dede Yesi'den getirdiği kuşağının kendisiyle beraber gömülmesini vasiyet etmiştir. İslâm dininin hükümleri gereğince bunun mümkün olmadığını belirten Dursun Fakih, Osman Bey'i şaşırtır. Osman Bey: "Dedenin vasiyetidir bu, vasiyeti tutmak gerektir, bilmez misiniz?" deyince. Dursun Fakih şöyle cevap verir: "Vasiyeti olmasa da senin sözün yeter beyim. Amma bu iş ayrıdır, kefenden gayrısı haramdır...".

-Ya haram olduğunu Kumral Dede bilmez mi?

-Bilir.

-Bilirse sen ondan da mı ötesin?

-Ölüm anıdır beyim, onu bilemeyiz... bilmediğini bilen de olur.

-Son söz, Dursun Fakih, son söz!

-Son söz beyim, kefenden başkası haramdır ölüye.

-Ya konacak dersem!

-Sözün diriler içinse baş üstünedir. Osman Beyim. Sözün ölüler içinse ehline bırakalım; Ölüler senden sorulmaz."

Defin işleminden sonra Kumral Dede'nin kuşağının arasında bir kâğıt parçası bulan Bileyici, Kumral Dede tarafından Osman Bey'e yazılmış bir mektup olduğunu anlayınca emaneti Osman Bey'e verir. Kumral Dede mektubunda şöyle der: "... Osman Bey oğlum... Bil ki Tanrı uludur, her meselesinde bir hikmet gizlidir; eyi bakarsan gizliyi çözersin, kötü bakarsan kötülüğün kalır... gördün ki ben, Kumral Dede diye bilinen ben, ölüp gittiğimde, o kadar istediğim halde, bir eski kuşağı bile alıp götüremedim yanımda... Dünya malıydı dünyada kaldı, götüremedim. Dünya malını vermez oğul. Götüreyim diyen eli baş gider. Tanrı'ya emanet olasın... Bu kadarı yeter bilene." (s.396)

Kumral Dede Osman Gazi'ye Türkistan'dan getirdiği kuşağıyla gömülmeyi vasiyet ediyor fakat Osman Gazi'nin kendi atadığı kadı Dursun

Fakih buna izin vermiyor, haramdır diyor, bütün ısrarlarına rağmen Osman Bey buna boyun eğiyor.

Geçitteki Ülke'de Alanur'un hastalanması, Usta Kadını çok üzer. Düşünürken şunları geçirir aklından: "... İnsan dediğin nedir ki... Kalan tekbir insan görmedim. Kumral Dede, Kumral Dedeliğiyle gitmedi mi? Murat Bey gibi bir Han gitmedi mi? Ya Peygamber Efendimiz... Dünya, yalan dünya..." (s.15)

Sepetçioğlu, Ebem Kuşağı romanında dünyaya bağlanmamayı, öteki alemde ebedî saadete kavuşabilmek için hazırlanmak gerektiğini anlamak ister.

Karamanoğlu'nun kapattığı zindanda maruz kaldıkları muameleye dayanamayıp, Allah'a karşı sitemkâr olan Serencam'ı annesi teskin eder: "... Bu bir sırat köprüsüdür geçiyoruz, düşünme. Bizim bu dünyamız bir deneme dünyasıdır. Asıl dünyamıza gittiğimizde, burada denenenleri yaşayacağız. Buranın geçitlerinden sıkıntısız geçmiş isek, alışarak geçmiş isek, isyansız geçmiş isek, kızım Serencam, asıl dünyamızda sıkıntımız olmayacak, olmaz. Bu zindan bizim sırat köprümüzdür..."(s.210)

Ahmet Can, Sefil Ali'nin hırçınlığını görünce şunları söyler: "Müslüman, yaradana tam teslim olan insandır. Delilikle ele bir şey geçmez. Kul kulluğunda kalmalı... Tanrı'nın istemediği şey olmaz. Tanrının isteğine de biz zaten boyun eğimişiz..."

Sefil Ali'nin fırsatını bulmuşken birlikte kaçma teklifini de reddeden Ahmet Can'ın Allah'a inancı tamdır: "Tanrı ne yazdıysa o olur. Tanrının yazdığını inkâr edenler bile o yazının dışına çıkamazlar. Ne var ki, çıkamayacaklarını bilmeyecek kadar akıl yoksuludurlar..." (s.254)

Sabır'da Mustafa Bey'in öldürülüşü herkesi çok üzer: "... Murat Bey'e getirişi tek tesellisi idi ama onu da Burçak budalasının kötü düşleri yok edip gitmişti. O ne yiğitlenmeydi o! Dünyaları yerinden oynatmıştı da yedi cihanın duymasına naralar atıyor, yeri yerinden oynatıyordu. Öyle ki Sefil Ali kendinden

kuşkulanır olmuştu. Ama gerçeği öğrendiğinde...? Burçağın körlemesine attığı kör kamanın körü körüne gidip asıl Mustafa Bey'i vurduğunu öğrendiğinde delilere dönmüştü. Hele Horoz Dede'nin getirip kendini boş bir çuval gibi Mustafa Bey'in ölü bedenine atışını gördüğünde. O gün, o anda neyin nesi olduğunu bulup çıkaramadığı küçücük bir oğlancığın, Hasan'ın, çocukluğunu boğan hıçkırıkları yiye yiye inileyip Mustafa Bey'in yüzünden ayaklarına, ayaklarından yüzüne kaldırıp kendini ata ata çırpınmasını görmemek için gözlerini kaçıracak bir boşluk arandığında... Attan düşmekten beter olmuştu. Sanki bin batmanlık bir yumruktu sıktığı avucu, nasıl kaldırdıysa öyle indirmişti Burçak'ın suratına, ağız burnu bir kan deryası halinde yere yıkmıştı. Tekmelemiş, tekmelemiş, tekmelemişti.

Gece Vaktinde Gün Dönümü'nde ölüm şu şekilde ele alınır: Ölüm gerçektir. Genç-yaşlı; zengin-fakir dinlemeden herkese gelecektir. Bunun için üzülmek boşunadır. Hayat gibi ölüm de vardır. Dinimiz sayesinde bizler ölümü kucaklarız. Sevgiliye kavuşmadır ölüm. Vuslattır. Haktır, gerçektir. Dertlenmek gereksizdir.

"Ölümdü bu; dirim kadar hak, doğum kadar gerçekti, ataya da oğula da, toruna da. Kimi seçip alacağı da bilinmediğine göre ölüme dertlenmek neden? Beni seçmedi deyip sevinmek de neden? Beni seçeydi yerinmesindeki göstermelik hüzün niçin? Nasıl olsa gelecek, kapını çalacak; evde olsan da olmasan da, saklanıp kaçsan görünmesen de el atıp alacak, götürecek... geldiğin yeri orası idi aslında geldiğin yere götürecek; bunun için ne yerinme, ne sevinme, ne dertlenip ne de tasalanmak... olmamalı; yok zaten yok! Var olan ölüm! Var olan hayat olduğu gibi!" (s.151)

Ulubatlı ölümden korkmaz:"...Şimdi orada, o kapıyı açıp bekleyenleri içeri alır almaz burca çıkack, sancağı çekecekti: "Benim ben, ben İstanbul'um heyy" diye bağıracaktı... sonra? Allah kerimdi sonrasına sonrası mı olurdu bre? Sonrası Tanrı değil mi? Öncesi Tanrı ise sonrası ne olur?" (s.372)

Ak Şemseddin Hz. Eyyüb'ün mezarını bulmuştur: "Gönül gördüğünde göz bulur" dedi; "Yürek sezdiğinde el ulaşır; akıl terlerse ayak yeğnilir varacağı yere çabuk varır. Mehmed Bey'in yorgunluğunu görenin, duymasını da biliyorsa eğer çabadan kaçması haram sayılmaz mı?" (s.244)

Sepetçioğlu; millî kültür unsurlarının en başında dinin geldiğini, dinsiz bir toplumun ayakta kalamayacağını her fırsatta vurguluyor. O, dindarlığı "bir lokma, bir hırka" kanaatiyle köşeye çekilmek, sadece ibadetle meşgul olmak şeklinde görmüyor. Küpeli Hafız, Sarı Hoca, Kumral Dede Hacı Bayram Veli, Horoz Dede gibi tipleri hem dünyevî, hem uhrevî özellikleriyle yaşatarak bir mesaj vermek istiyor. Bunlar eğitimleriyle meşgul oldukları geleceğin sultanları, beyleri olacak talebelerine birliğin sağlam temellere dayanmasında dinin çok önemli olduğunu öğretiyorlar.

Din insanların hayatına yön verir. İnsan ruhunu disipline eder. İnsanlar arasında sağlıklı ilişkiler kurulmasına vesile olur. Millî birlik ve beraberliği sağlayan en önemli unsurdur. Bireye temel insanî değerlerin hepsini dinimiz yoluyla kazandırabiliriz. Bu noktalar eserlerde titizlikle işlenmiştir.

Adalet, en önemli toplum değerlerinden biridir ve hayatımızın bir parçasıdır. Eğitimin vermesi gereken hususlardan biri, din, dil, ırk, zenginlik, fakirlik ayırt etmeden eşit muamele edilmesi ve insanların birbirlerine saygılı olması, gerektiğidir.

Sepetçioğlu'nun Dünkü Türkiye Dizisindeki târihî romanlarında gençlere kazandırabilecek erdemlerden biri de adalet duygusudur. Doğrunun hakkın korunması, doğru olmanın belirtisi anlamına gelen adâlet kavramı eserlerde adâletin mülkün temeli olduğu gerçeği üzerinde çok durmuş, adâlet üzre kurulmamış devletin tez yıkılacağını, adâletli olmayan idarecilerin tez çökeceklerini her fırsatta ileri sürmüştür. Yazar adâlet kavramından herkese eşit davranmayı ve âdil olmayı, anlıyor. Bu da iyi kadılar ve âdil kararlar veren mahkemelerce mümkündür. Rüşvet alan kötü kadılarla adâleti tesis etmenin imkânı yoktur. Yasalar yazılı olmasa bile beyinden çobanına herkese eşit

muamele ediyor. Bey de bu yasalara herkes gibi boyun eğiyor. Adalet duygusunun derinden sarsıldığı günümüzde genç insana adalet duygusunun vereceği hazzı yaşatacaktır. Şu da unutulmamalıdır. Genç insan baştan sona adalet duygusuyla yüklü insandır. Böylesi yüksek erdemleri sosyal hayatında yaşayamıyorsa edebi eserler vasıtasıyla ona yaşatmak gerekir. Kurallar milletin ve ferdin mutluluğu içindir. Milletin bekası içindir. Gayrımüslimlerin bile hakları korunmaktadır.

Sepetçioğlu'nun târihî romanları gençte adalet duygusunun tesisi için çok güzel örneklerle doludur:

Anahtar'da Afşin Bey, ordu beylerine "Bizans'ın izi kalmayacak o kadar; bir de Bizans'tan umudu olanların. Başkaca bir şey yapmak yok, unutulmasın." ; "...Dut silkeler gibi silkelemeniz gerek ama halka eziyet yok, dinine diyanetine dokunmak yok..."(s.82) diyerek yerli halka adil davranımasını emreder.

Çatı romanında, Karacahisar'ın fethedilmesi üzerine Osman Bey, Dursun Fakih'i kadı tayin eder ve şunları söyler: "... Kadımıza akıl vermek bize düşmez, bir daha kutlu olsun. Karacahisar geniş yerdir. Türkmen de sağda solda aşiret halinde dağınır... Buyurduk ki bu dağınık, göçer halde yaşayan Türkmenin aşiretinden dileyen Karacahisar'a gelip yerleşe, onlara bu Karacahisar'da ev verile, yer verile, ama yerlileridne bir kimsenin hakkı yenilmeye, alıştığına dokunulmaya ve burnu kanamaya. Gelen Türkmenlerle Karacahisar'ın eski yerlileri bir tutula, ayrıcalık gözetilmeye. Tanrı'dan yüz aklığı dilediğin, yüz aklığı bu dediklerimdir... ama sen Kadısın kılıç değilsin; Kadının kılıçlısı halka zarardır zaten; şimdi bu Karacahisar'a bir de sübaşı gerek... Gerek ki nizam tam ola... Sen kadısın kılıç değilsin, kadının kılıçlısı halka zararlıdır... Kılıç kadılık, yapmağa kalkarsa vay gele millete... Kalıç haddini bilmeli, kadı haddini bilmeli." (s.10-11)

Karacahisar pazarında Bilecikli satıcılara ayrıcalık tanınmasını korunmalarını, kayrılmalarını, kendisinden haber gelinciye kadar da bunlardan pazar akçesi alınmamasını isteyen Osman Bey'e, Kadı Dursun Fakih

adâletsizlik olur düşüncesiyle karşı çıkar: "... ayırım olur bu. Birini ötekine yeğ tutmak olur. Sebebi akla uygun olmazsa Tanrı'nın kullarından birini ötekine yeğ tutmak adâletsizliktir. Adâletsizlik ise beğlerin amansız düşmanıdır, beyleri yiyip bitirir..." (s.313)

Dursun Fakih adalet üzre herkese eşit davranır: "Dursun Fakihin düşünceleri dağınıklıktan kurtulmuştu; sesi daha yakın, daha açıktı: "İsteyen sensin" dedi; "Pazarın bacı yıllık şu kadardır desem sen de kabullensen bu parayı, aslı bu kadar yüksek olmayabilir, sana satılanın daha altındadır, bu yüzden de senden fazla almış olmakla sana haksızlık etmiş oluruz... haksızlık haksızlığı körükler, bunun ucu da varır millete dokunur; hem Osman Beyin elinin altına haksız para girmiş olur hemi de millete zulüm etme yolunu açmış oluruz ki bunun vebalinden ölmekle de kurtulamayız." (109)

"Görünüşü öyle onun Elyazar Efendi. Sen şimdi bir mesele düşünmüşsün; kendince ölçüp biçmişsin, kendince pişirmişsin, kârını zararını ayarlamışsın. Diyelim kırk kuruş değer biçtik, kırk kuruşun şu kadarından fazla olmamak üzere üstü senin olacak dedik. Gelir biçtiğimiz değerden az ise milleti zorlamaz mısın? Zorlamam deme sakın... insanız... sana kırk kuruşa asttık diyelim... Ya bir başkası çıkar da pazarın yıllık bacını ben elliye alırdım derse elliden de fazla ederse? Bu sefer de Osman Beye haksızlıktır, ucuza kapatıp seni haksızdan zengin ettik demektir. Bizim varlığımız milletin kesesinden adam zengin etmek için değildir; milletten haksız yere alıp Osman Beyi de zengin etmek için değildir... Yoluna yordamına uyalım...dellal çağırtıp millete duyuralım. Belli günde gelsinler, herkese açık, herkesin önünde yapılsın azarlık, hak eden alsın." (109)

Gizliden ürperdi Elyazar; Osman Beyin yanından kaçtığı zamandan kalma bir ürpertiydi her hal. "Allah Allah" diye mırıldandı Dursun Fakih; "Olmayacak iş; olmayacak iş... Osman Bey? Yanına geleni koğsun? Yok Elyazar Efendi yanlışın olmalı. Yanlış bir lâf etmiş olmalısın; kendi dilinden konuştuysan hani... Onun için de adam koğmaz... Osman Beyde görülmeyen iştir..." Farkında olmadan Osman Beyi temize çıkarmak için konuştuğunu

hissetti; Osman Beyin, noksan yanı bulunabileceğine inanılmasını istemeyen bir hali vardı. (111)

"Yetti yetti de... insanız dedin Kadı Beyim az önce. İnsansak kör umut ölmez, ışık kırıntısı bile sezse açılmak ister. Bu gün köprüden geçiş parası alınacağını duydum. Sordum soruşturdum buyruk senden çıkmış. Geçiş parasıyla Pazar bacı arasında bir fark yok gibi geldi bana. Kadısı da Beyden ayrı düşünmeyeceğine göre, dedim, Osman Bey karar değiştirmiş olmalı, dedim." (14)

"Neden Kadısı da Beyden ayrı düşünmesin?.. Öyle olsa bir Bey olur, Kadıya ne hacet?" (14)

Elyazar bir Kadıya bir elulağına bakıyordu. Şaşırmıştı ama neye, niçin şaştığını her hal kendi de bilmiyordu. Dursun Fakih Elyazara; "sen de duydun işte" dedi; "Haftaya Salı günü... kuşluk vakti. Kesen, günlün, yüreğin elveriyorsa gelirsin... Kadı, Beyden ayrı düşünüyorsa bile gizli düşünmemeli. Açıkta görülmeli her bir iş..." (115)

Üçler Kırklar Yediler'de Pir Cebbarın Ali ve Veli Baba bir patlama sonucu içerde kalmışlardır. Orhan Bey ikisinin de yargılanmadan öldürülmesine üzülür.

Bileyici yaptığı çalışmalar sonunda fitnenin Pir Cebbar'ın Ali'den kaynaklandığını tesbit etmiş öldürülmesi için fetva istemiştir, ancak kesin deliller olmadığından fetva verilememiştir.

Bu Atlı geçide Gider'de Sultan Murat, "Bir gün gelecek... nasıl olsa bir gün gelecek, ne Karamanoğlu ne şu, ne bu kalacak Tanrı'nın adâletine sıkı sıkıya sarılan Anadolu'yu bütünleyecek" (s.276) diyerek adalet üzre davranılınca devletin kalıcı olacağını belirtir.

Bursa'da Ulu Cami'nin inşası sırasında mimarbaşı, işçilerden birine bir tokat atar. İşçi kendisine hakaret edildiğini, dövüldüğünü iddia ederek mahkemeye başvurur. Olay esnasında inşaatta bulunan Yıldırım Bayezıt'i de şahit gösterir.

Davaya bakan kadı Molla Fenari, Sultan Murat oğlu Beyazid'i çağırtır, şahit olarak ifade vereceği için ayağa kalkmasını söyler. Yıldırım ayağa kalkarken başı döner, sendeler. Şahit'in gece şarap içtiğini bunun için mahrumluğunun hâlâ devam ettiğini şarabın uyuşturucu gücünün geçmediğinin tebit edildiğini, bundan dolayı şahitliğinin kabulünün mümkün olmadığını, isterse davayı dinleyici olarak takibedeceğini, istemezse gidebileceğini bildirir. Yıldırım utanarak ve üzülerek ayrılır. Fakat Molla Fenari'nin adâlet anlayışından memnundur. Böyle kadıların varlığı sayesinde ülkesinin ebediyyen var olacağını, ülkesinde adâletli kararlar verileceğini düşünür. (s.82)

Ülkesinde kadıların herkese eşit davranmaları ve âdil olmaları gerekirken rüşvet almadan iş yapmadıklarını, adâlet değil, adâletsizlik dağıttıklarını öğrenen Yıldırım Bayezıd kadıların bu adâletsizliğine çok kızar; "... Kadılar...? Kadılar ha? Kadılar çerçi miydi bre? Kadılar sokak soytarısı mıydı? Adâleti satan çerçicilik ha! Bre görürler bunlar, bre görmelidirler! Kadıların rüşvet alması ha? Bre ekmeksiz yoksulu aklım alır. Bre susuz yoksulu sineye çekerim. Ekmek bulur doyurursun, su taşır susuzluğunu giderirsen. Ya adâlet? Tanrım satılan adâleti nasıl geri alırım, nasıl onarırım, nasıl sararım ben bu yararı? Bin Niğbolu savaşını kazansan kaç para eder? Kadıların para ile satıyorsa hiç para eder? Bir çare, Tanrım bir çare..." (s.13)

Sultan Yıldırım Bayezıt, Kadıların hepsinin Bursa'da toplanıp bir binada hapsedilmelerini ve yakılmalarını emreder. Fakat hissî verilen bu karardan daha sonra vaz geçilir ve çare adâlet ölçüleri içinde bulunur. Bir adâletsizlik giderilmeye çalışılırken, bir başka adâletsizliğin meydana gelmesi önlenmiş olur.

Yıldırım Bayezıt, damadı Emir Sultan'a! "Emir Sultan'ım sana bir sorum olacak, şöyle ki: Bin savaş kazanmak mı isterdin, yoksa güçlüğe karşı bir güçsüzün hakkını gözeten bir tek davada karar veren olmak mı, hangisi?" der.

-Hakkı gözeten bir dava yeterdi bize Padişahım. Adâleti mülkün temeli biliriz.

-Biz de." (s.17)

Sultan Yıldırım Bayezıt, kadıların rüşvet almaları konusunda Ali Paşa'ya şöyle diyor: "... Adâleti yerine getirecek adamın eli temiz olmalı, dili temiz olmalı, yüreği temiz olmalı, gönlünde parmak kadar bir gölge bulunmamalıdır. Rüşvet alan bir herifin neresi temizdir? Rüşvet alan bir vezirse satsa satsa kendini satar. Bir ordu beyi sie satsa satsa kendini satar, soyuna kara yazdırır. Kadı diye gönderdiğin herif rüşvetle iş görüyorsa devletin batar, milletin dağılır, bunun hesabını da ne sen, ne ben verebiliriz. Ne bu dünyada ne öte dünyada verebiliriz..." (s.17)

Osmanlı ülkesinde istihbarat işleriyle görevlendirilen Bizanslı Sır Kâtibi, Fatih'in davalı olarak geldiği bir mahkemede yargılandığını, adâletin nasıl tecelli ettiğini Bahadır Yüzbaşı'ya şöyle anlatıyor: "Edirne'de gezer iken yolum mahkemeye düştü, çıktım, bir görmek istedim. Pek kalabalık yok idi, derken ortalık çalkalanır oldu. Padişah geliyor! lafları fısır fısır dolandı. Bende bir merak... Bre tam vaktinde gelmişiz. Osmanlı padişah yanımızda duracak derken içime bir kurt düştü. İstermisin beni gâvur bilip, padişah gelecek diye çevirsinler; tutsunlar dışarı atsınlar... sindim, göze çarpmamağa gayret ettim.

Fakat bana aldıran yok ki, herkes saygıda bekliyor, öyle bizde olduğu gibi milleti dışarı çıkartmak, cart curt etmek yok. Gele geldi ki bir genç yiğit. Sultan Mehmed dedikleri bu ise eğer, dedim içimden, bundan kim korka? Eh işte, ufak tepek... Ben sanırdım ki iyi yarı bir zeballah, bu yakışıklı bir delikanlı, neyse neden benzetirim benim akılsızla bilmem ki... evet padişah geldi. Kadı ayağa dahi kalkmadı, odacı eğilip büğüldü biraz, mübaşir dersen onun gibi, bir çevredekiler de elpençe, ama korkan yok, çekinen yok, küçülen müçülen yok. Kadı mahkemeye devam ediyordu. Bre bu ne biçim teftiştir bu ne biçim gözetlemedir? diyorum içimden ki, Kadının baktığı dava sona erdi, mübaşır de yeni davanın kişilerini çağırmak için elini kulağına atıp: "Davası Salamon Oğlu İS..." dedi demedi Kadı Efendi yerinden hışımla açtı ağzını: "Mübaşir bre mübaşir kim söyledi sana sırayı bozasın diye! Yıkıl! Var sıradakini çağır" demez mi? Hiçbir şey anlamadım; herkes sus pus, mübaşir süklüm püklüm. Sıradaki kim ise onu çağırdı. İki dava dinledim ki ikisi de ağzımı açık bıraktı. Birinde bir

tarla satılmıştı. Tarlayı satın alan, çift sürerken bir gömü bulmuş. Gömü ki bulanı Karun zengini yapar, az sanma. Varmış tarlayı satın aldığı adama götürmüş, al bu senin tarlandan çıktı senindir demiş; adam almamış, hayır ben sattım tarlayı, senin hakkın deyip geri çevirmiş. Senin hakkın benim hakkın derken varıp büyüyen iş kadılığa gelmiş dayanmış, onun davası görüldü. Şu işe bar bre Bahadır; bizim orda olsa bulan götürmez ya hadi bir apdallık edip götürdü diyelim, götürdüğü kimse kapar elinden kapar sen ne diyorsun?"

"Ben bir şey demiyorum, Kadı ne dedi?"

"Kadı da bir tuhaf. Bre bu devletindir, benimdir falan deyip gömünün üstüne oturabilirdi, oturmadı. Dedi ki, toprak onu elinde bulunduran mülküdür, yerin altına kadar da üstüne kadar da onundur. Lâkin toprağın yüzü ve görünen değeri için bu böyledir. Şimdi bu gömü bulunmuş; satan gömüyü bilmiyor, alan bilmiyor; bilseler,. Ona göre değer biçecekler ya satacak ya satmayacaklar. Bu durumda gömünün yarı yarıya üleşilmesi gerekir. Ancaak, gömüyü bulup çıkarmak için de bir emek sarfedilmiştir, bu da değerlendirilmelidir. Tarlayı satan üçte bir pay alsın gerisi satın alanın olsun... karar böyle çıktı, Kadı Efendi'nin ağzından."

"Eh öyleyse öyledir, o Kadı Efendi'nin bileceği iş."

"Öyle de ikinci dava Kadı Efendi'nin bileceği işlerden olmadı arkadaş. Bu sefer yoksulun biri varlıklı birinden at satın almış, at da soluğan çıkmış, şikâyet için Kadı Efendi'ye gelmiş ama Kadı Efendi'yi yerinde bulamamış alıcı. Eve dönmüş ki at ölü... Ölmüş bre."

"Eee?"

"Eeesi, at öldüğü için davayı görmedi Kadı Efendi. Şikâyet için bana gelmişsin, beni bulamamışsın, bulsa idin davana bakılacak bir karara varılacak idi, dedi. Böylece hakkı olan hakkını alacak idi, at ölmüş, ben yerimde yok imişim, yoktum ve dahi Kadılık evinden kendi öz işimi görmem için ayrılmış

bulunuyordum. Suç benim, zararı da ben ödemeliyim. Atın değeri ne idi? diye sormasın mı?"

"Ödedi mi?"

"Kadı Efendi cebinden ödedi kardaşım adamın zararını, davayı bitirdi. Bu da benim gözlerimi dört açtı, kafamın tasını attırdı. Bir yaşıma daha girdim, diye söyleniyor idim ki, yüreğimi ağzıma getiren dava başladı. Mübaşir bir Yahudiyi davacı olarak çağırdı, davalı olarak da Sultan Mehmed'i çağırmaz mı?"

"Ne var bunda şaşacak?"

"Ne yok ki Bahadır Yüzbaşı ne yok ki? Yahu sen delirdin mi? Bizansı bilen adamsın, bizi bizden eyi tanıyan adamsın, daha ne var diye nasıl sorarsın? Davacı sokakdaki adam, Yahudinin biri, davalı ise padişah, padişah!"

"Olur... bizde olağandır, şaşmayız"

"Siz zaten acayip milletsiniz. Beni de yoldan çeviren bu yanınız oldu. Ne ise, baktım Padişah dediğin o delikanlı yiğit, uysal geçti Kadı Efendinin karşısına dayalı yerine dineldi, yanında da davacı Yahudi. Belli ki ödü kopmakta ama saklıyor o yanını. Kadı sordu o anlattı. Derdi şu imiş: Bu Yahudinin bir bahçesi var iken bu bahçe elinden alınmış, zorla alınmış, padişaha köşk yapılacak arsa diye alınmağa çalışılmış senin anlayacağın. Yahudi ise satmıyor, ne verirlerse versinler ata malıdır satamam, deyip direniyor iken buyruk gelmiş nerden geldiyse Yahudinin eli bileğinden kesilmiş..."

"Olamaz" dedi Bahadır Yüzbaşı, "Bir yanlışlık var, Yahudi hırsızlık yapsaydı eli bileğinden kesilirdi, hırsızlık yapan yok ki..."

"Eyi, sen de biliyorsun demek. Kadı Efendi de aynını sordu, bu adam hırsızlık yapmamış neden eli kesilmiş? diye sordu Padişaha, Padişahmış değilmiş aldırdığı yoktu. Bizde olsa, olmaz ya, şaştı yanıldı da hadi oldu diyelim olsa İmparatorun karşısında iki büklüm oldurdu Kadı, kaldı ki İmparator Kanının yanına varmazdı zaten, öteki çağıramazdı, Yahudi korkudan dava açamazdı...

birbirine bağlı bir yığın olmazlık sizin burada olağan bre, kimsenin gözünde büyümüyor. Kadı Efendi üstelik Padişahı hem ayıplayan hem paylayan seslerde sordu. O da boyun büktü senin benim gibi, olmuş bir kere dedi yavaşça, utanmıştı besbelli; bir kazadır, diyetini versinler gibi bir laf etti. Kadı Efendi öyle bir celalleniş celallendi ki sorma, az kala aklım yerinden olayazdı, "Olmaz öyle şey, kısasa kısas gerek, davalının eli de aynı yerden, bilekte kesilecektir..." Sandım ki mahkeme başıma yıkılıyor. Ben de öyle sandım Yahudi de, başka kimsenin kılı kıpırdamadı... Padişah dersen sapsarı. Dinleyenlerin hepsinin soluğu kesilmiş, Kadı Efendi kasap gibi yalnız kaskatı. Gözlerini dikmiş padişaha bakıyor yaptığını beğendin mi dercesine. O arada Yahudinin mızmız, belki de altına etmiş sesi duyuldu: "Ben geçtim, davamdan geçtim, olmaz istemem, paramı versinler bahçeyi alsınlar satıyorum" deyip durdu. Padişahın eli kesilirse kendi başına ne gelir, ondan mı korktu nedir. Bu padişahın da işine geldi. Kadı da kararını değiştirdi isteğe uyup: "Diyet olarak şu kadar para Sultan Mehmed'in kendi öz parasından verilecektir, hazine malı ödeme yapılması caiz değil haramdır" dedi, kesti attı. Ben sonunu bekleyemedim, hana gidip çamaşır değiştirmek zorunda kaldım. Sıkıntıdan terden ne yaptığımı bilemediğinden. Soğuk sularda yundum ki kendime gelem... gelemedim yine de. Ama bir parça ferahlayınca, bre gözünü aç, dedim kendi kendime; bu bir göz boyamadır. Osmanlı düzenbazlık ediyor bu oyunları düzüyor ki doğruluğu belli ola, değil ise eğer iki üç güne kalmaz bu Kadı sürülür, atılır işinden, bakalım... dedim bekledim. Ne Kadı yerinden oldu ne başka yere sürüldü Tam beş ay... benim beklemem boşuna... üstelik daha da güçlenmiş gibi idi. İşte budur beni Horoz Dede'ye götüren, orada müslüman oldum..."(s.284-287) Kimsenin mevki ne olursa olsun, kesin doğruluk olmadıkça hak olamaz; padişahlık zalimliği hak belleyemez..." (s.253) İslam dininin getirdiği adalet, kültürel ve millî kimliğin ayrılmaz bir parçasıdır.Adalet gereği suçlu padişah da olsa cezasını görür.

İslam adaleti engin hoşgörüsüyle herkese kucak açar: "... Bunlar Katolik olup onlarla kaynaşmaktan ise Müslüman olup bizimle kaynaşmağa çoktan hazırlar, hele bizim dinlerine karışmadığımızı, dilediklerince davranışlarına ses

çıkarmadığımızı gördükçe yürüyüp geliyorlar..." (Gece Vaktinde Gün Dönümü 1997. S, 125)

Târihî romanlardaki sultanlar ve beyler yeni fethedilen memleketlerdeki yerli halka adil davranılmasını emrederler. Rüşvet alıp verme, adâletsizlik en büyük sosyal problem olarak gösteriliyor. İşlerin rüşvetle görüldüğü bir memlekette adâletin sağlanamayacağı, devletin yıkılacağı, milletin dağılacağı belirtiliyor. Mevkî sahibi insanların, hatta Sultanların gerektiğinde yargılandıkları ve adâlet ölçülerinden ayrılmadan kararlar verildiği, böyle bir devletin ebediyyen yaşayacağı anlatılmak isteniyor.

Kut Telakkisi: Kilit'te Sarı Hoca'nın hırkasına sarılmış olan Alparslan'ı gören Tuğrul Bey'in düşüncelerinden Alparslan hakkında şunları öğreniyoruz: "Bu adam da bu çocuğu niçin böyle benimsiyordu? Yakutlu daha büyük olduğu, şimdiden gücünü kuvvetini gösterdiği halde, Yakutlu ile Alparslan'ın arasında bir de Kavurt bulunduğu halde ille de Alparslan'ı niçin yere göğe kondurmuyor, niçin mübarek bir çocuk olduğunu, daha şimdiden yirmisinde bir yiğit gibi düşünüp sağda solda överek anlatıyordu? "(s.33) Bunun cevabını İbrahim Kafesoğlu, Türk Millî Kültürü adlı eserinde şu şekilde vermektedir: " Eski Türk hükümranlık telakkisinde hükümdarlık yetki ve kudretinin Tanrı tarafından bağışlandığı kabul edilmiştir. Vesikalar Türk hükümdarına idare etme hakkının Tanrı tarafından verildiğini (bağışlandığını) göstermektedir. Eski Türk devletinde siyasî iktidar kavramı "kut" tabiri ile ifade ediliyordu. Kutadgu Bilig'de "kut"un tabiatı hizmet, şiarı adalettir. Fazilet ve kısmet "kut"tan doğar. Beyliğe (hükümdarlığa) yol ondan geçer. Her şey "kut"un eli altındadır, bütün istekler onun vasıtası ile gerçekleşir. Tanrısaldır. Beylik makamını Tanrı verir. Hükümdarlar iktidarı Tanrıdan alır. "Kut"tan feragat etmek, "Devlet"ten, siyasî istiklâlden vazgeçmek mânâsına gelir. Kut Tanrı tarafından verilir, fakat Türk siyasî birlikleri dinî vasıf taşımaz. Peygamberler veya velîler tarafından idare edilen Türk devleti yoktur. Ayrıca Türk hükümdarı insan üstü varlık da sayılmamaktadır. Hem kendisi hem de halk onun normal bir insan olduğunun farkındadır. Esasen Türklerde "kut" telakkisi, sonsuz bir hakimiyete imkan

tanımamaktadır. İdare yetkisi bazı şartlarla sınırlandırılmıştır.([6]) Türk devletlerinde veliaht göstermek adeti bulunmamakla beraber, daima büyük evladın veliaht gösterilmesi kesin değildir. Şehzadeler arasında liyakat ilkesi ön planda tutulmuştur. Bu da "Kut" telakkisiyle ilgili görünmektedir.([7])

Konak'ta da kültürel kimlik unsurlarından kut kavramı kullanılmıştır.

Osman Bey, Ertuğrul Bey'in en küçük çocuğu olduğu halde herkes onda bir farklılığın olduğunu seziyor. Daha onbeş onaltı yaşlarındayken eren meclislerinde adı geçiyor. Şeyh Edebalisinden Mevlana'sına, Mevlanasından Yunusuna, Yunustan Kumral Dedesine hepsi Osman Bey de bir ayrıcalık, farklılık görüyorlar. Onun büyük bir imparatorluğun kurucusu olacağının ipuçları veriliyor. Beylik, yöneticilik, liyakat Osman Bey'e doğuştan verilmiş. Kumral Dede, onun büyük bir imparatorluk kuracağını müjdeliyor. "Senin gücün kesilecek güçlerden değil oğul; bizim himmetimiz, olsa olsa senin gücünün basamağı olur... Tanrım o gücü artırsın eksiltmesin ; güzel Tanrım bizim himmetimizi gücüne basamak yapmaktan da geri komasın; korkma; padişahlık gücüdür bu dediğim güç, hem de senin damarlarındadır. Oğul Osman Bey, kutlu, hemi de mutlu olsun derim, hemi de muştularım, sen padişah olacaksın; cihan senin gibisini bir daha görmeyecek... Cihan seni unutmayacak oğul Osman Bey. Unutmaz da. Çünkü sen sadece bir padişah olup kalmayacaksın; cihanın bir eşleri henüz yaratılmamış padişahları da senin neslinden gelecektir. Bu güç sende var oğul Osman Bey, bu gücü iyi bil, iyi kullan." (s.138-139)

Şeyh Edebali'nin dergâhında toplanan veliler, Osman Bey'in etrafında birlik ve baraberliğin sağlanacağına kanaat getirmişlerdir. Ancak Türkmenin bir beyin arkasından gitmek için beyin asaletine bakacaklarını şimdiye kadar hükümdarın Kınık boyundan çıktığını, Kayı boyundan çıkacak bir hükümdarın halkı birleştiremeyebileceği endişelerini dile getirirler. Bunun üzerine Şeyh Edebali kızı Mal Hatun'u Osman Bey'e vereceğini, Osman Bey'in gördüğü söylenilecek olan şu rüyanın da her yerde anlatılmasını ister: "Kara Osman'ın

([6]) İbrahim KAFESOĞLU, Türk Millî Kültürü, Boğaziçi Yayınları, İstanbul 1984, 3. Baskı, sayfa 236-244
([7]) İbrahim KAFESOĞLU, Türk Millî Kültürü, Boğaziçi Yayınları, İstanbul 1984, 3. Baskı, sayfa 258

göbeğinden bir ağaç köklenir, dallanır, budaklanır, gölgesi dünyayı tutar, gölgesinin altında dağlar vardır. Dağların dibinde sular çıkar. Bu çıkan sulardan kimi insan içer, kimi insan bağını bahçesini sular, kimi insan çeşmeler akıtır..." (s.189)

Bu ağaç yüzyıllar boyu bur toprak üzerinde büyümüş, gelişmiş, meyve vermiştir. Bu ulu ağaç Osmanlıdır.

Buradan Osman Bey'in de "Kut"la donatıldığını anlıyoruz. "Kut"la donatılmış olması itibarıyla Alparslan'a benziyor.

Osman Bey'in oğlu Orhan Bey'in "kut" donatıldığını dedesi Ertuğrul Bey'in gördüğü şu rüya sayesinde öğreniyoruz:

Ertuğrul Bey, gördüğü bir rüyada ermiş bir zatın kendisine onun soyundan gelecek vücudunda doğum izi olan birinin büyük bir hakimiyet kuracağını müjdeler, kendi çocuklarında olmayan,Osman Bey'den büyük olan çocuklarının çocuklarında da olmayan bu izin Osman Bey'in çocuklarında olacağı düşüncesiyle Beyliği Osman Bey'e verir. Mal Hatun gelininden bir torun beklemektedir, gözü kapıda, kulağı gelecek sestedir. Kısa bir süre sonra karısı Hayme Ana, nur topu gibi bir erkek torunlarının olduğu müjdesini verir. Ertuğrul Bey boynunun sol tarafında mercimek büyüklüğünde tüylü bir benin bulup bulunmadığını sorar. Tüylü benim bulunduğunu söylerler, Ertuğrul Bey şükreder Allah'a. Çocuğu görmeden beni nasıl bildiği merak edilince, şu açıklamayı yapar: "... Babam Fırat'ta boğulduktan sonra kardaşlarım eski yurda geri dönmek istediler, dönecektik... Osman'ın Kumral Dede gibi biri bana bu yana gelmemi söyledi. Bu yana gelirsem geleceğin benim üstüme kurulacağını, bu yana gelmezsem adamın bile anılmayacağını anlattı. Şimdi doğan torunumu tarif etti, benince varıncaya kadar. Sonra düşümde gördüm torunumu. Sarı Yatu'nun da Gündüzün'de oğulları bensiz doğdu. Osman'ı onun için seçtim Hayme... Tanrım yanıltmadı, Tanrım doğru yolda olduğunu gösterdi..." (s.299)

Sabır'da Osmanlı soyunun kutla donatıldığını anlıyoruz: "Biz Osmanlıyız; Osmanlının bu dünyaya bir kere geldiğini, gelmesi gerektiğini, gelmesinin bir Tanrı buyruğu olduğuna çok şükür inananlardanız." (s.325)

"Horoz Dede, sıradan bir adam gibi yanına ilişen, ilişmesi de kalıcı görünmeyen Murad Beğe karşı nasıl davranması gerekeceğini düşünmedi bile. Kendinden çok onu rahat etmesi için didindi. Ortada bir tuhaflık hissetmişti; sanki gelen Beğ değil idi de kendisiydi, gelen, Beğe gelmişcesine ezilip büzülüyordu. Onun için: "Beğim biz ancak Murad Beğ var ise varızdır, Murad Beğ yok ise biz de yokuz" dedi. "Varlığın sahibi Tanrıdır gerçi, lâkin varlığın sahibi de var olanın kendisiyle var olduğunu bilir. Tanrı, seni bizim var olmamız için yaratmıştır." (s.143)

Hacı Bayram Veli'nin İstanbul'u II. Murat'ın değil de Fatih Sultan Mehmet'in alacağını keramet eder: "Murad Bey'im; Bizans bir yüceliştir, o yüceliş de bize göre değildir, Tanrı onu bana yazmamış ise... küsemem ki."(s.195)

"Cevap mıydı, itiraz mıydı yoksa bir serzeniş miydi, bellisiz. Duyabilse, Murat Bey, toprak sesinin de bellisiz olabileceğini sanıyordu. Hacı Bayram Veli önce: "Bize" demiş sonra: "Bana" diyerek bitirmişti. Bu bizim içinde kendisi de mi vardı yoksa? Vardı ki ayırmış, sonunda bana demişti. Bir ezikliktir çöktü yüreğine. Bu ezikliği anladı Hacı Bayram Veli, belki de kendi yüreğinde hissetti. Daha belirli konuştu: "Bizans bir yücelmeyse oğul Murat Beyim, Bizans'ı alanın babası olmak iki kere yücelmektir. Sen, ona sahipsin hiç değilse, ya biz? Büsbütün yoksuluz, ancak yüceliğin eteğindeyiz. Bir umudumuz şu bizim Kösemenedir, Ak Şemsettin'e... onunla yetineceğiz. Buna da bin şükür." "(s.196)

"Ama, vakti gelmeden burçak yolmasına kalkanın eli yarılır, deneme. Bizans'ın alındığını senin beşiğinde büyümüş bir çocuk görecek, bir de benim gönlümdekini öğrenmiş olan Ak Şemsettin. Tanrı böyle istedi diye, yaradılış sebeplerimizden kaçmayalım, bu yazgı bizim gücümüz olsun." (s.197)

"Bayram'ın sesi geldi kulağını sarstı; diyordu ki: "Bizans'ı senin beşiğinde büyüyen çocuk alacak!"

Sultan Murat, Alaettin doğduğu zaman koşar bakar Beğliğini de bir yana bırakıp koştu çocuğun götürülüşüne; odasına vardı. Beşiğe yatırmışlardı. Beşik, Murat Bey'in çocukluğunu büyüten beşik değildi." (s.263)

" "İbrahim Paşamızın armağanıdır Murat Beyim" dedi bir kadın. "doğuma yakın gönderildi idi."

"Neden bana söylenmedi?" " (s.263)

"Birbirine bakıp susmuş, cevap veremeyen kadınlara: "Ne ise, olan olmuş" dedi. "Çocuğun ağlamasını susturun siz. Demek ki bu değil..." " (s.264)

"Ya Bizans? Bizans ne olacak? Benim beşiğimde kim büyüyecek kim?" (s.264)

"Bir an, bu kundaklanmış ak çocuğu kollarında tutarken, Kostantiniyyeyi kucağına aldığını sandı. Bu çocuk Kostantiniyyeydi. Belki onbeşinde, belki yirmisinde belki hayatının sonuna doğru bir yaşta ayaklarının altına kendiliğinden serilecek olan o kutsal şehre girecekti." (s.262)

"Ezan-ı Muhammedîyi okuyacak, oğlunun adını kulağına çağıracaktı; üç defa." (s.262)

Gece Vaktinde Gün Dönümü'nde Mehmet veliaht değildir. Ancak daha önce Hacı Bayram Veli İstanbul'u Mehmet'in alacağını müjdelemiştir. Buna hocası Ak Şemsettin hariç pek kimse itibar etmez. Mehmet, haşarı bir çocuktur. Diz kırıp ders okumak yerine kırlara, değişik yerlere kaçmayı tercih etmektedir. Fakat yine de onda bir olağanüstülük vardır.

Mehmet diğerlerinden üstün olmayı severdi. Kimseye bir şey sormak istemezdi. "Halbuki kimseye soracakları olmazdı, olamazdı, olmamalıydı. Aklı erdi ereli aklına koyduğu da bu idi. Molla Gürâniye görünmek istemeyişi, Ak

Şemseddin'den kaçışı bunun yüzündendi. Onların sormaları gerekti; onlar sormalı, Mehmet anlatmalı! Aksine bir dünyada yaşanır mı hiç?" (s.34)

Dünyada bir görevi vardır. Bu görev için yaratılmıştır. Ak Şemsettin görevinin İstanbul'u fethetmek olduğunu söyler: "Evet soruna cevap olmadı, biliyorum. Şimdi sıkı dur, görevini diyeceğim. Senin de bir dünyaya geliş sebebin var, bu sebep görevindir!.." (s.48) Bütün bunlar Mehmet'in kutla donatıldığını göstermektedir.

"Müslüman-Türk önce başkalarını düşünür. Çevresine faydalı olur.Görev bilinci her şeyden önemlidir. Görevini hakkıyla yerine getirip insanları ezmeyeceksin.

"Olamaz! Her insan, her canlı deyim daha doğru hatta her cansız... kısacası oğul Mehmed Beğ var olan her şey bir sebep üzre yaratılmıştır, bir araç olarak yaratılmış; dünyaya, bir şeyler yapmak için gönderilmişlerdir. Bunun için de birşeyler yapmak zorundadırlar. Boş oturmak yok, yan gelip yatmak yok, eğlenmek keyfe dalmak yok. bİr şeyler yapmanın yapabilmenin yorgunluğunda ezileceksin, terleyeceksin, eriyeceksin bana sorarsan. Görevini yapacaksın görevini." (s.47)

" 'Kut'un tabiatı hizmet, şiarı adalettir. Fazilet ve kısmet 'kut'tan doğar." Türk töresinde başa geçecek kişide liyakat ilkesi ön planda tutulmuştur. Bu da "Kut" telakkisiyle ilgili görünmektedir. Gençler, azimle çalıştıkları, liyakat sahibi oldukları, adaletten şaşmadıkları, zaman bugün kutun bu vasıflarda olduğunu göreceklerdir.

Saygı ve Sevgi: Dünkü Türkiye Dizisindeki eserlerde işlenilen en güçlü duygulardan biri de sevgidir. İnsana verilen değer çok güzel anlatılmıştır. Özellikle velî tiplemeleri insan sevgisini en yoğun şekilde yaşamışlardır. Alp tiplemelerinde düşmana sevgiyle bakılmamaktadır. Ancak esire saygı sonsuzdur.

İnsan sevgisinin yanısıra tabiat sevgisi ve hayvan sevgisi de işlenmiştir. Alpların atlarına olan sevgileri, erenlerin toprağa verdiği değer eserdeki canlı unsurlardandır.

Saygı Türk milletinin en önemli hasletlerinden biridir. Bu özelliğimiz de eserlerde yerini almıştır.

Büyüğe saygı: Daha önceki baskınlarda oğlunu ve gelinini kaybetmiş olan Kadın Ana, baskının acısını beylerden çıkartmak istercesine sert ve acı konuşmasına rağmen, "Bizi yurtsuz yuvasız bırakmak için mi getirdiniz buralara, oradan oraya süründürmek için mi, Kınık Boyunu kırdırmak için mi?" (s.29) diye sormasına rağmen Tuğrul ve Çağrı Beyler, onu hürmetle dinlediler, saygıda kusur etmediler.

Büyüklerden izin almadan konuşmamak da onlara gösterilen saygının bir işaretidir: "Balçar konuşmaması gerektiğini anlamıştı. İzin verilmemişti; ne kadar önemli olursa olsun ulu orta konuşamazdı; izin verilene kadar, yahut birinden biri bir şey sorana kadar beklemesi gerekti." (s88)

Aynı zamanda, Demirci Baldur, oğlu Keğen Beye nasihatlerinde, "Beylerin hanlara karşı gelerek milletin arasına ikiliğin sokulmaması gerektiğinden, birliğin ve beraberliğin öneminden bahseder."(s89) Kegen Bey babası hayattayken onun sözünden çıkmaz.

Buna Alparslan'ın bir Selçuklu ordusunun kumandanı olan babası Çağrı Bey ile Sav-Tekinin yanından ayrılırken gösterdiği davranışları da örnek verebiliriz:

"Babasının elini öptükten sonra dönüp Sav-Tekininkini de öptü; bunun için izin istememişti. İşi bitmişti; diz yere vurup Çağrı Bey'i selamladı. İzin alıp çadırdan çıktı."

Osman Bey merdivenlerde karşılaştığı Mevlana'nın elini saygıyla öper: "Selâm verdi yanına gelince yiğidin. Delikanlı hafifçe eğilip yana çekilmiş, ihtiyara yol vermişti. Selâmını duyunca o ana kadar duyduğu saygının birkaç misli fazlasıyla eğildi; ihtiyarın ellerine eğildi; tutup öptü. Mevlâna, ellerine eğilen bu heybeti hemen fark etti."(s.91)

Hocaya Saygı: İki dizi üstünde ders dinlemek, eğitimdeki disiplinin işaretidir. Alparslan, Bey oğlu olsa da hocasının karşısında iki dizi üstünde ders dinliyor. Hocasına saygıyı elden bırakmıyor. Türk milletine ait hasletler içinde öğretmene ve onun ilmine saygı, büyüğe saygı çok önemli bir yer tutar.

Ders bitiminde hocanın elini öpme geleneğinden bahsediliyor. Sarı Hoca ders bitiminde elini öpmeyi unutan Alparslan'ı uyarıyor. Türk töresinde bir büyüklerin bir de hocaların eli öpülür. Burada eli öpülen hocanın ilmidir. İlme duyulan saygı ifade ediliyor.

Sav Tekin, torunu olmasına rağmen Sultan Melik Şah'ın yanından izin alarak ayrılır. Bu da Bey'e, Bey'in makamına saygının bir işaretidir.

Osman Bey, Mevlana'ya saygısını şöyle ifade eder: "Selâm verdi yanına gelince yiğidin. Delikanlı hafifçe eğilip yana çekilmiş, ihtiyara yol vermişti. Selâmını duyunca o ana kadar duyduğu saygının birkaç misli fazlasıyla eğildi; ihtiyarın ellerine eğildi; tutup öptü. Mevlâna, ellerine eğilen bu heybeti hemen fark etti."(s.91)

İnanca Saygı: İnanca saygı kültürel ve millî kimliğimizin bir parçasıdır: " Bahadır Yüzbaşı gülüyordu. Kötülemeden, küçük görmeden, inançlara saygılı görünerek, kibarca... " (s.298) Bunu tüm dünyaya kabul ettirdi Türkler. Böyle oldukların ispatladılar. Bizanslılar da aynı dinden oldukları halde Katolik kalpağı yerine. Osmanlı sarığını tercih ettiler.

"Ali Paşa,nerede ne zaman ne yapacağını ol görüp kestiremediği için de her zaman çekindiği Yıldırım Bayezıt Han'ın kendinden öncekilere benzemeyen bir çok yanlarından biri de hep bir başkasını üzmüş olmak kuşkusu olduğunu hissetmişti. Garip bir şekilde karşısındakinin ne hissettiğini seziyordu. "(s.320)

Anahtar'da Melikşah, Bazı meselelerin sevgi yoluyla halledilmesi gerektiğine inanıyor: "Mektup dedi Melikşah: Mektup Sav Tekin; söz varken, tatlı söylemek, sevgi yolunu denemek varken zor daha sonra gelmemeli mi? Biz amcamızın her vakit üstesinden gelebiliriz." (s.26)

"Yumuşa Afşin, bırak kendini hep böyle ol vururken de böyle vur, vurduğun insanların gün gelip senin insanların olmayacağını ne biliyorsun senin insanların olmasa da insan... Yürekten vurma; sev"(s.99)

Vurulmasını Kavurt'un üzerine atan Küpeli Hafız, yaptığı işten Allah'ın sevgisine ve merhametine sığınır: " Görklü Tanrı, günahımızı bağışlar, diye fısıldadı. Görklü güzel tanrı sevin dedi; inanın dedi; biz de öyle yaptık; onun için yalan bile söylemiş olsak sever bizi, hoş tutar." (s.95)

"Yürekle sevilir, Hay Sav Tekinim; yürekle sadece sevilir..." (s42)

Süleyman Bey, halkın sevgiyle idare edilmesi gerektiğini kardeşi Mansur Bey'e şöyle izah eder: "Zulümle olmaz bu iş kardaşım Mansur; can yakmakla höt deyip kaş çatmak, surat asmakla olmaz. Olursa ömrü kaç gün sürer. Halbuki töreni sağlam kurarsan yasalarını güçlü kılarsan senden olmayanı senden olmamış diye hor görmezsen seversen, kuracağın nizam da ömürlü olur; nizamın başı sen olursun. Herkes kendi kendine hizmet ediyor gibi görünür, ama geçen senin buyruğundur, aslında sana hizmet ediyordur."(s.156)

Bir su kenarında Yunus Emre'yle karşılaşan Osman Bey'e Yunus Emre sevgiden söz eder: "... Tabiat gelip yerleşmeli yüreğe; tabiat sevmektir, aşktır yiğit. Sevmek, en katı kerpiçleri, en yongalı tahtaları eritir, yüreği tutsaklıktan kurtarır. Konyadakiler de, Konya'nın ötesindekiler de sözüm ona evin içinde oturuyorlar, çadırdan çıkmışlar da hoyratlıkları ondan sanıyorsun he mi? Ne

gezer, ev yüreklerine oturmuş... Selçuklusu Karamanlısına, Karamanlısı Moğoluna, Moğol Baybars'ın adamlarına düşman. İlim adamları ilimden mağrur, din adamları dininden kibir deryasına dalmış..." (s.98)

Osman Bey, Pir Cabbar'ın Ali'nin sorusu üzerine insanların birbirini sevmesi gerektiğini ancak o zaman barışın olacağını ve huzur içinde yaşanılacağını şöyle anlatır: "Kalem ne kadıdır, ne kılıç gelgelelim Kadı da kılıç da kalemi bilmeli, kaleme saygı duymalı, kalemi sevmeli derim ben.Kalem dediğin yazar amma aklına eseni yazmaz, başıboş yazmaz, serhoş yazmaz, bir de onun bunun kesesi için yazmaz, kısa deyim: Türkmen'in kalemi Türkmen'i çığırır, söz gelimi Yunus Emre demeleri, yine sözgelimi Dedem Korkut söylemeleri gibi. Baba İshak kalemini neden saymadın diye soracak olursan, fitne fesat saçan kılıçla kadıya sen yoksan ben varım deyip kardaşı kardaşa düşürerekten kanı körükleyen kalem bizim kitabımızda yoktur, bizim nizamımız böyle kaleme yer vermez.Senin anlayacağın kalem de, Kadı da, kılıç da Türkmen için bir sacayaktır; Türkmen'in ocağı bu sacayakta ateşini küllendirmez aşını kaynatır. Türkmen'in ateşi küllenmemeli, aşı bolca kaynamalıdır ki, yetmiş iki millet doyabile rahat uyuyabile, birbirine düşmeye; yetmiş iki millet birbirini seve bir gözden göre..."(s.14)

Üçler Yediler Kırklar'da Dursun Fakih, kızı Güllücük ve koruması altına aldığı Zöhre'ye sevgi hakkında şunları söyler: "İnsanların yüreğine sevgi tohumu ekip yeşertebiliyor musunuz? Gerisi laftır kızım. Ama insanların yüreğine sevgi tohumu ekmek o kadar zor ki." (s.287)

Yıldırım Bayezıt'ın çocukluğunda, en çocuk olduğu anı, İne Bey'in ölmek üzere olan yılana su vererek canlandırdığı andır: Yılanı öldürmek isteyen Bayezıt'ı engelleyen İne bey, "Dara düşmüş yılanın başını ezmek marifet değil" der. Yılanın ölmekten kurtulup minnetle İne bey'in ayaklarına sürünüp gitmesinden sonra: "O vakit tutamadı yüreğini Bayezıt Bey artık. Nasıl attıysa kendini yolun kıyısındaki otlara, orada uğundu kaldı. Murat Han'ın oğlu, Bayezıt Bey olarak değil, Sultan Murat Hanın oğlu Bayezıt Beyliğini unutup

karabudundan gelme sıradan bir çocuk boşanışında yaşın yaşın ağladı." (s63) Bütün yaratılmışları sevme fikrini vermesi bakımından güzel bir örnek.

Bizi biz yapan kültürel vasıflarımızdan biri de misafirperverliğimizdir. Gece Vaktinde Gün Dönümünde Yalnızlar zaviyesinin şeyhi Mehmet Bey'i ağırlarken saygıda kusur etmez: "Konuk olan sensin burada, emanet üstümüzden alınıncaya değin de burada konuk ağırlayan biz olacağız. Onun için saygı sanadır, önde girmek şânı sanadır, buyur. Saygıyı bekletme oğul, şânı bekletme. Her bekleyen ne de olsa yorulur." (s.159)

Türk insanı merhametlidir. Zorda olana merhamet eder. Sabır romanında Murat Bey, Kur'an-ı Kerim üzerine yemin edip bağışlanmak dileyen Karamanoğlu'nu affeder:" Daha önce olan, dedesi Yıldırım Bayezıt'ın önüne çıkarılan bacı yalvarmalarına benzer yalvarmalar, gönül dayanmaz aracıların gözyaşları, şunlar bunlar... vurması gereken yumruğu vurduramamıştı Murat Bey'e. Vurmak gerektiğini bile bile, Beyliği bunu istemekteyken şiddetle, gönlü, Murat Bey'in gönlü... geri çekilmişti. Bir tek yemin, Karamanoğlu'nun çarpık ağzından kamburu çıkmış bedeninden gelme bir tek yemine inanarak bağışlamıştı. Sarsak elini Kur'ân-ı Kerîmin üstüne koymuştu Karamanoğlu; dizlerinden çengelli sanılır ayaklarını büküp diz çökmüştü, dediğine bakılırsa abdestliydi de. Çolağımsı elini, ötekini, yüreğinin üstüne bastıra bastıra köpeklenmişti düzenbaz: "Bu can bu tende kaldıkça Murat Bey'im, işte tanığım Tanrıdır, Kuran-ı Kerîm'dir yemin ederim bu can bu tende oldukça ben de, benim soyum da Osmanlı'ya baş kaldırmayacaktır bir daha!" demişti."(s.191)

"Düşürenlerin düşürdüklerini bulmuş, aramış sahibine ulaştırmış, ulaştıramadığında tellallar bağırtıp aratmıştı; bir kendisi değil idi böyle yapan. Gece vakti gündüz vakti, sahibi bilinmeyen buluntular için hangi Müslüman aynı şeyi yapmazdı ki?" (s.121)

Harama el uzatmamak ve İslam dininin en önemli şartlarından biridir "Bizi ne sanıyorlar bacı? Biz soyguncu muyuz talancı mıyız? Murat Bey'in

ordusunu elin malını soymağa geldi sanan aldanır, biz de başkasının malına el sürmek yoktur!" " (s.130)

"Ya hızır uğramış armutların dibine ya Tanrının bereketi yağmıştı; ikisi de bir. Herkesin tadı damağında denilse mübalağa laf edilmiş olmaz, kimse de bana abartıyorsun diyemez." (s.141)

"Murat Bey, olayı duyduğunda küplere binmedi tabii, öfkesi birden kabarmayan bir Bey idi. Çok düşünür az öfkelenir bir Bey'in yapacağını yaptı, ..." (s.141)

"Onları da ayırdık bir kıyıya. Bizans'a girebilirsek girdiğimizde Bizans'ın fakirine fukarasına giremezsek bizim yoğumuza yoksulumuza dağıtacağız, karar budur, buna karar verdik." (s.144)

Kul hakkı yemek de İslamın yasaklarındandır ve günahı büyüktür. Çerçi Bizanslı Sır Katibi'ne pahalı sattığı malın sıkıntısını kul hakkına girdim diye senelerce çeker: "Sefil Alileri Murat Bey'in çağırtışından Çerçi de kendine göre umutlara düşmüştü. Bizans kuşatmasının sürüp giden keyifsizliği sürüp gideceğe de benzediğinden neredeyse bir yıla yaklaşan kesesindeki harap para yükünden kurtulamayış acısı Çerçi'yi her geçen gün biraz daha küskünlere iter olmaktaydı. Sanmıştı ki Düzmece Mustafa işini bitirir bitirmez Sefil Ali yoldaşına: "Hadi!" diyecek; "Beni şu haramdan kurtar, Bizans'a götür." " (s.63)

"Avuç dolusunca para verirdi hem de ki Sır Kâtibini satın alayım diye... derdi bu değildi ki Çerçinin, böylece kul hakkı ödenmiş olmuyordu ki. Gavurun hakkı üstünde katmerleniyordu üstelik. Bu hak, ancak alın teri ile kazınılmış bir para ile ödenebilirdi, öyle ödenmeliydi." (s.123)

"Aman Horoz Dede bunun çaresi? Bulursan sen bulursun bulamazsan ben ölürüm, ölümüm it ölüsüne sürüklenir gider bilmiş olasın. Ben bu kul hakkıyla öte yana gidemem, Tanrının gül cemaline çıkamam, vereceği cezayı çekmeğe dahi kendimde bir hak bulamam. Ne yapayım? Nasıl edeyim? Bilemem, deme sakın; gelmişim, kapını çalmışım, ..." (s.124)

"El malıydı. Az satsa sahibinin hakkı kalır çoğa satsa alanın hakkı. Kolay değildi çerçilik bre! Hak... deyip düşündün mü yaşanmak da kolay değildi. Kimsenin hakkını kimseye geçirmeden, kimsenin hakkını alıp, bilerek alıp bilmeden alıp çoluğunun çocuğunun yiyeceğine katmak düşünüldü mü yaşamayı bir yana bırak ölümü gülerek karşılayamazdın ölümü! Ölümü gülerek karşılaşamayanlar da ancak Allah korkusunu bilmeyenler arasından çıkardı." (s.131)

"Şimdiyece görüp tanıdığı Bahadır Yüzbaşının yerini, at cambazlarının ağzında alışverişe çıkmış bir düzenbaz almışa benziyordu. Bunaldı." (s.241)

"Sonra İzmit Kadısının önüne çıkmış idik, hatırlamadıysan hatırla, o vakit, tezliğe geldi, bana, hakkımdan çoğunu verdiydin. Bu paralar o paralardır, al senindir, ben gavur hakkı yiyemem; yok hayır ben kul hakkı yiyemem; yok hayır ben kul hakkı yiyemem, haramdır, senin olsun, senin idi." Demiş, parayı Sır Kâtibi'nin avucuna bırakmış, ohhhh, kurtulmuştu en sonunda; yükünü yıkmıştı. Artık ölürse de gam değil; bugünü beklemişti hep, bugün de işte şu an idi; şu andan sonrası ne olursa olsun... Helallık dilemeği dahi düşünmedi." (s.241)

"Çerçi işini sevmiyordu. Gel gelelim Bahadır Yüzbaşının bir dediğini de iki etmiyordu; bir dediğini iki ederse bu sefer de Bahadır Yüzbaşı'ya borçlanacağını sanıyor, yani bir kul hakkından korkuyordu." (s.301)

Başkasının malına el uzatılmaması bir toplum değeridir ve eğitim yoluyla herkesin bu erdeme sahip olması beklenir.

Gece vaktinde Gün Dönümünde Mehmet'e kul hakkı yememesi öğretilir: "... Başkasının hakkını yiye yiye büyünmez çocuk; başkasının yaşadığı yeri kirleterek horoz durmaz. ..." (s.30)

İnsanlar görmese de sahibi olunmayan bir şeye el sürülmemelidir. Hayatta yapılan her iş, insanlar önünde açıkça yapılabilecek işlerden olmalıdır.

" Bilmediği bir korku, hemen yırtabileceği halde yırtmadığı incecikten örünmüş yasak ağların görünmezliğiyle gelmiş bir ürperme parmaklarının ucunda bütünlüğünü çağıran nara uzanmasına engel oluyordu.... Ak Şemsettin'in ak fısıltıları: "Senin olmayana el uzatmak ha?" çığırışlarında güceniyordu. "(s.7-8)

Narların güzelliğini bir çocuğun hisleriyle de bir şekilde ifade ediyor. Kendinin olmayan bir malı olan bir çocuğun(Mehmet'in) kendi içinde geçirdiği buhran, harama el uzatmamayı en güzel şekilde öğretecektir:

"Aynı anda yedi, parmak uçlarından yalazlanmış bir alev yüreğinde doruklanıverdi : çalmıştı!" Bir anda bastıran sıcak, hemen ardından dolayıcı bir ter olmuş bedeninde testereleşmişti. O anda bütün dünyada, yer de gökte adını çağırıyorlardı, hırsızlığını duyuruyorlardı dört bir yana... " (s.8)

Tevazu: "Ertuğrul da, Osman da, Orhan da Bey idi; öyleyse Sultan Murat Han da Bey olmalıdır; Bey denilmelidir. Böyle denilmesini sevdiği için İne Bey, "Murat Han" demez, Sultan da demez."(s124) İnsanları yücelten unvanları değildir. İnsanları yücelten, iyi ahlâkları, şahsiyetleridir. Sultan Murat da bunlara sahip bir lider.

Yakup Bey babası Sultan Murat'ın sultanlığının dışında bir başka yönünü tespit eder: "Derviş hep o derviş babası! Fırsat bulur bulmaz, eğreti giyinmiş gibi üzerinden çıkarıp attığı Beyliğini, Sultanlığını, biri alıp giyinse de dervişliğini bıraksa çocuklar gibi sevinecek olan babası." (s.278)

Yıldırım Bayezıt'ın mütevazı bir kişiliği var: "Sen padişahsın. Bey Bey'i özler., Bey Bey'i bilir." "Bre İne Bey biz ne zaman padişahız dedik sana da Doğan'a da Sen benim... Ne ise var git uyu söyletme beni gece vakti." "Gitmem Beyim bilirim çocukken de dönmezdin inadından şimdi hiç olmazsa bari beni de yanına al."(s.325-326)

"Yıldırım Bayezıt Han, tık nefes olacağını sandı bir an Asıl zafer bu idi işte. Ötesini düşünmedi. İndi atından. Eteğine koşup eğilen Doğan'a sımsıkı sarıldı, çekti, kaldırdı, kucakladı."(s.365)

"Bre acıktık dedi. Tez bize de bir çanak getirile. Yeniçeri evlatlarımın yediğinden ola. "(s332)

Sosyal yardımlaşma ve dayanışma: "Kuş sesinin su sesine karıştığı dere içi bağlarının işlerine, sahipli de olsa sahipsiz de olsa Tekkenin adamları yardım ederdi; karşılığında aldığı emek paylarından yıldan yıla artan olursa geliri az yahut daha yoksul tekkelere gönderilirdi. Şu son on yıldan beri bu böyleydi; Küpeli Hafız'ın kurduğu töre derlerdi, öteden beri mi bu böyleydi yoksa gerçekten mi Küpeli Hafız böyle töre koymuştu bilen yoktu, araştıran da. "(s.41)

Türk töresinde, Dağınık boyları toplayıp nüfusu çoğaltmak, halkı doyurmak, giydirmek beyin en önemli görevlerindendir. Türklerde hükümranlık geleneği sayılan, ve devlette idarî sorumluluk taşıyan herkesin katılması mecburî olan büyük resmî ziyafetler ve genellikle hâkan sofrasının halka açık tutulması ve hatta yemekteki sofra takımlarının davetliler tarafından "yağma" edilmesi bunun sembolik belirtisidir. ([8])

Çatı romanında Hıdırellez günü zengin yoksul herkese yemek verilmesi ve bey konağının yağma edilmesi hadisesi, bu töreyi hatırlatmaktadır : "Konuşmalar, sabah tenhalığı bozulan derenin şapıldakları yakın bahçelere kadar geliyordu. Yakın bahçelerde ise gelinlerle genç kızlar yapraklardan çiğ sıyırıyorlardı. Hemen hepsinin, daha çok genç kızların kulakları derdene gelen yeniyetme seslerinde, akılları suyun şapıldamasındaydı; elleri kendiliğinden iş görüyordu, kendiliğinden eviyordu. Bir kısmı da gül fidanlarının dibindeydi; kimi gül dallarına yemenilerinden yazmalarından yırtıp kopardıkları şeritleri bağlıyor kimi fidanların dibini kazıp küçük keseler gömüyordu. Sabah alacalanmağa başlarken dereden gelen sesler ve şapıldaklar azaldı; bahçelerde orta yaşlı

([8]) İbrahim KAFESOĞLU, Türk Millî Kültürü, Boğaziçi Yayınları, İstanbul 1984, 3. Baskı, sayfa 236-244

gelinlerin sesi duyuldu: "Huuu anam babam elinizi çabuk tutun, daha bu çiğlerden hamur yoğrulacak hamur!" (320)

Kızlardan biri: "Küpü de gömmedik daha" diye telaşlandı. Bir başkası "Ben gömerim şimdi, herkez işaretini koydu mu küpe?.. Sonra ben koymadım diyen çıkmasın, çıkıp da küsmesin, duymayan var mı?" diye bağırdı. Ses çıkmayınca gündüzden peylenmiş güllerin en hasının dibine doğru koştu. Keseri çapası hazır bırakılmıştı; bir solukta yumuşak gül dibi toprağını kazdı, üç Gulhuvallâhi bir Elham okuyup gömdü küpü... gömerken: "E şimdi karacahisarın kefere kızları Gulhuvallâh okumasını da bilmez, yazık emekleri boşa gidecek, niyetleri olmayacak" diye mırıldandı.

Gün doğmasına yakın camidekiler dönmüş, dışardakiler evlerine girmişti. Evlerde bir patırdı, bir gidip gelme başlamıştı; kadını, kızı kızanı kıpır kıpırdı. Kızların gelinlerin yapaklardan sıyırdığı çiğlere un katıp ya evin en yaşlısı hamur yoğurmağa başlamıştı ya da en küçü kızı... en küçük kızın yoğurduğu ilk hamurdu bu. Yoğuran en küçük kız ise başında bekleyen anası tenbih üstüne tenbih yapıyor kazın elini ayağını şaşırıyordu: "Kız sakın iki teknedeki hamuru birbirine karıştırma ha... gözünü aç; biri yok hamurudur biri var hamurudur, eyice belledin mi? Sabah yok hamurun kabarırsa yandın, bütün yıl ne dilersen yok olur... var hamurun kabardıysa eyi, dilediğin her bir şey var olur... anladın he mi? Hıdırellez bu kızım, yılda bir gelir..." (321)

Osman Beyin Bey Evinin açılabilecek her yanı kapısı, penceresi mertekleri, çitleri, kepenkleri ardınaca açılmıştı. Osman Bey, Mal Hatun, Orhan bir de Orhanın hemen yanında daha cılızlığını zorlayamamış bir çocuk, Bey evinin önündeki meydanın sağında, çınarla çeşmenin arasında bekliyorlardı. Osman Beyle Mal Hatun toprak sıvalı örme taş sekiye oturmuştu; Orhan, çeşmeme yakın, ayaktaydı; çocuk bir adım gerisinde. Orhanın ardında Osman Beyin evindekiler dizi diziydi. Çılgın, her adımda biraz daha kendinden geçen kalabalığın henüz sesi geliyordu dört bir yandan. Mal Hatun; çok dinlenmiş, yılların uykusunu almış, huzur sıcağında bir iç çekişle birlikte: "Şükür Tanrım!" diye fısıldadı; "Ulusun çok şükür." Gözlerini yumdu. (322)

Mal Hatun yaprağın kımıdaması misali aralardı gözlerini. Osman Bey, bunca yıldır, bu aralanan gözler kadar güzel bir göz görmediğine yemin edebilirdi; kızken de, karısı oldukatn sonra da Mal Hatunun gözleri bile bu sabah, bu aralanan gözler kadar güzel olmamıştı, belki olmayacaktı da. O göz güzelliği, aralınışla beraber süzüle süzüle Mal Hatunun yanaklarına indi; orada, kızarıverdi; o kadar hafif: "Gönlündekini..." dedi. Osman Beyin iliklerinden damarlarına en durgun gözlerin en sakin pırıl pırıl suları serpildi; yüz kere bin yılın öncesinde yeşermiş bir toprak, aşınmamış, solmamış yıpranmamış tazeliğiyle, bütün kalıcılığıyla göğsünün orta yerinde filizlendi... taştı bedeninden. Kalabalık, meydanı dolduruverdi; bir uğultu seli Bey Evine doğru aktı; kapıdan, pencereden, kepenkden, çitten... giren gireneydi... bir ân geldi, girenle çıkan belli olmadı. Ana baba gününden farksız bir kaynama ki görmeğe değerdi. Orhanın bir adım gerisindeki çocuk korktu; hıçkırık gibi bir ses boğazından kasılarak çıktı: "Orhan Beyim bu... bu..."

"ne var Sülemiş? Hay sen ağlamış mısın yoksa korkmuş musun?"

Sülemiş utancından bir elini yüzüne tuttu: "Evi? Evi yıkıyorlar?"

"Yıkmazlar korkma."

"Soyuyorlar, talan ediyorlar, yağmalıyorlar."

"Etsinler diye kapılar açıldı ya..."

"Anaaam... ne iş?"

Orhan güldü genişçe: "Sen Bey oğlusun, bilmelisin bu işi."

Sülemişin yüzü katılaştı. "Görmedim." Dedi.

"Niye?.. Hıdırellezde sizde Bey çadırını yağmalatmaz mı? Kumrall Dedenin Tekkesindeyken duymadın mı? Bugün yoksulun varlıklının eli Bey malına değmelidir; değdi mi yıl boyu eline varlık geçer... Bey dediğin esirgemez; baban esirger miydi yoksa anan esirger miydi?" (323)

Bu töre aşirette de devam eder. Aybüken Ebe töreyi unutanlara hatırlatır "Analar, bacılar, kızlar! Ne biçim söz bunlar, ne şekil söz... Bey işini bey bilir, budun işini karabudun bu da töredir. Culuk bir töreyi bozayım diyorsa sizde mi ona uyacaksınız. Kendi törenizi çiğneyeceksiniz. Siz ne gördünüz ki daha. Bizim kızlığımızda te Ceyhunlarda Beyin de beyi vardı. Yılın bir günü geldi mi karabudun da aynen böyle kendi beylerinin çadırındaki malını ne var ne yok talan ederdi."

Öteki gelin arkadaşını korumak için usuldan: "Ebem... Aybüken Ebem, Yetik Gelin sana lâf vuruşturmadı neden alındın? Hani, Beyin malından sana ne demeğe getirdi de..." deyip aklı sıra Aybükenin öfkesini yatıştırmağa çalıştı ama cevabını kötü aldı: "Hay siz de aşiretin gelini diye geçiniyorsunuz ha?.. Hay siz de yarın çocuk doğurup adam edip aşirete sahip çıkacak, gelini kızı törelendireceksiniz ha? Vay ne yazık bu aşiretin geleceğine, vay ne yazık bu törelere vay... Bunca mal mülk kime kalır hele bakın, sahap çıkacaklara bakın... Bey malıymış?.. Hele hele, hele hele... Kız Bey malını Beyin mi sanırsınız siz? Kız, Beyin malı aşiretin malıdır aşiretin; senin benim malımdır. Bu kazanları sıradan kazan mı sandın; Bey çadırındandır diye Beyin mi sandın?.. hoşt oradan; senin benim alın terimizdir, emeğimizdir, Bey çadırında emanetimizdir anladınız mı? Yarın siz, devresi gün aha bu Döneler etlik yaparken kıymayı kavurmayı hangi kazanda kaynatacaksınız... deyin bakalım hele deyin?.." (21)

"Çoluğun çocuğun eti kızarmadan kazanında et kavrulursa o eti yiyemezsin Beyimin Karısı kurtlanır.. bizde etliğin de töresi vardır yolu yordamı vardır bilmez misin?" (25)

Çatı'da kılıç almak isteyen Kara Mürsel, siftahını yaptığını söyleyerek komşusuna gönderen bir sürü esnafı dolaştıktan sonra siftah yapmamış birini bularak kılıçları alabilir. Bu kanaatkârlık , sosyal yardımlaşma ve dayanışma örneği, Türk insanın asırlardan beri sürdüregeldiği bir hasletidir.

Mertlik: Kilit'te talimde arkasını boş bırakan Ersagun'un arkasına dolanıp vurmayan Afşin için Alparslan, o kimseyi ardından vurmaz; düşmanı bile olsa

der. Bu erdem, enformatik cinayetlerin işlendiği günümüzde bir masal motifi gibi görünmektedir. Bırakın düşmanını arkadan vurmamayı, sevdiği kızı, en yakın arkadaşını, öğretmenini vuran liseli gençlerin haberlerini okuyoruz her gün gazetelerde. İyi, güzel, hoş, ulvi adına hiçbir şey veremiyorsak, iyiyi, güzeli, hoşu, ulviyi öğretebileceğimiz tek bir roman okutamıyorsak, her gün televizyon ekranlarında insanların onurlarıyla, özel hayatlarıyla uğraşıldığını göre göre sevgisizliğe, hoşgörüsüzlüğe itiyorsak gençleri mertlik, dürüstlük gibi erdemleri kazandırmakta zorlanırız. Çocuk Afşin'in o, hareketi bile başlı başına bir eğitim aracıdır. Mertlik gencin kendisinde ve çevresinde görmeyi arzuladığı bir erdemdir.

Eserler, millî birlik ve beraberliği sağlama, Türk gençlerine bir ülkü verme, vatan ve millet sevgisi kazandırma bakımlarından ve târihî sevdirme, târih şuurunu uyandırma açısından gençlere hitap etmektedir. Adalet, sevgi ve saygı, millî birlik ve beraberlik, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, din, dil birliği gibi bir milleti ayakta tutacak olan değerlerin on iki kitabın tamamında da en güzel şekliyle işlenmiş olduğunu görülmektedir. Milletler için önemli olan değerlerin yanısıra temel insanî değerlerden saygı ve sevgi, kul hakkı yememe, dürüstlük, fedakarlık, kahramanlık, mertlik gibi erdemlerin de bu eserler vasıtasıyla gençlere kazandırılması mümkündür.

Gençlerin Kendileriyle Özdeşleştirebileceği Kahramanlar

Edebiyat türleri içerisinde insanın özlemlerini ve serüvenlerini gerçeğe en uygun biçimde yansıtan tür romandır. Bu bakımdan romanın gencin topluma uyum sağlamasında, yeni bilgi ve anlayışların geliştirilmesinde, dünyaya bakış açısının değişmesinde önemli bir işlev gördüğünü söylemek mümkündür. Genç okuduğu romanlar sayesinde ölçüye sığmayan bir hayat kaynağı bulur. Roman, bireyde olumlu davranış değişikliklerinin yerine getirilmesinde önemli bir rol oynayabilir. Gencin roman kahramanından etkilenerek davranışlarında müspet değişiklikler meydana getirmesi de başlıbaşına bir eğitim hadisesidir.

Roman ile gence sağlanmak istenen yarar, ancak romanlarda onun ilgi ve ihtiyaçlarına cevap vermekle mümkündür. Çocuğun hayatında önemli rolleri olan ilgiler, öğrenilmiş birer motivdirler. Çocuk bir şeyden faydalanacağını görünce onunla ilgilenir. Bu da öğrenmeyi motive eder. Kitap, çocuğun zihinsel, duygusal ve toplumsal gelişiminde önemli bir uyarım kaynağıdır. Çocuk, kişiliğinin gelişiminde bir modelle kendini özdeşleştirir. Bu model başlangıçta anne, baba ve yakın akraba iken , zamanla yerini film ve kitap kahramanlarına bırakır.([9])

Bir araştırmacı([10]) "Çocuk romanlarının telkin yoluyla çocuğa kazandıracağı sevgi, barış, dostluk gibi evrensel değerler ile iyi bir yurttaş yetiştirilmesinde de önemi büyüktür. Yaşamdan soyutlayamayacağımız romanda insanların kendilerinden bir şeyler bularak, romanda gösterilen çözüm yollarına yönelmeleri de doğaldır. Diğer yandan, roman yazarının eserini kaleme alırken iletmek istediği bir mesaj vardır. Bu mesajdan çocuğun çıkaracağı dersler, onun eğitiminde son derece önemlidir." demektedir. Aynı şeyleri gençler için de söylemek mümkündür. Gencin okuyacağı her eser onun eğitiminde önemli bir aşamadır.

Dünkü Türkiye Dizisinin on iki romanında tarihî ve hayalî kahramanlar görev almıştır. Eserler târihî roman olması itibarıyla hem gerçek tarihten alınmış hem de hayalî kahramanlar birbirlerine benzerlik arzetmektedir. Bunları şu şekilde toparlamak mümkündür:alplar, veliler, alperenler, ilim adamları, kadılar, düşman askerleri, komutanları ve idarecileri, beyken iktidar hırsına kapılıp hain damgası yiyen ve cezalandırılanlar, İslam ve Türklük bütünlüğüne karşı olup yıkıcı ve bölücü faaliyette bulunan hainler, kadınlar ve çocuklar. Birkaç romanda görev almış olan kahramanlar çoğunluktadır.

Biz burada sadece gençlerin kendileriyle özdeşleştirebilecekleri kahramanları ele alıp, hangi yönleriyle gençlere örnek olabileceklerini ortaya

---

([9]) Yavuzer,Haluk: "Çocuğun İlgileri Arasında Kitabın Yeri ve Önemi" , Pedagoji Dergisi , İ.Ü. Pedagoji Ens. Yay. S.51, s.1

([10]) Aşılıoğlu , Bayram: Çocuk Romanlarının Çocuğun Eğitimindeki Yeri ve Önemi, A. Ü. Sosyal Bil. Ens. Yüksek Lisans Tezi, Ank. 1986, s.6

koymaya çalışacağız. Ancak şu da unutulmamalıdır. Olumsuz tipler de gençlerin ibret almaları bakımından bir eğitim görevini yerine getirirler.

Kadınlar ve çocuklar bu romanların hiç birinde birinci derecede görev almamışlardır.

Roman kahramanlarından bazılarının çocuklukları veya ergenlik çağları verimiştir. Kilit'te görev alan çocuk kahramanlar, Kınık Boyu tarafında Alparslan, Selcen, İleride her biri birer yiğit olacak olan Alparslan'ın arkadaşları; Peçenekliler tarafında ise Balçar'dır. Anahtar'daki çocuk kahraman Çavuldur boyundan Çaka'dır. Kapı'da çocuk kahraman yoktur. Konak'ta Osman Bey'in ve Rahman'ın yeni yetmeliği verilir. Çatı'da Orhan'ın, Güllücük'ün Bu Atlı Geçide Gider'de Bayezıt'ın, Doğan'ın, Bedrettin'in, Börklüce Mustafa'nın , Torlak Kemal'in, Ecevit'in, Sabır'da Hasan'ın, Gece Vaktinde Gün Dönümünde Minnet ve Mehmet'in çocuklukları verilir.

Mustafa Ruhi Şirin([11]) yazılı çocuk edebiyatını dört dönemeç halinde değerlendirir. Bunlardan biri de "Küçük Adam Edebiyatı Dönemi"dir. Bu dönem içinde değerlendirilen edebiyat tarihimizde yer almış bir çok eserde çocukla ilgili olarak "adam ufağı", "küçük adam" tipi çizilir. Dede Korkut hikayelerinde, destanlarda, halk hikayelerinde, mesnevilerde, divan şiirinde v.s. çocuk, çocukluğunu yaşayamadan olgunlaşmış bir kahraman gibi düşünülür. "Küçük adam" anlayışı aynı zamanda çocuğa verilen değeri de yansıtır. Çocukların giysilerinde, eğlencelerinde, eğitimleri sırasında, şenliklerinde, çocuk yerine erken büyümüş, çocuksuluktan uzaklaşmış bir çocukluk hakimdir. Sözlü gelenekte çocuklar için ayrı türler olmayışı da bu yaklaşımın bir sonucudur.

Mustafa Necati Sepetçioğlu'nun eserlerinde adam ufağı çocuk tipi hakimdir. Tarihî roman olması itibarıyla geçmişteki çocuk kültürü tüm canlılığıyla aktarılmıştır. Çünkü geçmişte çocuklar birer minyatür yetişkin olarak büyüyordu. Çocuğun yaşama biçimi yetişkinden farksızdı.Çocukluğun ayrı bir çağ olarak

([11]) Şirin,M.Ruhi : 99 Soruda Çocuk Edebiyatı, Çocuk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul 1994, s.55

yaşanması söz konusu değildi. Hal böyle olunca çocuk kahramanların adam ufağı şeklinde işlenmesi tabiidir.

Kilit romanında da Alparslan'ın çocukluğu ve arkadaşlarıyla oyunları anlatılırken bu "adam ufağı" veya "küçük adam" anlayışı var. Alparslan bedenen çocuk, düşünce olarak değildir. Alparslan'ın büyükçe tavırları hocası Sarı Hoca tarafından takdirle ve hayranlıkla karşılanır. Oğuz Kağan destanında da Oğuz Kağan'ın çabucak büyüdüğünü görürüz. Bu durum Peçenekli Balçar için, diğer romanlarında Orhan, Doğan, Bedrettin, Bayezıt, Çaka, Hasan, Mehmet vs . çocuklar için de geçerlidir.

Dünkü Türkiye Dizisindeki romanlardaki kadın kahramanlar birinci derecede aktif görev almamışlardır. Ancak Türk kadınları aile içindeki rolleri, eserlerde geçen dönemlerde kadının toplum içindeki statüsüne göre, iyi bir eş, iyi bir anne, iyi bir ev kadını kimlikleriyle, engin hoşgörüleri ve fedakarlıklarıyla gençlere örnek teşkil etmektedirler. Kadın kahramanlar da millî birlik ve beraberlik söz konusu olunca her türlü fedakarlığı yapmaktadırlar.

Eserlerde model teşkil edebilecek olan alplar, erenler, alperenler önemli görevler üstlenmişlerdir. Alplar, hareketlilikleri,canlılıkları, yiğitlik ve mertlikleri, savaşçılıklarıyla; erenler manevi güçleri, toplumun en yüce değerlerini temsil etmeleriyle, toplum içinde birlik ve beraberliği sağlama fethedilen toprakların sahiplenilmesine olan katkılarıyla, Alperenler ise hem alpların gücüne kuvvetine ; hem de velilerin manevi yönlerine sahip olmalarıyla tanınmışlardır.

Sepetçioğlu'nun romanlarında din adamlarının yüklendikleri önemli fonksiyonlar vardır. Onlar devlet idarecilerine dinî telkinlerde bulunur, yanlış yapmalarına engel olurlar. Din adamları eren veya alperen kimliğiyle karşımıza çıkarlar.

Sarı Hoca, Küpeli Hafız, Karakurt Hafız, Kumral Dede, Şeyh Edebali, Mevlanâ, Yunus Emre, Hacı Bayram Veli, Horoz Dede, Ak Şemsettin vd. Türklerin yerleşmeye çalıştıkları Anadolu'nun vatan olmasında büyük görevler yerine getirmişlerdir.

Gençlere eğitim yoluyla kazandırmayı hedeflediğimiz davranışların pek çoğu eserde veliler, alperenler ve alplar tarafından verilmektedir.

Dünkü Türkiye Dizisindeki eserlerde görev alan, gençlere model olabilecek kahramanlardan eren ve alperenler şunlardır:

Sarı Hoca: Kilit'te Sarı Hoca, Hz. Pir tarafından Kınık Boyu için görevlendirilmiş bir alperendir. Dede Korkut gibi bir tip, her şey ondan soruluyor. Kınık Boyu'nun manevî mimarı. Tuğrul Bey, Çağrı Bey, Alparslan Anadolu'yu kalıcı yurt tutmak için savaşan fatihlerdir. Sarı Hoca ise, ilmiyle, bilgisiyle, maneviyatıyla Anadolu'nun kalıcı yurt olması için ruh üfleyen manevi bir fatihtir.

Alparslan'ın hocası. Akıllı, bilgili, iyi bir eğitimci. Sav Tekin, Sarı Hoca'nın akıllılığı konusunda şöyle düşünür:"Sarı Hoca'nın aklını bütün Kınık Boyu, bütün Selçuklu bilirdi. Sarı Hoca sanırsın ki, bütün Selçuklu'nun aklıydı."(s.121)

Alparslan'ı çok seviyor, bunu da belli ediyor. Ancak yeri geldiği zaman otoritesini de kuruyor."Çağrı Beyimin oğlu demem, alırım ayağımın altına. Alamam mı?"(s.8)

Sert görünüşlü ancak duygusal bir insan. Şahmelik'in adamlarının baskınından sonra gözyaşlarına hakim olamıyor. Geleceğin Alparslan'da olduğuna inanıyor. Tüm umutlarını ona bağlamış. Hayallerini bile Alparslan üzerine kurmuş. "Bir an gözlerini kapadı. Alparslan'ı büyümüş, Sav-Tekin boyunda ve endamında gelişmiş olarak gördü...hayran ve güven doluydu. Gözlerini açtığında gözleri yaşarmıştı."

Sarı Hoca'nın varlığı Selçuklu'ya manevi destek oluyor. Baskından sonra yanlarında Sarı Hoca'yı gören kadınlar ve çocuklar rahatlıyorlar ve umutlanıyorlar.

Sarı Hoca'nın Kınık boyunda önemli bir yeri vardır. Sav Tekin'in anası onun için şöyle der: "Sav Tekin, senin bu Sarı Hoca'nı büsbütün boş belleme,

Şamanlardan el almıştır; gizliyi de, saklıyı da, görüneni de, görünmeyeni de hem bilir, hem de görür bu Sarı Hoca." (s.63)

Sarı Hoca, yalnız çadırdaki dersleriyle yetinmemiş, yeri geldiğinde ata binmedeki ok atmadaki ve kılıç kuşanmadaki hünerini göstermiştir. Ata binmedeki hüneri de hocalığı gibidir. Baskından kurtulanlar içinde Ceyhun'a ilk varanlardan biri de odur. Baskından Alparslan'ı kurtarmıştır. Yeri geldiğinde alperenliğini de göstermiştir. Dandanakan'da savaşırken şehit olmuştur.

Türk birliğinin kurulması için gecesini gündüzüne katmıştır: "Sarı Hoca duramıyordu. Bir Tuğrul Bey'in yanındaydı Merv'de, Nişabur'da; bir Çağrı Bey'le dolaşıyordu Telekan'da, Feryab'da, Spurgan'da, Çağrı Bey'le dolaşıyor sanılırken bakıyordunuz Gürganç'tan Harezm Bey'inin yanından haberi geliyordu. Derken Gazne'ye Tuğrul Bey'in elçisi olarak gittiği duyuluyordu... "(s. 147)

Göçebe kültürden gelen Sarı Hoca'nın yerleşik hayatı benimseyememesi şöyle anlatılır: "Sarı Hoca oldum olası kapıları sevmezdi, alışamamıştı. Oldum olası sürgüleri de sevmezdi, sürgülere de alışamamıştı. Sarı Hoca çadırın, dümdüz toprağın bir de gökyüzünün adamıydı. Dört duvar, dört yanından demir cendere gibi sıkardı" (s.108)

Sarı Hoca, konuşmaları, jest ve mimikleriyle etkilemesini bilen ileri görüşlü akıl ve gönül erlerinden biri.

Sarı Hoca çoğu zaman Alparslan'ı kucağına alıp at üstünde kırlarda ders anlatır.

Alparslan'ı derinden etkilemiştir. Onu yönlendirmiş, daima ileriye dönük hedefler çizmiş; Anadolu'nun Türk yurdu olması gerektiğini, Kınık boyunu mutlaka denize ulaştırmayı amaç edinmesini anlatmıştır. Türk destanlarını, Bilge Kağan'ı, Kültigin'i, Oğuz Kağan'ı, Dede Korkut'u, öğreterek Alparslan'ın ufkunun genişlemesine ruh bütünlüğünün tamamlanmasına gayret etmiştir. Sarı Hoca'nın ülke için en büyük yatırımı Alparslan olmuştur.

Sepetçioğlu, Etem Çalık'a yazdığı mektupta şöyle diyor: "Hocalar, babalar, hafızlar, dervişler, alplar, benim romanlarımda bu kültür tohumlarını eken, besleyen, yeşerten, ruhların timsalidirler. Türkiye'yi Selçuklulardan Osmanlıya, Osmanlıdan Cumhuriyet Türkiyesi'ne getirenler manevî dünyaları büyük insanlardır." ([12])

Sarı Hoca da bu görevi üstlenen gönül erlerinden biridir. Alparslan'ın millî kimlik, millî benlik, ferdî kimlik, ferdî benlik, kültürel kimlik, kültürel benlik kazanmasında en büyük rolü oynuyor. Dandanakan'da şehit düşene kadar Alparslan'ın yanından ayrılmamıştır.

Türklerin yerleşmeye çalıştıkları Anadolu'nun vatan olması için büyük mücadele verenlerdendir. Eserde Sarı Hoca beylerden daha üstün gösteriliyor. Tarihimizin akış süreci içinde her şeyin insanda düğümlendiğinin şuurunda olan atalarımız, insan unsuruna, insanı yoğurup şekillendiren hocaya, bilgine ve bilgeliğine büyük saygı duymuş en büyük değeri vermiştir. Sarı Hoca'nın beylerden üstün tutulmasının nedeni de budur. Baskından kurtulmuş olan Tuğrul ve Çağrı Beyler buz tutmuş Ceyhun kıyısında Sarı Hoca'yı görünce irkilirler. Sarı Hoca bize şunu gösterir. Bir insan için önemli işgal ettiği mevki ve makam değil, toplum içindeki sosyal statüsü, herkesin sevdiği saydığı değer verdiği, akıl danıştığı biri olabilmektir. Gençler bu vasıflarla donanıp toplum içinde saygınlık kazanmak isterler; bu itibarla Sarı Hoca'nın sosyal statüsü onları cezbeder.

Sarı Hoca, eseri okuyan gençlerin de ufkunun genişlemesine ruh bütünlüğünün tamamlanmasına vesile olabilir. Aklı ve sağduyuyu temsil eden bu alperen gençlerin kendilerine model alabilecekleri bir kahramandır.

Küpeli Hafız: Kilit ve Anahtar romanlarında görev almıştır. Sarı Hoca'nın Yesi'den arkadaşı, onun gibi akıllı, bilgili, velî bir zat. Selçuklu beyleri yanında saygın bir yeri. Beylerden üstün tutuluyor.

([12])Çalık,Etem: Mustafa Necati Sepetçioğlu Hayatı Sanatı Eserleri, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum 1993, sayfa 209

Kilit romanında kendisi ve adamları kılıktan kılığa girerek, Selçuklu'ya düşman olan güçlerin içine girip, haber alıyorlar. Rafizilerden görünmesi gibi. Bizans'ta Akaleptos adlı bir rahip kılığına girmesi gibi. Anadolu'nun çeşitli yerlerinden ve Bizans'tan aldığı haberleri Selçukluya ulaştırıyor. Bizans'ı içten çökertmeye çalışanlardan biri. Türklüğün birliği için çalışmıştır. İleri görüşlüdür. Anahtar romanında, başka bir milletten olduğu için Nizamül Mülk'e karşı temkinli davranmaktadır. "Nizamül Mülk, Küpeli Hafız'ın kırpıntısız masum gözlerine iyice bakınca onun bu konuşmayı bilhassa o yöne çevirmek için koyun postuna bürünmüş tilki niyetini birden bire sezdi. Cambaz! Usta cambaz! Çok usta cambaz! Diye düşündü bir anda.

Küpeli Hafız'ın sözleri, düşünceleri, Selçuklu arasında kanun hükmünde değerli, onun her sözünde, her davranışında bir hikmet olduğunu düşünüyorlar.

Küpeli Hafız, çevresinde saygı gören bir ilim adamı, gerçek bir vatansever. Vatanın birliği ve beraberliği için, milletin selameti için gözünü kırpmadan ölümü göze alıyor: "Küpeli dedim; hep konuştun, şu şudur, şöyle olmalıdır, olmazsa her şey batar dedin... harekete geçen, inanan olmadıysa, inanmaya lafın yetmediyse ne yapacaksın dön sırtını Küpeli; hazır Boğaç bir fırsattır. Boğaç'ı Kavurt kışkırttı dersin. Melikşah amcasının üstüne varamıyor, Melikşah kararsız, Melikşah'ın kararsızlığından kurtulması Selçuklu'nun kurtulması demektir, hadi, ne durdun, işte ayağına geldi hançer... Dön sırtını; dedim. Yoksa Boğaç hançerine bile el atamayacaktı. Döndüm sırtımı... Melikşah'ın bu gece ordunun başına geçeceğini söyledin Sav Tekin demek ki yanlış iş yapmamışım."(s98) Küpeli Hafız, her yönüyle gencin kendisine model alabileceği bir şahıstır.

İltutmuş Bey: Kilit, Anahtar ve Kapı romanlarında görev almış bir alperendir. Kilit'te Bizanslı kılığına girerek Vasili takma adıyla Bizans'taki Türkleri örgütlemeye çalışmakta ve Bizans'tan haber sızdırmaktadır. Küpeli Hafız'ın oğludur. Babası gibi alimdir. Babasının ölümünden sonra onun misyonunu üstlenir. Anadolu'da tekkeler açmak ve Türkmenleri buralara yerleştirmekle görevlidir. Babasının tespit ettiği prensiplere bağlı kalarak

Türklerin Anadolu'yu ebedi mesken yapmalarında önemli görevler yerine getirmiş; babası Küpeli Hafız'ın birlik ve beraberliği sağlama çalışmalarını onun bıraktığı yerden devam ettirmiştir. Anadolu'da tekkelerin kurulmasında aktif rol oynamıştır. İltutmuş Bey'in yaptıklarını en güzel Anahtar romanında Yağmur Bey özetliyor: "Gelgelim bir beyle, bir orduyla Urumeli'ne sahip çıkılır sanmayın; Urumeli'nin Urumeli olması için Selçuklu'nun bütün inandığı şeyler gelmeli, Urumeli'ndekilerin inandıkları silip süpürülmeli bunları da ordu yapamaz; tekke mekke ne ise açmak gerek. Gençleri, yeni yetmeleri böyle böyle alıştırıp yetiştirmek gerek. Nalbantsan nalbantlığını, demirciysen demirciliğini, çulhacı, debbağ yahut saraç isen çulhacılığını, debbağlığını, saraçlığını, çömlekçi isen çömlekçiliğini bilip bir araya gelmek gerek. Dükkan, tezgah sahibi olup yerleşmek, Urumeli'nde bu sanatları işleyen varsa aralarına girmek onlara daha iyisini göstermek; kılıçsız, kansız onları bize döndürmek, bize çalmak gerek. O zaman Hasan Sabbah'ın münafıkları da yapacağını yapamaz. Bizans'ın yaygaracılarının da eli böğründe kalır. İltutmuş Bey beni de daha başkalarını da bunun için Urumeline saldı. Kendisi orda, Merv'de, Rey'de, İsfahan'da, Horasan'da. Oraları eski merkez. Oralardan burası yurt yapılmak için düşünülecek." (Anahtar, s.118-119) Anahtar romanındaki taslak halinde sunulan bu fikirlerin Kapı'da gerçek olduğunu, meslek kuruluşlarının oluşturulmuş, sistemleştirilmiş olduğunu görüyoruz.

İltutumuş Bey, birlik ve beraberliği sağlamadaki çabalarıyla, aklını ve zekasını kullanmadaki maharetiyle ve yiğitliğiyle gençlerin kendileriyle özdeşleştirmek isteyeceği

Karakurt Hafız: Kapı romanında görev almıştır. Demirci'de imamlık yapan kırçıl, top sakallı, kimseden korkmayan , halkı bilinçlendiren Anadolu'da olup biten her şeyden haberi olan halk tarafından gizlilikleri bildiğine inanılan kutsal bir kişidir. Onun uçtuğunu görenler vardır.

Karakurt Hafız, Demirci'de, yöre insanlarına millî şuuru ve Türklük duygusunu aşılamaya çalışmaktadır.

Karakurt Hafız'ın görevleri arasında Anadolu'daki yerleşim merkezlerinin adlarını Türkçeleştirmek de vardır. Yerleşim merkezlerinin eski isimlerini değiştirerek Türkçe isimler vermiş bu yeni isimlerin yerleşmesi için büyük çaba harcamıştır.

Karakurt Hafız, sadece bir din adamı değil, insanlar arası iletişimi kuran, fethedilen toprakların kalıcı yurt olması için adlarını Türkçeleştiren akıllı, kararlı biridir. Çavdar Onbaşı"ya İzmir civarında teşkilatlanmada yardımcı olacak kişilerin adlarını vermiş; Çaka Bey'in Ege'deki çalışmalarında ve çevreye hakim olmasında büyük görevler üstlenmiştir. Aklı, zekası ve sağduyusuyla, Türkçe konusundaki hassasiyetiyle gençlere örnek olacak bir şahsiyettir.

Kumral Dede: Konak ve Çatı romanlarının en iyi işlenmiş, en güçlü kahramanlarından biridir. Hz. Pir dervişlerinden, bahçıvanlıkla uğraşıyor. Alim, veli bir zat.

Asıl adı Konur, zamanla Kumral Dede deniliyor: "Kumral mıydı senin adın oğul? Kumral Dede neden dediler pekey? Toprakla ağaçla, suyla fazla didiştin zââr; toprak, ağaç, su bir olup gençliğini yediler de ondan mı?" "Kimsenin Dede dediği yoktu,halbuki olmamıştı. Konur, Konur-al, Konur-alcık derken Kumralcık... Daha sonra Kumral , Kumral aşağı, Kumral yukarı. Hep böyle. Yalnız bir kere, yılda bir kere, ilk siftah meyvelerin ilk siftah tadını Hz. Pir'e sunduğunda Dedecik Kumral Dedecik dediğini hatırladı."(7)

"Akça kaşlarının altından, akçıl sakalının açık bıraktığı elmacık kemiklerinin yumuşak pembesinden delikanlıyı süzdü."(s22)

Kumral Dede Anadolu'ya gelip, şeyhinden aldığı emir gereği,Konya'da Mevlana'yı ziyaret ettikten sonra İnegöl Tekfuru'nun toprakları içinde Ermeni gediğinin üst yanında kurduğu tekkede Türk birliği için çalışmıştır. Anadolu'da yetiştireceği maneviyat ordusu ile ilgili hazırlıklar yapar.

Kumral Dede Osman Bey'in yol göstericisidir. Kumral Dede Konağı (tekkesi), Osmanlı Beyliğinin temel taşlarından biridir. Osman Bey, bu Ocağa

dayanır; Osman Bey bir bedense, bedenin içindeki ruh da Kumral Dede Ocağıdır. Kumral Dede'nin erenliği, yiğitlerin alplığına su verir, onları çelikleştirir, yıkılmaz yapar. O, bütün hayatı boyunca Osmanlı Beyliğinin etrafında güçlü bir Türk devletinin kurulması ve Müslüman Türkün birlik ve beraberliği için çalışmıştır. Çevresindeki insanlara iyiyi, güzeli ve doğruyu sezdirmek için mücadele etmiştir.

Kumral Dede'nin bahçıvanlığının yanı sıra hekimliği de vardır. Moğollardan dayak yiyen her tarafı kırık çıkık içinde kalan yol arkadaşı Rahman'ı , iyileşmez bir hastalığa yakalandığı için terk edilen Tekfur'un kızını ve bir çatışmada yaralanan Osman Bey'i tedavi eder.

Türklerin yerleşmeye çalıştıkları Anadolu'nun vatan olması için büyük çaba sarf etmiş velilerden biridir. Kumral Dede, eserde aklın ve sağduyunun timsalidir. Osman Bey'in padişah olacağının müjdesini veriyor.

Kendi adını taşıyan Ocağın kurucusudur. Yesi'deki ocakta yetişmiştir. Hz. Pir'in son talebesidir. Ahmet Yesevî yetiştirdiği dervişlerini Anadolu'ya salarak Anadolu'nun manevî fethini gerçekleştirmiştir ve halkın moral gücünü ayakta tutmuştur. Kumral Dede de bu manevi mimarlardan biridir. Kumral Dede akıllı, bilgili,sakin, sezgi gücü yüksek, nefsini terbiye etmiş, insan sevgisi en üst noktaya ulaşmış bir derviştir.

Kumral Dede Konak ve Çatı romanlarına baştan sona hakim bir şahsiyettir. Anadolu'ya gelip, şeyhinden aldığı emir gereği Konya'da Mevlanâ'yı ziyaret ettikten sonra İnegöl tekfurunun toprakları içinde Ermeni Gediği'nin üst yanında kurduğu tekkede Türk birliği için çalışmıştır. Anadolu'da yetiştireceği maneviyat ordusuyla ilgili hazırlıklar yapmaktadır. Terk edilmiş Tekfurun kızını onulmaz bir hastalıktan kurtarması sonunda şöhreti bir anda bütün çevreye yayılmıştır.

Aynı zamanda Osman Bey'in yol göstericisidir, ona padişahlık kılıcını kuşatmıştır.

Kumral Dede'nin tekkesi Osmanlı Beyliği'nin temel taşlarından biridir. Osman Bey bu ocağı dayanır, Osman Bey bir bedense, bedenin içindeki ruh da Kumral Dede ocağıdır.

Kumral Dede'nin erenliği, Rahman Bey'in ifadesiyle yiğitlerin alplığına su verir, onları çelikleştirir, yıkılmaz yapar.

Kumral Dede ömrünün sonuna kadar Osmanlı Beyliği'nin etrafında güçlü bir Türk birliğinin ve güçlü bir Türk devletinin kurulması için çalışmıştır. Ona göre "ölüm bir bakıma hayatı yeniden tazelemektir." Bundan dolayı başta Osman Bey olmak üzere, bütün beylere her zaman iyiyi, güzeli, doğruyu sezdirmek istemiştir.

Konak'ta Kumral Dede, Mevlana, Yunus Emre, Şeyh Edebali, Taptuk Emre, Tokatlı Barak Baba, Taptuk Emre, Saru Saltuk, Geyikli Baba, Karaca Ahmet, Kaygusuz Abdal, Abdal Musa ise atılan temele ruh üfleyen mübarek zatlardır. Hepsi de bilinmeyeni sezme gücü olan ermişlerdir. Kumral Dede dışındakilerin aktif görevi yoktur. Bunlar Osmanlı Devletinin kuruluşunda rol oynayan manevî mimarları sembolize etmesi bakımından eserde yer almışlardır. Kuruluş, onların manevî desteğiyle teşekkül etmiş, güçlenmiştir. İnsan- kâmil olmalarıyla gençlere örnek olacaklardır. Eserde hepsinin kısa tasvirleri verilmiştir.

Mevlana: "...Aslından çok yaşlı görünen biri, sarayın taş merdivenlerine doğru yürümekteydi. Ufak Tefek, ince yapılı, kabuğunda kavrulmuş bir çam ağacı göğdesinin özü... Sanki birkaç yüz bin yıl sanki birkaç gün, gelecek saatler geçmiş saatler hepsi bir arada bu kendi kabuğunda kavrulmuş çam ağacı özünde birden duruyor, birden işliyor, birden geri kalıyor, yahut ileri gidiyordu. Beli hafif eğik bir yürüme; eller kol yenlerinin içinde göbek üstünde bağlanmış, baş sol omuzunda niyazlanmış, sarımsı uzun bir sakal... Börk biçimi başlığından taşmış dümdüz saç... Konya herhalde bu yürüyen adamda susuyordu; haziran ısımasının bütün tortusunu bu adam yüklenmişti. Sanki götürecek, sarayın merdivenlerine dökecekti yükünü yahut sarayı da

yüklenecekti. ..Aybüken Ebe'nin Mevlana Celaleddin dediği şu şimdi saray merdivenlerinin ilk basamağına adım atmak üzere olan ihtiyar belki de bütün bu kalabalığın aklını yüklenmişti; ölçüler ona göreydi. " (s.87)

Şeyh Edebali'nin dergâhında toplanan veliler, Osman Bey'in etrafında birlik ve baraberliğin sağlanacağına kanaat getirmişlerdir. Ancak Türkmenin bir beyin arkasından gitmek için beyin asaletine bakacaklarını şimdiye kadar hükümdarın Kınık boyundan çıktığını, Kayı boyundan çıkacak bir hükümdarın halkı birleştiremeyebileceği endişelerini dile getirirler.

Şeyh Edebali: Şeyh Edebali, dergahına topladığı erenlerle yaptığı toplantıda kızı Mal Hatun'u Osman Bey'e vereceğini, Osman Bey'in gördüğü söylenilecek olan şu rüyanın da her yerde anlatılmasını ister: "Kara Osman'ın göbeğinden bir ağaç köklenir, dallanır, budaklanır, gölgesi dünyayı tutar, gölgesinin altında dağlar vardır. Dağların dibinde sular çıkar. Bu çıkan sulardan kimi insan içer, kimi insan bağını bahçesini sular, kimi insan çeşmeler akıtır..." (s.189) Anadolu'da kalıcı bir devlet kuracağına inandığı Osman Bey etrafında birlik ve beraberliği sağlayıcı faaliyettlerde bulunur.

Yunus Emre, Anadoluda'ki çalkantıların, çekişmelerin sona ermesi için büyük çabalar gösteren bir erendir. Bir su kenarında karşılaştıkları Osman Bey'e sevgiden ve birlik beraberlikten söz eder. Azığını onunla paylaşır. Gönülleri fetheden Yunus, Osman Bey'in de gönlünü fetheder.

"Sesi gül terlemesindeydi; tomur tomur, içinde ışıklar yanıyordu. Yüzüne baktığında gül terlemesinin daha da ışıklandığını gördü. Bir dervişti muhakkak, sesiyle yüzü hiç bu kadar birbirine benzeyen bir derviş görmediğini düşündü Osman ; toprağın durulaştığı bir yüzdü; suyun toprağa doya doya kanışındaki sesti... Keder vardı dervişin yüzünde bir de; hiçbir dervişte görmemişti. Fakat bu yüzdeki, bu sesteki keder bu adamın değildi; kendi kederi değildi. Osman'a öyle geldi ki bütün yeryüzünün kederini, özlemini, belki de bütün yeryüzü rahat etsin diye toplamıştı derviş yüzüne. Bunca adam ,yiğit, bey, sultan, derviş, şeyh görmüştü Osman; hiç birinin yüzüne bakarken böyle insanı rahatlatan bir saygı

duymamıştı. O zaman daha kolay baktı dervişe; kederin yorgunluğunu, yorgunluğun gülümsemekte olduğunu gördü; gülümseme yüzün çizgilerindeydi, dervişin gözlerindeydi... " (s.95-96);

Su kenarında oturan Osman Bey'in yanına gelen Yunus, "İzin var mı hay yiğit? Otursam, iki lokma yesem, su içsem. Söz Tanrınındır. Tanrıdan geleni konuşsak."(s.96) diyen Yunus'a, Osman Bey, yanında yiyeceğinin olmadığını söyler. Yunus, azığını paylaşmayı teklif eder: "Buyur Kayı Boyunun yiğidi, Tanrı seninle paylaşmamı nasip etmiş bu nimeti... Nimet paylaşıldığı zaman güzeldir."(s97)

"Derviş dua eder gibi oturdu; iki diz üstüne, çok alışılmış rahat bir oturuştu; savaşçılarla çiftçiler böyle oturamazdı... Kuşağını çözüyordu. Yemenimsi ince bir beze sarılmış küçük bir çıkın çıkardı. Açtı. Çıkını çıkarırken de açarken de elleri her bir parmağı ayrı dua ediyordu sanki; bir bulutun dumanımsı tütüşünde, Tanrıya varışındaydı..."(s96); Yunus sade, gösterişsiz bir derviştir, hayatına dini esaslar yön vermektedir. "Ağzını açmadan önce yaprak kıpırtısında dudakları kıpırdadı. Lokmasını ondan sonra ağzına koydu usulca gözlerini yumdu."(s99) ; "Yunus, lokmasını ağır ağır çiğnedi; gözleri yarı aralandı sadece; gören namaz sonu duasında sanabilirdi. Osman, bu ağır ağır çiğnene lokmaya, yarı aralanmış gözlee, namaz sonu duası sanılabilecek kadarseher sükuneti sinmiş sessiz duruşa kaptırdı kendini... "(s99)

Kimin ekmeğini yediğini öğrenmek isteyen Osman Bey'e "Derviş, göz uçlarında, görenin öpmeden duramayacağı bir kırışık gülüşle baktı: ... Sofra da söz gibi Tanrınındır; herkese her şey açıktır. Birsen birliğe gelirsin ikilik sana yakışmaz Osman yiğit, say ki Yunus denmiş adıma."(s.97) diye cevap verdi.

Yunus, zaman darlığından şikayet eden Osman Bey'e zamanın dışına çıkma, çağları aşma telkininde bulunur. Bu da ancak kalıcı bir devlet kurmakla mümkündür. "Zaman, şu şimdi duyduğumuz değil ki... Biz öldüğümüz anda sona eren değil ki."(s98) ; "Senin zamanın senden sonra başlamazsa neye yarar? Demem şu deme Osman yiğit; sen zamanını kendin öreceksin; sen ben,

Ahmet, Mehmet. Örgülerin sağlamsa zaman seni unutmaz, senin ardınsıra gelir, yok örgülerin sağlam değilseo Konya'nın ötelerindeki merak ettiğin insanlardan farkın kalmaz. "(s.98)

Taptuk Emre, Anadolu'daki Türk birliğinin gelişmesi, kuvvetlenmesi için çalışmış Yunus'taki hamlığı gidermiş, taşlığını yontmuştur: "O, Yunus'un taş damarlarının çiğ mavisini yuva arıta öyle bir Yunus çıkartmıştır ki, ortaya bu yeni Yunus'u eskisinin tanımasının mümkünü bile yoktu. Erimiş, ılımış, su kıvamında durulmuştu..."(s.171)

Sarı Saltuk, yedi ayrı yerde gömülmeyi vasiyet eder: "Kaygusuz oğlum, Kaygusuz! Beni iyi dinle şimdi. Ben öldüğümde cenazemi altı yere gömecektin, yedi yere göm altısını biliyordun, yedincisi İznik olsun. Sakın ha... aklından çıkarayım deme. İznik'teki mezarım kalenin surlarına pek uzak olmasın... Azrail Aleyhisselam gelip dizlerime çöreklendi, yakında yüreğimin başında taht kuracak. Ola ki Osman'a sağlığımda yardım edemem, Ama İznik'te mezarımı gören duyan gelip beni bulur. Gelip beni bulan da İznik'e sahip olduğumuzu anlar, benden medet bekler. Mezarımın yanına yerleşen bile olur. Cesedim toprağa sahip çıkar..."(s.190) Ermiş kişilerin mezarlarının varlığı hayatta olanlara güç verir. Onun manevî havası devam eder. Bunun için ermişlerin çoğunun mezarlarının birkaç yerde olduğu iddia edilir.

Geyikli Baba "İlk Osmanlı Üçlemesi'ndeki romanlarda vardır. Uludağ ormanlarında geyikleriyle yaşardı, Osmanlı'da beylere yön verdiği ve yol gösterdiği, Bursa'nın fethinde yardımcı olduğu anlatılır.

Barak Baba, Şeyh Edebali'nin tekkesindedir. Söz Karamanoğlu Mehmet Bey'den açılır. Barak Baba'dan Kayı boyuna karşı olan bu adamın yanında ne aradığı öğrenilmek istenir. Barak Baba da: "Umut dağların ardında göz kırpsa koşar ararım delicesine "Divanda, dergâhta, mecliste, meydanda Türkçe'den gayri dil" kullandırmayı düşünmeyen adama canımı vermem de ya ne veririm hay Edebalı, Barak böyle diyenin kölesi olmaz mı..."(s.188)

Geyikli Baba, "Bir çam yarması derviş, uzun saçları vardı apak, uzun sakalları göbeğindeydi, dolaksız ayaklarına ham deriden post kesmesi çarıklar giyinmişti; eski bir çul yarısını aba niyetine boynundan sırtına geçirmişti; upuzundu. Yarı göğdesinden kocaman bir çınarı omuzlamış, bana mısın demeden getirmişti; çınarın dalı, budağı, yeni filizlenmiş sürgünleri, sarımsı yeşil, uçuk yapracıkları; bir baldır kalınlığında göğdesi, topraklı kökleri görenleri sarhoş etmeğe yeterken çam yarması dervişin soluğu bile kesilmemiş yürüyüşü büsbütün akıl alıyordu. Geldi, geldi, geldi; gözcülere, çevresine toplananlara aldırdığı bile yoktu... avlunun orta yerine gelince omuzladığı çınarı incitmeden yere bıraktı; gidip samanlıktan kazma kürek aldı getirdi. Çınarın kökünün bulunduğu yere yarı bel derinliğinde bir çukur kazdı." (201)

"Son âyeti de "Külli şey'in ve ileyhi turceûn" deyip bitirir bitirmez derviş, yeni diktiği çınarın köklerine doğru bir deli coşkunluğu içinde secdeye kapandı. Belki başkaları fark etmedi ama ben gördüm, iyice gördüm: derviş, secdedeyken dudaklarının değdiği toprağı üç kere öptü. Bir an bekledi." (202)

Orhan Bey'e devletinin de bu çınar ağacı gibi kök budak salıp büyümesi temennisinde bulunur.

"Geyikli Baba; bir kere yerinde varıp niyazda bulunmuştum. Dağın, ağacın, göğün arınmışlığında, yaşını hiç belli etmeyen bir bitmez gençlikte görünmüştü gözüme; saçından ayak tırnağına varıncaya kadar bir arınmışlık içindeydi o gördüğümde. Bu seferki çullu, ham deriden post çarıklı, saçı sakalı salınmış dervişi birden tanıyamamış olmam da belki bu yüzdendi." (203-204)

Bu mübarek zatlar nefsin terbiye edilmesi konusunda gençlere örnek olacaktır.

Dursun Fakih: Konak, Çatı ve Üçler Yediler Kırklar romanlarında görev almıştır. Karacahisar kadısı. Adaletten bir nebze olsun şaşmıyor. Karısının ani ölümü, onu çok sarsar. Güllücük adını verdiği bir beslemeyle yaşar. Hoşgörü ve sevgi timsalidir. Zöhre'nin seccadesini serdiği ters kıblede sırf onu üzmemek için namaz kılar.

Osman Bey'in "seni Karacahisar'a Kadı tayin ettim." Sözüne Dursun Fakih sevinemedi."(s.10) makam ve mevkiyi düşünmez, her işini dinin emirlerine göre yapar. Çatı'da Osman Bey'in Kumral Dede'nin kuşağıyla gömülme vasiyetini yerine getirme isteğini haram olduğu için reddeder. Doğru bildiğinden şaşmaz, yeri geldiğinde doğruları için beylere kafa tutar.

"Osman Beyin ünlü, hatırlı, gerçekten bilge Kadısı, adaletinden hiç kimsenin şüphesi olmayan Dursun Fakih'e bütün olanı biteni anlattım, niyetimi yazdım." (s.74)

"...Akıl dedin mi hemi de dünya aklı Dursun Fakih'tedir herkes bilir. Gel gör ki akıl değil sâfi şeriat, sâfi adalet terazisi... üstelik yalanlar bin bir ok olmuş doğrulamış Dursun Fakihi yüreğinden vurmaya." (199)

"Dursun Fakih Türkmen herşeyden önce" dedi; "Türkmenliğini bilir. Kadılığı da katı değildir. Bu ülkede az bulunur onun gibisi." (s.309)

Dursun Fakih, hakkında çıkartılan kasıtlı dedikodulardan ötürü kadılıktan azledilmesine çok üzülür. Orhan Bey'den adalet ister.

"Dursun Fakih dizlerinin keçeleştiğini hissetti; kolları omuzundan keçeleşmiş, belkemiğine boydan boya hem de ıslağından, burulmuş bir keçeden urgan salmışlardı. Bedeninde gören, duyan, hisseden tek yeri gözleriydi; orada da duvarları yıllardan örülmüş, kocaman, eni boyu belirsiz kocaman binalar taş taş üstüne yıkılıyordu. Bir an geldi, Dursun Fakih yıkıntıların altında soluk alamaz oldu." (s.41-42)

"Hayli yaşlı, hayli zayıf, hayli yorgundu... yaşlılık, zayıflık, yorgunluk düşünce olmuş saçsız başını sıvazlayan elinin parmaklarına dağılmıştı. Kadı Beyin elinin parmakları, saçsız başın derisinde, ayrı ayrı geziniyordu. Hafif, duâda, cami içi sesi: "Geldin mi kızım Güllücük" dedi dönüp bakmadan; "Eh... bu akşam da abdestimizi yenileyelim bakalım." (s.283)

"Dursun Fakih için söylenenlerin yalan olduğunu bilmiyor mu halk dediğin?.. Biliyor; ama yalanın sarhoşluğu daha çok tat veriyor öyle ki Dursun Fakih'in başı için beni bile zorluyor." (s.248)

Dursun Fakih hakkıda çıkartılan dedikoduların temelinde "Dursun Fakihi bir canavar farzettim gözümde. "Osman Beyin yoksul Türkmeni soyup soğana çevirerek güçlenmesi bu namussuz Dursun Fakihin yardımıyla oldu" dedi Ali; "Aklını bilgisini Osman Beyin eşkıyalığına kullandı; onun büyümesine, devlet olmasına harcadı. Orhan Bey kanatlanmadan Dursun Fakihi yıkmak gerek..." (s.120)

"Dursun Fakih Osman Beyin en ünlü kadısıdır; haktan şaşmaz, karşısında Osman Bey de olsa, haklı olan davacı kefereye hakkını vermek için direnir. Bunu bilmeyen yoktur." (s.121)

"Siz kılıcın adamısınız; savaşı bilirsiniz. Dursun Fakih kitabın adamıdır kardaş, kitap kılıç gibi bağırmaz, bağırmadan önce düşünür bildiğim kadarıyla... Sonra Dursun Fakih de kendisi için ortaya çıkıcılardan olmasa gerek." (s.166)

Dursun Fakih, gençlere hak bellediğin yoldan şaşma ülküsünü vermede , din ve adalet duygusunu tesis etmede ideal bir kahramandır.

Somuncu Baba: Bu Atlı Geçide Gider ve Geçitteki Ülke romanlarında görev almıştır. Yarı kırlaşmış sakallı, ak keçe börklü, bilgili, sevecen, hoşgörülü. Saygın bir insan. Herkes onu sayıp seviyor. Görünürdeki mesleği somunculuk olan Somuncu Baba veli bir zattır. Osmanlı Devletinde veli zatlara verilen önem Bu Atlı Geçide Gider ve Geçitteki Ülke romanlarında Somuncu Baba'ya duyulan saygıdan anlaşılıyor. Güçlü ön sezileri vardır.

Somuncu Baba devletin ve milletin bölünmez bütünlüğü için çalışan, her türlü fitne ve fesatı engellemek için uğraşan bir velidir. "Ben zaten içimde dönüp durmaktayım. Ben zaten ruhumu bir çılgın musikiye bırakmışım..."(s.123) arayışı içinde Bursa'dan Konya'ya geliyor. Nefsin terbiyesini kendine şiar edinmiştir. Sessiz bir mücadelenin içindeki isimsiz kahramanlardandır. Yüreği

insan sevgisiyle doludur. Emir Sultan'ın Anadolu'ya gelmesiyle görevini teslim etmenin zamanı geldiğini düşünür. Sultan Murat "Bir Bey'in yanında böyle Somuncu Babalar da olmalı" (s.126) der. Fakat Somuncu Baba , Yıldırım Bayezıt Han'ın yanıbaşında yer almaz. Bunu da şöyle izah eder: "Biz ne yaptık? Düşündük. Neci olduğumuzu düşündük, oğul. Yerimiz neresidir, neresi olmalıdır, onu düşündük. Saray bize çok uzak, çok tenha geldi. Halk ise kalabalık. Suyu çok bulanık gördük, bulanık suda ne yapılır? Daha da bulandırmaktan çekindik. Su kendiliğinden durulmazsa ne işe yarar?"(s.168)

Engin sevgi hoşgörüsüyle, mütevazı kişiliğiyle, insanları iyi tanıma özelliğiyle gençlere bu erdemleri kazandırabilir.

Seyyid Bereke: Bu Atlı Geçide Gider ve Geçitteki Ülke romanlarında görev almış alim bir zattır. Peygamber soyundandır. Timur'un hocasıdır. Son derece mütevazı ve hoşgörülüdür. Belki Timur'u adam edebilirim, müslümanın müslümanı kırmasına engel olabilirim düşüncesiyle uzun süre Timur'un yanından ayrılmaz. Osmanlı soyuna inancı tamdır. Osmanlı'nın kurduğu düzenin kalıcı olduğunu düşünür. Timur'un hiçbir zaman kalıcı bir devlet kuramayacağını bilir. Aynı soydan ve aynı dinden gelen insanların benlik savaşlarının doğuracağı muhtemel sonuçları hesaplayarak Müslüman-Türk'ün birliğini sağlaması için Emir Sultan'ı Anadolu'ya gönderir. Timur'un her geçen gün artan zalimliğine engel olamadığı ve daha fazla katlanamadığı için yanından ayrılıp Hacca gider. Geçitteki Ülke romanındaki olumsuz tiplemelerden biri olan Ecevit'in içindeki cevheri bulup çıkartır. Onu ülkesine faydası dokunacak bir insan haline getirir.

Seyyid Bereke bilgeliği, engin hoşgörüsü, sabrı ile gençlere model olabilecek bir kahramandır.

Emir Sultan, Geçitteki Ülke ve Darağacı romanlarında görev alır. Seyyid Bereke tarafından Semerkant'tan Anadolu'ya Müslüman Türk'ün birlik ve beraberliğini sağlamak üzere gönderilmiştir. Öğseğisinin Anadolu'ya atıldığını söyler: "Buranın temellisiyiz. Öğseğimizi atan öyle atmış." Asıl adı Muhammet

Şemsettin'dir. Emir Sultan adını Somuncu Baba takar. Yıldırım Bayezıt'ın damadıdır. Bursa'da kısa zamanda ünlenir. Yüzü, Niğbolu Savaşında Yıldırım Bayezıt'ın hayatını kurtaran bir yeniçeriye benzediği için Bayezıt ona karşı özel bir sevgi duyar. Anadolu'da birlik ve beraberliği sağlamaya çalışan gönül erlerinden biridir. Saygıda kusursuzluğuyla, olgunluğuyla, sessiz ve sakin mücadelesiyle gençlere örnek olabilir.

Ebem Kuşağı romanında, Horoz Dede, Yesevî tekkesinde yetiştirilmiş Anadolu'ya gönderilmiştir. Timur'un esir olarak Buhara'da tuttuğu Yıldırım Bayezid'in oğlu Mustafa'yı Anadolu'ya götürecektir. Anadolu'da iktidar kavgaları sürmekte, gerçek Mustafa'nın adını kullanan Düzmece Mustafa, Osmanlı'yı bölüp parçalamak için asker toplamaktadır. Gerçek Mustafa'nın gelmesiyle karışıklık son bulacak, eski dirlik ve düzen yeniden sağlanacaktır. Horoz Dede'ye verilen önemli vazifelerden biri de İstanbul'un fethinde yardımcı olmaktır. Fetih konusunda Mustafa'ya şunları söylüyor: "... Osmanlı'nın başındaki sağlam kişiden yana olup, sakatı ortadan kaldırmanın yolunu aramalısın. Yoksa Kostantiniyye'nin fethini geciktirenlerden olursun. Timur'a benzemiş olursun. Kostantiniyye'nin fethini geciktirmek de Peygamber'in buyduğuna karşı gelmek olur ki, bunun günahı nasıl ödenir, nerede ödenir bilemem gayri. Günahların en katısını işle, korkma, Tanrı büyüktür. Elbette bağışlamasını bilecektir, lakin Kostantiniyye'nin fethini geciktirenler arasına katılırsan Tanrı'nın seni bağışlayabileceğinden kuşkuya düşerim..."(s.165)

Horoz Dede'nin Bizans yakınlarında Likos Deresindeki kulübesi bir tekke gibidir. Orda toplantılar yapılır, geleceğin planları hazırlanır, önemli kararlar alınır.

Bir roman kahramanı olarak değil, tarihî bir şahsiyet sıfatıyle Horoz Dede'den Evliya Çelebi şöyle söz ediyor: "... Horoz Dede atamız Türk Hoca Ahmet Yesevî hazretlerinin dervişlerinden olup, Hacı Bektaş Veli ile Horasan'dan gelmiştir... Fatih ile İstanbul'a gelirken Asker içinde gece gündüz yirmidört saatte, yirmidört kere horoz gibi ötüp "kalkın ey gafiller!" (Kumnu ya gafilun) derdi. İslâm gazileri ona Horoz Dede dermiş."(s.308)

Horoz Dede'nin tek düşüncesi İstanbul'un bir an önce fethedilmesi, onu fethedecek emiri ve askeri görebilmesidir. Fetihten sonra yaşamak istemediğini Gece Vaktinde Gündönümü'nde şu sözlerle belirtiyor: "Ben Kostantiniyye'nin alındığı günden sonrasını yaşamak istemem. Zaman orda durmak benim için, ondan sonrası düşünmek de istemem."

Sabır'da Akbıyık Şeyhi, İstanbul'un fethine yardımcı olabilmek için Şam'dan gelmiş, Horoz Dede'nin kulübesine yerleşmiştir. Bir ara Bizans içlerine kadar gitmek ister, fakat "Sahibinden önce Kostantiniyye'ye gitmek bana düşmez." diyerek bu düşüncesinden vaz geçer.

Ahmet Can: Ebem Kuşağı romanında görev almış bir veli zattır. Öç alma sevdasına düşen Sefil Ali'ye insanları sevmeyi telkin eder: "Ne öcü? Ölümlüsün sen hay oğul? Ölüm öç alır ancak... Sen öcü alınca mı Serencam'ın yanmış yüreği soğuyacak? Nasıl alacağını bilmem ama her hal can yakarak yapacaksın yapacağını, he mi? Bir başkasının canının yanması mı kızımın yüreğini soğutacak?" (s.101); "Tanrı; o sevecen, o esirgeyen bağışlayan, nefretleri, öçleri, kanları varlığında yok etmiş Tanrı bildiğinden şaşmamıştı." (s106)

Horoz Dede: Horoz Dede Ebem Kuşağı, Sabır ve Gece Vaktinde Gün Dönümü romanlarında görev almıştır. Ebem kuşağında ülkenin bozulan birlik ve beraberliğinin tesisi için uğraşır. Buhara'da bulduğu Mustafa Bey'i, Murat bey'in başına bela olan Mustafa Bey'in yerine geçen sahte Mustafa'yı bertaraf etmek üzere Anadolu'ya dönmesi için ikna eder.

Sabır romanında Horoz Dede'nin fizikî özellikleri şu şekilde verilir: "Kısrağın kulübeye yüklenmesini bir çatlak ses engelledi. Yukarı baştan sarsaklığında sallabaş, derviş kılığında bir cılız adam, salkım saçak yere inmekte, inerken yelpazelenmekte olan söğüt dallarının arasından sıyrılmış: "Höst!" diye diye gelmişti. Horoz Dede idi." (s.5)

"Fırlak gırtlağında lıkırdayan sesi, yaban otları misali püsküllenmiş sakalının oğullaşmasında büsbütün acayipleşmiş, biri irileşmiş erik öteki

yassılmış badem kaykılmasında diri mi diri gözlerini de sürükleyerek doru kısrağa seğirtiyordu." (s.6)

"Horoz Dede bütün dikkatini yengecimsi parmaklarına vermişti." (s.14)

"Fakat burasını anlatmadı Murat Beğe, anlatsa da anlamayacağını biliyordu; çoğunun, muhakkak ki Murat Beğ'in de gözünde bir deli dervişti; çarpık, çöpleşmiş, eğri büğrü bir deli derviş. Ne kadar saygıda kusur etmeseler de, ne kadar keramet bekleseler de bekledikleri kimse bir deli dervişti. Horoz ötüşlerini anlatırsa..?" (s.146); "...yassılmış badem çekikliğindeki gözü..." (9)

"Doru kısrağın gevezeliğe vakti olmasa gerekti; buraya oyalanmağa oynaşmağa gelmediği, cilveleşmeği oynamağı aklından geçirmediği bir uzun kişnemede belli oldu. Horoz Dede bu uzun kişnemeyi bir vakitler yüreğini yerinden koparak horoz ötüşlerine benzetti. Şimdi ötmüyordu, ötemiyordu ama o bir vakitler öttüğünde duyana bir şeyler anlatmağa çalıştığını biliyordu; bilmediğinde yerinden kopacak gibi olan yüreği bildiriyordu. Bir aydır yüreğindeki o horoz ölmüştü, ötecek heves bulamıyordu en azından; gel gör ki öterse, dirilirse eğer bir gün böyle ötecek, bu kısrağın derdinde dirilecekti." (s.6-7)

"Horoz Dede huuu çekişlerinde, huuu çekişlerinin ara yerine sıkıştırdığının bile farkında olmadığı: "Bu olmalı!" deyişlerinde kendinden geçmişti, hırıl hırıl hırıldıyordu. Hasan'ın bilip duymamış olduğu horoz ötüşlerinin zorlamasındaydı, içten içe onu bekliyordu, öterse bir yeniden doğuşun müjdesinde çığıracaktı ki yer gök inleye; öterse eski Horoz Dedeliğinde fırlayıp meydanlara dökülecek, Murat Beyinden aşçı yamağına kim gelirse önüne yakıp yandırmacasına ortalığı tutuşturacaktı... Fakat, o ötüş, gelmiyordu ciğerinden. Huuular, bu olmalılar hırıl hırıl çıkıyordu da ötüş..? yoktu." "Olmayınca da Horoz Dede yüreğinden gönlüne, gönlünden ciğerlerine kavruluyor, kavruluşunun dumanında boğuluyordu." (s.25)

"Horoz Dede gibilerinden. Çarpıklığı, acayip gözleri, hırıltısı dırıltısı Horoz Dedenin zararsız da görünse deli davranışları Sefil Ali'de ürpertiler uyandırıyor

ama olsa olsa Murad Bey'de bulunabilecek bir padişah yüreğinin o çarpıklığın içinde taşacak yer aradığını sezdiğinden de yanından ayrılmak istemiyordu. Çerçi gibi yarı bulaşık yarı alacalı da değildi dervişliği; derviş doğmuş derviş ölecek bir bütünlükteydi. Acaba yanına alsa, Ankara'ya götürse işi daha kolay olmaz mıydı Sefil Ali'nin?" (s.55)

"Horoz Dede ise sabahaca görünmedi. Kafasının içinde pek bir boş nokta bulunmazdı çoğunlukla; ne biçim bir şeyse o saçların altındaki gerilmiş derinin içi, belki arı petekleri gibi göz göz idi, her bir gözünde bir ayrı düşünce tohumu depreşir dururdu." (s.73)

İstanbul'un fethi için gelen erlerin disiplinsiz, sarhoş halleri Horoz Dede'yi çileden çıkarır: "Horoz Dede sarhoş dendi mi çıldırır; üçünü bir arada görünce deli divâne oldu. Derenin karşı yanındaydılar ama, anacındaydılar. Yapışık yapışık bakıyorlardı, yapışık yapışık sırıtıyorlardı. Türkmen oldukları muhakkak; Türkmen oldukları muhakkak da er mi idiler eren mi? Erenlerden olması ne mümkün?.. diyemiyordu. Dervişin abdal cinsi, kafasını kazıtmış, bıyığını sakalını yoldurmuşu vardı eren geçinenlerden... bir nicesi Bizans fethidir buuu! deyip yollara dökülmüş, ordunun ardına takılmıştı, gelmişti. İğrenç şaraptan da içiyorlardı, her bir naneden de yiyorlardı. Def çalıp oynamak bunlarda; ayıya uyup dönelenmek bunlarda, göğse kabak bağlayıp esrarından afyonuna dem çekmek bunlarda. Fakat Horoz Dede gördüklerinin bunlardan olmadığını çabuk anladı; kaşları yerinde, saçları belli, bir de bıyıkları vardı utanmadan er niyetine. Öyleyse er idiler ordudan... " (s.74)

Verdikleri selama karşılık verdiği selamı beğenmeyen sarhoşlardan biri Horoz Dede'yi taşlamayı teklif eder. Ancak sarhoşlardan biri "Taşlayacaksak yukarıdaki gavur dervişlerini taşlayalım arkadaş, onların büyüsü bizi tutmaz hiç değilse. Ben de korkarım deli dervişlerden, yürüyün deyip Horoz Dede'yi taşlanmaktan kurtarmıştı."(s.77)

Horoz Dede, öz nefsi için, kimseye zarar vermeği aklından bile geçirmez: "Çelimsiz aklına uyup onca sarhoş Horoz Dede'yi taşa tutsaydı ne yapardı

acaba? Kaçmağı da onuruna yediremeyeceğinden, artık neresine gelirse gelecek taşların acısına sancısına boyun eğecekti, içinden lânetleye lânetleye. Lânetlerinin de sarhoşları durdurmayacağını, ellerini kollarını bağlayamayacağını bilerek hem de. Öyle derin evliyalardan olmadığını biliyordu; kötüyü o saatte zararsız hâle getirecek, cin çarpmışa döndürecek erenler gücüyle güçlenmediğini de biliyordu. Kaldı ki güçlenmiş olsa dahi yapmazdı öz nefsi için, kimseye zarar vermeği aklından geçirmezdi." (s.77)

"O az önce bilemediği suçun, her zaman veya hiç bir zaman işlemiş işlememiş olduğu günahın su yüzüne çıktığını görüyordu. "Öldürdüm!"

O az önce sessizce Tanrının bağışlamasına sığınan gönlü, Tanrı katında utanmanın sızılarıyla doluverdi. Yüreği, işlemediği suçların cezalarına teslim olmuş iken işlemiş olduğu suçun utancına dayanamaz hâle geldi: "Ben öldürdüm! Tanrım öldüren benim!"

Eli ayağı buza kesmişti. Ne eğiliyor ne doğruluyordu. Bir küçücük umut arandı ama o buz kesmesinde umutlar da donuyordu. Bin güçlükle bulabildiği tırnak ucunda bir umuda sarınarak sarhoşun ölülüğüne eğildi: "Ölmemiştir inşaallah ölmemiştir inşaallah!" mırıltılarında yokladı sarhoşu. İğrenmiyordu artık, ölünün sarhoşluğunu, sağlığında yaptıklarını da yapmak istediklerini de unutmuştu. "Tanrım senin verdiğin canı mı aldım ben?"

Ne yazık ki ölmüştü. Az önce, daha ne kadar oldu ki, şuralarda bir yerlerde canlıydı; kötü yahut iyi, ancak hesabını kimsenin erişemeyeceği bir yere verecek olan bir kötü yahut iyi dünyası vardı, o dünyada at koşturuyordu. O at koşturuşu durdurmuştu. Horoz Dede heyvaaah!" (s.86)

Horoz Dede kendi öz nefsi için kimseye zarar vermek istemez, ancak manastırı taşlayan sarhoşları engellemek isterken birini öldürür. Bu durum onu derinden sarsar.

Horoz Dede, gençlere dilleri ve dinleri ne olursa olsun kendilerinden farklı yaşama biçimleri olan insanlara, onların inançlarına saygı duyma erdemini verecektir.

Hacı Bayramı Veli: Ebem Kuşağı ve Sabır romanlarındaki Horasan erenlerinin başında Hacı Bayram Veli gelir. Anadolu'nun manevî mimarlarındandır.

"Hacı Bayram Veli göçebe değil, toprağa kök saldıkça gelişen ceviz ağaçları misali bir milletin hülyasıyla yaşamıştır." Ankara'nın Zülfasıl köyünden ayrılmamış, müritleriyle toprağı ekip biçmiştir. Hacı Bayram gönüllüleri olarak vasıflandırılan müritleri gittikleri her yerde Anadolu'daki birliğin Osmanlı bayrağı altında gerçekleşmesi için çalışmışlardır.

Serencam'ın annesi, Hacı Bayram ve diğer veliler şöyle diyor: "... Hacı Bayram Veli Hazretleri, Somuncu Baba, Emir Sultan vb... bu dünyaya yön veren Tanrı'nın gözde kullarıdırlar. Tanrı böylelerinin dünyaya dirlik versinler diye göndermiştir. Biliyorsun Bizim Hacı Bayram Velimiz, Somuncu Baba'dan almıştır izini, bir bayram günü buluşup halleştiklerinde onun için adı Bayram kalmıştır. Böyle kutsal kişiler olmasa bu kötü dünya ayakta kalır mıydı şimdice? Böylelerinin yüzü suyu hürmetine aç ve açık kalmıyoruz hay yavrum böylelerinin sayesinde nefes alıyoruz azıcık..."(s.212)

Sabır romanında Sefil Ali Hacı Bayram Veli'yi gördüğünde onu şöyle tanımlar: "Ankara'nın Zülfazıl Köyünde Hacı Bayramı gördüğünde ise afalladı. Bir ara Serencam'ı unutup Bizans'ı düşündü. Hacı Bayram Veli, şimdiyece gördüğü dervişlerin şeyhlerin hiç birine benzemiyordu. Etli canlı bir rençper, yabalı dirgenli bir çiftçi. Sabanın kolunu tuttu, öküzleri dehledi mi Hacı Bayram Veli için başka bir şekil düşünmek imkansızdı. Sefil Ali, Hacı Bayram Veli'nin tarlalara sığmadığını görmüştü. Dervişleri ise kumdan çok, karınca kaynamasındaydı. " (181)

Murat Bey, Hacı Bayram Veli'nin huzur veren sesini bir ömür boyu dinleyebileceğini düşünür: "Keşke bütün gün, bütün gece; ömür boyu her nefes

Hacı Bayram Veli'yi dinlemek için yaratılmış olsaydı. Sesi, tarlaların bağrından gelen bir ana toprağın dinlendiriciliğindeydi." (192)

Hacı Bayram Veli devlete olan bağlılığını şu şekilde dile getirir: "Biz, Tanrıdan sonra beyliğin kuluyuz. Beyliğini pekiştirmek, milletini bütünlüğünde tutmak boynumuzun borcudur. Boynumuza borç olanı yerine getirebilmemiz için Bey yanında fazla kalıp ona ayak bağı olmak acısından kurtulmalıyız... yerimiz milletin arasındadır, ordan uzak kalırsak Tanrıya hesap veremeyiz..." (195)

"Hacı Bayram Veli, eğer Beyliğe karşı ayaklanmağı düşünür bir kişi olsa onu da söyleyecek kadar yiğit yürekli bir kişi olduğunu göstermişti Murat Bey'e. Konuştuğunu eğrisiz büyrüsüz konuşuyor, söyleyeceklerini perdelemiyordu." (195)

"Bey yanı ona göre değildi; Bey yanı alışların verişlerin yanıydı. O alışlar verişler Beylik gereği de olsa katı dünyanın katı yüzü olarak yorgunluklara yorgunluk eklerdi. Böyle yorgunlukların on katına milletin arasında olduğunu bildiğinde seve sevine katlanıyordu da Hacı Bayram Veli, Bey yanının yorgunlukları oldu mu dayanamıyordu... sanki bedeni bir cılız söğüt ağacı; Bey yanı yorgunluğunun bir damlası düştü mü o cılız söğüt ağacı kırılıveriyordu.

Edirne'den uzaklaştıkça kendine geliyordu, Edirne'den uzaklaştığını hissettikçe yüreği gene varıyordu güller açmışçasına." (200)

Hacı Bayram Veli çevresine huzur veren bir erendir. Murat Bey'in sıkıntılarını bir anda hafifletmiştir: "Hacı Bayram Veli bu sefer elini Murat Bey'in omuzuna koydu, sonra alnında gezdirdi. Sonra da iki elini bir edip Murat Bey'in alnı ile ensesi arasını çembere aldı: "Bismillahirrahmanirrahim!" deyip sıktı. Murat Bey'in gözünde çiçekler açtı, alnında serinlikler gezindi, kafasının içinde mavimsi sular şırıldadı. Yorgunlukların dincelmesinde bir ilk yaz sabahının şafağındaydı. Orada kaldı; yıllarca yahut bir nefeslik." (s.198);

Hacı Bayram Veli'nin Serencam'ın kurtulacağını önceden bilir: "Sanki içinden geçenlere cevap verdi bir gün Hacı Bayram Veli. Daha Zülfazıl Köyünde

iken söylediği o sözü tekrarladı bir arabaya binişinde: "Gönlünü ferah tut Sefil Ali oğlum" diyerek söze girdi bu sefer yalnız; "Vakit gelmedi mi burçak yolunmaz." (s.184-185)

Sultan Murat'ın İstanbul'u alamayacağını bunun kendi beşiğinde büyüyecek olan bir çocuğa nasip olacağını söyleyerek keramet gösterir.

Hacı Bayram Veli dünya ve ahiret dengesini kurmuş bir veli olarak gençlere model olacaktır.

Ak Şemsettin: Ebem Kuşağı, Sabır ve Gece Vaktinde Gün Dönümü'nde görev almıştır. Hacı Bayram Veli'nin müritlerindendir.

Ebem Kuşağı'ndaki erenlerden biri de sözü ak, yüzü ak, yakından bilenlerin dediğine bakılırsa gönlü, de ak olan Ak Hoca(Ak Şemsettin) dır. "Ak Hoca, kolay, diline geldiği gibi konuşuyordu. Konuşurken azarlayan, anlatırken korkutanlardan değildi. Sanki ak bir ses fısıldarcasına akıyordu dudaklarında; lakin halkının en uzağındaki kulak o akışı hemen yanında büngüldiyormuş gibi duyuyordu. Ne cennetler ne cehennemler vardı sözlerinde. İnsanlar, bitkiler, gökler ve yerler vardı. Bu dünyadan söz ederek öteki dünyaya gidiyordu"(s.129)

Ak Şemsettin'in munis hali Ebem Kuşağı'nda şöyle anlatılır: "Gevşek sanılan bir sımsıkılıkta sarılışı, sarılışın kıvrımlarındaki gölgenin ak olsa toz kabul etmemesi, başka bir aklığın kısa sayılacak bir boya inivermiş olan cübbesindeki aklıkla yarışması ayrı bir muntazamlık, ayrı bir mükemmellik halindeydi. (s.129) ; "Kolay, diline geldiği gibi konuşuyordu. Tumturağı olmayan, çarşıdaki pazardaki adamın anlayabileceği sözlerle konuşuyordu .Konuşurken azarlayan , anlatırken korkutan hocalardan değildi., sanki ak bir ses fısıldarcasına akıyordu dudaklarından lakin halkanın en uzağındaki kulak o akışı hemen yanında büngüdüyormuş gibi duyuyordu." (s.130); "Dostun dostu özlemesinden güzel bir şey var mıdır? (s.130)

Hafiften buğulu işlerde bir sakal koyuvermişti. Ama Akşemsettin Hoca idi bu genç; aklar içinde , tertemiz, benim; diyordu." (s.133)

Oturmuş aklar içinde; gençten birini arlığını belli eden giyimiyle, yanında eğrelti oturmuş karakıl dokumasında terli kaba saba biriyle senli benli söyleşmesine yadırgayarak bakıp geçiyor bazıları da dönüp bir daha bakıyordu. (s.135)

Fizikî özellikleri şöyle verilir: "Hacı Bayram Veli'nin yanında Ak Şemseddin, yazıda yabanda da aklığı kirlenmemiş çakşırıyla kıvır kıvır kıvır dökülen uzun beyaz sakalıyla küçümencik bir can idi. O boyluluğun o tarlaların dar geldiği enine sığmazlığın yanında bu boysuzluk, bu ufak tefek adımlar yan yana gelmiş güneşle ayın görünmez dönmesinde dolaştıkça ... " (181); "Bir defasında da Ak Şemseddin boysuzluğuyla ufak tefekliğiyle..." (182); "...aklığıyla Ak Şemseddin'in beyazlara bakan gözleri..." (s.20)

Gece vaktinde Gün Dönümü'nde Mehmet Bey'in en çok değer verdiği insandır, diyebiliriz. İlim adamı, veli zat. Gönlündeki aklık yüzüne yansımıştır. Ak Şemseddin'e karşı kapalı durulmaz. O gönül gözüyle görür: "Lâkin Ak Şemseddinin pamuksu tütmelerde her vakit gülümser gözlerinden pek de bir şeyler saklayacağını ummuyordu; hiç bir zamanda ummamıştı. Onca hocanın içinde bir bu; bu pamukların dünyasında doğup büyümüş sanılan Ak Şemseddine saklanamıyordu; ne içi ne dışı. Saklansa saklandığı yeri göreceğini biliyordu." (s.36)

İlim öğretirken diğer hocalardan farklıdır: "...Ben onlar gibi değilim, seni beklemem, ardından gelirim; nerdeysen ararım, bulduğum yerde öğretmek istediğimi öğretirim, bilirsin..." (s.37)

Mehmed'e görevini öğreten O'dur. İstanbul'u onun kalbine nakış nakış işlemiştir.

"Evet soruna cevap olmadı, biliyorum. Şimdi sıkı dur, görevini diyeceğim. Senin de bir dünyaya geliş sebebin var, bu sebep görevindir!.." (s.48)

"Ak Şemseddin, o dünyalardan gelen sesini, o perşembe sabahına uyandığı andaki çağlayan akışıyla doldurdu; gecelerin karanlığından süzüle

süzüle aklığa ve güneşe çıkmış bir seste: "Bismillahirrahmanirrahim" deyip aktı: Peygamber efendimiz şöyle buyurdu ki Mehmed Beğ oğlum, unutulmaya: Letüftahanne'l Kostantiniyyetü veleni'mel emiru emiruha veleni'mel ceyşu câlikel ceyş..." (s.49)

Gözlerini yummuştu Ak Şemseddin; karşısında Murad Beğin oğlu Mehmedin diz çöküp oturmakta olduğunu biliyor ve hemen omuz başında şeyhi Hacı Bayram Velinin nefesini duyuyor iken, gittikçe coşan seslerde gürül gürül akıyor; "Bu Peygamberimiz Efendimiz Muhammed Mustafa Hazretlerinin ulu muştusudur" diyor tekrarlıyor; "Muhammed Mustafa'nın yüce buyruğudur unutulmaya!" deyip bir dahi tekrarlıyordu. (s.49)

"Bu Hadis dersidir" dedi; "Bu derse bugün başladık. Peygamberimizin buyurduklarını öğreneceğiz bu dersimizde. Peygamberimizin buyurdukları, eyi öğrenilirse, bir mutlu düzeni gösterir. En çok seni. Mehmed en çok senin öğrenmek gerekir; bu buyrukların en önemlisi de, benim için Hocan olarak en önemlisi de bu şimdi tekrarladığımdır: Kostantiniyye yüzde yüz fetih olunacaktır. O fethin emri ne kutsal bir emir, o fethi gerçekleştirecek olan asker ne kutsal askerdir!" (s.50)

Sultan Mehmed'in Hz. Eyyüb'ün mezarının bulunması isteğini kabul etmiş, yeri bilinmeyen mezarı bulmuştur.

""Arapların İstabulu kuşattıkları seferde, o ordunun içinde, Peygamberimiz Efendimizin sancaktarı Ebâ Eyyüb'ül Ensârî de vardı, çarpışmaların birinde, şu surların çevresinde bir yerde şehit oldu. Bu mübaret zâtın mezarını bulmamız gerek hocam; Peygamberimiz Efendimizin sancaktarının yıllar önce, ölerek bu şehre sahip olduğunu, bizi burada kefenine sarınmış olarak beklediğini, bize burada kefenine sarınmış olarak yardım etmeğe hazır beklediğini, yardım edeceğini bilmeli askerim; ordum buna inanmalı... Bizans bilmeli bunu hocam ben bilmeliyim" (s.244)

Akşemseddin, öğrencisi II. Mehmet'e şunları söyler: "Tanrı'dan başka bilen olmaz gizliyi. Bizim dinimiz akıl dinidir, akla önem verir. Aklın kabul etmediğini kabul ettirmez..."(s.41)

Akşemseddin, Şam'a gittiğinde geceyi geçirecek yer ararken geldiği hanın kapısında bir meczûpla karşılaşır. Meczûbun sorularından, konuşmalarından sıkılmış hatta ismini dahi söylememiştir. Bunun üzerine meczup Allah'ın her yerde hazır olduğunu, her şeyi bildiğini ifade eder: "Yolcu adını bağışla da dost olalım. Sen medrese adamısın adını esirgemek de medreseye hastır. Çünkü medrese kapalıdır. Açıklıkta her şey bilinir. Tanrı adını esirgemiş mi? Neden her yerde görünür. Çünkü Tanrı açıklıktadır. Gizlide Tanrı olmaz. Senin şah damarından sana daha yakın olan Tanrı gizlide olsaydı bu kadar yakın olabilir miydi?..."(s.220)

Ak Şemsettin'in Mehmet Bey'e yaptığı telkinler, onu idealleri uğruna savaşma fikrine göre yetiştirmesi, gençlere idealleri uğruna savaşmayı öğretecektir. Ak Şemsettin'in munis yapısı, bir dava uğruna sessiz, sakin bir şekilde mücadele etmesi, gençlere insanlararası ilişkilerde daha olgun davranmayı göstermesi bakımından örnek teşkil etmektedir.

Dünkü Türkiye Dizisindeki eserlerde görev alan gençlerin kendileriyle özdeşleştirebileceği alplar ise şunlardır:

Alparslan: Kilit romanında Alparslan idealize edilmiş bir kahramandır. 9-10 yaşlarındaki çocuk halinden Malazgirt Savaşına kadar olan hayatı verilir.

Alparslan, çocukluğunda yaşından büyük davranışlar sergiliyor. Hem fizik olarak hem de düşünce olarak yaşından çok ileri . Karşısındaki insanın düşünceli halinden onun duygularını açığa çıkarmasını iyi biliyor. Fakat yine de çocukça bir yanı var. Bey oğlu olsa da bir yandan ders dinliyor, bir yandan da arkadaşlarıyla oyun oynamak istiyor. Boyundan büyük laflar ediyor. Çocukça bir masumiyetle duygularını rahatça dile getiriyor. Sarı Hoca'ya "Sen benim akranım değilsin, otur da akranlarınla konuş"(s.7) diyor.

Onun bu özelliği kitapta Sarı Hoca'nın ağzından anlatılıyor: "Bu çocuk! Yok bu çocuk mocuk değildi; yaşınca değildi... Çocukça gülüyordu da çocukça konuşmuyorduAlparslan'ın fiziki özellikleri şu şekilde veriliyor. "Yaşınca bakan, yaşınca güzel, yaşınca çocuk gözler; bütün sarı ela ışıklarıyla konuşur gibi parıldayan fakat bütün parıltılarında susan, iri mi, yumuk mu, açık mı belli olmayan gözler..."(s.11)

"Alparslan'ın gözleri bir garip yanıyordu. Devler vardı; rüzgarlar, ağaçlar, dağlar vardı. Bu gözler çocuk değildi; bu bakış çocuk olamazdı; bu titreyen kirpiklerin arasında doğan bir günün bulutlardan sessiz sıyrılışı, gökyüzünün yeryüzüne dökülüşü vardı."

Alparslan, Sarı Hoca'nın Çağrı Beyimin oğlu hitabından hoşlanmıyor. Alparslan denilmesini, kendinin bir şahsiyet olarak kabul edilmesini istiyor.

Alparslan, daha çocuk yaşta iradesine hakim olmasını biliyor. Şahmeliğin baskınından sonra ağlayan hocasına "Babamla amcamın sağ olmalarına ben de sevindim. Ama ben ağlamam, ağlarsam döversin."(s.24) diyor.

"Sarı Hoca, Alparslan'ı bunun için seviyordu. Öteki çocuklara hiç benzemiyordu. Kardeşlerine de benzemiyordu. Neyi niçin söylediğini biliyordu; neye niçin baktığını da biliyordu. " (S.24)

Muhakeme gücü de çok gelişmiş, daha baskının şokunu kimse üstünden atamamışken o, baskının sebeplerini son derece mantıklı bir şekilde tahlil ediyor. Babasının ve amcasının tedbirsizliği yüzünden baskın yediklerini düşünüyor: "Gözcüleri babam iyi seçememiş , bir baskında çadırları başlarına yıkıldı" (s.25) diyor. Sarı Hoca bu tedbirsizliğin bizim kültürel yapımızla ilgili olduğunu Bilge Kağan'ın şu sözleriyle izah ediyor: "Türk milleti, sen açken tokluk nedir bilmezsin, ama bir kere doydun mu açlığı hiç düşünmezsin...İşte hesap bu."

Sarı Hoca Alparslan'ın üstün olduğunu düşünüyor. Onu Bilge Kağan'a benzetiyor. Selçuklunun gözbebeği diye nitelendirdiği Çağrı Bey'den sonra

Alparslan'ın baş olacağı umuduyla onu da Selçuklunun gözbebeği olarak kabul ediyor.

Sarı Hoca, Alparslan'ın ağlamasına bile izin vermiyor. Onun çelik gibi sağlam bir yapıya sahip olmasını istiyor. Geleceğin sultanının korkmak, ağlamak yerine yaşadığı her olaydan ders almasını istiyor. Bilge Kağan'ın sözlerini hatırlatıyor.

Alparslan'ın baskından kurtulmuş olmasına babası ve amcası da çok seviniyor. Çünkü o istikbal demek.

Alparslan baskın sonrası, Tuğrul ve Çağrı Bey'e sert çıkan Kadın Ana'nın üzerine yürümek isteyen Sarı Hoca'yı durdurmak için Sav-Tekin'in geldiğini söylüyor. Herkesin ilgisi dağılınca gerginlik de ortadan kalkıyor.

Müneccimler, Alparslan'ın doğumunun Selçuk Türklerine şans getirdiğini söylüyorlar. Gerçekten de o doğduktan sonra Ali Tekinliler, Gazneliler, Karahanlılar susar olmuş.

Sarı Hoca, Oğuz Kağan destanındaki kurtla Alparslan arasında benzerlik kuruyor. Alparslan'ı kurda benzetiyor. Anadolu'nun kilidini de Alparslan açacaktır. Yazar, yurt kurma, devlet olma mücadelesinde kurdun üstlendiği öncülük, yol açıcılık misyonunu Alparslan'a yüklemiştir. Sarı Hoca Alparslan'ı gözünde öylesine yüceltiyor ki; onun her hareketinde bir olağanüstülük arıyor ve seziyor. Bunu hissettiği anda da "eğilmek geldi Sarı Hoca'nın içinden, çocuğun ellerini öpmek, bütün bildiklerini, öğrendiklerini, öğrettiklerini terk edip." (s.10)

Sarı Hoca'nın hırkasına sarılmış olan Alparslan'ı gören Tuğrul Bey'in düşüncelerinden Alparslan hakkında şunları öğreniyoruz: "Bu adam da bu çocuğu niçin böyle benimsiyordu? Yakutlu daha büyük olduğu, şimdiden gücünü kuvvetini gösterdiği halde, Yakutlu ile Alparslan'ın arasında bir de Kavurt bulunduğu halde ille de Alparslan'ı niçin yere göğe kondurmuyor, niçin mübarek bir çocuk olduğunu, daha şimdiden yirmisinde bir yiğit gibi düşünüp

sağda solda överek anlatıyordu? "(s.33) Bunu Türk kültüründeki kut telakkisiyle irtibatlandırabiliriz. Kut Tanrı tarafından hükümdarlık liyakatı olana verilir.

Zekî, ağzı laf yapıyor, ağzının laf yapması kadar, bileği de güçlü, savaş tekniklerini iyi biliyor. Daha çocuk yaşta savaş stratejileri belirliyor. Aklına ve kendine güveni sonsuz. Selçuklu üstüne baskın oyununu oynarken amcası Sav Tekin'in "Sen hangi Selçukluların başındaydın" sorusuna "Ben Selçuklunun değil Şahmelik'in başındaydım. Selçuklunun aklı başına gelsin diye."der. Sana Şahmelik'in değil, Selçuklunun başında olmak yakışır diyen Sav Tekin'e "Ben Selçuklu'nun başında olamam eğer Selçuklu'nun başında ben olsaydım Selçuklu baskın yemezdi." Diye cevap vermesi kendine güvenin bir işareti.

Alparslan'ın öteki çocuklardan farklı olduğunu Sav Tekin Bey de düşünüyor: " Alparslan ile öteden beri meşgul olurdu. Bütün bildiklerini; bunca baskınlardan, bunca akınlardan, irili ufaklı bunca savaşlardan ne öğrenmişse; nasıl kalleşlikler, nasıl arkadan vurmalar, nasıl göğüs göğüse gelmeler görmüşse birini bile bırakmadan hepsini öğretmek isterdi. Çocukla çocuk olmak zordu; çocuğa kıyasıya vurmanın ne demek olduğunu anlatamazdı. Ne var ki Alparslan çoğu defa çocuk olduğunu unutacak kadar Sav Tekin'in gözlerinde büyürdü. O zaman Sav Tekin şevkinin arttığını hisseder, bütün öteki çocukları unutur; koca düzlükte Alparslan'dan ve kendinden başka kimse yokmuş sanırdı. Ve bu hal Alparslan'la karşı karşıya kalınca, daha Alparslan'ın gözlerine bakınca başlardı. "(s71)

Alpaslan yaşça büyüklerle daha iyi anlaşıyor. "Afşin benden büyüktür ama bensiz edemez. Sarı Hocam ben de onsuz edemem."(s.11)

"Alparslan keyiflendi, uzun hırkasının eteklerini, sıkıca ve tatlı bir çocuk dikkati ile, tutarak kalktı." (s.12)

Alparslan'a hem madde, hem mânâ eğitimi veriliyor. Alparslan her ikisini de çok sevdiği hocalarını, mukayese ettiğinde öğrettiklerinden yola çıkarak

çadırda ders gördüğü Sarı Hocayla büyüdüğünü , aydınlandığını, ferahladığını, hele Sarı Hoca konuştuğu zaman tüm sınırlar ortadan kalktığını düşünür.

Alparslan çocukluğundan itibaren Selçuklu'nun umudu olmuştur. Ondaki üstün meziyetler zaman içerisinde daha da belirginleşir. Askeri taktiklere ve manevralara kabiliyeti konusunda ise Dandanakan Savaşında kuyuları kapatmasındaki başarısı ve Anadolu'nun fethedilmesi için vermiş olduğu taktiklerdeki isabeti gösterebiliriz.

Genç yaşta büyük işler başarmıştır: "... Sultan Mevdudu yendiğinde ondördündeydi: Hem de elli bin kişinin başındaydı..."

Alparslan, büydüğü zaman yiğit, mert, cesur, liyakatlı bir idareci, komutan olur. Aklı da kılıcı da keskin. İyi bir savaşçı, kalemle kılıç-dengesini iyi kurmuş. Sarı Hoca'nın öğrettikleriyle Sav-Tekin'in öğrettiklerini sentezlemiş. Siyasi ve askeri bir deha. İleri görüşlü. İleri görüşlülüğünü de kendi ağzından öğreniyoruz: "Neden görmüyorlar ? Çok değil Selcen, o kadar uzağı değil, elli yıl öteyi bile değil, yarınki gün ne yapacaklarını bugünden hesaplamamışlardır. Kavurt'u bilirim ben,, ötekileri de; çok iyi bilirim; bilsem ki yarın ne yapacaklarını hesaplamışlar, hiç düşünmeden hemen buyruklarına girerim. Sanırlar ki sultanlık, bey konağında yan gelip yatmaktır, sağa sola buyruk yollamaktır. Şurada, şu bey konağının içinde atacağın bir adım, bin yıl sonra ses verir, hay Selcen. Bin yıl sonra alkışlanır mısın, kötülenir misin, suçlanır mısın; bin yıl sonra hay yaşamaz olaydı diye lânetlenir misin diye düşünmezsen sultanlığa sultanlık mı denir."(s.241)Alparslan'ın bir tek ideali vardır: O da Türklük ve İslamiyeti birleştiren kalıcı bir devlet kurmaktır. Bu ideal, Sepetçioğlu'nun diğer on bir romanındaki ana kahramanların da idealidir.

Alparslan başarma arzusuyla dolu genç insanın kendisine model alabileceği bir kahramandır. Gençler roman kahramanıyla özdeşleşmek suretiyle, kahramanın vasıflarıyla donanabilirler. Yiğitlik, mertlik, başarma hırsı ve arzusu, vatanı ve milleti için gecesini gündüzüne katarak çalışma ideali gençlerin Alparslan'dan alabilecekleri özelliklerdir.

Sav-Tekin: Kilit ve Anahtar romanlarında görev almıştır. Kilit'te fizikî portresi şöyle verilmiştir: "Levent irisi, çadır direğine yakın boyda, çadırın loşluğunda ve ayazında bile genç ve güzel, bir yiğit, sesi dağ yamaçlarından dökülen suları andırıyordu; temiz ve yaramazdı."(s.13)

Sarı Hoca'nın ifadesiyle " at dilinden başka dil bilmeyen herif..." (s.13)

Sav- Tekin, Alparslan'ın maddî yönünü yetiştiren hocası, amcası Alparslan'a . " cirit atmasını, yay germesini, ata binmesini Sav Tekin öğretmişti. Ava götürürdü, at üstünde oyunlar öğretirdi. Sav Tekin Alparslan için uçsuz bucaksız bir ovaydı; dağdı, tepeydi, ormandı, suyu serin derelerdi."(s.13)

Alparslan'ın gözlemi, göçebe hayatı yaşayan bir toplulukta aksiyonun ne kadar önemli olduğunu gösteriyor bize. Genç insan serüveni sever. Burada gencin eğitiminde nelerden yararlanmamız gerektiğinin ip uçlarını da buluyoruz. Aynı zamanda nasıl bir mekanda yaşadıklarını anlıyoruz. Mekan, Sav Tekin'in kişiliğinde hayat buluyor, tanımlanıyor. Sav Tekin Selçuklunun yurt kurma, devlet olma macerasında büyük görevler üstleniyor.

Anahtar romanında, Alparslan'ın ölümüne çok üzülür. Üzüntüsünden hasta olur. "Alparslan bile olsa ölüm derlenip toparlanmak olmalıydı, böyle döklüm döklüm dökülmek olmamalıydı."(s39) diye düşünür. Melikşah'ın dedesi. Selçuklu içinde sözü geçen biridir. Genç Sultan Melikşah'ı ve onun nezdinde devleti korumayı vazife bilir. Kilit romanındaki enerjisi yoktur ancak Anahtar romanında bir başka özelliği ön plâna çıkmaktadır: Sağduyulu, hoşgörülü olması.

Savaştan savaşa koşan bir alpın yaşlanması, eski canlılığının kalmaması Sav Tekin Bey'i üzer: "Sav Tekin biraz soluklanmak için durmuştu ama iki kapı arasındaki loşlukta depreşen yiğitliği yavaş yavaş elden kaçmak üzereydi. Allah kahretsin ihtiyarlamıştı, saklamaya lüzum yok hem de çok kötü ihtiyarlamıştı."(s39)

Uçsuz bucaksız kırlarda at süren, savaş meydanlarında düşmana göz açtırmayan, tuttuğunu koparan bir yiğit gibi olmayı hangi genç hayal etmez. Bu bakımdan Sav Tekin de gençlerin seveceği kendileriyle özdeşleştirebileceği bir kahramandır. Anahtar romanında da hoşgörüsü, yiğitliği, aklı selim davranışlarıyla gençlere örnek olacaktır.

Tuğrul ve Çağrı Beyler: Çağrı Bey, Selçuklu beyi, Alparslan'ın babası ve Tuğrul Bey'in ağabeyi. Özü sözü bir olan bir insan. "Konuşurken de yeri ve zamanı ne olursa olsun, olduğu gibi konuşurdu. Savaş adamlarının kısa, kesin, hemen sonuç alacak davranışların dışında Çağrı Bey kendisini rahat hissetmezdi"(s.33). Kınık boyuna sağlam bir yurt tutabilmek için at üstünden inmemiştir. Şahmelik'in baskınından sonra ağabeyinin "Çağrı Bey'in gözleri tertemizdi. Çağrı Bey'in gözlerinde değil Tuğrul Bey, herhangi bir dost insan korkmadan, hiçbir kötülüğün gelmeyeceğinden emin bütün bir ömür boyu yaşayabilirdi." (s.34) savaşlarda ele avuca sığmaz bir çevikliği var. Çağrı bey sert, düzgün yüzlü, sert çakır gözlü.

Tuğrul Bey, Çağrı Bey'in kardeşi. Cesur bir ordu komutanı. Yiğit, sabırlı. "Tuğrul Bey, yine o sabırlı sesiyle, yine kısa konuştu..." (s.30)"..Gülüşü de sesi gibi sabırlıydı..."(s.31)

"Tuğrul Bey, kendinden büyük olmasına rağmen Çağrı Bey'i her zaman adıyla çağırırdı. Bugüne kadar bir ya da iki defa ağabey demişti." (s.32) Kınık boyunun beyni. Onun düşünceleri Selçukluyu hep iyiye götürüyor. Akıllı bir siyaset izliyor. Çocuğu yok. Bunun acısı şöyle dile geliyor: "İçi yandı birden Tuğrul Bey'in, yüreğinde bir tel yanmış da kopmuş gibi cız etti. Kendisinin oğlu, kızı yoktu..." (s.33) Selçukluyu, Çağrı Bey'le birlikte idare ediyorlar etle tırnak gibi. Birbirlerini destekliyorlar. Birlikte kuvvetli oluyorlar. Sarı Hoca, "Tuğrul ile Çağrı'yı ben, Bilge Kağan ile Kültigin'e benzetirim hep; oldum olası bu iki kardeş, bir atın iki kulağı gibi öyle dik, yüz yıl sonra da bin yıl sonra da yine gelir. .. Gelince o Türk boyları bir olur arkadaş..."(s.76) diyerek bu iki kardeşin uyumlu çalışmalarından söz eder.

Tuğrul ve Çağrı Beyler gençlere, yiğitliği, kahramanlığı, fedakarlığı, sabrı ve dayanışmayı göstermesi babımından model teşkil edeceklerdir.

Ersagun Bey: Ersagun Bey: Alparslan'ın babasının amcasının oğlu, çocukluk arkadaşı. Alparslan'ın verdiği görev üzerine ordu beyi olan Afşin'e karşı gelerek çerisiyle birlikte kaçıp Bizans'a sığınır. Orada büyük bir haber alma ağı kurar. Vatansever, vatanı için hain damgasını yemeye razı olur. Alparslan, Ersagun için şunları söyler: " Hem dilin laf yapar, hem suya benzersin, hem de tek başına kendini görür gözetirsin."

Anahtar romanında Bizans'taki casusluk faaliyetlerine devam etmektedir. Her yerde gözü kulağı vardır. Her şeyi herkesten önce haber almaktadır. Bizans kralıyla içli dışlıdır. Selçuklu'nun zararına olmayacak Selçuklu'yla ilgili bilgileri Bizans kralına verir. Süleyman Bey'in yanımda kal senin gibi akıl danışacağım birine ihtiyacım var der, ancak Ersagun Bey, Bizans'ta kalmasının millet için daha hayırlı olacağını belirtir. Alparslan görevlendirdiği için de görevinden ayrılmaz. Bizans'ta büyük bir evde yaşamaktadır ama Selçuklu çadırında yaşamak da burnunda tütmektedir: " Ne olursa olsun daha kalmak; belki bir daha, yıllardır düşlerinde uyuyup uyandığı bu çadırın bu Selçuğuna bır daha erişemiyeceği hissi yüreğinde yandığı için sabahlamak sabahlamak sabahlamak istediği halde kalktı. (s.217)

Sakin, ileri görüşlü, birleştirici... Kapı romanında çok şüpheci biri olan Bizans kralı Aleksiyos Komnenes de Ersagun Bey'den de şüpheleniyor. Bu sebeple, Ersagun Bey eskisi gibi sağlıklı haber alma işlerini yürütemiyor. Kılıç Arslan yerine bir başkasını aramaya başlayınca kendini kötü hisseder. "Ersagun Bey bir tuhaf oldu, Bunca yıldan sonra artık bir işe yaramadığı söyleniyordu, eski bir çizme misali kaldırılıp atılıyordu. İnanmamış yanlış duymuş gözlerle baktı Kılıç Arslan'a... Nesil bir kuşak bile geçmeden nasıl da kıymet bilmez oluyordu. Görklü Tanrı nasıl da bencil."(s139)

Çaka Bey Ersagun Bey'in mücadelesini şöyle özetler: "Ersagun Bey Bizans'taki ağını kırkbeş yılda ördü, geldiği zaman da yalnız sayılmazdı."(s140)

Ersagun Bey, vatanı için hain damgası yemeye razı olacak kadar fedakar bir insandır. Fedakarlığı, işinin ehli olması, kıvrak zekası ile gençlere model olacak bir kahramandır.

Buldacı, Atsız, Yağmur, Afşin, Artuk, Çavlı, Dilmaçoğlu : Hepsi de Alparslan'ın çocukluk arkadaşı. Hepsinin ortak özelliği ordu beyi olmaları. Cesur, kuvvetli, mert, atak ve kahraman birer yiğit olmaları. Bu yönleri gençlere kahramanlık duygusu aşılayacaktır.

Talim meydanında çocuklara kılıç eğitimi veren Sav-Tekin talimde arkasını boş bırakan Ersagun'u arkadan dolanıp vurmayan Atsız'a kızar bunun üzerine Alparslan'la Sav-Tekin arasında geçen şu konuşma bize Atsız'ın mertliğini gösteriyor: " Dolanmaz; çünkü Afşin kimseyi ardından vurmaz. " "Düşmanını da mı ?" "Düşmanını da." "Düşmanı onu vurur öyleyse" (s.72) bu davranış dürüstlük erdemini kazandıracaktır.

Yakutlu Bey, Kilit ve Anahtar romanında görev almıştır. Alparslan'ın büyük ağabeyidir. Yiğit ve merttir. Savaşta ve barışta çok büyük faydalar sağlamıştır. Çağrı Bey'in en büyük oğlu olduğu halde baş olma iddiasında bulunmamış, fedakarca sonuna kadar Alparslan'ın yanında olmuştur. Yiğitli fedakarlığı ve aklı selim davranışlarıyla gençlerin seveceği ve örnek alabilecekleri bir kahramandır.

Buldacı, Atsız, Yağmur, Afşin, Artuk, Çavlı, Dilmaçoğlu : Hepsi de Alparslan'ın çocukluk arkadaşı. Hepsinin ortak özelliği Cesur, kuvvetli, mert, atak ve kahraman birer ordu beyi olmaları. Çocukken talim meydanında çocuklara kılıç eğitimi veren Sav-Tekin talimde arkasını boş bırakan Ersagun'u arkadan dolanıp vurmayan Afşin'e kızar bunun üzerine Alparslan'la Sav-Tekin arasında geçen şu konuşma bize Afşin'in mertliğini gösteriyor: " Dolanmaz; çünkü Afşin kimseyi ardından vurmaz. " "Düşmanını da mı ?" "Düşmanını da."

geldi. Karahanlı soyu olarak geldi. Çok güzel, çok güzel olduğunu da biliyor; ikincisi Nizamül Mülk, İranlı. Afşin Bey'in dediğince dersek bizden olmayan biri, atlarımızın çiğnediği toprakların adamı. Ama düşünüyor, düşünmesini biliyor. Üçüncüsü anam. Üstelik Alparslan'ın karısı olduğunu biliyor."(s.33) Bu kurtlar sofrasında on sekiz yaşında bir insanın birlik ve beraberliği kurmak ve devlet-i ebed müddeti sağlamak gibi büyük bir görevi üstlenmesinin zorluklarını dile getiriyor. Melikşah "Toplantı boyunca Sultan gibi davranıp öyle konuşmaya çalıştım. Bu Sultanlık mıdır hay Sav Tekin? Sultanlık Sultan gibi görünmeye çalışmak değil Sultan olmaktır; Sultan olduğunu bilmektir. Savaşmışsın, orduların başında gitmişsin ülkeler almışsın... İyi, hoş, güzel; gel gelelim Sultanlık için yetmez gibi geliyor. Ben babamın daha bir on yıl, yirmi yıl, otuz yıl, yaşayacağını sanmışım, zaman var demişim, öğrenirim, hazırlanır demişim..." (s.32) diye endişelerini dile getiriyor. Ancak Sultanlığa hazır olduğunu izlediği politika ve dirayeti sayesinde ortaya koyuyor.

Bütün bu olumsuz şartlara rağmen Melikşah birlik ve beraberliği sağlıyor. Gence zoru başarma azmini vermesi bakımından model teşkil edebilir. Ayrıca genç insan kendi yaşlarında birinin hükümdar olduğunu ve zor işlerin üstesinden geldiğini görünce özgüveni de artacaktır. Ben de ideallerimi gerçekleştirebilirim düşüncesi teşekkül edecektir.

Bazı meselelerin sevgi yoluyla halledilmesi gerektiğine inanıyor: "Mektup dedi Melikşah: Mektup Sav Tekin; söz varken, tatlı söylemek, sevgi yolunu denemek varken zor daha sonra gelmemeli mi? Biz amcamızın her vakit üstesinden gelebiliriz." (s.26) şeklindeki ifadesiyle her zaman barış yanlısı olduğunu ortaya koyuyor.

Gençler, kahramanlığı, cesurluğu, barışseverliği, güçlü bir komutan olmasının yanısıra iyi bir devlet adamı olması nedeniyle Melikşah'la kendilerini özdeşleştirebilirler.

Kutalmışoğlu Süleyman Bey: Süleyman Bey'in fizikî özelliklerinden bir kısmını Sav Tekin Bey'in hatırladıklarından öğreniyoruz: "Sav Tekin, Kutlamış

Bey'in oğlu, Süleyman'ı hatırlamaya çalıştı. Çakır bir çift gözden başkasını hatırlayamadı. Fakat çakır gözler dağımsıydı, uçurumluydu, çok sık sakinleşiyordu ve arada bir ürpermeden bakılmaz oluyordu. Gülümsedi Sav Tekin, gülümserken birden kasıldı yüzü: Çağrı Bey'in gözlerini bütün çakır canlılığı ile görür gibi olmuştu." (s.36) Sav Tekin Bey, Süleyman Bey'i Melikşah'a benzetir: "Süleyman sana da benzermiş yüzden."(s.34)

Süleyman Bey, eserin ana kahramanıdır. Zamanında Selçuklu'ya baş kaldırdığı için öldürülen Kutalmış Bey'in oğludur. Babasının ölümünün acısını yüreğinde duymakta babasının isyanının kötü izlerini silme çabasındadır. Devlete aşırı bağlıdır. Bu uğurda çok sevdiği kardeşinin ölümünü bile göze almıştır. Rumeli'ni fethetmekle görevlendirilmiştir. Fetihten fetihe koşuyor. Bütün çabası devletin birliği ve beraberliği içindir. Duygusal bir insan sık sık oğlu Kılıç Arslan'ı hatırlar. Kardeşini de çok seviyor. Selçuklu sarayında amca çocuklarından ayırt edilmeden büyütülüyorlar ancak yetimliğin verdiği bir burukluğu her zaman yaşıyorlar. Eserde, Süleyman Bey'in insanî yanı ön plâna çıkartılmış. Devletine olan bağlılığı ile kardeşine olan sevgisi arasında sıkışıyor. Ancak canını korumak için devleti değil, devleti korumak için canını vermek gerekir ki vatan ancak öyle vatan olur, düşüncesi ağır basıyor. Dirayetli bir komutan, Melikşahla aralarında fitne ve fesat sokmaya çalışanların oyununa gelmiyor. Beylikte sultanlıkta gözü Mansur Bey'e :" Beylik istiyorsan ben senin buyruğuna girmeye hazırım Mansur dedi. Seni Beyim bilir. Senin emrinde savaşırım. Sultanlık istersen!... Sultanlık isteme Mansur... Bu gün hoş gelir belki sana, alkışlar hoş gelir ama yarını da var bunun; sen Sultanlığın yarınını düşünmezsin. Düşünsen zaten Sultan olmak istemezsin."(s.175-176) Mansur Bey'in inatçılığından bahseden Süleyman Bey'e Ebulkasım "Sen de sonuna kadar gidenlerdensin."(s.291)der.

Sık sık Melikşah'a olan bağlılığını dile getirir. Aslında bağlılığı Melikşah'ın şahsında devlete, devletin bölünmez bütünlüğünedir.

Evladını özleyen, kardeşinin başına bir iş gelmesinden endişelenen babasının isyanının suçluluğunu duyan Süleyman Bey, bu yönleriyle sıradan

bir insan; vatanı için, Selçuklunun birlik ve beraberliği için çalışan, fetihten fetihe koşan, devletin bekasını her şeyin üstünde tutan yanıyla bu sıradanlıktan çıkıyor. Süleyman Bey, sabrı, sadakati, insan sevgisi, cesurluğu, mertliği ile gençlerin kendileriyle özdeşleştirebileceği bir kahramandır.

Balçar: Kilit ve Anahtar romanlarında görev almıştır. Bir Peçenek Bey'inin oğlu, çocukluğuna gündoğusu özlemiyle yanıp tutuşmuş bu özleminin Selçuklu'da dineceğine inanıyor. Malazgirt savaşında Peçeneklerin Selçuklu üzerine yürümesini engellemiş. Hayatının belli dönemlerinde yoldan çıktığı anlar olmuştur ancak o Türk'ün gücüne, kuvvetine, çevikliğine sahiptir. Babası Kegen Bey'in Durak Han'a baş kaldırıp öldürülüşünün acısını hiç unutmaz, bu nedenle Türk'ün birliği için her türlü fedakarlığa hazırdır. Müslüman olmak istiyor. Kendi at uşağı Boğaç tarafından öldürülür. Türk milleti yiğitlikten ve yiğitlerden hoşlanır. Bu bakımdan gençler Balçar'ın yiğitliklerini de seveceklerdir.

Yağmur Bey: Anahtar ve Kapı romanlarında görev almıştır. Anadolu'nun Türkleşmesinde büyük rol oynamış, fethedilecek yerlere önceden gelip buralarda tekke ve dergahların, ahilik gibi teşkilatların kurulması için yapılan çalışmalara yardım etmiştir. Selçuklu Devletine hizmet için yaşantısında bir çok fedakarlıklar yapmıştır. At üstünde görevden göreve koşmuştur. İşinin ehli, Türkmen'in birliğine gönülden inanmıştır. İltutmuş Bey'in adamlarından haber ulaştırmakla görevli. "Yağmur yirmi beş yılın tazeliği ışıyan gözleriyle gülüyordu."(s.120) Uğradığı, konakladığı yerlerde Türkmeni birbirine kaynaştıracak efsaneler anlatıyor. At sırtında görevden göreve koşuyor. "Gelgelim bir beyle, bir orduyla Urumeli'ne sahip çıkılır sanmayın; Urumeli Urumeli'nin olması için Selçuklu'nun bütün inandığı şeyler gelmeli, urumeli'ndekilerin inandıkları silip süpürülmeli bunları da ordu yapamaz; tekke mekke ne ise açmak gerek. Gençleri, yeni yetmeleri böyle böyle alıştırıp yetiştirmek gerek. Nalbantsan nalbantlığını, demirciysen demirciliğini, çulhacı, debbağ yahut saraç isen çulhacılığını, debbağlığını, saraçlığını, çömlekçi isen çömlekçiliğini bilip bir araya gelmek gerek. Dükkan, tezgah sahibi olup

yerleşmek, Urumeli'nde bu sanatları işleyen varsa aralarına girmek onlara daha iyisini göstermek; kılıçsız, kansız onları bize döndürmek, bize çalmak gerek. O zaman Hasan Sabbah'ın münafıkları da yapacağını yapamaz. Bizans'ın yaygaracıları da eli böğründe kalır. İltutmuş Bey beni de daha başkalarını da bunun için Yrym eline saldı. Kendisi orda, Merv'de, Rey'de, İsfahan'da, Horasan'da. Oraları eski merkez. Oralardan burası yurt yapılmak için düşünülecek." (s.118-119)

"Yağmur'un gelişi de gidişi de daha çok Çavuldur'un kızlarıyla gelinleri için kötü oldu."(s122) Yağmur Bey'i gören Akça Kız ona aşık olur. Yağmur da ona. "Akça Kızın gözleri süzüldü, bunun üzerine sanki Yağmur giderkenki çalımıyla, o sığırcık karası saçlarının börkünden dökülüşü, enli sırtıyla kalın göğsüyle ve... Kara yağız yüzünde kara yağız bakışıyla gelip başucunda hadi Akça Kız deyivermişti. " (s.133)

Yağmur Bey, "Ahmet Yesevî yedi yaşlarında bir çocuktur. Semerkent Bey'inin Karacuk Dağı'nın ortadan kaldırılmasını istemesi üzerine Yesi şehrine gelir ve adı geçen dağı ortadan kaldırmayı başarır." (s.120-121) diye Ahmet Yesevi'nin Karacuk Dağını manevî gücü sayesinde ortadan kaldırıldığını, büyük bir felâketin önüne nasıl geçtiğini anlatarak, Türkmenin manevi gücünü artırmaya çalışmış, halkı derinden etkileyen bu tür efsanelerin gücünden yararlanarak halka yaşama gücü vermeye çalışmıştır.

"Halifenin temsil ettiği kudret Sultanımızın kuvvetiyle birleşince büyük nizam kurulmuş olur. Böylece dil, din, kan meseleleri de ortadan kalkar." (s.121) diyerek birlik ve beraberliğin tesisi için çaba sarfetmiştir.

Nikahlarının ertesi günü, Akça kızı Çaka'ya emanet edip görevi uğruna sevdiklerinden ayrılıyor. Melikşah'a haber götürürken Salih Dai'nin adamları tarafından yakalanıyor. Konuşturulmaya çalışılıyor. Ancak ağzından tek bir kelime dahi alamıyorlar. İşkenceyle öldürülüyor. Yağmur Bey, fedakarlığın timsali olarak gençlere fedakarlık duygusu, zorluklara katlanma güç ve kuvveti verebilir.

Çaka Bey: Anahtar ve Kapı romanlarında görev almıştır. Anahtar romanındaki tek çocuk kahramandır. Suda ağaç parçaları yüzdürmek en çok sevdiği oyun: "Çaka, göleğe saldığı sağdan soldan uzun çubuklarla oynatıp yüzdürdüğü irili ufaklı odun kabuklarına dalmıştı yine. Göleğin ortasına kocaman bir taş, sonra daha küçük iki taş koymuştu; odun kabuklarını taşların arasından ustaca dolaştırıyor kah bir taşın çevresini sardırıyor kah bir odun parçasını ayırıp öteki taşa doğru sürüyor, bazen de bütün odun kabuklarını kocaman taşın bir yanında toplayıp hızla sürüyordu." (s.129) Çaka'nın denize ve gemilere olan merakının ip uçları veriliyor.

"Çocuk yüzü, uykunun dışında bir başka türlü içten seyirmekteydi."(s137) Çaka'nın çocukluğunda Çavuldur boyunun uğradığı baskından kurtulan iki kişiden biri olması onu bütün hayatı boyunca etkilemiştir. Bu romanda sadece çocukluğu verilmiştir.

Kapı romanında Ersagun Bey, Çaka'yı "Çaka Bey Çavuldur boyundandır, Bey oğludur. On şu kadar yıldır yanımdadır, Bizans sarayında bilhassa yetiştirilmiştir, Bizans asilleri arasında sözü geçecek kadar önemli mevkiler almıştır. Çok güvenilir bir Beyimizdir." (s.133)diye tanımlar.

Çaka Bey Tanrı sözünü duyunca öfke seline kapılan Kılıç Arslan'la kendisi arasında garip bir benzerlik kurar o da Çavuldur'un baskınından sonra kimseye güvenememiş uzun süre yalnızlık çekmiştir. Kılıç Arslan'ın da aynı yalnızlığı çektiğini düşünür: "Çaka Bey, Kılıç Arslan'a bu sefer de daha başka bir gözle bakmaya başladı. Selçuk giyimlerinden soyunmuş, etinden, kemiğinden soyunmuş bir Kılıç Arslan görüverdi. Tıpkı kendisiydi. Aslında sığınacak bir yer, tutunacak bir dal arıyordu; düşmemek için; sallanmamak, dimdik durabilmek için eline geçirdiğine sarılmak istiyor. Fakat sarıldığı nesnenin birden kopup bırakıvermesinden korkuyordu. "(s.136)

Kılıç Arslan'ın Ersagun Bey'in yerine geçme teklifini. "Benim de Bizans'ta kalmam imkansız efendim" (s.139) diye kabul etmez. Çavuldur Boyundan olduğunu hiç unutmaz. İzmir dolaylarında beylik verilmiştir. Ege'de

donanma kurmuştur. Selçuklu'ya büyük bir deniz gücü kazandırmak için mücadele etmiştir. İçten içe kendisinde de baş olacak güç ve iradenin olduğunu düşünmektedir. Fakat bunu hiçbir zaman açığa vurmaz. Bizans sarayında yetiştiği için Bizans'ın her türlü oyunlarını öğrenmiştir. Açık sözlü, dik başlı, gayretli, çalışkan, idealleri için savaşan, ideali olan donanmayı kurmuş yiğit biridir. Kılıç Arslan'ın düğün yemeğinde zehirlenerek öldürülür. Gençlere yiğitliği, cesaareti ve idealleri uğruna savaşması bakımından model teşkil edecektir.

Kılıç Arslan: Kutalmışoğlu Süleyman Şah'ın oğludur. Yirmi yaşlarında hükümdarlığını İznik'te ilan etmiştir. bacakları az biraz ayrıkça, geniş göğüslü, sesi biraz Tuğrul Bey'i biraz Çağrı Bey'i andırıyor.

"Kılıç Arslan düşünmeye başladı; iki kaşı kırlangıç misali yarım kavislenmişti. İki kaşının birleştiği yerde belli belirsiz bir kabarcık mercimeklendi. Ersagun Bey gözlerine inanamadı. Önce şaşkınlıkla baktı iyice baktı. Alparslan'ın da o yaşlarda böyle düşünürken öfkelenen iki yay kaşının orta yeri böylesine bir kabarcıkla mercimeklenirdi. Yüreği ığıldadı. Ersagun Bey'in Alparslan'ın Kılıç Arslan'ın yaşındayken çevresindeki doluluğu, çevresinde ne varsa çocuklardan Sav Tekin Bey'e Sarı Hoca'ya Sarı Hoca'dan Çağrı ve Tuğrul Beylere kadar ne varsa her şeyin herkesin Alparslan için sanki yeşerdiğini varını yoğunu Alparslan için döktüğünü hatırladı. Kılıç Arslan'ın ise çevresi sadece kendisiydi. Kökünden kopup gelmişti. Bizans denilen ziftin pekinde tek başınaydı."(s144)

"Güvenmek kolay değil ben güvenemem" diyen Kılıç Arslan'a, Çaka Bey nasıl Sultan olursun öyleyse? Nasıl Sultanım dersin Kılıç Arslan Bey? Diye sorar. Kılıç Arslan da; "Ben Sultanım delikanlı eyi bak kimseye de güvenmiyorum. Kendimden başka kimseye."(s133) der.

Kılıç Arslan, babasının kendi ordusu tarafından yalnız bırakılmasını, kendi kanından kendi dilini konuşan insanlar tarfından atlara çiğnetilmesini bir türlü hazmedemez bu sebeple ne kimseye güveniyor, ne de Tanrı'ya inanıyor.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Çok şüpheci kimseye inanmıyor, güvenmiyor. "Kılıç Arslan hangi Tanrı, ? diye neredeyse ağzı köpürecek şekilde bağırmıştı hangi Tanrı hangi?"(s.134)

"Siz bana güvenmeyin ben de size, güvenmeye güvenmeye bir işin yapılacağına inanmıyorum. Ama her birimizin güvendiği bir şey vardır. Ortak bir şey. Ben atalarımın ruhuna güvenirim."(s137)

Kılıç Arslan'ın hedefi: "Atalarımızın ruhları da bu Urumeli'nin Oğuz Boyuna yurt edinmesini istiyor, çünkü bunun için öldüler. Öyleyse varımızı yoğumuzu ortaya koymak gerek."(s137)

Çaka Bey Tanrı sözünü duyunca öfke seline kapılan Kılıç Arslan'la kendisi arasında garip bir benzerlik kurar o da Çavuldur'un baskınından sonra kimseye güvenememiş uzun süre yalnızlık çekmiştir. Kılıç Arslan'ın da aynı yalnızlığı çektiğini düşünür: "Çaka Bey, Kılıç Arslan'a bu sefer de daha başka bir gözle bakmaya başladı. Selçuk giyimlerinden soyunmuş, etinden, kemiğinden soyunmuş bir Kılıç Arslan görüverdi. Tıpkı kendisiydi. Aslında sığınacak bir yer, tutunacak bir dal arıyordu; düşmemek için; sallanmamak, dimdik durabilmek için eline geçirdiğine sarılmak istiyor. Fakat sarıldığı nesnenin birden kopup bırakıvermesinden korkuyordu. "(s.136)

Ersagun Bey'in yüreği titredi: "Neye inanmıyor İltutmuş Bey?" İltutmuş Bey: "Senden duydum ya! Çaka ile laf yarıştırırken Kılıç Aslan isyan bile etti. Hangi Tanrı, diye, sarsıldığı sırayı hatırladın mı? Tanrı'dan bahsedilmesini pek sevmiyor."

Kılıç Aslan zamanla durulmuş, dini bütün bir müslüman olmuştur. Ersagun Bey'e: "Anladım seni Ersagun Bey, bir çok şeyi hepsini, Her şey Tanrı'dan güzel. İnanmak, inandığını sevmek güzel. İnandığın toprakla, suyla, yıldız ışığında gök mavisiyle karıştığı zaman güzel. Yurt bu işte... Selçuklu bu. Bilmiyordum... Şimdi gerçeğin nerde olduğunu nasıl sevip nasıl inanmak gerektiğini öğrendim..."(s.43)

Kılıç Arslan da devletinin birliği için çalışmış, devleti için canını vermiş bir yiğit liderdir. Gençlere azmi ve iradesiyle örnek olacaktır.

Ertuğrul Bey: Konak'ta görev almıştır. Osman Bey'in babasıdır. Söğüt'teki küçük ama sağlam beyliğin kurucusudur. Herşeyi dostlukla ve sevgi yoluyla halletmek ister. Çevresindeki tekfurlarla iyi geçinme yolunu seçmiştir.

Ertuğrul Bey'i hem Yunus ve Osman Bey'in hem de Köse Mihal ve Kumral Dede'nin konuşmalarından daha iyi tanıyoruz:

Köse Mihal, "Bitinya'nın tekfurları, Osman'la olan arkadaşlığımızı iyi görmüyorlar. Ama bir yandan Ertuğrul Bey'den çekindikleri, bir yandan babamı saydıkları için açıktan bir şey yapmak istemiyorlar."

"Ertuğrul Bey'den çekinişlerini anlayamadım Mihal oğlum! Sessiz sedasız bir Beydir Ertuğrul; ağır hastadır, yarına çıkmayacağını herkes bilir. "

"Ertuğrul Bey, yarına çıkacak gibi değildir; çıksa da sessiz sedasız bir beydir., doğru. Lâkin Bitinya'nın tekfurlarını Ertuğrul Bey'in bu sessiz sedasızlığı korkutur işte. Akıl bağırmaz, akılsızlık bağırır..."

"Ertuğrul Bey'den konuşuyoruz Dede. O da senin gibi bağırmadı. Söğüdün çevresinde sur yok, hisar yok dört bir yanı açık. Ama kimse gelip de Söğüt'ü basamaz, basmayı düşünemez, Ertuğrul Bey, böyle sessiz sedasızlardan işte. Temelini sağlam attı..."(s.272)

Yunus, Ertuğrul Bey'i iyi bir çiftçiye benzetir, Ertuğrul Bey dönemini de durgun bir havaya :"İyi bir çiftçi, işlemek için durgun hava ister. Durgun hava emniyetlidir. "(s.100)

Ertuğrul Bey durgun havada tohumu toprağa atmıştır. Ürünü işlemek ise gelecek kuşakları işidir.

Osman Bey, "Durgun hava fırtınaya gebedir.; fırtına doğduğu zaman nerede büyür Tanrı bilir..."(105) diyerek durgun hava sonrasının da kendi işi olduğunu ima eder.

Ertuğrul Bey veli bir zatın müjdelediği büyük bir imparatorluğun temelini sağlam bir şekilde atar.

Osman Bey: Konak romanında Osman Bey'in fizikî özellikleri şöyle verilir: " Yiğit ya onbeşindeydi ya onaltısında; tıknazdı. Zengin olmasa da bey giyimindeydi. Başında kırmızı çuhadan bir börk vardı; üstüne ak çalmadan yuvarlak burma bir sarık sarmıştı. Geniş yakalı, geniş yenli, mavimsi uzun bir hırka giymişti. Okçuoğlu biçiminde kesilip dikilmiş, mavimsi bir hırkanın altında açıktan görünen bacaklarını kırmızı bir çakşır sarmış, kuzu dersinden çizmeler biçimlenmişti." (s.90)

Osman Bey, Ertuğrul Bey'in en küçük çocuğu olduğu halde herkes onda bir farklılığın olduğunu seziyor. Daha onbeş onaltı yaşlarındayken eren meclislerinde adı geçiyor. Şeyh Edebalisinden Mevlana'sına, Mevlanasından Yunusuna, Yunustan Kumral Dedesine hepsi Osman Bey de bir ayrıcalık, farklılık görüyorlar. Onun büyük bir imparatorluğun kurucusu olacağının ipuçları veriliyor. Beylik, yöneticilik, liyakat Osman Bey'e doğuştan verilmiş. Kumral Dede, onun büyük bir imparatorluk kuracağını müjdeliyor. "Senin gücün kesilecek güçlerden değil oğul; bizim himmetimiz, olsa olsa senin gücünün basamağı olur... Tanrım o gücü artırsın eksiltmesin ; güzel Tanrım bizim himmetimizi gücüne basamak yapmaktan da geri komasın; korkma; padişahlık gücüdür bu dediğim güç, hem de senin damarlarındadır. Oğul Osman Bey, kutlu, hemi de mutlu olsun derim, hemi de muştularım, sen padişah olacaksın; cihan senin gibisini bir daha görmeyecek... Cihan seni unutmayacak oğul Osman Bey. Unutmaz da. Çünkü sen sadece bir padişah olup kalmayacaksın; cihanın bir eşleri henüz yaratılmamış padişahları da senin neslinden gelecektir. Bu güç sende var oğul Osman Bey, bu gücü iyi bil, iyi kullan." (s.138-139)

Buradan Osman Bey'in de "Kut"la donatıldığını anlıyoruz. Çok yakınında arkadaşı ve dostu olan beyleri var. Hem bu yönüyle hem de "Kut"la donatılmış olması itibarıyla Alparslan'a benziyor.

Osman Bey'in mütevazı bir kişiliği var. Derviş takımına saygılı; Mevlana'yı da, Yunus'u da gördüğünde saygı ile karışık değişik hisler besliyor. Gönül adamlarının kıymetini biliyor. Dünyanın onların elinde yumuşadığını düşünüyor.

Osman Bey'in hayat görüşünü şu sözleri çok güzel izah etmektedir: "Paylaşılacak nimet bulunduğu zaman güzeldir dervişim. Nimeti bulmak bizim işimiz, paylaştırmak sizin olsa gerek. İkisi birleşince daha güzel olmaz mı?" (8 s.97)

Ancak onun bu mistik yanını Beylik sevdasında olan amcası Dündar bey farklı yorumlar: "Kumral Dedeymiş, Bileyiciymiş yok bilmem neymiş... Ula bütün bu saydıkların gözbağcı, hırsız yuvası, at cambazı itlerdir. Ula bu Ertuğrul'un oğulları kimlerin kucağına oturur oldu heyyy... Had'ordan şamaroğlanı sen de. Şamar oğlanısın ya ... Hacıları, hocaların şamar oğlanı değil misin soysuz!.."(s.319)

Mevlana Osman Bey'i ilk gördüğü zaman ondaki ayrıcalığı şu şekilde dile getirir: "Mevlana Celâlettin yiğidin duruşundaki saygıyı da gördü; bu saygının kendisine karşı olduğunu anladı. Kalabalığı filan gördüğü yoktu; sadece merdiven çıkan yaşlı bir insanı görüyor, onu bekliyor, ona saygılı davranıyordu. Üstündeki genç ve dünyalı giyecekler ne kadar genç ve dünyalı olursa olsun, yiğidin delikanlılığında duyan ve düşünen bir ayrıcalık vardı muhakkak, Medreseliye benzeyen yanı burdan geliyor olmalıydı. Bugüne kadar görmediği bir yüzdü bu yiğit. Saraydan geldiğine göre buraları alışkınıydı. Ama gözüne çapmamıştı hiç. Fakat çok iyi tanıdığını da sandı; Bu yüzü beş on kere değil, bin kere görmüşlüğü var idiydi. Burulmuş, üstten iki yana düşmüş bıyık, kara esmer yüzde mavimsiliği belli çakır gözler... yaklaştıkça daha iyi seçti, bu gözlerin kapakları üstten etliceydi, gözler çekikçe; alın erkeğin en iyisi.

,Belh'ten, Buhara'dan bir alın daha doğudan bakışlar, belki onun için tanıdık geldi.

Selâm verdi yanına gelince yiğidin. Delikanlı hafifçe eğilip yana çekilmiş, ihtiyara yol vermişti. Selâmını duyunca o ana kadar duyduğu saygının birkaç misli fazlasıyla eğildi; ihtiyarın ellerine eğildi; tutup öptü. Mevlâna, ellerine eğilen bu heybeti hemen fark etti. Ellerini öpen dudaklar sert, sıcak, içtendi; ellerini tutan eller, tuttuğu zaman gönülden, bırakmayacakmış gibi, erkek bir dostluk dolusunda tutuyordu. Bu ellerdeki sağlam gücü de fark etti Mevlâna. Öyle geldi ki bu eller, yeni bir zamanın sıcağındaydı; elleri öpen dudaklara, zaman perdesini aralayarak uzanmıştı. Gözlerine baktı yiğidin; çakırlaşmış bir süt duruluğunda; içinde yaşadıkları zamanı göremedi. Mevlâna vecde doğru uçtu. Dünyadan sıyrılıyordu. Yiğidin gözlerindeydi aradığı zaman, açıkça gördü. Altmış şu kadar yıldır beklediği, anlattığı, inleyip hıçkırdığı zamandır bu... " (s.90-91)

" Osman gülümsedi, saygıda kusursuz, sevgide ölçülü, dostluğu ne az ne çok bir gülümseme... Kara Osman da derler. Ertuğrul oğluyum. Kayı Boyundan. " (s.92)

Babası Ertuğrul Bey'in dönemini durgun havaya benzetiyor. Ancak durgun havaların, fırtınalara gebe olduğunu düşünüyor. Gerçekten de Ertuğrul oğlu Osman Bey devri de fırtına gibi geliyor.

Şeyh Edebali'nin tekkesinde kendine bağlı adamlarla yapılan toplantıda Osman Bey'in Anadolu'da Türk birliğini kurma çalışmalarına destek olma kararına varılmıştır. Ayrıca Şeyh Edebali'nin gördüğü cihangirlik rüyası her tarafta anlatılacak, geleceğin büyük devletinin sağlam temeller üzerinde yükselmesine yardımcı olması sağlanacaktır. Kızı Mal Hatun'la Osman Bey'in evlenmelerinin uygun görülmesi Osman Bey'e duyulan güvenin işaretidir.

Osman Bey, milli birlik ve beraberlik ülküsüne, kızıl elma idealine sahip olmasıyla, vatanperverliğiyle, idealistliğiyle, yaratıcı zihniyetiyle, sabır ve

disiplin anlayışıyla, iyi kalpliliğiyle, gurura yer vermemesiyle, dindarlığıyla hoşgörüsüyle gençlere model olabilecek ideal bir kahramandır.

Rahman:"Ben Buharalıyım, Buharalıydım şimdiye dek."(s.21) "Pek az konuşan Rahman, hemen ilgilendi,.Ot sıyırtılarından bile huysuzlanıp kulaklarını dikmiş, soylu bir atın gözlerini andırdı gözleri..."(s.75)

"... Sakalsız, karası parlak bir kaytan bıyık, kırlangıç kanadı karasında bitişik kaşlar... Çok genç alın, sivri börkten iki yana alna doğru taşmış gençliğin en karasında ele avuca sığmaz saçlar..." (s.17) Çocukluğunda kendilerini terk etmiş olan babası kılıççı Salur Usta'yı aramak ve Moğolların baskısından kurtulmak için Anadolu'ya gelmek üzere yola çıkar. Kumral Dede'yle yol arkadaşlığı yapar. Osman Bey'in hayatını kurtardığı için onun en has adamlarından olur. Cesur, atak, tuttuğunu koparan, gözü kara bir yiğittir. Baba mesleği olan kılıççılıkta da ehildir. Kılıcın iyisinden anlar. Bir gece tesadüfen gördüğü Tekfur'un kızı Aryette'ya aşık olur.

Çatı'da Kırk yaşlarına gelmiştir. Osman Bey tarafından Karacahisar'a sübaşı tayin edilir. Ancak sübaşılığa bir türlü alışamaz kendini tutsak gibi hisseder: "Sübaşı olunca anladım babamın neden kaçtığını; benim işim değil sübaşılık,Osman Bey, beni niye seçti bilmem. Pazar yerini dolaşmak bana göre değil. Çerçi sanıyorum kendimi; Karacahisar'ın sokakları, kaldırımları, evleri, kimi yerde üstüme yıkılıyor kimi yerde ayağıma dolanıyor; yolları düzene sokmak evleri onartmak benim işim değil, dülger miyim yoksa yolcumuyum ben, ayıramıyorum kendimi. Pazar gavur alışmış Dede, malı karışık satıyor, noksan satıyor; Türkmen'i ahmak buluyor. Osman Bey, gavurcukların üstüne fazla varılmaya, söz ile, gülüş ile yola getirile buyurur, Türkmen dersen cıdıllı... Gel gelelim gavurcuklara da hak vermezlik edemezsin aç herifler, aç bırakılmışlar şimdiyece, malına sahip çıkamamış, Tekfur'a çalışmış; şimdi malına sahip olmuş, Osman Bey'in sayesinde yumuşak yüzü de görünce Tekfur'un kendine ettiğini Türkmen'e etmeye kalkıyor..." diye rahatsızlığını dile getirir.

Kara Mürsel, Rahman'ın erenlere bağlı bir yiğit olmasına şaşırır: "Yok... değil... öyle göründüysem... hani ben hep Samsa Çavuşun yanında yetiştim. Bizim oralar tekmil gavur içidir. İnegöl yakınlarındaydık, Ertuğrul Bey daha sağa kayın demiş Mudurnu yörelerine çekildik, yani daha Tekfur içi, daha din diyanetten öte. Oralarda bileğine güvenen, yüreğine yiğitlenen diri kalır bilirsin. Buraya, Osman Beyin yanına gelince gördüm ki sizler de bu dediğim cinstensiniz, alpsınız. Seni en yakın gördüm kendime; bileğine de yüreğine de üstün gördüm, dediydim ya, öyle işte... alp damın, yiğit adamın hani... Kumral Dedeyi gördüm, Kumral Dedeye inandım gözünü seveyim yanlış anlama beni, gel gelelim senin gibi bir alpın, erenlerin her yaptığına her söylediğine gönlünü bağlamasını aklım almaz gibi oldu da..." (s.235)

Rahman, erenlere olan bağlılığını alplığına su verdikleri şeklinde izah eder. "Bilmiyorum" dedi; "Bildiğim... o gönül bağlanması dediğin şey var ya o gönül bağlanması dediğin; benim, yiğitsem yiğitliğimi veren şey o, alpsam aplığımı veren... Kumral Dedenin erenliği benim alplığıma su veriyor... Babam?.." (s.235)

Dudakları kenetleniverdi Rahmanın; açılıp açılmamakta hayli zorlandı, uçuklama beyazında zorlandı bir an. Mürsel Rahmanın artık konuşmayacağını sandı. O anda da Rahman konuştu: "Babamı pek bilen yoktur Mürsel" dedi; yine de zorlanarak: "Eyisinden Kumral Dede bilir, Bileyici Baba bilir... Kötüsünden Dalaman iti bilirdi. Babam... kılıççıydı Mürsel... Onun gibi kılıç yapan, onun gibi kılıcına su veren dünyaya gelmez bir daha; gelirse noksanı gelir. Babamın kılıcına su verişi neyse ben derim ki erenin, alpın gönlünü dolduruşu da odur. Kumral Dede olmasa alplığım pırtılmış bir içlik gibi üstümde iplik iplik dökülür. Zaten sana ister inan ister inanma dedim. İnanmazken bir kere yiğitsin, inanırsan on kere yiğitsin sözün kısası... Bunu demek istiyordum işte." (235)

"Neyin yok ki oğul? Bir kere hapis sanmaktasın kendini... Sübaşılıkta hapislik seninkisi de. Ama serin ol, yüreğin serinlensin kurtulmaklığın yakın." (s.239)

Kumral Dede Rahmana doğru güldü: "Kimi el bu Mürselin eli gibidir Rahman oğul, he mi?" dedi; "Tuttu mu tutar sonunaca, bırakmaz... alır, verir; sever, sayar. Kimi el şu yanımda gelen aşığın eli gibidir; bağırsaktan olma tellere vurdu mu yerden göğe gökten yere ses verir; sever, sayar, o da alır verir. Kimi el de Dalamanın elleri gibidir ne yapsan faydasız; ne sevmeği bilir, ne saymağı; vermez, alır; yapmaz, yıkar. Sübaşı ne yapsın buna. Oğul el dediğin göğe açılmalıdır; göğe açılan ellere çamur bulaşmaz. Olan olmuş geçen geçmiş üstünde durmayasınız..." (s.239)

Kumral Dede Ocağında bir gece tesadüfen gördüğü Atros Tekfurunun kızı Aryetta'ya aşıktır. Atros hisarı Aryetta'nın yardımıyla alındıktan sonra Aryetta'yla evlenir. Kumral Dede'den Osman Bey'e sübaşılıktan ayrılmak istediğini söylemesini ister. Sübaşılıktan ayrıldıktan sonra inzivaya çekilir. Kumral Dede Ocağında kılıç ustalığı yapmaya başlar. Rahman, zor günlerin adamıdır. Osman Bey'in kendisine ihtiyaç duyduğu an yanında yer alır. İnegöl Tekfurunu öldürüp başını Osman Bey'e getirir, kendisi de yaralıdır, şehit düşer.

Rahman Bey kalıcı dostluklar kurmasıyla, yiğitliğiyle, zor günlerin adamı olmasıyla gençlere örnek olacaktır.

Akça Koca: Ertuğrul Bey'in beylerinden. Kilit romanındaki Sav Tekin Bey'in misyonuna sahip, Osman Bey'i ve Beyliğin bütün çocuklarını yetiştiren, onlara at binmeyi ,kılıç kullanmayı, yiğitliği öğreten kişi.

Köse Mihal: Harmankaya Tekfuru. Osman Bey'le yaşıt. Osman Bey'le çocukluktan beri arkadaş. Aralarında güçlü bir gönül bağı var. Annesi Peçenek. Osman Bey'i ortadan kaldırmak isteyen Tekfurlara karşı Osman Bey'in yanında yer alıyor. Osman Bey, "Benden iyi ata biner, kılıcına karşı durmam zor bir yiğittir" (s.275) diye tanımlıyor. Müslüman. Rüyasında Peygamberimizi görüyor ve bundan çok etkileniyor.

Osman Bey'in dostu olan, dostluklarına bağlı, Müslüman olduktan sonra Anadolu'da Müslüman-Türk birliğinin kurulmasında önemli hizmetleri olan Köse Mihal, yiğitliği ve fedakarlığıyla gençlere model olabilecek bir kahramandır.

Orhan Bey: Osman Bey'in oğlu. Çatı ve Üçler Yediler Kırklar'da görev almıştır. Çatı romanının başlarında çocukluğu verilir. Ata binmekte, kılıç kullanmakta yeteneklidir. Büyümüş de küçülmüş halleri var. Annesi Mal Hatun'un ölümünden sonra babası beyliği ona devreder.

" Dursun Fakih Orhana baktı. Mavinin en durusunda gözleri vardı, kırpış kırpış. Tayı hatırladı hemen Dursun Fakih, ardından da gebe beygiri. Orhan'ın gözlerinde, iki at yer değiştirdi. (s.9)

Akça Kocanın yanında oturan Osman Beyin oğlu Orhan, çocukluktan kurtulmamış bir evecenlikte iki diz üstünde doğrulup sesin geldiği yere doğru baktı. (s.12)

Sarısı buğdaya vurmuş gün ışıklarının yoğurduğu bir yüz, Orhan'ın yüzü, mavisi tertemiz bir bakışta, nedense güldü... gülüş hemen maviye, sarıya, gün ışığına, buğdaya döndü ve o durumda sonunaca durdu. (s.138)

Sarısı buğdaya vurmuş gün ışığı yüzde ilk yumuşak tüylere Akça Koca da fark ettiğinde, Orhan'a karşı sıradan bir talebe gibi davranmamak gerektiğine karar verdi. Orhan'ın gözlerindeki maviş bakışlar belli belirsiz çakırlaşmıştı; sesi dün ki gibi değildi... gece gündüze dönerken sanki buz kesmiş, ılık bir suyu dondurmuştu...Orhan büyüyordu. Herhalde Beyliğe adım atıyordu."

Akça Koca o gün: "Bir hafta izin sana Osmanın oğlu" dedi. "Bir hafta sonra Rahmanla döğüştüreceğim seni. Rahmanı bulamazsam Mürselle. İkisinin de ne kıratta olduğunu bilirsin, he mi?"

Orhan, elinin tersiyle alnındaki teri sildi. "Nasıl istersen Akça Koca Emmi" dedi; "Sevindim." (139)

Orhan: "Hemi de Kumral Dedemiz haberliyse Osman Beyimiz de haberlidir Akça Koca emmi?" diyerek Akça Kocaya baktı. Gözleri çocukluğa çoktan doymuş, yeniyetmeliği epeydir hazmetmiş delikanlılığın eşiğinde bir garip karışımla kaynamaktaydı; üst dudağında sarı tüyler esmerinden

islenmişti; ses gırtlağın yukarısında boğulup tırtıllı çıkıyordu. Akça Koca, Orhan'ın sanki: "İşte benim haberim oldu ya, yetmiyor mu?" demek istediğini sezdi; sesi, yanlış duyup duymadığından bile şüphe etti. Bir çala Ertuğrul Bey yoldaşının sesini duyduğunu sanmıştı. Yine de Orhan'ın konuştuğuna inanamıyordu. İçinden: "Bu Kayı soyu tekin değil" diye geçirdi; "En küçüğü dört yüz dirhem; şuna bak hele... dün doğdu bugün ne demekte?" (s.255)

Orhan'ın sözü hem çocukça hem iri yarıydı: "Azın başındakine bakılır; ya çok görülür ya eyice az görülür!"

Atros Hisarının alınması için Orhan en mantıklı yolu söyler ancak Akça Koca çocuk diye önemsemez. "Erken davranıldı; beklemedik... Orhan Beyin dediği yapılıp doğrudan asma köprü tutulsa, kapı alınsaydı iş yine biterdi ya Akça Koca çocuktur diye kulak asmadı bir yol; olan oldu bir kere üstünde durmak işe yaramaz..." (s.281)

...Akça Kocanın şevklenişi duyuldu: "Hahay!.. Aslana bak sen Mürsel'in üstüne nasıl vardı Rahmanı nasıl göğüsledi heyyy bre Orhan helâl olsun, bu kadar!" (300)

Üçler Yediler Kırklar'da Sultan Orhan Bey şöyle anlatılmıştır: "Orhan Bey; Sultanlığın yükünü sırtlamak kendisine düşüyordu. Beş on yıl önce böyle bir durum olsaydı oturup kimse ile karşı karşıya, uzun uzun değil kısasından bile konuşmazdı, kardeşini aklına getirmezdi. Konuşurken bir ara bunu düşünmüştü." ; "Sesinin benzeri gözleri gün vurmuş bal süzümünde, Orhan Beyin yıllar öncesinden kalma değişmemiş maviş gözlerinde durdu bir süre." (35)

"...On şu kadar yıl çocuk doğurmayan bir kadını, hemi de Osman Bey bir torun beklerken baş tâcı edip üstüne gül koklamayan Orhan gibi bir Bey neden bekledi dersiniz?.. Bir göz ışmarıyla kendisine beş on çocuk doğuracak Türkmenden, kefereden bir sürü kadın, kız varken ortalıkta Orhan Bey neden on şu kadar yıl Nilüfer Hatunun gözlerinin içine baktı acep diye düşündünüz

mü?.. Aşktı bu aşk... huzur, dünyalık, hayatta ne varsa her bir şey bunun içindeydi." (s.141-142)

Sülemiş Orhan Bey'e Kumral Dede'nin öldüğünü haber verdiğinde Orhan Bey metanetle karşılar, Kumral Dede'nin şanına yakışır bir cenaze töreni yapılmasını buyurur. Onun bu soğukkanlılığı " "Anlattıkça dünyaya kısıldı gözleri; dünyayı kıskaca aldı. O zaman sahibi ölen atların yeni sahibini görmekte olduğumu anladım. Kumral Dededen değişikti; Rahman Ağanın kılıcını kapmış, Kumral Dedenin kuşağını başına dolamıştı Orhan Bey." (s.152)

"Orhan Bey daha gençken böyleydi işte; çekindiren bir senli benlilikle adamı sarar sarmalar ne yöne sürükleyecek ise çeker götürürdü. İstemesiniz bile, buyruk verilmediğini bildiğiniz halde, götürmek istediği yöne doğru uçardınız." (s.153)

Orhan Bey, Adil bir hükümdar, iktidar hırsı yok, Beyliği mecbur olduğu için kabul ediyor. Ülkeyi kardeşiyle birlikte yönetmek istiyor ancak Alaettin Bey bunu kabul etmiyor. O, Nilüfer Hatun'la Osman oğlu Orhan olarak sade bir hayat yaşamayı arzuluyor. Ancak ülkenin şartları buna müsaade etmiyor.

"Orhan Beyimizin kapısının yoksula da işçiye de ardına kadar açık olduğunu bilmeyen mi var?.. Orhan Beyimizin çocuğu bile karşısına alıp dinlediğini bilmez misin?" (s.240)

"Orhan Beyin gönlü kırıldı mı, bu yaşta bile maviş bakan gözleri kırpışırdı, saklanırdı; sağa sola bakmaz, kendine kapanırdı. Cendereli Halil, Orhan Beyin böyle hallerinin, en çok savaşsız günlerde Orhan Beyi sıkça yorduğunu bilirdi." (s.246)

Alaettin Bey:Çatı'da çocukluğundan bahsedilir. Üçler Kırklar Yediler'de görev almıştır. Orhan Bey Alaettin Bey'i şöyle tanımlar: "Babam hayattayken benim düşüncem düşünce olarak kalır karındaşım Alaeddin de var. Üstelik benden akıllıdır, benden çok okumuştur. Beylik onun hakkıdır bana soran olursa; hem..." (s.154)

Alaettin Bey, "Her zaman yumuşak konuşurdu. Sesi, bir gece vakti utanırcasına açılan; görünmeden usul usul kabarıveren pamuk pıtraklarını andırırdı, sanki bu dünyanın sesi değildi." (s.35)

"Alâeddin Bey düşünmeden, gözlerinde tek bir gölge bile yoktu, kırışmamış, kırılmamıştı. Gün vurmuş bal süzmesinde, Mal Hatun anasının sevecen, esirgeyen güven verici bir yürek sıcaklığında bakıyordu." (s.40)

Alaettin Bey devlet yönetmek üzere yetiştirilmemiş, manevi yönü çok kuvvetli, "Ben insanlara buyuramam, ben insanlara yol bile gösteremem. Benim meşrebimde Türkmenle Türkmen olmayanın ayrıcalığı yotur, kimin çizdiği bilinmeyen sınırların o yanı, bu yanı yoktur; Tanrı'yı biliyorsa yani Tanrıyı bilen herkese insan derim ben... Sultan sadece kendinden olan insanı insan bilmelidir, hak onun demelidir, yoksa kurtlar yer sürüsünü. Ben kurtları da haklı bulacak kadar zayıfım. "(s36)

"Sana ayak bağı olurum. Tekkenin dışında düşünmedim ben; Kitapların dışındaki dünyayı bilmem, merak da etmedim. Bu dünyayı öğrenmek için zaman gerek, bu zamanı senin yanında geçirmem ise işlerin tökezleyerek yürümesinden başka bir işe yaramaz. Çekilip bir köşeye düşüneyim. Bir gün bana ihtiyacın olursa çağırırsın, hazırsam koşar gelirim. "(s37)

Babası öldüğü zaman Bey olmak istemeyen Orhan Bey, Beyliği kardeşi Alaettin Bey'e teklif eder. Alaettin Bey, bir ilim adamı olduğu için o da beyliği istemez bu işin ağabeyinin sorumluluğunda olması gerektiğini belirtir. Orhan Bey bir devleti yönetmenin ağır sorumluluğunu iki kardeşin sırt sırta vererek paylaşmasını ister. Fakat Alaettin Bey bunu da kabul etmez. Bunun üzerine Orhan Bey, "Yük benim sırtıma kaldı."(s37) der. Sade bir hayatı özleyen Orhan Bey, iktidarı "kuru bir sultanlık" (s.38) olarak niteler. Kendisine güvence olması için kardeşi Alaettin Bey'in Bursa'da kalmasını ister: "Bursa'da kalırsan güvencim olursun yine de. Babamızdan kalan atlarla koyun sürülerini de al."; der, Alaettin Bey, bunun üzerine "Miras bölüşmesi midir bu?"diye sorar. "Say ki miras bölüşmesidir. Kabul etmek istemediğin Sultanlık bende kaldı."diyen

Orhan Bey'e: babalarından kalan malların da ülkenin refahı için kullanılması gerektiğini söyler: "Sultanlık ülke demektir, ülke ise senin hakkındır. Ülkeyi yönetecek kişi, iş başarmak için lüzumlu nesnelere gerek duyar, kitabın yazdığı budur. Savaşa gidene at gerekir; sultansın, şölenler vermen şarttır, şölene koyun gerekir. Babamız, bunları bu gerekler için bıraktı, ne sen Osman oğlu Orhan olarak ne de ben Osman oğlu Alaettin olarak bunlara sahiplenemeyiz. Ülkenin mallarıdır, dolayısıyla da Sultanın mallarıdır."(s38)

"Yoksa sen evliya olmak niyetinde misin? Neyle yaşayacaksın ne yeyip ne içeceksin? Osman Bey oğlusun, Sultan kardeşisin, dervişliğe mi soyunma niyetindesin."(s38)

"Sofuluk tasladım, dedi. Sofuluk taslar göründüm. Bencillik kuyusuna düştüm, haklısın ağabey."(s. 39)

Orhan Bey'le kardeşi Alaettin Bey arasında geçen bu konuşma gençlere pek çok mesaj vermektedir. İşi ehline vermek gerektiği, bir insanın bir göreve talip olması yerine liyakatına göre o göreve çağrılması gerektiği fikri verilmektedir. Orhan Bey sultanlık talebinde bulunmamıştır. Ancak bu göreve en uygun kişi o olduğu için, bu görev için yetiştirildiğinden dolayı Sultanlığı kabul etmiştir.

Alaettin Bey, bilge kişiliği, mütevazılığıyla, Orhan Bey adaletli yönetimi, yiğitliği, cesareti, mertliğiyle gençlerin kendilerini özdeşleştirebileceği kahramanlardır.

Süleyman Bey: Üçler Yediler Kırklar'da görev almıştır. Orhan Beyin oğlu Süleyman Bey on beş yaşlarında bir delikanlı. "Süleyman Bey, Sultan Orhan'dan buyruk almasaydı Urumeli'ne geçilmeyecek miydi?.. Benim duyduğum... Süleyman Bey, şu Temaşalıkta oturur, gözlerini urumeli kıyılarına diker, düşünürmüş hep..." (s.139)

"...Süleyman Bey yiğit bir Bey oğlu; bütün yiğitler gibi de gönlü su misali akar yaratılışta... bir de... nasıl denir, bütün yiğitlerden, bütün Bey oğullarından

bir farkı var. Gözlerine baktıysan Fazıl sen de görmüşsündür... Süleyman Beyin gözlerinde hep bir yalnız ceylan yavrusu gezinir, Bey oğullarında yadırganacak mahzun gözleri var, he mi;" (s.140); "Süleyman Bey de Nilüfer Hatunla Orhan Beyin oğlu..." (s.141); "Süleyman Bey Mevlevî'nin insanı insana bağlayan aşkını Urumeli'nde denemek niyetinde..." (s.142)

Genç yaşta kırk atlısıyla Rumeli'ne akınlar düzenleyen bir yiğit. Dervişane bir yanı var. Gençliği, dinamizmi, yiğitliği gençlerin kendilerine model olarak seçmesine neden olacaktır.

Kara Mürsel: Çatı ve Üçler Yediler Kırklar romanlarında görev almıştır.Çatı'da Rahman Bey'in en yakın arkadaşıdır. Rahman Bey'i kendine örnek almıştır. Tuttuğunu koparan bir yiğittir. Üçler yediler Kırklar da yaptıkları şöyle anlatılır. "Kara Mürsel Rahmanın ölümünden sonra Konağa bir süre uğramamıştı; hisardan hisara akıyordu, kırk yiğidi ardında, kırk yiğidin kırk burma bıyığı; kılıçları, kılıçları, kılıçları... bir ay, iki ay, üç ay Kara Mürselle kırk yiğidi çevrede düşürmedik hisar bırakmadı. Ne dur dinliyordu ne durak; vuruyor, alıyor, kaçıyordu... haber salıyordu: "Filân hisar Osman Beyimindir artık, gereği yapıla..." ...Kara Mürsel, kırk burma bıyığı kırk kılıcı ile bir başka hisara yükleniyordu, yoluna çıkan pişmandı, yoluna çıkmak kimsenin işine gelmiyordu. Bir ay, iki ay, üç ay daha... daha, daha, daha!" (s.184)

"Kara Mürsel Beyimiz de aziz babam" diyerek ekledi Süleyman Bey; "Kara Mürsel Bey de büyük iş yaptı. Marmara'nın İznik sırtlarına bakan sol yan kıyısı da Kara Mürsel'in sayesinde bize katıldı, bilirsin."

"Yaramaz bir çocukgülüşünde beğenerek: "Pek öfkeli akınlarmış Mürselin akınları öyle mi?" diye sordu Orhan Bey; "Kasırga misali bir inip bir kalkmış koca Türkmen, inip kalktığı ilde Bizans'tan iz kalmamış derler. Bizansta kadınlar ağlayan çocuklarını, şimdi seni Kara Mürsele veririm ha, der korkuturlarmış... doğru mudur oğul?" (s.252)

Kara Mürsel'in yiğitliği, cesareti, gayreti, gençlerin hoşuna giden erdemlerdir. Bu bakımdan kendileriyle özdeşleştirmek isteyeceklerdir.

Akça Koca: Savaşmayı seven yürekli bir komutandır. Biraz deli dolu Ertuğrul Bey'in arkadaşlarından. Kayı boyunun çocuklarına at binmeyi kılıç kullanmayı öğretir. Konak romanında Osman Bey'i yetiştirir. Çatı'da ise Orhan Bey'i. Orhan Bey'in hocası, ona at binmesini, kılıç kullanmasını öğretiyor. Orhan Bey'i çok seviyor. Onun çocuk yaşta Rahman Bey ve Mürsel Bey'le yarışacak kadar yetenekli olduğunu düşünüyor. Yarı şaka yarı ciddi iğneleyici konuşmaktan hoşlanıyor. Kilise ezan okuyan Dursun Fakih'in "Yeter müslümanlaştırdığın gavurun çanını, cemaat bekler heyy, Osman Bey bekler."(s.7)

"Dursun Fakih, Akça Koca'nın şimdiki takaza karışık sesinin öfkeye döneceğini biliyordu. Ertuğrul Bey'in ölümünden sonra olura olmaza öfkeleniyordu; hele ezana yakın, hele namaz vakitlerinde..."(s.7)

Cesareti, yiğitliği, sözünü hiçbir şeyden esirgememesi ile gençlere örnek olacaktır.

Sultan Murat: Bu Atlı Geçide Gider romanında görev almıştır. Ömrünü Anadolu'daki Türk birliğini sağlamlaştırmaya adamıştır. Bütün hesaplarını sonsuza kadar yaşayacak bir devletin nizamını oluşturma üstüne yapmıştır. Yalnız fetihlerle değil toplumun sosyal hayatını düzenleyen her şeyle ilgilenmiştir.

"Ertuğrul da, Osman da, Orhan da Bey idi; öyleyse Sultan Murat Han da Bey olmalıdır; Bey denilmelidir. Böyle denilmesini sevdiği için İne Bey, "Murat Han" demez, Sultan da demez."(s124) İnsanları yücelten unvanları değildir. İnsanları yücelten, iyi ahlâkları, şahsiyetleridir. Sultan Murat da bunlara sahip mütevazı bir padişahtır.

Yakup Bey babası Sultan Murat'ın sultanlığının dışında bir başka yönünü tespit eder: "Derviş hep o derviş babası! Fırsat bulur bulmaz, eğreti giyinmiş gibi üzerinden çıkarıp attığı Beyliğini, Sultanlığını, biri alıp giyinse de dervişliğini bıraksa çocuklar gibi sevinecek olan babası." (s.278)

Sultan Murat, Aynı soydan gelenler arasındaki savaşı doğru bulmaz, kardeş kanı akıtarak savaşla devletin kurulmayacağını, milletin birbirine yapışmayacağı düşüncesindedir. Anadolu'daki Türk birliğini güzellikle, adaletle sağlamak gerektiğine inanır. Bunu da şöyle izah eder: "Dini bir, soyu bir, dili bir bütüne sevmek şerbeti varken nefret zehirini sunana Bey denilmez. Böylelerinin eline dört uyuz keçi bile vermek haramdır." (s.276)

Oğlu Yakup Bey'in başına bir iş gelmesinden endişe duymaktadır. O, iki oğlunun birlikte daha kuvvetli olacaklarını düşünür: "Sizin; Bayezıt'la senin sırt sırta vermenizi ne kadar istemekteyim oğul... Biriniz sağlam bir dizgin, biriniz yerinde duramayan bir tay... Sanki ben, kendim bir düşte gibi ikiye ayrılmışım."(s.276) Bütün çabası, kalıcı bir devlet kurmak, millî birlik ve beraberliği en yumuşak şekliyle sağlamak için.

"Biz dünyanın derdinde değiliz. Bize eyilikle gelen eyilik bulur, kötülükle gelen de..." (s.284)

Kaçan bir çingene çocuğun bile hayatı düşünüyor. Ecevit'in bulunamayışı Sultan Murat'ı endişelendirir. "Başına bir iş gelip telef olduysa günahını kim yüklenecek çocuğun hiç mi düşünmezler? Beni düşünmezler mi bunlar İne Bey? Sağ olsun da kaçarsa kaçsın diyeceğim geliyor. Hiç mi iyi haberin yok?"(s.127) Onun bu davranışı,

"Kenar-ı Dicle'de bir kurt aşırsa bir koyunu

Gelir de adl-i İlâhi sorar Ömer'den onu"

mısralarında geçen Hz. Ömer'in sorumluluğunu hatırlatıyor. Yüksek bir sorumluluk şuuruna sahip.

Dindar bir insan, "Sultan Murat'ın sabah duaları hayli uzun sürer."(s.124); "Murat bey seccadesindeydi, namazda." (s.299); "Murat Bey, secdeden secdeye varıyordu." (s.300); "Murat Bey namazı bitirmişti. Nur Sûresini okumaya başladı." (s.300); "Murat Bey, ayağa kalkmıştı. Kur'an-ı

Kerim'i aldı. Öptü, başına koydu. Saygılı duruşunu bozmadan geri döndü..." (s.194)

Dervişane bir yanının olmasına rağmen başarılı bir komutan, usta bir asker ; onun zamanında bir çok yer alınmıştır. Allah'tan şehit olmayı dileyen Murat Bey Kosova'da şehit düşer.

Sultan Murat, yiğitliği, aklını kullanma becerisi, mütevazı kişiliği, yüksek sorumluluk şuuruyla gençlerin kendileriyle özdeşleştirmek isteyeceği bir kahramandır.

Bayezıt Bey: Bu Atlı Geçide Gider, Geçitteki Ülke ve Darağacı romanlarında görev almıştır. Bu Atlı Geçide Gider'de çocukluğu, ergenliği ve gençliği verilir.

Çocukluğunda Bayezıt da Alparslan gibi adam ufağı bir çocuktur. Ne konuşmaları ne de davranışları bir çocuğunkine benzemiyor. Büyük büyük laflar ediyor. Yetişkin bir adam gibi bir davranıyor. Atının terini almak isteyen İne Bey'e "Sen Beysin, atımın terini almak sana düşmez."(s.41) diye karşı çıkar. Sultanca bir edaya sahiptir.

Daha çocukken bile, gözünün daldan budaktan sakınmadığını şu konuşmasından anlıyoruz:"Gözleri kurnazlığını hiç saklayamadı Bayezıt Bey'in: Daha iyi dedi sesi koşarak , kuzu gibi atlara binmek er kişinin kârı mıdır? İne Bey'in çırağı isem sakar atlara binmeliyim. Murat Han'ın oğluysam on kere sakar atlara binmeliyim. Ben Bayezıt Beysem, hani Bayezıt Bey olacaksam eğer, on kere bin sakar atlar gerektir bana."(s.41)

Geçide doğru son sürat at süren Bayezıt Bey'i gören Kara Mustafa "Çocuk buraların alışkını olmalı, pek bilmediği yere at sürmez herhal" deyince Somuncu Baba " Sürer o, bilmediği yerlere de sürer atını. Hele bilmediği yere, hele de yeni denenmiş tayları sürer!" O çocuk da böyle zorluyor yolunu. Çocuk mocuk ama büyüklerden beter zorluyor." (s.33)

Bayezıt'ın fizikî özelliklerinden değişik yerlerde birbirine benzeyen tanımlamalarla kısaca bahsedilir: "Bayezıt Bey'in yüzü, biri hafifçe şehla kartalımsı gözleri, sağ yanağını bir avuç su içiminde ferahlatan çukur çizgisi, hepsi bir arada o denli bir çocukçalığı alıp bürümüşlerdi ki İne bey bu pürüzsüz içtenliğin her yanını sardığını fark etti." (s.41)

"Hafif şehla bakan gözü, çocuk kurnazlığını saklamıyordu. Yüzüne istediği kadar Beyini düşünen bir Han edası vermek istese de o bir gözü, yarı şehla olan, çocuk kurnazlığında saklanmaya çalışıyordu, beceremiyordu." (s.41)

Demirci Boran Usta'nın yaptığı topları gören Bayezıt Bey, "Savaş dediğin düşmanla göğüs göğüse yapılandır. Aklına, gücüne, bir de çerisinin bileğine güvenmeyen savaşa girmez. Osmanoğulları karı savaşı yapmadı şimdiyece." (s.56) diyerek Boran Usta'yı kızdırır. Ama aynı zamanda kendine olan güvenini de ortaya koyar.

Çocukluğunda en çocuk olduğu anı, İne Bey'in ölmek üzere olan yılana su vererek canlandırdığı andır: Yılanı öldürmek isteyen Bayezıt'ı engelleyen İne bey, "Dara düşmüş yılanın başını ezmek marifet değil" der. Yılanın ölmekten kurtulup minnetle İne bey'in ayaklarına sürünüp gitmesinden sonra: "O vakit tutamadı yüreğini Bayezıt Bey artık. Nasıl attıysa kendini yolun kıyısındaki otlara, orada uğundu kaldı. Murat Han'ın oğlu, Bayezıt Bey olarak değil, Sultan Murat Hanın oğlu Bayezıt Beyliğini unutup karabudundan gelme sıradan bir çocuk boşanışında yaşın yaşın ağladı." (s.63)

Babası Sultan Murat'la lalası İne Bey'in konuşmalarından hem Bayezıt'ın hem de Yakup'un kişiliği hakkında bilgi sahibi oluyoruz: "En deli tayı ver kuzuya çevirsin; Zülfikarı ver, dokuz döndürsün, aklı kurnazlığa da eriyor. Benden iyi eriyor hemi de. Beni düşündürür bu Bayezıtcık. Yakup amcam Alaeddin Bey gibi kılıç kadar kitaba da yatkın, Bayezıt kitaptan kaçıyor İne Bey, kaçıyor, kitaptan."

"Yeni yetmelik çağıdır Beyim, kanı kaynamakta. Yarın ağırlaşır, kitaba da diz çöker."

İnşaallah. Ama aklım kesmiyor. Yakup, Bayezıt'ın küçüğü kitabı irdemiyor. Böyle olmalı Bey dediğin, İne bey, say ki bir terazidir. Bu terazinin bir kefesinde kılıç durur öte kefesinde kitapla kalem. Terazinin ibresi Beyin aklı olmalıdır, ne o yana ne bu yana ağmamalı, şaşmamalıdır. Kılıca ağarsa çok keser, Bey çok; o vakit Yakubuma acırım, o vakit..." (s.126)

Sultan Murat, yerinde duramayan bir taya benzettiği Bayezıt'a, Yıldırım lakabını takıyor.

Bayezıt Bey'in dünya görüşünü şu sözlerinde buluyoruz: " ...Anadolu'da bunca zamandır vuruştuk, Urumeli'nde yıllardır at koşturuyoruz, hangisinde kendimizden az düşmanla savaştık, hangisinde kılıç sayısında, ok sayısında üstündük? Develerin ardına saklanıp karılar gibi mi kazandık bu savaşları yoksa Ulu Tanrıya güvenerek çarpan yüreğimizle bileğimizin gücünden mi güç alarak zafere koştuk? Zafer de, kurtuluş da şu anda sadece imanımızda, sadece cesaretimizdedir. Müslümanız, Türkmeniz, korkaklık bizden uzak durmalıdır, develer bizim cesaretimiz olamaz! Tanrıya güvenmeyen yenilir. Zafer yeneceğine inananlarındır, yenilenler korkaklardır Murat Bey!" (s.291)

Babasının şehit düşmesinden sonra Sultan olur. Devlette ikilik çıkmasını önlemek için kardeşi Yakup'u boğdurtur.

Yıldırım Bayezıt: Nizam- alem için kardeşini bile öldürtüyor. Tüm çabası nizam-alem için. "Bayezıt Han, genç,atak, yeni seller misali. Halk arasına içkiye düşkünlüğü dillerde dolaşıyor. Kardeşi Yakup Bey'in ölümünden vicdan azabı duyuyor. Onun hayalinden ve acısından kurtulmak için kendini içkiye verdiği oluyor: "Şarap uyutuyordu; şarap unutturuyordu,şarap Yakup'suz bir düşte dinlendiriyordu ancak. Daha önce de denemişti, şimdi de deniyordu. Daha sonra da deneyecekti. Madem ki yalnızdı, madem ki oğullarına da, karısına da, şuna da buna da Yakup'u anlatamıyordu, hatta Yakup'un boynu boğulmuş ruhuna Yakup'u anlatamıyordu. Öyleyse anlatamadığını ya şarap ya

savaş giderecekti. Kim ne derse desin ; kim ne düşünürse düşünsün umurunda olmayacaktı." (s.315)

"Ali Paşa,nerede ne zaman ne yapacağını ol görüp kestiremediği için de her zaman çekindiği Yıldırım Bayezıt Han'ın kendinden öncekilere benzemeyen bir çok yanlarından biri de hep bir başkasını üzmüş olmak kuşkusu olduğunu hissetmişti. Garip bir şekilde karşısındakinin ne hissettiğini seziyordu. "(s.320)

"Yaşlandıkça şehlalığı ayrı bir yorgunlukla artan Yıldırım Bayezıt Han'ın değişik bakışlı gözlerinden güvenli bir ışık gelip geçti."(s.320)

"Bayezıt Bey güvenle konuşmaktaydı. Ne dersiniz diye sormuyordu; şöyle olacak, böyle olacak, diyordu. Kesindi. Savaşacağı yeri avcundan daha iyi biliyor, savaş düzenini ona göre kuruyordu."(s.321)

Mütevazı bir kişiliği var: "Sen padişahsın. Bey Bey'i özler., Bey Bey'i bilir." "Bre İne Bey biz ne zaman padişahız dedik sana da Doğan'a da Sen benim... Ne ise var git uyu söyletme beni gece vakti." "Gitmem Beyim bilirim çocukken de dönmezdin inadından şimdi hiç olmazsa bari beni de yanına al."(s.325-326)

"Yıldırım Bayezıt Han, tık nefes olacağını sandı bir an Asıl zafer bu idi işte. Ötesini düşünmedi. İndi atından. Eteğine koşup eğilen Doğan'a sımsıkı sarıldı, çekti, kaldırdı, kucakladı."(s.365)

"Bre acıktık dedi. Tez bize de bir çanak getirile. Yeniçeri evlatlarımın yediğinden ola. "(s332)

Yenilgiyi düşünmeyen Anadolu birliğinin bozulmasını en kötü olay olarak değerlendiren, verdiği kararlardan kolay kolay dönmeyen biri. Çok gururlu, Timur'la uzun süre mektuplarla soğuk savaş yaparlar. İpler kopunca Timur'un açtığı çete savaşına düzenli orduyla karşı koydu hayatı boyunca

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Yıldırım Bayezıt, Bursa'da Ulu Cami yaptırılırken mimarbaşının yanındaki bir işçiye tokat attığını görür. İşçi mimarbaşını dava eder, Yıldırım Bayezıt'ı da şahit gösterir. Mahkemeye sarhoş gelen Yıldırım Bayezıt'ın şahitliğini kadı Molla Fenarî kabul etmez. Bayezıt bu hadiseye çok üzülür. Adil bir hükümdar, kadıların rüşvet aldığını duyduğu zaman hepsini yakmaya kalkar.

Yıldırım Bayezıt Han Demirci çocukluğunda demirci Boran Usta'nın döktüğü toplarla savaşmayı karı savaşı olarak niteler. Demirci Boran Usta da eğer karı savaşı yaparsan lanet olsun sana diye Bayezıt'ı lanetler. Bayezıt'ın bir bu sözleri bütün hayatı boyunca unutmaz, bir de kardeşi Yakup'u boğdurtuşunu. Bayezıt sürekli göğüs göğüse mertçe yapılan savaşı yeğlemiştir. Çocukluğunda ağzından çıkan "Ben karı savaşı yapmam" sözü bütün hayatı boyunca onu bağlamış ve sonunu da hazırlamıştır. Bayezıt savaşta hileyi mübah görmediği için Ankara savaşında yenilir. Halbuki Timur, Peygamberimizin "savaş hiledir" sözünü mübah görerek hileyle savaşı kazanır.

Bütün hayatını devletin birliğine adamış Yıldırım Bayezid, Timur'un esiri olduğunda yanında bulunan Firuz Paşa'ya "... Bey için önemli olan birliktir, güçlü bir devlettir. Bizim Osmanlı soyunun eğitiminde birinci ders devletin güçlülüğü, milletin bölünmez birliği üzerine verilir. Bunu bilmeyene bey denmez, bizde. Ortaya çıkarlar, başa geçmek için ayaklanırlar... Çevrelerinde üç beş kendini bilmez genç toplanır... Sonra?..." (s.192) der. Bugün de bizim eğitimimizin en temel hedefi genç kuşaklara devletin güçlülüğü ile vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğünü öğretmektir. Bu fikri benimsetmesi itibarıyla önemli bir eğitim görevini de üstlenmiş oluyor.

Yıldırım Bayezıt, adil, gözü kara, ilkeli, yıldırım gibi atak, haddinden fazla dürüst bir Sultan olarak gençlere bu erdemleri kazandırabilecek nitelikte bir model kahramandır.

Yakup Bey: Sultan Hatun kardeşi Yakup'u şöyle tanımlıyor:" Kuzgunî kuzu derisinden... Hep ucu kıvrık yaptırırdı çizmesini hep kuzgunî kuzu derisinden yaptırırdı, Yakup." (s.279) Duygusal bir insan, Karamanoğlu yüzünden ablası Sultan Hatun'un düştüğü zor duruma üzülür. Dürüst, mert, nizam-ı alem için başına bir iş geleceğini hisseder, ama hiçbir zaman haince fikirler beslemez. Babası onu sağlam bir dizgine benzetir. Yakup Bey'in kitaplara olan yatkınlığı babasının takdirini kazanır: "Yakup amcam Alaeddin Bey gibi kılıç kadar kitaba da yatkın..." (s.276); "Yakup, Bayezıt'ın küçüğü, kitabı irdemiyor. "(s.126) Nizam-alem için, babasının ölümünden sonra boğdurtulur. Yakup Bey'in boğduruluşu romanın en dramatik bölümlerinden biridir. Yakup Bey, ölümüyle gençlerin merhamet duygularını kabartacaktır. O kadar munis, yüreği insan sevgisiyle dolu, devletin birliğine bağlı, hem alim hem yiğit birinin öldürülüşü gençlerin yüreğini yaksa da devlet-i ebed müddet için ellerinden gelen her şeyi yapmaları gerektiği fikrini de vermektedir.

Doğan Bey Bu Atlı Geçide Gider ve Geçitteki Ülke'de görev almıştır. Somuncu Baba, Doğan'ı ilk gördüğü zaman "O at sırtına yakışır, eli kılıç ister, sesi buyurmak için çıkar çıkarsa."(s.17) diye tanımlar. Savaş yetimi bir Türkmen Çocuğudur. Kumral Dede Ocağına yerleştirilir. Çocukluğundan beri atlara özel bir ilgisi vardır. Kumral Dede Ocağında atlarla ilgilenmektedir. Atların dilinden iyi anlıyor.

Doğan, bıyıkları yeni terlemiş, eni boyu, baharda fışkırmış filiz gibi bir delikanlı olmuştur. Hastalanan Alanur adlı bir kızı sayrılar evine getirirken ona aşık olur.

Bir gün tesadüfen karşılaştığı Bayezıt Bey'in dilinin arkasına sülük yapıştığı için huysuzlanan atını iyileştirir. Bayezıt Bey, atlardan iyi anladığı için Doğan'ı yanına almak ister. Çıkartılan bir buyrukla Doğan Bursa'ya gider. Doğan, Alanur'a olan sevdasını, bu sebeple gitmek istemediğini söyleyemez. Giderken Alanur'a haber de veremez.

Doğan Bayezıt Bey'in en yakın arkadaşı olur. Murat Bey, Beylik unvanı verir. Kosova Savaşından sonra Niğbolu Beyi yapılır. Babasının ölümünden sonra Yakup Bey'i çağırma görevi kendisine verildiği için çok üzülür.

Doğan Bey'in Geçitteki Ülke romanında fizikî özellikleri şu şekilde verilir: "Esmer bir karanlıkta, bir kaş göz belirtisi bir yağız yakışıklılık, bir utanmış gülüş, saygılı bir yakın ses..."(s. 23) ; Hasta bakıcı dervişler, "Doğan Bey'in kara yağız taş yüzüne, kara yağız taş yüzünde kesilip kırılması imkansız katılıkla daha bir heybetlenmiş pala bıyığına..."(s.49) bakarak geri çekildiler.

Alanur'un hasta olduğunu öğrenen Doğan Bey,'in ruh hali ise şöyle anlatılır:" Doğan Bey'in kara yağız yüzü boz bulanıktı ; burulmuş pala bıyığı titriyordu; elleri şaşırıyordu, yerleştiremiyordu bir yere. Elleri hiç bir zaman bu kadar ağır, böylesine işe yaramaz, fazladan bir on parmak olmamıştı hiç, apaçık belliydi, görünüyordu..." (sayfa 37)

Niğbolu kalesinde adil davranışlarıyla herkesin sevgisini ve saygısını kazanır. Kuşatma esnasında kale içindeki gayrimüslim teba kendilerini bırakmasını istemez. Büyük bir fedakarlıkla, insanüstü bir gayretle Yıldırım Bayezıt Han gelene dek Niğbolu Kalesini korur. Doğan Bey, cesur, atak, fedakar bir yiğittir. Bu özellikleri gençlerin onunla kendilerini özdeşleştirmeleri için yetecektir.

Çandarlı Ali Paşa: Akıllı, bilgili, siyasî, dindar, bir devlet adamında olması gereken liyakata sahip. Onun bu vasıflarını, Kosova savaşı öncesi yapılan toplantıda Sarıca Paşa'nın develeri ürkütüp düşman üstüne salma fikrine sert ve kırıcı bir üslupla karşı çıkan Bayezıt Bey'in konuşmasından sonra doğan gerginliği gidermek için yaptığı konuşmadan anlıyoruz: "Bizim yolumuzu kitabımız çizmiştir ulu Hanım, kitabımız Kur'ân-ı Kerim'dir... Kitabımız ışığımızdır. Dünümüzü aydınlatır, bugünümüzü aydınlatır ve hem de yarınımızın aydınlığıdır."

İne Bey: Bu Atlı Geçide Gider, Geçitteki Ülke ve Darağacı romanlarında görev almıştır. Şehzade Bayezıt'ın lalasıdır. "Saygıda kusursuz yaklaştı. Yirmi,

yirmi beş yaşlarında bir yiğit ses, alçalmadan etek öptü neredeyse." (s.40) Yiğit, mert, iyi bir binici, iyi bir asker. Bayezıt Bey'i iyi yetiştiriyor. Murat Bey, İne Bey'i şöyle anlatır. "Sen attan, kılıçtan, savaştan anlarsın; Hemi de en eyisinden. Bir Beyin yanında senin gibilerin çokluğu o Beyin yenilmezliğidir. Çok eyi biliriz." (s.126)

Kara Mustafa: Bu Atlı Geçide Gider romanında görev almış bir kahramandır. Kimsesiz, devşirme ve yetim çocukları kalacakları yerlere yerleştirmekle ve onları denetlemekle görevli bir memurdur. Devlete ve padişaha derinden bağlıdır. Kanunların ve törelerin dışına çıkmaz. Görevini ve sorumluluklarını bilen ve bunları elinden geldiğince yapmaya çalışan biri. Küçük bir hatası, Ecevit'in elinden kaçması, bütün hayatı boyunca görevini layıkıyla yapmış bir insan olarak onu derinden sarsar. Sorumluluğunu tam olarak yerine getirememenin, emanete sahip çıkamamış olmanın verdiği duygusallıkla Edirne'de hayatı pahasına Bedrettin'i ezecek olan kızgın bir deveden korur. Bunun üzerine Bedrettin'in babası "kaçışın bunun içinmiş demek, diye söylendi. Sebepsiz gül açmaz, sebepsiz gül de solmaz" dedi. Kara Mustafa'nın bu davranışını kendilerini sorumlu tuttukları bir sorundan dolayı harakiri yapan Japonları hatırlatıyor. Gençlere sorumluluk duygusu aşılamak bakımından örnek gösterilebilecek bir tip.

Çelebi Mehmet, Darağacı'nda Yıldırım Bayezıt Han Çelebi Mehmet'i şöyle tanımlar: " Naziktir Mehmedim... gönül kırmaz, öfkesini kendine saklar. Adımlarını atarken düşünür, uzununu kısasını hesaplar; yersiz ise attığı adımını gelir alır, attım gitti demez" (s.191) Çelebi Mehmet'teki sabır Sultan Bayezit'ın diğer çocuklarında yoktur.

Ankara Savaşı'ndan sonra Anadolu'da Türk birliğinin yara almasından dolayı en büyük huzursuzluğu duyanlardan biri de Çelebi Mehmet Beydir. Kardeşi Musa Çelebi'ye şöyle der: "Hepimiz yakından biliriz ki, beylik imrenilecek nesne değil. Senin için kalkan tuğları en güvendiğin gün arkanda bulmazsan ne olursun? Senin için vuran davulların, sesini en çok özlediğinde sustuğunu sonra da başkası için çalındığını duyduğunda ne hale gelirsin?...

Sana alkış tutan Türkmenin canı şu bu yüzünden yanmaya görsün, alkışa kalkmış ellerin boğazına sarıldığını görürsün hemen. Bunun için sevmem beyliği... Bayezid Hanın oğulları elele sırt sırta vermeli, bölünen toprağı birleştirmeli, yaralı Türkmeni sarmalıydı, olmadı. Tanrı bilir bunu sana söylediğimizce yazdık ağabeyimize, elçilerimize ağızdan böyle söylettik, tanık gösterdik yemin ettik. Buna karşılık o İsa'yı sardı başımıza, yetmedi çevremizdeki beyleri kışkırttı, yetmedi, eşkıya takımını ayaklandırdı. Padişah gibi mi davranır girdiği yerlerde? Hayır sanki bir soyguncu başıdır. Talan, yağma, yığın. Bre bu Türkmen'in malıdır, canıdır, bre bunlar senin namusun senin ırzındır. Tanrı sana emanet etmiştir. Ölmelisin ki, kurtulasın emanetten..." (s.309)

Çelebi Mehmet de milletinin yarınından endişe duyan beylerdendir: "Türkmen ezik yoksul, aç. Durmadan elinden alınıyor. Ben bir başıma onarmışım, yara sarmışım neye yarar, yetmez, yetmiyorum. Önüme İsa çıkıyor, Ali Paşa çıkıyor, şu çıkıyor, bu çıkıyor... çıkıyorlar. Biri bitmeden ötekiyle uğraşıyorum. Uğraşacağız başka çare yok... Ben bugünü düşünmüyorum. Bugün bir değirmendir, ezip öğütecektir. Gerekirse beni de ezip, öğütecektir. Yeter ki yarına bitlenmeyecek, doyurucu, has unlar bırakalım. Yarına doğacakların karınlarının doyması için sırtı pek yaşamaları için şimdilik, başka çare yok. Bizim Türkmenimiz baştakine göre eşinir. Baştakine güven duymak bel bağlamak ister. Soylu, temiz, yürekli bir baba arar..." (s.299)

Murat Bey: Sabır romanında Sefil Ali, Murat Bey'in özelliklerini şöyle anlatır: "Murat Bey'in yüzüne de gözlerine de; bakmasıyla birlikte güneş çarpmasında döndü dünya... gördüğü senin benim gibi bir insandı; sokakta görsen yoldaşlığına can kurban bir on sekizinde yiğitlenmiş gençlikti, o kadar, en fazla çevirip bakışını bir daha o şey ne ise işte o, güneş çarpmalarında döndürüyordu dünyayı gördüğünde. Padişahlık dese, değil; Beylik?.. hiç değil. Ama onlardan da öte, onları da hiçe sayan bir soyluluktu her hal, bir ana toprağın gece yarılarında doğurduğu kimsenin göremediği can idi ki dünyayı besliyordu." (s.53)

Bahadır Yüzbaşı da Murat Bey'i şöyle tanımlar: "Ne var ki Murat Bey'in bakışları hiç de gördüğünü beğenmez bakışlardan değildi; ne garip! Baktığı yeri büyültüyor, gördüğünü seviyordu, hor görmüyordu. "Bir derviş gözü bu Bahadır!.." demek üzereyken yanıldığını sandı. Fakat yanılmamıştı, dervişlerin gözünden bakan bir gençlikte padişahlanmış gözlerin emniyetiyle kendini unutur gibi oldu." (s.59)

Sonra Karamanoğlu ile Murad Bey'i karşılaştırdığında Murat Bey'in ne kadar farklı olduğunu anlar: "Karamanoğlunun karşısında, her girişinde her çıkışında, üstünü başını soyup soğana çeviren, eksiğini gediğini arayıp işe yarayanını çekip almacasına talancı gözlerin hiç bir zaman güven duyurmayan bakışlarında çıldıracak gibi olurdu. "Unutma! Varın yoğun benden gelme. Sırtına yeni bir kaftan almışsın; eyi eyi, şişmanlamaktasın demek ki yağlı geçer boğazından... ben olmasam ne edecektin? Şükrediyor musun baari, kıymetimi biliyor musun?" dediğini Karamanoğlu gözlerinin; "Seni adam eden benim, unutmayasın ha! Yeni giyinmişsin yine, çekip aldım mı cıscıblaksın!" bağıraraktan adamı ezip ezip köpeklenmelere ittiğini görmenin iç acısında boyun bükerdi yaltaklanmalara kalkışarak. Keşke daha önce kaçabilseydi; keşke daha önce arayıp bulaydı Murat Bey'i. Murat Bey'in gözleri teşekkür ediyordu gördüğüne: "Varlığın varlığımın sebebi; var olduğun için varlığımı anlıyorum, teşekkür ederim" diyordu." (s.59)

Murat Bey, bir başka yerde şöyle tasvir edilir: "Bunca hengâmenin orta yerinde, savaşa sancak asmış bir orduyu bir sözüyle oturtup bir sözüyle kaldırma gücünde, duyulan o ki yedi evliya gücünde bir bıyığı yeni terlemiş civan yiğit bu otağın içinde oturmaktadır. (s.104)

Çerçi'nin armut satması hadisesini duyan Murat Bey'in ruh hali şöyle verilir: "Murad Bey, olayı duyduğunda küplere binmedi tabii, öfkesi birden kabarmayan bir Bey idi. Çok düşünür az öfkelenir bir Beyin yapacağını yaptı." (s.141)

Murat Bey'in tek ideali İstanbul'u almaktır. Bunu çocukluğunda babası kulağına sokar: "Ezan-ı Muhammedîye başlayacağı sırada kendi babası geldi gözlerinin önüne. Bir Kurban Bayramının sabahıydı. Babasının elini öpmüştü. El öpmelik bekliyordu. Daha çocuktu. Bu şimdi, kucağındaki ak kundağın çocuğu gibi değildi, yürüyordu, konuşuyordu, el öpmelik bekleyecek çağların çocukluğundaydı. Fakat babası el öpmelik yerine tutmuş elinden, kucağına doğru çekmişti. "Sana el öpmelik yok bu sefer Muradım" demişti. İnce uzun, yürürken dahi kimseyi incitmek istemeyen adımlarıyla bir Beyden çok bir dervişti babası, öyle sanırdı nedense. Babasının kucağına da o günece hiç yaslanmamıştı. Sıcak mıydı yoksa serin mi? Ne serindi ne de sıcak; çok uzaklardaki bahçelerden geliyormuşçasına hafif gülyağı kokuyordu, sabah yerlerinde gelmiş bir gül kokusunun uçuculuğundaydı. Yüzünü, babasının kısa kesilmiş sakalına sürtmüştü, bir defa. Yüzünün ince kıllarda dalanışını hatırlayıverdi birden; o kadar canlıydı, o kadar sahiciydi, o kadar o an idi. Bir daha sürmek istemişti, şimdi de istiyordu aynı çocuk gönlünde. Babası tutmuş başını, kulağını kendi ağzına yaklaştırmış: "Bu bayram, el öpmelik yerine sana bir çift söz var oğul Muradım" demişti. "Dipdedemiz Osman Bey'indir. Eyi dinle, kulağında sıkı tut. Bu söz vasiyettir: İslambolu aç gül bahçesi yap..." "(s.262)

Murat Anadolu birliğini sağlayan başarılı bir komutandır. Murat Bey'in yaptığı işler onun ne kadar ileri görüşlü olduğunun da bir göstergesidir: "Anadolu ile Edirne'nin yakınlarındaki Urumeli toprakları, eğer Karamanoğlu'nun bir kötü oyunu daha ortaya çıkmazsa güvendeydi artık, bütünlüğüne bütün görünüyordu. Hatırladıkça dedesi Yıldırım Bayezıt Han'ın öte dünyadaki Cennetinden alkışlarını saklamamış tebessümlerini görür gibi oluyordu. Eh, böyle tebessümler için de cihan yorgunluğuna katlanmak?.. değerdi. Murad Bey de katlandığı yorgunlukları düşlediği tebessümlerde erimiş fark ediyordu. Bir de şu Batıyı, o hiç bir zaman Osmanlıyı kabul etmeyecek olan Batıyı, heç değilse kendi kabuğunun içinden çıkamaz hale getirebilse idi, o vakit değmeyin Murat Bey'in keyfine. Bir uzun süreli barış; hem içerde hem dışarıda bir uzun süreli barış. Türkmen'i toprağına bağlayacak bir çalışma düzeni kurabilmek için o yorgun beynini yeni yorgunluklara salmaktan geri

durmayacaktı. yol mu gerek? Yol sana; su mu gerek? Su sana. Tohum mu tırpan mı, sapan mı, at mı, öküz mü? İşte dilediğince... yeter ki sen üret, yeter ki biri iki yap, üç yap, beş yap getir, saç, dağıt... aç kalan olmasın, çıplak görünmesin. Hekim mi isterler senden? Aç medreseni, hocanı bul, nerden getirtirsen getirt değil mi ki istiyorlar, hoca peşinde koş bre Murat Bey bin savaşa bedel değil midir? Köprüleri yapacak mimar mı gerek, susuz yerler için su yolcular mı? Üç bir medrese daha, adam yetiştir. Dökülecek kanı yetiştireceğin adamın damarına sal... dünya dediğin budur ki ancak ahireti yapa yoksa bu dünyayı adamsız bırakmışsın da ahirete gitmişsin... mümkün mü? Dünyası olmayanın ahireti mi olur a Beyim ahireti mi olur?" (s.260)

Sultan Murat, adil yönetimi , sabrı, yiğitliği, vatanseverliği, idealleri ile gençlerin kendileriyle özdeşleştirmek isteyeceği bir kahramandır.

Sefil Ali ve Çerçi: Daraağacı, Ebemkuşağı, Sabır ve Gece Vaktinde Gün Dönümünde görev almıştır. Çerçi, Ebem Kuşağı, Sabır ve Gece vaktinde Gün Dönümü romanlarında görev almıştır.

Ebem Kuşağı romanında Sefil Ali ve Çerçi candan iki dosttur. Çerçi, kendi kendisine çerçiliğe pek hevesli olmadığını söyleyen Sefil Ali'ye biraz kırgın "Nesi varmış Çerçiliğin?" dedi. Yaptığı iş seven Çerçi çerçiciliği özgür davranmasına izin veren bir meslek olduğu için sevmektedir: "Çerçi demek başına buyruk demektir arkadaş, beyine de paşasına da bağlı bey gibi paşa gibi yaşamak demektir. Beğenmiyorsan ben yokum yanında, seni zorlayanda yok yanına katıldıysak çerçilikten utandığımızdan, çerçiliği beğenmediğimizden değil Sefil Ali, seni sevmiştik de ondan. Şimdi de ağır geldik?"(s.6)

Çerçi, çerçiciliği beğenmeyen Sefil Ali'ye "çerçicilik kendine bey olmak demektir dedim miydi sana? Dediydim herhal. Kendine Bey oldun mu unutanını da olmaz. Bak Osmanlı'nın halına seni siliverdi defterinden..." (s.12) deyince en hassas noktasına dokunduğu için Sefil Ali'yi çileden çıkartır. Sefil Ali unutulmuş olsa bile ülkesi için var olduğunu söyler: "Ben Osmanlının

uğruna doğmuşum arkadaş. Osmanlının yoluna adanmış bu can; ağzından çıkanı kulağın duysun, buz bu dünya ya üç beş kuruş karşılığı iş görelim diye gelmedik.(s.13) ; "Bizim terbiyemizde ülke vardır. Ülke, şu adına Osmanlı ülkesi dediğimiz toprak, nereye kadarsa oraya kadar olanı işte, tamam mı? Bizim ustalarımız dediler ki, arkadaş bu ülke var ise sende varsın, dediler; bu ülke yok ise sen de yoksun demektir bu. Anladın mı? Sen bir şey almak istiyorsan önce bu ülkeye vermen gerekir... Bizim vereceğimiz tek şeyimiz vardır, emeğimiz; emeğimiz taa canımıza kadar varır, gerekirse onu da vermecesine. Pekey ne alacağız ülkeden ? yaşamak var ya yaşamak .... dilediğimizce yaşamak işte buna sahip olduk mu yeter... Bu Osmanlı ülkesi bizim olduğu müddetçe yaşamayı elimizden alamazlar. "(s.14- 15)

Çerçi Sefil Ali'den ayrılmak istemez: "Nedenini niçinini bilmeden etiyle kemiyle sarmaşıklandığı Sefil Ali'den ayrılmak bile aklımdan geçmiyordu.(s.15)

Çerçi, "Malın değerinden ne fazla istemişti ne de eksiğini. " (s.114) ; "Bizde akçe ne gezer? Varlığımızdan mı vermedik yokluğumuzdan mı veremedik... hani ... nerde?" (s.119)

"Duaya yetişebilirse dua sonu cami yalnızlığında arınmaya çalışacaktı sonra da? Evet sonrada kadıya gidecek, olanı biteni anlatacak, ne yapmasını gerektiğini soracaktı." (s.120)

"Gidenlerin ardından, birilerini kandırmış olmanın, birilerinden hak etmemiş olduğu bir parayı almanın acınmasında bakıp durdu. Bir ara parmaklarının ucundaki altın düşecek gibi oldu." (s118)

"O gün bu gün çerçi, insanların ihtiyacını taşıdı, köylere de kentlere de gel gör ki, yinede günün birinde bir üçüncü dert eklendi öteki iki derdinin yanı başına" (s.127)

"Sır Kâtibine sattığı mallarının değerini, Kadı Bey sorunca oracıkta pek fazla düşünmeden aklına gelen bir gelişi güzel rakamdan belirtmişti belirtmiş olmasına!" (s.127)

Ak Hoca, Çerçi'ye, " Ama şimdi yanlışı hatırladın, düzeltmezsen haram akçenin günahlısı sayılırsın. Fazla aldığın akçeyi sahibine geri vermeli. " (s.132) der.

Çerçinin gözleri almasına değil, vermesine bakıyordu." (s.134)

Çerçi kul hakkı yemekten çok korkmaktadır. Bir malı değerinden pahalıya sattığı için yıllarca vicdan azabı çeker. Malı sattığı Bizanslı Sır Katibini bulup ödediği paranın fazlasını vererek bu yükten kurtulmak ister. Böyle bir insanla da gençler özdeşleşmek isteyeceklerdir.

Sefil Ali: "Yoldaşımdır" deyi durdurdu; "Biriz, bir sayılırız."(s.20); "İstersen birlikte gidelim, sensiz adım atar mıyım sanırsın? Can cana olduğumuzu bilmez misin?"(s.23)

Sefil Ali, "Hattâ Konya da sık sık, sokaklarda meydanlarda nice bir elin adamını Çerçiye benzettiği, ardından koştuğu; durdurup yüzüne baktığı olmuştu. Yok; hiç biri değildi; hiç birinin yüzünde Çerçinin o umulmayan fakat için için göğnümüş bir üvezin tadında buruklaşmış çizgileri yoktu." (s.90)

Serencam'a aşık olan Sefil Ali'nin ruh hali ve ona bağlı olarak fizikî özellikleri şöyle verilir: "Sefil Ali kızarır gibi oldu; suç üstünde yakalanmış bir çocuğun toy kuşu büzülmesinde kamburlaşıverdi. Çıkrıklardan yokuş aşığı saçlarını yele vermiş Serencam'ın ter serinlemesini düşünmekteydi o an ve kendi yaşının kırkbir olduğunu hatırlayıvermişti; kırka indirmeğe çalışıyordu zihni, otuz dokuzu düşünüyordu ama hayır kırk birdi, inse inse kırka inerdi zıkkım! Kırk yaşında kartlaşmış bir gelincik allanmasına ıçkınmasından utanmak üzereydi. Ahmed Can'ın: "Gel yukarıya çıkalım" demesi bu utanmak üzereliğin ortasına düşmüştü. Israr da etti..." (s.91)

"Sefil Alinin, Serencam'ın gelip yerleşmesinden önceki gönlünün gizli menevşesi, herhalde bu yüzden Bizans olmuştu. Sanki o gizli menevşe Bizans için açıyordu Sefil Aliden saklanarak, kokusunu rengini Bizans'ın sularına göğüne sarmış da onun için menevşelenmiş gibi Sefil Alinin bilmediği fakat

arada bir baş döndürücü düşlerde hayallediği Bizans akşamlarına sarkıyordu. Fethedildiği gün orada ölecekti bu menevşe; menevşenin ölümü de Sefil Alinin ölümü olacaktı. Tabii Serencam'ı görmeden önce; Serencamı gördükten sonra gönlündeki menevşe gizliliğini de Serencam'a vermiş, bu sefer Serencam o Bizans akşamlarına sarkar olmuştu. Fakat ölmemesine; orada, Bizans'ın akşamlarında sabahlarında Sefil Aliye, nur topunda bulutlar dokuyacaktı." (s.51-52)

"Huyu değildi ama tırnağını kemirmekten tırnaklarında tırnaklık kalmadı. Sevdiceğinden söz bekleyen yeni yetme yavukluların durmaz oturmazlığındaydı. Kendi kendinden utanıyordu ama hoşuna da gitmiyor değildi. Adım adım yaklaşışı bir cânın, cihan cihan beklemeğe gelişi... "Tuh bre!.. Deli ozanlara döndük neyimiş bu gönül ağrısı meğer neyimiş Sefil Ali? Sana göre mi imiş? Hele kırkından sonra? Ne demişler? Kırkından sonra azanı teneşir paklar... mı? Varsın paklasın. Hiç değilse salacamın ardından gözü yaşta bakanım olur.." "(s.161-162)

"Erkekti; yaşı kırkın üstlerinde seyretse de nice delikanlılara erkeklik yarışında meydanı dar ederdi etmesine; bu yüzden de kadın, Sefil Ali için ardından koşmağa, koşarken yorulmağa değer bir Tanrının güzel kuluydu tabii, koştuğu vakit ne kendini kınardı ne başkasına kınatırdı. Ama yolunca yordamınca, böyle yüreği pır pır ederek değil.

Gel gör ki şimdi, değil üç menzili beş menzili bir etmek istiyordu; yüreği yeniyetme yüreklerinde, gözleri delikanlıların düşlü düşüncelerindeydi. Kuş olabilse de uçsa Edirnelere; varsa Murat Bey'in Bey Damının kiremitine konsa, Murat Bey'den Serencam'ın haberini sorsa, aldığında da durmayıp havalansa, süzülüp Serencam'ın çatısını bulsa, silkinip Sefil Ali kılığında çıksa ortaya: "Serencam ben geldim!" diyerekten kucak açsaydı, açabilseydi." (s179-180)

"Er Sinan'ı çağırmıştı herhalde İbrahim Paşa, koluna giren Er Sinan idi. Serencam'ın kaçırılışının kötüye olmadığını mı anlatıyordu ne? "Ne diyorsun sen? Er Sinan ne dediğinin farkında mısın? Bir kadın kaçırılmış! Murat Bey'in

otağından kaçırılmış. Dünya yıkılmasın mı daha? Devlet bir benim Serencamımı koruyamadıysa dünya yıkılmasın mı daha ha?" dediği gibi sıyrıldı kolundan Er Sinan'ın, dar sokaklara vurdu gitti." (s.187)

"Çözdü adamı. Bu sefer kuşağını adamın boynuna doladı. Çekti. Sürükledi. Kimi yerde sırtladı sırtına vurdu adamı, öyle taşıdı. "Anlatacaksın! Ne dediğini anlayacağım! Sen domuzun birisin!" diyor başka söz etmiyordu. Birileri görecekmiş, gelip adamı elinden alacaklarmış, tutup ikisini de götüreceklermiş... umursamıyordu. Bin ordu çıksın isterse karşısına, binini de dağıtacağından kuşku bile duymuyordu. Bizans çıksa annacına Serencamı vermeden alabilir miydi acaba elinden bu adamı? "Hele bir çıksın!" deyip dişini sıkıyordu Sefil Ali; "Bir denesin bakalım..." " (s.224)

"Zalim olmuşsun Sefil Ali, zalim olmuşsun. Serencam mıdır nedir o kız sende din iman bırakmamış. Gel de yardım et."(s.226)

"Serencam, sanki bu adamın elinde imiş gibi... hem yok etmek istiyordu adamı, hem bir an önce iyileştirmek..." (s.227)

"Sivri sakal Çakmak Yahudisinin, her çeşit oyunda birinciye gelir bir düzenbaz olduğunu bilmez değildi; pek güvendiği aklının ve kurnazlığının bu Yahudinin yanında yaya kalacağını da kestiriyordu..." (s.227)

"Serencam dedin mi Sefil Ali sel olsa dururdu; durdu da. Ama kamasının ucu hâlâ o patlayası gırtlakta, çekip almıyordu, patlasın istiyordu." (s.278)

"Sefil Ali utanıverdi, ansızın. Serencam, bunca erkeğin arasında, yoldaşlarıydı ama olsun bunca erkeğin arasında, hemen yanı başındaydı ve bunca erkek, yoldaşları da olsa o Serencam yüzünden nasıl yandığını biliyorlardı." (s.280)

Sefil Ali bu sefer de kulaklarına inanamadı. Bütün kötülenmesi, bütün ölülüğü ters yüz olmuştu. Az önce yaşlanıvermiş olan yüzü yorgun argın bir gençliğe koşturmuştu. Dönüp geriye, Serencam'a, "Duy işte! Duydun ya! Bu ev kimin eviymiş? Sefil Ali'nin evidir dediğini duydun mu?" " (s.294)

"Osmanlıdan gayrısına değer vermeyiz, çünkü Osmanlı birliktir, birlik bütünlüktür, bütünlük de güzelin kendisidir, Tanrı güzelliği buyurur..." (s.97)

"Say ki bir devlet koca bir gemidir; yelkeni, direği, dümeni küreği... Her bir parçası ayrı görülür. Ama bir arada o geminin su üstünde gitmesini sağlar. Biri olmadı mı gemiyi bütün bellemek kimin aklına?"(27)

Sefil Ali Mustafa Bey'i öldürmesini isteyen İbrahim Paşa'ya bunun kalleşçe olacağını kendisinin bu işi yapamayacağını söyler: "Mustafa'yı? Yıldırım Bayazıd Hanımızın öz oğlunu? Osmanlı soyundan bir beği he mi? Yok! Hayır! Yapamam! Elim kalkmaz İbrahim Paşam . Ben bir Sefil Ali olarak Osmanlı Soyundan bir öz beğe el kaldıramam. Osmanlı ülkesinde böyle birini bulamazsın sen! Mustafa'yı Yıldırım Bayezıd Hanın oğlunu, Osmanlı soyundan gelme bir yiğit beği öldürmek? Bu kadar mı kötüleşmişti Sefil Ali, bu kadar aşağılık mı bilmekteydi, buncasına lanetli bir işe salınacak kadar ciğersiz biri mi sanılıyordu?" (s.31)

Sefil Aliyle Çerçi'nin güçlü dostlukları var. Sefil Ali, "Çerçi'yi hatırlamak, ondan öncekileri silmişti aklından; Çerçi'yi hatırlamak yalnızlığı da silmiştir." (s.40)

Sabır romanında şöyle tanımlanır: "Ulubatlı öksüz yetim Hasan'ın öksüzlüğünü yetimliğini düşünmeden yoksulu paylamalara kalkıştıktan nice sonra; ...Bu Sefil Ali yalnız özünü düşünen ötesinden umursamaz bir kişiydi işte; bir kere daha tıynetini gösteriyordu. Dostlukta yoldaşlıkta adam koyup gitmek mi vardı?" (s.65)

"Çerçi, sadece, Ak Şemseddin Hoca ile bir gecenin seherinde, yazının uyanışına karşı sessizleşmiş bir tabiatın kucağında namaz kılışını, nerelerden çıkıp geldiği bilinmez kişilerin cemaatına uymuş bir kendinden geçişin yaşanmışlığını, daha sonra da tadını hala unutamadığı bir sabah sofrasında karın doyuruşunu aklından geçirmişti. Sefil Alinin, gönlünde soğuk soğuk esen çıkarcı yüreğinin üşütmesini bunlarla ısıtmıştı, ısınırken de o saati yaşar gibi olmuştu..." (s.67)

"Bir yandan da kendine kızıyordu. Ne idi yaptıkları? Davranışları ne biçim bir hal almıştı? Çocuklaşmak mı bu yaşlanmak mı?" (s.70)

Çerçi casusluk yapmaktan hoşlanmaz, kendi karakteriyle bağdaştıramaz: "Osmanlının Bizans'ı almasını kolaylaştırmakmış yok bilmem Murat Bey'in gelmesine yer hazırlanıyormuş, dahası, bu yaptıkları bu yapılanlar bir Osmanlı olarak herkesin kelle koltukta yapması gereken işlerdenmiş, falan filan. Eyi, eyi de bir doğru yanı yoktu ki bunun? Yalanlar, dolanlar, adam aldatmacalar, aslı astarı olmadık lafları aslı astarı varmışçasına söylemeler, inandırmalar; Bahadır Yüzbaşının Çerçiye yaptırdıkları bunlardı." (s.301)

"Sonu Osmanlının hayrına da olsa ortalığı karıştırmağı amaç edinmiş böyle bir hesaplamada kendi yerini beğenmedi Çerçi. Bu iş ona göre bir iş değildi. O almalı, üzerine emeğinin değerini komalı, kimsenin belini bükmeden soluğunu kesmeden satmalıydı. Tavuğu yeme, tilkiyi tavuğa, avcıyı tilkiye kışkırtmak ona göre değildi. Tavuk tavukluğunda, tilki tilkiliğinde, avcı avcılığında yaşayacaksa kendileri bilirdi." (s.306)

"...Sefil Ali ne yapacağını çok iyi bilirdi. Nasıl bir zamanlar Şeyh Bedreddin'i, hem de her biri âdem ejderhası adam yiyici dervişlerinin elinden kapıp kaçırdıysa bunu da öyle yapıp atardı atının terkisine ver elini Edirne! der idi. Kimseler de önleyemez, engel olamazdı. Dev olmuş ne okur Hacı Bayram Veli? Tarlalara sığmamış kime ne? Sefil Aliydi o, kaptığı avucunun içinde kalırdı?" (s.183)

"Orada ilikleri de ısınıyordu, beş on günlük bir soğuğa yetecek bir ısınmayı iliklerine doldurduğunu sezince Sefil Ali fırlayıp yine dağlara düşüyordu." (s.213)

"Daha da ilerilere gidiyor, o tekkeyle bu tekkeyi birbirine karıştırıyordu; artık zaman da yoktu, hangi yaşın adamı olduğunu bilmek de yoktu. İne Bey'in dost yüreği büyüyerek geliyordu, genişleyerek dört bir yanı sarıyordu, Sefil Ali'yi de içine alıyordu. O dost yürekler yok artık. O güven veren, el uzattı mı bir

daha bırakmayan yiğit bilekler... yok. Olsaydı, Serencam'ı kim kaçırmağa cesaret ederdi?" (s.214)

"Yunup arındıktan, saçını sakalını düzene soktuktan, üstüne de Bahadır Yüzbaşı'nın nikah armağanıdır deyi verdiği üst başı giyindikten sonra Serencam Sefil Ali'nin Konya'daki Sefil Ali'den daha alımlı bir yiğit olup ortaya çıktığını gördü." (s.297)

Gece Vaktinde Gün Dönümü'nde Sefil Ali; oğlunun akıncı olmasını arzular. Ancak Minnet medrese tahsili görmek ister. Oğlunun topal kalışıyla yıkılır. Toprak tabakaları hakkında bilgi sahibidir. Fatihe bu konuları öğretir. Sonra yoldaşı Çerçi ile birlikte göz göze can verirler. Sefil Ali oğlundan ve karısı Serencam'dan ayrı kalmaya dayanamamıştır.

Sefil Ali ve Çerçi yiğitliğiyle, güçlü dostluklarıyla, devlete olan bağlılıklarıyla gençlere örnek olabilirler.

Mustafa Bey: "O, asıl Mustafa Bey Buhara'dan buralaraca yalınız ve yalınız Murat Bey'in hak, Murat Bey'in gerçek, Murat Bey'in bey olduğunu bağırabilmek, bu dinsiz savaşı kansız durdurabilmek niyetiyle koşup gelmişti, hem de parada pulda, devlette gözü olmadan. Gel gör ki bir sünepenin bir sümsük düşlü bakışı, cihan değer bir ışığı söndürüvermişti." (s.28)

"Mustafa Bey ağam yiğitti, yiğitler de yalansız olur, bunu bilmek için zamana ne gerek var?.." (s.21) Fedakarlığıyla, yiğitliğiyle örnek bir kahraman.

Bahadır Yüzbaşı: "İbrahim Paşa başka birinin adını verdi: Bahadır Yüzbaşının: Bizanslının konuştuğu dili bilmesi de var Beyim" dedi. "Karamanoğlu'nun yanında bu işerin ustası olarak bilindiğini Sefil Ali söyler ki inanırım, Yeri Cennet olsun rahmetli babanızın uğrunda canını esirgememiş bir deli gönüldür Sefil Ali. Sanırım yirmisinde iken daha, belki yaşında yanılmış olabilirim fakat genç iken, dedeniz Yıldırım Bayezıd Han'ı tutsak çadırından, Timur akrebinden kaçırmak için baş koymuş iki kişiden biridir, yüreğimize

inanıyorsak Sefil Aliye de inanmalıyız. O der ki Bahadır Yüzbaşıya güvenelim." (s.37)

"Alt yanı bir Karamanoğlu döneğiydi, bir Konya kaçkını olarak gelip Osmanlıya sığınmış, Bizans'taki yerini sağlamıştı. Yedi göbek Osmanlıya mı güvenirdi millet sonradan Osmanlı olmuş bir Karamanoğlu döneğine mi?

En başarılı olduğu günlerde dahi bu dönekliği yüreğinde kazınması imkansız bir leke olup kararırdı; kimsenin aksini düşünmediğini bilse bile, sakladıklarını, günü gelince dönekliğini yüzüne vuracaklarını sanırdı. Kimsenin bilmediği, sadece kendinin bildiği bir sır... Bahadır Yüzbaşı, biraz da bu dönekliğinin acısında işine var gücüyle sarılıyor, sanki dönekliğinin üstüne üstüne gidiyordu." (s.323)

"Ya bu Bahadır Yüzbaşı'nın yüzü neden gülmez? Bu surat neden asık durur? Bre sen Murat Bey gibi bir Beyin yanına çıkabil, sesini dinle, katında yoldaş ilgisi gör... yetme, kalksın bir de Bizans gibi bir yerde çaşıt başı olmak işini versin sana Murad Bey... ben olsam kalkıp oynarım diz yere vurmacasanı hay Bahadır yüzbaşı?.." (s.55)

"Şimdiyece görüp tanıdığı Bahadır Yüzbaşı'nın yerini, at cambazlarının ağzında alışverişe çıkmış bir düzenbaz almışa benziyordu. Bunaldı." (s.241)

Bahadır Yüzbaşı Bizans'ta casusluk faaliyetleri sürdürüyor, Karamanoğlu'nun Osmanlı'nın birliğine karşı faaliyetlerine kızdığı, birlik ve beraberliğe hizmet için Osmanlı'ya sığınmış bir yiğittir. Yiğitliği ve gayretli çalışmalarıyla gençlere örnek olacaktır.

Mehmet Bey: Sultan Mehmet, çocukluğunda kendilerinin olmayan bir bahçeden nar alır, ancak o narı yiyemez, şunları düşünür: "... Başkasının hakkını yiye yiye büyünmez çocuk; başkasının yaşadığı yeri kirleterek horoz durmaz. ..." (Gece Vaktinde Gün Dönümü s.30)

"Bilmediği bir korku, hemen yırtabileceği halde yırtmadığı incecikten örünmüş yasak ağların görünmezliğiyle gelmiş bir ürperme parmaklarının

ucunda bütünlüğünü çağıran nara uzanmasına engel oluyordu.... Ak Şemsettin'in ak fısıltıları: "Senin olmayana el uzatmak ha?" çığırışlarında güceniyordu. "(s.7-8)

"Aynı anda yedi, parmak uçlarından yalazlanmış bir alev yüreğinde doruklanıverdi : çalmıştı!" Bir anda bastıran sıcak, hemen ardından dolayıcı bir ter olmuş bedeninde testereleşmişti. O anda bütün dünyada, yer de gökte adını çağırıyorlardı, hırsızlığını duyuruyorlardı dört bir yana... " (s.8) Başkasının malına el uzatılmaması bir toplum değeridir ve eğitim yoluyla herkesin bu erdeme sahip olması beklenir.

Narların güzelliğini bir çocuğun hisleriyle de çok güzel bir şekilde ifade ediyor. Kendinin olmayan bir malı alan bir çocuğun kendi içinde geçirdiği buhran, harama el uzatmamayı en güzel şekilde öğretecektir. İnsanlar görmese de sahibi olunmayan bir şeye el sürülmemelidir. Hayatta yapılan her iş, insanlar önünde açıkça yapılabilecek işlerden olmalıdır.

"Hakkını arar, doğru bildiğini yapar. İnsanlardan bu konuda çekinmez.

"Çocuk adama tam cevabını vereceği sıradaydı; tersleyecek, adama ağzının payını verecek, aklı sıra çizmeyi aştığına inandığı adamı söylediklerine pişman edecekti." (s.30)

İnsanlar karşısında eğilmez. Ona göre yaptığı doğrudur, hata değildir. Bu nedenle özür dilemeyi sevmez. Yalnızca Akşemseddin'e karşı tavırları farklıdır.

"Mehmed'in ilk yapacağı iş hırçınlaşabildiğince hırçınlaşmak ve karşılığını vermek olurdu aynı biçimde; gel gelelim buna da öyle yaparsa ilmiklerin birer birer sökületeceğinden korkuyordu, sökülünce de dağ başındaymış gibi yapayalnız kalacaktı. "Bağışla beni hocam" dedi erircesine; "Ben... tabii, yani senin paylayışını hak ettim..."

Biraz rahatlamıştı, bundan fazlasını zaten yapamazdı; bundan fazlasını söylemek de, kime olursa olsun, yine öyle dağ başlarında yapayalnız kalmışlığa düşürürdü Mehmed'i." (s.39)

Kendisinin olanı vermez. Yiğittir, cesurdur, onun olanı almak cesaret işidir. "... Ele avuca sığmayan Mehmet'in elinden onun olanı, bir kere ona verilmiş bulunanı geri almak; geri almak ne kelime geri almaya kalkışmak. Başlı başına yiğitlik isterdi..." (s.57)

."... Buna rağmen Er Sinan için Mehmed çok değişik, hiç bir çocukta küçücük bir benzerliğine rastlanmayacak derecede değişik bir çocuk idi. Doğduğu o mart sonrasının sabahında haberi Murad Beğe verirken birdenbire yüreğinin başında yanıveren çırayı hiç bir vakit unutamayacağını biliyordu. " (s.57)

Mehmed Beğ her an hayattadır. Ölüme koşanlar başkaları. O padişahlığı bekler ve padişahlığı ona veren iki ölümdür. Birisi ağabeyi Alaeddin, diğeri babası Murad Beğ'dir.

"Padişahlığa giden yolu iki ölüm açtığına göre, şimdilik, pek de kötü bir nesne olmamalı bu ölüm. Evet öyle; ağabeyi Alaeddin ölmeseydi ansızın, şimdi bu yolda koşan o olacaktı. Alaeddinden sonra Murad Beğ ölmeseydi Mehmed Beğ koşmayacaktı, Manisada kalacaktı, şu saatlerde uyuyacaktı, uykularında bekleyecekti." (s.152)

Eskiden Türklerde "Kızıl Elma" vardı. Alınacak yerler Kızıl elma olarak gösterilirdi. Bir nevi' hedef de denilebilir. İşte Sultan Mehmed çocukluğundan fethin gerçekleştiği güne kadar bu Kızıl Elmaya sahipti. Hayatının hedefi Kostantiniyye yani İstanbul'dur.

"Ne var ki değişmeyen tek şey Kostantiniyye arzusu. O yeni yetme padişahlığında da Mehmed Kostantiniyye demiş başka laf etmemişti şimdi de etmiyordu." (s.102)

"Bilesin ve dahi unutmayasın, ya Bizans beni alır ya ben Bizansı alırım, gayrisi yalandır!" (s.237)

Beyi, Hünkarı, Sultan Mehmed'i doyasıya yiyordu, açlığını duyuyordu, eli ekmeğe uzanıyordu. "Yakın!.." dedi susmadı gönlü; "Bitti bu iş, İstanbul yakın artık yakın Er Sinan yakın!" (s.360)

Sabırlıdır, her şeyin bir vakti, zamanı olduğunu bilir: "... Bana bir parça zaman gerek, zaman bir parça. O günece alttan alan ben olmalıyım, canavarı doyuran kişi... Nerden, nasıl ne zaman vuracağımı biliyorum nasıl olsa." (s.250)

Mehmet azimli, zekî, ideal sahibidir. Doğru bildiğinden ayrılmaz. Onun hedefi İstanbul'u fetheden kumandan olabilmektir. Gecesinde gündüzünde bu vardır. Bunun için yemek yemez, uyku uyumaz. Hedefini sonunda gerçekleştirir.

Öğrenmek hayatının önemli bir parçasıdır: "Daha ilk dönüşünde, Molla Hüsreve dertlenirken beklediğinin farkına varmıştı. Ondan onra, varla yokla küsülü durarcasına susmuşluğunu, kendi özüne kul olup içine kapanmasını dersleriyle, mollalarla, Ak Şemseddinler... sadece bunlarla karışıp verilen her şeyi alışını, verilmeyeni dahi kopartarak alışını... öğrenişini; her şeyi öğrenmek için durmadan didinişini düşünüyordu da şimdi bu şimşek gidişinde şimşek hızıyla düşünüyordu da bütün bunların birer beklemek olduğunu daha iyi anlıyordu. Yedi dili ayrı ayrı öğrenirken bekliyordu; gök ilimlerinden yer ilimlerine, hesaptan hendeseye, hatta biraz hekimliğe bir parça, Ak Şemseddinin hastalıklara sebep küçücük hayvancıklardır demeğe gelen sözlerini serak edip başladığından bu yana hastalıklara şifalı otlara da merak sarmıştı... bunları öğrenirken de bekliyordu. Sonra top dökümleri, sonra gülleleri görünmez uzaklıkların görünmez hedeflerine atışlarının hesaplarını, sonra Kostantiniyyenin altını üstünü öğrenirken, düşünürken, sorarken de bekliyordu. Padişahlığı!" (s.152)

Hayatta olan olayları değerlendirir. Tahlil gücü yüksektir. Askerî bir dehadır: "Bizim de arkamızda bir Türk var, Karmanoğlu! Duyduğum şu, öteden beri değişmeyen gerçek: Bizans el altından Karamanoğlu ile anlaşmış haldedir. Öyleyse önce Karamanoğlunu yok edeceğiz! Kumanlar karşısında erimiş Peçenek durumuna düşmem, düşmek istemem!" (s.242)

Maddî çıkar için çalışmaz. Devleti ve milletini düşünür. Bunun için kardeşlerini öldürtmüştür ama vicdan azabı onu bunaltır.

Dindardır: "Öyleyse varıp namaza durmalıydı; gece böylesine sessiz ise Tanrıya ulaşma kul için kolaylaşırdı, ikindiden bu yana da borçlu olduğuna göre Tanrıya varmak, her vakitkinden çok daha şart olmuş görünmekteydi. Gel gelelim Sultan Mehmed, bir kötü suçluluğun, içindeki dışındaki sessizliği velveleye vermeğe hazır beklediğini seziyordu, korkusu, bu velvelenin tam kendini Tanrıya vereceği sırada başlamasına idi. Ne kadar saklarsa saklasın, öz karındaşları, üstelik pek küçücek idiler de, yok edilmenin eşiğindelerken hangi yüzle Tanrıya varacaktı?" (s.268)

Her şeyi en ince detayına kadar hesaplıyor. İstanbul'un fethinde orduya moral destek olacağına inandığı için hocası Ak Şemsettin'den Eyüp Sultan'ın mezarını bulması ister.

Fizikî özellikleri hakkında pek fazla bilgi yotur. Elâmsı kara gözbebekleri vardır.

"Mehmed elâmsı kara gözbebeklerinde bütün dünyayı daraltmış, Hocasına akmaktaydı..." (s.48)

Gece Vaktinde Gündönümü'nde kahramanlardan gençlerin kendileriyle özdeşleştirebileceği kahramanlardan en önemlisi şüphesiz Sultan Mehmet'tir. İstanbul'un fethinin kumandanı hünkar, kurnazlığı, zekası, ilmi, azmi ile örnek oluşturur. İdeal sahibidir. İdealini gerçekleştirmek için her türlü çabayı sarf eden, doğru bildiğinden ayrılmayan, olayları iyi tahlil eden, etrafındakilerin de görüşlerine saygı gösteren bir kişidir.

Ulubatlı Hasan ; sabır ve gece vaktinde Gün dönümü romanlarında görev almıştır. Sabır'da çocukluğu verilir. Yetim büyümüştür.Gözükara bir yiğittir. Devleti söz konusu olunca göz hiçbir şey görmez. Onun da en büyük ideali İstanbul'un alınmasıdır. Burçlara Türk'ün bayrağını dikmektir. İstanbul'un fethinde kale burçlarına Türk bayrağını dikerken şehit olur. Böylesi şanlı bir görevi yerine getiren bir yiğidin yerinde her Türk genci olmak ister.

Er Sinan; Sultan Mehmet'in en çok sevdiği hocalarından biridir. Ona at binmesini, kılıç kullanmasını öğreten kişidir. Sultan Mehmet'i yiğitliğe hazırlamıştır. Yoldaşlık etmiştir. Mehmet için canını bile verir. O herkese karşı sevgi doludur.

Daha önceki romanlardaki Alparslan'ın hocası Sav Tekin'in, Osman Bey ve Orhan Bey'in hocası Akça Koca'nın, Bayezıt Bey'in hocası İne Bey'in misyonuna sahiptir. Bahadır'ın en iyi arkadaşıdır.

İshak Paşa: "İshak Paşa, Osmanlı der ötesini düşünmezdi, devlet onca Osmanlı demek; Osman Beğin soyundan gelme birisi olsun da başta kim olursa olsun ötesini dert edinmez, dahası, devlet ayakta duruyor ve dahi sağlam ellerde sağlama gidiyorsa Osman Beğin dölü dışında bir akıllı kişinin, bu devlet bu milletindir, dediği sürece ardı sıra gidip devleti de milleti de kavileştirmeği düşünür bir yararlı âdem bilinmekte. Bilinmekte de işte burası biraz Çandarlıyı düşündürürdü; çoook uzak bir düşlemede de umutlandırırdı..." (s.131)

Bu kahramanların en önemli özellikleri devletlerine ve milletlerine bağlılıklarıdır. Bu uğurda ölmeyi seve seve göze almışlardır.

Mustafa Necati Sepetçioğlu'nun Dünkü Türkiye Dizisindeki on iki romanında görev alan kahramanlardan alplar, erenler ve alperenler, kadınlar ve çocuklar milli birlik ve beraberlik ülküsüne, kızıl elma idealine sahip olmalarıyla, vatanperverlikleriyle, idealistlikleriyle, yaratıcı zihniyetleriyle, sabır ve disiplin anlayışıylarıyla, iyi kalplilikleriyle, gurura yer vermemeleriyle, dindarlıklarıyla, hoşgörüleriyle kısaca Türk insanının sahip olması gereken

bütün hasletlere sahip olmalarıyla gençlere model olabilecek ideal kahramanlardır..

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

GENÇLERİN OKUMA ALIŞKANLIKLARINI BELİRLEME YÖNELİK ÇALIŞMA

öğrenciden alınan cevaplar araştırmamızın ve verilerin güvenilirliği açısından yeterli bulunarak yeniden anket uygulanmamıştır.

VERİLERİN ÇÖZÜMÜ

Anket sonuçları yaş, cinsiyet, öğrenim durumu, en son mezun olduğu okulun bulunduğu yerleşim birimi, okul ve bölümlere göre tasnif edilmiştir. On alt probleme göre frekansları ve verdikleri cevapların ortalamaları "hiç, çok az, az, çok, bütünüyle" şeklinde değerlendirilmiştir. Daha sonra verilen cevaplar arasındaki anlamlı farklılıkları bulmak için "T testi" adı verilen bir test uygulanmıştır.

Anket sonuçlarının değerlendirilmesinde "SPSS" adlı istatistik programı kullanılmıştır.

Sonuçlar tablolar ve grafikler halinde verilmiştir.

BULGULAR VE YORUM

TABLO 1
Deneklerin Kitap Okuma Sebeplerinin Bölümlere Göre Dağılımı

Sorular	Sosyal			Türkçe-Mat			fen			Türkçe		
	f	X	Ss	F	X	ss	f	x	ss	f	X	Ss
1-Kitap okuma alışkanlığı derecesi	39	3.35	0.87	83	3.20	0.89	80	3.00	0.98	77	3.29	0.74
2-Dinlenmek için	40	3.17	1.13	84	2.65	1.14	80	2.49	1.19	78	2.81	1.02
3-Bir şey öğrenmek için	40	3.82	0.98	84	3.83	0.83	80	3.44	1.11	78	3.87	0.82
4-Heyecan duymak için	40	2.57	1.11	83	2.81	1.11	77	2.24	1.16	76	2.80	1.24
5-Hayal alemine dalmak için	40	2.50	1.24	83	2.31	1.16	80	2.05	1.22	74	2.12	1.15
6-Boş zaman değerlendirmek için	40	3.35	1.27	84	3.51	3.43	80	2.72	1.06	77	3.43	0.85

1-Sosyal, Türkçe-Matematik, Fen, ve Türkçe bölümlerinde okuyan denekler, kitap okuma seviyelerinin "az" olduğunu ifade etmişlerdir. Ancak Üniversite I Türkçe bölümünde okuyan denekler, "az" derecelendirmesinde tabanda yer alırken lise son Sosyal bölümde okuyan denekler tavanda yer almıştır.

2-Sosyal, Türkçe-Matematik, ve Türkçe bölümlerinde okuyan denekler, dinlenmek için kitap okuma alışkanlık seviyelerinin "az" olduğunu ifade ederken, Fen bölümünde okuyan denekler "çok az" olarak belirtmişlerdir.

3-Bir şeyler öğrenmek için kitap okuma seviyelerini Sosyal bölümünde okuyan denekler "çok az" ; Türkçe bölümünde okuyan denekler"az" ; Fen ve

Türkçe-Matematik bölümlerinde okuyan denekler "çok" olarak değerlendirmişlerdir.

4-Sosyal, Türkçe-Matematik ve Türkçe bölümlerinde okuyan denekler, heyecan duymak için kitap okuma seviyelerinin "az"; Fen bölümünde okuyan denekler ise "çok az" olduğunu ifade etmişlerdir.

5-Denekler, hayal alemine dalmak için kitap okuma seviyelerinin Sosyal, Türkçe bölümlerinde "az"; Türkçe-Matematik ve Fen bölümlerinde "çok az" olarak ifade etmişlerdir.

6-Denekler, boş zamanlarını değerlendirmek için kitap okuma seviyelerini Sosyal, Türkçe-Matematik, Fen bölümlerinde "az"; Türkçe, bölümünde "çok az"olarak ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin okudukları bölümlere göre kitap okuma seviyeleri arasında büyük farklılıklar yoktur. Boş zamanlarını değerlendirmek için kitap okuma seviyelerini az ve çok az olarak belirtmelerinden, boş zamanlarını kitap okuma dışındaki şeylerle değerlendirdikleri anlaşılmaktadır. Bu durum mecbur olmadıkları zaman kitap okumadıklarını gösteriyor.

Fen ve Türkçe- Matematik bölümlerinde okuyan öğrencilerin bir şeyler öğrenmek için kitap okuma seviyelerini çok olarak belirtmeleri, onların ders kitapları dışında pek kitap okumadıklarını gösteriyor.

TABLO 2
Deneklerin Kitap Okuma Sebeplerinin Yaşlarına Göre Dağılımı

Sorular	17 ve aşağı			18-19			20 ve yukarısı		
	F	X	Ss	f	x	Ss	F	x	ss
1-Kitap okuma alışkanlığı derecesi	166	3.22	0.90	90	3.13	0.94	22	3.23	0.52
2-Dinlenmek için	169	2.76	1.17	90	2.82	1.09	22	2.86	1.03
3-Bir şey öğrenmek için	169	3.74	0.92	90	3.67	1.03	22	3.91	1.04
4-Heyecan duymak için	168	2.61	1.14	87	2.52	1.26	21	3.05	1.16
5-Hayal alemine dalmak için	168	2.31	1.23	86	2.06	1.15	22	2.14	0.99
6-Boş zaman değerlendirmek için	169	3.27	2.56	89	3.18	1.04	22	3.27	0.88

1- 17 yaş ve aşağısı, 18-19 yaş ve 20 yaş ve yukarısı yaş gruplarındaki denekler, kitap okuma alışkanlık seviyelerini"az" olarak ifade etmişlerdir.

2- 17 yaş ve aşağısı, 18-19 yaş ve 20 yaş ve yukarısı yaş gruplarındaki denekler, dinlenmek için kitap okuma alışkanlık seviyelerini"az" olarak ifade etmişlerdir.

17 yaş ve aşağısı, 18-19 yaş ve 20 yaş ve yukarısı yaş gruplarındaki öğrencilerin, dinlenmek için kitap okuma alışkanlık seviyelerini "az" olarak ifade

etmeleri onların kitap okumayı başlı başına bir iş olarak gördüklerini düşündürüyor.

3- 17 yaş ve aşağısı, 18-19 yaş ve 20 yaş ve yukarısı yaş gruplarındaki denekler, bir şeyler öğrenmek için kitap okuma alışkanlık seviyelerini"çok" olarak ifade etmişlerdir.

17 yaş ve aşağısı, 18-19 yaş grubu ile 20 yaş ve yukarısı yaş gruplarındaki öğrenciler bir şeyler öğrenmek için kitap okuma dışındaki sebeplerle pek kitap okumuyorlar. Bu da gençleri eğitemediğimizi sadece bir şeyleri öğrenmeye mecbur bıraktığımızı gösteriyor.

Öğrencilerin bir şeyler öğrenmek için kitap okuma alışkanlıkları diğer kitap okuma sebeplerine göre daha fazla, bu da bize onların okudukları kitapların çoğunlukla ders kitapları olduğunu gösteriyor.

4– 17 yaş ve aşağısı ile 20 yaş ve yukarısı yaş gruplarındaki denekler, heyecan duymak için kitap okuma alışkanlık seviyelerini"az" ; 18-19 yaş grubundaki denekler ise "çok az" olarak ifade etmişlerdir.

5– 17 yaş ve aşağısı, 18-19 yaş ve 20 yaş ve yukarısı yaş gruplarındaki denekler, hayal alemine dalmak için kitap okuma alışkanlık seviyelerini"çok az" olarak ifade etmişlerdir.

6– 17 yaş ve aşağısı, 18-19 yaş ve 20 yaş ve yukarısı yaş gruplarındaki denekler, boş zamanlarını değerlendirmek için kitap okuma alışkanlık seviyelerini"az" olarak ifade etmişlerdir.

TABLO 3
Deneklerin Kitap Okuma Sebeplerinin Cinsiyete Göre Dağılımı

Sorular	Erkek			Kız		
	F	X	Ss	f	x	Ss
1-Kitap okuma alışkanlığı derecesi	134	2.89	0.88	145	3.47	0.78
2-Dinlenmek için	135	2.30	1.08	147	3.11	1.05
3-Bir şey öğrenmek için	135	3.66	0.95	147	3.80	0.94
4-Heyecan duymak için	130	2.48	1.18	1.64	2.74	1.18
5-Hayal alemine dalmak için	132	1.96	1.05	145	2.45	1.28
6- Boş zaman değerlendirmek için	134	2.69	1.02	147	3.75	2.61

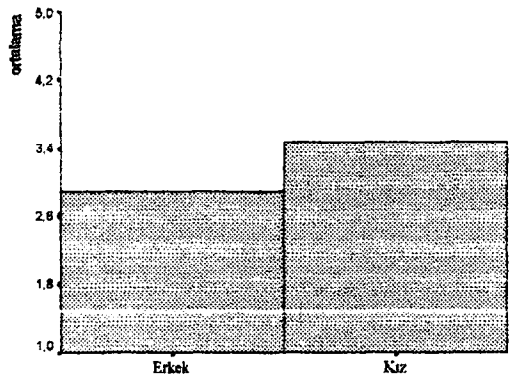

Soru 1

1-Kitap okuma alışkanlık derecesini kız denekler "çok"; erkek denekler ise "az" olarak belirtmişlerdir. Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

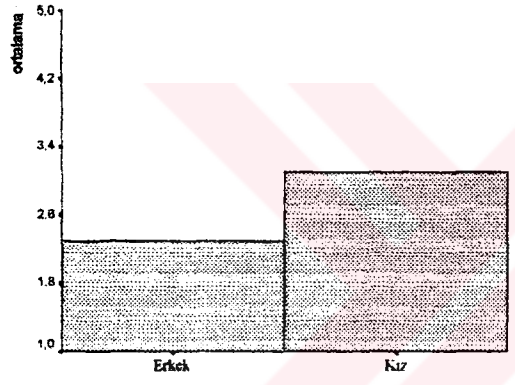

Soru 2

2-Dinlenmek için kitap okuma alışkanlık derecesini kız denekler "az"; erkek denekler ise " çok az" olarak belirtmişlerdir. Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

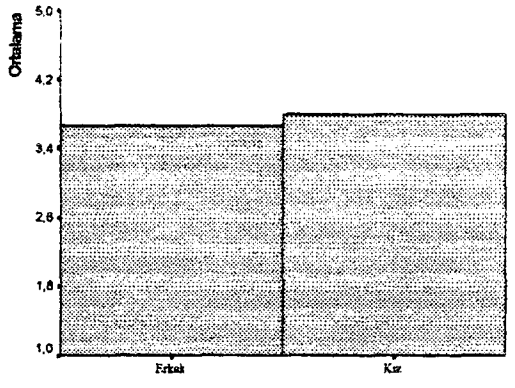

Soru 3

3-Bir şeyler öğrenmek için kitap okuma alışkanlık derecesini hem kız denekler, hem de erkek denekler "çok" olarak belirtmişlerdir. Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

4-Heyecan duymak için kitap okuma alışkanlık derecesini kız denekler "az"; erkek denekler ise "çok az" olarak belirtmişlerdir.

5-Hayal alemine dalmak için kitap okuma alışkanlık derecesini kız denekler "az"; erkek denekler ise "çok az" olarak ifade etmişlerdir.

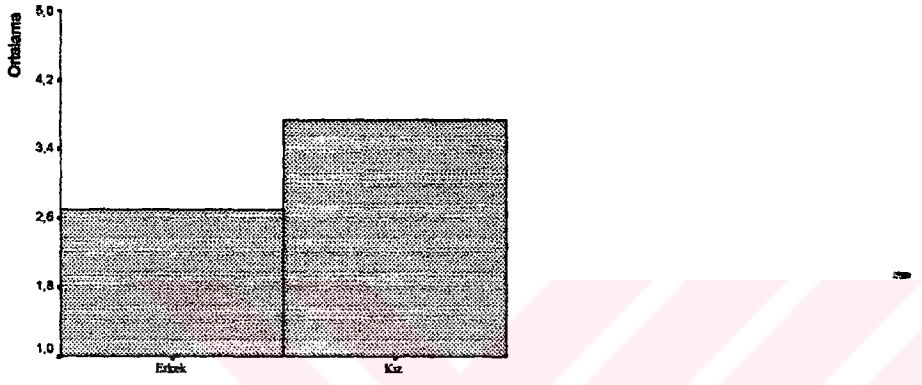

Soru 6

6-Boş zamanları değerlendirmek için kitap okuma alışkanlık derecesini kız denekler "çok"; erkek denekler ise "az" olarak belirtmişlerdir. Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

Kızlar her halükarda, sebep ne olursa olsun erkeklerden daha çok kitap okumaktadırlar. Bunda Türk aile yapısının ve toplumun değer yargılarının rolü olabilir. Lise çağlarında erkek öğrenciler boş zamanlarını ev dışında geçirirken kızlar daha fazla eve bağımlı tutulmaktadırlar. Erkekler spor yapmak gibi etkinliklerde bulunurken, kızlar bu imkanlardan da çok fazla yararlanamamaktadırlar. Dolayısıyla erkeklere göre daha fazla boş vakitleri olmaktadır. Ayrıca kitap okumaya erkeklerden daha yatkın oldukları görülmektedir.

TABLO 4
Deneklerin Kitap Okuma Sebeplerinin Okullara Göre Dağılımı

Sorular	Abdurrah-man Paşa Lisesi			Anadolu Lisesi			Orhan Şaik Gökyay Lisesi			Kuzeykent Lisesi		
	F	X	Ss	F	X	Ss	f	x	ss	f	x	ss
1-Kitap okuma alışkanlığı derecesi	38	3.05	0.92	48	3.52	0.83	41	3.27	0.83	50	2.92	0.94
2-Dinlenmek için	38	2.68	1.11	49	2.88	1.09	41	2.85	1.13	51	2.58	1.25
3-Bir şey öğrenmek için	38	3.34	1.19	48	3.84	0.68	41	3.76	1.13	51	3.80	0.85
4- Heyecan duymak için	37	2.19	1.22	48	2.78	1.10	41	2.85	1.20	51	2.37	1.02
5-Hayal alemine dalmak için	38	2.02	1.28	48	2.33	1.30	41	2.24	1.28	51	2.37	0.99
6-Boş zaman değerlendirmek için	38	2.87	0.96	49	3.86	4.34	41	3.22	1.29	51	2.90	1.19

Sorular	Kuzeykent Süper Lise			Fakülte		
	f	x	Ss	F	x	ss
1-Kitap okuma alışkanlığı derecesi	25	2.88	1.05	77	3.29	0.85
2-Dinlenmek için	25	2.28	1.31	78	2.81	1.15
3-Bir şey öğrenmek için	25	3.48	1.08	78	3.87	1.25
4- Heyecan duymak için	23	2.43	1.20	76	2.80	0.83
5-Hayal alemine dalmak için	25	2.16	1.21	74	2.12	1.02
6-Boş zaman değerlendirmek için	25	2.56	1.08	77	3.43	.074

1- Kastamonu merkez liselerinden Abdurrahman Paşa Süper Lise, Orhan Şaik Gökyay Lisesi, Kuzeykent Lisesi ve Kuzeykent Süper Lisenin son sınıflarında okuyan ve G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesi Türkçe Bölümü birinci sınıfında okuyan denekler, kitap okuma alışkanlık seviyelerini"az"; Anadolu Lisesinde okuyan denekler ise, "çok" olarak ifade etmişlerdir.

2- Abdurrahman Paşa Süper Lise, Anadolu Lisesi, Orhan Şaik Gökyay Lisesi, son sınıflarında okuyan ve G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesi Türkçe Bölümü birinci sınıfında okuyan denekler, dinlenmek için kitap okuma alışkanlık seviyelerini"az"; Kuzeykent Süper Lise ve Kuzeykent Lisesinde okuyan denekler ise, "çok az" olarak ifade etmişlerdir.

3- Anadolu Lisesi, Orhan Şaik Gökyay Lisesi, Kuzeykent Lisesi ve Kuzeykent Süper Lise son sınıflarında okuyan ve G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesi Türkçe Bölümü birinci sınıfında okuyan denekler, bir şeyler öğrenmek için kitap okuma alışkanlık seviyelerini"çok"; Abdurrahman Paşa Süper Lisede okuyan denekler ise, " az" olarak ifade etmişlerdir.

4- Anadolu Lisesi, Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan denekler heyecan duymak için kitap okuma alışkanlık seviyelerini"az"; Abdurrahman Paşa Süper Lisesi , Kuzeykent Lisesi , Kuzeykent Süper Lisesi ve G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesi Türkçe Bölümünde okuyan denekler ise, " çok az" olarak ifade etmişlerdir.

5- Abdurrahman Paşa Lisesi, Anadolu Lisesi, Orhan Şaik Gökyay Lisesi, Kuzeykent Lisesi ve Kuzeykent Süper Lisesinde okuyan ve G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesi Türkçe Bölümü birinci sınıfında okuyan denekler, hayal alemine dalmak için kitap okuma alışkanlık seviyelerinin " çok az" olduğunu belirtmişlerdir.

6- Denekler, boş zamanlarını değerlendirmek için kitap okuma alışkanlık seviyesi Anadolu Lisesi ve Eğitim Fakültesinde "çok"; Abdurrahman Paşa Süper Lise, Orhan Şaik Gökyay ve Kuzeykent Liselerinde "az"; Kuzeykent Süper Lisede ise "çok az" olarak ifade etmişlerdir.

Bir Eğitim Fakültesinin Türkçe bölümünde okuyan öğrencilerin kitap okuma alışkanlıklarının, Anadolu Lisesi son sınıfta okuyan öğrencilerden daha az olması dikkat çekicidir. Bu da bize üniversite sınavlarının test usulüyle yapılmasının, "bireyin davranışlarında olumlu değişiklikler yapma süreci" diye kısaca tanımlayabileceğimiz eğitimin ihmal edildiğini; üniversite sınavına şartlanan öğrencinin hem okuldaki derslerini ihmal ettiğini, hem de okullarımızda öğrencilerimizin eğitilmediğini sadece bir çok bilgiyle donatıldığını göstermektedir.

Boş zamanlarını değerlendirmek için kitap okuma alışkanlık seviyesinin Anadolu Lisesi ve Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler tarafından "çok" olarak belirtilmesi, bu okullarda okuyan öğrencilerde, boş zamanlarını yararlı şekilde değerlendirme şuurunun oluştuğunu göstermektedir.

TABLO 5
Deneklerin Kitap Okuma Sebeplerinin Mezun Oldukları Bölgelere Göre Dağılımı

Sorular	İl			İlçe			Köy		
	F	X	Ss	F	X	ss	f	X	Ss
1-Kitap okuma alışkanlığı derecesi	200	3.24	0.90	63	3.14	0.82	5	2.80	0.84
2-Dinlenmek için	202	2.77	1.15	54	2.60	1.08	5	2.80	1.48
3-Bir şey öğrenmek için	202	3.78	0.93	64	3.72	0.93	5	3.60	1.14
4-Heyecan duymak için	196	3.72	1.15	64	2.65	1.15	5	2.61	1.34
5-Hayal alemine dalmak için	197	2.29	1.22	64	2.29	1.22	5	2.40	1.34
6-Boş zaman değerlendirmek için	202	3.31	2.37	63	3.31	2.37	5	2.00	1.22

Lise sonlar için mezun oldukları ortaokulların bulunduğu bölgeyi, üniversite l'ler için mezun oldukları lisenin bulunduğu bölgeyi göstermektedir

.1-Deneklerin kitap okuma alışkanlık derecelerinin mezun oldukları bölgelere göre dağılımı şu şekildedir: Hem il merkezinden, hem ilçe, hem de köyden mezun olan denekler, kitap okuma alışkanlık derecelerinin "az" olduğunu belirtmişlerdir. Ancak "az" derecelendirmesinde il, ilçe, köy yukarıdan aşağıya doğru sıralanmaktadır. İl ve ilçe merkezlerinden mezun olan öğrencilerin kütüphanelerden yararlanma imkanları vardır. Ancak bu sonuç, bize öğrencilerin kütüphanelerden yararlanma alışkanlıklarının da olmadığını düşündürdü.

2- İl merkezi ve köyden mezun olan denekler, dinlenmek için kitap okuma alışkanlık seviyelerini"az"; ilçeden mezun olan denekler, "çok az" olarak ifade etmişlerdir.

3- Hem il merkezinden, hem ilçeden, hem de köyden mezun olan denekler, bir şeyler öğrenmek için kitap okuma alışkanlık seviyelerini"çok" olarak belirtmişlerdir.

4- İl merkezinden mezun olan denekler, heyecan duymak için kitap okuma alışkanlık derecelerinin "çok"; ilçe ve köyden mezun olan denekler ise, "az" şeklinde ifade etmişlerdir.

5- Hem il merkezinden, hem ilçeden, hem de köyden mezun olan denekler, hayal alemine dalmak için kitap okuma alışkanlık seviyelerini"az" olarak belirtmişlerdir.

6-İl ve ilçe merkezinden mezun olan denekler boş zamanlarını değerlendirmek için kitap okuma seviyelerini"az" ; köyden mezun olan denekler ise, "çok az" olduğunu ifade etmişlerdir.

Kırlık alandan gelen öğrencilerin özellikle yazın tarla işlerine ve hayvancılıkla uğraşılıyorsa hayvan bakımına yardım ettikleri düşünülürse çok fazla boş vakit bulamayacakları ortadadır.

TABLO 6

Deneklerin Kitap Okuma Sebeplerinin Öğrenim Seviyelerine Göre Dağılımı

Sorular	Lise son			Üniversite 1		
	F	x	Ss	f	x	Ss
1-Kitap okuma alışkanlığı derecesi	202	3.15	0.93	77	3.29	0.74
2-Dinlenmek için	204	2.69	1.18	78	2.81	1.02
3-Bir şey öğrenmek için	204	3.67	0.98	78	3.87	0.82
4-Heyecan duymak için	200	2.54	1.15	78	2.80	1.24
5-Hayal alemine dalmak için	203	2.24	1.21	74	2.12	1.15
6-Boş zaman değerlendirmek için	204	3.17	2.38	77	3.43	0.84

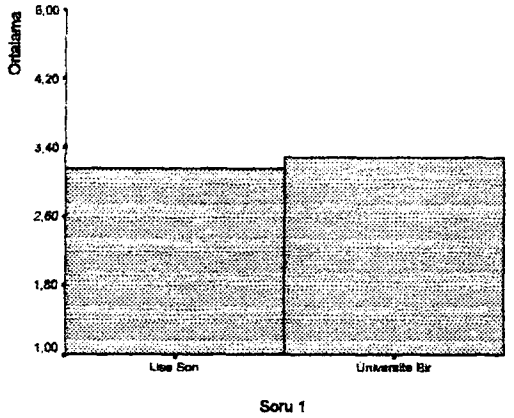

Soru 1

1. Hem lise sonda, hem de üniversite I'de okuyan denekler kitap okuma alışkanlık seviyelerini "az" olarak ifade etmişlerdir.

Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

2. Hem lise sonda, hem de üniversite l'de okuyan denekler dinlenmek için kitap okuma alışkanlık seviyelerini "az" olarak ifade etmişlerdir.

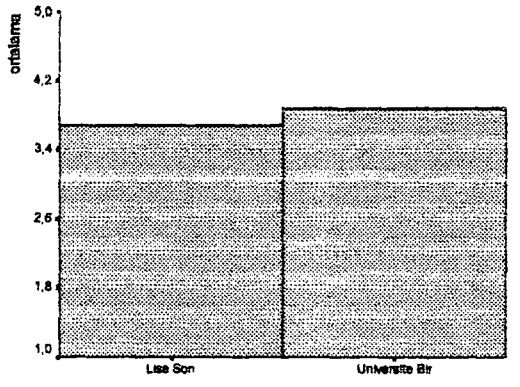

Soru 3

3. Hem lise sonda, hem de üniversite l'de okuyan denekler, bir şeyler öğrenmek için kitap okuma alışkanlık seviyelerini"çok" olarak belirtmişlerdir. Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

4. Lise sonda okuyan denekler heyecan duymak için kitap okuma alışkanlık seviyelerini" çok az" olarak ifade ederken, üniversite l'de okuyan denekler"az" şeklinde dile getirmişlerdir.

5. Hem lise sonda, hem de üniversite l'de okuyan denekler, hayal alemine dalmak için kitap okuma alışkanlık seviyelerini"çok az" olarak ifade etmişlerdir.

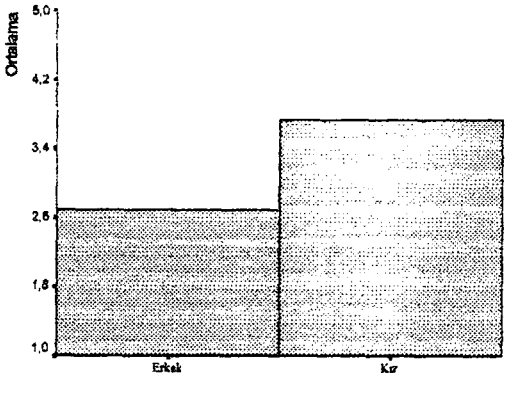

Soru 6

6. Lise sonda okuyan denekler boş zamanlarını değerlendirmek için kitap okuma alışkanlık seviyelerini "az" olarak ifade ederken, üniversite l'de okuyan denekler "çok" şeklinde dile getirmişlerdir. Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

İlk altı tabloda görüleceği üzere öğrencilerin bir şeyler öğrenmek için kitap okuma sebeplerini derecelendirirken genel olarak "çok" u ifade etmeleri bizim eğitim öğretim sistemimizin öğretim ağırlıklı olduğunu göstermesi bakımından düşündürücüdür. Öğrenci kitabı zevk aldığı için; davranışlarında olumlu değişiklik yapması için değil bir şeyleri öğrenmeye mecbur olduğu için okuyor.

TABLO 7
Deneklerin Kitap Okumama Sebeplerinin Bölümlere Göre Dağılımı

Sorular	Sosyal			Türkçe-Mat			Fen			Türkçe		
	F	X	Ss	F	X	Ss	f	x	ss	f	X	ss
7-Pahalı oldukları için	39	2.23	1.29	84	1.85	1.09	79	2.59	6.99	75	2.81	1.28
8-Duyguları tam ifade etmedikleri için	39	2.10	1.07	84	2.10	1.06	76	2.17	1.27	74	2.32	1.25
9-İdeolojik fikirler işledikleri için	40	2.35	1.21	82	2.38	1.34	76	1.83	1.06	74	2.51	1.37
10-Kötü kağıda basıldıkları için	39	2.10	1.29	83	2.23	5.94	76	1.96	1.36	76	1.50	0.99
11-Çok kalın oldukları için	39	2.00	1.24	84	1.95	1.17	77	1.74	1.50	76	1.75	0.98

7.Sosyal, Türkçe-Matematik ve Fen bölümlerinde okuyan denekler, pahalı oldukları için kitap okumama seviyelerini "çok az" ; Türkçe bölümünde okuyan denekler ise "az" olarak ifade etmişlerdir.

8.Sosyal, Türkçe-Matematik ve Fen ve Türkçe bölümlerinde okuyan denekler, duygularını tam olarak ifade edemedikleri için kitap okumama seviyelerini "çok az" olarak ifade etmişlerdir.

9.Sosyal, Türkçe-Matematik ve Fen ve Türkçe bölümlerinde okuyan denekler, ideolojik fikirleri işledikleri için kitap okumama seviyelerini "çok az" olarak ifade etmişlerdir.

10.Sosyal, Türkçe-Matematik ve Fen bölümlerinde okuyan denekler, kötü kâğıda basıldıkları için kitap okumama seviyelerini "çok az" ; Türkçe bölümünde okuyan denekler ise "hiç" olarak ifade etmişlerdir.

11.Sosyal ve Türkçe-Matematik bölümlerinde okuyan denekler pahalı oldukları için kitap okumama seviyelerini "çok az" ; Fen ve Türkçe bölümlerinde okuyan denekler ise "az" olarak ifade etmişlerdir.

TABLO 8
Deneklerin Kitap Okumama Sebeplerinin Yaşlarına Göre Dağılımı

Sorular	17 ve aşağı			18-19			20 ve yukarısı		
	F	X	Ss	F	X	Ss	F	X	ss
7-Pahalı oldukları için	166	2.28	4.89	89	2.40	1.28	21	3.05	1.28
8-Duyguları tam ifade etmedikleri için	164	2.79	1.14	87	2.30	1.25	21	2.48	1.12
9-İdeolojik fikirler işledikleri için	164	2.21	1.23	85	2.26	1.34	22	2.68	1.43
10-Kötü kağıda basıldıkları için	163	1.96	4.30	88	1.97	1.41	22	1.64	1.09
11-Çok kalın oldukları için	164	1.83	1.08	89	1.88	1.16	22	1.86	1.04

7.17 Yaş ve aşağısı ile 18-19 yaş grupları arasındaki denekler, pahalı oldukları için kitap okumama seviyelerini"çok az" olarak belirtirken 20 yaş ve yukarısı denekler"az" olarak ifade etmişlerdir.

8.17 yaş ve aşağısı denekler duygularını tam olarak ifade edemedikleri için kitap okumama derecesini "az"; 18-19 yaş ile 20 yaş ve yukarısı yaş gruplarında yer alan denekler ise, " çok az" olarak belirtmişlerdir.

9.20 yaş ve yukarısı denekler ideolojik fikirleri işlediği için kitap okumama derecesini "az"; 17 ve aşağısı ile 18-19 yaş gruplarında yer alan denekler ise, " çok az" olarak belirtmişlerdir.

10.20 yaş ve yukarısı denekler, kötü kağıda basıldıkları için kitap okumama derecesini "hiç" ; 18-19 yaş ile 17 yaş ve aşağısı yaş gruplarında yer alan denekler ise, " çok az" olarak belirtmişlerdir.

11.Hem 17 yaş ve aşağısı, hem de 18-19 yaş ile 20 yaş ve yukarısı yaş gruplarında yer alan denekler çok kalın olduğu için kitap okumama derecesini, "çok az" olarak belirtmişlerdir.

TABLO 9
Deneklerin Kitap Okumama Sebeplerinin Cinsiyete Göre Dağılımı

Sorular	Erkek			Kız		
	F	X	ss	f	X	Ss
7-Pahalı oldukları için	133	2.32	1.37	144	2.43	5.21
8-Duyguları tam ifade etmedikleri içim	131	2.24	1.17	142	2.13	1.18
9-İdeolojik fikirler işledikleri için	130	2.32	1.32	142	2.20	1.24
10Kötü kağıda basıldıkları için	130	2.15	4.82	144	1.74	1.13
11-Çok kalın oldukları için	132	1.98	1.12	144	1.72	1.06

7. Hem kız hem de erkek denekler pahalı olduklarını düşündükleri için kitap okumama seviyelerini"çok az" olarak ifade etmişlerdir.

8.Hem kız hem de erkek denekler duygularını tam olarak ifade edemediğini düşündükleri için kitap okumama seviyelerini"çok az" olarak ifade etmişlerdir.

9.Hem kız hem de erkek denekler, ideolojik fikirleri işledikleri için kitap okumama seviyelerini"çok az" olarak ifade etmişlerdir.

10.Kız denekler kitapların kötü kağıda basıldıkları için kitap okumama seviyelerini"hiç" erkek denekler ise "çok az" olarak ifade etmişlerdir.

11.Kız denekler kitaplar çok kalın olduğu için kitap okumama seviyelerini"hiç" erkek denekler ise "çok az" olarak ifade etmişlerdir.

TABLO 10
Deneklerin Kitap Okumama Sebeplerinin Okullara Göre Dağılımı

Sorular	Abdurrah- man Paşa Lisesi			Anadolu Lisesi			Orhan Şaik Gökyay Lisesi			Kuzeykent Lisesi		
	f	X	Ss	F	X	ss	f	X	ss	f	x	ss
7-Pahalı oldukları için	38	3.68	9.98	48	1.85	1.03	40	1.85	1.25	51	2.02	1.19
8-Duyguları tam ifade etmedikleri içim	38	2.24	1.34	48	2.15	0.97	40	2.23	1.23	51	1.81	0.94
9-İdeolojik fikirler işledikleri için	38	1.71	1.01	46	2.26	1.16	41	2.39	1.34	51	2.29	1.32
10-Kötü kağıda basıldıkları için	37	2.27	1.50	48	1.63	1.00	40	3.08	8.50	50	1.78	1.09
11-Çok kalın oldukları için	38	1.82	1.16	48	2.04	1.09	40	1.88	1.30	51	1.78	1.05

Sorular	Kuzeykent Süper Lis.			Fakülte		
	F	x	Ss	F	x	ss
7-Pahalı oldukları için	25	2.64	0.91	75	2.81	1.28
8-Duyguları tam ifade etmedikleri içim	22	2.36	1.33	74	2.32	1.25
9-İdeolojik fikirler işledikleri için	22	2.00	1.23	74	2.51	1.37
10-Kötü kağıda basıldıkları için	23	1.83	1.37	76	1.50	0.99
11-Çok kalın oldukları için	23	1.87	1.14	76	1.75	0.98

7- Abdurrahman Paşa Lisesinde okuyan denekler pahalı olduklarını düşündükleri için kitap okumama seviyelerini"çok"; Anadolu Lisesi, Orhan Şaik Gökyay Lisesi, Kuzeykent Lisesinde okuyanlar, "çok az" ; Kuzeykent Süper Lisede okuyanlar"hiç"; G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyanlar ise, "az" olarak ifade etmişlerdir.

8- Abdurrahman Paşa Lisesi, Anadolu Lisesi, Orhan Şaik Gökyay Lisesi, Kuzeykent Lisesi, Kuzeykent Süper Lise ve G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan denekler duygularını tam olarak ifade edemediğini düşündükleri için kitap okumama seviyelerini"çok az" olarak ifade etmişlerdir.

9- Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan denekler, ideolojik fikirleri işledikleri için kitap okumama seviyelerini"hiç" ; Anadolu Lisesi, Orhan Şaik Gökyay Lisesi, Kuzeykent Lisesi, Kuzeykent Süper Lise G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyanlar ise, "çok az" olarak ifade etmişlerdir.

10-Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde ve Kuzeykent Süper Lisede okuyan denekler kitapların kötü kağıda basıldıkları için kitap okumama seviyelerini"çok az" Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan denekler, " az" ; Anadolu Lisesi, Kuzeykent Lisesi, G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyanlar ise, "hiç" olarak ifade etmişlerdir.

11 Abdurrahman Paşa Lisesi, Anadolu Lisesi, Orhan Şaik Gökyay Lisesi, Kuzeykent Süper Lisesinde okuyan denekler, kitaplar çok kalın olduğu

için kitap okumama seviyelerini"çok az"; Kuzeykent Lisesi ve G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan denekler ise "hiç" olarak ifade etmişlerdir.

TABLO 11
Deneklerin Kitap Okumama Sebeplerinin Mezun Oldukları Bölgelere GöreDağılımı

Sorular	İl			İlçe			Köy		
	f	X	Ss	f	x	ss	F	X	ss
7-Pahalı oldukları için	199	2.38	4.49	62	2.35	1.37	5	1.60	0.89
8-Duyguları tam ifade etmedikleri için	194	2.13	1.15	63	2.32	1.23	5	2.20	1.10
9-İdeolojik fikirler işledikleri için	194	2.29	1.30	63	2.27	1.26	5	1.40	0.89
10-Kötü kağıda basıldıkları için	196	2.09	3.98	62	1.56	1.10	5	2.40	1.95
11-Çok kalın oldukları için	197	1.87	1.10	63	1.71	1.11	5	2.60	1.14

7. İl ve ilçe merkezinden mezun olan denekler, pahalı oldukları için kitap okumama derecelerinin "çok az "; köyden mezun olan denekler ise, "hiç" düzeyinde olduğunu ifade etmişlerdir.

8. Hem il merkezinden, hem ilçeden, hem de köyden mezun olan denekler, duygularını tam olarak ifade edemedikleri için kitap okumama seviyelerini"çok az" olarak belirtmişlerdir. İl ve ilçe merkezinden mezun olan denekler, ideolojik fikirleri işledikleri için kitap okumama derecelerinin "çok az "; köyden mezun olan denekler ise, "hiç" düzeyinde olduğunu ifade etmişlerdir.

9. İl merkezinden ve köyden mezun olan denekler, kötü kağıda basıldıkları için kitap okumama derecelerinin "çok az "; ilçeden mezun olan denekler ise, "hiç" düzeyinde olduğunu ifade etmişlerdir.

10. İl merkezinden ve köyden mezun olan denekler, çok kalın oldukları için kitap okumama derecelerinin "çok az "; ilçeden mezun olan denekler ise, "hiç" düzeyinde olduğunu ifade etmişlerdir.

TABLO12
Deneklerin Kitap Okumama Sebeplerinin Öğrenim Seviyelerine Göre Dağılımı

Sorular	Lise son			Üniversite 1		
	F	X	Ss	f	x	Ss
7-Pahalı oldukları için	202	2.21	4.46	75	2.81	1.26
8-Duyguları tam ifade etmedikleri için	199	2.13	1.14	74	2.32	1.25
9-İdeolojik fikirler işledikleri için	198	2.16	1.24	74	2.51	1.37
10-Kötü kağıda basıldıkları için	198	2.10	3.97	76	1.50	0.99
11-Çok kalın oldukları için	200	1.88	1.14	76	1.75	0.98

7- Lise sonda okuyan denekler, pahalı oldukları için kitap okumama seviyelerini"çok az" Üniversite I'de okuyan denekler ise "az" olarak ifade etmişlerdir.

8- Hem lise sonda, hem de üniversite l'de okuyan denekler, duygularını tam olarak ifade edemedikleri için kitap okumama seviyelerini"çok az" olarak ifade etmişlerdir.

9- Hem lise sonda, hem de üniversite l'de okuyan denekler ideolojik fikirleri işledikleri için kitap okumama seviyelerini"çok az" olarak ifade etmişlerdir.

10- Lise sonda okuyan denekler, kötü kağıtlara basıldıkları için kitap okumama seviyelerini"çok az" Üniversite l'de okuyan denekler ise "hiç" olarak ifade etmişlerdir.

11- Lise sonda okuyan denekler, çok kalın oldukları için kitap okumama seviyelerini"çok az" Üniversite l'de okuyan denekler ise "hiç" olarak değerlendirmişlerdir.

7 ila 11. Tablolarda görüldüğü üzere, kitapların pahalı olması, baskı kalitelerinin düşük olması, kalın olmaları gibi dış etkenler gençlerin kitap okuma alışkanlıkları üzerinde olumsuz tesir yapmamaktadır. Bu da bize şunu gösteriyor: Öğrenci kitabı bulduğu zaman fiziki şartlarına bakmıyor, okuyor. O zaman kitaba ulaşamama problemi yaşanıyor demektir. Öyle anlaşılıyor ki öğrenci çok fazla kitap arasından seçme şansını bulamıyor, eline geçeni okuyor.

TABLO13
Deneklerin Kitap Seçmesine Etki Eden Faktörlerin Bölümlere Göre Dağılımı

Sorular	Sosyal			Türkçe-Mat			fen			Türkçe		
	f	x	Ss	F	X	ss	f	x	ss	f	X	ss
12-Yazarlara göre	39	3.51	1,07	84	3.40	1.31	79	3.20	1.42	77	4.21	4.74
13-Tavsiyeye göre	40	3.45	1.23	84	3.43	0.89	80	3.10	1.25	77	3.65	0.81
14-Dış görünüşüne göre	40	2.35	1.37	84	2.50	1.22	79	2.30	1.27	78	2.24	1.19
15-Reklama göre	40	2.57	1.28	84	2.37	1.25	78	2.50	1.24	76	2.62	1.12
16-Fiyatına göre	39	2.33	1.15	83	1.98	1.06	76	2.29	1.21	75	3.00	1.16
17-Sayfaların niteliğine göre	40	2.15	1.21	83	2.13	1.29	78	2.27	1.35	77	1.91	1.12
18-Kalitesine göre	39	3.54	1.19	82	3.34	1.21	79	3.28	1.25	72	3.56	1.03

12.Sosyal bölümünde okuyan denekler, yazarına göre kitap seçme seviyelerini "çok"; Türkçe-Matematik bölümünde okuyanlar "çok az"; Fen bölümünde okuyanlar "az"; Türkçe bölümünde okuyanlar ise "bütünüyle" olarak belirtmişlerdir.

13.Sosyal,Türkçe- Matematik ve Türkçe bölümlerinde okuyan denekler, tavsiyeye göre kitap seçme seviyelerini "çok" , Fen bölümünde okuyan denekler ise "az" olarak ifade etmişlerdir.

Genel olarak, öğrencilerin birbirleriyle etkileşim halinde oldukları, okudukları eserleri birbirlerine tavsiye etmek suretiyle kitap okuma alışkanlıklarını da geliştirdikleri anlaşılmaktadır. Öğretmenlerinin tavsiye ettikleri eserler de öğrenciler tarafından kabul görmektedir. Tavsiyeye göre kitap okuma alışkanlık seviyesinin çok olması bize, öğrenciler neyi okuyacaklarını, kendilerine uygun olan eserin hangisi olduğunu bilmedikleri için okumadıklarını göstermektedir. Birisi yönlendirdiği zaman okudukları görülmektedir.

14.Sosyal, Türkçe-Matematik, Fen ve Türkçe bölümlerinde okuyan denekler, kitabın dış görünüşüne göre kitap seçme seviyelerini "çok az" olarak ifade etmişlerdir.

15.Sosyal, Türkçe-Matematik ve Fen bölümlerinde okuyan denekler, reklâma göre kitap seçme seviyelerini "çok az" ; Türkçe bölümünde okuyanlar ise "az"olarak ifade etmişlerdir.

16.Sosyal, Türkçe-Matematik ve Fen bölümlerinde okuyan denekler, kitabın fiyatına göre kitap seçme seviyelerini "çok az" ; Türkçe bölümünde okuyanlar ise "az"olarak ifade etmişlerdir.

17.Sosyal, Türkçe-Matematik, Fen ve Türkçe bölümlerinde okuyan denekler, kitap sayfalarının parlak ve beyaz olmasına göre kitap seçme seviyelerini "çok az" olarak ifade etmişlerdir.

18.Sosyal ve Türkçe bölümünde okuyan denekler, kitabın genel olarak kalitesine göre kitap seçme seviyelerini "çok"; Fen ve Türkçe-Matematik bölümlerinde okuyanlar ise "az" olarak belirtmişlerdir.

TABLO14
Deneklerin Kitap Seçmesine Etki Eden Faktörlerin Yaşlarına Göre Dağılımı

Soruler	17 ve aşağı			18-19			20 ve yukarısı		
	f	x	Ss	f	X	ss	F	X	ss
12-Yazarlara göre	167	3.39	1.26	90	3.51	1.33	21	5.57	8.88
13-Tavsiyeye göre	169	3.40	1.13	89	3.43	1.04	22	3.32	0.84
14-Dış görünüşüne göre	168	2.39	1.25	90	2.36	1.27	22	2.09	1.15
15-Reklama göre	166	2.54	1.26	89	2.37	1.16	22	2.86	0.99
16-Fiyatına göre	166	2.25	1.19	86	2.51	1.22	21	3.05	1.02
17-Sayfaların niteliğine göre	167	2.14	1.27	89	2.06	1.23	22	2.14	1.25
18-Kalitesine göre	164	3.37	1.17	85	3.39	1.24	22	3.77	0.87

12.17 yaş ve aşağısı denekler, yazarına göre kitap seçme seviyelerini"az"; 18-19 yaş grubundaki denekler "çok" ; 20 yaş ve yukarısı denekler ise "bütünüyle" olarak ifade etmişlerdir.

13. 17 yaş ve aşağısı ile 20 yaş ve yukarısı denekler, tavsiyeye göre kitap seçme seviyelerini "az"; 18-19 yaş grubundaki denekler "çok" olarak ifade etmişlerdir.

14. Hem 17 yaş ve yukarısı hem 18-19 , hem de 20 yaş ve yukarısı yaş gruplarındaki denekler, kitabın dış görünüşüne göre kitap seçme seviyelerini"çok az" olarak ifade etmişlerdir.

15. 17 yaş ve aşağısı ile 20 yaş ve yukarısı denekler, reklâma göre kitap seçme seviyelerini "çok az"; 18-19 yaş grubundaki denekler "az" olarak ifade etmişlerdir.

16. 17 yaş ve aşağısı ile 20 yaş ve yukarısı denekler, kitabın fiyatına göre kitap seçme seviyelerini "çok az"; 18-19 yaş grubundaki denekler "az" olarak ifade etmişlerdir.

17. Hem 17 yaş ve yukarısı hem 18-19 , hem de 20 yaş ve yukarısı yaş gruplarındaki denekler, kitabın genel olarak kalitesine göre kitap seçme seviyelerini"çok az" olarak belirtmişlerdir.

18. 17 yaş ve aşağısı ile 18-19 yaş grubundaki denekler, kitap sayfalarının parlak ve beyaz olmasına göre kitap seçme seviyelerini " az"; 20 yaş ve yukarısı denekler "çok az" olarak ifade etmişlerdir.

TABLO15
Deneklerin Kitap Seçmesine Etki Eden Faktörlerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Sorular	Erkek			Kız		
	F	X	Ss	f	x	ss
12-Yazarlara göre	133	3.41	3.83	146	3.74	1.02
13-Tavsiyeye göre	134	2.93	1.15	147	3.82	0.82
14-Dış görünüşüne göre	134	2.28	1.26	147	2.42	1.23
15-Reklama göre	132	2.25	1.17	146	2.73	1.21
16-Fiyatına göre	129	2.50	1.28	144	2.30	1.13
17-Sayfaların niteliğine göre	133	2.21	1.29	146	2.02	1.21
18-Kalitesine göre	132	3.28	1.22	140	3.53	1.12

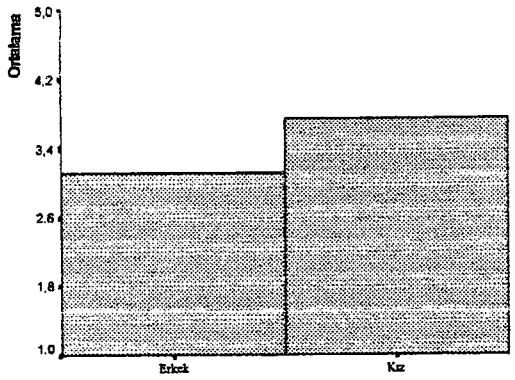

Soru 12

12. Hem kız hem de erkek deneklerin yazarına göre kitap seçme derecelerinin ortalaması "çok" olarak ifade edilmiştir.

Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

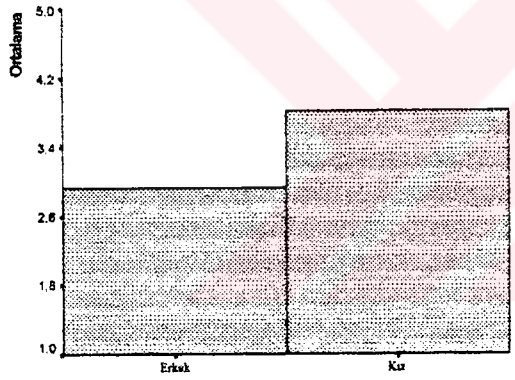

Soru 13

13. Kız denekler tavsiyeye göre kitap seçme seviyelerini"çok", erkek denekler ise "az" olarak ifade etmişlerdir.

Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

14. Hem kız hem de erkek deneklerin kitabın dış görünüşüne göre kitap seçme derecelerinin ortalaması "çok az" olarak ifade edilmiştir.

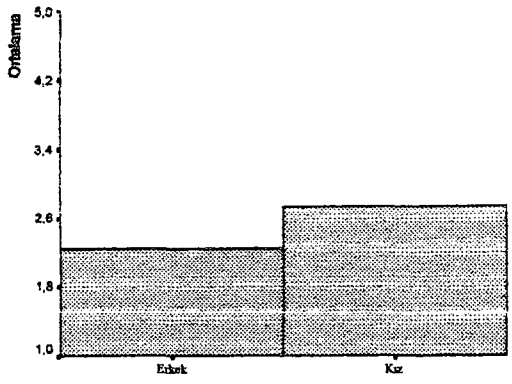

Soru 15

15. Hem kız hem de erkek deneklerin reklama göre kitap seçme derecelerinin ortalaması "çok az" olarak ifade edilmiştir. Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

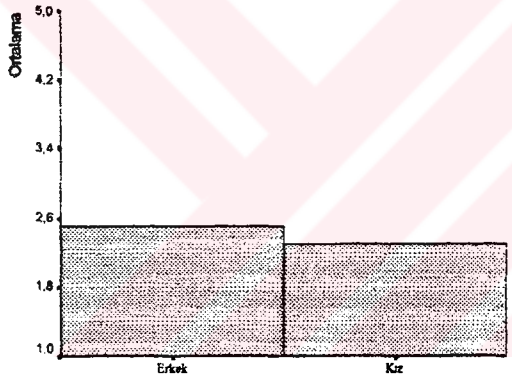

Soru 16

16. Hem kız hem de erkek deneklerin kitabın fiyatına göre kitap seçme derecelerinin ortalaması "çok az" olarak ifade edilmiştir.

Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

17. Hem kız hem de erkek deneklerin kitap sayfalarının niteliğine göre kitap seçme derecelerinin ortalaması "çok az" olarak ifade edilmiştir.

18.Kız denekler genel olarak kitabın kalitesine göre kitap seçme seviyelerini"çok", erkek denekler ise "az" olarak ifade etmişlerdir.

TABLO16
Deneklerin Kitap Seçmesine Etki Eden Faktörlerin Okullara Göre Dağılımı

Sorular	Abdurrah-man Paşa Lisesi			Anadolu Lisesi			Orhan Şaik Gökyay Lisesi			Kuzeykent Lisesi		
	f	X	Ss	F	X	Ss	f	x	ss	f	x	Ss
12-Yazarlara göre	38	3.68	1.19	49	3.35	1.15	40	3.48	1.41	51	3.18	1.32
13-Tavsiyeye göre	38	3.34	1.10	49	3.69	0.71	41	3.29	1.36	51	3.20	1.17
14-Dış görünüşüne göre	38	2.18	1.33	49	2.43	1.10	41	2.37	1.44	51	2.65	1.29
15-Reklama göre	38	2.39	1.18	49	2.76	1.20	41	2.05	1.28	50	2.78	1.27
16-Fiyatına göre	35	2.34	1.16	49	2.02	0.97	40	1.80	1.07	50	2.56	1.23
17-Sayfaların niteliğine göre	38	2.29	1.37	49	1.94	1.07	40	2.25	1.51	51	2.39	1.22
18-Kalitesine göre	37	3.49	1.24	48	3.65	0.96	39	3.23	1.55	51	3.24	1.07

Sorular	Kuzeykent Süper Lis.			Fakülte		
	f	X	Ss	F	x	ss
12-Yazarlara göre	24	2.96	1.57	77	4.21	4.74
13-Tavsiyeye göre	25	2.72	1.31	77	2.65	0.81
14-Dış görünüşüne göre	24	2.18	1.09	78	2.24	1.19
15-Reklama göre	24	2.00	1.10	76	2.62	1.12
16-Fiyatına göre	24	2.00	1.18	75	3.00	1.16
17-Sayfaların niteliğine göre	24	2.00	1.31	77	1.91	1.13
18-Kalitesine göre	25	3.04	1.31	72	3.56	1.03

12. Abdurrahman Paşa Süper Lise ve Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan denekler, yazarına göre kitap seçme seviyelerini "çok"; Anadolu Lisesi, Kuzeykent Lisesi ve Kuzeykent Süper Lisede okuyanlar "az"; G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesi I. Sınıfta okuyanlar ise "bütünüyle" olarak ifade etmişlerdir.

13. Abdurrahman Paşa Süper Lise, Orhan Şaik Gökyay Lisesi, Kuzeykent Süper Lisede ve Kuzeykent Lisesinde okuyan denekler, tavsiyeye göre kitap seçme seviyelerini"az", Anadolu Lisesi, G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesi I. Sınıfta okuyan denekler ise "çok" olarak ifade etmişlerdir.

14. Abdurrahman Paşa Süper Lise, Orhan Şaik Gökyay Lisesi, Kuzeykent Süper Lisede, Anadolu Lisesi, G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesi I. Sınıfta okuyan denekler, kitabın dış görünüşüne göre kitap seçme seviyelerini "çok az" Kuzeykent Lisesinde okuyanlar ise "az" olarak ifade etmişlerdir.

15. Abdurrahman Paşa Süper Lise, Orhan Şaik Gökyay Lisesi ve Kuzeykent Süper Lisede okuyan denekler, reklama göre kitap seçme seviyelerini "çok az" Mustafa Kaya Anadolu Lisesi, Kuzeykent Lisesi ile G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesi I. Sınıfta okuyan denekler ise "az" olarak ifade etmişlerdir.

16. Abdurrahman Paşa Süper Lise, Mustafa Kaya Anadolu Lisesi, Kuzeykent Lisesi ile Kuzeykent Süper Lisede okuyan denekler, kitabın fiyatına göre kitap seçme seviyelerini "çok az"; Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyanlar

"hiç"; G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan denekler ise "az" olarak ifade etmişlerdir.

17. Abdurrahman Paşa Süper Lise, Orhan Şaik Gökyay Lisesi, Kuzeykent Lisesi Kuzeykent Süper Lise, Anadolu Lisesi ve G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan denekler, kitap sayfalarının niteliğine göre kitap seçme seviyelerini "çok az" olarak ifade etmişlerdir.

18. Abdurrahman Paşa Süper Lise, Mustafa Kaya Anadolu Lisesi ile G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan denekler genel olarak kitabın kalitesine göre kitap seçme seviyelerini "çok"; Orhan Şaik Gökyay Lisesi, Kuzeykent Lisesi ve Kuzeykent Süper Lisede okuyan denekler ise "az" olarak ifade etmişlerdir.

TABLO17
Deneklerin Kitap Seçmesine Etki Eden Faktörlerin Mezun Oldukları Bölgelere Göre Dağılımı

Sorular	İl			İlçe			Köy		
	F	x	Ss	f	x	ss	f	X	ss
12-Yazarlara göre	200	3.42	1.27	63	4.11	5.27	5	4.00	1.74
13-Tavsiyeye göre	201	3.40	1.08	64	3.36	1.09	5	2.60	1.52
14-Dış görünüşüne göre	201	2.47	1.25	64	2.02	1.18	5	2.00	1.41
15-Reklama göre	198	2.54	1.23	64	2.50	1.14	5	1.60	0.89
16-Fiyatına göre	195	2.34	1.24	63	2.52	1.08	5	1.80	1.09
17-Sayfaların niteliğine göre	199	2.18	1.29	64	1.95	1.15	5	2.00	1.22
18-Kalitesine göre	197	3.47	1.11	59	3.22	1.32	5	3.00	1.41

12. Hem il, hem ilçe, hem de köyden mezun olan denekler, yazarına göre kitap seçme seviyelerini"çok" olarak ifade etmişlerdir.

13. İl ve ilçeden mezun olan denekler tavsiyeye göre kitap seçme seviyelerini"az" ; köyden mezun olan denekler ise "çok az" olarak belirtmişlerdir.

14. Hem il, hem ilçe, hem de köyden mezun olan denekler, kitabın dış görünüşüne göre kitap seçme seviyelerini"çok az " olarak ifade etmişlerdir.

15. İl ve ilçeden mezun olan denekler reklama göre kitap seçme seviyelerini"çok az" ; köyden mezun olan denekler ise "hiç" olarak belirtmişlerdir.

16. İl ve ilçeden mezun olan denekler kitabın fiyatına göre kitap seçme seviyelerini"çok az" ; köyden mezun olan denekler ise "hiç" olarak belirtmişlerdir.

17. Hem il, hem ilçe, hem de köyden mezun olan denekler, kitabın sayfalarının niteliğine göre kitap seçme seviyelerini"çok az " olarak ifade etmişlerdir.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

18. İlden mezun olan denekler kitabın genel olarak kalitesine göre kitap seçme seviyelerini"çok " ; ilçeden ve köyden mezun olan denekler ise "az" olarak belirtmişlerdir.

TABLO18
Deneklerin Kitap Seçmesine Etki Eden Faktörlerin Öğrenim Seviyelerine Göre Dağılımı

Sorular	Lise son			Üniversite 1		
	F	X	Ss	f	x	ss
12-Yazarlara göre	202	3.35	1.32	77	4.21	4.74
13-Tavsiyeye göre	204	3.30	1.16	77	3.65	0.81
14-Dış görünüşüne göre	203	2.39	1.27	78	2.24	1.19
15-Reklama göre	202	2.46	1.25	76	2.62	1.12
16-Fiyatına göre	198	2.17	1.14	75	3.00	1.16
17-Sayfaların niteliğine göre	202	2.19	1.29	77	1.91	1.13
18-Kalitesine göre	200	3.36	1.22	77	3.56	1.03

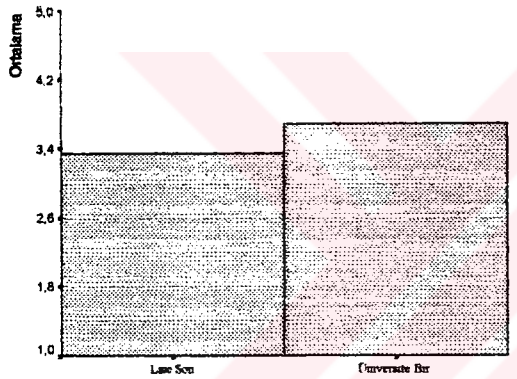

Soru 12

12. Lise sonda okuyan denekler yazarına göre kitap seçme derecesini "az"; üniversite I'de okuyan denekler ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

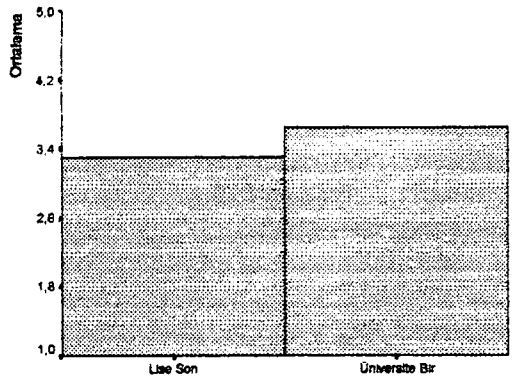

Soru 13

13. Lise sonda okuyan denekler tavsiyeye göre kitap seçme derecesini "az"; üniversite l'de okuyan denekler ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

14. Hem lisede hem de üniversite l'de okuyan denekler kitabın dış görünüşüne göre kitap seçme seviyelerini"çok az " olarak ifade etmişlerdir.

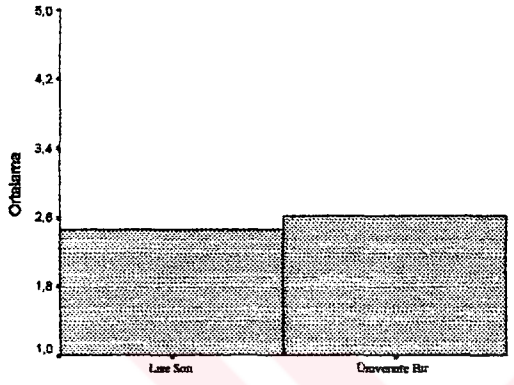

Soru 15

15. Lise sonda okuyan denekler reklama göre kitap seçme derecesini " çok az"; üniversite l'de okuyan denekler ise "az" olarak belirtmişlerdir. Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

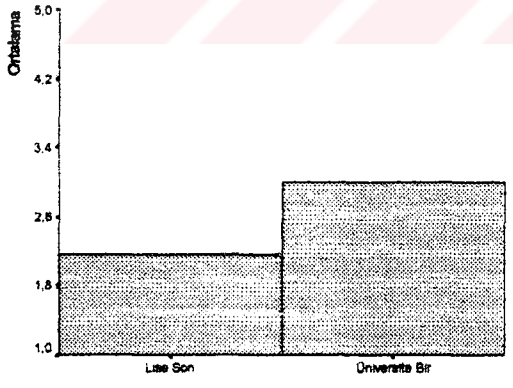

Soru 16

16. Lise sonda okuyan denekler, kitabın fiyatına göre kitap seçme derecesini "çok az"; üniversite l'de okuyan denekler ise "az" olarak belirtmişlerdir.

Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

17. Hem lisede hem de üniversite I'de okuyan denekler kitap sayfalarının niteliğine göre kitap seçme seviyelerini"çok az " olarak ifade etmişlerdir.

18. Lise sonda okuyan denekler genel olarak kitabın kalitesine göre kitap seçme derecesini "az"; üniversite I'de okuyan denekler ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

12 ilâ 18. Tablolara bakıldığı zaman genel olarak kitapların muhtevasından kaynaklanmayan olumsuz sebepler öğrencileri çok fazla etkilemediği görülmektedir. Öğrenciler okuyacakları kitapları yazarına göre seçtiklerini belirtmişlerdir. Okudukları ders kitaplarından yazar isimlerine aşina olmalarının yanı sıra daha önce bu yazarların herhangi bir eserini okumuşlarsa diğer eserlerini de okuma eğilimi gösteriyorlar.

Kız denekler tavsiyeye göre kitap seçme seviyelerini"çok", erkek denekler ise "az" olarak ifade etmişlerdir.

Kızların birbirleriyle etkileşimlerinin daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca kızların kitap okuma alışkanlıklarının seviyesi de çok olarak belirtilmişti. Kitapla haşır neşir oldukları için birbirlerine okudukları kitapları tavsiye etmeleri de tabiîdir. Kızların tavsiyeye göre kitap seçme seviyesinin erkeklere göre çok olması, kızların çevreden daha fazla etkileniyor olduklarını düşündürtmektedir

17 yaş ve aşağısı denekler, yazarına göre kitap seçme seviyelerini"az"; 18-19 yaş grubundaki denekler "çok" ; 20 yaş ve yukarısı denekler ise "bütünüyle" olarak ifade etmişlerdir.

Yaşın artmasına paralel olarak yazarına göre kitap seçme oranının arttığı görülmektedir. Gençliğin bitim yaşının 21 kabul edildiğini düşünürsek genç yetişkin bireyin tercihlerinde kriterlerinin teşekkül ettiği görülmektedir.

TABLO19
Deneklerin Okuduğu Kitaplardan Nasıl Etkilendiğinin Bölümlere Göre Dağılımı

Sorular	Sosyal			Türkçe-Mat			Fen			Türkçe		
	f	x	Ss	f	X	Ss	f	X	ss	F	x	Ss
19-Davranış değişikliğine neden olma	39	2.82	1.05	84	2.89	1.03	55	2.76	1.28	74	3.34	0.99
20-Aile,millet,vatan ve insan sevgisi telkin etme	35	3.43	0.79	82	3.27	1.11	53	3.36	1.15	74	3.82	0.83
21-Yaşama sevgisi telkin etme	36	3.44	1.23	78	3.45	1.04	77	3.25	1.20	71	3.77	0.94
22Güzel ahlak telkin etme	39	3.64	1.09	82	3.45	1.12	80	3.05	1.28	72	3.52	0.74
23-Estetik duygusu verme	38	3.26	1.11	81	3.14	1.06.	78	2.86	1.30	70	3.09	1.09
24-Toplumun değerlerini telkin etme	38	3.03	0.94	83	2.88	1.14	79	3.30	5.80	72	3.15	1.15
25-Örf ve adetleri tanıtma	38	3.42	0.98	84	3.24	1.13	79	2.94	1.24	72	3.23	0.85
26-Bilgileri sanat değeri içinde sunma	38	3.11	1.14	82	3.06	1.03	77	2.96	1.20	73	3.18	1.01
27-Mizah duygusunu geliştirme	38	3.39	1.24	81	3.43	1.08	81	3.39	1.13	71	3.35	1.12
28-Yaratıcı gücü geliştirme	38	3.82	1.06	83	3.49	1.14	83	3.81	1.24	71	3.87	0.94
29-Düşünce ufkunu genişletme	39	3.97	1.11	81	4.31	4.58	81	3.97	5.87	71	4.19	0.74
30-Atatürk ilkelerini benimsetme	38	3.55	1.31	84	3.36	1.36	84	3.55	1.34	71	3.94	1.26
31-Anadil sevgisi ve şuurunu kazandırma	37	3.35	1.11	81	3.40	1.10	81	3.35	1.34	71	4.00	0.93
32-Yukarıdaki maddelerin önemi ne	39	3.87	1.08	84	3.79	1.06	84	3.87	1.39	71	4.46	0.69

19. Sosyal, Türkçe-Matematik, Fen ve Türkçe Bölümlerinde okuyan denekler okudukları eserlerin kendilerinde davranış değişikliğine sebep olma seviyelerini "az" olarak belirtmişlerdir.

20. Sosyal ve Türkçe bölümünde okuyan denekler, okudukları eserlerin aile, millet, vatan ve insan sevgisi telkin etme seviyesini "çok"; Türkçe Matematik ve Fen Bölümünde okuyan denekler ise "az" olarak ifade etmişlerdir.

21.Sosyal ve Türkçe bölümlerinde okuyan denekler, okudukları eserlerin yaşama sevgisi telkin etme seviyesini "çok" ; Türkçe-Matematik ve Fen bölümlerinde okuyanlar ise "az" olarak belirtmişlerdir.

Sosyal ve Türkçe bölümünde okuyan öğrencilerin diğer bölümlerde okuyan öğrencilere göre okudukları eserlerle daha fazla bütünleştikleri anlaşılmaktadır.

22. Sosyal,Türkçe-Matematik ve Türkçe bölümlerinde okuyan denekler, okudukları eserlerin dürüstlük, yardımlaşma, kahramanlık, mertlik, fedakârlık gibi erdem olarak değerlendirilen hususları içerme seviyelerini "çok" ; Fen bölümünde okuyanlar ise, "az" olarak değerlendirmişlerdir.

Genel olarak öğrencilerin okudukları eserlerden yararlandıklarını, dürüstlük, yardımlaşma, kahramanlık, mertlik, fedakârlık gibi erdemleri irdeledikleri anlaşılmaktadır.

23. Sosyal,Türkçe-Matematik, Fen ve Türkçe bölümlerinde okuyan denekler, okudukları eserlerin estetik duygusu verme seviyesini "az" olarak değerlendirmişlerdir.

Her edebî eser az veya çok bir estetik değer arz eder. Öğrencilerin estetik duygu verme düzeyini az olarak nitelendirmeleri, onların kafalarında estetik kavramının henüz teşekkül etmediğini düşündürtmektedir.

24. Sosyal,Türkçe-Matematik, Fen ve Türkçe bölümlerinde okuyan denekler, okudukları eserlerin toplumun törel değerleri hakkında telkinde bulunma seviyesini "az" olarak değerlendirmişlerdir.

25. Sosyal ve Türkçe bölümlerinde okuyan denekler, okudukları eserlerin gelenek ve göreneklerimizle millî ve mânevî değerlerimizi tanıtıp sevdirme seviyesini "çok" ; Türkçe-Matematik ve Fen bölümlerinde okuyanlar ise "az" olarak belirtmişlerdir.

Bu da öğrencilerin okudukları eserlerin muhtevasıyla alakalı bir durumdur. Türkçe ve sosyal bölümlerinde okuyan öğrenciler, gelenek ve göreneklerimizle millî ve mânevî değerlerimizi tanıtıp sevdiren eserleri daha fazla okumuşlardır, sonucu çıkmaktadır.

26. Sosyal,Türkçe-Matematik ve Fen bölümlerinde okuyan denekler, okudukları eserlerin çeşitli bilgileri bir sanat değeri içinde sunma seviyesini "az" ; Türkçe bölümünde okuyanlar ise "çok" olarak değerlendirmişlerdir.

Türkçe bölümünde okuyan öğrenciler üniversite öğrencisidir. Üniversite hayatı ile birlikte mecburiyet haricinde de kitap okumaya başlayan, birbirlerine tavsiyede bulunup müşterek kitapları okuyan ve büyük bir ihtimalle fikir alışverişinde de bulunan gençlerde edebi eser okuma şuuru ve estetik değerler gelişmeye başlamakta, bu sebepten de sanata yönelik dikkatleri artmakta ve okudukları eserlerin estetik duygusu verme derecesini ve çeşitli bilgileri bir sanat değeri içinde sunma derecesini çok olarak belirtmeye başlamaktadırlar.

27. Sosyal, Türkçe- Matematik bölümlerinde okuyan denekler, okudukları eserlerin mizah duygularını geliştirme seviyesini "çok", Fen ve Türkçe bölümlerinde okuyan denekler ise "az" olarak ifade etmişlerdir.

28. Sosyal,Türkçe-Matematik, Fen ve Türkçe bölümlerinde okuyan denekler, okudukları eserlerin yaratıcı güçlerini geliştirmeye katkıda bulunma seviyesini "çok " olarak değerlendirmişlerdir.

29. Sosyal ve Türkçe bölümlerinde okuyan denekler, okudukları eserlerin duygu ve düşünce ufuklarını genişletme seviyesini "çok", Türkçe-Matematik ve Fen bölümlerinde okuyanlar ise "bütünüyle" olarak ifade

etmişlerdir. Türkçe bölümünde okuyanlar 4.20 ortalamayla "çok" derecelendirmesinin üst sınırında yer almışlardır. 4.21 bütünüyle olarak derecelenmektedir.

Öğrenciler, kitap okumanın yararına inanmaktadırlar ve her okudukları eser onların duygu ve düşünce ufkunu genişletmektedir.

30. Sosyal ve Fen bölümlerinde okuyan denekler, okudukları eserlerin Atatürk ilkelerini kökleştirmeye hizmet etme derecesini "çok" ; Türkçe-Matematik ve Türkçe bölümlerinde okuyanlar ise "az" olarak ifade etmişlerdir. Yine Türkçe bölümü 3.39 ortalamayla "az" derecelendirmesinin üst sınırında yer almışlardır.

31. Sosyal,Türkçe-Matematik, Fen ve bölümlerinde okuyan denekler, okudukları eserlerin ana dil sevgisi ve şuuru kazandırma seviyesini "az" ; Türkçe bölümünde okuyanlar ise "çok" olarak değerlendirmişlerdir. Türkçe-Matematik bölümü 3.40 ortalamayla "az" derecelendirmesinin üst sınırında yer almıştır.

Türkçe bölümündeki öğrencilerin gerek okudukları eserler vasıtasıyla gerekse okudukları bölüm itibarıyla ana dil sevgisi ve şuuruna ulaştıkları görülmektedir. Bu bir idrak meselesidir. Geleceğin Türkçe öğretmenlerinin bu idrake ulaşmaları sevindiricidir.

32. Sosyal,Türkçe-Matematik ve Fen bölümlerinde okuyan denekler, okudukları eserlerde 19-31. Sorularda belirtilen hususların yer almasını önemseme seviyesini "çok" ; Türkçe bölümünde okuyanlar ise "bütünüyle" olarak değerlendirmişlerdir.

Öğrencilerin, eğitimlerinde önemli rol oynayacak olan unsurları önemseme seviyelerinin yüksek olması, okudukları eserlerden yararlandıklarını, bu davranışları edinme gayreti içinde olduklarını göstermektedir.

TABLO 20

Deneklerin Okuduğu Kitaplardan Nasıl Etkilendiğinin Yaşlarına Göre Dağılımı

Sorular	17 ve aşağı			18-19			20 ve yukarısı		
	F	X	Ss	f	X	ss	f	X	ss
19-Davranış değişikliğine neden olma	167	2.86	1.11	87	3.09	1.11	22	3.27	1.08
20-Aile,millet,vatan ve insanlık sevgisi telkin et	158	3.24	1.09	87	3.66	0.95	22	3.68	1.09
21-Yaşama sevgisi telkin etme	157	3.38	1.11	84	3.50	1.14	20	3.80	1.01
22-Güzel ahlak telkin etme	166	3.37	1.16	84	3.67	1.09	22	3.95	0.90
23-Estetik duygusu verme	162	3.00	1.16	83	3.17	1.17	21	3.48	0.98
24-Toplumun değerlerini telkin etme	164	3.15	4.08	85	3.14	1.13	22	3.27	1.32
25-Örf ve adetleri tanıtma	165	3.19	1.17	86	3.43	1.01	21	3.86	0.96
26-Bilgileri sanat değeri içinde sunma	160	3.13	1.10	85	3.24	1.17	22	3.36	1.05
27-Mizah duygusunu geliştirme	162	3.41	1.12	86	3.29	1.15	19	3.47	1.12
28-Yaratıcı gücü geliştirme	165	3.63	1.13	81	3.65	1.18	22	3.86	0.77
29-Düşünce ufkunu genişletme	164	4.09	3.32	84	4.49	5.68	22	4.23	0.53
30-Atatürk ilkelerini benimsetme	165	3.50	1.30	84	3.31	1.37	22	3.68	1.25
31-Anadil sevgisi ve şuurunu kazandırma	160	3.29	1.20	85	3.56	1.14	21	4.38	0.80
32-Yukarıdaki maddelerin önemi ne	167	3.74	1.18	84	4.02	1.17	22	4.36	0.58

19. Hem 17 yaş ve aşağısı, hem 18-19 yaş grubu, hem de 20 yaş ve yukarısı denekler, okudukları eserlerin kendilerinde davranış değişikliği meydana getirme derecesini "az" olarak ifade etmişlerdir.

20. 17 yaş ve aşağısı denekler okudukları eserlerin aile, millet, insanlık, vatan sevgisi telkin etme derecesini "az"; 18-19 yaş grubu ve 20 yaş ve yukarısı ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

17 yaştan sonra okuma oranında nisbî bir artışla birlikte şuurlu okuma faaliyeti de başlıyor.

Bu sonuçlara istinaden büyük ihtimalle, 17 yaş sonrası üniversite ortamına gren gençlerin aile ortamından ayrıldıktan sonra yeniden bir kimlik arayışı ve oluşumu yaşadıklarını bu sebeple de seçtikleri ve okudukları eserlerde millî ,insanî, dinî, değerleri, arama ve okurken de bunlara dikkat etme ve bunları önemseme gayreti içerisinde oldukları söylenebilir.

Ayrıca bu yaşta görülen cevapların farklılığındaki bir diğer âmil de, şu olabilir: Hayatları boyunca üniversiteyi hedefleyen öğrencilerin, üniversiteyi kazanana kadar kendilerini büyük ölçüde öğrenimlerine yardımcı olacak ders kitaplarıyla sınırladıkları, veya sınırlamak zorunda kaldıkları; üniversiteyi kazandıktan sonra nispeten kendilerini daha rahat hissettiklerinden, farklı sahalarda, mecburiyet dışı, edebî, estetik verimler okumaya başladıkları düşünülebilir.

21. 17 yaş ve aşağısı denekler okudukları eserlerin yaşama sevgisi telkin etme derecesini "az"; 18-19 yaş grubu ve 20 yaş ve yukarısı ise "çok" olarak belirtmişlerdir

22. 17 yaş ve aşağısı denekler okudukları eserlerin dürüstlük, yardımlaşma, kahramanlık, mertlik, fedakârlık gibi erdem olarak değerlendirilen hususları içerme derecesini "az"; 18-19 yaş grubu ve 20 yaş ve yukarısı ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

23-17 yaş ve aşağısı ile 18-19 yaş grubu denekler okudukları eserlerin estetik duygusu verme derecesini "az"; 20 yaş ve yukarısı ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

24. Hem 17 yaş ve aşağısı, hem 18-19 yaş grubu, hem de 20 yaş ve yukarısı denekler, okudukları eserlerin toplumun törel değerleri hakkında telkinde bulunma derecesini "az" olarak ifade etmişlerdir.

25. 17 yaş ve aşağısı denekler okudukları eserlerin gelenek ve göreneklerimizle millî ve manevî değerlerimizi tanıtıp sevdirme derecesini "az"; 18-19 yaş grubu ve 20 yaş ve yukarısı ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

26. 17 yaş ve aşağısı ile 18-19 yaş grubu denekler okudukları eserlerin çeşitli bilgileri bir sanat değeri içinde sunma derecesini "az"; 20 yaş ve yukarısı ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

27. 17 yaş ve aşağısı ile 20 yaş ve yukarısı denekler okudukları eserlerin mizah duygusunu geliştirme derecesini "çok"; 18-19 yaş grubu ise "az" olarak belirtmişlerdir.

28. . Hem 17 yaş ve aşağısı, hem 18-19 yaş grubu, hem de 20 yaş ve yukarısı denekler, okudukları eserlerin yaratıcı güçlerini geliştirme derecesini "çok " olarak ifade etmişlerdir.

29. Hem 17 yaş ve aşağısı, hem 18-19 yaş grubu, hem de 20 yaş ve yukarısı denekler, okudukları eserlerin duygu ve düşünce ufuklarını geliştirme derecesini "çok " olarak ifade etmişlerdir.

30. 17 yaş ve aşağısı ile 20 yaş ve yukarısı denekler okudukları eserlerin Atatürk ilkelerini kökleştirmeye hizmet etme derecesini "çok"; 18-19 yaş grubu ise "az" olarak belirtmişlerdir.

31. 17 yaş ve aşağısı denekler okudukları eserlerin ana dil sevgisi ve şuuru kazandırma derecesini "az"; 18-19 yaş grubu ve 20 yaş ve yukarısı ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

32. . Hem 17 yaş ve aşağısı, hem 18-19 yaş grubu, hem de 20 yaş ve yukarısı denekler, okudukları eserlerin yukarıda sözü edilen hususların kendileri için önem derecesini "çok " olarak ifade etmişlerdir.

20 ilâ 31. sorularda geçen aile, millet, insanlık, vatan sevgisi, yaşama sevgisi, dürüstlük, yardımlaşma, kahramanlık, mertlik, fedakârlık, toplumun törel değerleri hakkında telkinde bulunma, gelenek ve göreneklerimizle millî ve manevî değerlerimizi tanıtıp sevdirme, estetik duygusu verme, eserlerin çeşitli bilgileri bir sanat değeri içinde sunma, ana dil sevgisi ve şuuru kazandırma seviyelerini az olarak ifade etmeleri, 17 yaş ve aşağısı yaş grubundaki öğrencilerin bu kavramlar üzerinde çok fazla düşünmedikleri, bu değerlerin hayatlarında henüz öncelik taşımadığı görülmektedir. Genel olarak 18-19 yaş grubu ve 20 yaş ve yukarısı yaş gruplarındaki öğrencilerin ise "çok" olarak belirtmeleri yaşla orantılı olarak bu kavramlar üzerinde düşündüklerini, bu kavramlar üzerinde yoğunlaştıklarını ortaya koymaktadır. Bu erdemleri okudukları eserler vasıtasıyla kazanabiliyorlarsa davranışlarında da olumlu değişiklikler olacaktır. Ancak hem 17 yaş ve aşağısı hem de 18-19 ve 20 yaş yukarısı yaş gruplarındaki öğrenciler okudukları eserlerin davranış değişikliği meydana getirme seviyelerini az olarak nitelendirmişlerdir. Buradan davranış değişikliği kavramının ne olduğu konusunda bir kanaatlerinin olmadığı fikri hasıl oluyor. Bununla birlikte, hem 17 yaş ve aşağısı hem de 18-19 ve 20 yaş yukarısı yaş gruplarındaki öğrenciler, okudukları eserlerde bu erdemleri bulamasalar bile önemi hususunda hemfikir olmuşlardır.

17 yaş ve aşağısı ile 18-19 yaş grubundaki öğrenciler, okudukları eserlerin estetik duygusu verme derecesini az; 20 yaş ve yukarısı ise çok olarak belirtmişlerdir.

17 yaş ve aşağısı ile 18-19 yaş grubundaki öğrenciler, okudukları eserlerin çeşitli bilgileri bir sanat değeri içinde sunma derecesini az; 20 yaş ve yukarısı ise çok olarak belirtmişlerdir.

Yukarıdaki tespitlere istinaden çıkaracağımız sonuç şu olabilir: Üniversite hayatı ile birlikte mecburiyet haricinde de kitap okumaya başlayan, birbirlerine tavsiyede bulunup müşterek kitapları okuyan ve büyük bir ihtimalle fikir alışverişinde de bulunan gençlerde edebi eser okuma şuuru ve estetik değerler gelişmeye başlamakta, bu sebepten de sanata yönelik dikkatleri artmakta ve okudukları eserlerin estetik duygusu verme derecesini ve çeşitli

bilgileri bir sanat değeri içinde sunma derecesini çok olarak belirtmeye başlamaktadırlar.

17 yaş ve aşağısı ile 18-19 yaş gurubundaki öğrencilerin estetik kavramını kafalarında tam olarak teşekkül ettiremedikleri neticesini çıkartmak da mümkündür.

Hem 17 yaş ve aşağısı hem 18-19 yaş gurubu hem de 20 yaş ve yukarısı öğrenciler okudukları eserlerin yaratıcı güçlerini geliştirme derecesini çok olarak ifade etmişlerdir hükmünden ise şu sonucu çıkarabiliyoruz. Öğrenciler okumanın, insanın kişiliğini, ruh zenginliğini geliştirdiği konusunda fikir birliği içindedirler. Çok okumasalar bile okumanın faydaları hususunda müttefiktirler.

17 yaş ve aşağısı ile 20 yaş ve yukarısı denekler okudukları eserlerin Atatürk ilkelerini kökleştirmeye hizmet etme derecesini çok 18-19 yaş grubu ise az olarak belirtmişlerdir hükmünden şu sonucu çıkarmamız mümkün, 17 yaş ve aşağısı denekler, okudukları ders kitaplarından ve derslerde işlenilen Atatürkçülük konularından hareketle bu konuya yaklaşmakta yirmi yaş ve yukarısı ise şuurlu olarak Atatürk ilkeleri konusunda fikir sahibi olmaktadır.

TABLO 21
Deneklerin Okuduğu Kitaplardan Nasıl Etkilendiğinin Cinsiyete Göre Dağılımı

Sorular	Erkek			Kız		
	f	x	Ss	f	X	Ss
19-Davranış değişikliğine neden olma	133	2.87	1.15	144	3.04	1.08
20-Aile,millet,vatan ve insan sevgisi telkin etme	128	3.53	1.08	140	3.31	1.03
21-Yaşama sevgisi telkin etme	123	3.18	1.18	139	3.68	0.99
22-Güzel ahlak telkin etme	131	3.45	1.21	142	3.58	1.06
23-Estetik duygusu verme	130	2.92	1.21	137	3.26	1.07
24-Toplumun değerlerini telkin etme	131	3.38	4.54	141	2.94	1.09
25-Örf ve adetleri tanıtma	132	3.45	1.07	141	3.20	1.17
26-Bilgileri sanat değeri içinde sunma	129	3.02	1.14	139	3.33	1.07
27-Mizah duygusunu geliştirme	127	3.35	1.20	141	3.40	1.06
28-Yaratıcı gücü geliştirme	129	3.43	1.21	140	3.87	0.98
29-Düşünce ufkunu genişletme	132	3.99	3.69	139	4.45	4.42
30-Atatürk ilkelerini benimsetme	131	3.25	1.39	141	3.64	1.22
31-Anadil sevgisi ve şuurunu kazandırma	130	3.32	1.32	137	3.61	1.02
32-Yukarıdaki maddelerin önemi ne	132	3.60	1.26	142	4.15	0.97

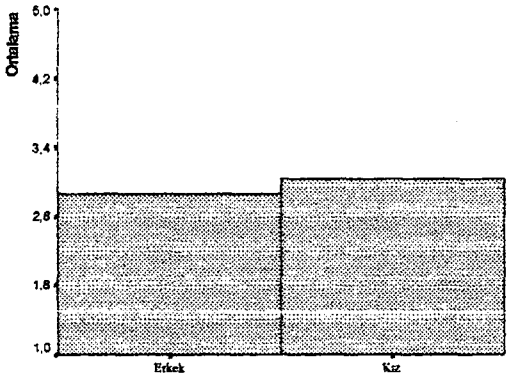

Soru 19

19. Hem kız hem de erkek denekler, okudukları eserlerin kendilerinde davranış değişikliği meydana getirme derecesini "az" olarak ifade etmişlerdir. Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

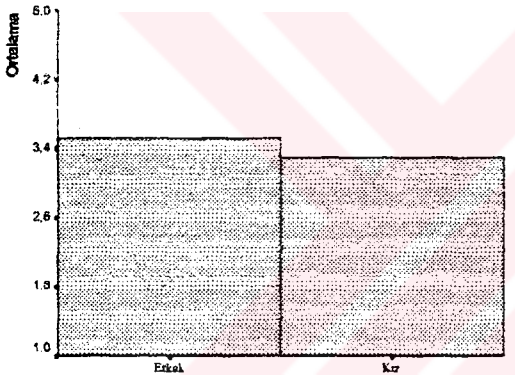

Soru 20

20. Erkek denekler okudukları eserlerin aile, millet, insanlık, vatan sevgisi telkin etme derecesini "az"; kızlar ise "çok" olarak belirtmişlerdir. Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

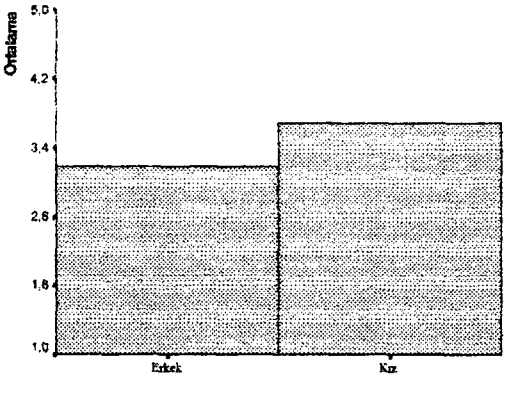

Soru 21

21. Erkek denekler okudukları eserlerin yaşama sevgisi telkin etme derecesini "az"; kızlar ise "çok" olarak belirtmişlerdir. Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

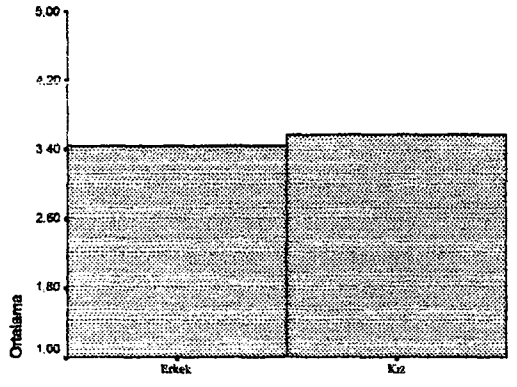

Soru 22

22. Erkek denekler, okudukları eserlerin dürüstlük, yardımlaşma, kahramanlık, mertlik, fedakârlık gibi erdem olarak değerlendirilen hususları içerme derecesini "çok"; kızlar ise "az" olarak belirtmişlerdir. Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

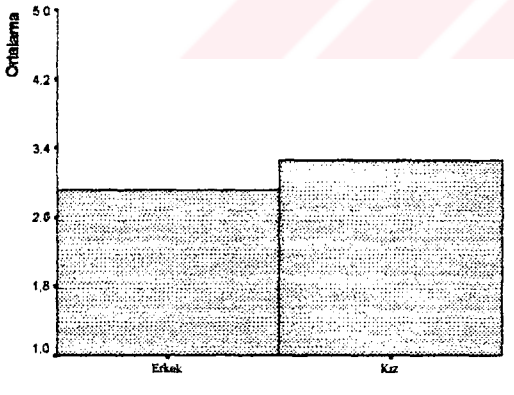

Soru 23

Hem erkek, hem de kız denekler okudukları eserlerin estetik duygusu verme derecesini "az" olarak belirtmişlerdir. Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

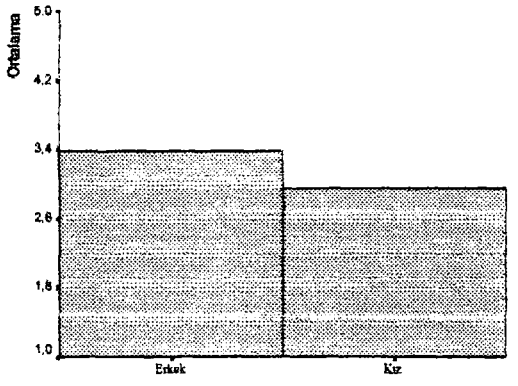

Soru 24

24. Hem erkek hem de kız denekler, okudukları eserlerin toplumun törel değerleri hakkında telkinde bulunma derecesini "az" olarak ifade etmişlerdir. Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

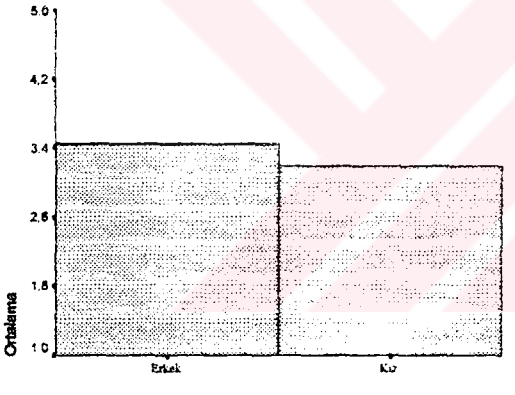

Soru 25

Erkek denekler, okudukları eserlerin gelenek ve göreneklerimizle millî ve manevî değerlerimizi tanıtıp sevdirme derecesini "çok"; kızlar ise "az" olarak belirtmişlerdir. Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

Bu durum erkeklerin millî ve manevî değerler konusunda daha hassas olduklarını ortaya koyuyor.

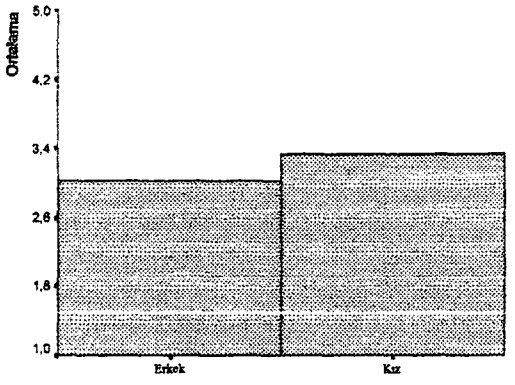

Soru 26

Hem kız hem de erkek denekler okudukları eserlerin çeşitli bilgileri bir sanat değeri içinde sunma derecesini "az" olarak belirtmişlerdir.

Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

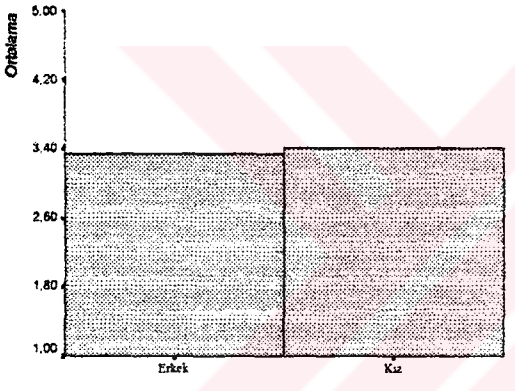

Soru 27

27. Erkek denekler okudukları eserlerin mizah duygusunu geliştirme derecesini "az"; kızlar ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

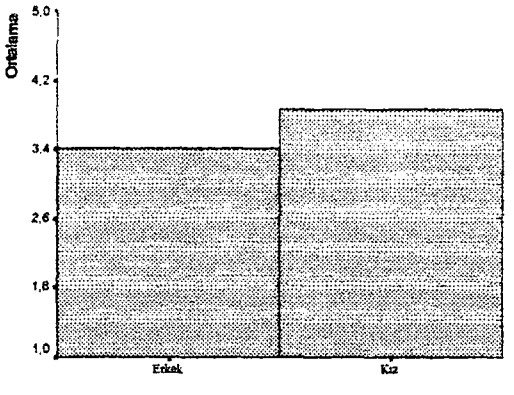

Soru 28

Hem erkek hem de kız denekler, okudukları eserlerin yaratıcı güçlerini geliştirme derecesini "çok " olarak ifade etmişlerdir.

Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

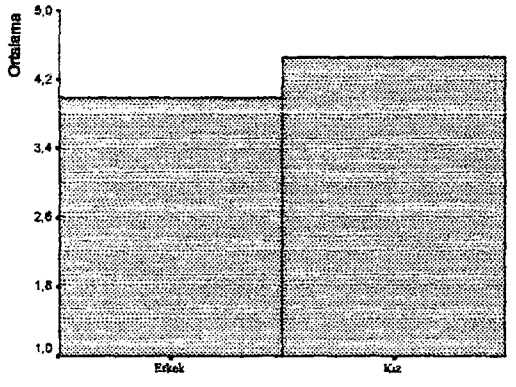

Soru 29

29. Hem erkek hem de kız denekler, okudukları eserlerin duygu ve düşünce ufuklarını geliştirme derecesini "çok " olarak ifade etmişlerdir.

Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

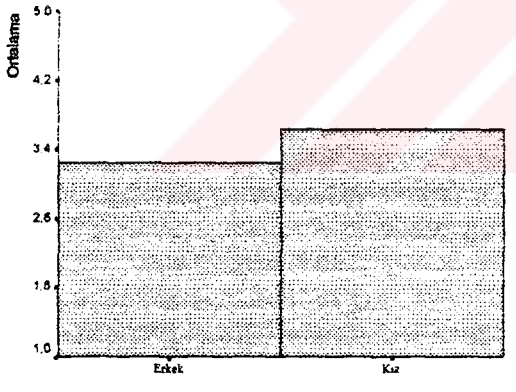

Soru 30

30. Erkek denekler, okudukları eserlerin Atatürk ilkelerini kökleştirmeye hizmet etme derecesini "az"; kızlar ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

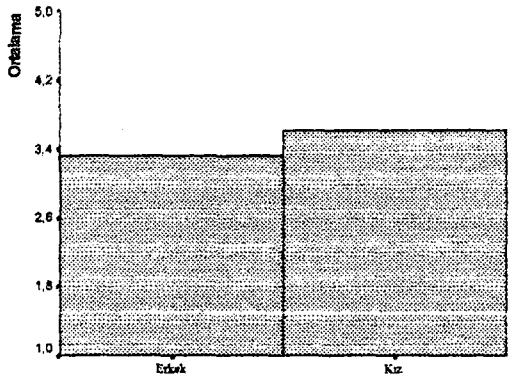

Soru 31

31. Erkek denekler okudukları eserlerin ana dil sevgisi ve şuuru kazandırma derecesini "az"; kızlar ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir

32. . Hem erkek hem de kız denekler, okudukları eserlerin yukarıda sözü edilen hususların kendileri için önem derecesini "çok " olarak ifade etmişlerdir.

Kızlarla erkeklerin dünya görüşlerinde, önem verdikleri değerlerde büyük farklılıklar vardır. Bu da okudukları kitaplarda ve aradıkları değerlerde cinsel kimliklerinin önemli rol oynadığını göstermektedir.

Hem erkek hem de kız öğrencilerin okudukları eserlerin yaratıcı güçlerini geliştirme ile duygu ve düşünce ufuklarını geliştirme seviyesini "çok " olarak ifade etmeleri kitaplardan yararlandıklarını göstermektedir.

TABLO22
Deneklerin Okuduğu Kitaplardan Nasıl Etkilendiğinin Okullara Göre Dağılımı

Sorular	Abdurrah- man Paşa Lisesi			Anadolu Lisesi			Orhan Şaik Gökyay Lisesi			Kuzeykent lisesi		
	F	X	Ss	F	X	Ss	F	x	Ss	f	x	ss
19-Davranış değişikliğine neden olma	38	2.66	1.40	49	3.14	1.00	40	2.63	1.17	51	2.82	3.27
20-Aile,millet,vatan ve insan sevgisi telkin etme	37	3.38	1.06	48	3.56	1.03	37	3.05	0.91	48	0.68	1.16
21-Yaşama sevgisi telkin etme	37	3.46	1.10	47	3.47	0.93	37	3.35	1.30	47	3.28	1.10
22-Güzel ahlak telkin etme	38	3.50	1.08	48	3.56	1.15	40	3.50	1.11	50	3.26	1.16
23-Estetik duygusu verme	38	3.18	1.31	48	3.23	1.02	38	3.08	1.22	50	3.00	1.12
24-Toplumun değerlerini telkin etme	38	4.03	8.25	49	3.27	1.00	39	2.85	1.14	50	2.76	1.04
25-Örf ve adetleri tanıtma	37	3.05	1.20	48	3.59	1.00	39	3.00	1.28	51	3.22	1.04
26-Bilgileri sanat değeri içinde sunma	37	2.84	1.24	48	3.31	1.01	38	3.03	1.15	48	3.00	1.05
27-Mizah duygusunu geliştirme	37	3.32	1.00	49	3.49	0.96	38	3.34	1.38	49	3.49	1.03
28-Yaratıcı gücü geliştirme	36	3.76	1.12	49	3.67	0.99	39	3.32	1.42	51	3.76	0.95
29-Düşünce ufkunu genişletme	36	5.13	8.37	49	4.12	0.87	38	4.63	8.71	50	3.86	0.99
30-Atatürk ilkelerini benimsetme	37	3.78	1.06	49	3.27	1.40	40	3.20	1.38	50	3.76	1.29
31-Anadil sevgisi ve şuurunu kazandırma	37	3.32	1.20	49	3.37	0.93	35	3.37	1.29	51	3.27	1.25
32-Yukarıdaki maddelerin önemi ne	36	3.61	1.31	49	3.90	0.94	40	3.68	1.26	51	3.63	1.18

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Sorular	Kuzeykent Süper Lis.			Fakülte		
	F	X	Ss	F	X	ss
19-Davranış değişikliğine neden olma	25	2.72	1.24	74	3,34	1.00
20-Aile,millet,vatan ve insan sevgisi telkin etme	24	2.75	1.24	74	3,82	0.83
21-Yaşama sevgisi telkin etme	23	2.86	1.39	71	3,77	0.94
22-Güzel ahlak telkin etme	25	2.48	1.32	72	4,04	0.74
23-Estetik duygusu verme	23	2.52	1.20	70	3,21	1.09
24-Toplumun değerlerini telkin etme	24	2.54	1.41	72	3,28	1.15
25-Örf ve adetleri tanıtma	25	2.56	1.19	72	3,79	0.85
26-Bilgileri sanat değeri içinde sunma	24	2.83	1.20	73	3,59	1.01
27-Mizah duygusunu geliştirme	24	3.12	1.39	71	3,35	1.12
28-Yaratıcı gücü geliştirme	24	3.12	1.42	71	3,87	0.94
29-Düşünce ufkunu genişletme	25	3.28	1.43	71	4,20	0.75
30-Atatürk ilkelerini benimsetme	25	3.28	1.51	71	3,39	1.26
31-Anadil sevgisi ve şuurunu kazandırma	24	2.78	1.51	71	4,00	0.93
32-Yukarıdaki maddelerin önemi ne	25	3.28	1.46	71	4.46	0.69

19. Abdurrahman Paşa Süper Lisede , Mustafa Kaya Anadolu Lisesinde , Orhan Şaik Gökyay Lisesinde , Kuzeykent Lisesinde , Kuzeykent Süper Lisede ve G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan denekler, okudukları eserlerin kendilerinde davranış değişikliği meydana getirme derecesini "az" olarak ifade etmişlerdir.

20. Abdurrahman Paşa Lisesi, Orhan Şaik Gökyay Lisesi, Kuzeykent Süper Lise ile Kuzeykent Lisesinde okuyan denekler, okudukları eserlerin aile, millet, insanlık, vatan sevgisi telkin etme derecesini "az"; Anadolu Lisesi ve G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyanlar ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

21. Abdurrahman Paşa Süper Lise, M.K. Anadolu Lisesi, ve G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyanlar denekler okudukları eserlerin yaşama sevgisi telkin etme derecesini "çok"; Orhan Şaik Gökyay Lisesi, Kuzeykent Süper Lise ve Kuzeykent Lisesinde okuyan denekler ise "az" olarak belirtmişlerdir

22. Abdurrahman Paşa Lisesi Anadolu Lisesi, Orhan Şaik Gökyay Lisesi ve G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyanlar denekler, okudukları eserlerin dürüstlük, yardımlaşma, kahramanlık, mertlik, fedakârlık gibi erdem olarak değerlendirilen hususları içerme derecesini "çok"; Kuzeykent Süper Lisede okuyanlar "çok az"; Kuzeykent Lisesinde okuyanlar ise "az" olarak belirtmişlerdir.

23. Abdurrahman Paşa Lisesi, Anadolu Lisesi, Orhan Şaik Gökyay Lisesi, Kuzeykent Lisesi, G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan denekler, okudukları eserlerin estetik duygusu verme derecesini "az" ; Kuzeykent Süper Lisede okuyanlar ise "çok az" olarak belirtmişlerdir.

24. Anadolu Lisesi, Orhan Şaik Gökyay Lisesi, Kuzeykent Lisesi, G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan denekler, okudukları eserlerin toplumun törel değerleri hakkında telkinde bulunma derecesini "az" ; Kuzeykent Süper Lisede okuyanlar, "çok az" Abdurrahman Paşa Süper Lisede okuyanlar ise "çok" olarak ifade etmişlerdir.

25. Anadolu Lisesi ve G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyanlar denekler, okudukları eserlerin gelenek ve göreneklerimizle millî ve manevî değerlerimizi tanıtıp sevdirme derecesini "çok"; Kuzeykent Süper Lisede okuyanlar, "çok az" Abdurrahman Paşa Süper Lisede, Orhan Şaik Gökyay Lisesinde, Kuzeykent Lisesinde okuyanlar ise "az" olarak belirtmişlerdir.

Anadolu Lisesi ve G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin gelenek ve göreneklerimizle, millîve manevi değerlerimizi tanıtıp sevdiren eserleri çok seviyesinde okuyorlarsa bu onların aldıkları eğitimle ilgilidir. Okudukları okullarda bu bilince ulaşıyorlar demektir.

26. G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyanlar denekler, okudukları eserlerin çeşitli bilgileri bir sanat değeri içinde sunma derecesini "çok"; Anadolu Lisesi Abdurrahman Paşa Süper Lise, Orhan Şaik Gökyay Lisesi, Kuzeykent Süper Lise ile Kuzeykent Lisesinde okuyanlar ise "az" olarak belirtmişlerdir.

G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyanlar öğrenciler, okudukları eserlerin çeşitli bilgileri bir sanat değeri içinde sunma derecesini "çok" olarak ifade ederken lisede okuyan öğrencilerin az değerlendirmesi üniversite ortamının kısa sürede öğrencileri sanat eseri kavramı konusunda bilinçlendirdiğini göstermektedir.

27. Abdurrahman Paşa Süper Lise, Orhan Şaik Gökyay Lisesi, Kuzeykent Süper Lise ve G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan denekler okudukları eserlerin mizah duygusunu geliştirme derecesini "az"; Kuzeykent Lisesi ve Anadolu Lisesinde okuyanlar ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

28. Abdurrahman Paşa Lisesi, Anadolu Lisesi, , Kuzeykent Lisesi, G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan denekler, okudukları eserlerin yaratıcı güçlerini geliştirme derecesini "çok "; Kuzeykent Süper Lise ve Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyanlar ise "az" olarak ifade etmişlerdir.

29. Abdurrahman Paşa Süper Lise ile Kuzeykent Süper Lisede okuyan denekler, okudukları eserlerin duygu ve düşünce ufuklarını geliştirme derecesini "az "; Anadolu Lisesi, Kuzeykent Lisesi ve G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyanlar "çok"; Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyanlar ise "bütünüyle" olarak ifade etmişlerdir.

30.Kuzeykent Lisesi ve Abdurrahman Paşa Lisesinde okuyan denekler, okudukları eserlerin Atatürk ilkelerini kökleştirmeye hizmet etme derecesini "çok "; Anadolu Lisesi, Orhan Şaik Gökyay Lisesi, Kuzeykent Süper Lise ve G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyanlar ise "az" olarak belirtmişlerdir.

31. G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan denekler okudukları eserlerin ana dil sevgisi ve şuuru kazandırma derecesini "çok"; M.K. Anadolu Lisesi, Abdurrahman Paşa Süper Lise, Orhan Şaik Gökyay Lisesi, Kuzeykent Süper Lise ve Kuzeykent Lisesinde okuyanlar ise "az" olarak belirtmişlerdir.

32. "M.K. Anadolu Lisesi, Abdurrahman Paşa Süper Lise, Orhan Şaik Gökyay Lisesi, Kuzeykent Lisesinde okuyan denekler, okudukları eserlerin yukarıda sözü edilen hususların kendileri için önem derecesini "çok " Kuzeykent Süper Lisede okuyanlar "az"; G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan denekler ise "bütünüyle" olarak ifade etmişlerdir.

TABLO23
Deneklerin Okuduğu Kitaplardan Nasıl Etkilendiğinin Mezun Oldukları Bölgelere Göre Dağılımı

Sorular	İl			İlçe			Köy		
	F	X	ss	f	X	Ss	f	X	ss
19-Davranış değişikliğine neden olma	200	2.92	1.12	61	3.10	1.11	5	3.20	1.30
20 –Aile,millet,vatan ve insan sevgisi telkin etme	192	3.39	1.09	61	3.62	0.90	5	3.20	1.10
21-Yaşama sevgisi telkin etme	189	3.41	1.10	58	3.62	1.04	5	3.20	1.79
22-Güzel ahlak telkin etme	189	3.47	1.13	60	3.80	1.05	5	3.40	1.14
23-Estetik duygusu verme	191	3.03	1.15	61	3.31	1.15	5	3.00	1.00
24-Toplumun değerlerini telkin etme	197	3.15	3.74	60	3.25	1.23	5	3.60	1.14
25-Örf ve adetleri tanıtma	198	3.28	1.18	60	3.58	0.87	5	3.00	1.00
26-Bilgileri sanat değeri içinde sunma	195	3.16	1.01	59	3.24	1.24	5	3.00	0.71
27-Mizah duygusunu geliştirme	193	3.44	1.11	59	3.14	1.15	5	3.20	1.30
28-Yaratıcı gücü geliştirme	194	3.67	1.09	60	3.62	1.22	5	3.20	1.48
29-Düşünce ufkunu genişletme	196	4.38	4.74	60	3.85	1.09	5	3.00	1.22
30-Atatürk ilkelerini benimsetme	198	3.43	1.36	58	3.57	1.16	5	3.80	1.30
31-Anadil sevgisi ve şuurunu kazandırma	194	3.40	1.18	59	3.72	1.19	5	3.60	0.55
32-Yukarıdaki maddelerin önemi ne	198	3.87	1.14	61	4.10	1.04	5	3.60	1.67

19. Hem il, hem ilçe, hem de köyden mezun olan denekler, okudukları eserlerin kendilerinde davranış değişikliği meydana getirme derecesini "az" olarak ifade etmişlerdir.

20. İl merkezinden ve köyden mezun olan denekler okudukları eserlerin aile, millet, insanlık, vatan sevgisi telkin etme derecesini "az"; ilçeden mezun olanlar ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

21. Köyden mezun olan denekler okudukları eserlerin yaşama sevgisi telkin etme derecesini "az"; il ve ilçeden mezun olanlar ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

22. İl ve ilçe merkezinden mezun olan denekler, okudukları eserlerin dürüstlük, yardımlaşma, kahramanlık, mertlik, fedakârlık gibi erdem olarak değerlendirilen hususları içerme derecesini "çok"; köyden mezun olanlar ise "az" olarak belirtmişlerdir.

23. Hem il, hem ilçe, hem de köyden mezun olan denekler okudukları eserlerin estetik duygusu verme derecesini "az" olarak belirtmişlerdir.

24. İl ve ilçe merkezinden mezun olan denekler, okudukları eserlerin toplumun törel değerleri hakkında telkinde bulunma derecesini "az"; köyden mezun olanlar ise "çok olarak ifade etmişlerdir.

25.İl merkezinden ve köyden mezun olan denekler okudukları eserlerin gelenek ve göreneklerimizle millî ve manevî değerlerimizi tanıtıp sevdirme derecesini "az"; ilçeden mezun olanlar ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

26-Hem il ve ilçe merkezinden hem de köyden mezun olan denekler okudukları eserlerin çeşitli bilgileri bir sanat değeri içinde sunma derecesini "az" olarak belirtmişlerdir.

27- İl merkezinden mezun olan denekler, okudukları eserlerin mizah duygusunu geliştirme derecesini "çok"; ilçe ve köyden mezun olanlar ise "az" olarak belirtmişlerdir.

28. İl ve ilçe merkezinden mezun olan denekler, okudukları eserlerin yaratıcı güçlerini geliştirme derecesini "çok " ; köyden mezun olanlar ise "az" olarak ifade etmişlerdir.

29. Hem il ve ilçe merkezinden hem de köyden mezun olan denekler, okudukları eserlerin duygu ve düşünce ufuklarını geliştirme derecesini "çok " olarak ifade etmişlerdir.

30. Hem il ve ilçe merkezinden hem de köyden mezun olan denekler okudukları eserlerin Atatürk ilkelerini kökleştirmeye hizmet etme derecesini "çok" olarak belirtmişlerdir.

31. İl merkezinden mezun olan denekler okudukları eserlerin ana dil sevgisi ve şuuru kazandırma derecesini "az"; ilçe ve köyden mezun olanlar ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

32. Hem il ve ilçe merkezinden hem de köyden mezun olan denekler, okudukları eserlerin yukarıda sözü edilen hususların kendileri için önem derecesini "çok " olarak ifade etmişlerdir.

TABLO24
Deneklerin Okuduğu Kitaplardan Nasıl Etkilendiğinin Öğrenim Seviyelerine Göre Dağılımı

Sorular	Lise son			Üniversite 1		
	F	X	ss	f	X	ss
19-Davranış değişikliğine neden olma	203	2.82	1.12	74	3.34	1.11
20-Aile,millet,vatan ve insan sevgisi telkin etme	194	3.26	1.09	74	3.82	1.05
21-Yaşama sevgisi telkin etme	191	3.32	1.14	71	3.77	1.10
22-Güzel ahlak telkin etme	201	3.33	1.19	72	4.04	3.13
23-Estetik duygusu verme	297	3.05	1.17	70	3.21	1.15
24-Toplumun değerlerini telkin etme	200	3.12	3.73	72	3.26	3.24
25-Örf ve adetleri tanıtma	201	3.15	1.16	72	3.79	1.12
26-Bilgileri sanat değeri içinde sunma	195	3.03	1.12	73	3.59	1.01
27-Mizah duygusunu geliştirme	197	3.39	1.13	71	3.35	1.12
28-Yaratıcı gücü geliştirme	198	3.59	1.15	71	3.88	0.94
29-Düşünce ufkunu genişletme	200	4.24	4.73	71	4.20	0.75
30-Atatürk ilkelerini benimsetme	201	3.47	1.34	71	3.39	1.28
31-Anadil sevgisi ve şuurunu kazandırma	196	3.28	1.21	71	4.00	0.93
32-Yukarıdaki maddelerin önemi ne	203	3.68	1.21	71	4.46	0.69

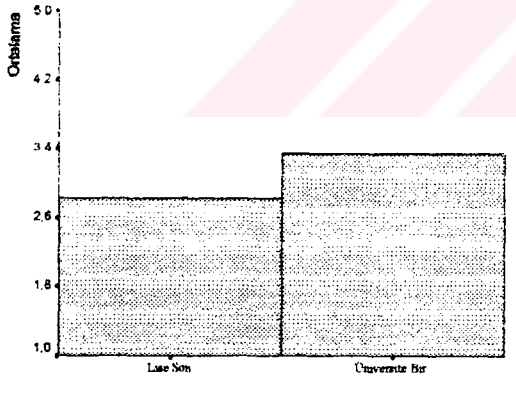

Soru 19

19. Hem lise son hem de üniversite I'de okuyan denekler, okudukları eserlerin kendilerinde davranış değişikliği meydana getirme derecesini "az" olarak ifade etmişlerdir.

Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

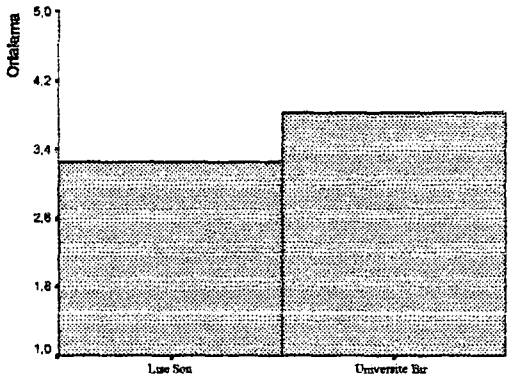

Soru 20

20. Lise sonda okuyan denekler okudukları eserlerin aile, millet, insanlık, vatan sevgisi telkin etme derecesini "az"; üniversite I'de okuyanlar ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

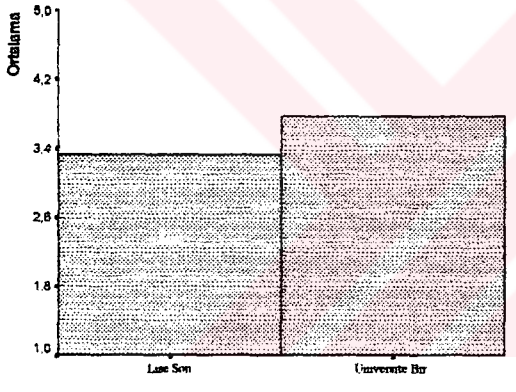

Soru 21

21.Lise sonda okuyan denekler okudukları eserlerin yaşama sevgisi telkin etme derecesini "az"; üniversite I'de okuyanlar ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

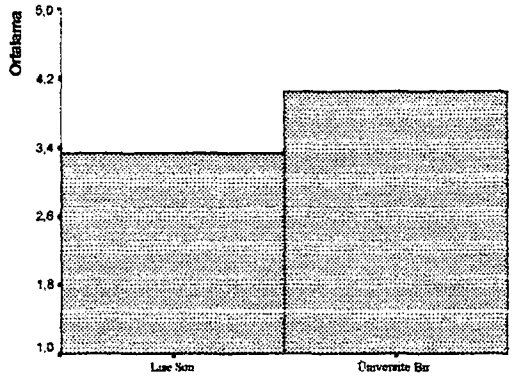

Soru 22

22. Lise sonda okuyan denekler, okudukları eserlerin dürüstlük, yardımlaşma, kahramanlık, mertlik, fedakârlık gibi erdem olarak değerlendirilen hususları içerme derecesini "az"; üniversite I'de okuyanlar ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

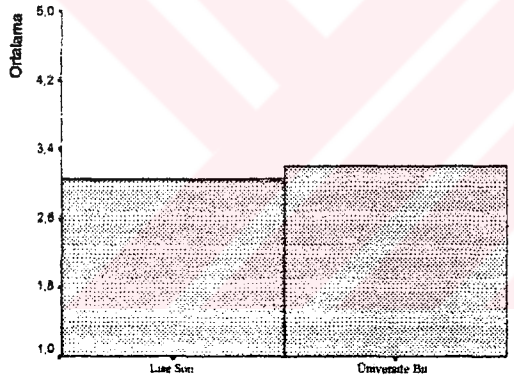

Soru 23

Hem lise sonda okuyan, hem de Üniversite I'de okuyan denekler okudukları eserlerin estetik duygusu verme derecesini "az" olarak belirtmişlerdir.

Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

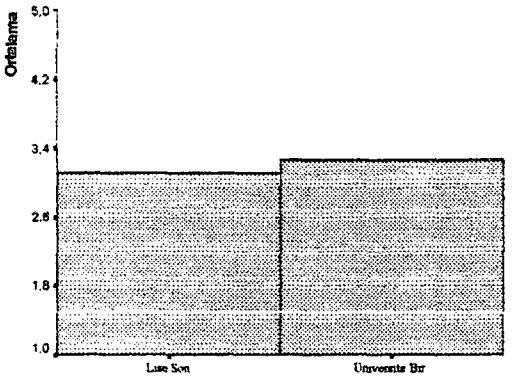

Soru 24

24. Hem lise sonda, hem de üniversite l'de okuyan denekler, okudukları eserlerin toplumun törel değerleri hakkında telkinde bulunma derecesini "az" olarak ifade etmişlerdir.

Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

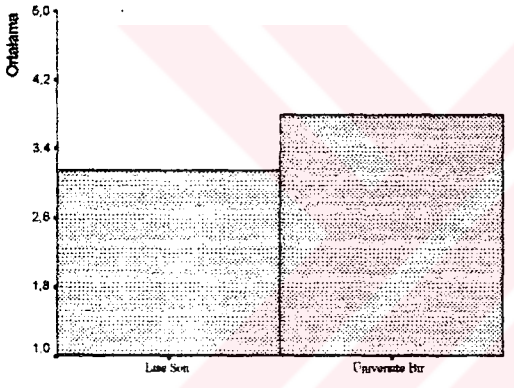

Soru 25

25.Lise sonda okuyan denekler, okudukları eserlerin gelenek ve göreneklerimizle millî ve manevî değerlerimizi tanıtıp sevdirme derecesini "az"; üniversite l'de okuyanlar ise "çok" olarak belirtmişlerdir. Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

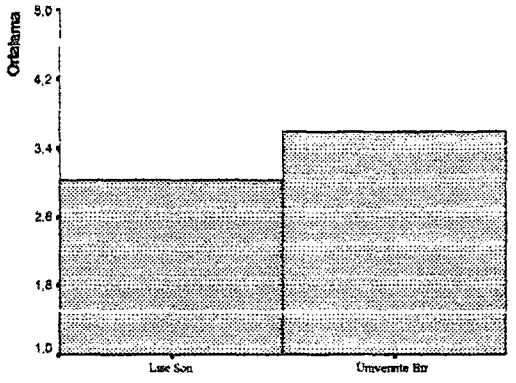

Soru 26

26. Lise sonda okuyan denekler okudukları eserlerin çeşitli bilgileri bir sanat değeri içinde sunma derecesini "az"; üniversite I'de okuyanlar ise "çok" olarak belirtmişlerdir. Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

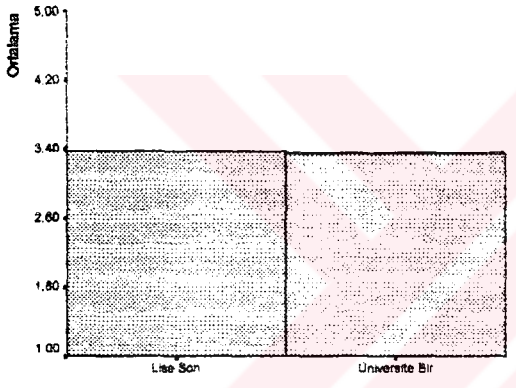

Soru 27

27. Hem lise sonda, hem de üniversite I'de okuyan denekler okudukları eserlerin mizah duygusunu geliştirme derecesini "az"; olarak belirtmişlerdir. Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

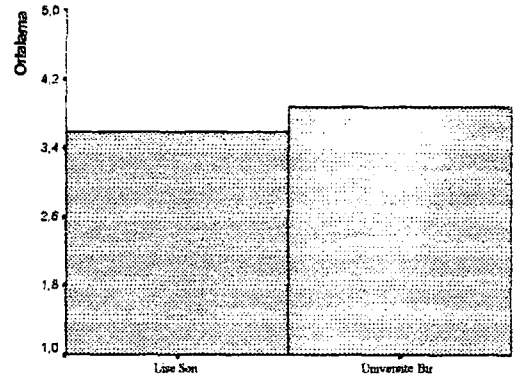

Soru 28

28. Hem lise sonda, hem de üniversite I'de okuyan denekler, okudukları eserlerin yaratıcı güçlerini geliştirme derecesini "çok " olarak ifade etmişlerdir.

Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

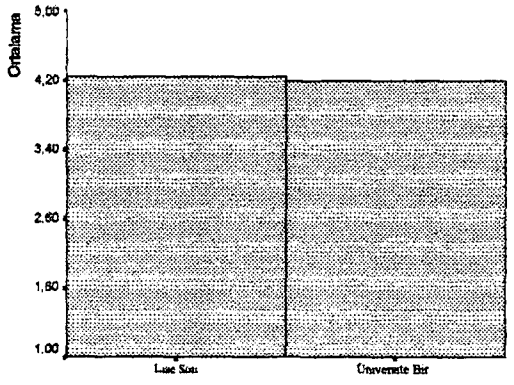

Soru 29

29. Hem lise sonda, hem de üniversite I'de okuyan denekler, okudukları eserlerin duygu ve düşünce ufuklarını geliştirme derecesini "çok " olarak ifade etmişlerdir. Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

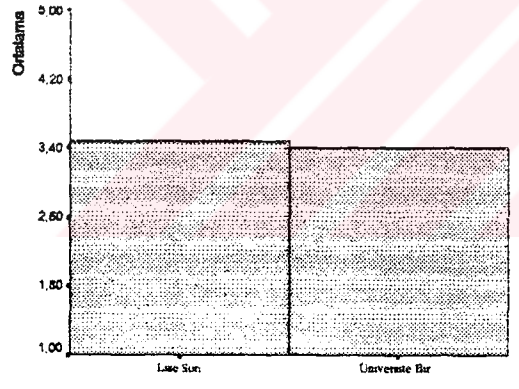

Soru 30

30- Lise sonda okuyan denekler, okudukları eserlerin Atatürk ilkelerini kökleştirmeye hizmet etme derecesini "çok"; Üniversite I'de okuyanlar ise "az" olarak belirtmişlerdir.

Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

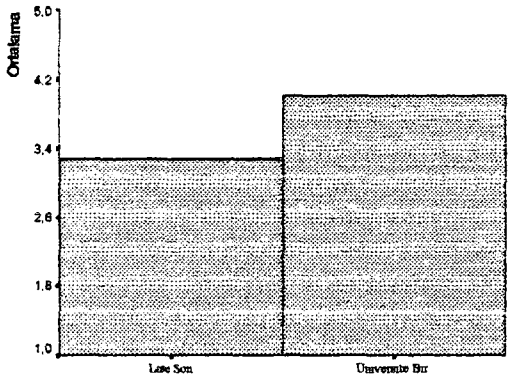

Soru 31

Lise sonda okuyan denekler okudukları eserlerin ana dil sevgisi ve şuuru kazandırma derecesini "az"; üniversite I'de okuyanlar ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

Hem lise sonda, hem de üniversite I'de okuyan denekler, okudukları eserlerin yukarıda sözü edilen hususların kendileri için önem derecesini "çok " olarak ifade etmişlerdir.

TABLO 25
Deneklerin Ders Kitabı ve yardımcı Ders Kitabı Dışında Hangi Tür Kitap Okuduğunun Bölümlere Göre Dağılımı

Sorular	Sosyal			Türkçe-Mat			Fen			Türkçe		
	F	x	Ss	f	x	Ss	f	x	ss	f	x	Ss
33-Boş zamanlarda tahkiyeli eser okuma	37	3.78	0.98	81	3.16	1.17	78	3128	1.30	71	3.83	1.00
34-Kitap Türü Seçme	33	3.82	0.88	82	3.42	0.97	78	3.59	1.09	70	4.09	0.72
35-Roman Okuma	39	3.77	1.13	84	3.50	1.05	80	3.26	1.32	74	3.57	0.96
36-Şiir Okuma	39	3.41	1.19	84	2.76	1.14	79	2.92	1.33	73	3.27	1.12
37-Deneme Okuma	39	2.51	1.30	83	2.52	1.34	79	2.34	1.22	73	2.32	1.03
38-Hikaye Okuma	37	2.84	1.14	83	2.84	1.07	80	2.72	1.20	73	3.04	1.07
39-Fikir kitabı Okuma	38	2.94	1.21	83	2.95	1.28	79	2.87	1.37	73	3.56	1.22
40-Bilim Kitabı Okuma	39	3.62	6.76	83	3.82	1.14	78	3.20	1.32	74	2.97	1.24
41-Tiyatro Okuma	39	2.56	1.29	82	2.56	1.29	78	2.17	1.26	72	2.31	1.29
42-Eseri Beğenme	38	3.78	0.84	81	3.78	0.84	79	3.44	0.98	68	3.80	0.84

33. Sosyal ve Türkçe bölümlerinde okuyan denekler, boş zamanlarında tahkiyeli eser okuma seviyelerini "çok", Türkçe- Matematik ve Fen bölümlerinde okuyanlar ise "az" olarak ifade etmişlerdir.

Sosyal ve Türkçe bölümünde okuyan öğrencilerin, okudukları bölüm itibarıyla kitap okumaya daha yatkın oldukları anlaşılmaktadır.

34. Sosyal, Türkçe-Matematik, Fen ve Türkçe bölümlerinde okuyan denekler, kitap türü seçme seviyelerini "çok" olarak ifade etmişlerdir.

35. Sosyal, Türkçe-Matematik, ve Türkçe bölümlerinde okuyan denekler, roman okuma seviyelerini "çok" ; Fen bölümünde okuyanlar ise "az" olarak ifade etmişlerdir

36. Fen ve Türkçe bölümlerinde okuyan denekler şiir okuma seviyelerini " az" ; Sosyal ve Türkçe-Matematik bölümlerinde okuyanlar ise "çok" olarak ifade etmişlerdir.

37. Sosyal, , Fen ve Türkçe bölümlerinde okuyan denekler, deneme okuma seviyelerini "çok az" ; Türkçe-Matematik bölümünde okuyanlar ise "az" olarak ifade etmişlerdir.

38. . Sosyal, Türkçe-Matematik, Fen ve Türkçe bölümlerinde okuyan denekler, hikâye okuma seviyelerini "az" olarak ifade etmişlerdir.

40. Sosyal bölümünde okuyan denekler, fikir kitabı okuma seviyelerini "çok" ; Türkçe-Matematik Fen ve Türkçe bölümlerinde okuyanlar ise "az" olarak ifade etmişlerdir.

41. Sosyal, Türkçe-Matematik, Fen ve Türkçe bölümlerinde okuyan denekler, bilimlik kitap okuma seviyelerini "çok az" olarak ifade etmişlerdir.

42. Sosyal, Türkçe-Matematik, Fen ve Türkçe bölümlerinde okuyan denekler, okudukları eserleri beğenme seviyelerini "çok " olarak ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin okudukları eserleri beğenme seviyelerini çok olarak göstermeleri, onların okudukları zaman kitaptan haz aldıklarını göstermesi bakımından sevindiricidir. Temel sorunları daha önce de ifade ettikleri gibi kitap okuma alışkanlıklarının olmamasıdır.

TABLO 26
Deneklerin Ders Kitabı ve Yardımcı Ders Kitabı Dışında Hangi Tür Kitap Okuduğunun Yaşlarına Göre Dağılımı

Sorular	17 ve aşağı			18-19			20 ve yukarısı		
	F	X	Ss	f	X	ss	f	X	ss
33-Boş zamanlarda tahkiyeli eser okuma	161	3.38	1.21	82	3.50	1.08	21	3.24	1.09
34-Kitap Türü Seçme	158	3.73	0.99	83	3.89	0.92	21	4.24	0.62
35-Roman Okuma	167	3.50	1.14	87	3.45	1.15	22	3.36	1.05
36-Şiir Okuma	166	3.28	1.23	86	3.27	1.23	22	3.09	1.07
37-Deneme Okuma	165	2.53	1.30	86	2.45	1.16	22	2.27	0.94
38-Hikaye Okuma	164	2.91	1.13	86	2.93	1.14	22	3.00	1.07
39-Fikir kitabı Okuma	164	2.97	1.30	86	3.27	1.31	22	3.36	1.05
40-Bilim Kitabı Okuma	164	3.20	3.45	87	3.03	1.26	22	3.14	1.36
41-Tiyatro Okuma	163	2.39	1.19	85	2.25	1.24	22	2.45	1.30
42-Eseri Beğenme	162	3.64	0.89	81	3.77	0.86	22	3.82	0.91

33. 17 yaş ve aşağısı ile 20 yaş ve yukarısı denekler boş zamanlarını değerlendirmek için tahkiyeli eser okuma derecesini "az"; 18-19 yaş grubundaki denekler ise "çok" olarak değerlendirmişlerdir.

34. 17 yaş ve aşağısı ile 18-19 yaş grubundaki denekler, kitap okurken tür seçme seviyelerini"çok"; 20 yaş ve yukarısı denekler ise "bütünüyle" olarak ifade etmişlerdir.

35. 17 yaş ve aşağısı ile 18-19 yaş grubundaki denekler, roman okuma seviyelerini"çok" ; 20 yaş ve yukarısı ise "az" olarak ifade etmişlerdir.

36. 17 yaş ve aşağısı, 18-19 yaş, 20 yaş ve yukarısı yaş gruplarında yer alan denekler, şiir okuma seviyelerini"az" olarak belirtmişlerdir.

37. 17 yaş ve aşağısı denekler deneme okuma seviyelerini"çok az"; 18-19 yaş ve 20 yaş ve yukarısı denekler "az" olarak ifade etmişlerdir.

38. 17 yaş ve aşağısı, 18-19 yaş, 20 yaş ve yukarısı yaş gruplarında yer alan denekler, hikaye okuma seviyelerini"az" olarak belirtmişlerdir.

39.17 yaş ve aşağısı, 18-19 yaş, 20 yaş ve yukarısı yaş gruplarında yer alan denekler, fikir kitabı okuma seviyelerini"az" olarak belirtmişlerdir.

40. 17 yaş ve aşağısı, 18-19 yaş, 20 yaş ve yukarısı yaş gruplarında yer alan denekler, bilimlik kitap okuma seviyelerini"az" olarak belirtmişlerdir.

41. 17 yaş ve aşağısı, 18-19 yaş, 20 yaş ve yukarısı yaş gruplarında yer alan denekler, tiyatro eseri okuma seviyelerini"çok az" olarak belirtmişlerdir.

42. 17 yaş ve aşağısı, 18-19 yaş, 20 yaş ve yukarısı yaş gruplarında yer alan denekler, okudukları eserleri beğenme seviyelerini"çok " olarak belirtmişlerdir.

TABLO 27
Deneklerin Ders Kitabı ve Yardımcı Ders Kitabı Dışında Hangi Tür Kitap Okuduğunun Cinsiyete Göre Dağılımı

Sorular	Erkek			Kız		
	F	x	ss	f	x	ss
33-Boş zamanlarda tahkiyeli eser okuma	125	3.05	1.24	140	3.73	0.99
34-Kitap Türü Seçme	125	3.72	1.06	138	3.91	0.83
35-Roman Okuma	133	3.00	1.15	144	3.90	0.93
36-Şiir Okuma	132	3.07	1.27	143	3.44	1.14
37-Deneme Okuma	132	2.28	1.19	142	2.68	1.24
38-Hikaye Okuma	132	2.76	1.17	141	3.08	1.06
39-Fikir kitabı Okuma	132	3.08	1.32	141	3.11	1.27
40-Bilim Kitabı Okuma	132	3.11	1.24	142	3.18	3.68
41-Tiyatro Okuma	129	2.26	1.25	142	2.45	1.18
42-Eseri Beğenme	131	3.50	0.97	135	3.87	0.74

33. Erkek denekler boş zamanlarını değerlendirmek için tahkiyeli eser okuma derecesini "az"; kız denekler ise "çok" olarak değerlendirmişlerdir.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

34. Hem erkek hem de kız denekler, kitap okurken tür seçme seviyelerini"çok" olarak ifade etmişlerdir.

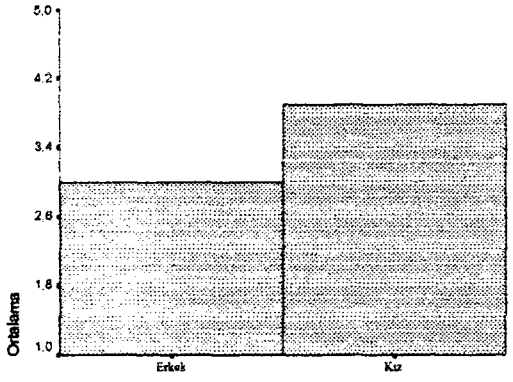

Soru 33

35. Kız denekler, roman okuma seviyelerini"çok" ; erkekler ise "az" olarak ifade etmişlerdir.

36. Erkek denekler, şiir okuma seviyelerini"az"; kızlar ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

37. Erkek denekler deneme okuma seviyelerini"çok az"; kızlar ise "az" olarak ifade etmişlerdir.

38. Hem kız hem de erkek denekler, hikaye okuma seviyelerini"az" olarak belirtmişlerdir.

39. Hem kız hem de erkek denekler, fikir kitabı okuma seviyelerini"az" olarak belirtmişlerdir.

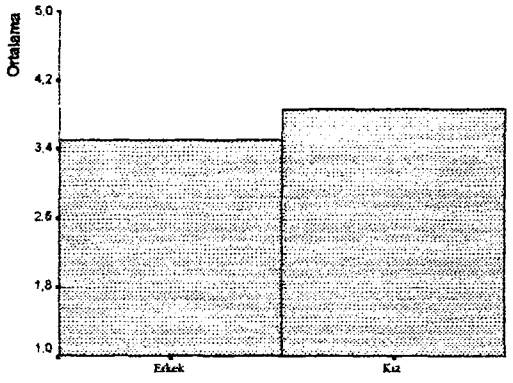

Soru 40

40. Hem kız hem de erkek denekler, bilimlik kitap okuma seviyelerini "az" olarak belirtmişlerdir.

41. Hem kız hem de erkek denekler, tiyatro eseri okuma seviyelerini "çok az" olarak belirtmişlerdir.

42. Hem kız hem de erkek denekler, okudukları eserleri beğenme seviyelerini"çok " olarak belirtmişlerdir.

TABLO 28
Deneklerin Ders Kitabı ve Yardımcı Ders Kitabı Dışında Hangi Tür Kitap Okuduğunun Bölgelere Göre Dağılımı

Sorular	İl			İlçe			Köy		
	F	x	Ss	f	x	ss	F	X	ss
33-Boş zamanlarda tahkiyeli eser okuma	192	3.40	1.18	57	3.61	1.03	5	3.20	0.84
34-Kitap Türü Seçme	198	3.85	0.94	59	3.83	0.91	5	3.40	0.89
35-Roman Okuma	200	3.46	1.17	61	3.59	1.04	5	2.60	0.55
36-Şiir Okuma	199	3.28	1.24	61	3.21	1.18	4	3.00	1.41
37-Deneme Okuma	197	2.46	1.23	61	2.46	1.22	5	2.80	1.30
38-Hikaye Okuma	196	2.93	1.10	61	3.05	1.20	5	2.20	0.84
39-Fikir kitabı Okuma	196	3.02	1.28	61	3.31	1.30	5	3.80	1.30
40-Bilim Kitabı Okuma	198	3.23	3.17	60	2.93	1.30	5	3.60	1.14
41-Tiyatro Okuma	196	2.36	1.20	59	2.47	1.36	5	2.20	0.45
42-Eseri Beğenme	193	3.72	1.92	58	3.60	0.77	5	3.60	0.56

33. İl merkezinden ve köyden mezun olan denekler boş zamanlarını değerlendirmek için tahkiyeli eser okuma derecesini "az";ilçeden mezun olan denekler ise "çok" olarak değerlendirmişlerdir.

34.İl ve ilçe merkezinden mezun olan denekler, kitap okurken tür seçme seviyelerini"çok"; köyden mezun olan denekler ise "az" olarak ifade etmişlerdir.

35. İl ve ilçe merkezinden mezun olan denekler, roman okuma seviyelerini"çok" ; köyden mezun olanlar ise "çok az" olarak ifade etmişlerdir.

36. Hem il ve ilçe merkezinden hem de köyden mezun olan denekler, şiir okuma seviyelerini"az" olarak belirtmişlerdir.

37. İl ve ilçe merkezinden mezun olan denekler deneme okuma seviyelerini"çok az"; köyden mezun olanlar ise "az" olarak ifade etmişlerdir.

38 . İl ve ilçe merkezinden mezun olan denekler, hikaye okuma seviyelerini"az" ; köyden mezun olanlar ise "çok az" olarak belirtmişlerdir.

39. . İl ve ilçe merkezinden mezun olan denekler, fikir kitabı okuma seviyelerini"az" köyden mezun olanlar ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

40 . İl ve ilçe merkezinden mezun olan denekler, bilimlik kitap okuma seviyelerini"az"; köyden mezun olanlar ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

41.Hem il ve ilçe merkezinden hem de köyden mezun olan denekler, tiyatro eseri okuma seviyelerini"çok az" olarak belirtmişlerdir.

42. Hem il ve ilçe merkezinden hem de köyden mezun olan denekler okudukları eserleri beğenme seviyelerini"çok " olarak belirtmişlerdir.

TABLO 29
Deneklerin Ders Kitabı ve Yardımcı Ders Kitabı Dışında Hangi Tür Kitap Okuduğunun Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı

Sorular	Lise Son			Üniversite-1-		
	f	x	Ss	f	x	Ss
33-Boş zamanlarda tahkiyeli eser okuma	194	3.32	1.21	71	3.63	1.00
34-Kitap Türü Seçme	193	3.73	1.01	70	4.09	0.71
35-Roman Okuma	203	3.43	1.19	74	3.57	0.97
36-Şiir Okuma	202	3.26	1.25	73	3.27	1.12
37-Deneme Okuma	201	2.55	1.29	73	2.32	1.03
38-Hikaye Okuma	200	2.88	1.14	73	3.04	1.07
39-Fikir kitabı Okuma	200	3.00	1.31	73	3.36	1.22
40-Bilim Kitabı Okuma	200	3.21	3.17	74	2.97	1.24
41-Tiyatro Okuma	199	2.37	1.20	72	2.32	1.25
42-Eseri Beğenme	198	3.62	0.91	68	3.90	0.76

33. Lise sonda okuyan denekler boş zamanlarını değerlendirmek için tahkiyeli eser okuma derecesini "az"; üniversite I'de okuyan denekler ise "çok" olarak değerlendirmişlerdir.

34. Hem lise sonda hem de üniversite I'de okuyan denekler, kitap okurken tür seçme seviyelerini"çok" olarak ifade etmişlerdir.

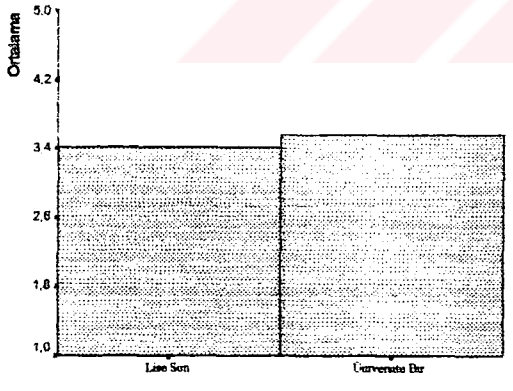

Soru 33

35. Hem lise sonda, hem de Üniversite I'de okuyan denekler, roman okuma seviyelerini"çok" olarak ifade etmişlerdir.

36. Hem lise sonda, hem de Üniversite I'de okuyan denekler, şiir okuma seviyelerini"az"; olarak belirtmişlerdir.

37. Hem lise sonda, hem de Üniversite l'de okuyan denekler deneme okuma seviyelerini"çok az"olarak ifade etmişlerdir.

38. Hem lise sonda, hem de Üniversite l'de okuyan denekler, hikaye okuma seviyelerini"az" olarak belirtmişlerdir.

39. Hem lise sonda, hem de Üniversite l'de okuyan denekler, fikir kitabı okuma seviyelerini"az" olarak belirtmişlerdir.

40. Hem lise sonda, hem de Üniversite l'de okuyan denekler, bilimlik kitap okuma seviyelerini"az" olarak belirtmişlerdir.

41. Hem lise sonda, hem de Üniversite l'de okuyan denekler, tiyatro eseri okuma seviyelerini"çok az" olarak belirtmişlerdir.

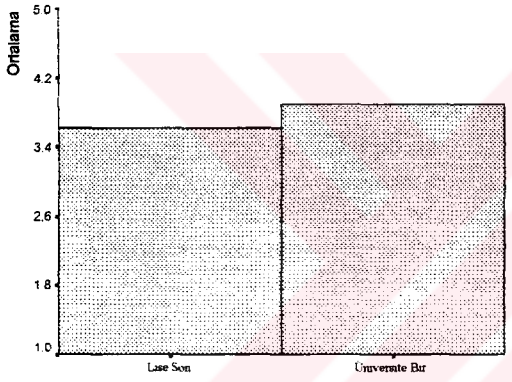

Soru 40

42. Hem lise sonda, hem de Üniversite l'de okuyan denekler, okudukları eserleri beğenme seviyelerini"çok " olarak belirtmişlerdir.

TABLO 30
Deneklerin Ders Kitabı ve Yardımcı Ders Kitabı Dışında Hangi Tür Kitap Okuduğunun Okullara Göre Dağılımı

Sorular	Abdurrahman Paşa Lisesi			Anadolu Lisesi			Orhan Şaik Gökyay Lisesi			Kuzeykent Lisesi		
	F	x	Ss	f	x	ss	f	x	ss	f	X	ss
33-Boş zamanlarda tahkiyeli eser okuma	38	3.47	1.10	47	3.44	1.11	38	3.26	1.20	50	3.32	1.38
34-Kitap Türü Seçme	38	3.87	0.87	47	3.96	0.72	38	3.68	1.07	47	3.74	1.01
35-Roman Okuma	38	3.37	1.08	49	3.53	1.04	40	3.83	1.24	51	3.16	1.19
36-Şiir Okuma	38	3.13	1.30	49	3.45	1.08	40	3.75	1.33	51	2.96	1.04
37-Deneme Okuma	38	2.47	1.31	48	3.02	1.18	40	2.50	1.40	51	2.24	1.29
38-Hikaye Okuma	38	3.03	1.05	48	2.96	0.99	38	3.13	1.34	51	2.68	1.03
39-Fikir kitabı Okuma	38	2.79	1.36	48	3.33	1.19	40	2.98	1.40	50	2.84	1.20
40-Bilim Kitabı Okuma	37	2.78	1.38	48	3.13	1.12	40	3.90	6.64	51	2.94	1.36
41-Tiyatro Okuma	37	2.38	1.38	49	2.27	1.04	38	2.73	1.18	51	2.33	1.18
42-Eseri Beğenme	37	3.59	0.83	48	3.90	0.63	37	3.35	0.96	51	3.35	0.96

Sorular	Kuzeykent Süper Lis.			Fakülte		
	f	x	ss	f	x	ss
33-Boş zamanlarda tahkiyeli eser okuma	21	2.90	1.34	71	3.63	1.00
34-Kitap Türü Seçme	23	3.04	1.33	70	4.08	0.71
35-Roman Okuma	25	3.24	1.42	74	3.57	0.97
36-Şiir Okuma	24	2.88	1.48	73	3.27	1.12
37-Deneme Okuma	24	2.46	1.14	73	2.32	1.03
38-Hikaye Okuma	25	2.52	1.36	73	3.04	1.07
39-Fikir kitabı Okuma	24	3.08	1.44	73	3.36	1.22
40-Bilim Kitabı Okuma	24	3.42	1.18	74	2.97	1.24
41-Tiyatro Okuma	24	2.00	1.14	72	2.32	1.25
42-Eseri Beğenme	25	3.32	1.11	68	3.90	0.76

33. Abdurrahman Paşa Süper Lise, M.K. Anadolu Lisesi ve G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan denekler boş zamanlarını değerlendirmek için tahkiyeli eser okuma derecesini "çok"; Orhan Şaik Gökyay Lisesi, Kuzeykent Süper Lise ve Kuzeykent Lisesinde okuyan denekler ise "az" olarak değerlendirmişlerdir.

34. Abdurrahman Paşa Süper Lise, M.K. Anadolu Lisesi, Orhan Şaik Gökyay Lisesi Kuzeykent Lisesi ve G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan denekler kitap okurken tür seçme seviyelerini"çok" ; Kuzeykent Süper Lisede okuyanlar ise "az" olarak ifade etmişlerdir.

35.M.K. Anadolu Lisesi, Orhan Şaik Gökyay Lisesi, ve G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan denekler, roman okuma

seviyelerini"çok" Abdurrahman Paşa Süper Lise, Kuzeykent Süper Lise ve Kuzeykent Lisesinde okuyan denekler ise "az" olarak ifade etmişlerdir.

36. Abdurrahman Paşa Süper Lise, Kuzeykent Süper Lise, Kuzeykent Lisesi ve G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan denekler, şiir okuma seviyelerini"az"; M.K. Anadolu Lisesi, Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan denekler ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

37. Abdurrahman Paşa Süper Lise, Orhan Şaik Gökyay Lisesi, Kuzeykent Lisesi, Kuzeykent Süper Lise ve G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan denekler deneme okuma seviyelerini"çok az"; M.K. Anadolu Lisesinde okuyan denekler ise "az" olarak ifade etmişlerdir.

38. Abdurrahman Paşa Süper Lise, M.K. Anadolu Lisesi, Orhan Şaik Gökyay Lisesi, Kuzeykent Lisesi ve G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan denekler, hikaye okuma seviyelerini"az", Kuzeykent Süper Lisede okuyanlar ise "çok az" olarak belirtmişlerdir.

39. Abdurrahman Paşa Süper Lise, M.K. Anadolu Lisesi, Orhan Şaik Gökyay Lisesi, Kuzeykent Lisesi, Kuzeykent Süper Lise ve G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan denekler, fikir kitabı okuma seviyelerini"az" olarak belirtmişlerdir.

40. Abdurrahman Paşa Süper Lise, M.K. Anadolu Lisesi , Kuzeykent Lisesi ve G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan denekler, bilimlik kitap okuma seviyelerini"az", Kuzeykent Süper Lise ve Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyanlar ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

41. Abdurrahman Paşa Süper Lise, M.K. Anadolu Lisesi , Kuzeykent Lisesi, Kuzeykent Süper Lise ve G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan denekler, tiyatro eseri okuma seviyelerini"çok az" Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyanlar ise "az" olarak belirtmişlerdir.

42. Abdurrahman Paşa Lisesi(Süper), Anadolu Lisesi, Orhan Şaik Gökyay Lisesi ve G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan denekler, okudukları eserleri beğenme seviyelerini"çok " Kuzeykent Süper Lise ve Kuzeykent Lisesinde okuyan denekler ise "az" olarak belirtmişlerdir.

17 yaş ve aşağısı ile 18-19 yaş gruplarındaki öğrenciler, şiir okuma seviyelerini az olarak belirtmişlerdir. İl, ilçe ve köylerden mezun olan öğrenciler de az olarak ifade etmişlerdir. Estetik açıdan daha kesif bir edebiyat şubesi olan şiire ilgi az. Bu da estetik seviyenin henüz oluşmadığını göstermektedir.

TABLO 31
Deneklerin Hangi Tür Roman Okuduğunun Bölümlerine Göre Dağılımı

Sorular	Sosyal			Türkçe-Mat			Fen			Türkçe		
	f	x	Ss	f	x	Ss	f	X	Ss	f	x	Ss
43-TârihîRoman Okuma	38	3.13	1.32	83	3.13	1.33	80	2.47	1.19	67	3.28	1.19
44-Sosyal İçerikli Roman Okuma	39	3.36	1.22	83	3.35	1.21	79	2.92	0.78	69	3.67	0.78
45-Aşk Romanı Okuma	39	2.62	1.35	84	2.62	1.36	79	2.39	1.30	71	2.55	1.30
46-İdeolojik Roman Okuma	37	2.41	1.24	80	3.39	1.29	76	2.26	1.14	67	2.78	1.14

43. Sosyal ve Türkçe bölümlerinde okuyan denekler, târihî roman okuma seviyelerini "az", Fen ve Türkçe-Matematik bölümlerinde okuyanlar ise "çok az" olarak belirtmişlerdir.

44. Sosyal, Fen ve Türkçe-Matematik bölümlerinde okuyan denekler, sosyal içerikli roman okuma seviyelerini "az", Türkçe bölümünde okuyanlar ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

45. Sosyal ve Türkçe-Matematik bölümlerinde okuyan denekler, sosyal içerikli roman okuma seviyelerini "az", Fen ve Türkçe bölümlerinde okuyanlar ise "çok az" olarak belirtmişlerdir.

46. Sosyal ve Fen bölümlerinde okuyan denekler, sosyal içerikli roman okuma seviyelerini "çok az", Türkçe-Matematik ve Türkçe bölümlerinde okuyanlar ise " az" olarak belirtmişlerdir

TABLO 32
Deneklerin Hangi Tür Roman Okuduğunun Yaşlarına Göre Dağılımı

Sorular	17 ve aşağı			18-19			20 ve yukarısı		
	F	X	Ss	F	X	ss	F	X	Ss
43-TârihîRoman Okuma	163	2.59	1.34	83	2.92	1.23	21	3.52	1.17
44-Sosyal İçerikli Roman Okuma	165	3.05	1.29	83	3.65	1.02	21	3.52	0.87
45-Aşk Romanı Okuma	166	2.52	1.31	85	2.60	1.32	21	2.67	1.49
46-İdeolojik Roman Okuma	160	2.39	1.27	79	2.76	1.36	20	2.75	1.02

43. !7 yaş ve aşağısı denekler, târihî roman okuma seviyelerini"çok az"; 18-19 yaş grubundakiler, "az"; 20 yaş ve yukarısı ise "çok" olarak ifade etmişlerdir.

Çeşitli kaynaklarda târihî romanların 14-15 yaş grubu tarafından daha çok okunduğu, târihî romanların bu çağdaki gençlere daha uygun olduğu ifade edilir. Ancak görünen o ki, gençlerin yaşı ilerledikçe târihî roman okuma seviyeleri artmaktadır. Kitap okumaya yeni başlayan bir gencin eline ya sürükleyici olması ve aksiyonunun bol olması bakımından, kitap okumaya

alıştıracağı düşüncesiyle târihî roman tutuşturulur ya da aşk romanı. Bu durum bize gençlerin okuma alışkınlığını çok geç edindiklerini düşündürtüyor.

44. 17 yaş ve aşağısı denekler, sosyal içerikli roman okuma seviyelerini"az"; 18-19 yaş grubu ile 20 yaş ve yukarısı denekler ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

45. 17 yaş ve aşağısı ile 18-19 yaş grubundaki denekler, aşk romanı okuma seviyelerini"çok az" ; 20 yaş ve yukarısı ise "az" olarak ifade etmişlerdir.

46. 17 yaş ve aşağısı denekler, ideolojik roman okuma seviyelerini"çok az" ; 18-19 yaş grubundakilerle 20 yaş ve yukarısı ise "az" olarak ifade etmişlerdir

Gençlerin ideolojik romanlara itibar etmemelerinin sebebi olarak, belli bir ideolojilerinin olamadığını düşünebiliriz.

TABLO 33
Deneklerin Hangi Tür Roman Okuduğunun Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Sorular	Erkek			Kız		
	F	x	Ss	f	x	ss
43-TârihîRoman Okuma	129	3.09	1.31	139	2.47	1.26
44-Sosyal İçerikli Roman Okuma	129	3.08	1.25	141	3.44	1.15
45-Aşk Romanı Okuma	131	2.42	1.40	142	2.68	1.24
46-İdeolojik Roman Okuma	125	2.66	1.36	135	2.40	1.22

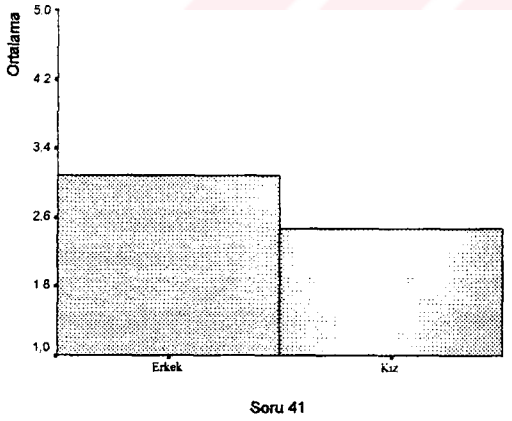

Soru 41

43. Erkek denekler, târihî roman okuma seviyelerini"az" kızlar ise, "çok az" olarak ifade etmişlerdir. Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

44. Erkek denekler, sosyal içerikli roman okuma seviyelerini"az"; kız denekler ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

45. Erkek denekler, aşk romanı okuma seviyelerini "çok az" ; kızlar ise "az" olarak ifade etmişlerdir

46. Erkek denekler, ideolojik roman okuma seviyelerini"az" ;kızlar ise "çok az" olarak ifade etmişlerdir

TABLO 34
Deneklerin Hangi Tür Roman Okuduğunun Bölgelerine Göre Dağılımı

Sorular	İl			İlçe			Köy		
	F	x	Ss	F	X	ss	F	x	Ss
43-TârihîRoman Okuma	194	2.73	1.34	58	3.12	1.27	5	2.20	0.45
44-Sosyal İçerikli Roman Okuma	194	3.18	1.25	60	3.63	0.96	5	3.80	1.30
45-Aşk Romanı Okuma	197	2.62	1.33	60	2.30	1.28	5	2.20	1.10
46-İdeolojik Roman Okuma	191	2.52	1.31	55	2.58	1.20	5	4.00	1.00

" olarak 43. .İl ve ilçe merkezinden mezun olan denekler, târihîroman okuma seviyelerini"çok az"; köyden mezun olan denekler ise "çok az" olarak ifade etmişlerdir.

44. İlden mezun olan denekler, sosyal içerikli roman okuma seviyelerini"az"; köyden mezun olanlar ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

45. İl merkezinden mezun olan denekler, aşk romanı okuma seviyelerini"az" ; ilçe ve köyden mezun olanlar ise "çok az" olarak ifade etmişlerdir

46. .İl ve ilçe merkezinden mezun olan denekler, ideolojik roman okuma seviyelerini"çok az" ; köyden mezun olan denekler ise, "bütünüyle ifade etmişlerdir

TABLO 35
Deneklerin Hangi Tür Roman Okuduğunun Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı

Sorular	Lise			Üniversite		
	F	X	Ss	f	x	ss
43-TârihîRoman Okuma	201	2.60	1.32	67	3.28	1.19
44-Sosyal İçerikli Roman Okuma	201	3.06	1.27	69	3.87	0.78
45-Aşk Romanı Okuma	202	2.55	1.34	71	2.55	1.30
46-İdeolojik Roman Okuma	193	2.44	1.33	67	2.78	1.14

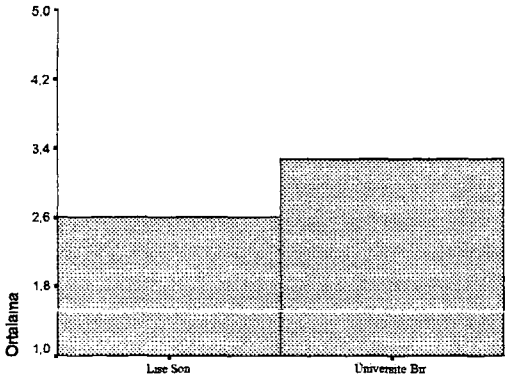

Soru 41

43. Lise sonda okuyan denekler, târihîroman okuma seviyelerini "çok az" üniversite l'de okuyan denekler ise, " az" olarak ifade etmişlerdir. Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

44. Lise sonda okuyan denekler, sosyal içerikli roman okuma seviyelerini "az"; üniversite l'de okuyan denekler ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

45. Lise sonda okuyan denekler, aşk romanı okuma seviyelerini "çok az" ; üniversite l'de okuyan ise "az" olarak ifade etmişlerdir

46. Lise sonda okuyan denekler, ideolojik roman okuma seviyelerini "çok az" ; üniversite l'de okuyan ise "az" olarak ifade etmişlerdir

TABLO 36
Deneklerin Hangi Tür Roman Okuduğunun Okullara Göre Dağılımı

Sorular	Abdurrah-man Paşa Lisesi			Anadolu Lisesi			Orhan Şaik Gökyay Lisesi			Kuzey kent Lisesi		
	F	x	Ss	F	X	ss	f	X	ss	F	X	Ss
43-TârihîRoman Okuma	38	2.55	1.13	48	2.63	1.35	40	2.68	1.40	50	2.70	1.31
44-Sosyal İçerikli Roman Okuma	38	3.24	1.15	48	3.40	1.09	40	3.10	1.43	51	2.65	1.37
45-Aşk Romanı Okuma	38	2.47	1.25	49	2.49	1.29	40	2.70	1.45	51	2.72	1.17
46-İdeolojik Roman Okuma	37	2.11	1.43	45	2.80	1.24	40	2.15	1.10	49	2.64	1.37

Sorular	Kuzeykent Süper Lis.			Fakülte		
	F	x	ss	F	x	Ss
43-TârihîRoman Okuma	25	2.32	1.49	67	3.28	1.19
44-Sosyal İçerikli Roman Okuma	24	2.75	1.54	69	3.87	0.78
45-Aşk Romanı Okuma	24	2.38	1.38	71	2.55	1.30
46-İdeolojik Roman Okuma	22	2.45	1.56	67	2.78	1.14

43. Abdurrahman Paşa Süper Lise, Kuzeykent Süper Lise ve Kuzeykent Lisesinde okuyan denekler, târihîroman okuma seviyelerini"çok az"; Anadolu Lisesi, Orhan Şaik Gökyay Lisesi ve G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan denekler, "az"; olarak ifade etmişlerdir.

44. Abdurrahman Paşa Lisesi(Süper), Anadolu Lisesi, Orhan Şaik Gökyay Lisesi, Kuzeykent Süper Lise ve Kuzeykent Lisesinde okuyan denekler, sosyal içerikli roman okuma seviyelerini"az"; G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan denekler ise "çok" olarak belirtmişlerdir. Ancak Anadolu Lisesinde okuyan denekler "3.40" aritmetik ortalamayla "az" derecelendirmesinde yer almışlardır. "3.40" az derecelendirmesinin üst sınırıdır. "3.41" aritmetik ortalama tutturanlar "çok" derecelendirmesinde yer almaktadır.

45. Abdurrahman Paşa Süper Lise, M.K. Anadolu Lisesi Kuzeykent Süper Lise ve G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan denekler, aşk romanı okuma seviyelerini"çok az" ; Kuzeykent Lisesi ve Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyanlar ise "az" olarak ifade etmişlerdir

46. . Abdurrahman Paşa Süper Lise, Orhan Şaik Gökyay Lisesi, Kuzeykent Süper Lise ve Kuzeykent Lisesinde okuyan denekler, ideolojik roman okuma seviyelerini"çok az" ; Anadolu Lisesi ve G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan denekler ise "az" olarak ifade etmişlerdir

TABLO 37
Deneklerin TârihîRoman Okuma Sebeplerinin Bölümlerine Göre Dağılımı

Sorular	Sosyal			Türkçe-Mat			Fen			Türkçe		
	f	x	Ss	F	x	Ss	F	x	ss	f	x	ss
47-TârihîRomanları Beğenme	39	3.18	1.23	78	2.96	1.32	76	2.80	1.21	70	3.71	0.90
48-Geçmişte Yaşattığını Düşündüğünüz için	38	3.18	1.33	77	2.82	1.22	76	2.65	1.24	70	3.60	1.04
49-Sanatkârane üslupla anlatıldığı için	39	2.44	1.29	77	2.74	1.53	76	2.48	1.23	71	3.06	1.16
50- Gerçek Tarihten daha iyi canlandırıldığından	37	2.81	1.17	77	2.61	1.54	74	2.55	1.14	67	3.04	1.17
51- Geçmişle gelecek arasında köprü kurduğu için.	37	3.68	1.18	77	2.87	1.33	74	2.84	1.54	71	3.73	0.99
52-Târihîşahsiyetleri yaşatıyor diye	39	3.03	1.31	77	2.96	1.56	75	2.72	1.30	70	3.51	1.00
53-Sürükleyici olduğu için	39	3.46	1.17	76	2.87	1.18	74	2.62	1.31	71	3.68	1.05
54-Aksiyonu fazla olduğu için	38	2.89	1.37	76	2.47	1.18	74	2.49	1.21	69	3.84	5.87
55-Târihîduygu verdiği için	38	3.32	1.32	77	2.71	1.21	73	2.92	1.19	71	3.80	1.05
56-Târihîöğrenmek için	38	3.50	1.20	74	2.76	1.27	71	2.87	1.20	67	3.66	1.02
57-MillîŞuur uyandırdığı için	38	3.55	1.18	76	3.09	1.36	73	3.32	1.35	69	4.23	0.75
58Târihîromanın –köprü kurma vazifesi...	38	3.39	1.24	77	2.78	1.34	74	2.99	1.30	70	3.71	0.99
59-Tarihe Işık tuttuğu İçin	38	3.29	1.14	77	2.65	1.27	73	2.95	1.31	68	3.68	1.09
60-Günümüz olaylarına yol gösterdiği için	38	3.39	1.26	75	2.72	1.31	74	2.78	1.21	69	3.68	1.13
61-Gelecek için güç oluşturmalı düşüncesiyle.	37	3.03	1.21	76	2.53	1.26	74	2.82	1.31	66	3.52	1.04
62-Olayların insanlara etkisini anlamak için	38	2.92	1.19	76	2.67	1.32	74	3.01	1.34	68	3.44	1.25

47. Sosyal, Türkçe-Matematik ve Fen bölümlerinde okuyan denekler, okudukları târihî romanları beğenme seviyelerini, "az", Türkçe bölümünde okuyanlar ise "çok" olarak ifade etmişlerdir.

48. Sosyal, Türkçe-Matematik ve Fen bölümlerinde okuyan denekler, kendilerini geçmişte yaşatıyor düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyelerini, "az", Türkçe bölümünde okuyanlar ise "çok" olarak ifade etmişlerdir.

49. Sosyal ve Fen bölümlerinde okuyan denekler, geçmişteki olayların sanatkârâne bir üslûpla anlatılması hoşuma gidiyor düşüncesiyle târihî roman okuma seviyelerini "çok az"; Türkçe-Matematik ve Türkçe bölümünde okuyanlar ise "az" olarak belirtmişlerdir.

50. Sosyal, Türkçe – Matematik ve Türkçe bölümlerinde okuyan denekler, tarih, gerçek tarihten daha iyi canlandırıldığı için düşüncesiyle târihîroman okuma seviyelerini "az" ; fen bölümünde okuyanlar ise, "çok az" olarak belirtmişlerdir.

51. Sosyal ve Türkçe bölümlerinde okuyan denekler, geçmişle gelecek arasında köprü kurmalarına vesile oluyor düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyelerini "çok" Türkçe-Matematik ve Fen bölümlerinde okuyanlar ise, "az" olarak ifade etmişlerdir.

52. Sosyal, Türkçe-Matematik ve Fen bölümlerinde okuyan denekler, tarihî şahsiyetler canlı bir şekilde yaşatılıyor düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyelerini "az"; Türkçe bölümünde okuyanlar ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

53. Sosyal ve Türkçe bölümlerinde okuyan denekler,sürükleyici olduğu için tarihî roman okuma seviyelerini "çok" Türkçe-Matematik ve Fen bölümlerinde okuyanlar ise, "az" olarak ifade etmişlerdir.

54. Sosyal bölümünde okuyan denekler, aksiyonu fazla olduğu için tarihî roman okuma seviyelerini "az" ; Türkçe bölümünde okuyanlar, "çok"; Türkçe-Matematik ve Fen bölümlerinde okuyanlar ise, "çok az" olarak ifade etmişlerdir.

55. Sosyal, Türkçe-Matematik ve Fen bölümlerinde okuyan denekler, okudukları tarihî romanların tarihî duygu verme seviyesini "az"; Türkçe bölümünde okuyanlar ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

56. Sosyal ve Türkçe bölümlerinde okuyan denekler, okudukları tarihî romanların geçmişle gelecek arasında köprü kurmalarına vesile olmasının seviyesini "çok" Türkçe-Matematik ve Fen bölümlerinde okuyanlar ise, "az" olarak ifade etmişlerdir.

57. Sosyal bölümünde okuyan denekler, târihîroman tarihe ışık tutmalıdır düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyelerini "çok" ; Türkçe

bölümünde okuyanlar, "bütünüyle"; Türkçe-Matematik ve Fen bölümlerinde okuyanlar ise, " az" olarak ifade etmişlerdir.

58. Sosyal, Türkçe- Matematik ve Fen bölümlerinde okuyan denekler, günümüz olaylarına yol göstermelidir düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyelerini "az"; Türkçe bölümünde okuyanlar ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

59. Sosyal, Türkçe- Matematik ve Fen bölümlerinde okuyan denekler, okudukları târihîromanların geçmişle gelecek arasında köprü kurmalarına vesile olması seviyelerini"az"; Türkçe bölümünde okuyanlar ise "çok" olarak belirtmişlerdir

60. Sosyal, Türkçe- Matematik ve Fen bölümlerinde okuyan denekler, günümüz olaylarına yol göstermelidir düşüncesiyle târihîroman okuma seviyelerini"az"; Türkçe bölümünde okuyanlar ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

61.Sosyal ve Fen bölümlerinde okuyan denekler, gelecek için güç oluşturmalıdır düşüncesiyle târihîroman okuma seviyelerini"az"; Türkçe-Matematik bölümünde okuyanlar"hiç"; Türkçe bölümünde okuyanlar ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

62. Sosyal, Türkçe- Matematik ve Fen bölümlerinde okuyan denekler, olayların insanlar üzerindeki etkisini anlatıyor düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyelerini"az" ; Türkçe bölümünde okuyanlar ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

Türkçe bölümünde okuyan öğrenciler, her ne sebeple olursa olsun târihî roman okumayı seviyorlar.

TABLO 38
Deneklerin Târihî Roman Okuma Sebeplerinin Yaşlarına Göre Dağılımı

Sorular	17 ve aşağı			18-19			20 ve yukarısı		
	F	X	Ss	f	X	Ss	f	X	Ss
47-Târihî Romanları Beğenme	160	2.98	1.25	82	3.33	1.16	20	3.65	1.09
48-Geçmişte Yaşattığını Düşündüğünüz için	158	2.82	1.27	81	3.26	1.19	21	3.86	0.79
49-Sanatkârane üslupla anlatıldığı için	159	2.61	1.41	82	2.78	1.23	21	3.10	0.94
50- Gerçek Tarihten daha iyi canlandırıldığından	155	2.64	1.35	79	2.82	1.20	20	3.05	1.10
51- Geçmişle gelecek arasında köprü kurduğu için.	156	3.06	1.34	81	3.41	1.14	21	3.57	0.98
52-Târihî şahsiyetleri yaşatıyor diye	158	2.94	1.41	82	3.23	1.25	20	3.10	1.02
53-Sürükleyici olduğu için	158	2.92	1.26	80	3.26	1.28	21	3.57	0.98
54-Aksiyonu fazla olduğu için	158	2.60	1.23	78	3.46	5.60	20	3.05	1.00
55-Târihî duygu verdiği için	157	2.90	1.24	80	3.55	1.19	21	3.62	1.12
56-Târihi öğrenmek için	152	2.97	1.26	78	3.31	1.15	19	3.79	1.08
57-Millî Şuur uyandırdığı için	156	3.29	1.31	78	3.79	1.25	21	4.05	0.74
58Târihî romanın –köprü kurma vazifesi...	157	3.03	1.36	80	3.34	1.16	21	3.62	0.97
59-Tarihe Işık tuttuğu İçin	156	2.90	1.26	79	3.32	1.24	20	3.75	1.21
60-Günümüz olaylarına yol gösterdiği için	155	2.92	1.33	79	3.28	1.19	21	3.71	1.19
61-Gelecek için güç oluşturmalı düşüncesiyle.	155	2.75	1.27	77	3.18	1.30	20	3.50	0.83
62-Olayların insanlara etkisini anlamak için	156	2.81	1.28	79	3.30	1.31	20	3.40	1.23

47. 17 yaş ve aşağısı ile 18-19 yaş grubundaki denekler okudukları tarihî romanları beğenme seviyelerini"az"; 20 yaş ve yukarısı ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

48. 17 yaş ve aşağısı ile 18-19 yaş grubundaki denekler kendilerini geçmişte yaşattığı düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyelerini"az"; 20 yaş ve yukarısı ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

49.Hem 17 yaş ve aşağısı ile 18-19 yaş grubundaki, hem de 20 yaş ve yukarısı denekler geçmişteki olaylar sanatkârane bir üslûpla anlatılıyor diye tarihî roman okuma seviyelerini"az" olarak belirtmişlerdir.

50. Hem 17 yaş ve aşağısı ile 18-19 yaş grubundaki, hem de 20 yaş ve yukarısı denekler, tarih gerçek tarihten daha iyi canlandırılıyor düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyelerini"az" olarak belirtmişlerdir.

51. 17 yaş ve aşağısı denekler,geçmişle gelecek arasında köprü kurmalarına vesile oluyor düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyelerini"az"; 18-19 yaş grubundakilerle 20 yaş ve yukarısı ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

52. . Hem 17 yaş ve aşağısı ile 18-19 yaş grubundaki, hem de 20 yaş ve yukarısı denekler, tarihî şahsiyetler canlı bir şekilde yaşatılıyor düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyelerini"az" olarak belirtmişlerdir.

53. 17 yaş ve aşağısı ile 18-19 yaş grubundaki denekler sürükleyici olduğu için tarihî roman okuma seviyelerini"az"; 20 yaş ve yukarısı ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

54. . 17 yaş ve aşağısı denekler, aksiyonu fazla olduğu için tarihî roman okuma seviyelerini"çok az"; 18-19 yaş grubundakiler "çok"; 20 yaş ve yukarısı ise "az" olarak belirtmişlerdir.

55. 17 yaş ve aşağısı denekler, tarihî duygu verdiği için tarihî roman okuma seviyelerini"az"; 18-19 yaş grubu ve 20 yaş ve yukarısı ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

56. 17 yaş ve aşağısı ile 18-19 yaş grubundaki denekler, târihîöğrenmek için tarihî roman okuma seviyelerini"az"; 20 yaş ve yukarısı ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

57. 17 yaş ve aşağısı denekler,millî şuurun uyanması ve gelişmesine etki etmesi bakımından tarihî roman okuma seviyelerini"az"; 18-19 yaş grubundakilerle 20 yaş ve yukarısı ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

58. 17 yaş ve aşağısı ile 18-19 yaş grubundaki denekler, okudukları târihîromanların geçmişle gelecek arasında köprü kurmalarına vesile olması seviyelerini"az"; 20 yaş ve yukarısı ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

59. 17 yaş ve aşağısı ile 18-19 yaş grubundaki denekler, okudukları târihîromanların geçmişle gelecek arasında köprü kurmalarına vesile olması seviyelerini"az"; 20 yaş ve yukarısı ise "çok" olarak belirtmişlerdir

60. 17 yaş ve aşağısı ile 18-19 yaş grubundaki denekler, günümüz olaylarına yol göstermelidir düşüncesiyle târihîroman okuma seviyelerini"az"; 20 yaş ve yukarısı ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

61. 17 yaş ve aşağısı ile 18-19 yaş grubundaki denekler, gelecek için güç oluşturmalıdır düşüncesiyle târihîroman okuma seviyelerini"az"; 20 yaş ve yukarısı ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

62. . Hem 17 yaş ve aşağısı ile 18-19 yaş grubundaki, hem de 20 yaş ve yukarısı denekler, olayların insanlar üzerindeki etkisini anlatıyor düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyelerini"az" olarak belirtmişlerdir.

TABLO 39
Deneklerin Târihî Roman Okuma Sebeplerinin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Sorular	erkek			Kız		
	F	x	ss	f	X	ss
47-Târihî Romanları Beğenme	126	3.39	1.15	137	2.93	1.26
48-Geçmişte Yaşattığını Düşündüğünüz için	126	3.16	1.23	135	2.92	1.27
49-Sanatkârane üslupla anlatıldığı için	127	2.85	1.24	136	2.57	1.40
50- Gerçek Tarihten daha iyi canlandırıldığından	123	2.88	1.17	132	2.62	1.39
51- Geçmişle gelecek arasında köprü kurduğu için.	125	3.31	1.21	134	2.12	1.31
52-Târihî şahsiyetleri yaşatıyor diye	125	3.10	1.28	136	3.00	1.40
53-Sürükleyici olduğu için	125	3.25	1.22	135	2.98	1.28
54-Aksiyonu fazla olduğu için	122	3.30	4.52	135	2.55	1.23
55-Târihî duygu verdiği için	125	3.31	1.16	134	3.01	1.32
56-Târihi öğrenmek için	120	3.21	1.24	130	3.08	1.23
57-Millî Şuur uyandırdığı için	125	3.63	1.20	131	3.39	1.34
58Târihî romanın -köprü kurma vazifesi...	125	3.25	1.24	134	2.12	1.32
59-Tarihe Işık tuttuğu İçin	123	3.25	1.24	133	2.96	1.30
60-Günümüz olaylarına yol gösterdiği için	124	3.25	1.25	132	2.95	1.32
61-Gelecek için güç oluşturmalı düşüncesiyle.	122	3.03	1.26	131	2.86	1.28
62-Olayların insanlara etkisini anlamak için	124	3.15	1.34	132	2.87	1.29

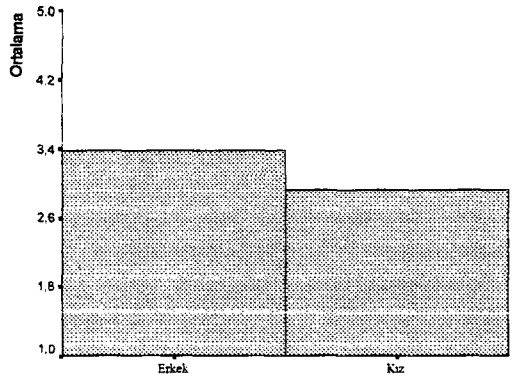

Soru 45

47. Hem kız hem de erkek denekler okudukları tarihî romanları beğenme seviyelerini "az" olarak belirtmişlerdir.

Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

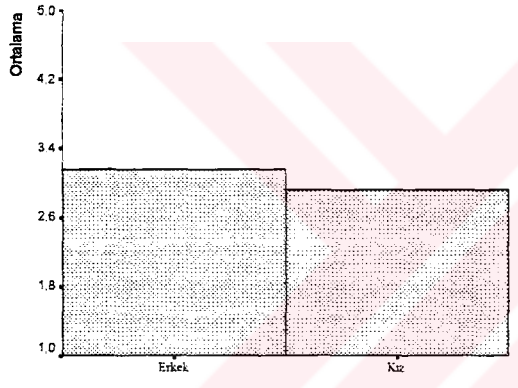

Soru 46

48. Hem kız hem de erkek denekler kendilerini geçmişte yaşattığı düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyelerini"az" olarak belirtmişlerdir. Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

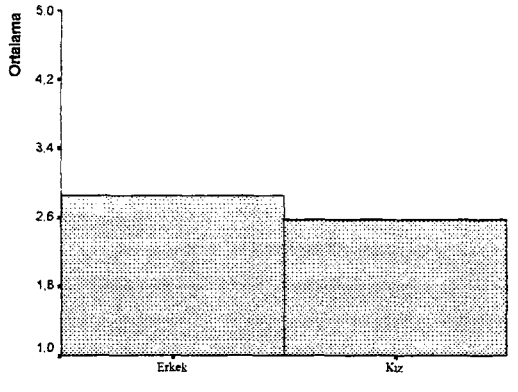

Soru 47

49.Erkek denekler geçmişteki olaylar sanatkârane bir üslûpla anlatılıyor diye tarihî roman okuma seviyelerini"az"; kızlar ise "çok az" olarak belirtmişlerdir.

Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

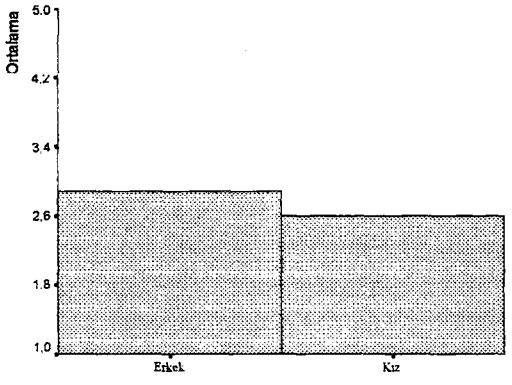

Soru 48

50. Hem kız hem de erkek denekler, tarih gerçek tarihten daha iyi canlandırılıyor düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyelerini"az" olarak belirtmişlerdir.

Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

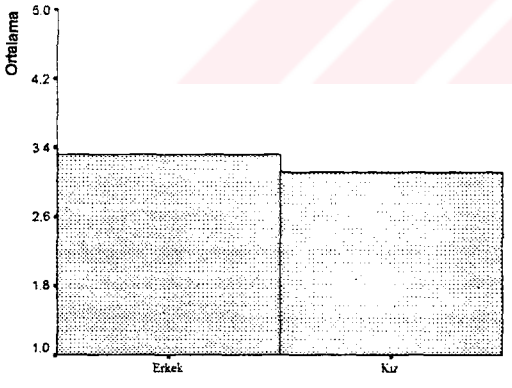

Soru 49

51. Erkek denekler,geçmişle gelecek arasında köprü kurmalarına vesile oluyor düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyelerini"az"; kızlar ise "çok az" olarak belirtmişlerdir.

Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

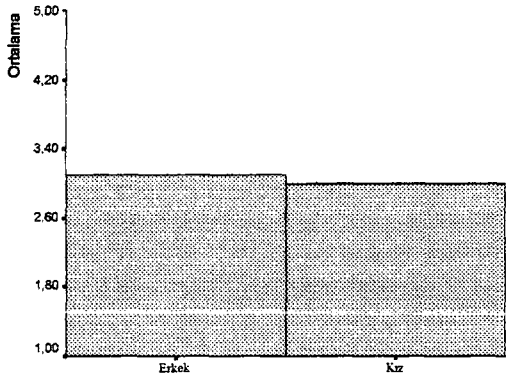

Soru 50

52. Hem kız hem de erkek denekler, tarihî şahsiyetler canlı bir şekilde yaşatılıyor düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyelerini"az" olarak belirtmişlerdir.

Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

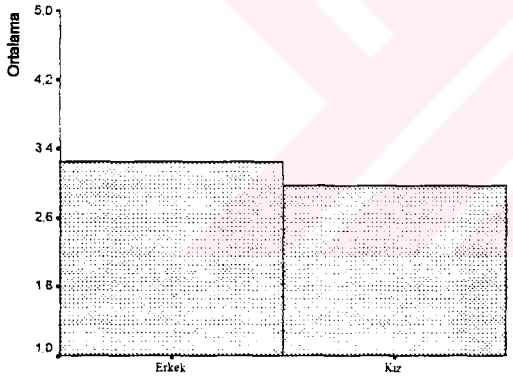

Soru 51

53. Hem kız hem de erkek denekler sürükleyici olduğu için tarihî roman okuma seviyelerini"az" olarak belirtmişlerdir. Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

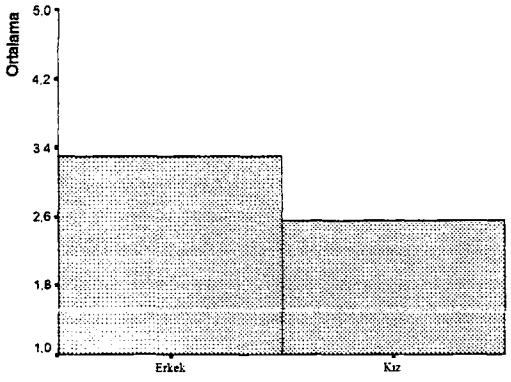

Soru 52

54. Erkek denekler, aksiyonu fazla olduğu için tarihî roman okuma seviyelerini "az"; kızlar ise "çok az" olarak belirtmişlerdir.

Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

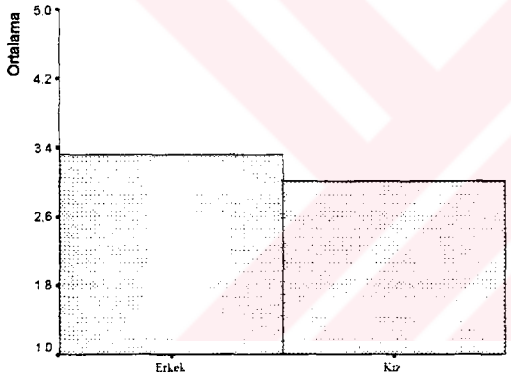

Soru 53

55. Hem kız hem de erkek denekler, tarihî duygu verdiği için tarihî roman okuma seviyelerini"az" olarak belirtmişlerdir.

Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

56.Hem kız hem de erkek denekler, târihi öğrenmek için tarihî roman okuma seviyelerini"az" olarak belirtmişlerdir.

57.Erkek denekler,millî şuurun uyanması ve gelişmesine etki etmesi bakımından tarihî roman okuma seviyelerini"çok"; kızlar ise "az" olarak belirtmişlerdir.

58. Erkek denekler, okudukları târihî romanların geçmişle gelecek arasında köprü kurmalarına vesile olması seviyelerini"az"; kızlar ise "çok az" olarak belirtmişlerdir.

59. Hem kız hem de erkek denekler, okudukları târihî romanların geçmişle gelecek arasında köprü kurmalarına vesile olması seviyelerini"az" olarak belirtmişlerdir

60. Hem kız hem de erkek denekler, günümüz olaylarına yol göstermelidir düşüncesiyle târihî roman okuma seviyelerini"az" olarak belirtmişlerdir.

61. Hem kız hem de erkek denekler, gelecek için güç oluşturmalıdır düşüncesiyle târihî roman okuma seviyelerini"az" olarak belirtmişlerdir.

62. Hem kız hem de erkek denekler, olayların insanlar üzerindeki etkisini anlatıyor düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyelerini"az" olarak belirtmişlerdir

TABLO 40
Deneklerin Târihî Roman Okuma Sebeplerinin Bölgelerine Göre Dağılımı

Sorular	İl			İlçe			Köy		
	f	X	Ss	f	x	Ss	F	x	Ss
47-Târihî Romanları Beğenme	192	3.10	1.26	56	3.48	1.01	5	3.20	1.10
48-Geçmişte Yaşattığını Düşündüğünüz için	191	3.01	1.29	55	3.29	1.15	5	2.80	0.84
49-Sanatkârane üslupla anlatıldığı için	192	2.75	1.36	56	2.88	1.31	5	2.40	0.89
50- Gerçek tarihten daha iyi canlandırıldığından	188	2.77	1.37	52	2.77	1.13	5	2.40	0.55
51Geçmişle gelecek arasında köprü kurduğu için.	190	3.17	1.32	54	3.56	0.98	5	2.40	0.89
52-Târihî şahsiyetleri yaşatıyor diye	190	3.02	1.40	56	3.38	1.10	5	2.80	1.10
53-Sürükleyici olduğu için	189	3.05	1.27	56	3.48	1.21	5	2.40	0.55
54-Aksiyonu fazla olduğu için	188	2.69	1.27	55	3.84	6.58	5	2.60	0.55
55-Târihîduygu verdiği için	188	3.07	1.28	56	3.66	1.08	5	2.60	0.89
56-Târihî öğrenmek için	181	3.15	1.28	54	3.30	1.09	5	2.60	0.89
57-Millî Şuur uyandırdığı için	186	3.44	1.31	55	4.00	0.90	5	2.60	1.82
58Târihî romanın –köprü kurma vazifesi...	188	3.21	1.33	56	3.29	1.11	5	3.00	1.00
59-Tarihe ışık tuttuğu İçin	187	3.06	1.34	54	3.43	1.02	5	3.00	1.00
60-Günümüz olaylarına yol gösterdiği için	186	3.09	1.36	55	3.25	1.04	5	3.40	1.14
61-Gelecek için güç oluşturmalı düşüncesiyle	184	2.92	1.30	54	3.15	1.23	5	2.80	0.84
62-Olayların insanlara etkisini anlamak için	187	3.04	1.32	54	3.11	1.34	5	2.60	0.89

47. İl merkezinden ve köyden mezun olan denekler okudukları tarihî romanları beğenme seviyelerini"az";ilçeden mezun olanlar ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

48. Hem il, hem ilçe, hem de köyden mezun olan denekler kendilerini geçmişte yaşattığı düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyelerini"az" olarak belirtmişlerdir.

49.İl ve ilçe merkezinden mezun olan denekler geçmişteki olaylar sanatkârane bir üslûpla anlatılıyor diye tarihî roman okuma seviyelerini"az"; köyden mezun olanlar ise "çok az" olarak belirtmişlerdir.

50. İl ve ilçe merkezinden mezun olan denekler, tarih gerçek tarihten daha iyi canlandırılıyor düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyelerini"az" ; köyden mezun olanlar ise "çok az" olarak belirtmişlerdir.

51 İl ve ilçe merkezinden mezun olan denekler,geçmişle gelecek arasında köprü kurmalarına vesile oluyor düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyelerini"az"; köyden mezun olanlar ise "çok az" olarak belirtmişlerdir.

52. Hem il, hem ilçe, hem de köyden mezun olan denekler, tarihî şahsiyetler canlı bir şekilde yaşatılıyor düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyelerini"az" olarak belirtmişlerdir.

53. İl merkezinden mezun olan denekler sürükleyici olduğu için tarihî roman okuma seviyelerini"az"; ilçeden ve köyden mezun olanlar ise "çok az" olarak belirtmişlerdir.

54. İl merkezinden mezun olan denekler, aksiyonu fazla olduğu için tarihî roman okuma seviyelerini"çok az"; ilçeden ve köyden mezun olanlar ise "çok az" olarak belirtmişlerdir.

55. İl merkezinden mezun olan denekler, tarihî duygu verdiği için tarihî roman okuma seviyelerini"az"; ilçeden mezun olanlar "çok"; köyden mezun olanlar ise "hiç" olarak belirtmişlerdir.

56. İl ve ilçe merkezinden mezun olan denekler, târihi öğrenmek için tarihî roman okuma seviyelerini"az"; köyden mezun olanlar ise "çok az" olarak belirtmişlerdir.

57. İl ve ilçe merkezinden mezun olan denekler, millî şuurun uyanması ve gelişmesine etki etmesi bakımından tarihî roman okuma seviyelerini"çok"; köyden mezun olanlar ise "az" olarak belirtmişlerdir.

58. Hem il, hem ilçe, hem de köyden mezun olan denekler, okudukları târihî romanların geçmişle gelecek arasında köprü kurmalarına vesile olması seviyelerini"az" olarak belirtmişlerdir.

59. İl merkezinden ve köyden mezun olan denekler, okudukları târihî romanların geçmişle gelecek arasında köprü kurmalarına vesile olması seviyelerini"az"; ilçeden mezun olanlar ise "çok" olarak belirtmişlerdir

60. Hem il, hem ilçe, hem de köyden mezun olan denekler, günümüz olaylarına yol göstermelidir düşüncesiyle târihî roman okuma seviyelerini"az" olarak belirtmişlerdir.

61. Hem il, hem ilçe, hem de köyden mezun olan denekler, gelecek için güç oluşturmalıdır düşüncesiyle târihî roman okuma seviyelerini"az" olarak belirtmişlerdir.

62. İl ve ilçe merkezinden mezun olan denekler, olayların insanlar üzerindeki etkisini anlatıyor düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyelerini"az" ; köyden mezun olanlar ise "çok az" olarak belirtmişlerdir.

TABLO 41
Deneklerin Târihî Roman Okuma Sebeplerinin Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı

Sorular	Lise Son			Üniversite-1-		
	F	X	ss	F	x	ss
47-Târihî Romanları Beğenme	193	2.94	1.26	70	3.71	0.90
48-Geçmişte Yaşattığını Düşündüğünüz için	191	2.83	1.26	70	3.60	1.04
49-Sanatkârane üslupla anlatıldığı için	192	2.58	1.37	71	3.06	1.16
50- Gerçek Tarihten daha iyi canlandırıldığından	188	2.63	1.32	67	3.04	1.17
51- Geçmişle gelecek arasında köprü kurduğu için.	188	3.02	1.30	71	3.73	0.98
52-Târihî şahsiyetleri yaşatıyor diye	191	2.88	1.41	70	3.51	1.00
53-Sürükleyici olduğu için	189	2.89	1.26	71	3.68	1.05
54-Aksiyonu fazla olduğu için	188	2.56	1.24	69	3.84	5.86
55-Târihî duygu verdiği için	188	2.91	1.24	71	3.80	1.05
56-Târihi öğrenmek için	183	2.96	1.26	67	3.66	1.02
57-Millî Şuur uyandırdığı için	187	3.24	1.34	69	4.23	0.75
58Târihîromanın –köprü kurma vazifesi...	189	2.98	1.32	70	3.71	0.99
59-Tarihe Işık tuttuğu İçin	188	2.89	1.28	68	3.68	1.08
60-Günümüz olaylarına yol gösterdiği için	187	2.88	1.27	69	3.68	1.13
61-Gelecek için güç oluşturmalı düşüncesiyle.	187	2.74	1.28	66	3.52	1.04
62-Olayların insanlara etkisini anlamak için	188	2.86	1.30	68	3.44	1.25

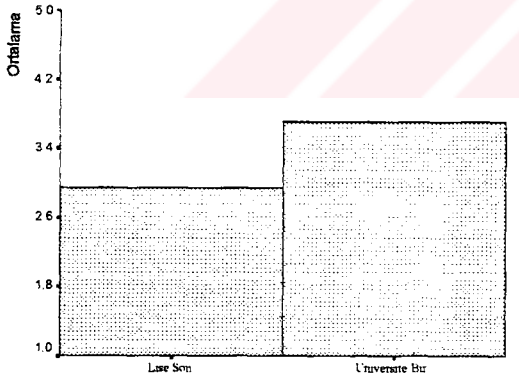

Soru 45

47. Lise sonda okuyan denekler okudukları tarihî romanları beğenme seviyelerini"az"; Üniversite I'de okuyan denekler ise "çok" olarak belirtmişlerdir. Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

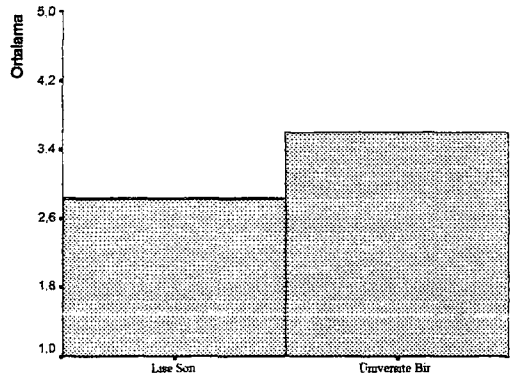

Soru 46

48. Lise sonda okuyan denekler kendilerini geçmişte yaşattığı düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyelerini"az" ; Üniversite I'de okuyan denekler ise"çok" olarak belirtmişlerdir. Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

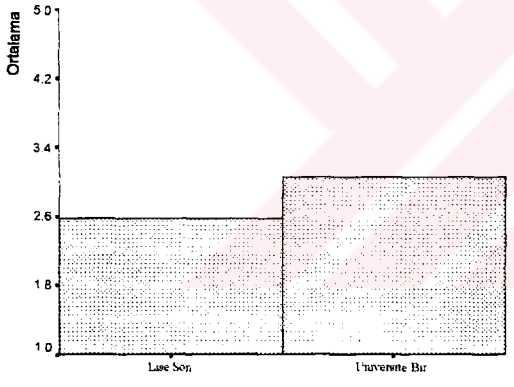

Soru 47

49. Lise sonda okuyan denekler geçmişteki olaylar sanatkârane bir üslûpla anlatılıyor diye tarihî roman okuma seviyelerini"çok az"; Üniversite I'de okuyan denekler ise "çok " olarak belirtmişlerdir. Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

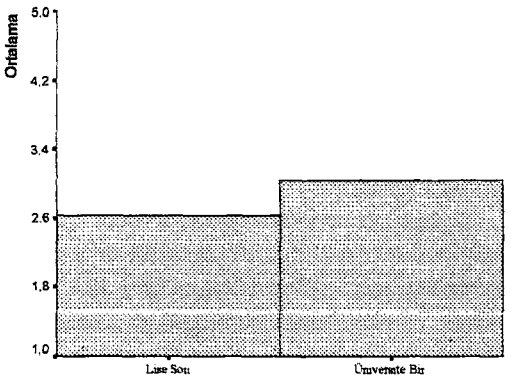

Soru 48

50. Hem lise sonda, hem de üniversite l'de okuyan denekler, tarih gerçek tarihten daha iyi canlandırılıyor düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyelerini"az" olarak belirtmişlerdir. Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

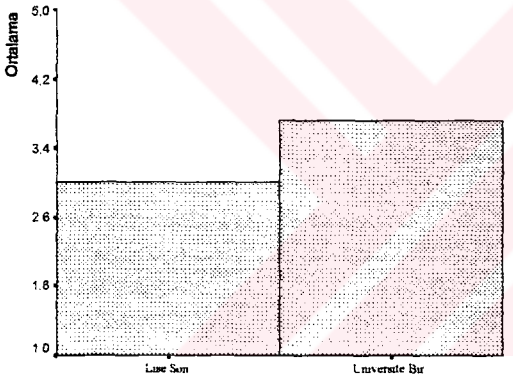

Soru 49

51. Lise sonda okuyan. denekler,geçmişle gelecek arasında köprü kurmalarına vesile oluyor düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyelerini"az"; Üniversite l'de okuyan denekler ise "çok " olarak belirtmişlerdir. Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

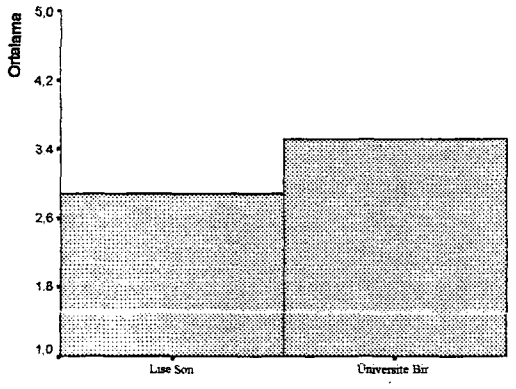

Soru 50

52. Lise sonda okuyan denekler, tarihî şahsiyetler canlı bir şekilde yaşatılıyor düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyelerini"az" Üniversite l'de okuyan denekler ise "çok" olarak belirtmişlerdir. Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

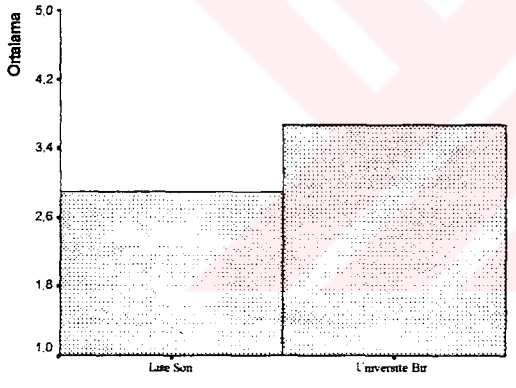

Soru 51

53. Lise sonda okuyan denekler sürükleyici olduğu için tarihî roman okuma seviyelerini"az"; Üniversite l'de okuyan denekler ise "çok" olarak belirtmişlerdir. Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

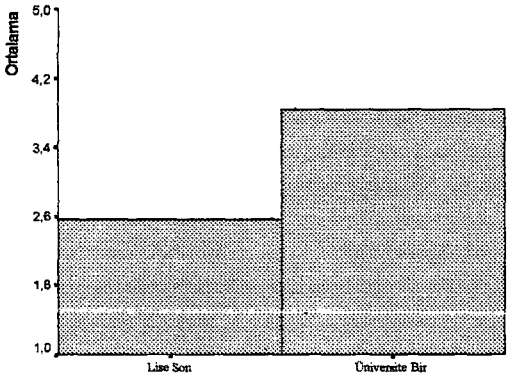

Soru 52

54. Lise sonda okuyan denekler, aksiyonu fazla olduğu için tarihî roman okuma seviyelerini"çok az"; Üniversite l'de okuyan denekler ise "çok" olarak belirtmişlerdir. Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

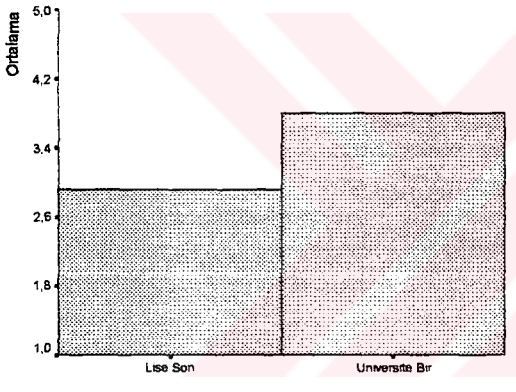

Soru 53

55. Lise sonda okuyan denekler, tarihî duygu verdiği için tarihî roman okuma seviyelerini"az"; Üniversite l'de okuyan denekler ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

Yukarıdaki grafikte de açıkça görülmektedir.

56. Lise sonda okuyan denekler, târihi öğrenmek için tarihî roman okuma seviyelerini"az" Üniversite l'de okuyan denekler ise"çok" olarak belirtmişlerdir.

57. Lise sonda okuyan denekler,millî şuurun uyanması ve gelişmesine etki etmesi bakımından tarihî roman okuma seviyelerini"az" Üniversite l'de okuyan denekler ise "bütünüyle" olarak belirtmişlerdir.

58. Lise sonda okuyan denekler, okudukları târihî romanların geçmişle gelecek arasında köprü kurmalarına vesile olması seviyelerini"az"; "; Üniversite l'de okuyan denekler ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

59. Lise sonda okuyan denekler, okudukları târihî romanların geçmişle gelecek arasında köprü kurmalarına vesile olması seviyelerini"az" "; Üniversite l'de okuyan denekler ise "çok" olarak belirtmişlerdir

60. Lise sonda okuyan denekler, günümüz olaylarına yol göstermelidir düşüncesiyle târihî roman okuma seviyelerini"az" "; Üniversite l'de okuyan denekler ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

61. Lise sonda okuyan denekler, gelecek için güç oluşturmalıdır düşüncesiyle târihî roman okuma seviyelerini"az"; Üniversite l'de okuyan denekler ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

62. Lise sonda okuyan denekler, olayların insanlar üzerindeki etkisini anlatıyor düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyelerini"az" ; Üniversite l'de okuyan denekler ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

TABLO 42
Deneklerin Târihî Roman Okuma Sebeplerinin Okullara Göre Dağılımı

Sorular	Abdurrahman Paşa Lisesi			Anadolu Lisesi			Orhan Şaik Gökyay Lisesi			Kuzeykent Lisesi		
	F	X	Ss	f	X	Ss	f	X	Ss	F	X	ss
47-Târihî Romanları Beğenme	37	2.97	1.19	43	3.14	1.28	41	2.85	1.41	50	3.14	1.11
48-Geçmişte Yaşattığını Düşündüğünüz için	37	2.73	1.17	43	2.88	1.22	39	2.90	1.35	50	2.98	1.25
49-Sanatkârane üslupla anlatıldığı için	37	2.54	1.28	42	2.76	1.21	41	2.51	1.83	50	2.66	1.22
50- Gerçek Tarihten daha iyi canlandırıldığından	36	2.89	1.12	43	2.74	1.33	38	2.42	1.81	50	2.76	1.04
51- Geçmişle gelecek arasında köprü kurduğu için.	36	3.03	1.08	42	3.07	1.31	39	2.95	1.45	50	3.28	1.26
52-Târihî şahsiyetleri yaşatıyor diye	36	2.97	1.28	42	2.95	1.21	41	2.83	1.87	50	3.06	1.25
53-Sürükleyici olduğu için	36	2.78	1.29	43	3.07	1.12	40	2.80	1.32	49	3.24	1.21
54-Aksiyonu fazla olduğu için	36	2.50	1.18	41	2.59	1.22	41	2.32	1.21	49	2.94	1.30
55-Târihî duygu verdiği için	37	3.16	1.01	43	2.86	1.26	39	2.76	1.40	50	3.16	1.11
56-Târihî öğrenmek için	34	2.94	1.13	40	2.90	1.30	40	3.08	1.29	49	3.14	1.24
57-Millî Şuur uyandırdığı için	36	3.47	1.23	42	3.40	1.36	39	3.03	1.44	50	3.44	1.07
58Târihîromanın –köprü kurma vazifesi...	37	3.11	1.10	42	3.00	1.34	40	2.73	1.41	50	3.32	1.28
59-Tarihe Işık tuttuğu İçin	37	3.11	1.13	42	3.05	1.32	40	2.58	1.22	49	3.06	1.25
60-Günümüz olaylarına yol gösterdiği için	37	2.92	1.09	42	2.90	1.30	38	2.61	1.39	50	3.30	1.23
61-Gelecek için güç oluşturmalı düşüncesiyle.	37	3.16	1.24	42	2.79	1.28	38	2.26	1.27	50	2.96	1.23
62-Olayların insanlara etkisini anlamak için	37	3.24	1.21	42	2.93	1.33	39	2.56	1.14	50	2.84	1.39

Sorular	Kuzeykent Süper Lise			Fakülte		
	F	x	ss	f	X	ss
47-Târihî Romanları Beğenme	22	2.22	1.23	70	3.71	0.90
48-Geçmişte Yaşattığını Düşündüğünüz için	22	2.40	1.37	70	3.60	1.04
49-Sanatkârane üslupla anlatıldığı için	22	2.23	1.11	71	3.06	1.16
50- Gerçek Tarihten daha iyi canlandırıldığından	21	2.00	1.00	67	3.04	1.17
51- Geçmişle gelecek arasında köprü kurduğu için.	21	2.38	1.32	71	3.73	0.99
52-Târihî şahsiyetleri yaşatıyor diye	22	2.27	1.28	70	3.51	1.00
53-Sürükleyici olduğu için	21	2.10	1.18	71	3.68	1.05
54-Aksiyonu fazla olduğu için	21	2.24	1.18	69	3.84	5.87
55-Târihî duygu verdiği için	19	2.21	1.32	71	3.60	1.05
56-Târihi öğrenmek için	20	2.40	1.32	67	3.66	1.02
57-Millî Şuur uyandırdığı için	20	2.40	1.50	69	4.23	0.75
58Târihîromanın –köprü kurma vazifesi...	20	2.40	1.39	70	3.71	0.99
59-Tarihe ışık tuttuğu İçin	20	2.40	1.50	68	3.68	1.09
60-Günümüz olaylarına yol gösterdiği için	20	2.25	1.25	69	3.68	1.13
61-Gelecek için güç oluşturmalı düşüncesiyle.	20	2.25	1.21	66	3.52	1.04
62-Olayların insanlara etkisini anlamak için	20	2.60	1.43	68	3.44	1.25

47.Abdurrahman Paşa Süper Lise, M.K. Anadolu Lisesi, Orhan Şaik Gökyay Lisesi ve Kuzeykent Lisesinde okuyan denekler okudukları tarihî romanları beğenme seviyelerini"az"; Kuzeykent Süper Lisede okuyanlar "çok az"; G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan denekler ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

48. Abdurrahman Paşa Süper Lise, M.K. Anadolu Lisesi, Orhan Şaik Gökyay Lisesi ve Kuzeykent Lisesinde okuyan denekler kendilerini geçmişte yaşattığı düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyelerini"az" ; Kuzeykent Süper Lisede okuyanlar "çok az"; G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan denekler ise"çok" olarak belirtmişlerdir.

49 Abdurrahman Paşa Süper Lise, Orhan Şaik Gökyay Lisesi ve Kuzeykent Süper Lisede okuyan denekler geçmişteki olaylar sanatkârane bir üslûpla anlatılıyor diye tarihî roman okuma seviyelerini"çok az"; Anadolu Lisesi ve Kuzeykent Lisesinde okuyanlar "az"; G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan denekler ise "çok " olarak belirtmişlerdir.

50. Abdurrahman Paşa Süper Lise, Kuzeykent Lisesi ve M.K. Anadolu Lisesinde okuyan denekler, tarih gerçek tarihten daha iyi canlandırılıyor düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyelerini"az" Orhan Şaik Gökyay Lisesi ve Kuzeykent Süper Lisede okuyanlar "çok az"; G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan denekler ise olarak belirtmişlerdir.

51. Abdurrahman Paşa Süper Lise, Anadolu Lisesi, Orhan Şaik Gökyay Lisesi ve Kuzeykent Lisesinde okuyan denekler,geçmişle gelecek arasında köprü kurmalarına vesile oluyor düşüncesiyle tarihî roman okuma

seviyelerini"az"; G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan denekler ise "çok " olarak belirtmişlerdir.

52. Abdurrahman Paşa Süper Lise, M.K. Anadolu Lisesi, Orhan Şaik Gökyay Lisesi ve Kuzeykent Lisesinde okuyan denekler, tarihî şahsiyetler canlı bir şekilde yaşatılıyor düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyelerini"az"; Kuzeykent Süper Lisede okuyanlar "çok az"; G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan denekler ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

53. Abdurrahman Paşa Lisesi, Anadolu Lisesi, Orhan Şaik Gökyay Lisesi ve Kuzeykent Lisesinde okuyan denekler sürükleyici olduğu için tarihî roman okuma seviyelerini"az"; Kuzeykent Süper Lisede okuyanlar "çok az"G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan denekler ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

54. Abdurrahman Paşa Süper Lise, M.K. Anadolu Lisesi, Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan denekler, aksiyonu fazla olduğu için tarihî roman okuma seviyelerini"çok az"; Kuzeykent Lisesinde okuyanlar " az"; Kuzeykent Süper Lisede okuyanlar "çok az"; G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan denekler ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

55. Abdurrahman Paşa Süper Lise, M.K. Anadolu Lisesi, Orhan Şaik Gökyay Lisesi ve Kuzeykent Lisesinde okuyan denekler, tarihî duygu verdiği için tarihî roman okuma seviyelerini"az"; Kuzeykent Süper Lisede okuyanlar "çok az", G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan denekler ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

56. Abdurrahman Paşa Süper Lise, M.K. Anadolu Lisesi, Orhan Şaik Gökyay Lisesi ve Kuzeykent Lisesinde okuyan denekler, târihi öğrenmek için tarihî roman okuma seviyelerini"az" ; Kuzeykent Süper Lisede okuyanlar "çok az", G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan denekler ise"çok" olarak belirtmişlerdir.

57. M.K. Anadolu Lisesi, Orhan Şaik Gökyay Lisesi okuyan denekler,millî şuurun uyanması ve gelişmesine etki etmesi bakımından tarihî roman okuma seviyelerini"az"; Abdurrahman Paşa Süper Lise ve Kuzeykent Lisesinde okuyanlar "çok" ; Kuzeykent Süper Lisede okuyanlar "çok az"; G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan denekler ise "bütünüyle" olarak belirtmişlerdir.

58. Abdurrahman Paşa Süper Lise, Anadolu Lisesi, Orhan Şaik Gökyay Lisesi ve Kuzeykent Lisesinde okuyan denekler, okudukları târihîromanların geçmişle gelecek arasında köprü kurmalarına vesile olması seviyelerini"az" ; Kuzeykent Süper Lisede okuyanlar "çok az"; G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan denekler ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

59. Abdurrahman Paşa Süper Lise, M.K. Anadolu Lisesi, Orhan Şaik Gökyay Lisesi ve Kuzeykent Lisesinde okuyan denekler, okudukları târihî romanların geçmişle gelecek arasında köprü kurmalarına vesile olması seviyelerini"az" ; Kuzeykent Süper Lisede okuyanlar "çok az"; G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan denekler ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

60. Abdurrahman Paşa Süper Lise, M.K. Anadolu Lisesi, Orhan Şaik Gökyay Lisesi ve Kuzeykent Lisesinde okuyan denekler, günümüz olaylarına yol göstermelidir düşüncesiyle târihî roman okuma seviyelerini"az" "; Kuzeykent Süper Lisede okuyanlar "çok az"; G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan denekler ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

61. Abdurrahman Paşa Süper Lise, M.K. Anadolu Lisesi, Orhan Şaik Gökyay Lisesi ve Kuzeykent Lisesinde okuyan denekler, gelecek için güç oluşturmalıdır düşüncesiyle târihî roman okuma seviyelerini"az"; Kuzeykent Süper Lisede okuyanlar "çok az"; G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan denekler ise"çok" olarak belirtmişlerdir.

62. Abdurrahman Paşa Süper Lise, M.K. Anadolu Lisesi, Orhan Şaik Gökyay Lisesi, Kuzeykent Lisesinde okuyan denekler, olayların insanlar üzerindeki etkisini anlatıyor düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyelerini"az" ; Kuzeykent Süper Lisede okuyanlar "çok az"; G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan denekler ise"çok" olarak belirtmişlerdir.

TABLO 43
Deneklerin Yazar Hakkındaki Bilgilerinin Bölümlerine Göre Dağılımı

Sorular	Sosyal			Türkçe-Mat			Fen			Türkçe		
	f	x	Ss	f	X	Ss	f	x	Ss	f	x	Ss
63-M.N. Sepetçioğlu'nu Yazar Olarak Tanıma	38	1.68	1.04	76	1.75	1.03	74	1.79	1.30	69	1.99	1.24
64 Sepetçioğlu'nu Romancı Olarak Tanıma	37	1.51	1.04	78	1.76	1.12	74	1.64	1.16	67	1.84	1.11

63. Sosyal, Türkçe-Matematik ve Fen bölümlerinde okuyan denekler Mustafa Necati Sepetçioğlu'nu bir yazar olarak tanıma seviyelerini "hiç" ;

Türkçe bölümünde okuyanlar ise "çok az" olarak ifade etmişlerdir. Fen bölümünde okuyan denekler, 1.80 ortalamayla "hiç" derecelendirmesinin üst sınırında yer almışlardır.

64. Sosyal, Türkçe-Matematik ve Fen bölümlerinde okuyan denekler Mustafa Necati Sepetçioğlu'nu bir roman yazarı olarak tanıma seviyelerini "hiç" ; Türkçe bölümünde okuyanlar ise "çok az" olarak ifade etmişlerdir.

TABLO 44
Deneklerin Yazar Hakkındaki Bilgilerinin Yaşlarına Göre Dağılımı

Sorular	17 ve aşağı			18-19			20 ve yukarısı		
	F	X	Ss	F	X	Ss	f	X	Ss
63-M.N. Sepetçioğlu'nu Yazar Olarak Tanıma	156	1.74	1.05	79	1.89	1.32	21	2.14	1.42
64-M.N:Sepetçioğlu'nu Romancı Olarak Tan.	154	1.66	1.07	78	1.82	1.20	21	1.76	1.14

63. 17 yaş ve aşağısı denekler Mustafa Necati Sepetçioğlu'nu yazar olarak tanıma seviyelerini"hiç"; 18-19 yaş grubu ile 20 yaş yukarısı ise "çok az" diye ifade etmişlerdir.

64. !7 yaş ve aşağısı ile 20 yaş ve yukarısı denekler Mustafa Necati Sepetçioğlu'nu romancı olarak tanıma seviyelerini"hiç"; 18-19 yaş grubu ise "çok az" olarak ifade etmişlerdir.

TABLO 45
Deneklerin Yazar Hakkındaki Bilgilerinin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Sorular	Erkek			Kız		
	f	x	Ss	f	X	ss
63-M.N. .Sepetçioğlu'nu Yazar Olarak Tanıma	123	1.85	1.28	134	1.78	1.06
64-M.N:Sepetçioğlu'nu Romancı Olarak Tanıma	123	1.67	1.09	131	1.76	1.14

63. Kız denekler Mustafa Necati Sepetçioğlu'nu yazar olarak tanıma seviyelerini "hiç"; erkekler ise "çok az" diye ifade etmişlerdir.

64. Hem kız hem de erkek denekler Mustafa Necati Sepetçioğlu'nu romancı olarak tanıma seviyelerini "hiç"; olarak ifade etmişlerdir.

TABLO 46
Deneklerin Yazar Hakkındaki Bilgilerinin Bölgelere Göre Dağılımı

Sorular	İl			İlçe			Köy		
	F	X	ss	F	x	Ss	f	X	ss
63-M.N. Sepetçioğlu'nu Yazar Olarak Tanıma	186	1.84	1.14	55	1.84	1.33	5	2.20	1.30
64-M.N:Sepetçioğlu'nu Romancı Olarak Tanıma	183	1.74	1.12	55	1.75	1.19	5	1.80	1.10

63. Hem il ve ilçe merkezinden hem de köyden mezun olan denekler Mustafa Necati Sepetçioğlu'nu yazar olarak tanıma seviyelerini"hiç"; erkekler ise "çok az" diye ifade etmişlerdir.

64. Hem il ve ilçe merkezinden hem de köyden mezun olan denekler Mustafa Necati Sepetçioğlu'nu romancı olarak tanıma seviyelerini"hiç"; olarak ifade etmişlerdir.

TABLO 47
Deneklerin Yazar Hakkındaki Bilgilerinin Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı

Sorular	Lise Son			Üniversite		
	f	X	ss	F	X	ss
63-M.N. Sepetçioğlu'nu Yazar Olarak Tanıma	188	1.76	1.14	69	1.99	1.24
64-M.N:Sepetçioğlu'nu Romancı Olarak Tanıma	187	1.67	1.12	67	1.84	1.11

63. Lise sonda okuyan denekler, Mustafa Necati Sepetçioğlu'nu yazar olarak tanıma seviyelerini"hiç"; üniversite I'de okuyanlar ise "çok az" olarak ifade etmişlerdir.

64. Lise sonda okuyan denekler, Mustafa Necati Sepetçioğlu'nu romancı olarak tanıma seviyelerini"hiç"; üniversite I'de okuyanlar ise "çok az" olarak ifade etmişlerdir.

TABLO 48
Deneklerin Yazar Hakkındaki Bilgilerinin Okullara Göre Dağılımı

Sorular	Abdurrahman Paşa Lisesi			Anadolu Lisesi			Orhan Şaik Gökyay Lisesi			Kuzey kent Lisesi		
	F	x	ss	f	X	Ss	f	X	Ss	f	X	Ss
63-M.N. Sepetçioğlu'nu Yazar Olarak Tanıma	36	1.39	0.99	42	2.29	1.22	40	1.23	0.78	49	1.69	1.02
64-M.N:Sepetçioğlu'nu Romancı Olarak Tanıma	36	1.39	0.99	42	2.19	1.23	40	1.30	0.76	48	1.73	1.18

Sorular	Kuzeykent Süper Lis.			Fakülte		
	f	x	ss	F	x	ss
63-M.N. Sepetçioğlu'nu Yazar Olarak Tanıma	21	2.10	1.61	69	1.99	1.24
64-M.N:Sepetçioğlu'nu Romancı Olarak Tanıma	21	1.67	1.20	67	1.81	1.11

63. Abdurrahman Paşa Süper Lise, M.K. Anadolu Lisesi ve Orhan Şaik Gökyay Lisesi, Kuzeykent Lisesinde okuyan denekler, Mustafa Necati Sepetçioğlu'nu yazar olarak tanıma derecelerinin ortalamasını "hiç" ; Kuzeykent Süper Lise ile G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan denekler ise "çok az" olarak ifade etmişlerdir.

64. Abdurrahman Paşa Süper Lise, M.K .Anadolu Lisesi, Orhan Şaik Gökyay Lisesi ile Kuzeykent Lisesi ve Kuzeykent Süper Lisede okuyan denekler, Mustafa Necati Sepetçioğlu'nu yazar olarak tanıma derecelerinin ortalamasını "hiç" ; G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan denekler ise "çok az" olarak ifade etmişlerdir.

TABLO 49
Deneklerin Gençlik Edebiyatı Hakkındaki Düşüncelerinin Bölümlerine Göre Dağılımı

Sorular	sosyal			Türkçe-Mat			Fen			Türkçe		
	F	x	ss	f	X	Ss	F	x	ss	f	x	Ss
67-Gençler İçin Edebiyat Olmalı Fikrine Katılma	39	3.21	1.52	76	4.09	6.02	74	3.16	1.50	70	3.17	1.48
68-Kitap Seçerken Gençler İçine Dikkat	38	2.87	1.51	79	3.08	1.39	74	2.69	1.48	72	2.82	1.71

67.Sosyal ve Türkçe Matematik bölümlerinde okuyan denekler, gençler için özel bir edebiyat olmalı fikrine katılma seviyelerini "çok"; Fen ve Türkçe bölümlerinde okuyanlar "az" olarak ifade etmişlerdir.

68.Sosyal, Türkçe-Matematik, Fen ve Türkçe bölümlerinde okuyan denekler, kitap seçerken üzerinde gençler için ibaresinin olup olmamasına dikkat etme seviyelerini "az" olarak ifade etmişlerdir.

TABLO 50
Deneklerin Gençlik Edebiyatı Hakkındaki Düşüncelerinin Yaşlarına Göre Dağılımı

Sorular	17 ve aşağı			18-19			20 ve yukarısı		
	F	X	Ss	F	X	ss	F	x	ss
67-Gençler İçin Edebiyat Olmalı Fikrine Katılma	159	3.54	4.37	80	3.31	1.54	20	3.24	1.30
68-Kitap Seçerken Gençler İçine Dikkat	159	2.87	1.47	82	2.94	1.67	21	2.62	1.24

67. 17 yaş ve aşağısı denekler, gençler için edebiyat olmalı fikrine katılma seviyelerini "çok" ; 18-19 yaş grubu ile 20 yaş ve yukarısı ise "az" olarak ifade etmişlerdir.

68. Hem 17 yaş ve aşağısı, hem 18-19 yaş grubu hem de 20 yaş ve yukarısı denekler kitap seçerken üzerinde gençler için ibaresinin olup olmamasına dikkat etme seviyelerini "az" olarak belirtmişlerdir.

TABLO 51

Deneklerin Gençlik Edebiyatı Hakkındaki Düşüncelerinin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Sorular	Erkek			Kız		
	F	x	ss	f	x	ss
67-Gençler İçin Edebiyat .Olmalı Fikrine Katılma	125	2.99	1.55	136	3.45	4.63
68-Kitap Seçerken Gençler İçine Dikkat	125	2.71	1.57	138	2.87	1.45

67. Kız denekler, gençler için edebiyat olmalı fikrine katılma seviyelerini"çok" ; erkekler ise "az" olarak ifade etmişlerdir.

68. Hem kız hem de erkek denekler, kitap seçerken üzerinde gençler için ibaresinin olup olmamasına dikkat etme seviyelerini"az" olarak belirtmişlerdir.

TABLO 52

Deneklerin Edebiyat Hakkındaki Düşüncelerinin Bölgelere Göre Dağılımı

Sorular	İl			İlçe			köy		
	F	X	Ss	F	x	Ss	f	x	ss
67-Gençler İçin Edebiyat Olmalı Fikrine Katılma	191	3.55	4.02	54	3.26	1.54	5	3.20	1.79
68-Kitap Seçerken Gençler İçine Dikkat	191	1.58	1.58	56	2.68	1.38	5	3.20	1.10

67. İl merkezinden mezun olan denekler, gençler için edebiyat olmalı fikrine katılma seviyelerini"çok" ; ilçeden ve köyden mezun olanlar ise "az" olarak ifade etmişlerdir.

68. İl merkezinden mezun olan denekler, kitap seçerken üzerinde gençler için ibaresinin olup olmamasına dikkat etme seviyelerini"hiç" ; ilçeden ve köyden mezun olanlar ise "az" olarak belirtmişlerdir.

TABLO 53

Deneklerin Gençlik Edebiyatı Hakkındaki Düşüncelerinin Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı

Sorular	Lise Son			Üniversite-1-		
	F	x	ss	F	x	Ss
67-Gençler İçin Edebiyat .Olmalı Fikrine Katılma	191	3.55	4.03	70	3.17	1.48
68-Kitap Seçerken Genç Kelimesine Dikkat	191	2.89	1.44	72	2.82	1.71

67. Lise sonda okuyan denekler, gençler için edebiyat olmalı fikrine katılma seviyelerini "çok" ; üniversite I'de okuyanlar ise "az" olarak ifade etmişlerdir.

68. Hem lise sonda, hem de üniversite I'de okuyan denekler, kitap seçerken üzerinde gençler için ibaresinin olup olmamasına dikkat etme seviyelerini "az" olarak belirtmişlerdir.

TABLO 54

Deneklerin Gençlik Edebiyatı Hakkındaki Düşüncelerinin Okullarına Göre Dağılımı

Sorular	Abdurrahman Paşa Lisesi			Anadolu Lisesi			Orhan Şaik Gökyay Lisesi			Kuzey kent Lisesi		
	F	x	Ss	F	x	Ss	f	x	ss	F	x	ss
67-Gençler için edebiyat olmalı fikrine katılma	36	3.47	1.46	45	3.62	1.21	40	4.45	8.34	49	3.02	1.64
68-Kitap Seçerken Genç Kelimesine Dikkat	36	2.64	1.51	45	3.22	1.08	40	2.82	1.58	49	2.94	1.56

Sorular	Kuzeykent Süper Lis.			Fakülte		
	F	x	Ss	F	X	ss
67-Gençler için edebiyat olmalı fikrine katılma	21	3.05	1.66	3.17	3.17	1.48
68-Kitap Seçerken Genç Kelimesine Dikkat	21	2.57	1.33	2.82	2.82	1.71

67.. Abdurrahman Paşa Lisesi ile Anadolu Lisesinde okuyan denekler gençler için edebiyat olmalı fikrine katılma seviyelerini"çok" ; Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyanlar "bütünüyle" Kuzeykent Lisesi, Kuzeykent Süper Lise ile G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan denekler ise "az" olarak ifade etmişlerdir.

68. Abdurrahman Paşa Süper Lise, M.K. Anadolu Lisesi, Orhan Şaik Gökyay Lisesi, Kuzeykent Lisesi ve G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan denekler kitap seçerken üzerinde gençler için ibaresinin olup

olmamasına dikkat etme seviyelerini"az" ; Kuzeykent Süper Lisede okuyanlar ise "çok az" olarak ifade etmişlerdir.

TABLO 55
Fen ve Türkçe Bölümünde Okuyan Deneklerin Kitap Okuma Sebepleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Bölümler	Frekans	Ortalama	T	P
1-Kitap okuma alışkanlığı derecesi	Fen	80	3.0000	-2,054	*o,41
	Türkçe	77	3.2857		
3-Bir şey öğrenmek için	Fen	80	3,4375	-2,790	**,oo6
	Türkçe	78	3,8718		
4-Heyecan duymak için	Fen	77	2,2338	-2,928	**,004
	Türkçe	76	2,8026		
6-Boş zaman değerlendirmek için	Fen	80	2,7250	-4,610	***,000
	Türkçe	77	3,4286		

* P< 05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

1.Fen Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında kitap okuma alışkanlık seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin okuma alışkanlıkları Fen bölümündekilere göre daha fazladır.

3.Fen Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında bir şeyler öğrenmek için kitap okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin bir şeyler öğrenmek için kitap okuma düzeyler Fen bölümündekilere göre daha fazladır.

4.Fen Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında heyecan duymak için kitap okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin heyecan duymak için kitap okuma seviyeleri Fen bölümündekilere göre daha fazladır.

6.Fen Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında boş zamanlarını değerlendirmek için kitap okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin boş

zamanlarını değerlendirmek için kitap okuma seviyeleri Fen bölümündekilere göre daha fazladır.

TABLO 56
Fen ve Türkçe Bölümünde Okuyan Deneklerin Kitap Okumama Sebepleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Bölümler	Frekans	Ortalama	T	P
9-İdeolojik fikirler işledikleri için	Fen	76	1,8289	-3,417	***,oo1
	Türkçe	74	2.5135		
10-Kötü kağıda basıldıkları için	Fen	76	1,9605	2.89	*,018
	Türkçe	76	1.5000		

* P< 05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

9.Fen Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında ideolojik fikirleri işledikleri için kitap okumama seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin ideolojik fikirleri işledikleri için kitap okumama seviyeleri Fen Bölümündekilere göre daha fazladır.

10. Fen Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında kitaplar kalitesiz saman kağıtlara basıldığı için kitap okumama seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Fen Bölümü öğrencileri lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Fen Bölümünde okuyan öğrencilerin kitaplar kalitesiz saman kağıtlara basıldığı için kitap okumama seviyeleri Türkçe bölümündekilere göre daha fazladır.

TABLO 57

Fen ve Türkçe Bölümünde Okuyan Deneklerin Kitap Seçmesine Etki Eden Faktörlerin Seviyeleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Bölümler	Frekans	Ortalama	T	P
12-Yazarlara göre	Fen	79	3,2025	-2,344	*,020
	Türkçe	77	3,6889		
13-Tavsiyeye göre	Fen	80	3,1000	-3285	***,001
	Türkçe	77	3.6494		
16-Fiyatına göre	Fen	76	2,2895	-3,681	***,000
	Türkçe	75	3,0000		

* p< 05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

12.Fen Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında yazarlarına göre kitap seçme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin yazarlarına göre kitap seçme seviyeleri Fen bölümündekilere göre daha fazladır.

13.Fen Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında tavsiyeye göre kitap seçme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin tavsiyeye göre kitap seçme seviyeleri Fen bölümündekilere göre daha fazladır.

16.Fen Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında fiyatına göre kitap seçme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin fiyatına göre kitap seçme seviyeleri Fen bölümündekilere göre daha fazladır.

TABLO 58
Fen ve Türkçe Bölümünde Okuyan Deneklerin Okudukları Kitaplardan Etkilenme Seviyeleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Bölümler	Frekans	Ortalama	T	P
19-Davranış değişikliğine neden olma	Fen	80	2,7500	-3,226	**,002
	Türkçe	74	3,5556		
20-Aile.millet.vatan ve insan sevgisi telkin etme	Fen	77	3,1688	-3,919	***,000
	Türkçe	74	3,8243		
21-Yaşama sevgisi telkin etme	Fen	77	3,2468	-2,979	**,003
	Türkçe	71	3,7746		
22-Güzel ahlak telkin etme	Fen	80	3,0500	-5,979	***,000
	Türkçe	72	4,0417		
25-Örf ve adetleri tanıtma	Fen	79	2,0367	-4,958	***,000
	Türkçe	72	3,7917		
26-Bilgileri sanat değeri içinde sunma	Fen	77	2,9610	-4,958	***,001
	Türkçe	73	3,5890		
31-Anadil sevgisi ve şuurunu kazandırma	Fen	78	3,1154	-4,703	***,000
	Türkçe	71	4,0000		
32-Yukarıdaki maddelerin önemi ne	Fen	80	3,4625	-5,711	***,000
	Türkçe	71	4,4648		

* p< 05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

19.Fen Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin kendilerinde davranış değişikliğine neden olma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine

,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin kendilerinde davranış değişikliğine neden olma seviyeleri Fen bölümündekilere göre daha fazladır.

20.Fen Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin aile, millet, insanlık, vatan sevgisi telkin etme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin aile, millet, insanlık, vatan sevgisi telkin etme seviyeleri Fen bölümündekilere göre daha fazladır.

21.Fen Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin yaşama sevgisi telkin etme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin yaşama sevgisi telkin etme seviyeleri Fen bölümündekilere göre daha fazladır.

22.Fen Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin dürüstlük, yardımlaşma, kahramanlık, mertlik, fedakarlık,gibi erdem olarak değerlendirilen hususları içerme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin dürüstlük, yardımlaşma, kahramanlık, mertlik, fedakarlık,gibi erdem olarak değerlendirilen hususları içerme seviyeleri Fen bölümündekilere göre daha fazladır.

25. Fen Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin gelenek ve göreneklerimizle millî ve manevî değerlerimizi tanıtıp sevdirme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin gelenek ve göreneklerimizle millî ve manevî değerlerimizi tanıtıp sevdirme seviyeleri Fen bölümündekilere göre daha fazladır.

26. Fen Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin çeşitli bilgileri bir sanat değeri içinde sunma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan

öğrencilerin okudukları eserlerin çeşitli bilgileri bir sanat değeri içinde sunma seviyeleri Fen bölümündekilere göre daha fazladır.

31. Fen Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin ana dil sevgisi ve şuuru kazandırma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin ana dil sevgisi ve şuuru kazandırma seviyeleri Fen bölümündekilere göre daha fazladır.

32. Fen Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin 19 ila 31. Sorularda belirtilen hususların yer almasının kendileri için önem seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin 19 ila 31. Sorularda belirtilen hususların yer almasının kendileri için önem seviyeleri Fen bölümündekilere göre daha fazladır.

TABLO 59
Fen ve Türkçe Bölümünde Okuyan Deneklerin Ders Kitabı ve Yardımcı Ders Kitabı Dışında Okudukları Kitap Türleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Bölümler	Frekans	Ortalama	T	P
39-Fikir Kitabı Okuma	Fen	79	2,8734	-2,298	*,023
	Türkçe	73	3.3562		
42-Okuduğunuz eserleri Beğenme Dereceniz	Fen	79	3,4430	-3,159	*,002
	Türkçe	68	3.8971		

* p< 05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p, 0.001 den küçük

39. Fen Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin kendilerinde davranış değişikliğine neden olma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin kendilerinde davranış değişikliğine neden olma seviyeleri Fen bölümündekilere göre daha fazladır.

42. Fen Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserleri beğenme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma

yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin okudukları eserleri beğenme seviyeleri Fen bölümündekilere göre daha fazladır.

TABLO 60
Fen ve Türkçe Bölümünde Okuyan Deneklerin Ders Kitabı ve Yardımcı Ders Kitabı Dışında Okudukları Roman Türleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Bölümler	Frekans	Ortalama	T	P
43-Târihî Roman Okuma	Fen	80	2,4750	-3,973	***,000
	Türkçe	67	3,2836		
44- Sosyal İçerikli Roman Okuma	Fen	79	2,9271	-5,322	***,000
	Türkçe	69	3,8696		
46- İdeolojik Roman Okuma	Fen	76	2,2632	-2,397	*,018
	Türkçe	67	2,7761		

43. Fen Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin târihî roman okuma seviyeleri Fen bölümündekilere göre daha fazladır.

44.Fen Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında sosyal içerikli roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin seviyeleri Fen bölümündekilere göre daha fazladır.

46. Fen Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında ideolojik roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin ideolojik roman okuma seviyeleri Fen bölümündekilere göre daha fazladır.

TABLO 61

Fen ve Türkçe Bölümünde Okuyan Deneklerin Târihî Roman Okuma Sebepleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Bölümler	Frekans	Ortalama	T	P
47-Okuduğunuz Târihî Romanları Beğenme Dereceniz	Fen	76	2,8026	-5,181	***,000
	Türkçe	70	3,7143		
48-Geçmişte Yaşattığını Düşündükleri İçin	Fen	76	2,6579	-4,963	***,000
	Türkçe	70	3,6000		
49- Sanatkârane üslupla anlatıldığı için	Fen	76	2,4868	-2,895	**,004
	Türkçe	71	3,0563		
50-Gerçek Tarihten Daha İyi Canlandırdığı İçin	Fen	74	2,5541	-2,517	*,013
	Türkçe	67	3,0448		
51- Geçmişte Yaşattığını Düşündüğünüz için	Fen	74	2,8379	-4,823	***,000
	Türkçe	71	3,7324		
52- Târihî Şahsiyetler Canlı Bir Şekilde Yaşatılıyor Diye	Fen	75	2,7200	-4,133	***,000
	Türkçe	70	3,5143		
53- Sürükleyici olduğu için	Fen	74	2,6216	-5,352	***,000
	Türkçe	71	3,6761		
54- Târihî duygu verdiği için	Fen	73	2,9178	-4,740	***,000
	Türkçe	71	3,8028		
56-Târihî romanı târihi öğrenmek için okuma	Fen	71	2,8732	-4,122	***,000
	Türkçe	67	3,6567		
57-Târihî romanın millî şuurun uyanması ve Gelişmesindeki etki derecesi	Fen	73	3,2329	-5,460	***,000
	Türkçe	69	4,2319		
58- Târihî romanın –köprü kurma vazifesi..	Fen	74	2,9865	-3,770	***,000
	Türkçe	70	3,7143		
59-Tarihe ışık tutmalıdır düşüncesiyle târihî roman Okuma derecesi	Fen	73	2,9452	-3,617	***,000
	Türkçe	68	3,6765		
60-Günümüz olaylarına yol göstermelidir Düşüncesiyle	Fen	74	2,7838	-4,566	***,000
	Türkçe	69	3,6812		
61-Gelecek için güç oluşturmalıdır düşüncesiyle	Fen	74	2,8243	-3,459	***,001
	Türkçe	66	3,5152		

* P< 05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

47. Fen Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında târihî romanları beğenme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık

görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin târihî romanları beğenme seviyeleri Fen bölümündekilere göre daha fazladır.

48.Fen Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında kendilerini geçmişte yaşattığı için târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin kendilerini geçmişte yaşattığı için târihî roman okuma seviyeleri Fen bölümündekilere göre daha fazladır.

49. Fen Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında geçmişteki olaylar sanatkârane bir üslupla anlatılması hoşuma gidiyor düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin geçmişteki olaylar sanatkârane bir üslupla anlatılması hoşuma gidiyor düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri Fen bölümündekilere göre daha fazladır.

50.Fen Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında tarih gerçek tarihten daha iyi canlandırılıyor düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin tarih gerçek tarihten daha iyi canlandırılıyor düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyeleri Fen bölümündekilere göre daha fazladır.

51.Fen Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında geçmişle gelecek arasında köprü kurmama vesile oluyor düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin arasında geçmişle gelecek arasında köprü kurmama vesile oluyor düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri Fen bölümündekilere göre daha fazladır.

52. Fen Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında târihî şahsiyetler canlı bir şekilde yaşatılıyor düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin târihî şahsiyetler canlı bir şekilde yaşatılıyor

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri Fen bölümündekilere göre daha fazladır.

53. Fen Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında sürükleyici olduğu için târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin sürükleyici olduğu için târihî roman okuma seviyeleri Fen bölümündekilere göre daha fazladır.

55.Fen Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında kendilerine târihî duygu verdiği için târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin kendilerine târihî duygu verdiği için târihî roman okuma seviyeleri Fen bölümündekilere göre daha fazladır.

56. Fen Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında târihi öğrenmek için târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin târihî roman okuma seviyeleri Fen bölümündekilere göre daha fazladır.

57. Fen Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında okudukları târihî romanların kendilerinde millî şuurun uyanması ve gelişmesindeki etki seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine , 001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin okudukları târihî romanların kendilerinde millî şuurun uyanması ve gelişmesindeki etki seviyeleri Fen bölümündekilere göre daha fazladır.

58. Fen Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında okudukları târihî romanların kendilerinin geçmişle gelecek arasında köprü kurmasına vesile olma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin okudukları târihî romanların kendilerinin geçmişle gelecek arasında köprü kurmasına vesile olma seviyeleri Fen bölümündekilere göre daha fazladır.

59. Fen Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında tarihe ışık tutmalıdır düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin târihî roman okuma tarihe ışık tutmalıdır düşüncesiyle seviyeleri Fen bölümündekilere göre daha fazladır.

60. Fen Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında günümüz olaylarına yol göstermelidir düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin günümüz olaylarına yol göstermelidir düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri Fen bölümündekilere göre daha fazladır.

61. Fen Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında gelecek için güç oluşturmalıdır düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin gelecek için güç oluşturmalıdır düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri Fen bölümündekilere göre daha fazladır.

TABLO 62
Türkçe- Matematik ve Türkçe Bölümlerinde Okuyan Denekler Arasında Kitap Okumama Sebepleri Bakımından Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Bölümler	Frekans	Ortalama	T	P
7-Pahalı oldukları için	Türk-Mat	84	1,8452	-5,097	***,000
	Türkçe	75	2,8133		

* p< 05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

7. Türkçe- Matematik Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında pahalı oldukları için kitap okumama seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin pahalı oldukları için kitap okumama seviyeleri Türkçe - Matematik bölümündekilere göre daha fazladır.

TABLO 63
Türkçe- Matematik ve Türkçe Bölümlerinde Okuyan Denekler Arasında Kitap Seçmelerine Etki Eden Faktörler Bakımından Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Bölümler	Frekans	Ortalama	T	P
16-Fiyatına göre	Türk-Mat	83	1,9759	-5,768	***,000
	Türkçe	75	3,0000		

* P< 05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

16. Türkçe- Matematik Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında fiyatına göre kitap seçme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin fiyatına göre kitap seçme seviyeleri Türkçe - Matematik bölümündekilere göre daha fazladır.

TABLO 64
Türkçe- Matematik ve Türkçe Bölümünde Okuyan Deneklerin Okudukları Kitaplardan Etkilenme Seviyeleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Bölümler	Frekans	Ortalama	T	P
19-Davranış değişikliğine neden olma	Türk-Mat	84	2,8929	-2,757	**,007
	Türkçe	74	3,3378		
20-Aile,millet,vatan ve insan sevgisi telkin Etme	Türk-Mat	82	3,2683	-3,555	***,001
	Türkçe	74	3,8243		
21-Yaşama sevgisi telkin etme	Türk-Mat	78	3,3642	-2,633	**,009
	Türkçe	71	3,7746		
22-Güzel ahlak telkin etme	Türk-Mat	82	3,4512	-3,893	***,000
	Türkçe	72	4,0417		
25-Örf ve adetleri tanıtma	Türk-Mat	84	3,2381	-3,465	***,001
	Türkçe	72	3,7917		
26-Bilgileri sanat değeri içinde sunma	Türk-Mat	82	3,0610	-3,210	**,002
	Türkçe	73	3,5890		
28-Yaratıcı gücü geliştirme	Türk-Mat	83	3,4940	-2,261	*,025
	Türkçe	71	3,8732		
31-Anadil sevgisi ve şuurunu kazandırma	Türk-Mat	81	3,3951	-3,675	***,000
	Türkçe	71	4,0000		
32-Yukarıdaki maddelerin önemi ne	Türk-Mat	84	3,7976	-4,695	***,000
	Türkçe	71	4,4648		

* p< 05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

19. Türkçe- Matematik Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin kendilerinde davranış değişikliği meydana getirme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin kendilerinde davranış değişikliği meydana getirme seviyeleri Türkçe - Matematik bölümündekilere göre daha fazladır.

20. Türkçe- Matematik Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin aile, millet, insanlık, vatan sevgisi telkin etme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin aile, millet, insanlık, vatan sevgisi telkin etme seviyeleri Türkçe - Matematik bölümündekilere göre daha fazladır.

21. Türkçe- Matematik Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin yaşama sevgisi telkin etme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin yaşama sevgisi telkin etme seviyeleri Türkçe - Matematik bölümündekilere göre daha fazladır.

22. Türkçe- Matematik Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin dürüstlük, yardımlaşma, kahramanlık, mertlik, fedakarlık gibi erdem olarak değerlendirilen hususları içerme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin dürüstlük, yardımlaşma, kahramanlık, mertlik, fedakarlık gibi erdem olarak değerlendirilen hususları içerme seviyeleri Türkçe - Matematik bölümündekilere göre daha fazladır.

25. Türkçe- Matematik Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin gelenek ve göreneklerimizle millî ve manevî değerlerimizi tanıtıp sevdirme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin okudukları

eserlerin gelenek ve göreneklerimizle millî ve manevî değerlerimizi tanıtıp sevdirme seviyeleri Türkçe - Matematik bölümündekilere göre daha fazladır.

26. Türkçe- Matematik Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin çeşitli bilgileri bir sanat değeri içinde sunma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin çeşitli bilgileri bir sanat değeri içinde sunma seviyeleri Türkçe - Matematik bölümündekilere göre daha fazladır.

28. Türkçe- Matematik Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin yaratıcı güçlerini geliştirmeye katkıda bulunma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin yaratıcı güçlerini geliştirmeye katkıda bulunma seviyeleri Türkçe - Matematik bölümündekilere göre daha fazladır.

31. Türkçe- Matematik Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin ana dil sevgisi ve şuuru kazandırma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin ana dil sevgisi ve şuuru kazandırma seviyeleri Türkçe - Matematik Bölümündekilere göre daha fazladır.

32. Türkçe- Matematik Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin yukarıda sözü edilen hususları içermesinin önemi seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin yukarıda sözü edilen hususları içermesinin önemi seviyeleri Türkçe - Matematik bölümündekilere göre daha fazladır.

TABLO 65
Türkçe-Matematik ve Türkçe Bölümünde Okuyan Deneklerin Ders Kitabı ve Yardımcı Ders Kitabı Dışında Okudukları Kitap Türleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Bölümler	Frekans	Ortalama	T	P
33-Boş zamanlarınızı değerlendirmede Tahkiyeli eser okuma dereceniz	Türk-Mat	81	3,1605	-2,689	**,008
	Türkçe	71	3,6338		
35-Deneme Okuma Dereceniz	Türk-Mat	83	2,7590	2,239	*,021
	Türkçe	73	2,3151		

* P< 05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

33. Türkçe- Matematik Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında boş zamanlarını değerlendirmek için tahkiyeli eser okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirmek için tahkiyeli eser okuma seviyeleri Türkçe - Matematik bölümündekilere göre daha fazladır.

35.Türkçe- Matematik Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında deneme okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin deneme okuma seviyeleri Türkçe - Matematik bölümündekilere göre daha fazladır.

TABLO 66
Türkçe-Matematik ve Türkçe Bölümünde Okuyan Deneklerin Okudukları Roman Türleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Bölümler	Frekans	Ortalama	T	P
43-Târihî Roman Okuma	Türk-Mat	83	2,4819	-3,892	***,000
	Türkçe	67	3,2836		
44-Sosyal İçerikli Roman Okuma	Türk-Mat	83	3,0482	-5,044	***,000
	Türkçe	69	3,8696		

* P< 05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

43. Türkçe- Matematik Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin târihî roman okuma seviyeleri Türkçe - Matematik bölümündekilere göre daha fazladır.

44. Türkçe- Matęmatik Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında sosyal içerikli roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin sosyal içerikli roman okuma seviyeleri Türkçe - Matematik bölümündekilere göre daha fazladır.

TABLO 67
Türkçe-Matematik ve Türkçe Bölümünde Okuyan Deneklerin Târihî Roman Okuma Sebepleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Bölümler	Frekans	Ortalama	T	P
47-Okuduğunuz târihî Romanları Beğenme Dereceniz	Türk-Mat	78	2,9615	-4,°076	***,000
	Türkçe	70	3,7143		
48- Geçmişte Yaşattığını Düşündükleri İçin	Türk-Mat	77	2,8182	-4,187	***,000
	Türkçe	70	3,6000		
51- Geçmişle gelecek arasında köprü kurduğu için	Türk-Mat	77	2,8701	-4,502	***,000
	Türkçe	71	3,7324		
52-Târihî Şahsiyetler Canlı Bir Şekilde yaşatılıyor	Türk-Mat	77	2,9610	-2,580	*,011
	Türkçe	70	3,5143		
53- Sürükleyici olduğu için	Türk-Mat	76	2,8684	-4,382	***,000
	Türkçe	71	3,6761		
55- Târihî duygu verdiği için	Türk-Mat	77	2,7143	-5,849	***,000
	Türkçe	71	3,8023		
56- Târihi öğrenmek için	Türk-Mat	74	2,7568	-4,654	***,000
	Türkçe	67	3,6567		
57- Millî şuur uyandırdığı için	Türk-Mat	76	3,0921	-6,329	***,000
	Türkçe	69	4,2319		
58- Târihî romanın –köprü kurma vazifesi...	Türk-Mat	77	2,7792	-4,823	***,000
	Türkçe	70	3,7143		
59- Tarihe ışık tuttuğu İçin	Türk-Mat	77	2,6494	-5,240	***,000
	Türkçe	68	3,6765		
60- Günümüz olaylarına yol gösterdiği için	Türk-Mat	75	2,7200	-4,721	***,000
	Türkçe	69	3,6812		
61-Gelecek için güç oluşturmalıdır düşüncesiyle	Türk-Mat	76	2,5263	-5,120	***,000
	Türkçe	66	3,5152		
62-Olayların insanlar üzerindeki etkisini	Türk-Mat	76	2,6711	-3,593	***,000
Anlatmalıdır düşüncesiyle	Türkçe	68	3,4412		

* P< 05 ten küçük veya eşit
** p< 0.01 den küçük veya eşit
*** p< 0.001 den küçük veya eşit

47. Türkçe- Matematik Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında okudukları târihî romanı beğenme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık

görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin okudukları târihî romanı beğenme seviyeleri Türkçe - Matematik bölümündekilere göre daha fazladır.

48. Türkçe- Matematik Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında kendilerini geçmişte yaşattığını düşündükleri için târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin kendilerini geçmişte yaşattığını düşündükleri için târihî roman okuma seviyeleri Türkçe - Matematik bölümündekilere göre daha fazladır.

51. Türkçe- Matematik Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında geçmişle gelecek arasında köprü kurmalarına vesile oluyor düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin geçmişle gelecek arasında köprü kurmalarına vesile oluyor düşüncesiyle tarihî roman seviyeleri Türkçe - Matematik bölümündekilere göre daha fazladır.

52. Türkçe- Matematik Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında tarihî şahsiyetler canlı bir şekilde yaşatılıyor düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin tarihî şahsiyetler canlı bir şekilde yaşatılıyor düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyeleri Türkçe - Matematik bölümündekilere göre daha fazladır.

53. Türkçe- Matematik Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında sürükleyici olduğu için tarihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin sürükleyici olduğu için tarihî roman okuma seviyeleri Türkçe - Matematik bölümündekilere göre daha fazladır.

55. Türkçe- Matematik Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında kendilerine tarihî duygu verdiği için tarihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin kendilerine tarihî duygu verdiği için tarihî roman okuma seviyeleri Türkçe - Matematik bölümündekilere göre daha fazladır.

56. Türkçe- Matematik Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında târihi öğrenmek için tarihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin târihi öğrenmek için târihî roman okuma seviyeleri Türkçe - Matematik bölümündekilere göre daha fazladır.

57. Türkçe- Matematik Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında okudukları tarihî romanların kendilerinde millî şuurun uyanması ve gelişmesine katkıda bulunma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin okudukları tarihî romanların kendilerinde millî şuurun uyanması ve gelişmesine katkıda bulunma seviyeleri Türkçe - Matematik bölümündekilere göre daha fazladır.

58. Türkçe- Matematik Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında okudukları târihî romanların geçmişle gelecek arasında köprü kurmalarına vesile olma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin okudukları târihî romanların geçmişle gelecek arasında köprü kurmalarına vesile olma seviyeleri Türkçe - Matematik bölümündekilere göre daha fazladır.

59. Türkçe- Matematik Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında tarihe ışık tutmalı düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin tarihe ışık tutmalı düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri Türkçe - Matematik bölümündekilere göre daha fazladır.

60.Türkçe- Matematik Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında günümüz olaylarına yol göstermelidir düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin günümüz olaylarına yol göstermelidir düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyeleri Türkçe - Matematik bölümündekilere göre daha fazladır.

61. Türkçe- Matematik Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında gelecek için güç oluşturmalıdır düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyeleri

bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin gelecek için güç oluşturmalıdır düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyeleri Türkçe - Matematik bölümündekilere göre daha fazladır.

62. Türkçe- Matematik Bölümü ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında olayların insanlar üzerindeki etkisini anlatmalıdır düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin olayların insanlar üzerindeki etkisini anlatmalıdır düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyeleri Türkçe - Matematik bölümündekilere göre daha fazladır.

TABLO 68
Sosyal ve Türkçe Bölümlerinde Okuyan Deneklerin Kitap Okumama Seviyeleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Bölümler	Frekans	Ortalama	T	P
7-Pahalı oldukları için	Sosyal	39	2.2308	-2,297	*,024
	Türkçe	75	2,8133		
10-Kötü kağıda basıldıkları için	Sosyal	39	2,1026	2,553	*,013
	Türkçe	76	1,5000		

* P< 05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

7. Sosyal ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında pahalı oldukları için kitap okumama seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin pahalı oldukları için kitap okumama seviyeleri Sosyal Bölümündekilere göre daha fazladır.

10.Sosyal ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında kötü kağıda basıldıkları için kitap okumama seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Sosyal Bölümünde okuyan öğrencilerin pahalı oldukları için kitap okumama seviyeleri Türkçe Bölümündekilere göre daha fazladır.

TABLO 69
Sosyal ve Türkçe Bölümlerinde Okuyan Deneklerin Kitap Seçmelerine Etki Eden Faktörler Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Bölümler	Frekans	Ortalama	T	P
16-Fiyatına göre	Sosyal	39	2,3333	-2,918	**,005
	Türkçe	75	3,0000		

* P< 05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p<0.001 den küçük

16. Sosyal ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında fiyatına göre kitap seçme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin fiyatına göre kitap seçme seviyeleri Sosyal Bölümündekilere göre daha fazladır.

TABLO 70
Sosyal ve Türkçe Bölümünde Okuyan Deneklerin Okudukları Kitaplardan Etkilenme Seviyeleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Bölümler	Frekans	Ortalama	T	P
19-Davranış değişikliğine neden olma	Sosyal	39	2,8305	-2,536	*,013
	Türkçe	74	3,3378		
20-Aile,millet,vatan ve insan sevgisi telkin etme	Sosyal	35	3,4286	-2,423	*,018
	Türkçe	74	3,8243		
22-Güzel ahlak telkin etme	Sosyal	39	3,6410	-2,057	*,044
	Türkçe	72	4,0417		
26-Bilgileri sanat değeri içinde sunma	Sosyal	36	3,1111	-2,134	*,037
	Türkçe	73	3,5890		
31-Anadil sevgisi ve şuurunu kazandırma	Sosyal	37	3,3514	-3,043	**,003
	Türkçe	71	4,0000		
32-Yukarıdaki maddelerin önemi ne	Sosyal	39	3,8718	-3,095	*,003
	Türkçe	71	4,4648		

* P< 05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p<0.001 den küçük

19. Sosyal ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin kendilerinde davranış değişikliğine neden olma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin kendilerinde davranış değişikliğine neden olma seviyeleri Sosyal Bölümündekilere göre daha fazladır.

20. Sosyal ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin aile, millet, insanlık ve vatan sevgisi telkin etme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,05 düzeyinde anlamlı

bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin aile, millet, insanlık ve vatan sevgisi telkin etme seviyeleri Sosyal Bölümündekilere göre daha fazladır.

22. Sosyal ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin dürüstlük, yardımlaşma, kahramanlık, mertlik, fedakarlık gibi erdemleri içerme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin dürüstlük, yardımlaşma, kahramanlık, mertlik, fedakarlık gibi erdemleri içerme seviyeleri Sosyal Bölümündekilere göre daha fazladır.

26. Sosyal ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin çeşitli bilgileri bir sanat değeri içinde sunma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin çeşitli bilgileri bir sanat değeri içinde sunma seviyeleri Sosyal Bölümündekilere göre daha fazladır.

31. Sosyal ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin ana dil sevgisi ve şuuru kazandırma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin ana dil sevgisi ve şuuru kazandırma seviyeleri Sosyal Bölümündekilere göre daha fazladır.

32. Sosyal ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında 19 ila 31. Sorulardaki hususların kendileri için önemi seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin 19 ila 31. Sorulardaki hususların kendileri için önemi seviyeleri Sosyal Bölümündekilere göre daha fazladır.

TABLO 71
Sosyal ve Türkçe Bölümünde Okuyan Deneklerin Okudukları Roman Türleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Bölümler	Frekans	Ortalama	T	P
44- Sosyal içerikli roman okuma Derecesi	Sosyal	39	3,3590	-2,346	*,023
	Türkçe	69	3,8696		

* P< 05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p<0.001 den küçük

44. Sosyal ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında sosyal içerikli roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin sosyal içerikli roman okuma seviyeleri Sosyal Bölümündekilere göre daha fazladır.

TABLO 72
Sosyal ve Türkçe Bölümünde Okuyan Deneklerin Târihî Roman Okuma Sebepleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Bölümler	Frekans	Ortalama	T	P
48-Okuduğunuz târihî romanları beğenme dereceniz	Sosyal	39	3,1795	-2,377	*,021
	Türkçe	70	3,7143		
49- Geçmişteki olayların sanatkarane bir üslupla Anlatılması	Sosyal	39	2,4359	-2,496	*,015
	Türkçe	71	3,0563		
52- Târihî şahsiyetler canlı bir şekilde yaşatılıyor	Sosyal	39	3,0256	-2,025	*,047
	Türkçe	70	3,5143		
57- Millî şuurun uyanmasına ve gelişmesine etkisi	Sosyal	38	3,5526	-3,212	**,002
	Türkçe	69	4,2319		
61-Gelecek için güç oluşturmalıdır düşüncesiyle	Sosyal	37	3,0270	-2,059	*,043
	Türkçe	66	3,5152		
62- Olaylarına insanlar üzerindeki etkisi	Sosyal	38	2,9211	-2,114	*,038
	Türkçe	68	3,4412		

* P< 05 ten küçük
** p<0.01 den küçük
*** p<0.001 den küçük

47. Sosyal ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında okudukları tarihî romanları beğenme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin okudukları tarihî romanları beğenme seviyeleri Sosyal Bölümündekilere göre daha fazladır.

49. Sosyal ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında geçmişteki olaylar sanatkârane bir üslupla anlatıldığı için tarihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin

geçmişteki olaylar sanatkârane bir üslupla anlatıldığı için tarihî roman okuma seviyeleri Sosyal Bölümündekilere göre daha fazladır.

52. Sosyal ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında tarihî şahsiyetler canlı bir şekilde yaşatılıyor düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin tarihî şahsiyetler canlı bir şekilde yaşatılıyor düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyeleri Sosyal Bölümündekilere göre daha fazladır.

57. Sosyal ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında okudukları tarihî romanların kendilerinde millî şuurun uyanmasına ve gelişmesine etki seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin okudukları tarihî romanların kendilerinde millî şuurun uyanmasına ve gelişmesine etki seviyeleri Sosyal Bölümündekilere göre daha fazladır.

61. Sosyal ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında gelecek için güç oluşturmalıdır düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin gelecek için güç oluşturmalıdır düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyeleri Sosyal Bölümündekilere göre daha fazladır.

62. Sosyal ve Türkçe Bölümünde okuyan öğrenciler arasında olayların insanlar üzerindeki etkisini anlatmalıdır düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe Bölümü öğrencileri lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe Bölümünde okuyan öğrencilerin olayların insanlar üzerindeki etkisini anlatmalıdır düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyeleri Sosyal Bölümündekilere göre daha fazladır.

TABLO 73
Sosyal ve Türkçe-Matematik Bölümünde Okuyan Deneklerin Kitap Okuma Sebepleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Bölümler	Frekans	Ortalama	T	P
2-Dinlenmek için	Sosyal	40	3,1750	2,393	*,019
	Türk-Mat	84	2,6548		

* p< 05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

2.Sosyal ve Türkçe-Matematik Bölümünde okuyan öğrenciler arasında dinlenmek için kitap okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Sosyal Bölümü öğrencileri lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Sosyal Bölümünde okuyan öğrencilerin dinlenmek için kitap okuma seviyeleri Türkçe -Matematik Bölümündekilere göre daha fazladır.

TABLO 74
Sosyal ve Türkçe- Matematik Bölümlerinde Okuyan Deneklerin Ders Kitabı veya Y. Ders Kitabı Dışında Kitap Türü Okumalarının Seviyeleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Bölümler	Frekans	Ortalama	T	P
33- Boş zamanlarınızı değerlendirmede tahkiyeli Eser okuma derecesi	Sosyal	37	3,7838	3,022	**,003
	Türk-Mat	81	3,1605		

* p<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

33. Sosyal ve Türkçe-Matematik Bölümünde okuyan öğrenciler arasında boş zamanlarının değerlendirmek için tahkiyeli eser okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Sosyal Bölümü öğrencileri lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Sosyal Bölümünde okuyan öğrencilerin boş zamanlarının değerlendirmek için tahkiyeli eser okuma seviyeleri Türkçe-Matematik Bölümündekilere göre daha fazladır.

TABLO 75
Sosyal ve Türkçe-Matematik Bölümünde Okuyan Deneklerin Târihî Roman Okuma Sebepleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Bölümler	Frekans	Ortalama	T	P
51- Geçmişle gelecek arasında köprü kurduğu için	Sosyal	37	3,6757	3,271	**,002
	Türk-Mat	77	2,8701		
53- Sürükleyici olduğu için	Sosyal	39	3,5615	2,570	*,012
	Türk-Mat	76	2,8684		
55-Târihî romanların târihî duygu verme derecesi	Sosyal	38	3,3158	2,364	*,021
	Türk-Mat	77	2,7143		
56- Târihi öğrenmek için	Sosyal	38	3,5000	3,039	**,003
	Tür-Mat	74	2,7568		
58-Târihî romanın –köprü kurma vazifesi.	Sosyal	38	3,3947	2,432	**,017
	Türk-Mat	77	2,7792		
59- Tarihe ışık tuttuğu için	Sosyal	38	3,2895	2,727	**,008

	Türk-Mat	77	2,6494		
60-Günümüzün olaylarına yol göstermelidir	Sosyal	38	3,3947	2,648	**,010
Düşüncesiyle	Türk-Mat	75	2,7200		
61-Gelecek için güç oluşturmalıdır	Sosyal	37	3,0270	2,033	*,046
	Türk-Mat	76	2,5263		

* p< 05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

51- Sosyal ve Türkçe-Matematik Bölümünde okuyan öğrenciler arasında geçmişle gelecek arasında köprü kurmalarına vesile olduğu için târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Sosyal Bölümü öğrencileri lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Sosyal Bölümünde okuyan öğrencilerin geçmişle gelecek arasında köprü kurmalarına vesile olduğu için târihî roman okuma seviyeleri Türkçe-Matematik Bölümündekilere göre daha fazladır.

53-Sosyal ve Türkçe-Matematik Bölümünde okuyan öğrenciler arasında sürükleyici olduğu için tarihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Sosyal Bölümü öğrencileri lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Sosyal Bölümünde okuyan öğrencilerin sürükleyici olduğu için tarihî roman okuma seviyeleri Türkçe-Matematik Bölümündekilere göre daha fazladır.

55- Sosyal ve Türkçe-Matematik Bölümünde okuyan öğrenciler arasında okudukları tarihî romanların tarihî duygu verme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Sosyal Bölümü öğrencileri lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Sosyal Bölümünde okuyan öğrencilerin okudukları tarihî romanların tarihî duygu verme seviyeleri Türkçe-Matematik Bölümündekilere göre daha fazladır.

56- Sosyal ve Türkçe-Matematik Bölümünde okuyan öğrenciler arasında târihi öğrenmek için tarihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Sosyal Bölümü öğrencileri lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Sosyal Bölümünde okuyan öğrencilerin târihî öğrenmek için tarihî roman okuma seviyeleri Türkçe-Matematik Bölümündekilere göre daha fazladır.

58- Sosyal ve Türkçe-Matematik Bölümünde okuyan öğrenciler arasında okudukları tarihî romanların geçmişle gelecek arasında köprü kurmalarına vesile olma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Sosyal Bölümü öğrencileri lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Sosyal Bölümünde okuyan öğrencilerin okudukları tarihî romanların geçmişle gelecek

arasında köprü kurmalarına vesile olma seviyeleri Türkçe-Matematik Bölümündekilere göre daha fazladır.

59- Sosyal ve Türkçe-Matematik Bölümünde okuyan öğrenciler arasında tarihe ışık tutmalıdır düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Sosyal Bölümü öğrencileri lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Sosyal Bölümünde okuyan öğrencilerin tarihe ışık tutmalıdır düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyeleri Türkçe -Matematik Bölümündekilere göre daha fazladır.

düşüncesiyle tarîhi roman okuma seviyeleri Türkçe- Matematik bölümlerindekilere göre daha azdır.

60. Sosyal ve Türkçe-Matematik Bölümünde okuyan öğrenciler arasında günümüz olaylarına yol göstermelidir düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Sosyal Bölümü öğrencileri lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Sosyal Bölümünde okuyan öğrencilerin günümüz olaylarına yol göstermelidir düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyeleri Türkçe-Matematik Bölümündekilere göre daha fazladır.

61. Sosyal ve Türkçe-Matematik Bölümünde okuyan öğrenciler arasında gelecek için güç oluşturmalıdır düşüncesiyle tarihî roman seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Sosyal Bölümü öğrencileri lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Sosyal Bölümünde okuyan öğrencilerin gelecek için güç oluşturmalıdır düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyeleri Türkçe-Matematik Bölümündekilere göre daha fazladır.

TABLO 76

Sosyal ve Fen Bölümünde Okuyan Deneklerin Kitap Okuma Sebepleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Bölümler	Frekans	Ortalama	T	P
1-Kitap okuma alışkanlığı derecesi	Sosyal	39	3,3590	2,020	*,047
	Fen	80	3,0000		
2-Dinlenmek için	Sosyal	40	3.1750	3,086	**,003
	Fen	80	2,4875		
6-Boş zaman değerlendirmek için	Sosyal	40	2,3500	2,681	*,009
	Fen	76	2,7250		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

1. Sosyal ve Fen Bölümünde okuyan öğrenciler arasında kitap okuma alışkanlık seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Sosyal Bölümü öğrencileri lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Sosyal Bölümünde okuyan öğrencilerin kitap okuma alışkanlık seviyeleri Fen Bölümündekilere göre daha fazladır.

2. Sosyal ve Fen Bölümünde okuyan öğrenciler arasında dinlenmek için kitap okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Sosyal Bölümü öğrencileri lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Sosyal Bölümünde okuyan öğrencilerin dinlenmek için kitap okuma seviyeleri Fen Bölümündekilere göre daha fazladır.

6. Sosyal ve Fen Bölümünde okuyan öğrenciler arasında boş zamanlarının değerlendirmek için kitap okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Sosyal Bölümü öğrencileri lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Sosyal Bölümünde okuyan öğrencilerin boş zamanlarının değerlendirmek için kitap okuma seviyeleri Fen Bölümündekilere göre daha fazladır.

TABLO 77
Sosyal ve Fen Bölümünde Okuyan Deneklerin Kitap Okumama Sebepleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Bölümler	Frekans	Ortalama	T	P
9-İdeolojik fikirler işledikleri için	Sosyal	40	2,3500	2,297	*,025
	Fen	76	1,8289		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

9. Sosyal ve Fen Bölümünde okuyan öğrenciler arasında ideolojik fikirleri işledikleri için kitap okumama seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Sosyal Bölümü öğrencileri lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Sosyal Bölümünde okuyan öğrencilerin ideolojik fikirleri işledikleri için kitap okumama seviyeleri Fen Bölümündekilere göre daha fazladır.

TABLO 78
Sosyal ve Fen Bölümlerinde Okuyan Denekler Arasında Okudukları Kitapları Kendilerini Etkileme Seviyesi Bakımından Oluşan Anlamlı Farklılıklar.

Sorular	Bölümler	Frekans	Ortalama	T	P
22-Güzel ahlak telkin etme	Sosyal	39	3,6410	2,637	*,010
	Fen	80	3,0500		
25-Örf ve adetleri tanıtma	Sosyal		3,4211	2,292	*,024
	Fen		2,9367		

* p<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

22. Sosyal ve Fen Bölümünde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin dürüstlük, yardımlaşma, kahramanlık, mertlik, fedakarlık gibi erdemleri içerme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Sosyal Bölümü öğrencileri lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Sosyal Bölümünde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin dürüstlük, yardımlaşma, kahramanlık, mertlik, fedakarlık gibi erdemleri içerme seviyeleri Fen Bölümündekilere göre daha fazladır.

25. Sosyal ve Fen Bölümünde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin gelenek ve göreneklerimizle millî ve manevî değerlerimizi tanıtıp sevdirme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Sosyal Bölümü öğrencileri lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Sosyal Bölümünde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin gelenek ve göreneklerimizle millî ve manevî değerlerimizi tanıtıp sevdirme seviyeleri Fen Bölümündekilere göre daha fazladır.

TABLO 79

Sorular	Bölümler	Frekans	Ortalama	T	P
44-Sosyal içerikli roman okuma	Sosyal	39	3,3590	-2,346	*,023
	Fen	79	2,9241		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

44. Sosyal ve Fen Bölümünde okuyan öğrenciler arasında sosyal içerikli roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Sosyal Bölümü

öğrencileri lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Fen Bölümünde okuyan öğrencilerin sosyal içerikli roman okuma seviyeleri Sosyal Bölümündekilere göre daha fazladır.

TABLO 80

Sosyal ve Fen Bölümünde Okuyan Deneklerin Târihî Roman Okuma Sebepleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Bölümler	Frekans	Ortalama	T	P
47- Tarihi Romanları Beğenme	Sosyal	39	3.1793	-2,377	*,021
	Fen	76	2,8026		
52- Tarihi şahsiyetler gerçek tarihten daha iyi Canlandırıldığı için	Sosyal	39	3,0256	-2,182	,047
	Fen	70	3,5143		
57-Milli şuur uyandırdığı için	Sosyal	38	3,5526	-3,212	**,002
	Fen	69	4,2319		
61-Gelecek için güç oluşturmalıdır	Sosyal	37	3,0270	-2,059	*,043
	Fen	66	3,5152		
62-Olayların insanlar üzerindeki etkisini	Sosyal	38	2,9211	-2,114	*,038
	Fen	68	3,4412		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

47. Sosyal ve Fen Bölümünde okuyan öğrenciler arasında tarihî romanları beğenme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Sosyal Bölümü öğrencileri lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Fen Bölümünde okuyan öğrencilerin tarihî romanları beğenme seviyeleri Sosyal Bölümündekilere göre daha fazladır.

49. Sosyal ve Fen Bölümünde okuyan öğrenciler arasında geçmişteki olayların sanatkârane bir üslupla anlatılması hoşuma gidiyor düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Sosyal Bölümü öğrencileri lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Fen Bölümünde okuyan öğrencilerin geçmişteki olayların sanatkârane bir üslupla anlatılması hoşuma gidiyor düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyeleri Sosyal Bölümündekilere göre daha fazladır.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

52. Sosyal ve Fen Bölümünde okuyan öğrenciler arasında tarihî şahsiyetler canlı bir şekilde yaşatılıyor düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Sosyal Bölümü öğrencileri lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Fen Bölümünde okuyan öğrencilerin tarihî şahsiyetler canlı bir şekilde yaşatılıyor düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyeleri Sosyal Bölümündekilere göre daha fazladır.

57. Sosyal ve Fen Bölümünde okuyan öğrenciler arasında okudukları tarihî romanların kendilerinde millî şuurun uyanmasına ve gelişmesine etki seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Sosyal Bölümü öğrencileri lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Fen Bölümünde okuyan öğrencilerin okudukları tarihî romanların kendilerinde millî şuurun uyanmasına ve gelişmesine etki seviyeleri Sosyal Bölümündekilere göre daha fazladır.

61. Sosyal ve Fen Bölümünde okuyan öğrenciler arasında gelecek için güç oluşturmalıdır düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Sosyal Bölümü öğrencileri lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Fen Bölümünde okuyan öğrencilerin gelecek için güç oluşturmalıdır düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyeleri Sosyal Bölümündekilere göre daha fazladır.

62. Sosyal ve Fen Bölümünde okuyan öğrenciler arasında olayların insanlar üzerindeki etkisini anlatmalıdır düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Sosyal Bölümü öğrencileri lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Fen Bölümünde okuyan öğrencilerin olayların insanlar üzerindeki etkisini anlatmalıdır düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyeleri Sosyal Bölümündekilere göre daha fazladır.

TABLO 81
Türkçe-Matematik ve Fen Bölümünde Okuyan Deneklerin Kitap Okuma Sebepleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Bölümler	Frekans	Ortalama	T	P
3-Bir şey öğrenmek için	Türk-Mat	84	3,8333	2,570	*,011
	Fen	80	3,4375		
4-Heyecan duymak için	Türk-Mat	83	2,8072	3,195	**,002
	Fen	77	2,2338		
6-Boş zaman değerlendirmek için	Türk-Mat	84	3,5119	2,007	*,047
	Fen	80	2,7250		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

3. Türkçe-Matematik ve Fen Bölümlerinde okuyan öğrenciler arasında bir şeyler öğrenmek için kitap okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe-Matematik öğrencileri lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe-Matematik Bölümünde okuyan öğrencilerin bir şeyler öğrenmek için kitap okuma seviyeleri Fen Bölümündekilere göre daha fazladır.

4. Türkçe-Matematik ve Fen Bölümlerinde okuyan öğrenciler arasında heyecan duymak için kitap okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe-Matematik öğrencileri lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe-Matematik Bölümünde okuyan öğrencilerin heyecan duymak için kitap okuma seviyeleri Fen Bölümündekilere göre daha fazladır.

6. Türkçe-Matematik ve Fen Bölümlerinde okuyan öğrenciler arasında boş zamanlarının değerlendirmek için kitap okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe-Matematik öğrencileri lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe-Matematik Bölümünde okuyan öğrencilerin boş zamanlarının değerlendirmek için kitap okuma seviyeleri Fen Bölümündekilere göre daha fazladır.

TABLO 82

Türkçe-Matematik ve Fen Bölümünde Okuyan Deneklerin Kitap Okumama Sebepleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Bölümler	Frekans	Ortalama	T	P
9-İdeolojik fikirler işledikleri için	Türk-Mat	82	2,3780	2,864	**,005
	Fen	76	1,8289		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

9. Türkçe-Matematik ve Fen Bölümlerinde okuyan öğrenciler arasında ideolojik fikirleri işledikleri için kitap okumama seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe-Matematik öğrencileri lehine ,01 düzeyinde

anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe-Matematik Bölümünde okuyan öğrencilerin ideolojik fikirleri işledikleri için kitap okumama seviyeleri Fen Bölümündekilere göre daha fazladır.

TABLO 83
Türkçe-Matematik ve Fen Bölümlerinde Okuyan Deneklerin Ders Kitabı ve Yardımcı Ders Kitabı Dışında Okudukları Kitap Türleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Bölümler	Frekans	Ortalama	T	P
36-Şiir okuma derecesi	Türk-Mat	84	3,5000	2,968	**,003
	Fen	79	2,9241		
37-Deneme Okuma	Türk-Mat	83	2,7590	2,076	*,040
	Fen	79	2,3418		

* p<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

36.Türkçe-Matematik ve Fen Bölümlerinde okuyan öğrenciler arasında şiir okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe-Matematik öğrencileri lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe-Matematik Bölümünde okuyan öğrencilerin şiir okuma seviyeleri Fen Bölümündekilere göre daha fazladır.

37. Türkçe-Matematik ve Fen Bölümlerinde okuyan öğrenciler arasında deneme okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Türkçe-Matematik öğrencileri lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Türkçe-Matematik Bölümünde okuyan öğrencilerin deneme okuma seviyeleri Fen Bölümündekilere göre daha fazladır.

TABLO 84

Cinsiyete Göre Deneklerin Kitap Okuma Sebepleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Cinsiyet	Frekans	Ortalama	T	P
1-Kitap okuma Alışkanlığı derecesi	Erkek	134	2,8881	-5,772	***,000
	Kız	145	3,4690		
2-Dinlenmek için	Erkek	135	2,3037	-6,341	***,000
	Kız	147	3,1088		
5-Hayal alemine Dalmak için	Erkek	132	1.9545	-3,550	***,000
	Kız	145	2,4483		
6-Boş zamanları Değerlendirmek için	Erkek	134	2,6940	-4,499	***,000
	Kız	147	3,7415		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

1. Kız ve erkek öğrenciler arasında kitap okuma alışkanlık seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında kız öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kız öğrencilerin okuma alışkanlıkları erkeklere göre daha fazladır.

2. Kız ve erkek öğrenciler arasında dinlenmek için kitap okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında kız öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kız öğrencilerin okuma alışkanlıkları erkeklere göre daha fazladır.

5. Kız ve erkek öğrenciler arasında hayal alemine dalmak için kitap okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında kız öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kız öğrencilerin hayal alemine dalmak için kitap okuma alışkanlıkları erkeklere göre daha fazladır.

6. Kız ve erkek öğrenciler arasında boş zamanları değerlendirmek için kitap okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında kız öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kız öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirmek için kitap okuma alışkanlıkları erkeklere göre daha fazladır.

TABLO 85
Cinsiyete Göre Deneklerin Kitap Seçmelerine Etki Eden Faktörler Arasında Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Cinsiyet	Frekans	Ortalama	T	P
12-Yazarlara göre	Erkek	133	3,1128	-4,146	***,000
	Kız	146	3,7397		
13-Tavsiyeye göre	Erkek	134	2,9328	-7,439	***,000
	Kız	147	3,8231		
15-Reklama göre	Erkek	132	2,2500	-3,381	***,000
	Kız	146	2,7329		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

12. Kız ve erkek öğrenciler arasında yazarına göre kitap seçme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında kız öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kız öğrencilerin yazarına göre kitap seçme seviyeleri erkeklere göre daha fazladır.

13. Kız ve erkek öğrenciler arasında tavsiyeye göre kitap seçme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında kız öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kız öğrencilerin tavsiyeye göre kitap seçme seviyeleri erkeklere göre daha fazladır.

15. Kız ve erkek öğrenciler arasında reklama göre kitap seçme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında kız öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kız öğrencilerin reklama göre kitap seçme seviyeleri erkeklere göre daha fazladır.

TABLO 86

Cinsiyete Göre Deneklerin Okudukları Eserlerden Etkilenme Seviyeleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Cinsiyet	Frekans	Ortalama	T	P
21-Yaşama sevgisi telkin etme	Erkek	123	3,1789	-3,728	***,000
	Kız	139	3,6835		
23-Estetik duygusu verme	Erkek	130	2,9154	-2,480	*,014
	Kız	137	3,2628		
26-Bilgileri sanat değeri içinde sunma	Erkek	129	3,0233	-2,269	*,024
	Kız	139	3,3309		
28-Yaratıcı gücü geliştirme	Erkek	129	3,4264	-3,297	***,001
	Kız	140	3,8714		
30-Atatürk ilkelerini benimsetme	Erkek	131	3,2519	-2,430	*,016
	Kız	141	3,6383		
32-Yukarıdaki maddelerin önemi ne	Erkek	132	3,5985	-4,018	***,000
	Kız	142	4,1479		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

21. Kız ve erkek öğrenciler arasında okudukları eserlerin yaşama sevgisi telkin etme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında kız öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kız öğrencilerin okudukları eserlerin yaşama sevgisi telkin etme seviyeleri erkeklere göre daha fazladır.

23. Kız ve erkek öğrenciler arasında okudukları eserlerin estetik duygu verme düzeyi bakımından bir karşılaştırma yapıldığında kız öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kız öğrencilerin okudukları eserlerin estetik duygu verme düzeyi erkeklere göre daha fazladır.

26. Kız ve erkek öğrenciler arasında okudukları eserleri bir sanat değeri içinde sunma düzeyi bakımından bir karşılaştırma yapıldığında kız öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kız öğrencilerin okudukları eserleri bir sanat değeri içinde sunma düzeyi erkeklere göre daha fazladır.

28. Kız ve erkek öğrenciler arasında okudukları eserlerin yaratıcı güçlerini geliştirmeye katkıda bulunma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında kız öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kız öğrencilerin okudukları eserlerin yaratıcı güçlerini geliştirmeye katkıda bulunma seviyeleri erkeklere göre daha fazladır.

30. Kız ve erkek öğrenciler arasında seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında kız öğrenciler lehine ,0 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kız öğrencilerin seviyeleri erkeklere göre daha fazladır.

32. Kız ve erkek öğrenciler arasında seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında kız öğrenciler lehine ,0 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kız öğrencilerin seviyeleri erkeklere göre daha fazladır.

TABLO 87

Cinsiyete Göre Deneklerin Ders Kitabı Veya Yardımcı Ders Kitabı Dışında Okudukları Kitap Türleri Arasında Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Cinsiyet	Frekans	Ortalama	T	P
33.Boşzamanlarını değerlendir-mede tahkiyeli eser okuma	Erkek	125	3,048	-4,910	***,000
	Kız	140	3,7286		
35- Roman Okuma	Erkek	133	3,0000	-7,078	***,000
	Kız	144	3,8958		
36- Şiir Okuma	Erkek	132	3,0682	-2,558	*,011
	Kız	143	3,4406		
37- Deneme Okuma	Erkek	132	2,2803	-2,698	**,007
	Kız	142	2,6751		
38- Hikaye Okuma	Erkek	132	2,7576	-2,368	*,019
	Kız	141	3,0780		
42- Okuduğunuz Eserleri Beğenme Dereceniz	Erkek	131	3,5038	-3,417	***,001
	Kız	135	3,8667		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

33.Kız ve erkek öğrenciler arasında boş zamanlarını değerlendirmede tahkiyeli eser okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında kız öğrencileri lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kız öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirmede tahkiyeli eser okuma seviyeleri erkeklere göre daha fazladır.

35. Kız ve erkek öğrenciler arasında roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında kız öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kız öğrencilerin roman okuma seviyeleri erkeklere göre daha fazladır.

36. Kız ve erkek öğrenciler arasında şiir okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında kız öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kız öğrencilerin şiir okuma seviyeleri erkeklere göre daha fazladır.

38. Kız ve erkek öğrenciler arasında deneme okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında kız öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kız öğrencilerin deneme okuma seviyeleri erkeklere göre daha fazladır.

40. Kız ve erkek öğrenciler arasında hikaye okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında kız öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kız öğrencilerin hikaye okuma seviyeleri erkeklere göre daha fazladır.

42. Kız ve erkek öğrenciler arasında okudukları eserleri beğenme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında kız öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kız öğrencilerin okudukları eserleri beğenme seviyeleri erkeklere göre daha fazladır.

TABLO 88

Cinsiyete Göre Deneklerin Okudukları Roman Türleri Arasında Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Cinsiyet	Frekans	Ortalama	T	P
43- Tarihi Roman Okuma	Erkek	129	3,0930	3,919	***,000
	Kız	139	2,4748		
44- Sosyal İçerikli Roman Okuma	Erkek	129	3,0775	2.462	*,014
	Kız	141	3,4397		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

43. Kız ve erkek öğrenciler arasında tarihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında erkek öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Erkek öğrencilerin tarihî roman okuma seviyeleri kızlara göre daha fazladır.

44. Kız ve erkek öğrenciler arasında sosyal içerikli roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında erkek öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Erkek öğrencilerin sosyal içerikli roman okuma seviyeleri kızlara göre daha fazladır.

TABLO 89
Cinsiyete Göre Deneklerin Tarihî Roman Okuma Sebepleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Cinsiyet	Frekans	Ortalama	T	P
47- Okuduğunuz Tarihi Romanları Beğenme Derecesi	Erkek	126	3,3889	3,117	**,002
	Kız	137	2,9270		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

47. Kız ve erkek öğrenciler arasında okudukları tarihî romanları beğenme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında erkek öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Erkek öğrencilerin okudukları tarihî romanları beğenme seviyeleri kızlara göre daha fazladır.

TABLO 90

Cinsiyete Göre Deneklerin Gençlik Edebiyatı Hakkındaki Düşüncelerinin Seviyesi Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Cinsiyet	Frekans	Ortalama	T	P
67- Gençler İçin Edebiyat Olmalı Fikrine Katılma	Erkek	125	2,9920	-2,081	*,039
	Kız	136	3,8676		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

67. Kız ve erkek öğrenciler arasında seviyeleri gençler için özel bir edebiyat olmalı fikrine katılma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında kız öğrencileri lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kız öğrencilerin gençler için özel bir edebiyat olmalı fikrine katılma seviyeleri erkeklere göre daha fazladır.

TABLO 91

İl ve Köyden Mezun Olan Deneklerin Okudukları Kitap Türleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Bölgeler	Frekans	Ortalama	T	P
35- Roman Okuma	İl	200	3,4600	3,326	*,021
	Köy	5	2,6000		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

35.İl merkezinden ve köyden mezun olan öğrenciler arasında roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında il merkezinden mezun olan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. İl merkezinden mezun olan öğrencilerin roman okuma seviyeleri, köyden mezun olanlara göre daha fazladır.

TABLO 92

İlçe ve Köyden Mezun Olan Deneklerin Okudukları Kitap Türleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Bölgeler	Frekans	Ortalama	T	P
35- Roman Okuma	İlçe	61	3,5902	3,552	**,010
	Köy	5	2,6000		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

35. İlçe merkezinden ve köyden mezun olan öğrenciler arasında roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında ilçeden mezun olan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. İlçeden mezun olan öğrencilerin roman okuma seviyeleri köyden mezun olanlara göre daha fazladır.

TABLO 93

İl ve Köyden Mezun Olan Deneklerin Okudukları Roman Türleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Bölgeler	Frekans	Ortalama	T	P
46- İdeolojik Roman Okuma	İl	191	2,5183	-3,241	*,028
	Köy	5	4,0000		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

46.İl merkezinden ve köyden mezun olan öğrenciler arasında ideolojik roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında köyden mezun olan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Köyden mezun olan öğrencilerin ideolojik roman okuma seviyeleri il merkezinden mezun olanlara göre daha fazladır.

TABLO 94

İlçe ve Köyden Mezun Olan Deneklerin Okudukları Roman Türleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Bölgeler	Frekans	Ortalama	T	P
43- Tarihi Roman Okuma	İlçe	58	3,1207	3,534	**,005
	Köy	5	2,2000		
46- İdeolojik Roman okuma	İlçe	55	2,5818	-2,983	*,030
	Köy	5	4,0000		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

43. İlçe merkezinden ve köyden mezun olan öğrenciler arasında tarihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında ilçeden mezun olan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. İlçeden mezun olan öğrencilerin tarihî roman okuma seviyeleri köyden mezun olanlara göre daha fazladır.

46. İlçe merkezinden ve köyden mezun olan öğrenciler arasında ideolojik roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında köyden mezun olan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Köyden mezun olan öğrencilerin ideolojik roman okuma seviyeleri ilçeden mezun olanlara göre daha fazladır.

TABLO 95

İlçe ve Köyden Mezun Olan Deneklerin Târihî Roman Okuma Sebepleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Bölgeler	Frekans	Ortalama	T	P
51- Geçmişle gelecek arasında Köprü kurduğu için	İlçe	54	3,5556	2,739	*,041
	Köy	5	2,4000		
53- Sürükleyici olduğu için	İlçe	56	3,4821	3,691	**,006
	Köy	5	2,4000		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

51. İlçe merkezinden ve köyden mezun olan öğrenciler arasında geçmişle gelecek arasında köprü kurmalarına vesile olduğu için tarihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında ilçeden mezun olan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. boş zamanlarını değerlendirmede tahkiyeli eser okuma seviyeleri göre daha fazladır.

53. İlçe merkezinden ve köyden mezun olan öğrenciler arasında sürükleyici olduğu için tarihi roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında ilçeden mezun olan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. İlçeden mezun olan öğrencilerin sürükleyici olduğu için tarihi roman okuma seviyeleri köyden mezun olanlara göre daha fazladır.

TABLO 96
İl ve İlçeden Mezun Olan Deneklerin Kitap Seçmelerine Etki Eden Faktörler Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Bölümler	Frekans	Ortalama	T	P
14-Dış görünüşüne göre	İl	201	2,4677	2,639	,009
	İlçe	64	2,0158		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

14. İl merkezinden ve ilçeden mezun olan öğrenciler arasında seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında il merkezinden mezun olan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. İl merkezinden mezun olan öğrencilerin kitabın dış görünüşüne göre kitap seçme seviyeleri ilçeden mezun olan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 97
İl ve İlçeden Mezun Olan Deneklerin Okudukları Kitapların Kendilerini Etkileme Seviyesi Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Bölgeler	Frekans	Ortalama	T	P
22-Güzel ahlak telkin etme	İl	198	3,4697	-2,090	,039
	İlçe	60	3,8000		
25-Örf ve adetleri tanıtma	İl	198	3,2778	-2,182	*,031
	İlçe	60	3,5833		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

22. İl merkezinden ve ilçeden mezun olan öğrenciler arasında okudukları eserlerin dürüstlük, yardımlaşma, kahramanlık, mertlik, fedakarlık gibi erdem olarak değerlendirilen hususları içerme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında ilçeden mezun olan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. İlçeden mezun olan öğrencilerin okudukları eserlerin dürüstlük, yardımlaşma, kahramanlık, mertlik, fedakarlık gibi erdem olarak değerlendirilen hususları içerme seviyeleri il merkezinden mezun olan öğrencilere göre daha fazladır.

25. İl merkezinden ve ilçeden mezun olan öğrenciler arasında okudukları eserlerin yaşama sevgisi telkin etme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma

yapıldığında ilçeden mezun olan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. İlçeden mezun olan öğrencilerin okudukları eserlerin yaşama sevgisi telkin etme seviyeleri il merkezinden mezun olan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 9
İl ve İlçeden Mezun Olan Deneklerin Roman Türü Seçme Seviyeleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Bölgeler	Frekans	Ortalama	T	P
43- Tarihi Roman Okuma	İl	194	3,7820	-2,018	*,046
	İlçe	58	3,1207		
44- Sosyal İçerikli Roman Okuma	İl	60	3,1753	-3,001	**,003
	İlçe		3,6333		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

43. İl merkezinden ve ilçeden mezun olan öğrenciler arasında tarihi roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında ilçeden mezun olan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. İlçeden mezun olan öğrencilerin tarihi roman okuma seviyeleri il merkezinden mezun olan öğrencilere göre daha fazladır.

44. İl merkezinden ve ilçeden mezun olan öğrenciler arasında sosyal içerikli roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında ilçeden mezun olan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. İlçeden mezun olan öğrencilerin sosyal içerikli roman okuma seviyeleri il merkezinden mezun olan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 99

İl ve İlçeden Mezun Olan Deneklerin Târihî Roman Okuma Sebepleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Bölgeler	Frekans	Ortalama	T	P
47- Okuduğunuz Tarihi Romanları Beğenme Derecesi	İl	192	3,0990	-2,356	*,020
	İlçe	56	3,4821		
51- Geçmişle gelecek arasında köprü kurduğu İçin	İl	190	3,1684	-2,350	0,21
	İlçe	54	3,5556		
52 Tarihi şahsiyetleri yaşatıyor diye	İl	190	3,0158	-2,002	*,48
	İlçe	56	3,3750		
53- Sürükleyici olduğu için	İl	189	3,0529		
	İlçe	56	3,4821	-2,312	*,023
55- Tarihi duygu verdiği için	İl	188	3,0691	-3,438	***,001
	İlçe	56	3,6607		
57- Milli Şuur uyandırdığı için	İl	186	3,4409	-3,601	***,000
	İlçe	55	4,0000		
59- Tarihe Işık tuttuğu İçin	İl	187	3,0588	-2,162	*,033
	İlçe	54	3,4259		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

47. İl merkezinden ve ilçeden mezun olan öğrenciler arasında okudukları tarihi romanları beğenme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında ilçeden mezun olan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. İlçeden mezun olan öğrencilerin okudukları tarihi romanları beğenme seviyeleri il merkezinden mezun olan öğrencilere göre daha fazladır.

51- İl merkezinden ve ilçeden mezun olan öğrenciler arasında geçmişle gelecek arasında köprü kurmanıza vesile oluyor düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında ilçeden mezun olan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. İlçeden mezun olan öğrencilerin geçmişle gelecek arasında köprü kurmanıza vesile oluyor düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyeleri il merkezinden mezun olan öğrencilere göre daha fazladır.

52. İl merkezinden ve ilçeden mezun olan öğrenciler arasında tarihi şahsiyetler canlı bir şekilde yaşatılıyor düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında ilçeden mezun olan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. İlçeden mezun olan öğrencilerin

arasında tarihi şahsiyetler canlı bir şekilde yaşatılıyor düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyeleri il merkezinden mezun olan öğrencilere göre daha fazladır.

53. İl merkezinden ve ilçeden mezun olan öğrenciler arasında sürükleyici olduğu için tarihi roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında ilçeden mezun olan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. İlçeden mezun olan öğrencilerin sürükleyici olduğu için tarihi roman okuma seviyeleri il merkezinden mezun olan öğrencilere göre daha fazladır.

55. İl merkezinden ve ilçeden mezun olan öğrenciler arasında tarihi romanların kendilerine tarihi duygu verme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında ilçeden mezun olan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. İlçeden mezun olan öğrencilerin tarihi romanların kendilerine tarihi duygu verme seviyeleri il merkezinden mezun olan öğrencilere göre daha fazladır.

57. İl merkezinden ve ilçeden mezun olan öğrenciler arasında tarihi romanın kendilerinde millî şuur uyandırma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında ilçeden mezun olan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. İlçeden mezun olan öğrencilerin tarihi romanın kendilerinde millî şuur uyandırma seviyeleri il merkezinden mezun olan öğrencilere göre daha fazladır.

59. İl merkezinden ve ilçeden mezun olan öğrenciler arasında tarihi roman tarihe ışık tutmalıdır düşüncesiyle tarihi roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında ilçeden mezun olan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. İlçeden mezun olan öğrencilerin tarihi roman tarihe ışık tutmalıdır düşüncesiyle tarihi roman okuma seviyeleri il merkezinden mezun olan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 100

Deneklerin Öğrenim Durumlarına Göre Kitap Okumama Sebepleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Öğr. Durumu	Frekans	Ortalama	T	P
10-Kötü kağıda basıldıkları için	Lise Son	198	2,1010	1,978	*,049
	Üniversit	76	1,5000		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

10. Lise son sınıf ve üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler arasında kalitesiz kağıda basıldıkları için kitap okumama seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında lise son sınıfta okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Lise son sınıfta okuyan öğrencilerin kalitesiz kağıda basıldıkları için kitap okumama seviyeleri üniversite birinci sınıfta okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 101
Deneklerin Öğrenim Durumlarına Göre Kitap Seçmelerine Etki Eden Faktörler Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Bölümler	Frekans	Ortalama	T	P
12-Yazarlara göre	Lise Son	202	3,3455	-2,130	*,035
	Üniversit	77	3,6883		
13-Tavsiyeye göre	Lise Son	204	3,3039	-2,819	**, 005
	Üniversit	77	3,6494		
16-Fiyatına göre	Lise Son	198	2,1667	-5,351	***,000
	Üniversit	75	3,40000		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

12. Lise son sınıf ve üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler arasında yazarına göre kitap seçme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrencilerin yazarına göre kitap seçme seviyeleri lise son sınıfta okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

13. Lise son sınıf ve üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler arasında tavsiyeye göre kitap seçme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık

görülmüştür. Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrencilerin tavsiyeye göre kitap seçme seviyeleri lise son sınıfta okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

16. Lise son sınıf ve üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler arasında fiyatına göre kitap seçme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrencilerin fiyatına göre kitap seçme seviyeleri lise son sınıfta okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 102
Deneklerin Öğrenim Durumlarına Göre Okudukları Eserlerden Etkilenme Seviyeleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Öğrenim Durumu	Frekans	Ortalama	T	P
19-Davranış değişikliğine neden olma	Lise Son	203	2,8227	-3,674	***,000
	Ünvr. -1-	74	3,3378		
20-Aile,millet,vatan ve insan sevgisi telkin Etme	Lise Son	194	3,2577	-4,542	***,000
	Ünvr. -1-	74	3,8243		
21-Yaşama sevgisi telkin etme	Lise Son	191	3,3246	-3,232	**,002
	Ünvr. -1-	71	3,7746		
22-Güzel ahlak telkin etme	Lise Son	201	3,3284	-5,888	***,000
	Ünvr. -1-	72	4,0417		
25-Örf ve adetleri tanıtma	Lise Son	201	3,2542	-4,908	***,000
	Ünvr. -1-	72	3,7917		
26-Bilgileri sanat değeri içinde sunma	Lise Son	195	3,0308	-3,908	***,000
	Ünvr. -1-	73	3,5890		
28-Yaratıcı gücü geliştirme	Lise Son	198	3,5808	-2,104	*,037
	Ünvr. -1-	77	3,8732		
31-Anadil sevgisi ve şuurunu kazandırma	Lise Son	196	3,2755	-5,194	***,000
	Ünvr. -1-	71	4,0000		
32-Yukarıdaki maddelerin önemi ne	Lise Son	203	3,6798	-6,635	***,000
	Ünvr. -1-	74	4,4648		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

19. Lise son sınıf ve üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin kendilerinde davranış değişikliğine neden olma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin kendilerinde davranış değişikliğine neden olma seviyeleri lise son sınıfta okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

20. Lise son sınıf ve üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin aile, millet, insanlık, vatan sevgisi telkin etme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Üniversite birinci

sınıfta okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin aile, millet, insanlık, vatan sevgisi telkin etme seviyeleri lise son sınıfta okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

21. Lise son sınıf ve üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin yaşama sevgisi telkin etme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin yaşama sevgisi telkin etme seviyeleri lise son sınıfta okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

22. Lise son sınıf ve üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin dürüstlük, yardımlaşma, kahramanlık, mertlik, fedakarlık gibi erdemleri içerme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin dürüstlük, yardımlaşma, kahramanlık, mertlik, fedakarlık gibi erdemleri içerme seviyeleri lise son sınıfta okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

25. Lise son sınıf ve üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin gelenek ve göreneklerimizle, millî ve manevî değerlerimizi tanıtıp sevdirme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin gelenek ve göreneklerimizle, millî ve manevî değerlerimizi tanıtıp sevdirme seviyeleri lise son sınıfta okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

26. Lise son sınıf ve üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin çeşitli bilgileri bir sanat değeri içinde sunma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin çeşitli bilgileri bir sanat değeri içinde sunma seviyeleri lise son sınıfta okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

28. Lise son sınıf ve üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin yaratıcı güçlerini geliştirmeye katkıda bulunma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin yaratıcı güçlerini geliştirmeye katkıda bulunma seviyeleri lise son sınıfta okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

31. Lise son sınıf ve üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin ana dil sevgisi ve şuuru kazandırma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin ana dil sevgisi ve şuuru kazandırma seviyeleri lise son sınıfta okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

32. Lise son sınıf ve üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin 19 il3a 31. Sorularda sözü edilen hususların yer almasını önemseme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin 19 il3a 31. Sorularda sözü edilen hususların yer almasını önemseme seviyeleri lise son sınıfta okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 103
Deneklerin Öğrenim Durumlarına Göre Kitap Türü Seçme Seviyeleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Öğrenim Durumu	Frekans	Ortalama	T	P
39- Fikir kitabı Okuma	Lise Son	200	3,0050	-2,068	*,040
	Ünvr. -1-	73	3,3562		
42- Okuduğunuz Eserleri Beğenme Dereceniz	Lise Son	198	3,6162	-2,505	*,013
	Ünvr. -1-	68	3,8574		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

39. Lise son sınıf ve üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler arasında fikir kitabı okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrencilerin fikir kitabı okuma seviyeleri lise son sınıfta okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

42. Lise son sınıf ve üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler arasında okudukları eserleri beğenme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrencilerin okudukları eserleri beğenme seviyeleri lise son sınıfta okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 104
Deneklerin Öğrenim Durumlarına Göre Hangi Tür Roman Okuduklarının Seviyeleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Öğrenim Durumu	Frekans	Ortalama	T	P
43- Tarihi Roman Okuma	Lise Son	201	2,6020	-3,943	***,000
	Ünvr. -1-	67	3,2836		
44- Sosyal İçerikli Roman Okuma	Lise Son	201	3,0597	-6,229	***,000
	Ünvr. -1-	69	3,8696		
46- İdeolojik Roman okuma	Lise Son	193	2,4352	-2,016	*,046
	Ünvr. -1-	67	2,7767		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

43. Lise son sınıf ve üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler arasında târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrencilerin târihî roman okuma seviyeleri lise son sınıfta okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

44. Lise son sınıf ve üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler arasında sosyal içerikli roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrencilerin sosyal içerikli roman okuma seviyeleri lise son sınıfta okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

46. Lise son sınıf ve üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler arasında ideolojik roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrencilerin ideolojik roman okuma seviyeleri lise son sınıfta okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

TABLO 105
Deneklerin Öğrenim Durumlarına Göre Târihî Roman Okuma Sebepleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Öğrenim Durumu	Frekans	Ortalama	T	P
47- Okuduğunuz Tarihi Romanları Beğenme Derecesi	Lise Son	193	2,9430	-5,465	***,000
	Ünvr. -1-	70	3,7143		
48- Geçmişte Yaşattığını Düşündüğünüz için	Lise Son	191	2,8272	-5,005	***,000
	Unvr. -1-	70	3,6000		
49- Sanatkârane üslupla anlatıldığı için	Lise Son	192	2,5781	-2,828	**,005
	Ünvr. -1-	71	3,0563		
50—Gerçek Tarihten daha iyi	Lise Son	188	2,6277	-2,415	*,017
Canlandırıldığından	Ünvr. -1-	67	3,0448		
51- Geçmişle gelecek arasında köprü kurduğu	Lise Son	188	3,0160	-4,757	***,000
İçin	Ünvr. -1-	71	3,7324		
52 Tarihi şahsiyetler canlı bir şekilde yaşatıyor	Lise Son	191	2,8796	-4,030	***,000
Diye	Ünvr. -1-	70	3,5143		
53- Sürükleyici olduğu için	Lise Son	189	2,8942	-5,042	***,000
	Ünvr. -1-	71	3,6761		
55- Tarihi duygu verdiği için	Lise Son	188	,9149	-5,768	***,000
	Ünvr. -1-	71	3,8028		
56- Tarihi öğrenmek için	Lise Son	183	2,9563	-4,497	***,000
	Ünvr. -1-	67	3,6567		
57- Milli Şuur uyandırdığı için	Lise Son	187	3,2406	-7,473	***,000
	Ünvr. -1-	69	4,2319		
58- Tarihi romanın –köprü kurma vazifesi	Lise Son	189	2,9841	-4,774	***,000
	Ünvr. -1-	70	3,7143		
59- Tarihe Işık tuttuğu İçin	Lise Son	188	2,8936	-4,854	***,000
	Ünvr. -1-	68	3,6765		
60- Günümüz olaylarına yol gösterdiği için	Lise Son	187	2,8824	-4,828	***,000
	Ünvr. -1-	69	3,6812		
61- Gelecek İçin Güç Oluşturmalıdır Düşüncesı	Lise Son	187	2,7433	-4,860	***,000
	Ünvr. -1-	66	3,5152		
62- Olayların İnsanlar Üzerindeki Etkisini Anlat	Lise Son	188	2,8584	-3,265	***,001
Malıdır Düşüncesiyle Tarihi Roman Okuma	Ünvr. -1-	68	3,4412		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

47. Lise son sınıf ve üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler arasında okudukları târihî romanları beğenme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrencilerin

okudukları târihî romanları beğenme seviyeleri lise son sınıfta okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

48. Lise son sınıf ve üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler arasında kendilerini geçmişte yaşatıyor düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrencilerin kendilerini geçmişte yaşatıyor düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri lise son sınıfta okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

49. Lise son sınıf ve üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler arasında geçmişteki olayların sanatkârane bir üslûpla anlatılıyor olması hoşuma gidiyor düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrencilerin geçmişteki olayların sanatkârane bir üslûpla anlatılıyor olması hoşuma gidiyor düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri lise son sınıfta okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

50. Lise son sınıf ve üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler arasında târih gerçek târihten daha iyi canlandırılıyor düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrencilerin târih gerçek târihten daha iyi canlandırılıyor düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri lise son sınıfta okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

51. Lise son sınıf ve üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler arasında geçmişle gelecek arasında köprü kurmalarına vesile oluyor düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrencilerin geçmişle gelecek arasında köprü kurmalarına vesile oluyor düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri lise son sınıfta okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

52. Lise son sınıf ve üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler arasında târihî şahsiyetler canlı bir şekilde yaşatılıyor düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında üniversite birinci sınıfta okuyan

öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrencilerin arasında târihî şahsiyetler canlı bir şekilde yaşatılıyor düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri lise son sınıfta okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

53. Lise son sınıf ve üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler arasında sürükleyici olduğu için târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrencilerin sürükleyici olduğu için târihî roman okuma seviyeleri lise son sınıfta okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

55. Lise son sınıf ve üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler arasında okudukları tarihî romanların târihî duygu verme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrencilerin okudukları tarihî romanların târihî duygu verme seviyeleri lise son sınıfta okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

56. Lise son sınıf ve üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler arasında tarihi öğrenmek için târihi roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrencilerin tarihi öğrenmek için târihi roman okuma seviyeleri lise son sınıfta okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

57. Lise son sınıf ve üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler arasında okudukları târihî romanların kendilerinde millî şuurun uyanmasına ve gelişmesine etki seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrencilerin okudukları târihî romanların kendilerinde millî şuurun uyanmasına ve gelişmesine etki seviyeleri lise son sınıfta okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

58. Lise son sınıf ve üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler arasında okudukları tarihi romanların geçmişle gelecek arasında köprü kurmalarına vesile olma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrencilerin okudukları tarihi romanların geçmişle gelecek

arasında köprü kurmalarına vesile olma seviyeleri lise son sınıfta okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

59. Lise son sınıf ve üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler arasında târihî roman târihe ışık tutmalıdır düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrencilerin târihî roman târihe ışık tutmalıdır düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri lise son sınıfta okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

60. Lise son sınıf ve üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler arasında günümüz olaylarına yol göstermelidir düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrencilerin arasında günümüz olaylarına yol göstermelidir düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri lise son sınıfta okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

61. Lise son sınıf ve üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler arasında gelecek için güç oluşturmalıdır düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrencilerin gelecek için güç oluşturmalıdır düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri lise son sınıfta okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

62. Lise son sınıf ve üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler arasında olayların insanlar üzerindeki etkisini anlatmalıdır düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrencilerin olayların insanlar üzerindeki etkisini anlatmalıdır düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri lise son sınıfta okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 106
Abdurrahman Paşa Lisesi ile Kastamonu Eğitim Fakültesinde Okuyan Deneklerin Kitap Okuma Sebepleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Okullar	Frekans	Ortalama	T	P
3-Bir şey öğrenmek için	A.Paşa	38	3,3421	-2,466	*,017
	Fakülte	78	3,8718		
4-Heyecan duymak için	A.Paşa	37	2,1892	-2,491	*,015
	Fakülte	765	2,8026		
6-Boş zaman değerlendirmek için	A.Paşa	38	2.8684	-3,047	**,003
	Fakülte	77	3,4266		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

3. Kastamonu Eğitim Fakültesi ve Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrenciler arasında bir şeyler öğrenmek için kitap okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin öğrenciler arasında bir şeyler öğrenmek için kitap okuma seviyeleri Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

4. Kastamonu Eğitim Fakültesi ve Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrenciler arasında heyecan duymak için kitap okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin heyecan duymak için kitap okuma seviyeleri Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

6. Kastamonu Eğitim Fakültesi ve Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrenciler arasında boş zamanlarını değerlendirmek için kitap okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirmek için kitap okuma seviyeleri Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 107
Abdurrahman Paşa Lisesi ile Kastamonu Eğitim Fakültesinde Okuyan Deneklerin Kitap Okumama Sebepleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Okullar	Frekans	Ortalama	T	P
9-İdeolojik fikirler işledikleri için	A.Paşa	38	1,7105	-3,516	***,001
	Fakülte	74	2.5135		
10-Kötü kağıda basıldıkları için	A Paşa	37	2,2703	2,835	**,007
	Fakülte	76	1,5000		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

9. Kastamonu Eğitim Fakültesi ve Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrenciler arasında ideolojik fikirleri işledikleri için kitap okumama seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin ideolojik fikirleri işledikleri için kitap okumama seviyeleri Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

10. Kastamonu Eğitim Fakültesi ve Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrenciler arasında kalitesiz kağıda basıldıkları için kitap okumama seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin kalitesiz kağıda basıldıkları için kitap okumama seviyeleri Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 108
Abdurrahman Paşa Lisesi ile Kastamonu Eğitim Fakültesinde Okuyan Deneklerin Kitap Seçmelerine Etki Eden Faktörler Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Okullar	Frekans	Ortalama	T	P
16-Fiyatına göre	A.Paşa	35	2,3429	-2,763	**,007
	Fakülte	75	3,0000		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

16. Kastamonu Eğitim Fakültesi ve Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrenciler arasında fiyatına göre kitap seçme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin fiyatına göre kitap seçme seviyeleri Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 109
Abdurrahman Paşa Lisesi ile Kastamonu Eğitim Fakültesinde Okuyan Deneklerin Okudukları Kitaplardan Etkilenme Seviyeleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Okullar	Frekans	Ortalama	T	P
19-Davranış değişikliğine neden olma	A.Paşa	38	2,6842	-2,568	*,013
	Fakülte	74	3,3278		
20-Aile,millet,vatan ve insan sevgisi telkin etme	A.Paşa	37	3,3784	-2,231	*,029
	Fakülte	74	3,8243		
22-Güzel ahlak telkin etme	A.Paşa	38	3,5000	-2,759	**,008
	Fakülte	72	4,0417		
25-Örf ve adetleri tanıtma	A.Paşa	37	3,0541	-3,329	**,002
	Fakülte	72	3,7917		
26-Bilgileri sanat değeri içinde sunma	A.Paşa	37	2,8378	-3,194	**,002
	Fakülte	72	3,5890		
31-Anadil sevgisi ve şuurunu kazandırma	A.Paşa	37	3,3243	-2,986	**,004
	Fakülte	71	4,0000		
32-Yukarıdaki maddelerin önemi ne	A.Paşa	38	3,6053	-3,782	***,000
	Fakülte	71	4,4648		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

19. Kastamonu Eğitim Fakültesi ve Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrenciler arasında okudukları kitapların kendilerinde davranış değişikliğine neden olma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin okudukları kitapların kendilerinde davranış değişikliğine neden seviyeleri Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

20. Kastamonu Eğitim Fakültesi ve Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin aile, millet, insanlık, vatan sevgisi telkin etme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık

görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin aile, millet, insanlık, vatan sevgisi telkin etme seviyeleri Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

22. Kastamonu Eğitim Fakültesi ve Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin dürüstlük, yardımlaşma, kahramanlık, mertlik, fedakarlık gibi erdem olarak değerlendirilen hususları içerme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin dürüstlük, yardımlaşma, kahramanlık, mertlik, fedakarlık gibi erdem olarak değerlendirilen hususları içerme seviyeleri Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

25. Kastamonu Eğitim Fakültesi ve Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin gelenek ve göreneklerimizle millî ve manevî değerlerimizi tanıtıp sevdirme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin gelenek ve göreneklerimizle millî ve manevî değerlerimizi tanıtıp sevdirme seviyeleri Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

26. Kastamonu Eğitim Fakültesi ve Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin çeşitli bilgileri bir sanat değeri içinde sunma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin çeşitli bilgileri bir sanat değeri içinde sunma seviyeleri Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

31. Kastamonu Eğitim Fakültesi ve Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin ana dil sevgisi ve şuuru kazandırma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin ana dil sevgisi ve şuuru kazandırma seviyeleri Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

32. Kastamonu Eğitim Fakültesi ve Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin 19 ilâ 31. Sorularda sözü edilen hususların yer almasını önemseme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin 19 ilâ 31. Sorularda sözü edilen hususların yer almasını önemseme seviyeleri Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 110
Abdurrahman Paşa Lisesi ile Kastamonu Eğitim Fakültesinde Okuyan Deneklerin Okudukları Kitap Türleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Okullar	Frekans	Ortalama	T	P
39- Fikir Kitabı Okuma	A.Paşa	38	2,7895	-2,159	*,034
	Fakülte	73	3,3562		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

39. Kastamonu Eğitim Fakültesi ve Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrenciler arasında fikir kitabı okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin fikir kitabı okuma seviyeleri Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 111
Abdurrahman Paşa Lisesi ile Kastamonu Eğitim Fakültesinde Okuyan Deneklerin Okudukları Roman Türleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Okullar	Frekans	Ortalama	T	P
43- Tarihi Roman Okuma	A.Paşa	38	2,5526	-3,129	**,003
	Fakülte	67	3,2836		
44- Sosyal İçerikli Roman Okuma	A.Paşa	38	3,2365	-3,028	**,004
	Fakülte	69	3,8696		
46- İdeolojik Roman okuma	A.Paşa	31	2,1081	-2,446	*,017
	Fakülte	67	2,7761		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

43.Kastamonu Eğitim Fakültesi ve Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrenciler arasında târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin târihî roman okuma seviyeleri Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

44. Kastamonu Eğitim Fakültesi ve Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrenciler arasında sosyal içerikli roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin sosyal içerikli roman okuma seviyeleri Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

46. Kastamonu Eğitim Fakültesi ve Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrenciler arasında ideolojik roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin ideolojik roman okuma seviyeleri Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 112

Abdurrahman Paşa Lisesi ile Kastamonu Eğitim Fakültesinde Okuyan Deneklerin Târihî Roman Okuma Sebepleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Okullar	Frekans	Ortalama	T	P
47- Okuduğunuz Tarihi Romanları Beğenme Derecesi	A.Paşa	37	2,9730	-3,318	**,002
	Fakülte	70	3,7143		
48- Geçmişte Yaşattığını Düşündüğünüz için	A.Paşa	37	2,7297	-3,798	***,000
	Fakülte	70	3,6000		
49- Sanatkârane üslupla anlatıldığı için	A.Paşa	37	2,5405	-2,050	*,044
	Fakülte	71	3,0563		
51- Geçmişle gelecek arasında köprü kurduğu İçin	A.Paşa	36	3,0278	-3,379	**,002
	Fakülte	71	3,7324		
52 Tarihi şahsiyetleri yaşatıyor diye	A.Paşa	36	2,9722	-2,220	*,030
	Fakülte	70	3,5143		
53- Sürükleyici olduğu için	A.Paşa	36	2,7778	-3613	**,001
	Fakülte	71	3,6761		
55- Tarihi duygu verdiği için	A.Paşa	37	3,1622	-3,077	**,003
	Fakülte	71	3,8028		
56- Tarihi öğrenmek için	A.Paşa	34	2,9412	-3,109	**,003
	Fakülte	67	3,6567		
57- Milli Şuur uyandırdığı için	A.Paşa	36	3,4722	-3,390	***,001
	Fakülte	69	4,2319		
58- Tarihi romanın –köprü kurma vazifesi	A.Paşa	37	3,1081	-2,801	**,007
	Fakülte	70	3,7143		
59- Tarihe Işık tuttuğu İçin	A.Paşa	37	3,1081	-2,504	*,015
	Fakülte	68	3,6765		
60- Günümüz olaylarına yol gösterdiği için	A.Paşa	37	2,9189	-3,387	***,001
	Fakülte	69	3,6812		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

47. Kastamonu Eğitim Fakültesi ve Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrenciler arasında okudukları târihî romanları beğenme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin okudukları târihî romanları beğenme seviyeleri Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

48. Kastamonu Eğitim Fakültesi ve Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrenciler arasında kendilerini geçmişte yaşattığını düşündükleri için tarihi roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin kendilerini geçmişte yaşattığını düşündükleri için tarihi roman seviyeleri Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

49. Kastamonu Eğitim Fakültesi ve Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrenciler arasında geçmişteki olaylar sanatkarane bir üslûpla anlatılıyor diye tarihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin geçmişteki olaylar sanatkarane bir üslûpla anlatılıyor diye tarihî roman okuma seviyeleri Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

51. Kastamonu Eğitim Fakültesi ve Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrenciler arasında geçmişle gelecek arasında köprü kurmalarına vesile oluyor düşüncesiyle tarihi roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin geçmişle gelecek arasında köprü kurmalarına vesile oluyor düşüncesiyle tarihi roman okuma seviyeleri Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

52. Kastamonu Eğitim Fakültesi ve Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrenciler arasında tarihî şahsiyetler daha iyi canlandırılıyor düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin tarihî şahsiyetler daha iyi canlandırılıyor düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyeleri Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

53. Kastamonu Eğitim Fakültesi ve Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrenciler arasında sürükleyici olduğu için tarihi roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin sürükleyici olduğu için tarihi roman seviyeleri Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

55. Kastamonu Eğitim Fakültesi ve Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrenciler arasında aksiyonu fazla olduğu için tarihi roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin aksiyonu fazla olduğu için tarihi roman okuma seviyeleri Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

56. Kastamonu Eğitim Fakültesi ve Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrenciler arasında tarihi öğrenmek için tarihi roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin tarihi öğrenmek için tarihi roman okuma seviyeleri Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

57. Kastamonu Eğitim Fakültesi ve Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrenciler arasında okudukları tarihî romanların kendilerinde millî şuurun uyanmasına ve gelişmesine etki seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin okudukları tarihî romanların kendilerinde millî şuurun uyanmasına ve gelişmesine etki seviyeleri Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

58. Kastamonu Eğitim Fakültesi ve Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrenciler arasında okudukları târihî romanların geçmişle gelecek arasında köprü kurmalarına vesile olma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin arasında okudukları târihî romanların geçmişle gelecek arasında köprü kurmalarına vesile olma seviyeleri Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

59. Kastamonu Eğitim Fakültesi ve Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrenciler arasında tarihi romanlar tarihe ışık tutmalıdır düşüncesiyle tarihi roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin arasında tarihi romanlar tarihe ışık tutmalıdır düşüncesiyle tarihi roman okuma seviyeleri Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

60. Kastamonu Eğitim Fakültesi ve Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrenciler arasında günümüz olaylarına yol göstermelidir düşüncesiyle tarihi roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin günümüz olaylarına yol göstermelidir düşüncesiyle tarihi roman okuma seviyeleri Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 113

Sorular	Okullar	Frekans	Ortalama	T	P
63-M.N. Sepetçioğlu'nu Yazar Olarak Tanıma Dercesi	A.Paşa	36	1,3889	-2,673	**,09
	Fakülte	69	1,9855		
64-M.N:Sepetçioğlu'nu Romancı Olarak Tanıma Derecesi	A.Paşa	36	1,3889	-2,089	*,040
	Fakülte	67	1,8358		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

63. Kastamonu Eğitim Fakültesi ve Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrenciler arasında M. Necati Sepetçioğlu'nu bir yazar olarak tanıma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin M. Necati Sepetçioğlu'nu bir yazar olarak tanıma seviyeleri Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

64. Kastamonu Eğitim Fakültesi ve Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrenciler arasında M. Necati Sepetçioğlu'nu bir romancı olarak tanıma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin M. Necati Sepetçioğlu'nu bir romancı olarak tanıma seviyeleri Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 114

Abdurrahman Paşa Lisesi ile Kuzeykent Lisesinde Okuyan Deneklerin Kitap Okuma Sebepleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Okullar	Frekans	Ortalama	T	P
2-Dinlenmek için	A.Paşa	38	3,3421	-2,035	*,046
	Kuzey Kent	51	3,8039		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

.2. Kuzeykent Lisesi ve Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrenciler arasında dinlenmek için kitap okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilerin dinlenmek için kitap okuma seviyeleri Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 115

Abdurrahman Paşa Lisesi ile Kuzeykent Lisesinde Okuyan Deneklerin Kitap Okumama Sebepleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Bölümler	Frekans	Ortalama	T	P
9-İdeolojik fikirler işledikleri İçin	A.Paşa	38	1,7105	-2,366	*,020
	Kuzey Kent	51	2,2941		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

9. Kuzeykent Lisesi ve Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrenciler arasında ideolojik fikirleri işlediği için kitap okumama seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilerin ideolojik fikirleri işlediği için kitap okumama seviyeleri Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 116

Sorular	Bölümler	Frekans	Ortalama	T	P
44- Sosyal İçerikli Roman Okuma	A.Paşa	38	3,2368	2,062	*,042
	Kuzey Kent	51	2,7255		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

44. Kuzeykent Lisesi ve Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrenciler arasında sosyal içerikli roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrenciler

lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrencilerin sosyal içerikli roman okuma seviyeleri Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 117

Abdurrahman Paşa Lisesi ile Orhan Şaik Gökyay Lisesinde Okuyan Deneklerin Kitap Okuma Sebepleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Okullar	Frekans	Ortalama	T	P
4-Heyecan duymak için	A.Paşa	37	2,1892	-2,424	*,018
	O.Ş.Gökyay	41	2,8537		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

4. Orhan Şaik Gökyay Lisesi ve Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrenciler arasında heyecan duymak için kitap okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilerin heyecan duymak için kitap okuma seviyeleri Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 118

Abdurrahman Paşa Lisesi ile Orhan Şaik Gökyay Lisesinde Okuyan Deneklerin Kitap Okuma Sebepleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular		Frekans	Ortalama	T	P
9-İdeolojik fikirler işledikleri için	A.Paşa	38	1,7105	-2,557	*,013
	O.Ş.Gökyay	41	2,3902		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

9. Orhan Şaik Gökyay Lisesi ve Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrenciler arasında ideolojik fikirleri işledikler için kitap okumama seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Orhan Şaik

Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilerin ideolojik fikirleri işledikler için kitap okumama seviyeleri Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 119

Sorular	Bölümler	Frekans	Ortalama	T	P
16-Fiyatına göre	A.Paşa	35	2,3429	2,097	*,040
	O.Ş.Gök Yay	40	1,8000		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

16. Orhan Şaik Gökyay Lisesi ve Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrenciler arasında fiyatına göre kitap seçme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrencilerin fiyatına göre kitap seçme seviyeleri Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 120

Sorular	Bölümler	Frekans	Ortalama	T	P
30-Atatürk ilkelerini Benimsetme	A.Paşa	37	3,7838	2,091	*,040
	O.Ş.Gökyay	40	3,2000		

* P <.05 ten küçük
** p < 0.01 den küçük
*** p < 0.001 den küçük

30. Orhan Şaik Gökyay Lisesi ve Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin Atatürk ilkelerini benimsetme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin Atatürk ilkelerini benimsetme seviyeleri Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 121

Sorular	Öğrenim Durumu	Frekans	Ortalama	T	P
33- Boş Zamanları Değerlendirmede Tahkiyeli Eser Okuma	Lise Son	194	3,3247	-2,099	*,037
	Ünvr. -1-	71	3,6338		
34- Kitap Okurken Tür Seçme Dereceniz	Lise Son	193	3,7254	-3,211	**,002
	Ünvr. -1-	70	4,0857		
36- Şiir Okuma	A.Paşa	38	3,1316	-2,074	*,041
	O.,Ş.Gökyay	40	3,7500		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

33. Lise son sınıf ve üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler arasında boş zamanlarını değerlendirmek için tahkiyeli eser okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirmek için tahkiyeli eser okuma seviyeleri lise son sınıfta okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

34. Lise son sınıf ve üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler arasında kitap okurken tür seçme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Üniversite birinci sınıfta okuyan öğrencilerin kitap okurken tür seçme seviyeleri lise son sınıfta okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

36. Orhan Şaik Gökyay Lisesi ve Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrenciler arasında şiir okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür.Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilerin şiir okuma seviyeleri Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 122

Sorular	Bölümler	Frekans	Ortalama	T	P
59- Tarihe Işık tuttuğu İçin	A.Paşa	37	3,1081	1,997	*,049
	O.Ş.Gökyay	40	2,5750		
61- Gelecek İçin Güç Oluşturmalıdır Düşüncesi	A.Paşa	37	3,1622	3,110	**,003
	O.Ş.Gökyay	38	2,2632		
62- Olayların İnsanlar Üzerindeki Etkisini Anlat Malıdır Düşüncesiyle Tarihi Roman Okuma	A.Paşa	37	3,2432	2,512	*,014
	O.Ş.Gökyay	39	2,5641		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

59. Orhan Şaik Gökyay Lisesi ve Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrenciler arasında târihî roman tarihe ışık tutmalıdır düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrencilerin târihî roman tarihe ışık tutmalıdır düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

61. Orhan Şaik Gökyay Lisesi ve Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrenciler arasında gelecek için güç oluşturmalıdır düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrencilerin gelecek için güç oluşturmalıdır düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

62. Orhan Şaik Gökyay Lisesi ve Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrenciler arasında olayların insanlar üzerindeki etkisini anlatmalıdır düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Abdurrahman Paşa Süper Lisesinde okuyan öğrencilerin olayların insanlar üzerindeki etkisini anlatmalıdır düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 124
Anadolu Lisesi ile Kastamonu Eğitim Fakültesinde Okuyan Deneklerin Kitap Okumama Sebepleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Okullar	Frekans	Ortalama	T	P
7-Pahalı oldukları için	Anadolu	48	1,8542	-4,571	***,000
	Fakülte	75	2,8133		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

7.M.K. Anadolu Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında pahalı oldukları için kitap okumama seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin pahalı oldukları için kitap okumama seviyeleri M.K. Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilere göre fazladır.

TABLO 125
Anadolu Lisesi ile Kastamonu Eğitim Fakültesinde Okuyan Deneklerin Kitap Seçmelerine Etki Eden Faktörler Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Okullar	Frekans	Ortalama	T	P
16-Fiyatına göre	Anadolu		2,0204	-5,083	***,000
	Fakülte		3,0000		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

16. M.K. Anadolu Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında fiyatına göre kitap seçme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin fiyatına göre kitap seçme seviyeleri M.K. Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 126

Anadolu Lisesi ile Kastamonu Eğitim Fakültesinde Okuyan Deneklerin Okudukları Kitaplardan Etkilenme Seviyeleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Okullar	Frekans	Ortalama	T	P
22-Güzel ahlak telkin etme	Anadolu	48	3,5620	-2,561	*,012
	Fakülte	72	4,0417		
31-Anadil sevgisi ve şuurunu kazandırma	Anadolu	49	3,3673	-3,673	***,000
	Fakülte	71	4,0000		
32-Yukarıdaki maddelerin önemi ne	Anadolu	49	3,8980	3,395	***,001
	Fakülte	71	4,4648		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

22. M.K. Anadolu Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin dürüstlük, yardımlaşma, kahramanlık, mertlik, fedakarlık gibi hususları içerme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin dürüstlük, yardımlaşma, kahramanlık, mertlik, fedakarlık gibi hususları içerme seviyeleri M.K. Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

31. M.K. Anadolu Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin ana dil sevgisi ve şuuru kazandırma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin ana dil sevgisi ve şuuru kazandırma seviyeleri M.K. Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

32. M.K. Anadolu Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında 19 ilâ 31. sorularda geçen hususların okudukları eserlerde bulunmasını önemseme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin 19 ilâ 31. sorularda geçen hususların okudukları eserlerde bulunmasını önemseme seviyeleri M.K. Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 127
Anadolu Lisesi ile Kastamonu Eğitim Fakültesinde Okuyan Deneklerin Okudukları Kitap Türleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Okullar	Frekans	Ortalama	T	P
35- Deneme Okuma	Anadolu	48	3,0208	3,395	***,001
	Fakülte	73	2,3151		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

35. M.K. Anadolu Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında deneme okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin deneme okuma seviyeleri M.K. Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 128
Anadolu Lisesi ile Kastamonu Eğitim Fakültesinde Okuyan Deneklerin Okudukları Roman Türleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Okullar	Frekans	Ortalama	T	P
43- Tarihi Roman Okuma	Anadolu	48	2,6250	-2,712	**,008
	Fakülte	67	3,2836		
44- Sosyal İçerikli Roman Okuma	Anadolu	48	3,3958	-588	*,011
	Fakülte	69	3,8696		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

43. M.K. Anadolu Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin târihî roman okuma seviyeleri M.K. Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

44. M.K. Anadolu Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında sosyal içerikli roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin sosyal içerikli roman okuma seviyeleri M.K. Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 129
Anadolu Lisesi ile Kastamonu Eğitim Fakültesinde Okuyan Deneklerin Târihî Roman Okuma Sebepleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Bölümler	Frekans	Ortalama	T	P
47- Okuduğunuz Tarihi Romanları Beğenme Derecesi	Anadolu	43	3,1395	-2,512	*,012
	Fakülte	70	3,7143		
48- Geçmişte Yaşattığını Düşündüğünüz için	Anadolu	43	2,8837	-3,202	**,002
	Fakülte	70	3,6000		
51- Geçmişle gelecek arasında köprü kurduğu	Anadolu	42	3,0714	-2,824	**,006
İçin	Fakülte	71	3,7324		
52 Tarihi şahsiyetleri yaşatıyor diye	Anadolu	42	2,9524	-2,534	*,013
	Fakülte	70	3,5143		
53- Sürükleyici olduğu için	Anadolu	43	3,0698	-2,863	**,005
	Fakülte	71	3,6761		
55- Tarihi duygu verdiği için	Anadolu	43	2,8605	-4,104	***,000
	Fakülte	71	3,8028		
56- Tarihi öğrenmek için	Anadolu	40	2,9000	-3,151	**,002
	Fakülte	67	3,6567		
57- Milli Şuur uyandırdığı için	Anadolu	42	3,4048	-3,615	**,*001
	Fakülte	69	4,2319		
58- Tarihi romanın –köprü kurma vazifesi	Anadolu	42	3,0000	-2,989	**,004
	Fakülte	70	3,7143		
59- Tarihe Işık tuttuğu İçin	Anadolu	42	3,0476	2,587	*,012
	Fakülte	68	3,6765		
60- Günümüz olaylarına yol gösterdiği için	Anadolu	42	2,9048	-3,197	**,002
	Fakülte	69	3,6812		
61- Gelecek İçin Güç Oluşturmalıdır Düşüncesi	Anadolu	42	2,7857	-3,100	**,003
	Fakülte	66	3,5152		
62- Olayların İnsanlar Üzerindeki Etkisini Anlat	Anadolu	42	2,9286	-2,007	*,048
Malıdır Düşüncesiyle Tarihi Roman Okuma	Fakülte	68	3,4412		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

47. M.K. Anadolu Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında okudukları târihî romanları beğenme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin okudukları târihî romanları beğenme seviyeleri M.K. Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

48. M.K. Anadolu Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında kendilerini geçmişte yaşatıyor düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin kendilerini geçmişte yaşatıyor düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri M.K. Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

51. M.K. Anadolu Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında geçmişle gelecek arasında köprü kurmalarına vesile oluyor düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin geçmişle gelecek arasında köprü kurmalarına vesile oluyor düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri M.K. Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

52. M.K. Anadolu Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında târihî şahsiyetler canlı bir şekilde yaşatılıyor düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin târihî şahsiyetler canlı bir şekilde yaşatılıyor düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri M.K. Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

53. M.K. Anadolu Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında sürükleyici olduğu için târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin sürükleyici olduğu için târihî roman okuma seviyeleri M.K. Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

55. M.K. Anadolu Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında tarihî romanların kendilerine tarihî duygu verme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin tarihî romanların kendilerine tarihî duygu verme seviyeleri M.K. Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

56. M.K. Anadolu Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında tarihi öğrenmek için târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin tarihi öğrenmek için târihî roman okuma seviyeleri M.K. Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

57. M.K. Anadolu Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında okudukları tarihî romanların kendilerinde millî şuurun uyanmasına ve gelişmesine etki seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin okudukları tarihî romanların kendilerinde millî şuurun uyanmasına ve gelişmesine etki seviyeleri M.K. Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

58. M.K. Anadolu Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında okudukları târihî romanların geçmişle gelecek arasında köprü kurmalarına vesile olma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin seviyeleri M.K. Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

59. M.K. Anadolu Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında târihe ışık tutmalıdır düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin târihe ışık tutmalıdır düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri M.K. Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

60. M.K. Anadolu Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında günümüz olaylarına yol göstermelidir düşüncesiyle târihî roman

okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin günümüz olaylarına yol göstermelidir düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri M.K. Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

61. M.K. Anadolu Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında gelecek için güç oluşturmalıdır düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin gelecek için güç oluşturmalıdır düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri M.K. Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

62. M.K. Anadolu Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında olayların insanlar üzerindeki etkisini anlatmalıdır düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin olayların insanlar üzerindeki etkisini anlatmalıdır düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri M.K. Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 130

Anadolu Lisesi ile Kuzeykent Lisesinde Okuyan Deneklerin Kitap Okumalarına Etki Eden Faktörler Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Okullar	Frekans	Ortalama	T	P
13-Tavsiyeye göre	Anadolu	49	3,5208	2,586	*,011
	Kuzeykent	51	2,9200		
16-Fiyatına göre	Anadolu	49	3,6939	-2,426	*,017
	Kuzeykent	50	3,1961		
17-Kitap sayfalarının parlak ve Beyaz olmasına göre	Anadolu	49	1,9388	-1,981	*,050
	Kuzeykent	51	2,3922		
18-Kalitesine göre	Anadolu	48	3,6458	2,016	*,047
	Kuzeykent	51	3,2353		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

13. M. K. Anadolu Lisesi ve Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrenciler arasında tavsiyeye göre kitap seçme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Anadolu Lisesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilerin tavsiyeye göre kitap seçme seviyeleri Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

16. M. K. Anadolu Lisesi ve Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrenciler arasında fiyatına göre kitap seçme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilerin fiyatına göre kitap seçme seviyeleri Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

17. M. K. Anadolu Lisesi ve Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrenciler arasında kitap sayfalarının parlak ve beyaz olmasına göre kitap seçme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilerin kitap sayfalarının parlak ve beyaz olmasına göre kitap seçme seviyeleri Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

18. M. K. Anadolu Lisesi ve Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrenciler arasında genel olarak kalitesine göre kitap seçme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Anadolu Lisesinde okuyan öğrenciler lehine .05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilerin genel olarak kalitesine göre kitap seçme seviyeleri Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 131
Anadolu Lisesi ile Kuzeykent Lisesinde Okuyan Deneklerin Okudukları Kitaplardan Etkilenme Seviyeleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Okullar	Frekans	Ortalama	T	P
24-Toplumun değerlerini telkin Etme	Anadolu	49	1,9388	2,469	*,015
	Kuzeykent	51	2,3922		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

24. M. K. Anadolu Lisesi ve Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin toplumun törel değerleri hakkında telkinde bulunma

seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Anadolu Lisesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin toplumun törel değerleri hakkında telkinde bulunma seviyeleri Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 132
Anadolu Lisesi ile Kuzeykent Lisesinde Okuyan Deneklerin Okudukları Kitap Türleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Okullar	Frekans	Ortalama	T	P
36- Şiir Okuma	Anadolu	49	3,4490	2,301	*,024
	Kuzeykent	51	2,9608		
37- Deneme Okuma	Anadolu	48	3,0208	3,170	**,002
	Kuzeykent	51	2,2353		
39- Fikir kitabı Okuma	Anadolu	48	3,3333	2,041	*,44
	Kuzeykent	50	2,8400		
42- Okuduğunuz Eserleri Beğenme Dereceniz	Anadolu	48	3,8958	3,361	***,001
	Kuzeykent	51	3,3529		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

36. M. K. Anadolu Lisesi ve Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrenciler arasında şiir okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Anadolu Lisesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilerin şiir okuma seviyeleri Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

37. M. K. Anadolu Lisesi ve Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrenciler arasında deneme okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Anadolu Lisesinde okuyan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilerin deneme okuma seviyeleri Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

39. M. K. Anadolu Lisesi ve Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrenciler arasında fikir kitabı okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Anadolu Lisesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilerin fikir kitabı okuma seviyeleri Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

42. M. K. Anadolu Lisesi ve Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserleri beğenme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Anadolu Lisesinde okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilerin okudukları eserleri beğenme seviyeleri Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 133
Anadolu Lisesi ile Kuzeykent Lisesinde Okuyan Deneklerin Okudukları Roman Türleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Okullar	Frekans	Ortalama	T	P
44- Sosyal İçerikli Roman Okuma	Anadolu	48	3,3958	2,959	**,004
	Kuzeykent	51	2.7255		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

44. M. K. Anadolu Lisesi ve Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrenciler arasında sosyal içerikli roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Anadolu Lisesinde okuyan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilerin sosyal içerikli roman okuma seviyeleri Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 134
Anadolu Lisesi ile Kuzeykent Lisesinde Okuyan Deneklerin M.N. Sepetçioğlu'nu Bir Yazar Olarak Tanıma Seviyeleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Okullar	Frekans	Ortalama	T	P
63- M.N. .Sepetçioğlu'nu Yazar Olarak Tanıma Derecesi	Anadolu	55	2,2857	2,488	*,015
	Kuzeykent	49	1,6939		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

63.M. K. Anadolu Lisesi ve Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrenciler arasında M.N. Sepetçioğlu'nu yazar olarak tanıma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Anadolu Lisesinde okuyan öğrenciler lehine ,05

düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilerin M.N. Sepetçioğlu'nu yazar olarak tanıma seviyeleri Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 135
Anadolu Lisesi ile Kuzeykent Lisesinde Okuyan Deneklerin Gençler için Özel Bir Edebiyat Olmalı Fikrine Katılma Seviyeleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Bölümler	Frekans	Ortalama	T	P
67- Gençler İçin Edebiyat Olmalı Fikrine Katılma	Anadolu		3,6222	2,035	*,045
	Kuzeykent		3,0204		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

67. M. K. Anadolu Lisesi ve Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrenciler arasında gençler için özel bir edebiyat olmalı fikrine katılma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Anadolu Lisesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilerin gençler için özel bir edebiyat olmalı fikrine katılma seviyeleri Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

Anadolu Lisesi ile Orhan Şaik Gökyay Lisesinde Okuyan Deneklerin Anket Sorularına Verdikleri Cevaplar Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

TABLO 136

Sorular	Okullar	Frekans	Ortalama	T	P
15 Reklama göre	Anadolu	49	2,7551	2,702	**,08
	O.Ş.Gökyay	41	2,0488		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

15. M.K. Anadolu Lisesinde ve Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrenciler arasında reklâma göre kitap seçme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında M.K. Anadolu Lisesinde okuyan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. yapıldığında M.K. Anadolu Lisesinde

okuyan öğrencilerin reklâma göre kitap seçme seviyeleri Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 137

Sorular	Bölümler	Frekans	Ortalama	T	P
19-Davranış değişikliğine neden olma	Anadolu	48	3,1429	2,216	*,030
	O.Ş.Gökyay	37			
20-Aile,millet,vatan ve insan sevgisi telkin etme	Anadolu	49	2.6250	2.4103	*,018
	O.Ş.Gökyay	40			
25-Örf ve adetleri tanıtma	Anadolu	49	3,5918	2.374	*,020
	O.Ş.Gökyay	39	3,0000		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

19. M.K. Anadolu Lisesinde ve Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin kendilerinde davranış değişikliğine neden olma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında M.K. Anadolu Lisesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. yapıldığında M.K. Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin kendilerinde davranış değişikliğine neden olma seviyeleri Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

20. M.K. Anadolu Lisesinde ve Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin aile, millet, insanlık, vatan sevgisi telkin etme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında M.K. Anadolu Lisesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. yapıldığında M.K. Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin aile, millet, insanlık, vatan sevgisi telkin etme seviyeleri Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

25. M.K. Anadolu Lisesinde ve Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin gelenek ve göreneklerimizle millî ve manevî değerlerimizi tanıtıp sevdirme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında M.K. Anadolu Lisesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. yapıldığında M.K. Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin gelenek ve göreneklerimizle millî ve manevî

değerlerimizi tanıtıp sevdirme seviyeleri Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 138

Sorular	Bölümler	Frekans	Ortalama	T	P
41- Tiyatro eseri okuma	Anadolu	49	2,2653	-2,106	*,039
	O.Ş.Gökyay	38	2,7895		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

41. M.K. Anadolu Lisesinde ve Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrenciler arasında tiyatro eseri okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında M.K. Anadolu Lisesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. yapıldığında M.K. Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilerin tiyatro eseri okuma seviyeleri Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 139

Sorular	Bölümler	Frekans	Ortalama	T	P
46- İdeolojik Roman Okuma	Anadolu	45	2,8000	2,567	*,012
	O.Ş.Gökyay	40	2,1500		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

46. M.K. Anadolu Lisesinde ve Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrenciler arasında ideolojik roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında M.K. Anadolu Lisesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. yapıldığında M.K. Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilerin ideolojik roman okuma seviyeleri Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

ABLO 140

Sorular	Bölümler	Frekans	Ortalama	T	P
63- M.N. .Sepetçioğlu'nu Yazar Olarak Tanıma Dercesi	Anadolu	42	2,2857	3,833	***,000
	O.Ş.Gökyay	50	1,4250		
64- M.N:Sepetçioğlu'nu Romancı Olarak Tanıma Derecesi	Anadolu	42	2,1905	3,957	***,000
	O.Ş.Gökyay	40	1,3000		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

63. M.K. Anadolu Lisesinde ve Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrenciler arasında M.N. Sepetçioğlu'nu yazar olarak tanıma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında M.K. Anadolu Lisesinde okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. yapıldığında M.K. Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilerin M.N. Sepetçioğlu'nu yazar olarak tanıma seviyeleri Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

64. M.K. Anadolu Lisesinde ve Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrenciler arasında M.N. Sepetçioğlu'nu romancı olarak tanıma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında M.K. Anadolu Lisesinde okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. yapıldığında M.K. Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilerin M.N. Sepetçioğlu'nu romancı olarak tanıma seviyeleri Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

Kuzeykent Lisesi ile Kastamonu Eğitim Fakültesinde Okuyan Deneklerin Anket Sorularına Verdikleri Cevaplar Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

TABLO 141

Kuzeykent Lisesi ile Kastamonu Eğitim Fakültesinde Okuyan Deneklerin Kitap Okuma Sebepleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Okullar	Frekans	Ortalama	T	P
1-Kitap okuma alışkanlığı derecesi	Kuzeykent	50	2,9200	-2,315	*,023
	Fakülte	77	3,2857		
4-Heyecan duymak için	Kuzeykent	51	2,3725	-2,131	*,035
	Fakülte	76	2,8026		
6-Boş zamanları değerlendirmek için	Kuzeykent	51	2,9020	-2,737	**,008
	Fakülte	77	3,4286		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

1. Kuzeykent Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında kitap okuma alışkanlık seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin kitap okuma alışkanlık seviyeleri Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

4. Kuzeykent Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında heyecan duymak için kitap okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin heyecan duymak için kitap okuma seviyeleri Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

6. Kuzeykent Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında boş zamanları değerlendirmek için kitap okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin boş zamanları değerlendirmek için kitap okuma seviyeleri Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 142
Kuzeykent Lisesi ile Kastamonu Eğitim Fakültesinde Okuyan Deneklerin Kitap Okumama Sebepleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Okullar	Frekans	Ortalama	T	P
7-Pahalı oldukları için	Kuzeykent	51	2,0196	-3,560	***,001
	Fakülte	75	2,8133		
8-Duyguları tam ifade etmedikleri içim	Kuzeykent	51	1,8431	-2,446	*,016
	Fakülte	74	2,3243		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

7. Kuzeykent Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında pahalı olduklarını düşündükleri için kitap okumama üzeyleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin pahalı olduklarını düşündükleri için kitap okumama seviyeleri Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

8. Kuzeykent Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında duygularını tam olarak ifade edemedikleri için kitap okumama seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin duygularını tam olarak ifade edemedikleri için kitap okumama seviyeleri Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 143

Sorular	Okullar	Frekans	Ortalama	T	P
12-Yazarlara göre	Kuzeykent	51	3,1765	-2,256	*,026
	Fakülte	77	3,6883		
13-Tavsiyeye göre	Kuzeykent	51	3,1961	-2,418	*,018
	Fakülte	77	3,6494		
16-Fiyatına göre	Kuzeykent	50	2,5600	-2,001	*,048
	Fakülte	75	3,0000		
17-Sayfaların niteliğine göre	Kuzeykent	51	2,3922	2,263	*,026
	Fakülte	77	1,9091		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

12. Kuzeykent Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında yazarına göre kitap seçme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin yazarına göre kitap seçme seviyeleri Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

13. Kuzeykent Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında tavsiyeye göre kitap seçme seviyeleri bakımından bir

karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin tavsiyeye göre kitap seçme seviyeleri Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

16. Kuzeykent Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında fiyatına göre kitap seçme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin fiyatına göre kitap seçme seviyeleri Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

17. Kuzeykent Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında kitap sayfalarının parlak ve beyaz olmasına göre kitap seçme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin kitap sayfalarının parlak ve beyaz olmasına göre kitap seçme seviyeleri Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 144

Sorular	Okullar	Frekans	Ortalama	T	P
19-Davranış değişikliğine neden olma	Kuzeykent	51	2,8235	-3,068	**,003
	Fakülte	74	3,3378		
20-Aile,millet,vatan ve insan sevgisi telkin etme	Kuzeykent	48	3,2708	-2,857	**,005
	Fakülte	74	3,8243		
21-Yaşama sevgisi telkin etme	Kuzeykent	47	3,2766	-2,549	*,013
	Fakülte	71	3,7746		
22-Güzel ahlak telkin etme	Kuzeykent	50	3,2600	-4,215	***,000
	Fakülte	72	4,0417		
24-Toplumun değerlerini telkin etme	Kuzeykent	50	2,7600	-2,517	*,013
	Fakülte	72	3,2639		
25-Örf ve adetleri tanıtma	Kuzeykent	51	3,2157	-3,242	**,002
	Fakülte	72	3,7917		
26-Bilgileri sanat değeri içinde sunma	Kuzeykent	48	3,0000	-3,097	**,003
	Fakülte	73	3,5890		
29-Düşünce ufkunu genişletme	Kuzeykent	50	3,8600	-2,033	*,045
	Fakülte	71	4,1972		
31-Anadil sevgisi ve şuurunu kazandırma	Kuzeykent	51	3,2745	-3,510	***,001
	Fakülte	71	4,0000		
32-Yukarıdaki maddelerin önemi ne	Kuzeykent	51	3,6275	-4,528	***,000
	Fakülte	71	4,4648		

24. Kuzeykent Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin toplumun törel değerleri hakkında telkinde bulunma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin toplumun törel değerleri hakkında telkinde bulunma seviyeleri Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

25. Kuzeykent Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin gelenek ve göreneklerimizle millî ve manevî değerlerimizi tanıtıp sevdirme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin gelenek ve göreneklerimizle millî ve manevî değerlerimizi tanıtıp sevdirme seviyeleri Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

26. Kuzeykent Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin çeşitli bilgileri bir sanat değeri içinde sunma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin çeşitli bilgileri bir sanat değeri içinde sunma seviyeleri Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

29. Kuzeykent Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin duygu ve düşünce ufuklarını geliştirme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin duygu ve düşünce ufuklarını geliştirme seviyeleri Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

31. Kuzeykent Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin ana dil sevgisi ve şuuru kazandırma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin ana dil sevgisi ve şuuru kazandırma seviyeleri Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

32. Kuzeykent Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerde 19. İlâ 31. sorularda sözü edilen hususların yer almasını önemseme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerde 19. İlâ 31. sorularda sözü edilen hususların yer almasını önemseme seviyeleri Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 145

Sorular	Okullar	Frekans	Ortalama	T	P
35- Roman Okuma	Kuzeykent	51	3,1569	-2,044	*,044
	Fakülte	74	3,5676		
39- Fikir kitabı Okuma	Kuzeykent	50	2,8400	-2,328	*,022
	Fakülte	73	3,3562		
42- Okuduğunuz Eserleri Beğenme Dereceniz	Kuzeykent	51	3,3529	-3,355	***,001
	Fakülte	68	3,8971		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

35. Kuzeykent Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin roman okuma seviyeleri Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

39. Kuzeykent Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında fikir kitabı okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma

yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin fikir kitabı okuma seviyeleri Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

42. Kuzeykent Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserleri beğenme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin okudukları eserleri beğenme seviyeleri Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 146

Sorular	Okullar	Frekans	Ortalama	T	P
43- Tarihi Roman Okuma	Kuzeykent	50	2,7000	-2,474	*,015
	Fakülte	67	3,2836		
44- Sosyal İçerikli Roman Okuma	Kuzeykent	51	2,7255	-6,060	***,000
	Fakülte	69	3,8696		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

43. Kuzeykent Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin târihî roman okuma seviyeleri Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

44. Kuzeykent Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında sosyal içerikli roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin sosyal içerikli roman okuma seviyeleri Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 147

Sorular	Okullar	Frekans	Ortalama	T	P
47- Okuduğunuz Tarihi Romanları Beğenme Derecesi	Kuzeykent	50	3,1400	-3,020	**,003
	Fakülte	70	3,7143		
48- Geçmişte Yaşattığını Düşündüğünüz için	Kuzeykent	50	2,9800	-2,863	**,005
	Fakülte	70	3,6000		
51- Geçmişle gelecek arasında köprü kurduğu	Kuzeykent	50	3,2800	-2,120	*,037
İçin	Fakülte	71	3,7324		
52 Tarihi şahsiyetleri yaşatıyor diye	Kuzeykent	50	3,0600	-2,124	*,036
	Fakülte	70	3,5143		
53. sürükleyici olduğu için	Kuzeykent	49	3,2449	-2,014	*,047
	Fakülte	71	3,6761		
55- Tarihi duygu verdiği için	Kuzeykent	50	3,1600	-3,201	**,002
	Fakülte	71	3,8028		
56- Tarihi öğrenmek için	Kuzeykent	49	3,1429	-2,368	*,020
	Fakülte	67	3,6567		
57- Milli Şuur uyandırdığı için	Kuzeykent	50	3,4400	-4,487	***,000
	Fakülte	69	4,2319		
59- Tarihe Işık tuttuğu İçin	Kuzeykent	49	3,0612	-2,776	**,007
	Fakülte	68	3,6765		
61- Gelecek İçin Güç Oluşturmalıdır Düşüncesi	Kuzeykent	50	2,9600	-2,572	*,012
	Fakülte	66	3,5152		
62- Olayların İnsanlar Üzerindeki Etkisini Anlat	Kuzeykent	50	2,8400	-2,421	*,017
Malıdır Düşüncesiyle Tarihi Roman Okuma	Fakülte	68	3,4412		

47. Kuzeykent Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında okudukları târihî romanları beğenme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin okudukları târihî romanları beğenme seviyeleri Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

48. Kuzeykent Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında kendilerini geçmişte yaşattığını düşündükleri için târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin kendilerini geçmişte yaşattığını düşündükleri için târihî roman okuma seviyeleri Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

51. Kuzeykent Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında geçmişle gelecek arasında köprü kurmalarına vesile oluyor düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin geçmişle gelecek arasında köprü kurmalarına vesile oluyor düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

52. Kuzeykent Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında tarihî şahsiyetler canlı bir şekilde yaşatılıyor düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin tarihî şahsiyetler canlı bir şekilde yaşatılıyor düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

53.Kuzeykent Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında sürükleyici olduğu için târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin sürükleyici olduğu için târihî roman okuma seviyeleri Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

55. Kuzeykent Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında okudukları târihî romanların kendilerine târihî duygu verme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin okudukları târihî romanların kendilerine târihî duygu verme seviyeleri Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

56. Kuzeykent Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında târihî romanları târihi öğrenmek için okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin târihî romanları târihi öğrenmek için okuma seviyeleri Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

57. Kuzeykent Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında okudukları târihî romanların kendilerinde millî şuurun uyanması ve gelişmesine etki seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin okudukları târihî romanların kendilerinde millî şuurun uyanması ve gelişmesine etki seviyeleri Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

59. Kuzeykent Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında tarihe ışık tutmalıdır düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin tarihe ışık tutmalıdır düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

61. Kuzeykent Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında gelecek için güç oluşturmalıdır düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin gelecek için güç oluşturmalıdır düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

62. Kuzeykent Lisesi ve Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında olayların insanlar üzerindeki etkisini anlatmalıdır düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin olayların insanlar üzerindeki etkisini anlatmalıdır düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

Orhan Şaik Gökyay Lisesi ile Kastamonu Eğitim Fakültesinde Okuyan Deneklerin Anket Sorularına Verdikleri Cevaplar Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

TABLO 148
Orhan Şaik Gökyay Lisesi ile Kastamonu Eğitim Fakültesinde Okuyan Deneklerin Kitap Okumama Sebepleri Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

Sorular	Okullar	Frekans	Ortalama	T	P
7-Pahalı oldukları için	O.Ş.Gökyay	40	1,8500	-3,899	***,000
	Fakülte	75	2,8133		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

7. Orhan Şaik Gökyay Lisesiyle Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında pahalı oldukları için kitap okumama seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler pahalı oldukları için kitap okumama seviyeleri Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 149

Sorular	Okullar	Frekans	Ortalama	T	P
15-Reklama göre	O.Ş.Gökyay	41	2,0488	-2,419	*,018
	Fakülte	76	2,6184		
16-Fiyatına göre	O.Ş.Gökyay	40	1,8000	-5,566	***,000
	Fakülte	75	3,0000		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

15. Orhan Şaik Gökyay Lisesiyle Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında reklâma göre kitap seçme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin reklâma göre kitap seçme seviyeleri Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

16. Orhan Şaik Gökyay Lisesiyle Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında fiyatına göre kitap seçme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin fiyatına göre kitap seçme seviyeleri Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 150

Sorular	Okullar	Frekans	Ortalama	T	P
19-Davranış değişikliğine neden olma	O.Ş.Gökyay	40	2,6250	-2,266	**,002
	Fakülte	74	3,3378		
20-Aile,millet,vatan ve insan sevgisi telkin etme	O.Ş.Gökyay	37	3,0541	-4,317	***,000
	Fakülte	74	3,8243		
22-Güzel ahlak telkin etme	O.Ş.Gökyay	40	3,5000	-2,765	**,008
	Fakülte	72	4,0417		
25-Örf ve adetleri tanıtma	O.Ş.Gökyay	39	3,0000	-3,472	***,001
	Fakülte	72	3,7917		
26-Bilgileri sanat değeri içinde sunma	O.Ş.Gökyay	38	3,0263	-2,546	*,013
	Fakülte	73	3,5890		
28-Yaratıcı gucu geliştirme	O.Ş.Gökyay	38	3,3158	-2,183	*,033
	Fakülte	71	3,8732		
31-Anadil sevgisi ve şuurunu kazandırma	O.Ş.Gökyay	35	3,3714	-2,582	*,013
	Fakülte	71	4,0000		
32-Yukarıdaki maddelerin önemi ne	O.Ş.Gökyay	40	3,8000	-3,074	**,003
	Fakülte	71	4,4648		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

19. Orhan Şaik Gökyay Lisesiyle Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin kendilerinde davranış değişikliğine neden olma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin kendilerinde davranış değişikliğine neden olma seviyeleri Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

20. Orhan Şaik Gökyay Lisesiyle Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin yaşama sevgisi telkin etme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin yaşama sevgisi telkin etme seviyeleri Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

22. Orhan Şaik Gökyay Lisesiyle Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin dürüstlük, yardımlaşma mertlik, kahramanlık, fedakârlık gibi erdemleri içerme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin dürüstlük, yardımlaşma mertlik, kahramanlık, fedakârlık gibi erdemleri içerme seviyeleri Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

25. Orhan Şaik Gökyay Lisesiyle Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin gelenek ve göreneklerimizle millî ve manevî değerlerimizi tanıtıp sevdirme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin gelenek ve göreneklerimizle millî ve manevî değerlerimizi tanıtıp sevdirme seviyeleri Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

26. Orhan Şaik Gökyay Lisesiyle Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin çeşitli bilgileri bir sanat değeri içinde sunma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin çeşitli bilgileri bir sanat değeri içinde sunma seviyeleri Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

28. Orhan Şaik Gökyay Lisesiyle Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin yaratıcı güçlerini geliştirmeye katkıda bulunma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin yaratıcı güçlerini geliştirmeye katkıda bulunma seviyeleri Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

31. Orhan Şaik Gökyay Lisesiyle Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin ana dil sevgisi ve şuuru kazandırma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin ana dil sevgisi ve şuuru kazandırma seviyeleri Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

32. Orhan Şaik Gökyay Lisesiyle Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerde 19. ilâ 31. Sorularda sözü edilen hususların yer almasını önemseme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerde 19. ilâ 31. Sorularda sözü edilen hususların yer almasını önemseme seviyeleri Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 151

Sorular	Okullar r	Frekans	Ortalama	T	P
43- Tarihi Roman Okuma	O.Ş.Gökyay	40	2,6750	-2,294	*,025
	Fakülte	67	3,2836		
44- Sosyal İçerikli Roman Okuma	O.Ş.Gökyay	40	3,1000	-3,143	**,003
	Fakülte	69	3,8696		
46- İdeolojik Roman okuma	O.Ş.Gökyay	40	2,1500	-2,813	**,006
	Fakülte	67	2,7761		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

43. Orhan Şaik Gökyay Lisesiyle Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin târihî roman okuma seviyeleri Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

44. Orhan Şaik Gökyay Lisesiyle Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında sosyal içerikli roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin sosyal içerikli roman okuma seviyeleri Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

46. Orhan Şaik Gökyay Lisesiyle Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında ideolojik roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin ideolojik roman okuma seviyeleri Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 152

Sorular	Okullar	Frekans	Ortalama	T	P
47- Okuduğunuz Tarihi Romanları Beğenme Derecesi	O.Ş.Gökyay	41	2,8537	-3,516	***,001
	Fakülte	70	3,7143		
48- Geçmişte Yaşattığını Düşündüğünüz için	O.Ş.Gökyay	39	2,8974	-2,812	**,007
	Fakülte	70	3,6000		
51- Geçmişle gelecek arasında köprü kurduğu İçin	O.Ş.Gökyay	39	2,9487	-3,015	**,004
	Fakülte	71	3,7324		
52 Tarihi şahsiyetleri canlı bir şekilde yaşatıyor Diye	O.Ş.Gökyay	41	2,8293	-2,170	*,034
	Fakülte	70	3,5143		
53- Sürükleyici olduğu için	O.Ş.Gökyay	40	2,8000	-3,593	***,001
	Fakülte	71	3,6761		
54- Aksiyonu fazla olduğu için	O.Ş.Gökyay	41	2,3171	-2,084	*,040
	Fakülte	69	3,8406		
55- Tarihi duygu verdiği için	O.Ş.Gökyay	39	2,7692	-4,020	***,000
	Fakülte	71	3,8028		
56- Tarihi öğrenmek için	O.Ş.Gökyay	40	3,0750	-2,433	*,018
	Fakülte	67	3,6567		
57- Milli Şuur uyandırdığı için	O.Ş.Gökyay	39	O.Ş.Gökyay	-4,866	***,000
	Fakülte	69	Fakülte		
58- Tarihi romanın –köprü kurma vazifesi	O.Ş.Gökyay	40	2,7250	-3,907	***,000
	Fakülte	70	3,7143		
59- Tarihe Işık tuttuğu İçin	O.Ş.Gökyay	40	2,5750	-4,725	***,000
	Fakülte	68	3,6765		
60- Günümüz olaylarına yol gösterdiği için	O.Ş.Gökyay	38	2,6053	-4,093	***,000
	Fakülte	69	3,6812		

61- Gelecek İçin Güç Oluşturmalıdır Düşüncesi	O.Ş.Gökyay	38	2,2632	-5,170	***,000
	Fakülte	66	3.5152		
62- Olayların İnsanlar Üzerindeki Etkisini Anlat Malıdır Düşüncesiyle Tarihi Roman Okuma	O.Ş.Gökyay	39	2,5641	-3,691	***,000
	Fakülte	68	3,4412		

47. Orhan Şaik Gökyay Lisesiyle Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında okudukları târihî romanları beğenme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin okudukları târihî romanları beğenme seviyeleri Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

48. Orhan Şaik Gökyay Lisesiyle Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında kendilerini geçmişte yaşatıyor düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin kendilerini geçmişte yaşatıyor düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

51. Orhan Şaik Gökyay Lisesiyle Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında geçmişle gelecek arasında köprü kurmalarına vesile oluyor düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler seviyeleri Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

52. Orhan Şaik Gökyay Lisesiyle Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında târihî şahsiyetler canlı bir şekilde yaşatılıyor düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin târihî şahsiyetler canlı bir şekilde yaşatılıyor düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

53. Orhan Şaik Gökyay Lisesiyle Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında sürükleyici olduğu için târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin sürükleyici olduğu için târihî roman okuma seviyeleri Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

54. Orhan Şaik Gökyay Lisesiyle Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında aksiyonu fazla olduğu için târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin aksiyonu fazla olduğu için târihî roman okuma seviyeleri Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

55. Orhan Şaik Gökyay Lisesiyle Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserlerin tarihî duygu verme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin okudukları eserlerin tarihî duygu seviyeleri Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

56. Orhan Şaik Gökyay Lisesiyle Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında tarihi öğrenmek için târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin tarihi öğrenmek için târihî roman okuma seviyeleri Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

57. Orhan Şaik Gökyay Lisesiyle Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında okudukları târihî romanların kendilerinde millî şuurun uyanması ve gelişmesindeki etki seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

okudukları târihî romanların kendilerinde millî şuurun uyanması ve gelişmesindeki etki seviyeleri Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

58. Orhan Şaik Gökyay Lisesiyle Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında okudukları târihî romanların geçmişle gelecek arasında köprü kurmalarına vesile olma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin okudukları târihî romanların geçmişle gelecek arasında köprü kurmalarına vesile olma seviyeleri Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

59. Orhan Şaik Gökyay Lisesiyle Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında tarihe ışık tutmalıdır düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin tarihe ışık tutmalıdır düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

60. Orhan Şaik Gökyay Lisesiyle Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında günümüz olaylarına yol göstermelidir düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin günümüz olaylarına yol göstermelidir düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

61. Orhan Şaik Gökyay Lisesiyle Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında gelecek için güç oluşturmalıdır düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin gelecek için güç

oluşturmalıdır düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

62. Orhan Şaik Gökyay Lisesiyle Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler arasında olayların insanlar üzerindeki etkisini anlatmalıdır düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kastamonu Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin olayların insanlar üzerindeki etkisini anlatmalıdır düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

Orhan Şaik Gökyay Lisesi İle Kuzeykent Lisesinde Okuyan Deneklerin Anket Sorularına Verdikleri Cevaplar Arasındaki Anlamlı Farklılıklar

TABLO 153

Sorular	Okullar	Frekans	Ortalama	T	P
4-Heyecan duymak için	O.Ş.Gökyay	41	2,8537	2,048	*,o44
	Kuzeykent	51	2,3725		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

4. Orhan Şaik Gökyay Lisesi ile Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrenciler arasında seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilerin seviyeleri Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 154

Sorular	Okullar	Frekans	Ortalama	T	P
15-Reklama göre	O.Ş.Gökyay	41	2,0488	-2,743	**,007
	Kuzeykent	50	2,7800		
16-Fiyatına göre	O.Ş.Gökyay	40	1,8000	-3,134	**,002
	Kuzeykent	50	2,5600		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

15. Orhan Şaik Gökyay Lisesi ile Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrenciler arasında reklâma göre kitap seçme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilerin reklâma göre kitap seçme seviyeleri Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

16. Orhan Şaik Gökyay Lisesi ile Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrenciler arasında fiyatına göre kitap seçme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilerin fiyatına göre kitap seçme seviyeleri Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 155

Sorular	Okullar	Frekans	Ortalama	T	P
35- Roman Okuma	O.Ş.Gökyay	40	3,8250	2,600	*,011
	Kuzeykent	51	3,1569		
36- Şiir Okuma	O.Ş.Gökyay	40	3,7500	3,079	**,003
	Kuzeykent	51	2,9608		
42- Okuduğunuz Eserleri Beğenme Dereceniz	O.Ş.Gökyay	37	3,8378	2,347	*,021
	Kuzeykent	52	3,3529		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

35. Orhan Şaik Gökyay Lisesi ile Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrenciler arasında roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilerin roman okuma seviyeleri Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

36. Orhan Şaik Gökyay Lisesi ile Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrenciler arasında şiir okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilerin şiir okuma seviyeleri Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

42. Orhan Şaik Gökyay Lisesi ile Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrenciler arasında okudukları eserleri beğenme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilerin okudukları eserleri beğenme seviyeleri Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 156

Sorular	Okullar	Frekans	Ortalama	T	P
54- Aksiyonu fazla olduğu için	O.Ş.Gökyay	41	2,3171	-2,345	*,021
	Kuzeykent	49	2,9388		
58- Tarihi romanın –köprü kurma vazifesi	O.Ş.Gökyay	40	2,7250	-2,065	*,042
	Kuzeykent	50	3,3200		
60- Günümüz olaylarına yol gösterdiği için	O.Ş.Gökyay	38	2,6053	-2,442	*,017
	Kuzeykent	50	3,3000		
61- Gelecek İçin Güç Oluşturmalıdır Düşüncesi	O.Ş.Gökyay	38	2,2632	-2,590	*,011
	Kuzeykent	50	2,9600		

* P<.05 ten küçük
** p< 0.01 den küçük
*** p< 0.001 den küçük

54. Orhan Şaik Gökyay Lisesi ile Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrenciler arasında aksiyonu fazla olduğu için târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilerin aksiyonu fazla olduğu için târihî roman okuma seviyeleri Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

58. Orhan Şaik Gökyay Lisesi ile Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrenciler arasında okudukları târihî romanların geçmişle gelecek arasında köprü kurmalarına vesile olma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilerin geçmişle gelecek arasında köprü kurmalarına vesile olma seviyeleri Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

60. Orhan Şaik Gökyay Lisesi ile Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrenciler arasında günümüz olaylarına yol göstermelidir düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilerin günümüz olaylarına yol göstermelidir düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

61. Orhan Şaik Gökyay Lisesi ile Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrenciler arasında gelecek için güç oluşturmalıdır düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kuzeykent Lisesinde okuyan öğrencilerin gelecek için güç oluşturmalıdır düşüncesiyle tarihî roman okuma seviyeleri Orhan Şaik Gökyay Lisesinde okuyan öğrencilere göre daha fazladır.

17 YAŞ AŞAĞISI- (18-19) YAŞLAR

TABLO 156

Sorular	Yaş Grupları	Frekans	Ortalama	T	P
20-Eserlerin aile. millet. insanlık.	17 yaş	158	3,2405	-3.105	**.002
vatan sevgisi telkin etme derecesi	18-19 yaş	87	3,6552		

* P<.05 ten küçük

** p< 0.01 den küçük

*** p< 0.001 den küçük

20. 17 yaş ve aşağısı ile 18-19 yaş grubundaki öğrenciler arasında okudukları eserlerin aile, millet, insanlık ve vatan sevgisi telkin etme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında 18-19 yaş grubundaki öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. 18-19 yaş grubundaki öğrencilerin okudukları eserlerin aile, millet, insanlık ve vatan sevgisi telkin etme seviyeleri 17 yaş ve aşağısı yaş grubundaki öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 157

Sorular	Yaş Grupları	Frekans	Ortalama	T	P
44- Sosyal İçerikli Roman Okuma	17 yaş	165	3,0485	-4,007	***,000
	18-19 yaş	83	3,6506		
46- İdeolojik Roman okuma	17 yaş	160	2,3875	-2,030	*,044
	18-19 yaş	79	2,7595		

* P<.05 ten küçük

** p< 0.01 den küçük

*** p< 0.001 den küçük

44. 17 yaş ve aşağısı ile 18-19 yaş grubundaki öğrenciler arasında sosyal içerikli roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında 18-19 yaş grubundaki öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. 18-19

yaş grubundaki öğrencilerin sosyal içerikli roman okuma seviyeleri 17 yaş ve aşağısı yaş grubundaki öğrencilere göre daha fazladır.

46. 17 yaş ve aşağısı ile 18-19 yaş grubundaki öğrenciler arasında ideolojik roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında 18-19 yaş grubundaki öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. 18-19 yaş grubundaki öğrencilerin ideolojik roman okuma seviyeleri 17 yaş ve aşağısı yaş grubundaki öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 158

Sorular	Yaş	Frekans	Ortalama	T	P
47- Okuduğunuz Tarihi Romanları Beğenme Derecesi	17 yaş	160	2.9813	-2.159	*.032
	18-19 yaş	82	3.3293		
48- Geçmişte Yaşattığını Düşündüğünüz için	17 yaş	158	2.8228	-2.621	**.010
	18-19 yaş	81	3.2593		
55- Tarihi duygu verdiği için	17 yaş	157	2.8981	-3.931	***.000
	18-19 yaş	80	3.5500		
56- Tarihi öğrenmek için	17 yaş	152	2.9671	-2.054	*.042
	18-19 yaş	78	3.3077		
57- Milli Şuur uyandırdığı için	17 yaş	156	3.2949	-2.838	**.005
	18-19 yaş	78	3.7949		
59- Tarihe Işık tuttuğu İçin	17 yaş	156	2.8974	-2.439	*.016
	18-19 yaş	79	3.3165		
60-Günümüz olaylarına yol göstermelidir diye	17 yaş	155	2.9161	-2.120	*.035
	18-19 yaş	79	3.2785		
61. Gelecek için güç oluşturmalıdır diye	17 yaş	155	2.7484	-2.418	*017
	18-19 yaş	77	3.1818		
62- Olayların İnsanlar Üzerindeki Etkisini Anlat	17 yaş	156	2.8077	-2.747	**007
Malıdır Düşüncesiyle Tarihi Roman Okuma	18-19 yaş	79	3.3038		

* P<.05 ten küçük

** p< 0.01 den küçük

*** p< 0.001 den küçük

47. 17 yaş ve aşağısı ile 18-19 yaş grubundaki öğrenciler arasında okudukları târihî romanları beğenme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma

yapıldığında 18-19 yaş grubundaki öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. 18-19 yaş grubundaki öğrencilerin okudukları târihî romanları beğenme seviyeleri 17 yaş ve aşağısı yaş grubundaki öğrencilere göre daha fazladır.

48. 17 yaş ve aşağısı ile 18-19 yaş grubundaki öğrenciler arasında geçmişte yaşattığını düşündükleri için târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında 18-19 yaş grubundaki öğrenciler lehine .05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. 18-19 yaş grubundaki öğrencilerin geçmişte yaşattığını düşündükleri için târihî roman okuma seviyeleri 17 yaş ve aşağısı yaş grubundaki öğrencilere göre daha fazladır.

55. 17 yaş ve aşağısı ile 18-19 yaş grubundaki öğrenciler arasında târihî romanların kendilerine târihî duygu verme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında 18-19 yaş grubundaki öğrenciler lehine ,001 târihî romanların kendilerine târihî duygu verme düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. 18-19 yaş grubundaki öğrencilerin seviyeleri 17 yaş ve aşağısı yaş grubundaki öğrencilere göre daha fazladır.

56. 17 yaş ve aşağısı ile 18-19 yaş grubundaki öğrenciler arasında târihi öğrenmek için târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında 18-19 yaş grubundaki öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. 18-19 yaş grubundaki öğrencilerin târihi öğrenmek için târihî roman okuma seviyeleri 17 yaş ve aşağısı yaş grubundaki öğrencilere göre daha fazladır.

57. 17 yaş ve aşağısı ile 18-19 yaş grubundaki öğrenciler arasında okudukları tarihî romanların kendilerinde millî uyanması ve gelişmesine etki seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında 18-19 yaş grubundaki öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. 18-19 yaş grubundaki öğrencilerin okudukları tarihî romanların kendilerinde millî uyanması ve gelişmesine etki seviyeleri 17 yaş ve aşağısı yaş grubundaki öğrencilere göre daha fazladır.

59. 17 yaş ve aşağısı ile 18-19 yaş grubundaki öğrenciler arasında tarihe ışık tutmalıdır düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında 18-19 yaş grubundaki öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. 18-19 yaş grubundaki öğrencilerin tarihe ışık tutmalıdır düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri 17 yaş ve aşağısı yaş grubundaki öğrencilere göre daha fazladır.

60. 17 yaş ve aşağısı ile 18-19 yaş grubundaki öğrenciler arasında günümüz olaylarına yol göstermelidir düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında 18-19 yaş grubundaki öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. 18-19 yaş grubundaki öğrencilerin günümüz olaylarına yol göstermelidir düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri 17 yaş ve aşağısı yaş grubundaki öğrencilere göre daha fazladır.

61. 17 yaş ve aşağısı ile 18-19 yaş grubundaki öğrenciler arasında gelecek için güç oluşturmalıdır düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında 18-19 yaş grubundaki öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. 18-19 yaş grubundaki öğrencilerin gelecek için güç oluşturmalıdır düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri 17 yaş ve aşağısı yaş grubundaki öğrencilere göre daha fazladır.

62. 17 yaş ve aşağısı ile 18-19 yaş grubundaki öğrenciler arasında olayların insanlar üzerindeki etkisini anlatmalıdır düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında 18-19 yaş grubundaki öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. 18-19 yaş grubundaki öğrencilerin olayların insanlar üzerindeki etkisini anlatmalıdır düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri 17 yaş ve aşağısı yaş grubundaki öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 159

Sorular	Yaş	Frekans	Ortalama	T	P
63- M.N. .Sepetçioğlu'nu Yazar Olarak Tanıma Dercesi	18-19 yaş	40	1,4250	-2,890	**,005
	17 ve aşağı	69	1,9855		
64- M.N:Sepetçioğlu'nu Romancı Olarak Tanıma Dereceesi	18-19 yaş	40	1,3000	-2,962	**,004
	17 ve aşağı	67	1,8358		

* P<.05 ten küçük

** p< 0.01 den küçük

*** p< 0.001 den küçük

63. 17 yaş ve aşağısı ile 18-19 yaş grubundaki öğrenciler arasında Mustafa Necati Sepetçioğlu'nu bir yazar olarak tanıma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında 18-19 yaş grubundaki öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. 18-19 yaş grubundaki öğrencilerin Mustafa Necati Sepetçioğlu'nu bir yazar olarak tanıma seviyeleri 17 yaş ve aşağısı yaş grubundaki öğrencilere göre daha fazladır.

64. 17 yaş ve aşağısı ile 18-19 yaş grubundaki öğrenciler arasında Mustafa Necati Sepetçioğlu'nu bir romancı olarak tanıma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında 18-19 yaş grubundaki öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. 18-19 yaş grubundaki öğrencilerin Mustafa Necati Sepetçioğlu'nu bir romancı olarak tanıma seviyeleri 17 yaş ve aşağısı yaş grubundaki öğrencilere göre daha fazladır.

17 YAŞ VE AŞAĞISI- 20 YAŞ VE YUKARISI

TABLO 160

Sorular	Yaş Grupları	Frekans	Ortalama	T	P
16-Fiyatına göre	17yaş aş	166	2,2530	-3,286	**,003
	20 yaş yu	21	3,0476		

* P<.05 ten küçük

** p< 0.01 den küçük

*** p< 0.001 den küçük

16. 17 yaş ve aşağısı ile 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler arasında fiyatına göre kitap seçme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrencilerin fiyatına göre kitap seçme seviyeleri 17 yaş ve aşağısı yaş grubundaki öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 161

Sorular	Yaş Grupları	Frekans	Ortalama	T	P
22-Güzel ahlak telkin etme	17yaş aş	166	3,3735	-2,744	**,010
	20 yaş yu	22	3,9545		
23-Estetik duygusu verme	17yaş aş	162	3,0000	-2,048	*,050
	20 yaş yu	21	3,4762		
25-Örf ve adetleri tanıma	17yaş aş	165	3,1879	-2,920	**,007
	20 yaş yu	21	3,8571		
31-Anadil sevgisi ve şuurunu kazandırma	17yaş aş	160	3,2938	-5,452	***,000
	20 yaş yu	21	4,3810		
32-Yukarıdaki maddelerin önemi ne	17yaş aş	167	3,7425	-4,040	***,000
	20 yaş yu	22	4,3636		

* P<.05 ten küçük

** p< 0.01 den küçük

*** p< 0.001 den küçük

22. 17 yaş ve aşağısı ile 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler arasında okudukları eserlerin dürüstlük, yardımlaşma, kahramanlık, mertlik, fedakârlık gibi erdemleri içerme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrencilerin okudukları eserlerin dürüstlük, yardımlaşma, kahramanlık, mertlik, fedakârlık gibi erdemleri içerme seviyeleri 17 yaş ve aşağısı yaş grubundaki öğrencilere göre daha fazladır.

23. 17 yaş ve aşağısı ile 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler arasında okudukları eserlerin estetik duygusu verme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrencilerin okudukları eserlerin estetik duygusu verme seviyeleri 17 yaş ve aşağısı yaş grubundaki öğrencilere göre daha fazladır.

25. 17 yaş ve aşağısı ile 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler arasında okudukları eserlerin gelenek ve göreneklerimizle millî ve manevî değerlerimizi tanıtıp sevdirme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrencilerin okudukları eserlerin gelenek ve göreneklerimizle millî ve manevî değerlerimizi tanıtıp sevdirme seviyeleri 17 yaş ve aşağısı yaş grubundaki öğrencilere göre daha fazladır.

31. 17 yaş ve aşağısı ile 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler arasında okudukları eserlerin ana dil sevgisi ve şuuru kazandırma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrencilerin okudukları eserlerin ana dil sevgisi ve şuuru kazandırma seviyeleri 17 yaş ve aşağısı yaş grubundaki öğrencilere göre daha fazladır.

32. 17 yaş ve aşağısı ile 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler arasında okudukları eserlerde 19 ilâ 31. Sorularda geçen hususları içermesini önemseme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrencilerin okudukları eserlerde 19 ilâ 31. Sorularda geçen hususları içermesini önemseme seviyeleri 17 yaş ve aşağısı yaş grubundaki öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 162

Sorular	Yaş Grupları	Frekans	Ortalama	T	P
34- Kitap Okurken Tür Seçme Dereceniz	17yaş aş	158	3,7278	-3,242	**,003
	20 yaş yu	21	4,2381		

* P<.05 ten küçük

** p< 0.01 den küçük

*** p< 0.001 den küçük

34. 17 yaş ve aşağısı ile 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler arasında seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrencilerin kitap okurken tür seçme seviyeleri 17 yaş ve aşağısı yaş grubundaki öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 163

Sorular	Yaş Grupları	Frekans	Ortalama	T	P
43- Tarihi Roman Okuma	17yaş aş	163	2,5890	-3,394	**,002
	20 yaş yu	21	3,5238		
44- Sosyal İçerikli Roman Okuma	17yaş aş	165	3,0485	-2,207	*,035
	20 yaş yu	21	3,5238		

* P<.05 ten küçük

** p< 0.01 den küçük

*** p< 0.001 den küçük

43. 17 yaş ve aşağısı ile 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler arasında târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrencilerin târihî roman okuma seviyeleri 17 yaş ve aşağısı yaş grubundaki öğrencilere göre daha fazladır.

44. 17 yaş ve aşağısı ile 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler arasında sosyal içerikli roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrencilerin sosyal içerikli roman okuma seviyeleri 17 yaş ve aşağısı yaş grubundaki öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 164

Sorular	Yaş Grupları	Frekans	Ortalama	T	P
47- Okuduğunuz Tarihi Romanları Beğenme Derecesi	17yaş aş	160	2.9813	-2.545	*.017
	20 yaş yu	20	3.6500		
48- Geçmişte Yaşattığını Düşündüğünüz için	17yaş aş	158	2.8228	-5.163	***.000
	20 yaş yu	21	3.8571		
51- Geçmişle gelecek arasında köprü kurduğu	17yaş aş	156	3.0641	-2.123	*.042
İçin	20 yaş yu	21	3.5714		
53- Sürükleyici olduğu için	17yaş aş	158	2.9620	-2.583	*.015
	20 yaş yu	21	3.5714		
55- Tarihi duygu verdiği için	17yaş aş	157	2.8981	-2.740	*.011
	20 yaş yu	21	3.6290		
56- Tarihi öğrenmek için	17yaş aş	152	2.9671	-3.059	**.005
	20 yaş yu	19	3.7895		
57- Milli Şuur uyandırdığı için	17yaş aş	156	3.2949	-3.913	***.000
	20 yaş yu	21	4.0476		
58- Tarihi romanın -köprü kurma vazifesi	17yaş aş	157	3.0318	-2.463	*.019
	20 yaş yu	21	3.6190		
59- Tarihe Işık tuttuğu İçin	17yaş aş	156	2.8974	-2. 955	**.007
	20 yaş yu	20	3.7500		

60- Günümüz olaylarına yol gösterdiği için	17yaş aş	155	2.9161	-2.844	**.008
	20 yaş yu	21	3.7143		
61- Gelecek İçin Güç Oluşturmalıdır Düşüncesi	17yaş aş	155	2.7484	-3.560	***.001
	20 yaş yu	20	3.5000		

* P<.05 ten küçük

** p< 0.01 den küçük

*** p< 0.001 den küçük

47. 17 yaş ve aşağısı ile 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler arasında okudukları târihî romanları beğenme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrencilerin okudukları târihî romanları beğenme seviyeleri 17 yaş ve aşağısı yaş grubundaki öğrencilere göre daha fazladır.

48. 17 yaş ve aşağısı ile 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler arasında geçmişte yaşattığını düşündükleri için târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrencilerin seviyeleri 17 yaş ve aşağısı yaş grubundaki öğrencilere göre daha fazladır.

51. 17 yaş ve aşağısı ile 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler arasında geçmişle gelecek arasında köprü kurmalarına vesile oluyor düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrencilerin geçmişle gelecek arasında köprü kurmalarına vesile oluyor düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri 17 yaş ve aşağısı yaş grubundaki öğrencilere göre daha fazladır.

53. 17 yaş ve aşağısı ile 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler arasında sürükleyici olduğu için târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir

karşılaştırma yapıldığında 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrencilerin sürükleyici olduğu için târihî roman okuma seviyeleri 17 yaş ve aşağısı yaş grubundaki öğrencilere göre daha fazladır.

55. 17 yaş ve aşağısı ile 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler arasında târihî romanların kendilerine târihî duygu verme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrencilerin okudukları târihî romanların kendilerine târihî duygu verme seviyeleri 17 yaş ve aşağısı yaş grubundaki öğrencilere göre daha fazladır.

56. 17 yaş ve aşağısı ile 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler arasında târihi öğrenmek için târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrencilerin târihi öğrenmek için târihî roman okuma seviyeleri 17 yaş ve aşağısı yaş grubundaki öğrencilere göre daha fazladır.

57.17 yaş ve aşağısı ile 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler arasında okudukları târihî romanları kendilerinde millî şuurun uyanması ve gelişmesindeki etki seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrencilerin okudukları târihî romanları kendilerinde millî şuurun uyanması ve gelişmesindeki etki seviyeleri 17 yaş ve aşağısı yaş grubundaki öğrencilere göre daha fazladır.

58. 17 yaş ve aşağısı ile 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler arasında okudukları târihî romanların geçmişle gelecek arasında köprü kurmalarına vesile olma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrencilerin okudukları târihî romanların geçmişle

gelecek arasında köprü kurmalarına vesile olma seviyeleri 17 yaş ve aşağısı yaş grubundaki öğrencilere göre daha fazladır.

59. 17 yaş ve aşağısı ile 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler arasında tarihe ışık tutmalıdır düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrencilerin tarihe ışık tutmalıdır düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri 17 yaş ve aşağısı yaş grubundaki öğrencilere göre daha fazladır.

60. 17 yaş ve aşağısı ile 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler arasında günümüz olaylarına yol göstermelidir düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrencilerin günümüz olaylarına yol göstermelidir düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri 17 yaş ve aşağısı yaş grubundaki öğrencilere göre daha fazladır.

61. 17 yaş ve aşağısı ile 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler arasında gelecek için güç oluşturmalıdır düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrencilerin gelecek için güç oluşturmalıdır düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri 17 yaş ve aşağısı yaş grubundaki öğrencilere göre daha fazladır.

18-19 YAŞLAR İLE 20 YAŞ VE YUKARISI

TABLO 165

Sorular	Yaş Grupları	Frek ans	Ortala ma	T	P
7-Pahalı oldukları için	18-19 yaş	89	2,4045	-2,067	*,047
	20 yaş yu	21	3,0476		

* P<.05 ten küçük

** p< 0.01 den küçük

*** p< 0.001 den küçük

7. 18-19 yaş grubu ile 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler arasında pahalı oldukları için kitap okumama seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrencilerin pahalı oldukları için kitap okumama seviyeleri 18-19 yaş ve aşağısı yaş grubundaki öğrencilere göre daha fazladır

TABLO 166

Sorular	Yaş Grupları	Frek ans	Ortala ma	T	P
16-Fiyatına göre	18-19 yaş	86	2,5116	-2,070	*,046
	20 yaş yu	21	3,0476		

* P< 05 ten küçük

** p< 0.01 den küçük

*** p< 0.001 den küçük

16. 18-19 yaş grubu ile 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler arasında fiyatına göre kitap seçme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrencilerin

fiyatına göre kitap seçme seviyeleri 18-19 yaş ve aşağısı yaş grubundaki öğrencilere göre daha fazladır

TABLO 167

Sorular	Yaş Grupları	Frekans	Ortalama	T	P
31-Anadil sevgisi ve şuurunu Kazandırma	18-19 yaş	85	3,5647	-3.802	***,000
	20 yaş yu	21	4,3810		

* P<.05 ten küçük

** p< 0.01 den küçük

*** p< 0.001 den küçük

31. 18-19 yaş grubu ile 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler arasında ana dil sevgisi ve şuuru kazandırma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler lehine ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrencilerin ana dil sevgisi ve şuuru kazandırma seviyeleri 18-19 yaş ve aşağısı yaş grubundaki öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 168

Sorular	Yaş Grupları	Frekans	Ortalama	T	P
34- Kitap Okurken Tür Seçme Dereceniz	18-19 yaş	83	3,8916	-2,039	*,047
	20 yaş yu	21	4,2381		

* P< 05 ten küçük

** p< 0.01 den küçük

*** p< 0.001 den küçük

34. 18-19 yaş grubu ile 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler arasında kitap okurken tür seçme seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrencilerin kitap okurken tür seçme seviyeleri 18-19 yaş ve aşağısı yaş grubundaki öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 169

Sorular	Yaş Grupları	Frekans	Ortalama	T	P
43- Tarihi Roman Okuma	18-19 yaş	83	2,9157	-2,109	*,043
	20 yaş yu	21	3,5238		

* P<.05 ten küçük

** p< 0.01 den küçük

*** p< 0.001 den küçük

43. 18-19 yaş grubu ile 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler arasında târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler lehine ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrencilerin târihî roman okuma seviyeleri 18-19 yaş ve aşağısı yaş grubundaki öğrencilere göre daha fazladır.

TABLO 170

Sorular	Yaş Grupları	Frekans	Ortalama	T	P
48- Geçmişte Yaşattığını	18-19 yaş	81	3,2593	-2,745	**,009
Düşündüğünüz için	20 yaş yu	21	3,8571		

46. 18-19 yaş grubu ile 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler arasında kendilerini geçmişte yaşattığı düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri bakımından bir karşılaştırma yapıldığında 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrenciler lehine ,01 düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. 20 yaş ve yukarısı yaş grubundaki öğrencilerin kendilerini geçmişte yaşattığı düşüncesiyle târihî roman okuma seviyeleri 18-19 yaş ve aşağısı yaş grubundaki öğrencilere göre daha fazladır

TABLO 171

65. M. Necati Sepetçioğlu'nun eserlerinden okuduğunuz beş tanesinin adını beğenme derecesine göre yazınız.

Romanın Adı	1.Tercih	2.Tercih	3.Tercih	4.Tercih	5.Tercih	Toplam
Kapı	1 Kişi	3 Kişi	3 Kişi	-	-	7 Kişi
Anahtar	3 Kişi	7Kişi	2 Kişi	-	-	12 Kişi
Çatı	4 Kişi	1 Kişi	1 Kişi	1 Kişi	1 kişi	8 Kişi
Kilit	10 Kişi	3 Kişi	1 Kişi	1 kişi		15 Kişi
Geçitteki Ülke	1 kişi	1 kişi	-	-	-	2 kişi
Bu Atlı Geçide Gider	1 kişi	-	-	1 kişi	-	2 kişi
Darağacı	1 kişi	-	-	-	-	1 kişi
Çanakkale Geldiler	1 kişi	-	-	-	-	1 kişi
Üçler Yediler Kırklar	-	-	-	-	1 kişi	1 kişi

M. N. Sepetçioğlu'nun eserlerinden Kilit'i 283 öğrenciden 15 tanesi okumuştur. Kilit, yazarın anket uyguladığımız gençler tarafından en çok okunan eseridir. Daha sonra sırasıyla, Anahtar, 12 kişi, Çatı, 8 kişi, Kapı 7 kişi, Bu Atlı Geçide Gider ve Geçitteki Ülke 2'şer kişi, Darağacı, Çanakkale Geldiler ve Üçler Yediler Kırklar ise birer kişi tarafından okunmuştur. Toplam sekiz eseri gençler tarafından okunmuştur.

TABLO 172

69. En Çok Beğendiğiniz Beş Kitabın Adını Beğenme Derecenize Göre Yazınız.

Beğenilen Eserler	1.Tercih	2.Tercih	3.Tercih	4.Tercih	5.Tercih	Toplam
1- Adı Aylin	4 Kişi	4 Kişi	2 Kişi	5 kişi	5 kişi	20 Kişi
2- Ana	2 Kişi	2 Kişi	1 Kişi	–	–	5 Kişi
3- Bir Genç Kızın Genç Gizli Defteri	1 Kişi	1 Kişi	2 Kişi	1 kişi	1 kişi	6 Kişi
4- Dokuzuncu Hariciye Koğuşu	2 Kişi	1 Kişi	2 Kişi	2 kişi	4 kişi	11 Kişi
5- Denemeler	2 Kişi	2 Kişi	–	1 kişi	–	5 Kişi
6- Eroin Güncesi	1 Kişi	5 Kişi	1 Kişi	1 kişi	1 kişi	9 Kişi
7- Fatih Harbiye	2 Kişi	– Kişi	3 Kişi	3 kişi	–kişi	8 Kişi
8- Huzur Sokağı	2 Kişi	4 Kişi	4 Kişi	1 kişi	1 kişi	12 Kişi
9- Kendini Arayan Adam	3 Kişi	Kişi	1 Kişi	2 kişi	– kişi	6 Kişi
10 Küçük Ağa	1 Kişi	1 Kişi	2 Kişi	–kişi	5 kişi	9 Kişi
11- Sinekli Bakkal	2 Kişi	3 Kişi	-	3 kişi	1 kişi	9 Kişi
12- Sefiller	8 Kişi	4 Kişi	4 Kişi	3 kişi	5 kişi	24 Kişi

13- Simyacı	7 Kişi	5 Kişi	6 Kişi	9 kişi	3 kişi	30 Kişi
14- Suç ve Ceza	8 Kişi	8 Kişi	2 Kişi	2 kişi	2 kişi	22 Kişi
15- Yaprak Dökümü	2 Kişi	9 Kişi	4 Kişi	4 kişi	1 kişi	20 Kişi
16- Yeni Hayat	3 Kişi	3 Kişi	-- Kişi	-- kişi	-- kişi	6 Kişi
17- Yaban	2 Kişi	6 Kişi	6 Kişi	6 kişi	1 kişi	21Kişi
18- Yalnızız	1 Kişi	3 Kişi	2 Kişi	--kişi	1 kişi	7 Kişi
19- Çalıkuşu	28 Kişi	20 Kişi	15 Kişi	9 kişi	4 kişi	48Kişi
20- Çile	6 Kişi	3 Kişi	1 Kişi	4 kişi	5 kişi	19 Kişi
21- Ateşten Gömlek	-- Kişi	2 Kişi	1 Kişi	5 kişi	2 kişi	10 Kişi
22- Fareler ve İnsanlar	--Kişi	2 Kişi	1 Kişi	2 kişi	-- kişi	5 Kişi
23- Sofinin Dünyası	-- Kişi	3 Kişi	8 Kişi	-- kişi	1 kişi	12Kişi
24.- Bize Nasıl Kıydınız	-	-	-	6 kişi	-	6 kişi
25. Yüreğinin Götürdüğü Yere Git	8 kişi	1 kişi	9 kişi	1 kişi	6 kişi	25 kişi
26. Ölü Ozanlar Derneği	3 kişi	5 kişi	1 kişi	2 kişi	2 kişi	13 kişi
27 Mavi Saçlı Kız	2 kişi	3 kişi	4 kişi	1 kişi	2 kişi	12 kişi
28. Kızım Olmadan Asla	2 kişi	2 kişi	1 kişi	-	-	5 kişi
29. Safahat	2 kişi	3 kişi	1 kişi	1 kişi		7 kişi

Öğrencilerin en çok beğendikleri beş eserin adını yazdıkları bu bölümde beş ve beşten fazla kişi tarafından okunan eserler yer almıştır. Beş kişiden daha az kişinin okuduğu eserlerde birer, ikişer kişilik yığılmalar olmuştur.

Aşağıda en çok okunan eserlerin sıralaması yapılmıştır.

TABLO 173

1- Çalıkuşu	48Kişi
2- Simyacı	30 Kişi
3. Yüreğinin Götürdüğü Yere Git	25 kişi
4- Sefiller	24 Kişi
5- Suç ve Ceza	22 Kişi
6- Yaban	21Kişi
7- Adı Aylin	20 Kişi
Yaprak Dökümü	20 Kişi
8.- Çile	19 Kişi
9. Ölü Ozanlar Derneği	13 kişi
10- Huzur Sokağı	12 Kişi
Sofinin Dünyası	12 Kişi
Mavi Saçlı Kız	12 kişi
11- Dokuzuncu Hariciye Koğuşu	11 Kişi
12- Ateşten Gömlek	10 Kişi
13- Eroin Güncesi	9 Kişi
Küçük Ağa	9 Kişi

Sinekli Bakkal	9 Kişi
14- Fatih Harbiye	8 Kişi
15- Safahat	7 kişi
Yalnızız	7 Kişi
16- Bir Genç Kızın Genç Gizli Defteri	6 Kişi
Kendini Arayan Adam	6 Kişi
Yeni Hayat	6 Kişi
Bize Nasıl Kıydınız	6 kişi
17- Fareler ve İnsanlar	5 Kişi
Kızım Olmadan Asla	5 kişi
Ana	5 Kişi
Denemeler	5 Kişi

Gençler tanıdıkları, bildikleri yazarları okumayı tercih etmektedirler. Mesela G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesinde görevli öğretim üyesi Halit Ertuğrul'un **Kendini Arayan Adam** adlı eserinin bu fakültenin öğrencileri tarafından okunması gibi. **Çalıkuşu**'nun en çok okunan eser olarak birinci sırada yer alması gibi.

Gençler daha çok roman türündeki eserlere rağbet etmektedirler. En çok beğendikleri eserler kısmına verdikleri cevaplarla en çok beğendiğiniz romanlar kısmına verdikleri cevaplar hemen hemen birbirine yakındır.

TABLO 174

70- En Çok Beğendiğiniz Beş Yazarın Adını Beğenme Derecesine Göre Yazınız

Romanı Adı	1.Tercih	2.Tercih	3.Tercih	4.Tercih	5.Tercih	Toplam
1 Reşat Nuri Güntekin	35 Kişi	23 Kişi	17 Kişi	17 kişi	8 kişi	100Kişi
Peyami Safa 2.	9 Kişi	15 Kişi	10 Kişi	8 kişi	7 kişi	49 Kişi
3. Necip Fazıl Kısakürek	19 Kişi	7 Kişi	4 Kişi	5 kişi	2 kişi	37 Kişi
4. Ömer Seyfettin	6 Kişi	14 Kişi	7 Kişi	6 kişi	6 kişi	33 Kişi
5. Y.Kadri Karaosmanoğlu	8 Kişi	10 Kişi	9 Kişi	2 kişi	3 kişi	32 Kişi
Halide Edip Adıvar	7 Kişi	7 Kişi	6 Kişi	9 kişi	3 kişi	32 Kişi
6. Ahmet Günbay Yıldız	6 Kişi	9 Kişi	3 Kişi	4 kişi	1 kişi	23 Lişi
7 Namık Kemal	4 Kişi	4 Kişi	6 Kişi	5 kişi	4 kişi	22 Kişi
Orhan Pamuk	3 Kişi	4 Kişi	6 Kişi	5 kişi	4 kişi	22 Kişi
8- Victor Hugo	6 Kişi	7 Kişi	4 Kişi	2 kişi	1 kişi	20 Kişi
9- Susanna Tamaro	7 Kişi	7 Kişi	2 Kişi	2 kişi	1 kişi	19 Kişi
10 Aziz Nesin -	2 Kişi	6 Kişi	4 Kişi	3 kişi	3 kişi	18 Kişi
11 İpek Ongun -	4 Kişi	3 Kişi	2 Kişi	2 kişi	6 kişi	17Kişi
12 Ayşe Kulin	1 Kişi	2 Kişi	4 Kişi	4 kişi	1 kişi	16 Kişi

-						
Dostoyevski	2 Kişi	6 Kişi	3 Kişi	2 kişi	3 kişi	16 Kişi
H.Ziya Uşaklıgil	2 Kişi	1Kişi	5 Kişi	6 kişi	2 kişi	16 Kişi
13 Yahya Kemal Beyatlı -	3 Kişi	3 Kişi	4 Kişi	2 kişi	3 kişi	15 Kişi
Tarık Buğra	2 Kişi	1 Kişi	4 Kişi	5 kişi	3 kişi	15 Kişi
14 Yavuz Bahadıroğlu -	5 Kişi	4 Kişi	1 Kişi	2 kişi	-- kişi	12 Kişi
Orhan Veli	4 Kişi	2 Kişi	1 Kişi	3 kişi	2 kişi	12 Kişi
15 Tolstoy -	4 Kişi	-- Kişi	2 Kişi	2 kişi	3 kişi	11 Kişi
Yaşar Kemal	3 Kişi	-- Kişi	3 Kişi	2 kişi	1 kişi	11 Kişi
Mehmet Rauf	1 Kişi	4 Kişi	2 Kişi	2 kişi	1 kişi	11 Kişi
16 M.N.Sepetçioğlu	1 Kişi	3 Kişi	1 Kişi	--	--	4 Kişi

Öğrencilerin en çok beğendikleri beş yazarın adını yazdıkları bu bölümde dört ve dörtten fazla kişi tarafından okunan yazarlar yer almıştır. Gençlerin en çok beğendiği yazarlar Reşat Nuri, Peyami Safa, Necip Fazıl, Ömer Seyfettin, Halide Edip, Yakup Kadri gibi tanınmış yazarlardır. Ahmet Günbay Yıldız, İpek Ongun, Ayşe Kulin, Orhan Pamuk gibi günümüz yazarlarını da gençlerin beğenerek okudukları görülmektedir.

TABLO 175

71. Soru En Çok Beğendiğiniz Beş Romanın Adını Beğenme Derecenize Göre Yazınız.

Romanın Adı	1.Tercih	2.Tercih	3.Tercih	4.Tercih	5.Tercih	Toplam
1- Adı Aylin	4 Kişi	2 Kişi	1 Kişi	1 Kişi	1 Kişi	9 Kişi
2- D. Hariciye Koğuşu	1 Kişi	3 Kişi	-- Kişi	3 Kişi	1 Kişi	8 Kişi
3- Fatih Harbiye	2 Kişi	1 Kişi	3 Kişi	2 Kişi	-- Kişi	8 Kişi
4- Huzur Sokağı	1 Kişi	4 Kişi	--Kişi	-- Kişi	3 Kişi	9 Kişi
5- Küçük Ağa	2 Kişi	4 Kişi	2 Kişi	2 Kişi	2 Kişi	12 Kişi
6- Sinekli Bakkal	6 Kişi	1 Kişi	-- Kişi	2 Kişi	3 Kişi	12 Kişi
7- Sefiller	9 Kişi	3 Kişi	5 Kişi	4 Kişi	1 Kişi	22 Kişi
8- Simyacı	4 Kişi	2 Kişi	5 Kişi	6 Kişi	2 Kişi	19 Kişi
9- Suç ve Ceza	5 Kişi	3 Kişi	1 Kişi	3 Kişi	-- Kişi	12 Kişi
10- Yüreğinin Götürdüğü Yere Git	2 Kişi	3 Kişi	3 Kişi	1 Kişi	1 Kişi	10 Kişi
11- Yaban	6 Kişi	3 Kişi	3 Kişi	-- Kişi	2 Kişi	14 Kişi
12- Çalıkuşu	25 Kişi	1 Kişi	4 Kişi	3 Kişi	1 Kişi	34 Kişi

TABLO 176

En çok beğenilen romanların sıralaması aşağıda gösterilmiştir.

Romanın Adı	Toplam	
1 Çalıkuşu	34 Kişi	
2. Sefiller	22 Kişi	
3. Simyacı	19 Kişi	
4. Yaban	14 Kişi	
5- Küçük Ağa	12 Kişi	
Sinekli Bakkal	12 Kişi	
6. Suç ve Ceza	12 Kişi	
7. Yüreğinin Götürdüğü Yere Git	10 Kişi	
8. Adı Aylin	9 Kişi	
Huzur Sokağı	9 Kişi	
9. D. Hariciye Koğuşu	8 Kişi	
10. Fatih Harbiye	8 Kişi	

Çalıkuşu en çok beğenilen romanlar sıralamasında birinci sırada yer almıştır.

Gençlerin Adı Aylin, Simyacı, Yüreğinin Götürdüğü Yere Git gibi son yıllarda popüler olan, reklamı çok yapılan eserleri daha çok okudukları görülmüştür. Bu da gençlerin okuma oranlarının artmasında tanıtımın ne kadar önemli olduğunu gösteriyor.

Türk ve Dünya klasiklerinin de gençler tarafından daha çok okunduğu görülmüştür. Gençlerin tavsiyeye göre kitap seçme seviyelerinin de çok olması onların tanıdık, bildik, tavsiye olunan, tanıtımı yapılan kitaplara daha fazla rağbet ettiklerini ortaya koymaktadır. Bu durum bize gençleri kitapla buluşturmamızın yolunu göstermektedir.

TABLO 177

72. En çok beğendiğiniz tarihî romanlardan beş tanesinin adını beğenme derecenize göre yazınız.

Tarihi Romanın Adı	1.Tercih	2.Tercih	3.Tercih	4.Tercih	5.Tercih	Toplam
1. Küçük Ağa	4 Kişi	6 Kişi	2 Kişi	2 Kişi	1 Kişi	15 Kişi
2. Yaban	9 Kişi	4 Kişi	1 Kişi	-- Kişi	-- Kişi	14 Kişi
3. Kilit	8 Kişi	2 Kişi	-- Kişi	2 Kişi	-- Kişi	12 Kişi
4. Ateşten Gömlek	4 Kişi	3 Kişi	2 Kişi	-- Kişi	-- Kişi	9 Kişi
5. Cezmi	7 Kişi	- Kişi	-- Kişi	-- Kişi	-- Kişi	7 Kişi

Yaban ve Ateşten Gömlek romanlarının tarihî roman olarak bilinmesi, gençlerin tarihi romanları çok fazla tanımadıklarını göstermektedir.

TABLO 178

74. En çok Beğendiğiniz Tarihi Roman Yazarlarını Beğenme Derecenize Göre Yazınız

Tarihi Roman Yazarlarının Adı	1.Tercih	2.Tercih	3.Tercih	4.Tercih	5.Tercih	Toplam
1. Tarık Buğra	6 Kişi	6 Kişi	1 Kişi	2 Kişi	-- Kişi	15 Kişi
2. Halide Edip Adıvar	7 Kişi	5 Kişi	2 Kişi	-- Kişi	-- Kişi	14 Kişi
3- Yavuz Bahadıroğlu	13 Kişi	-- Kişi	-- Kişi	-- Kişi	-- Kişi	13 Kişi
Namık Kemal	11 Kişi	2 Kişi	--Kişi	-- Kişi	--Kişi	13 Kişi
4.- M.N.Sepetçioğlu	8 Kişi	2 Kişi	-- Kişi	-- Kişi	-- Kişi	10 Kişi
5.- Y. Kadri Karaosmanoğlu	6 Kişi	2 Kişi	1 Kişi	-- Kişi	-- Kişi	9 Kişi
6. Nihal Atsız	5 Kişi	1 Kişi	-- Kişi	1 Kişi	-- Kişi	7 Kişi
7. Ömer Seyfettin	2 Kişi	2 Kişi	-- Kişi	-- Kişi	-- Kişi	4 Kişi
8. Reşat Nuri Güntekin	2 Kişi	1 Kişi	-- Kişi	-- Kişi	-- Kişi	3 Kişi

Yukarıdaki tabloda gençlerin en fazla okuduklarını belirttikleri tarihî roman yazarları sıralanmıştır. Halide Edip, Yakup Kadri ve Reşat Nuri'nin tarihî roman yazarı olarak tanınması dikkat çekicidir.

283 öğrenci üzerinde yaptığımız anket sonucunda karşımıza şöyle bir tablo çıktı:

Her öğrenci birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci derecede tercih ettikleri kitapları sıraladılar. Bu sıralamanın neticesinde öğrencilerin:

1.derecede tercih ettikleri ve okuduklar romanların sayısı 76

2. derecede tercih ettikleri ve okuduklar romanların sayısı 81

3.derecede tercih ettikleri ve okuduklar romanların sayısı 96

4.derecede tercih ettikleri ve okuduklar romanların sayısı 116

5.derecede tercih ettikleri ve okuduklar romanların sayısı 151'dir.

Toplam olarak 520 kitap okunmuştur. 283 öğrencinin yazdıkları kitap isimleri hemen hemen aynıdır. Bazı öğrenciler ise bu soruları cevapsız bırakmışlardır. Bu sonuca göre bu öğrencilerin hiç kitap okumadıkları ya da okudukları kitapları hatırlamadıkları sonucunu çıkartabiliriz. Kastamonu merkez liseleri son sınıfında okuyan bir grup öğrenciyle G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesi

Türkçe Bölümü birinci sınıfında okuyan öğrenciler tarafından okunan , elde dolaşan veya isimleri bilinen kitaplar adedi 110 civarındadır. Bu durumda bir kitaba yaklaşık 3 okuyucu düşmektedir. Bu sonuçlara göre gençler arasında okuma oranının çok düşük olduğu görülmektedir. Bu oranın düşük olmasını çeşitli sebeplerle izah etmek mümkündür:

1-Gençlerin kabuller dünyasına girebilecek eserleri bulmakta zorluk çekmeleri, buldukları eserlerin gençliğe hitap edememesi;

2-Gençliğe hitap edecek eserlerin tanıtımının yeterince yapılmaması;

3-Gençlerin, okudukları eserleri içerik bakımından doyurucu bulmaması; Eserlerin konu bakımından, dil ve üslûp bakımından (akıcılık, sürükleyicilik,vs.) gençlerin ihtiyaçlarına cevap verememesi;

4- Yazarların gençlerin gelişim özelliklerini tanıyarak, karşılaştıkları veya muhtemelen karşılaşacakları problemleri çözmede rehberlik etme anlayışının olmaması.

Anketin sonuçlarından elde ettiğimiz verilere baktığımız zaman en çok okunan eserin Reşat Nuri Güntekin'in Çalıkuşu adlı romanı olduğu görülmektedir. Çalıkuşu % 26'lık okunma oranıyla birinci sırada yer almıştır. 283 kişiden 100 kişi tarafından okunmakta veya tercih edilmektedir. % 35 oranıyla en çok tanınan ve beğenilen yazar olarak da Reşat Nuri Güntekin. birinci sırada yer almıştır.

Bayram Aşılıoğlu'nun 1989 yılında uyguladığı bir anket neticesinde 14 yaş grubu çocuklarının en çok okudukları ve en çok beğendikleri kitap Çalıkuşu' dur. Değişik yaş gruplarından 400 öğrenciye uygulanan ankette 14 yaşındaki 47 öğrenci en çok okudukları roman olarak Çalıkuşu'nu belirtmişlerdir.

Nezihe Araz en çok sevilen romanları belirlemek üzere yaptıkları bir anketten 1956 yılında bahseder: "Üniversitede okurken muhtelif şehirlerden iki bin lise talebesi arasında yaptığımız bir ankette "En sevdiğiniz romanın ismi?" diye sormuş, hemen hemen bin dokuz yüz talebeden "Çalıkuşu" cevabını almıştık. "En beğendiğiniz roman kahramanı?" sualini gençler "Çalıkuşu'ndaki Feride" diye cevaplandırmışlar, "Kim gibi olmak istersiniz?" denince de hemen hemen bütün kızlar "Feride gibi" diye karşılık vermişlerdi."([1]) En az 45- 50 sene öncesine ait bu çalışmaya göre gençlerin Çalıkuşu'nu okuma oranı %95 iken bugün %26 'lara

([1])Nezihe ARAZ: Havadis 8.12.1956 Naklen :Önertoy, Olcay: Reşat Nuri Güntekin, Cem Yayınevi, İstanbul 1979, sayfa 48

kadar gerilemiştir. Fakat hâlâ Çalıkuşu en çok okunan ve sevilen roman olma özelliğini devam ettirmektedir.

Gençlerin beğendiği yazarlardan biri olan İpek Ongun'un kitapları edebî değeri yüksek eserler değildir. Ancak, temiz bir Türkçeyle, kolay anlaşılır şekilde yazılmıştır. Bu da gençlerin kolay okunan kolay anlaşılan eserlere yöneldiklerini göstermektedir. Ayrıca gençlik psikolojisinden iyi anlayan bir yazar olan İpek Ongun'un kitaplarına geçler kendi problemlerini bir roman kahramanın da yaşıyor olmasından dolayı ilgi gösteriyorlar.

Gençlerin günlük, hatıra ve otobiyografi türündeki eserlere eğilimlerinin daha çok görülmektedir. Bunda da eserin birinci ağızdan anlatılıyor olmasının rolü büyüktür. Gençler kendilerini olayı direkt yaşayan kişiyle daha kolay özdeşleştirmektedirler.

Eserlerinden bazılarının 19-20 baskı yapmış olması M.N. Sepetçioğlu'nun çok okunan bir yazar olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak anket uygulanan gençlerin Mustafa Necati Sepetçioğlu'nu bir yazar ve romancı olarak yeterince tanımamaları onun okunmadığını değil, sadece yapılan çalışmada muhatabını bulamadığını gösterir.

M.N. Sepetçioğlu'nun eserlerinin okunmamasının sebeplerinden biri, Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı derslerinin müfredat programlarında günümüz şair ve yazarlarının eserlerine yeterince yer verilmemesidir. Metin şerhi, roman tanıtımı gibi derslerin olmamasıdır. Öğretmenlerin müfredattaki konuları yetiştirmek endişesiyle müfredat dışına çıkmamaları da etkilidir.

Müfredat programlarında roman incelemesi gibi konuların olmaması ve romanların eğitimde yüklendiği fonksiyonların anlatılmaması, bilhassa tarihi romanların geçmişten haber verdiklerine dair bilgilerin verilmemesi gibi durumlar Sepetçioğlu ve onun gibi yazarların okunmamasına sebep oluyor.

Son zamanlarda orta dereceli okullarda tamamen teste dayalı eğitim verilmesi, dolayısıyla okuma alışkanlığının aşılanmaması ve bu gibi romanların okunmasının bana bir fayda sağlamayacağı gibi düşüncelerin oluşması, ayrıca öğrencilerin sınav yarışına sokulması okuma alışkanlığını ortadan kaldırmaktadır. Çünkü 30 yaşın üstündeki gurupların zamanları olmamasına rağmen okuma zevkinin yok olmaması; romanları ve roman yazarlarını tanıması yukarıdaki

iddiaların doğruluğunu ortaya koymaktadır. Yazar ve eserlerini tanımak için lise müfredat programlarında değişikliğin yapılması sınav yarışlarının belli bir noktada durdurulması gerekmektedir.

Öğrencinin gözünde en iyi öğretmen en çok test çözen öğretmen olmuş. Öğretmenin bu atmosferde öğrenciye kitap tavsiye ettiği kitap çok fazla önemsenmiyor.

Mustafa Necati Sepetçioğlu, eserleri daha çok okunuyor olmasına rağmen en çok beğenilen yazarlar sıralamasında çok alt sıralarda yer almıştır. Eserlerinin beğenilme derecesiyle yazar olarak kendisinin beğenilme derecesi paralellik arz etmiyor. Eserlerin konusu gençlerin ilgisini çekmekte fakat yazarın üslubunun gençlere ağır geldiği anlaşılmaktadır. Sepetçioğlu'nun eserlerini okuyan gençler, romanın içine girmekte başlangıçta sıkıntı çektiklerini daha sonra romanın atmosferinin kendilerini sardığını ifade etmişlerdir. Her şeyden önemlisi yazarın bu gençler arasında tanınma düzeyinin çok az olmasının da rolü büyüktür. Gençlerin Sepetçioğlu'nu tanımasıyla eserlerini okuma seviyeleri de artacaktır.

TEKLİFLER

Gençlik edebiyatı adına yapılması gerekenleri özetle şu şekilde ifade edebiliriz:

1- Eğitim açısından baktığımız zaman Gençlik edebiyatının temel hedefi, gençlerin bilinçli, kişilik sahibi, "fikri hür, vicdanı hür" eleştiri yeteneği olan , edebî zevki oluşmuş, estetik duygusuna sahip insanlar olarak yetişmesine katkıda bulunmak olmalı.

2- Yazarlar, gençlerin edebi zevkini geliştirmeyi amaç edinen eserler yazmalı;

3. Eserlerin dil ve üslûp bakımından (akıcılık, sürükleyicilik,vs.) gençlerin ihtiyaçlarına cevap verecek nitelikte olmalı

4- Gençlerin edebi zevkini geliştirecek mevcut yerli, millî eserler üzerine gençler için ibaresi konulmalı.

5. Yazarlar, gençlerin gelişim özelliklerini tanıyarak, karşılaştıkları veya muhtemelen karşılaşacakları problemleri çözmede rehberlik etme anlayışına sahip olmalı.

6.Edebiyat eleştirmenleri gençler için sanat değeri olan zengin eserlerin ortaya çıkarılmasına katkıda bulunmalı.

7. Dünya çocuk ve gençlik edebiyatında olduğu gibi bizde de masallar efsaneler, destanlar çocuk edebiyatının önemli kaynaklarındandır. Bunların gençlere uyarlanmış şekillerinin de olması gerekir.

8. Yayınevleri gençler için yapılan özel baskıları kitabın üzerinde dikkat çekici bir şekilde belirtmelidir. Sigara paketlerinin üstünde okunamayacak kadar küçük yazılan "sigara sağlığa zararlıdır" yazısı gibi arayıp da bulduğumuz "gençler için" ibaresi yerine daha belirgin, dikkat çekici ibareler yer almalı.

9. Yayınevleri "Gençlik Kitapları" veya "Gençlik Serisi" adı altında yayınlanmış eserleri yıllık veya üç aylık hatta aylık bültenlerle basın yoluyla hatta reklamla genç okuyucuya duyurmalıdır. Bugün tuvalet kağıdının bile reklamının yapıldığı ülkemizde yayınevleri bastıkları kitabın tanıtımını neden yapmazlar merak ederim.

10. Talim Terbiye Kurulu tarafından oluşturulacak bir birim mevcut eserlerin çocuklara ve gençlere göre olup olmadığını tespit edip okullara dikkat çekici bültenlerle bildirmelidir.

11. Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi tarafından üç ayda bir çıkartılan yayın, tanıtım, tahlil, eleştiri sahasındaki büyük bir boşluğu dolduran Bilge Dergisi'nin içinde çocuk kitaplarının tanıtımıyla ilgili bir bölüm vardır. Ancak Bilge Dergisinde yapılan çocuk kitaplarının tanıtımını çocuklar değil, yetişkinler okur. Bu bakımdan çocukların ve gençlerin okuyabileceği çocuk ve gençlik kitaplarının tanıtımının yapıldığı başka bir yayına, "Genç Bilge'ye" ihtiyaç vardır.

12. Gençler genel olarak kitap kalitesine önem vermektedirler. Bu itibarla yayınevleri kitapların baskı kalitesi konusunda daha titiz davranmalıdırlar.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

SONUÇLAR

Ülkemizde çocuk edebiyatı geleneğinin teşekkül etmiş olmasına rağmen, çocuk edebiyatından ayrı bir saha olarak görülmeyen genç kuşağa yönelik bir gençlik edebiyatı geleneği henüz mevcut değildir. Bu bakımdan bu çalışmada genelde konuyu irdeleyerek araştırıp incelemeye; özelde ise M.N. Sepetçioğlu'nun tarih romanlarının gençlerin kabûller dünyasındaki yerini inceleyip değerlendirmeye gayret edilmiştir.

Gençlik edebiyatı, gencin kabûller dünyasında benzeştiğine veya benzeşmesi gerektiğine hükmederek duygu, hayal ve düşünce bakımından okumaya değer bulduğu metinler dünyasıdır.

Geleceğin her yönden kalkınmasını tamamlamış müreffeh Türkiyesi gününü gün etmeye çalışan, mesuliyetsiz, şahsiyetsiz, zevk ve eğlence düşkünü, kendi tarihinden, sanatından, edebiyatından, dilinden, müziğinden, habersiz bir gençlikle değil, gönülleri vatan ve millet sevgisiyle, hizmet aşkıyla dolu, millî tarih şuuruna sahip, sanat ve müziğine hayran, geçmişte büyük işler başarmış bir milletin ferdi olduğuna inanan ve gelecekte büyük işler yapabileceğine güvenen azimli, kararlı bir gençliğin omuzlarında yükselecektir. Türkiye'nin düşünen, arayan, kendisini ilim, teknik ve sanata adamış gençlere ihtiyacı vardır.

Sepetçioğlu, Türk tarihinin seçkin şahsiyetlerini romanlarında bir sanatçı gözüyle işlemiş, millî kültüre hizmetleri geçmiş bu şahsiyetlerin hem tarihî misyonlarını hem de sanatçı muhayyilesinde canlanmış hallerini . genç nesillere nakletmiştir.

Dünkü Türkiye Dizisindeki eserleri okuyan gençler, olduğu hali, gerisini, geçmişini düşünerek atalarını tanıma fırsatı bulup onların maneviyatıyla, kültürüyle, bilgisiyle süslenip uygulama ile ikbale emin adımlarla ilerleyebilir. Mazisinden güç alıp geleceğe sıkı sıkıya bağlanabilir.

Geleceğe ışık tutmak düşüncesi yazarı maziye götürmüş, bu görüş ve düşünce onun tarihi roman yazma sebebi olmuştur. Sepetçioğlu'nu tarihî roman yazmaya sevk eden sebeplerden bir başkası da bazılarının Türk tarihine yanlış bir telakki ile yaklaşmaları neticesinde oluşan aşağılık kompleksini yenerek, güven duygusu kazanmalarını sağlamaktır. Türk insanına, Osmanlı'nın toplum yapısına duyduğu sıcak ilgi bir romancı olarak Sepetçioğlu'nu tarih öğrenmeye mecbur etmiştir.

Sepetçioğlu, yazdığı tarihî romanlarında Türk milletinin uzun zaman içindeki macerasını anlatmıştır. Bunlarla Türk tarihini ve Türk milletini yeteri kadar tanımayanların bu öz değerleri öğrenmelerini, bir ülküsü olmayan Türk gençlerinin bir ülkü edinmelerini, kendilerine ve milletine inanmalarını, özgüvenlerinin gelişmesini istemiştir. Gençliğe tarih bilinci kazandırmak bakımından önemli bir eğitim görevini de üstlenmiştir.

Eğitim bir şartlı refleks ve tatbikattır. Yani toplumu bir ideal, bir ülkü peşinde birleştirmek, şuurlandırmak ve bunları da ferdin gerek şahsında gerek toplum hayatında uygulayabilmesini sağlama işidir. Türk milletindeki hasletler, Türk gençlerini vatan ve millet sevgisi ülküsü etrafında birleştirmeyi amaç edinmiş Sepetçioğlu'nun eserlerinde güçlü bir şekilde işlenmiştir.

Tarihî romanlar esrarengiz tarih perdesini aralayan eserlerdir. Bu nedenle bu tür romanlar her zaman merak uyandırır. Gençler, tarihî romana yönelmekle kök arayışı içine giriyorlar. Gelişecek dal budak salacak ama önce köküne bakıyor, geçmişiyle ilgileniyor. Geçmişiyle günü arasında köprü kurmak istiyor. Şuur altında bu var. Buradan şu hükme ulaşmak mümkün, gençlik köklerine ulaşma arzusu duyuyor, bu arzusunu da edebi bir verim olan tarihî romanlar aracılığıyla gerçekleştirmeyi tercih ediyor.

Edebiyat, gençlerimizin hem kendilerini tanımasını hem düşünce ufuklarının genişlemesi hem de millî kimlik kazanması bakımından son derece önemlidir. Mustafa Necati Sepetçioğlu'nun eserlerinde, okuyucu, -

özellikle de bu değer yargılarını kazandırmayı hedeflediğimiz gençler- kendi milletinin özelliklerini bulma, tanıma imkanı bulabilir. Bu vesileyle kendi milletinin özelliklerini, benimser; çok sayıda düşünce, yargı kalıpları bulup, beğenerek yeni ufuklar kazanır; tarihten izler bulur, Türkün karakteristik vasıflarını öğrenir. Kendi milletine has sevmenin, gülmenin, ağlamanın, yardımlaşmanın, oturmanın, kalkmanın, konuşmanın... örneklerini görür, öğrenir, sosyalleşir, "milli kimlik" kazanır. Sepetçioğlu'nun eserleri milli kimlik kazandırmada okunması gereken eserlerin başında gelmelidir.

Okuyan, okuma alışkanlığı edinen genç, edebi metinlerimizle karşılaştıkça edebiyatımızla tanışıp kaynaşacaktır, sevecektir. Sepetçioğlu'nun eserlerinde gelenek ve göreneklerimizi, Türkün karakteristik yapısını, hasletlerini, fazilet, meziyet ve zaaflarını görmek mümkündür. Edebiyatın bir milletin aynası ve milli kimliği olduğu söylenegelmiştir. Tarihten parça parça öğrenilen kırıntı bilgiler edebiyatla canlı hale gelmezse ne insanımıza etki eder, onu terbiye eder ne de bir millî kimlik kazandırır. Bu tarihî romanlar okunduğu zaman bu görevi ziyadesiyle yerine getirecektir. Gençlerimizde görülen millî çizgiden sapmaların ve davranış bozukluklarının önüne geçmede faydalanabileceğimiz kıymetli eserlerdir.

Dünya edebiyatında genellikle vatanperverlik düşüncesini işleyen eserler, okuyucu kısmının gençlerden oluşmasına neden olmuştur. Bu itibarla, Mustafa Necati Sepetçioğlu Türk tarihinin Malazgirt'ten itibaren tüm safhalarını romanlaştırması esnasında özellikle yurt kurma, devlet olma sancılarını dile getirirken bireyde vatanperverlik, vatanı ve milleti için canını feda edebilmek gibi hasletlerin gelişmesine vesile olmaktadır. Genç insan, aksiyon adamıdır. Tarihî romanlarda aksiyon yüksektir. Tarihî romanlar gencin maceracı ruhunu okşar aynı zamanda disipline de eder. Günümüzde kitap okumayıp "Rambo filmleri"ni defalarca seyreden gençlere, yerli ve millî kahramanları tanıtmak, benimsetmek, sevdirmek aynı zamanda okuma alışkanlığı kazandırmak , bedii tefekkür sahibi yapmak, estetik duygusunu

tesis etmek bakımından Sepetçioğlu'nun eserlerinin okunmasında büyük yarar vardır.

Dünkü Türkiye Dizisindeki târihî romanlar vasıtasıyla, Millî Eğitimin Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı eğitimiyle ilgili belirlediği hedeflerden ve davranışlardan, öğretimi bilhassa milletimizin zevkini ve dehasını tarih boyunca temsil eden üstün eserler üzerinde yürütmek; millî kültürümüzü, örf ve âdetlerimizi ve millî menfaatlerimizi benimsetmek ilkesini gerçekleştirmek mümkündür. Ancak, ne yazık ki Millî Eğitimin hedef ve davranışlarından pek çoğunu gerçekleştirmede araç olarak kullanabileceğimiz bu eserler Talim ve Terbiye Kurulunca tavsiye edilmemiştir.

Târihî romanlar bir milletin mizaç ve kültürünü en iyi aksettiren eserlerdir. Târihî romanlar eğitimin temel görevi olan toplumun kültürel mirasını genç kuşaklara aktarma vasfına yardım ettikleri için öğrencilere uygundur. Atatürk'ün belirttiği gibi "Türk çocuğu, ecdadını tanıdıkça, büyük işler yapmak için kendinde güç ve kuvvet bulacaktır. " Târihî romanlar öğrencilere târih şuuru aşılarken, tasada ve sevinçte millî birlik ve beraberlik duygularının kuvvetlenmesini sağlar.

Târihî roman, târih ışığında millî şuuru uyandırıp, geliştirirken târih olaylarının toplum hayatında oluşturduğu tesiri yansıtarak da târihe ışık tutar. Millî kültürümüze, târihimize bağlı nesillerin yetişmesini sağlayarak geleceğimiz için güç oluşturur. Sepetçioğlu'nun târihî romanları bu vasıflara sahiptir. Bu itibarla da gencin eğitimine olumlu katkıda bulunacaktır.

Çağdaş eğitimin amacı dünü koruyarak yarını güven altına almaktır. Bu durumda eğitimin, geçmişe, bugüne ve geleceğe dönük olmak üzere üç temel yönü var demektir. Kısacası eğitimden beklenen üç esas, "dünü tanıtma, bugünü kavratma ve yarına hazırlama"dır. Sepetçioğlu da tarihi romanlarında bunu yapıyor.

Gencin bir romanı seçmesinde gelişimi ile ilgili ihtiyaçları büyük önem taşımaktadır. Gerçek ilgiler, gencin hayatında bir ihtiyacı karşıladıkları için süreklidirler.

Çocuk ve genç, genellikle hayatında kendini bir modelle özdeşleştirmektedir. Bu model çoğu zaman okuduğu bir romanın kahramanıdır. Mesela, Kilit'te Alpaslan, Konak'ta Osman Bey, Gece Vaktinde Gün Dönümünde Mehmet vs. gençlerin kendilerine model olarak seçebilecekleri idealize edilmiş kahramanlardır.

Ailenin sıkı denetiminden, baskısından kurtulmak isteyen, bağımsızlığını elde etme mücadelesi veren genç okuduğu eserlerde kendi yaşıtlarının elde ettiği başarılarla kendine olan güvenini kazanabilecektir. Bağımsızlık mücadelesinde başarıya ulaşmak için çaba gösterecektir. Dünkü Türkiye Dizisinin kahramanları, Kilit romanında Alpaslan, Anahtar'da Melikşah, Kutlamışoğlu Süleyman Bey, Yağmur, Kapı'da Kılıç Arslan, Konak'ta Osman Bey ve Rahman, Gece Vaktinde Gündönümünde Mehmet ve diğer romanlarındaki ana kahramanlar gence kendi yaşında birinin neler yapabileceğini göstermekte, idealleri için savaşma fikrini aşılamaktadır. Duygu bakımından da gence uygun düşmektedir. Başarma arzusuyla dolu gencin bu arzusu, eserde genç kahramanın gösterdiği başarılarla motive edilmektedir.

!3-14 yaş itibariyle gençlerin ilgileri serüven romanları üzerinde yoğunlaşır. Bu yaşlarda roman kahramanlarının hayatlarına ilgi artar. Kendi kendilerine geliştirmek istedikleri idealist tipleri roman kahramanlarında bulmak, onunla özdeşleşmek ağırlık kazanmaktadır.

14 yaş grubu gençlerinde ülkesiyle ilgilenme, idealistlik, yurt sevgisi konuları ağır basmaktadır. Gençler, yurtseverlik, idealistlik konularının ağır bastığı romanlara yönelmektedir. Bu çağdan itibaren gençlerin tarihi romanlara olan meyli de dikkat çekicidir. Gencin bu ilgisini iyi değerlendirmek gerekir. Eğitimin ana gayelerinden biri olan yurtsever bireyler yetiştirmek

istiyorsak, M.N. Sepetçioğlu'nun romanlarının bu ilgiye cevap verecek nitelikte olduğunu görmeliyiz.

Konularını tarihten alan eserler, okuyucuların geçmişle gelecek arasında bir köprü kurmalarına hizmet etmeleri bakımından önemlidir.

Tarihten konu alan edebi eserlerin bir başka fonksiyonları da millî şuurun uyanmasını ve gelişmesini sağlamaktır.

Kilit romanında Türkmenlerin Şahmelik'in adamlarının baskınından kurtuluşun anlatıldığı sahne heyecanın doruğa ulaştığı anlardan biridir. Kitap okumaya yeni başlanıldığı dönemlerde okuyucuyu olay sürükler. Olayların hızlı gelişmesi, aksiyonun yüksek olması, olayların sürükleyici bir üslupla, canlı bir şekilde anlatılması okuyucuyu kitaba bağlar ve okuma alışkanlığını kökleştirir. Sepetçioğlu'nun eserleri bu bakımdan da gençlere uygundur.

Sepetçioğlu tarihi romanlarında, dünün toprak olmuş ve unutulmuş toplumunu değil, ölmüş olduğu halde dünden bugüne hala yaşayan, yarınlarda da yaşayacak olan, toprağı vatan yaparken gözlerimizin önünde uyanan insanlarımızı, tarihimizi, coğrafyamızı canlandırıyor. Tarih boyunca, yerleştiği her yere medeniyet götürmüş milletimizin ruh ve inancını, üslûbunu, edasını, şahsiyetini görmemize yardımcı oluyor. Bu romanlarda milletimizin ebediyyen yaşayacağı devletimizin "ebed-müddet" olduğu vurgulanıyor.

Sepetçioğlu'nun tarihi romanlarında Anadolu'da yerleşmiş; şanlı ecdadımızın bu toprakları nasıl fethettiğinin, nasıl vatan edindiğinin, iç ve dış düşmanlarla nasıl bir mücadele sonucu devletini kurduğunun, nasıl genişleyip kökleştiğinin, çağlar devirip, çağlar açtığının mesajları veriliyor.

Millî çizgiden sapmaların ve davranış bozukluklarının en önemli sebeplerinden biri gençlerimizi ve insanımızı edebi metinlerimizle, edebiyatımızla tanıştırıp bağdaştıramayışımızdır, sevdiremeyişimizdir. Gelenek ve görenekleriyle karakter ve hasletleriyle, fazilet, meziyet ve

zaaflarıyla edebiyat bir milletin aynası ve milli kimliğidir. Tarihten parça parça öğrenilen kırıntı bilgiler edebiyatla canlı hale gelmezse ne insanımıza etki eder, onu terbiye eder ne de bir millî kimlik kazandırır. Sepetçioğlu'nun eserlerini okuyan bir genç, tarihten parça parça edindiği bilgileri edebiyatla canlı hale getirir. Milli kimlik kazanmada faydasını görür.

Sepetçioğlu'nun birinci derecede roman kahramanları hep bin yıl sonrasının endişesini taşımakta adımlarını bin yıl sonrasına göre atmakta tarihin kendilerini olumsuz yargılamasından endişe duymaktadırlar. Bu motifin bu kadar sık kullanılmasında idealize edilmiş roman kahramanlarının ileri görüşlülüğünün ortaya konuluyor olmasının yanı sıra devlet-i ebed müddet fikrinin de pekiştirilmeye çalışılıyor olmasının rolü büyüktür. Çünkü bu motif, ana kahramanların birlik ve beraberliği sağlama çabalarının içinde yer bulmaktadır. "Onun bildiği on kere yüz yıl sonrası içindir." (Anahtar, s.90)

Gençlerin bencillik batağına düşmemesi için, onları ta Mevlânâ ve Yunus'tan günümüze gelen Türk halkına özgü sıcak insanî duygudan, yüksek ruhtan, yoksun bırakmamalıyız. Gençliğimizi edebî eserler aracılığıyla Türk'ün kendine has yüksek hasletleriyle karşılaştırmak, tanıtmak ve sevdirmek görevimiz olmalı. Dünkü Türkiye Dizisindeki eserler bize bu konuda yardımcı olacaktır.

Eserlerin konularını târihî olaylardan alması ve aşk temasının da romanlara serpiştirilmesi 15 yaş ve sonrası gençlerin ilgisini çekmektedir. Doğan'la Alanur'un aşkı, Yağmur'la Akça Kız'ın aşkı , Alparslan'la Selcen'in aşkı, Rahman'la Aryetta'nın aşkı, Orhan Bey'le Nilüfer Hatun'un aşkı gibi. Sepetçioğlu'nun romanlarında beşeri aşk tali bir unsur olarak ele alınır. Aksiyonu yüksek, tarihi olayları ele alan romanlarda beşeri aşkın ele alınıp işlenmesi tarihi romanlara bir romantizm ve yumuşaklık katmaktadır. Kahramanların bu insanî yanlarının verilmesi okuyucuya romanı daha fazla sevdirmektedir. Romanlardaki aşk motiflerinde müşterek bir yan vardır. Doğan ve Alanur, Rahman ve Aryetta, Orhan ve Holofira, Yağmur ve Akça

Kız, Kılıç Arslan ve Selcen,vs. birbirlerini tesadüfen görürler ve hemen ilk görüşte aşık olurlar.

Sepetçioğlu'nun eserleri serüven edebiyatına meyyal ilk gençlik çağındaki gençlerin bile zevkle okuyacağı türden. Ancak bu yaş gruplarına göre yeniden gözden geçirilmesi gerekir. Kitap kalitesi, harflerin puntosu, kitabın hacmi bu yaş gruplarında önem kazanmaktadır. Sepetçioğlu'nun eserleri başlangıçta okuyucuyu sarıveren, kendi atmosferine çeken bir yapıya sahip değil, bu çağdaki gençler kitabın içine giremeden, sıkılıp bırakabilirler. Ancak roman daha sonra okuyucuyu sarıyor ve kitabı bir solukta okuyup bitirmek istiyorsunuz. Bu yaş grupları için statik unsurları ayıklayıp, aksiyonun fazla olduğu kısımların yer aldığı düzenlemeler yapılabilir. Tarihî romanların bünyesine ağır tasvir ve tahliller uymamaktadır. Okuyucuyu sürükleyen olaylar zinciri, aksiyon ve şahısların bu aksiyon içindeki aldığı görevlerdir.

Gençler kitap okurken zaman zaman kahramanlarla özdeşleşirler. İdealize edilmiş bir Alparslan tipi, Mehmet tipi,vs. gençler için ideal bir modeldir. Arif Nihat Asya'nın "Fetih Marşı" şiirinde gençleri aksiyona davet etmesi gibi. Burada da bu tiplerle gençlerin önüne aksiyon sunulmakta. Fırsat verilince gençlerin neler yapabileceğini görebiliriz. Model anne, baba, öğretmen, bazen aileden, bazen popüler isimler, bazen de roman kahramanları ...

Sepetçioğlu'nun Dünkü Türkiye Dizisindeki bütün eserleri vatan sevgisi aşılamayı hedefliyor. Edebi eser aracılığıyla fert, hem ahlak hem de sosyal hayat ve bedîî tefekkür bakımından eğitilebilir. Bir eserin eğitim açısından değeri; anadil sevgisi ve şuuru kazandırmakla birlikte millî ve beşerî değerleri de içinde bulundurmasından dolayı nesilleri eğitebilir özelliğinin olmasından gelir. Bu husus Sepetçioğlu'nun Dünkü Türkiye Dizisindeki bütün romanlarında vardır.

Mustafa Necati Sepetçioğlu bütün romanlarını bir bütünün parçası olarak değerlendirir. Târihî romanlarının tek bir roman olarak düşünülebileceğini belirtir. Yazarın bu düşüncesinden yola çıkarak Dünkü Türkiye Dizisindeki romanlarında işlenilen fikrin de tek olduğunu söyleyebiliriz: Eserlerde, genel olarak, bir milletin yurt kurma, devlet olma mücadelesini dile getirilmektedir. Üzerinde yaşadığımız bu topraklar, bin seneden beri millî kültürümüzün unsurlarıyla vatan haline gelmiştir. Bir toprağa sahip olmak isteyenin topraktan çok daha fazla zengin olması lazımdır. Dili, dini, inancı ve umutları ne kadar güçlüyse ; geleceğe dönük hayalleri, umutlarına ve inançlarına ne ölçüde güven veriyorsa o ölçüde de toprağa sahip olur. Hiçbir sıradan toprak terlerle ve emeklerle yoğrulmadıkça zahmetlerle ve göz nurlarıyla pekiştirilmedikçe yücelip vatanlaşamaz. Sıradan bir toprağın vatan olabilmesi için terler, emekler gerekir. O toprağın uğruna ölebilmeyi düşünmelisin. Canın o topraktan daha değerliyse üzerinde yürüdüğün yer senin vatanın olamaz, şeklindeki ana temasını değişik biçimlerde işlemektedir.

Sepetçioğlu'nun eserlerinde Allah sevgisi, din duygusu yoğun bir şekilde ele alınıp işlenmiştir. Gençte dinî duygunun gelişimine katkıda bulunabilir. Bu bakımdan önemli bir eğitim görevini yerine getirmektedir.

Adalet, en önemli toplum değerlerinden biridir ve hayatımızın bir parçasıdır. Eğitimin vermesi gereken hususlardan biri, din, dil, ırk, zenginlik, fakirlik ayırt etmeden eşit muamele edilmesi ve insanların birbirlerine saygılı olması, gerektiğidir.

Sepetçioğlu'nun Dünkü Türkiye Dizisindeki târihî romanlarında gençlere kazandırabilecek erdemlerden biri de adalet duygusudur. Sepetçioğlu, adâletin mülkün temeli olduğu gerçeği üzerinde çok durmuş, adâlet üzere kurulmamış devletin tez yıkılacağını, adâletli olmayan idarecilerin tez çökeceklerini her fırsatta ileri sürmüştür. Yazar adâlet kavramından herkese eşit davranmayı ve âdil olmayı, anlıyor. Bu da iyi kadılar ve âdil kararlar veren mahkemelerce mümkündür.

Yasalar yazılı olmasa bile beyinden çobanına herkese eşit muamele ediyor. Bey de bu yasalara herkes gibi boyun eğiyor. Adalet duygusunun derinden sarsıldığı günümüzde genç insana adalet duygusunun vereceği hazzı yaşatacaktır. Şu da unutulmamalıdır. Genç insan baştan sona adalet duygusuyla yüklü insandır. Böylesi yüksek erdemleri sosyal hayatında yaşayamıyorsa edebi eserler vasıtasıyla ona yaşatmak gerekir.

Dünkü Türkiye Dizisindeki eserlerde işlenilen en güçlü duygulardan biri de saygı ve sevgidir. İnsana verilen değer çok güzel anlatılmıştır.

Dünkü Türkiye Dizisindeki eserler, aile, millet, insanlık, vatan ve yaşama sevgisi telkin etmektedir. Gelenek ve göreneklerimizle millî ve manevî değerlerimizi genç insana tanıtıp sevdirme görevini yerine getirmektedir. Toplumumuzun geçmişteki ve günümüze kadar uzanan törel değerleri hakkında telkinde bulunmaktadır. Dürüstlük, yardımlaşma, kahramanlık, mertlik, fedakarlık, temel insan hak ve hürriyetlerine saygı gibi erdemleri gence kazandırmaya matuf eserlerdir.

Eserlerin hepsinde de alınan bir toprağı yurt edinmenin millet hayatındaki yeri, manevî gücün inanmışların nazarlarındaki etkisi, birlik ve beraberlik içinde bulunulunca aşılamayacak engelin olmayacağı, nefis terbiyesinin büyüklüğü, olgun insanda bulunan hasletler vs. dile getirilmiştir.

Tarihi romanların eğitim bakımından yararlarını ise şu şekilde özetlemek mümkündür:

1-Tarihi romanlar, köklerini merak eden gençlerin mensubiyet duygusunu geliştirmektedir.

2- Milli kimlik, milli benlik, kültürel kimlik ve kültürel benlik oluşumuna katkıda bulunur.

3-Türk tarihini işleyen târihî romanlar, Türk tarihini bir sanat eseri vasıtasıyla tanıtarak hem tarih şuurunun oluşmasına hem de estetik duygusunun gelişmesine vesile olabilir.

4-Târihî romanlar, milletini ve tarihini yanlış bilenlere güven duygusu aşılar.

5-Tarihçiler, tarihî gerçeklere bağlı kalmak için belgelerin dışına çıkamazlar. Belgelerle yaşanılmış olayların sadece yüzeysel taraflarını verdikleri de şüphesizdir. O yüzeyselliğin içindeki özü, yani mânâyı bulabilmek, sosyo-kültürel unsurlarını belirtmek için sanat adamı olmak gerekir.

6- Edebî eser sahipleri târih olaylarının mânâ ve mahiyetlerini sezdirmede veya hissettirmede târihçilerden daha faydalı olabilirler. Bu türde yazarlar târihe yeni ufuklar açmakla kalmayıp belgelerden meydana gelen ve yalnız tarih ilmiyle ilgilenen sınırlı bir okuyucunun rağbet ettiği tarihi, daha geniş kitlelerle okutmak bakımından daha zevkli bir hale getirirler. Çünkü tarihi olayları yeni bir anlayış içinde gösterebilmek için tarih felsefesine ihtiyaç vardır.

7- Konularını tarihten alan eserler, okuyucuların geçmişle gelecek arasında bir köprü kurmalarına hizmet etmeleri bakımından ayrıca önemlidir.

8- Tarihten konu alan edebî eserlerin bir başka fonksiyonları da millî şuurun uyanmasını ve gelişmesini sağlamaktır.

Sepetçioğlu'nun tarihî romanları, yukarıda sözü edilen maddelerin tamamını içermek suretiyle önemli bir eğitim görevini yerine getirmektedir.

Mustafa Necati Sepetçioğlu'nun Dünkü Türkiye Dizisindeki on iki romanında görev alan kahramanlardan alplar, erenler ve alperenler, kadınlar ve çocuklar milli birlik ve beraberlik ülküsüne, kızıl elma idealine sahip olmalarıyla, vatanperverlikleriyle, idealistlikleriyle, yaratıcı zihniyetleriyle, sabır ve disiplin anlayışlarıyla, iyi kalplilikleriyle, gurura yer vermemeleriyle, dindarlıklarıyla, hoşgörüleriyle kısaca Türk insanının sahip olması gereken bütün hasletlere sahip olmalarıyla gençlere model olabilecek ideal kahramanlardır.

Gençler Sepetçioğlu'nun eserlerini anlayışlı bir gözle okurlarsa, onda dilimizin, kalbimizin, tarihimizin bütün özelliklerini bulacaklardır. Onun tarihimizin derinliklerine nasıl girdiğini, millî ve manevî vasıflarımızı nasıl görüp gösterdiğini anlayacaklardır. Bu arada onun en büyük macerası olan tarihî romanın özelliklerini de kavrayacaklardır.

Çalışmamızın ankete dayalı olan kısmından elde edilen verilere göre öğrencilerin genelde kitap okumadıklarına şahit olmaktayız. Başka değerlere göre okuma alışkanlıkları "az"; bir şeyler öğrenmek için kitap okuma alışkanlıkları "daha fazla", bu da bize onların okudukları kitapların çoğunlukla ders kitapları olduğunu gösteriyor.

Yaşa bağlantılı olarak okuma oranı da artıyor. 17 yaştan sonra okuma oranında nisbî bir artışla birlikte şuurlu okuma faaliyeti de başlıyor. 17 yaş ve aşağısı öğrenciler okudukları eserlerin aile, millet, insanlık, vatan sevgisi, yaşama sevgisi, dürüstlük, yardımlaşma kahramanlık mertlik, fedakarlık, gibi erdemleri telkin etme derecesini az; 18-19 yaş grubu ve 20 yaş ve yukarısı ise çok olarak belirtiyorlar.

Bu sonuçlara istinaden büyük ihtimalle, 17 yaş sonrası üniversite ortamına gren gençlerin aile ortamından ayrıldıktan sonra yeniden bir kimlik arayışı ve oluşumu yaşadıklarını bu sebeple de seçtikleri ve okudukları eserlerde millî ,insanî, dinî, değerleri, arama ve okurken de bunlara dikkat etme ve bunları önemseme gayreti içerisinde oldukları söylenebilir.

Ayrıca bu yaşta görülen cevapların farklılığındaki bir diğer âmil de, şu olabilir: Hayatları boyunca üniversiteyi hedefleyen öğrencilerin, üniversiteyi kazanana kadar kendilerini büyük ölçüde öğrenimlerine yardımcı olacak ders kitaplarıyla sınırladıkları, veya sınırlamak zorunda kaldıkları; üniversiteyi kazandıktan sonra nispeten kendilerini daha rahat hissettiklerinden, farklı sahalarda, mecburiyet dışı, edebî, estetik verimler okumaya başladıkları düşünülebilir.

Yirmi yaştan aşağı yaş gruplarındaki öğrenciler, okudukları eserlerin estetik duygusu verme seviyesi ile okudukları eserlerin çeşitli bilgileri bir sanat değeri içinde sunma seviyesini "az"; 20 yaş ve yukarısı ise "çok" olarak belirtmişlerdir.

Bu verilere istinaden çıkaracağımız sonuç şu olabilir: Üniversite hayatı ile birlikte mecburiyet haricinde de kitap okumaya başlayan, birbirlerine tavsiyede bulunup müşterek kitapları okuyan ve büyük bir ihtimalle fikir alışverişinde de bulunan gençlerde edebi eser okuma şuuru ve estetik değerler gelişmeye başlamakta, bu sebepten de sanata yönelik dikkatleri artmakta ve okudukları eserlerin estetik duygusu verme derecesini ve çeşitli bilgileri bir sanat değeri içinde sunma derecesini çok olarak belirtmeye başlamaktadırlar. Bu verilerden yirmi yaşın altındaki öğrencilerin estetik kavramını kafalarında tam olarak teşekkül ettiremedikleri neticesini çıkartmak da mümkündür.

"Gençler genel olarak okudukları eserlerin yaratıcı güçlerini geliştirme seviyesini "çok" şeklinde ifade etmişlerdir." hükmünden ise şu sonucu çıkarabiliyoruz. Öğrenciler okumanın, insanın kişiliğini, ruh zenginliğini geliştirdiği konusunda fikir birliği içindedirler. Çok okumasalar bile okumanın faydaları hususunda müttefiktirler.

17 yaş ve aşağısı ile 20 yaş ve yukarısı denekler okudukları eserlerin Atatürk ilkelerini kökleştirmeye hizmet etme derecesini çok ,18-19 yaş grubu ise az olarak belirtmişlerdir hükmünden şu sonucu çıkarmamız mümkün, 17 yaş ve aşağısı denekler, okudukları ders kitaplarından ve derslerde işlenilen Atatürkçülük konularından hareketle bu konuya yaklaşmakta yirmi yaş ve yukarısı ise şuurlu olarak Atatürk ilkeleri konusunda fikir sahibi olmaktadır.

Gençlerin genel olarak şiir okuma seviyelerini "az" olarak belirtmişlerdir. Estetik açıdan daha kesif bir edebiyat şubesi olan şiire ilginin azlığı gençlerde estetik seviyenin henüz oluşmadığını göstermektedir.

Eserlerinden bazılarının 19-20 baskı yapmış olması M.N. Sepetçioğlu'nun çok okunan bir yazar olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak anket uygulanan gençlerin Mustafa Necati Sepetçioğlu'nu bir yazar ve romancı olarak yeterince tanımamaları onun okunmadığını değil, sadece yapılan çalışmada muhatabını bulamadığını gösterir. Gençlerin Sepetçioğlu'nu tanımasıyla eserlerini okuma seviyeleri de artacaktır.

KAYNAKÇA

Akdağ, Said: "Romanda Engin ve Derin Bir Nefes İle" **Tepe Edebiyat Dergisi.** Aralık 1991.

Akyüz,Yahya: **Türk Eğitim Tarihi**, Ankara Üni. Eğt. Bil. Fak Yay. Ankara 1982

Araz, Nezihe: **Havadis** 8.12.1956

Alain (Çeviren Asım Bezirci)" **Edebiyat Üstüne Söyleşiler**", 3. Baskı, İstanbul, 1985

Aşılıoğlu , Bayram: **Çocuk Romanlarının Çocuğun Eğitimindeki Yeri ve Önemi**, A. Ü. Sosyal Bil. Ens. Yüksek Lisans Tezi, Ank. 1986

Aytaç, Pakize: "Eğitim, Gelenek, Çocuk ve Masal " **Bilge**, Yayım, Tanıtım, Tahlil, Eleştiri Yaz 9,1996

Banarlı, N.Sami: **Resimli Türk Edebiyatı Tarihi**, Cilt II,

Başaran, İ.Ethem:**Eğitim Psikolojisi**, 9. bs. Ank.1988

Beyatlı, Yahya Kemal: **Edebiyata Dair**, İstanbul 1971

Bilgiseven, Amiran Kurtkan: Milli Eğitim Stratejimiz Ne Olmalıdır? **Türk Dünyası Araştırmaları,**

Bolay, Süleyman Hayri: "Eğitimden Doğan Gençlik Problemleri" **Gençliğin Ruhi ve Manevi Problemleri** İslami İlimler Araştırma Vakfı yay.İst.1987

Çakmaklı,.Kemal:**Aileler İçin Sosyal Hizmet**, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yay. İst.1991

Çalık, Etem: **Mustafa Necati Sepetçioğlu Hayatı Sanatı Eserleri,** Yayınlanmamış Doktora Tezi Atatürk Üni. Erzurum,1993

Çaplı, Orhan: **Çocukların Gençlerin Eğitimi**, Ayyıldız Mat. Ank.1973, 3.bs

Doğan, İsmail: **Bir Alt Kültür Olarak Ankara Yüksel Caddesi Gençliği,** Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1994,

Doğan,Mehmet: **Türkçe Sözlük**,

Dural, Baran:**Edebiyatımızın Üvey Evladı Tarihî Roman** İstanbul 1991

Dural,Baran: "Edebiyatımızın Üvey Evladı Târihî Roman" **Yeni Düşünce Gazetesi,** 30.11.1990

Enginün, İnci:"Edebiyat ve Çocuk Edebiyatı" **Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1987**, Gökyüzü Yayınları, İstanbul 1987

Enginün,İnci: "Çocuk Edebiyatına Toplu Bir Bakış" **Türk Dili**, Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı, Nisan 1985

Ergüzel,Mehdi: "M. Necati Sepetçioğlu İle Sohbet" **Türk Edebiyatı**, Eylül 1986, 155. Sayı

Ersoy, Mehmet Akif: Safahat, Feza Yayıncılık C.II İstanbul

Ersöz, Ahmet: "M.N. Sepetçioğlu İle" **Zaman Gazetesi** 29 Ekim 1989

Eryılmaz, Hüseyin: "Mustafa Necati Sepetçioğlu ile Roman Üzerinde Söyleşi" **Zaman Gazetesi** 8 Şubat 1988

Gander,Mary J-Harry W.Gardiner: **Çocuk ve Ergen Gelişimi**, (Yay.Haz.:Prof.Dr.Bekir Onur),İmge K.evi, Yay. Ank. 1995 , 2.bs

Göçgün,Önder: "Atatürk ve Gençlik" **Türk Dili,** Gençlik Yılı Özel Sayısı, S.401, Mayıs 1985

Göğüş, Beşir: **Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazın Eğitimi**, Kadıoğlu Matbaası, Ankara 1977

Güleç,Cengiz: "Gençlik ve Kimlik" **Türk Dili** ,Gençlik Yılı Özel Sayısı, S.401 Mayıs 1985

Günay, Umay:" Kaynaklardan Faydalanma " **Çocuk Edebiyatı Yıllığı1987**, Gökyüzü Yayınları, İstanbul 1987

Güngör, Erol: "Târihî Roman" **Sosyal Meseleler ve Aydınlar**, Ötüken Neşriyat, İstanbul 1994

Işıklı,Yusuf: "M.N. Sepetçioğlu İle Bir Konuşma", **Türk Sanatı Dergisi**, Eylül-Ekim 1955, sayı 39-40

Kabaklı, Ahmet: **Türk Edebiyatı** 3. Cilt, Türk Edebiyatı Vakfı Yay. İstanbul 1997,

Kabaklı, Servet: "Sevinç Çokumla Hilâl Görününce Üzerine Bir Konuşma" **Türk Edebiyatı** Haziran 1984

Kafesoğlu, İbrahim, **Türk Millî Kültürü**, Boğaziçi Yayınları, İstanbul 1984, 3. Baskı

Kakınç, S. Halit: "Sepetçioğlu Diyor Ki" **Ortadoğu Gazetesi**, 8-12 Eylül 1976

Kanad, Halil Fikret: **Ailede Çocuk Terbiyesi** M.E. B.evi İstanbul 1969

Kantemir,Enise: **Yazılı ve Sözlü Anlatım**, Ank. Üni. Eğt.Bil.Fak.Yay, Ankara 1981

Kaplan Mehmet: "Düşünen Gençlik", **Hisar**, Nisan 1969

Kaplan Mehmet: **Kültür ve Dil,** Dergah Yay. 1.bs. İst.1982

Kaplan, Mehmet: **Nesillerin Ruhu**, Dergah Yay. İst.

Kaplan, Mehmet:" **Edebiyatımızın İçinden**", Dergah Yayınları, 1. Baskı, İstanbul 1978

Kaplan,Mehmet: **Edebiyat** (Lise I Ders Kitabı) M.E.B. Yay. 1976

Kaplan,Mehmet: "Ferda" **Türk Dili** Gençlik Yılı Özel Sayısı, Mayıs 1985

Karakuş,İdris: "Edebiyat-Eğitim İlişkisi" **Bilge** , Yayım, Tanıtım,Tahlil, Eleştiri, Yaz 9, 1996

Karakuş, İdris: "Çocuğun Eğitiminde Tahkiyeli Metinler" **Bilge**, Yayım, Tanıtım,Tahlil, Eleştiri, Kış 7, 1995

Kavaklı, Ali Erkan : "M. Necati Sepetçioğlu İle Sohbet"**Sur Dergisi** Mart, 1988, S. 144

Kavcar, Cahit: **Edebiyat ve Eğitim**, Ankara_Üniversitesi_Eğt. Bil. Fak. Yay. Ankara 1982

Kemal Tahir:" **Notlar- Sanat Edebiyat I**", İstanbul, 1989

Kulaksızoğlu,Adnan:**Ergenlik Dönemi,**Seha Neşriyat,İst.1995

Leon T.Dickinson: (Çev. Mustafa Özbalcı - Yavuz Demir) Edebi İncelemenin Hususiyetleri, **19 Mayıs Üni. Eğitim Fakültesi Dergisi**, 1988

Meriç,Cemil: "Çocuk Edebiyatı" **Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1987**, Gökyüzü yayınları, İst.1987,

Oğuzkan, Ferhan: **Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi** Anadolu Ü. A.Ö.F. Eskişehir 1991

Oğuzkan,Ferhan: "Dünya Çocuk Edebiyatının Ana Çizgileri" **Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1987,** Gökyüzü Yayınları, İstanbul 1987

Önertoy, Olcay: Reşat Nuri Güntekin, Cem Yayınevi, İstanbul 1979

Özpınar, Ahmet: "Gençlik ve Yabancılaşma" Konevi Dergisi Kasım- Aralık 1985

Özbay,Haluk.Emine Öztürk:Gençlik,Yeni Yüzyıl Kitaplığı.İletişim Yay.

Özyer, Nuran: **Edebiyat Üzerine**,Gündoğan Yayınları,Ank.1994, 1. bs

Russell, Bertrand: "Eğitimin Ereği", **Tıpta Yenilikler**, sayı 7,

Satılmış, Asri: "Genclik ve Eğitim" **Konevi**.Nisan 1985.s.26

Sepetçioğlu, M. Necati **Bir Büyülü Dünya Ki** İrfan Yayınevi. Beşinci baskı. İstanbul 1997,

Sepetçioğlu, M.Necati: **Kutsal Mahpus Ebu-Hanife** İrfan Yayınları İstanbul. 1997. 4. Baskı.

Sepetçioğlu, M.Necati: "Roman Yazarı ve Târih" **Türk Dünyası Tarih Dergisi**. Ocak 1978. Sayı 1

Sepetçioğlu, M.Necati: **Yaradılış ve Türeyiş Türk Destanı**, Türk Kültür Yayını İstanbul 1981, Emek Matbaacılık. 4. Baskı. Önsöz

Sezer, Ayhan: "Gençlerin Dil Özellikleri" **Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi** Anadolu Üni. A.Ö.F Yay. Eskişehir 1990

Şirin, M. Ruhi: **Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1987**, Gökyüzü Yayınları, İstanbul 1987

Şirin,M.Ruhi : **99 Soruda Çocuk Edebiyatı**, Çocuk Edebiyatı Vakfı Yayınları. İstanbul 1994,

Taçdiken, Ahmet: "M.N. Sepetçioğlu ile Mülakat", **Pınar Dergisi**, Mart 1973,

Tansel, Fevziye Abdullah: **İyi ve Doğru Yazma Usûlleri III** ", İstanbul 1983

Temel Türkçe Sözlük, Tercüman Genel Kültür Yay İst.1991

Tezcan,Mahmut: **Sosyolojik Açıdan Boş Zamanların Değerlendirilmesi**, Ankara Üni. Eğt.Bil.Fak.Yay. Ank. 1982

Tuncer, Nilüfer: **Çizgi Roman ve Çocuk**. Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 1993

Tural, Sadık: **Zamanın Elinden Tutmak**, Ecdad Yayınları, Ankara 1991, 2. Baskı

Tural, Sadık: "Hikaye Kavramı ve Hikayeciliğimiz Üzerine" **Hikayeciliğimizin 100. Yılında Yüz Örnek** (Haz. Sadık Tural, Zeynep Kerman, Kayahan Özgül) K ve T.B. Yay. Ank 1987, I. bs.

Tural, Sadık: **Edebiyat Bilimine Katkılar,** Ecdad Yayınları, Ankara1993

Tural,Sadık Kemal: **Sorularla Cevaplarla Kültür, Edebiyat, Dil**. Ecdad Yay. Ank 1992

Tural,Sadık: **Kültürel Kimlik Üzerine Düşünceler**. Ecdad Yayınları,Ankara,1992, İkinci baskı.

Tural, Sadık: "Târihî Roman Geleneği Veya Cezmi " **Doğumunun Yüzellinci Yılında Namık Kemal,** Atatürk Kültür Merkezi Yay. Ankara 1993

Türk Ansiklopedisi, 15.C. s.302, Ank.1968, Milli Eğitim B.evi.

Türkçe Sözlük, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Dil Kurumu Yay. Ank. 1988

Türker-Küyel, Mübahat: "Gençlik Kavramı" **Erdem**,Ocak 1986, C.II, S.4

Ülkü, Vural: "Almanya'da Gençlere ve Çocuklara Yönelik Edebiyat " **Türk Dili** Gençilk Yılı Özel Sayısı, Mayıs 1985

Varış, Fatma: **Eğitim Bilimine Giriş**, Ankara Üniversitesi Eğt. Bil. Fak. Yay. Ank. 1978

Yetiş, Kazım: "Üç Târihî Romanda İki Motif" **Bilge** Yay., Tanıtım, Tahlil, Eleştiri Yaz I, Temmuz 1994

Yetiş,Kazım: "Edebiyat Dersi Niçin Okutulmalıdır?"**Edebiyat Gazetesi,** Nu.11, Nisan-Mayıs 1996

Yavuzer, Halûk : "Çocuğun İlgileri Arasında Kitabın Yeri ve Önemi" **Pedagoji Dergisi** İ.Ü. Pedagoji Enstitüsü Yayınları

Yavuzer. Haluk: **Çocuk Psikolojisi**. Remzi Kitabevi. 10.bsk. İstanbul 1994

Yörükoğlu, Atalay: **Gençlik Çağı**. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları. 4.baskı.

Ziyalar, Adnan: "Gençliğin Ruhi ve Sosyal Problemleri" **Gençliğin Ruhi ve Manevi Problemleri,** İslami İlimler Araştırma Vakfı yay.İst.1987

EK 1

ANKET FORMU

EK-1: ANKET FORMU

Bu anket," Gençlik Edebiyatı ve Eğitim Değerleri Açısından Mustafa Necati Sepetçioğlu'nun Tarihî Romanlarının İncelenmesi" adlı doktora tez çalışması için gerekil olan bilgiyi toplamak amacıyla hazırlanmıştır.

Vereceğiniz Bilgiler tamamen ilmî amaçlar için kullanılacaktır. Ankete isminizi yazmanıza gerek yoktur.

Gösterdiğiniz ilgiden dolayı teşekkür ederiz.

Nesrin ZENGİN
Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Öğrencisi

BÖLÜM-1-
KİŞİSEL BİLGİLER
1-Yaş:
2-Cinsiyet
3-Öğrenim Durumu

BÖLÜM-II-

Ilk altı soru neden kitap okuduğunuzu belirlemek üzere sorulmuştur.

	Bütünüyle	Çok	Az	Çok Az	Hiç
1-Kitap okuma alışkanlık dereceniz					
2-Dinlenmek için kitap okuma dereceniz					
3-Bir şeyler öğrenmek için kitap okuma dereceniz					
4-Heyecan duymak için kitap okuma dereceniz					
5-Hayal alemine dalmak için kitap okuma dereceniz					
6-Boş zaman değerlendirmek için kitap okuma dereceniz					

7-11 Arası Sorular kitap okumama nedenlerinizi belirlemek için sorulmuştur

7-Pahalı olduklarını düşündüğünüz için kitap okumama dereceniz					
8-Duygularınızı tam ifade edemedikleri için kitap okumama dereceniz					
9-İdeolojik fikirleri işledikleri için kitap okumama dereceniz					
10-Kötü kağıda basıldıkları için kitap okumama dereceniz					
11-Çok kalın oldukları için kitap okumama dereceniz					

12-18. Sorular kitap seçmede size etki eden faktörleri belirlemek için sorulmuştur.

12-Yazarlara göre kitap seçme dereceniz					
13-Tavsiyeye göre kitap seçme dreceniz					
14-Dış görünüşü (kapak ve cildine) ne göre kitap seçme dereceniz					
15-Reklama göre, kitap seçme dereceniz					
16-Kitabın fiyatına göre, kitap seçme dereceniz					
17-Sayfaların niteliğine göre(parlak ve beyaz) kitap seçme dereceniz					
18-Kitabın genel olarak kalitesine göre kitap seçme dereceniz					

19-32. Sorular okuduğunuz kitapların sizi nasıl etkilediğini belirlemek için sorulmuştur.

	Bütünüyle	Çok	Az	Çok Az	Hiç
19-Okuduğunuz eserin, sizde davranış değişikliğine neden olma derecesi					
20-Okuduğunuz eserin aile,millet,vatan ve insan sevgisi telkin etme dereceniz					
21-Okuduğunuz eserin yaşama sevgisi telkin etme derecesi					
22- Okuduğunuz eserin dürüstlük, yardımlaşma, kahramanlık, mertlik, fedekarlık gibi erdem olarak değerledirilen hususları içerme derecesi					
23-Okuduğunuz eserin estetik duygusu verme derecesi					
24-Okuduğunuz eserin toplumun törel değerleri hakkında telkinde bulunma dercesi					
25-Okuduğunuz eserin, gelenek ve göreneklerinizle milli ve manevi değerlerimizi tanıtıp sevdirme derecesi					
26-Okuduğunuz eserin çeşitli bilgileri ve sanat değeri içinde sunma derecesi					
27-Okuduğunuz eserin mizah duygusunu geliştirme derecesi					
28-Okuduğunuz eserin yaratıcı gücünüzü geliştirmeye katkıda bulunma derecesi					
29-Okuduğunuz eserin duygu ve düşünce ufkunuzu genişletme derecesi					
30-Okuduğunuz eserin Atatürk ilkelerini benimsetme derecesi					
31-Okuduğunuz eserin anadil sevgisi ve şuurunu kazandırma dercesi					
32-Okuduğunuz eserlerde yukarıda belirtilen hususların yer almasının sizin için önem derecesi					

33-42. Sorular ders kitabı veya yardımcı ders kitabı dışında hangi tür kitap okuduğunuzu belirlemek için sorulmuştur.

33- Boş zamanlarınızı değerlendirmede tahkiyeli eser (Hikaye etme yoluyla anlatılmış türlerin tümü, roman,hikaye,masal destan..) okuma dereceniz.					
34- Kitap türü seçme dereceniz					
35- Roman okuma dereceniz					
36-Şiir okuma dereceniz					
37- Deneme okuma dereceniz					
38- Hikaye okuma dereceniz					
39- Fikir kitabı okuma dereceniz					
40- Bilim kitabı okuma dereceniz					
41- Tiyatro eseri okuma dereceniz					
42- Okuduğunuz eserleri beğenme dereceniz					

43-46. Sorular hangi tür roman okuduğunuzu belirlemek için sorulmuştur.

43- Tarihi roman okuma dereceniz					
44- Sosyal içerikli roman okuma dereceniz					
45-Aşk romanı okuma dereceniz					
46- İdeolojik roman okuma dereceniz					

47-62. Sorular tarihî romanları okuma nedenlerinizi ortaya çıkarmak için sorulmuştur.

	Bütünüyle	Çok	Az	Çok Az	Hiç
47- Okuduğunuz tarihi romanları beğenme derecesi					
48- Sizi geçmişte yaşattığını düşündüğünüz için tarihi roman okuma dereceniz					
49- Geçmişteki olayların sanatkârane üslupla anlatılması hoşuma gidiyor düşüncesiyle tarihi roman okuma dereceniz.					
50--Tarih, gerçek tarihten daha iyi canlandırıldığı için tarihi roman okuma dereceniz					
51- Geçmişle gelecek arasında köprü kurmanıza vesile oluyor düşüncesiyle tarihi roman okuma dereceniz					
52- Tarihi şahsiyetleri canlı bir şekilde yaşatıyor düşüncesiyle tarihi roman okuma dereceniz					
53- Sürükleyici olduğu için tarihi roman okuma dereceniz					
54- Aksiyonu fazla olduğu için tarihi roman okuma dereceniz					
55- Tarihi romanların, size tarihi duygu verme derecesi					
56- Tarihi romanı tarihi öğrenmek için okuma dereceniz					
57-Tarihi romanın sizde milli şuurun uyanması ve gelişmesideki etki derecesi					
58-Okuduğunuz tarihi romanın sizin geçmişle gelecek arasında köprü kurmanıza vesile olma derecesi					
59- Tarihi roman tarihe ışık tutmalıdır, düşüncesiyle tarihi roman okuma dereceniz.					
60- Günümüz olaylarına yol göstermelidir, düşüncesiyle tarihi roman okuma dereceniz					
61- Gelecek için güç oluşturmalıdır düşüncesiyle tarihi roman okuma dereceniz					
62- Olayların insanlar üzerindeki etkisini anlatmalıdır, düşüncesiyle tarihi roman okuma dereceniz					

63-64. Sorular bu araştırmada örneklem olarak seçilen yazar hakkındaki bilgilerinizi ortaya çıkarmak için sorulmuştur.

63- M.Necati Sepetçioğlu'nu yazar olarak tanıma dereceniz					
64- M.Necati Sepetçioğlu'nu romancı olarak tanıma dereceniz					

65-66. Sorular gençlik edebiyatı hakkındaki düşüncelerinizi belirlemek için sorulmuştur.

65-M.Necati Sepetçioğlu'nun kaç eserini okudunuz? İsimlerini yazınız.					
66-M.Necati Sepetçioğlu'nun en çok hangi eserini veya eserlerini beğendiniz? Sıralayınız.					

	Bütünüyle	Çok	Az	Çok Az	Hiç
67- Gençler için edebiyat olmalı fikrine katılma dereceniz					
68- Kitap seçerken üzerinde gençler için ibaresinin olup olmamasına dikkat etme dereceniz.					

BÖLÜM-III-

Bu bölümdeki sorular sizin en çok beğendiğiniz eserleri ve yazarları belirlemek için sorulmuştur.

69- En çok beğendiğiniz beş kitabın adını beğenme derecenize göre yazınız					
70-En çok beğendiğiniz beş yazarın adını beğenme derecenize göre yazınız.					
71-En çok beğendiğiniz beş romanın adını beğenme derecenize göre yazınız.					

72. Soru sizin okuduğunuz romanlar içinde tarihi romanların yerini belirlemek için sorulmuştur.

72-En çok beğendiğiniz beş tarihi romanın adını beğenme derecenize göre sıralayınız.					
73-En çok beğendiğiniz tarihi roman yazarlarını beğenme derecenize göre yazınız					

ÖZET

Eğitimin temelini dil ve edebiyat, dil ve edebiyatın temelini de edebî verimler oluşturur. Tahkiyeli eserler bu edebî verimlerin bir parçasıdır. Dolayısıyla çocuğun ve gencin eğitiminde tahkiyeli metinlerin önemli bir yeri vardır. Metinlerin önemi, çocuğun ve gencin benlik, kimlik ve kişiliğinin oluşumu noktasında düğümlenmektedir.

Edebiyat ile eğitim, birbirlerini etkileyen aralarında sıkı bağlar bulunan iki alandır. İnsanı konu alma ve onu her yönüyle iyiye götürme çabası bakımından edebiyatla eğitimin amaçları örtüşür. Bu iki alan, kişinin kendini tanımasını, sürekli olarak iyiyi ve güzeli aramasını, daha uyumlu yaşamasını amaçlar. Her ikisi de iyi yurttaşlar, çalışkan ve yaratıcı bireyler, erdemli kişiler yetiştirme çabası güder. İnsanlığa saygıyı, yurt ve millet sevgisini, kişilik ve bağımsızlık onurunu öğretir, bunları gönüllerde yerleştirmeye çalışır. Bütün bunları eğitim, okul kanalıyla, bir güzel sanat olan edebiyat ise estetik yolla sağlar.

Edebiyat eğitimi, öğrencilere duyuş, düşünüş ve yaşayış bakımından yaşantı zenginliği kazandırmanın, onların daha sağlıklı bir kişilik gelişimleri ve iyi birer gözlemci olabilmeleri için, olaylara ve sorunlara daha geniş açıdan yaklaşabilmeleri için katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Gençlik Edebiyatı ise, 13-23 yaş grubundaki insanların, benimsemesini, kabul etmesini, kendi nefsinin bir parçası haline getirmesini istediğiniz kavramları, kabulleri, değerleri, davranışları, tepkileri, tercihleri aşılamaya matuf eserlerdir.

Konu, içerik, sorunların ele alınışı ve biçim bakımından, çeşitli yaş basamaklarındaki gençlerin ilgi ve merak düzeyine uygun, edebi, eğlendirici, öğretici olma özelliklerinin yanında, estetik bakımından da hoşa gidecek şekillendirme ile yetişmekte olanların sanat zevklerinin gelişmesine hizmet etmesi beklenen ve çoğu kere dolaylı olarak eğitici karakterli eserlere gençlik edebiyatı adı verilmektedir.

"İnsanı hem fert, hem de cemiyet plânında vak'a halinde ele almaya çalışan bilgi sahalarından ikisi "târih" ve "edebiyat"tır."

Târih, yaşanan zamandan geriye doğru uzanan oluş, kılış, buluş ve yaratışlarla, hayatiyetleri bakımından geçmişte kalan vakaların öğrenilmesi ve değerlendirilmesidir.

Roman, olmuş veya olması mümkün olanı, karakterler yardımıyla anlatmadır. Onun türlerinden biri de târihî romandır.

Târihî roman, konusunu tarihten alan, tarihî kahramanların ve onların etrafındaki gerçek veya hayalî kişilerin hayat maceralarını edebiyata mahsus teknik ve usullerle anlatan; bir devrin tarihî olaylarını, milletin adet, ahlâk, gelenek ve göreneklerini vermek, bunları meydana getiren gerçek ve hayalî tipleri canlı tutmak, romanın şartlarına bağlı kalmak suretiyle yazılmış olan eserlere denir.

Reşat Nuri'nin halis Türkçesiyle gençlerin en çok okuduğu yazar olması, Çalıkuşu'nun da en çok okunan eser olması gençlik edebiyatının teşekkülünde en önemli ölçüt olmalıdır.

Türk Millî Eğitiminin amacı; millî tarihimize, millî kültürümüze bağlı, ahlâklı, çalışkan nesiller yetiştirmektir. Tarihî romanlar da mizaç ve kültürü en çok aksettiren eserler olduğuna göre Dünkü Türkiye Dizisindeki tarihî romanlar gençlerin eğitimlerine katkı açısından, okuma alışkanlığı kazandırmak ve edebi zevk edindirmek bakımlarından uygundur.

Sepetçioğlu'nun Dünkü Türkiye Dizisindeki bütün eserleri vatan sevgisi aşılamayı hedefliyor. Edebi eser aracılığıyla fert, hem ahlak hem de sosyal hayat ve bedîî tefekkür bakımından eğitilebilir. Bir eserin eğitim açısından değeri; anadil sevgisi ve şuuru kazandırmakla birlikte millî ve insanî değerleri de içinde bulundurmasından dolayı nesilleri eğitebilir özelliğinin olmasından gelir. Bu husus Sepetçioğlu'nun Dünkü Türkiye Dizisindeki bütün romanlarında vardır.

Gençler, Sepetçioğlu'nun eserlerini anlayışlı bir gözle okurlarsa, onda dilimizin, kalbimizin, tarihimizin bütün özelliklerini bulacaklardır. Onun Türkçe'nin zevkine nasıl erdiğini, tarihimizin derinliklerine nasıl girdiğini, millî ve manevî vasıflarımızı nasıl görüp gösterdiğini anlayacaklardır. Bu arada onun en büyük macerası olan tarihî romanın örgülerini de çözeceklerdir.

Title: An Examination Of The Historical Novels of Mustafa Necati Sepetçioğlu in "Dünkü Türkiye Dizisi" İn Terms Of Literature Of Youth And Educational Values

ABSTRACT

The base of education is formed from language and literature, the base of language and literature is formed of from literaray outputs. Narrative works are pieces of thiase literary outputs, so narrative texts have an important place in education of children and young personalities, identity and personality formation.

Education and literature are fields with close links. These two branches are in order for people to recognize themselves and always to look for the good and beautiful, and to live more harmoniously. Both of them struggle to educate good citizens, hardworking and creative individuals and virtious people . They teach humanity to respect and love the native country and the nation, the honour of personality and independence. Education is ensured at school, but literature, which is a fine art is ensured with aesthetics.

Education of literature according to the students impression, anxiety and life, aims to win a rich way of life. It aims at a more healthy personality development and it aims to teach the students to be good observers and to be able to approach events and problems from a wide angle.

Literature and history are knowledge areas which study to take charge of both the people and plan of society.

History, which extends back in time teaches and utilizes formation, invention, creations and events which are left in the past.

The novel is a narration, which has happened or is possible to happen, with characters. One type is the historical novel.

The historical novel, whose subject is in history, narrates with literary methods and explains adventures of historical heros and actual or imaginary persons around them.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ